

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΝ ΜΕΓΑ

ΤΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΝ ΜΕΓΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΝ ΜΕΝ ΠΑΡΑ
ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΔΙΡΡΑΧΙΟΥ
ΤΟΥ ΕΚ ΜΑΛΥΤΩΝ
ΕΚΛΟΘΕΝ ΔΕ
ΥΠΟ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Γ. ΠΕΛΟΠΙΔΟΥ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΟΥ
ΔΙΑ ΦΙΛΟΤΙΜΟΥ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΤΩΝ ΟΜΟΓΕΝΩΝ.

Κάμμοι δὲ διὰ τῶτο φαίνεται φιλοσοφητέον εἶναι περὶ Μουσικῆς· καὶ γὰρ Πυθαγόρας ὁ Σάμιος, τηλικαύτην δόξαν ἔχων ἐπὶ φιλοσοφίᾳ, καταφανὴς ἐστὶν ἐκ πολλῶν ἔ παραέρως ἀψάμενος Μουσικῆς· ὅσγε καὶ τὴν τῆ Παντὸς ἔσταν διὰ Μουσικῆς ἀποφαίνει συγκεκμημένην ΠΛΑΥΣ. φύλ. 632.

ΕΝ ΤΕΡΓΕΣΤΗ,
ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΜΙΧΑΗΛ ΒΑΙΣ
(MICHELE WEIS)

1832.

Μωσικὰ δὲ, καὶ ἅ τὰς ἀγεμῶν φιλοσοφία, ἐπὶ τῇ
τῆς ψυχᾶς ἐπανορθώσει ταχθεῖσαι ὑπὸ Θεῶν τε καὶ
νόμων, ἐθλζοντι καὶ πείθοντι, τὰ δὲ καὶ ποταναγκάζοντι,
τὸ μὲν ἄλογον τῷ λογικῷ πείθεσθαι τῷ δ' ἄλόγῳ θυμὸν
μὲν προῶν εἶμεν, ἐπιθυμίαν δὲ ἐν ἡρεμῇσει. ΠΛΑΤ.
Τιμ. Δοκ. φύλ. 28.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΚΡΗΤΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

17682

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ιδού τέλος πάντων, φίλτατοι δημογενεῖς! αναφαίνεται καὶ βιβλίον διδασκτικὸν τῆς Μωσικῆς ἐπιστήμης. Τὸ πολυτίμη στέγον Συγγράμματος ἤθελεν ἴσως στερεῖσθαι τὸ Γένος ἐπὶ πολὺ, ἂν δὲν ἤθελεν ὑπάρξει εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους ὁ πολυμαθέστατος καὶ μωσικώτατος ἕτος ἀνὴρ, ὁ Πανιερώτατος, λέγω, ἅγιος Διδάχαις Κύριος Χρῦσανθος.

Καθὼς ὅλα τὰ ἐπιστημονικὰ συγγράμματα δύνανται νὰ χρηγησῶσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ὠφελειάν τινα εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἕτω καὶ τὸ ἀνά χειρας ὄχι ὀλίγον θέλει ὠφελήσῃ, ὡς πραγματευόμενον περὶ ἐπιστήμης, ἣτις μάλιστα συντείνει εἰς δοξολογίαν ΘΕΟΥ, εἰς εὐπρέπειαν τῆς ἱεράς ἡμῶν Ἐκκλησίας, καὶ εἰς τὸν ἐξευγενισμόν τῆς Ἀνθρωπότητος κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν φιλοσόφων.

Οὗτος λοιπὸν ὁ φιλογενέστατος Κύριος Χρῦσανθος, καὶ οἱ συναδελφοὶ τῆς Κύριοι, Γρηγόριος, καὶ Χερμέσιος, ὁ μὲν Πρωτοψάλτης, ὁ δὲ Χαρτοφύλαξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, μικρὸν πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως ἐνωθέντες, καὶ συσχεφθέντες φιλοσόφως καὶ ἐπιστημονικῶς, ἀνεκάλυψαν τὸν Χρόνον εἰς τὴν Μωσικὴν, καὶ ἐπροσδιώρισαν τὴν καταμέτρησιν καὶ διαίρεσιν αὐτῆς πολλαχῶς (διότι χωρὶς τῆτος ἕδεν κατορθῆται εἰς τὴν Μωσικὴν.) ἐπροσδιώρισαν τὰ διαστήματα τῶν ἐπιτὰ Τόνων διὰ συστηματικῶν Κλιμάκων καθ' ὅλα τὰ γένη τῆς Μωσικῆς· τὰ διαστήματα τῶν Φθορῶν, δι' ὧν γίνεται ἡ μετάβασις καὶ ἡ μεταβολὴ ἀπὸ ἡχου εἰς ἡχον, ἀπὸ γένους εἰς γένος, καὶ ἀπὸ κλί-

μακος εἰς κλίμακα μετέβαλαν τῆς Μωσικῆς Χαρακτῆρας ἀπὸ συμβόλων εἰς γράμματα· καὶ, ἐν ἐνὶ λόγῳ, καθυπέβαλαν εἰς κανόνας τὴν πρὶν ἀκανόνιστον μὲν, ἀλλὰ πολυποικιλομελῆ Μουσικὴν μας μὲ τρόπον ἀξιοθαύμαστον.

Τίς δύναται νὰ ἀντίειπῃ εἰς τῆτο, ὅταν βλέπῃ εἰς τὰς ἐντελεῖς τῆς Μεθόδου ταύτης τὴν ἰκανότητα τῆ νὰ ψάλλωσιν ἀπαράλλακτα, ξένα καὶ ἀνήκυστα εἰς αὐτὰς μὲν τὸνισμένα μὲ τὰς ἡμετέρας Μουσικῆς χαρακτῆρας, καὶ νὰ γράφωσι παρομοίως τὰ τοιαῦτα, ὅταν διὰ μόνης τῆς ἀκοῆς γίνωνται γνωστὰ εἰς αὐτὰς; οὐδεὶς βέβαια. Δικαίως λοιπὸν πρέπει νὰ ὀνομασθῶσιν οἱ σεβάσμιμοι ἔτοι ἄνδρες

ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ! (*)

*) Οἱ τρεῖς ἔτοι διδάσκαλοι, ὅταν ἀνεφάνησαν ἐφευρεταὶ ταύτης τῆς νέας Μεθόδου κατὰ τὰς 1814, δὲν εἶχον τοιαῦτα ἀξιώματα· ἀλλ' ὁ μὲν Κύριος Χρῦσανθος ἦτον Ἀρχιμανδρίτης, ὁ δὲ Κύριος Γρηγόριος Λαμπαδάριος. Κατὰ δὲ τὰς 1819, ὁ μὲν Χρῦσανθος ἤξιώθη τῆ Ἀρχιερατικῆ βαθμῆ· ὁ δὲ Γρηγόριος διεδέχθη τὸν μακαρίτην Μανολάκην τὸν Πρωτοψάλτην, καὶ ἔγινε Πρωτοψάλτης κατὰ τὴν τάξιν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας· εἰς δὲ τὸν Κύριον Χουρμυζιὸν ἐδόθη τὸ ἀξίωμα τῆ Χυροψύλακος.

Ὅσοι, ἀπ' οὗ πρώτου καθυπέβαλαν εἰς κανόνας τὴν Μουσικὴν, εἰδοποιήσαν ἀμέσως τὸ Κοινὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ἐπίτηδες διὰ τῆτο Ἱερᾶς Συνόδου ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Κυρίλλου Ζ. τῆ ἐξ Ἀνδριανουπόλεως γενομένης, συνεδριαζόντων καὶ τῶν ἐπιφανεστέρων τῆ Γένους, ἐπροβλήθη τὸ νέον τῆτο ἐφεύρημα. Καταπειθεῖσα δὲ ἡ Σύνοδος ἀπὸ τὰς ἰσχυρὰς λόγους καὶ τὰς βεβαίας ἀποδείξεις τῶν τριῶν Μουσικῶν διδασκάλων, περὶ τῆ κανονισμῆ τῆς τέχνης (ἐπειδὴ κατ' ἀρχὰς ἔπωπετέετο ὅτι τάχα οἱ Διδάσκαλοι ἐξήτουν νὰ καινοτομήσιν τὴν ἱερὰν Ψαλμωδίαν.) ἐθέτισεν, ἵνα, ὁ μὲν Γρηγόριος ὁ Λαμπαδάριος καὶ Χουρμυζιὸς Γεωργίου παραδίδωσι τὸ Πρακτικὸν μέρος

Παρεκτός ὅμως ταύτης τῆς παρὰ τῶν τριῶν Διδασκάλων μεγίστης πρὸς ἡμᾶς ἐδεργείας, καὶ κατ' ἰδίαν ὁ πολυμαθὴς Κύριος Χρῦσανθος ἐτηρηγέτησεν ἐπὶ τὸ Ἔθνος, συγγράψας μὲ φιλοσοφικὸν νῦν τοῦτο τὸ διδασκτικὸν ἅμα καὶ φιλολογικὸν τῆς μουσικῆς ἐπιστήμης σύγγραμμα.

τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ὁ δὲ Ἀρχιμανδρίτης Χρῦσανθος, τὸ Θεωρητικὸν μέρος αὐτῆς.

Ἐουστήθη λοιπὸν διὰ τῆτο σχολεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον παρεχωρήθη νὰ κατοικῆν καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν ἀπόρων μαθητῶν. Ἐδιωρίσθησαν ἔφοροι τῆς σχολῆς, καὶ μισθὸς διὰ τὰς διδασκάλους. Κατάληθον πανταχόθεν Παναγιώτικα ἐγκύκλια γράμματα εἰς τὰς κατ' ἐπαρχίας Ἀρχιερεῖς ἵνα, ὅσοι ποθῆν νὰ σπουδάσουν τὴν Μουσικὴν ἀμισθὶ κατὰ νέαν Μεθόδον, μεταβῶσιν εἰς Κωνσταντινέπολιν, ὅπου μετὰ δύο ἐτῶν διδασκαλίαν θέλουν γένει ἐγκρατεῖς τῆς Μεθόδου. Ἐτρέξαν λοιπὸν πανταχόθεν μαθηταὶ πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας ἔξ αὐτῶν μερικοὶ εὐδοκίμησαντες ἀρκετὰ, μετέβησαν ἐκεῖθεν ἄλλος εἰς μίαν πόλιν καὶ ἄλλος εἰς ἄλλην ὅπου συστήσαντες ἰδιαίτερα σχολεῖα, μετέδιδαν εὐκρινῶς τὸ τάλαντον, ὅπερ τοῖς ἐνεπιστεύθη.

Εἰς τὰς ἐντελεῖς τῆς Μεθόδου μαθητὰς, ἀφ' ἧ ἐγένοντο αἱ ἐξετάσεις των, ἐδίδοτο γράμμα ἀποδεικτικὸν ὑπογεγραμμένον παρὰ τῶν τριῶν Διδασκάλων, καὶ παρὰ τῶν Ἐφόρων τῆς Σχολῆς, τὸ ὁποῖον ἐγράφετο ἕτως.

„ Ἡμεῖς οἱ ὑπογεγραμμένοι διδάσκαλοι τῆς ἐν τῇ Βασιλευούσῃ ταύτῃ ἁγιᾶς Μουσικῆς Σχολῆς ἀηλοποιούμεν, πρὸς ἧς ἀνήκει, ὅτι ὁ Παναγιώτης Πελοπίδης Πελοποννήσιος χρηματίσας παρ' ἡμῶν μαθητῆς, εὐδοκίμησεν ἀποχρόντως, καὶ εἶναι ἱκανὸς, ἵνα ὅπου ἂν ἀπέλθῃ, διδάσκη καὶ παραδίῃ τὸ, τε πρακτικὸν τῆς παρ' ἡμῶν διδασκομένης νέας καὶ κανονικῆς μεθόδου τῆς Μουσικῆς, καὶ ὅσα μεθοδικῶς ἀπαιτῶνται πρὸς ἐισαγωγὴν θεωρητικῆς αὐτῆς. Ὅθεν καὶ εἰς ἕκδειξιν τῆτου καὶ παρούσταισιν ἐκδίδοται ἡ παρῶσα ἡμετέρου διδασκαλικῆ ἀπόδειξις, ἐπικυρωθεῖσα καὶ παρὰ τῶν Ἐφόρων τῆς Μουσικῆς ταύτης σχολῆς κατὰ τὸ σύνθηδες.

„ Ἐν Κωνσταντινπόλει 1818, Σεπτεμβρίου 28. “

Ἐπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν Διδασκάλων καὶ τῶν Ἐφόρων.)

Λέξασθε τῆτο λοιπόν, φίλοι Μουσικολογιάται, καὶ εὐχαριστήσατε τὴν ἄκραν ἐπιθυμίαν ἣν εἴχετε δι' ἐν τοῖστων διδακτικὸν βιβλίον τῆς τέχνης σας. Μάθετε εἰς τὸ ἐξῆς τι εἶναι Ρυθμὸς, τι εἶναι Πᾶς καὶ Μέτρον (*) εἰς τὴν Μουσικὴν. Μάθετε τι εἶναι Ἐμφασις ὀυθμικῆ, καὶ μὴν ἀπορεῖτε πλέον εἰς τὴν σημασίαν τῶν τοιούτων λέξεων. Μάθετε τὴν τέχνην τῆς Μελοδοΐας, καὶ τὸν τρόπον τῆ συνθέτειν τὰς μελωδίας με λόγον ἐπιστημονικώτατον, διὰ νὰ ἦσθε ἱκανοὶ νὰ προσενῆτε εἰς τῆς ἀκροατάς σας τὴν χαρὰν, τὴν λύπην, τὴν χαύνωσιν, καὶ πᾶν ἄλλο ψυχικῶ πάθος αἰσθημα· καὶ νὰ καυχᾶσθε ὅτι ἦσθε τέλειοι Μουσικοί, εἰδότες τὰ περὶ τὴν Μουσικὴν.

Πολλοὶ ἐκ τῶν Μουσικῶν μας, ἐπειδὴ ἔφθασαν νὰ γένωσιν ἐγκρατεῖς τῆς ἀκριβῆς τοῦ Χρόνου καταμετρήσεως, καὶ τῆς γνώσεως παντὸς Φθορᾶς διαστήματος, (τὸ ὁποῖον εἶναι τῷ ὄντι ἀξιέπαινον εἰς ἕκαστον Μουσικόν, ὅταν φθάσῃ νὰ γένῃ ἐγκρατῆς

Ἡ σχολὴ ἐπεκράτησεν ἕως εἰς τὰς 1820· διότι κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος ὁ μὲν Κύριος Χρυσάνθος μετέβη εἰς τὴν ἐπιτοχίαν τοῦ Διδασκάλου νὰ ποιήσῃ τὸ ὁποῖον τῷ ἐνπιστεύθη ποίμνιον· ὁ δὲ Κύριος Γρηγόριος ἐπλήρωσε τὸ κοινὸν χρέος, καὶ διεδέχθη αὐτὸν ὁ Κύριος Κωστής ὁ Βυζάντιος· ὁ δὲ Κύριος Χουρμύζιος ἐγκαταλείπει τὸν μόνον, ἐδόθη εἰς ἄλλας ἐπιτοφελεῖς ἐργασίας. Διὰ τῆς συνεργείας του ἐπιστήθη εἰς τὸ Πατριωχεῖον καὶ Μουσικὸν τυπογραφεῖον, ὅπου ἐξέδωκεν ἀρχετὰ μουσικὰ ἔσματα, τὰ ἀναγκαιότερα εἰς τὰς ψάλτας, καὶ ἐλύτρωσε πολλὰς ἀπὸ τὸ πολυμοχθὸν τῆς τῆτων ἀντιγραφῆς. Τοῖστων καλὸν ἔκαμε καὶ ὁ Μουσικολογιώτατος Κύριος Πέτρος ὁ Ἐφέσιος μαθητῆς τῆς αὐτῆς Σχολῆς διατρέψων εἰς Βουκορέστιον.

*) Ἡ περὶ Ρυθμῆ, Χρόνων, Ποδῶν καὶ Μῆτρων σαφεστάτη καὶ ἀκριβεστάτη ἐκθεσις γενομένη παρὰ Μουσικῶ ἔλλογιμον, ἀναμφιβόλως θελεῖ ὠφελῆσαι ἰδιαιτέρως καὶ τοὺς σπουδάζοντας τὰ ποιητικὰ συγγράμματα τῶν προγόνων μας.

τίτων τῶν δύο.) νομίζον ὅτι εἶναι καὶ τέλειοι Μουσικοί. Τοῦτο δὲν προέρχεται βέβαια ἀπὸ ἐπίμονον πείσμα, ἢ ἔπαρσιν, ἀλλὰ ἀπὸ ὀλιγομάθειαν διότι στερούμενοι διδακτικῆς βιβλίας τῆς τέχνης των, δὲν δύνανται νὰ προχωρήσωσι περαιτέρω ἀπὸ ὅσα κατὰ παράδοσιν ἔλαβαν.

Ὁ Συγγραφεὺς διαιρεῖ τὸ πόνημά του εἰς δύο μέρη, εἰς Διδακτικὸν καὶ Ἱστορικόν. Καὶ εἰς μὲν τὸ Διδακτικὸν μέρος διαλέγεται σοφώτατα περὶ Μουσικῆς Θεωρητικῆς καὶ Πρακτικῆς, καὶ ἀποδεικνύει ἀναντιρρήτως καὶ ἐπιστημονικῶς, ὅσα ἀπαιτῶνται εἰς ταύτην τὴν ἕλην καὶ ὁμιλῶν διεξοδικῶς περὶ Ἀρμονίας εἰς τὸ τελευταῖον Κεφάλαιον, δίδει τέλος τῷ Διδακτικῷ μέρους μὲ ἓν παράδειγμα σημειωμένον μὲ τὰς Εὐρωπαϊκὰς Νότας, καὶ παρὰ τῷ ἰδίου διὰ τῶν ἡμετέρων Μουσικῶν Χαρακτήρων μεταφρασμένον διὰ τῷ ὁποίου δίδει ἀκριβῆ ἰδέαν εἰς τὸν Ἕλληνα Μουσικόν, καὶ περὶ τοῦ πῶς γράφεται ἡ Ἀρμονία, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα μόνον ἔμεινεν εἰς ἡμᾶς, τὸ δὲ πρᾶγμα εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς.

Εἰς δὲ τὸ Ἱστορικὸν ἐπαριθμεῖ τὰς Μουσικοὺς ὅσοι πρὸ τῷ Κατακλυσμῷ καὶ μετ' αὐτὸν ὑπῆρξαν ἕως τῶν ἡμερῶν μας, ἀναφέρων καὶ πολλὰς ἐκ τῶν Εὐρωπαϊῶν. Διαιρεῖ δὲ αὐτὰς εἰς τρεῖς ἐποχάς. Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην, ἀναφέρει τὰς, ὅσοι ὑπῆρξαν πρὸ τῷ Κατακλυσμῷ μέχρι τοῦ Σοφῆ Σολομῶντος. Εἰς δὲ τὴν Δευτέραν, τὰς Ἑλλήνας — καὶ προκαταλέγων ἐνταῦθα, ὡς πρώτης εὐρέτας τῆς παρ' Ἑλλήσι Μουσικῆς, ἀπὸ μὲν τοὺς Θεοὺς, τὸν Ἀπόλλωνα, ἀπὸ δὲ τὰς ἀνθρώπους, τὸν Ἀμφίωνα, φθάνει μέχρι τῆς Χριστιανικῆς Ἐποχῆς, ἐξιστορῶν αὐτὰς χρονολογικῶς, καὶ ὅ, τι ἕκαστος αὐτῶν ἐφεύρε, καὶ τί περὶ Μουσικῆς συνέγραψεν. — Εἰς δὲ τὴν Τρίτην, τὰς διαπρέφαντας Ἐκκλησιαστικὰς Μουσικὰς καὶ ἀρχίζων ἀπὸ τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Δα-

μασκηνόν, ὡς ἀρχαιότερον διδάσκαλον καὶ πρωτεργόν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, καταντᾷ ἕως εἰς τὸς ἐθνικῆς μας χρόνους, καταλέγων χρονολογικῶς καὶ κατὰ ἀλφάβητον, ὅσους διδασκάλους καὶ ἐφευρετὰς ψαλμοῦδιῶν ὁ χρόνος ἀνέδειξεν.

Μεταξὺ τῆς Διδακτικῆς καὶ Ἱστορικῆς παρεισάγει δὲ ἐκτεταμένων ὑποσημειώσεων ἐπισήμους φιλολογικὰς τινὰς διατριβὰς, τὰ πλεῖστα ἐπωφελεῖς εἰς τὸν καθ' ἑνᾶ, εἴτε μουσικόν, εἴτε μὴ, καὶ μάλιστα εἰς πολλὰς τῶν ἡμετέρων λογίων, οἱ τινες ἀγνοῦν μέχρι τῆς σήμερον τὰς ἀρχὰς τοῦλάχιστον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, καὶ ἐπομένως τὴν ἕως τῶν ἡμερῶν μας συνέχειαν αὐτῆς, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ὀλίγον ἀξιοπεριεργον εἰς αὐτὰς, καὶ εἰς τὸν Ἱερὸν Σύλλογον. Ἐνταῦθα δίδει τέλος καὶ τῆς Ἱστορικῆς μέρους, μὲ ἐν μικρὸν παρόρημα, ὅπου συμβουλεύει σοφώτατα τὸν Μουσικόν πῶς πρέπει νὰ μετέρχεται τὸ ἐπάγγελμά του, καὶ ὁποῖα φυσικὰ προτερήματα ἀναγκαῖον εἶναι νὰ ἔχη.

Τὸ Σύγγραμμα τῆτο ἔλαβα πρὸ ἐτῶν δώδεκα μαθητεύων εἰς Κωνσταντινέπολιν ἀπὸ τὸν φηθέντα Ἐλλόγιμον Συγγραφέα του, καὶ σεβάσμιόν μου Καθηγητήν. Ποθῶν δὲ ἔκτοτε τὴν διάδοσίν του εἰς τὸ Κοινόν, ἢ ἀπ' αὐτὸν τὸν ἴδιον, ἢ ἀπ' ἄλλον τινά, καὶ ἀποτυχῶν ταύτης τῆς ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐφάρσεώς μου, μόλις τελευταῖον ἐγὼ εἰς τὸν τρέχοντα ἐνιαυτὸν ἐδυνήθην νὰ ἐκτελέσω τῆτο τὸ κοινωφελές ἔργον, δι' ἰδίας ὄχι μικρᾶς χρηματικῆς δαπάνης, καὶ ὄχι ὀλίγης κόπης. Διότι ὁ Τυπογράφος ἑτερόγλωσσος ὢν, καὶ ἀσυνείδητος εἰς ἔκδοσιν τοιαύτης πολυμόχθου καὶ πολυτρόπου βίβλου, διὰ τὸ ποικίλον τῶν χαρακτήρων τῆς Μουσικῆς μας, ἐχρειάζετο καθ' ἡμέραν ἀπὸ ἐμὲ συνεχῆ καὶ κατὰ πολλὰ ἐπίπονον ὁδηγίαν. Οἱ κόποι μου δὲν ὁμοιάζουν μὲ τοὺς κόπους τῶν

ἄλλων ἐκδοτῶν. Μ' ὅλα ταῦτα ἐγὼ δὲν ἐσυλλογίσθην τοῦτο, διὰ νὰ μὴ μείνη πλέον ἐν τῷ κρυπτῷ τοῖστρον ἐπωφελές καὶ πολύτιμον σύγγραμμα, τῶρα μάλιστα ὅτε ἡ φίλη ἡμῶν ΠΑΤΡΙΣ ἀνεγείρεται.

Ἀποδέξασθε λοιπὸν, φίλτατοι ὁμογενεῖς, τὰς ταπεινὰς ἐνδείξεις τῆς ὑπὲρ τῆ Κοινοῦ συμφέροντος προθυμίας μου. Εὐγνωμονεῖτε πρὸς τὸν Συγγραφέα, διότι ἐκπλήρωσε τὸ πρὸς τὸ Ἔθνος ὀφειλόμενον χρέος του, — ὅς τις καὶ εὐχεται δι' ἐμῆ νὰ ἴδῃ ἀνταξίαις καρποὺς τῶν κόπων του, διὰ νὰ καυχᾶται τῆλάχιστον, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἔγινεν αἴτιος τῆς ἀμίλλης τῶν, ὅσοι εἰς τὸ ἔξῃς ἀποφασίσαν νὰ συγράψωσι περὶ Μουσικῆς μὲ γενικωτέρας ἰδέας, — καὶ ἀγαπᾶτε εὐνοϊκῶς τὸν φίλον σας Ἐκδότην.

Τεργέστη 1832 Ἀπριλίου 6.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ. ΠΕΛΟΠΙΔΗΣ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΟΣ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ
 ΤΟΥ Α. ΒΙΒΛΙΟΥ.

ΜΕΡΟΣ Α.

ΚΕΦ. Α. Πῶς Ὄρίζεται καὶ
 Διαιρεῖται ἡ Μουσική §. 1.
 „ Β'. Περὶ τῆ κατὰ μέλος
 Ποσοῦ. §. 14.
 „ Γ'. Περὶ Χαρακτήρων
 τῶν Φθόγγων . . §. 27.
 „ Δ'. Περὶ Συνθέσεως
 τῶν Χαρακτήρων §. 37.
 „ Ε'. Περὶ Παραλλα-
 γῆς. §. 43.
 „ ΣΤ'. Περὶ Διαιστη-
 μάτων §. 50.
 „ Ζ'. Περὶ Συμφωνίας §. 55.
 „ Η'. Περὶ τῆ Διαπα-
 σῶν Συστήματος §. 59.
 „ Θ'. Περὶ τῆ Τροχᾶ §. 66.
 „ Ι'. Περὶ τινῶν ἰ-
 διωμάτων τῶν φθό-
 γγων τῆ Τροχᾶ. §. 77.
 „ ΙΑ'. Περὶ Τριφωνίας §. 87.
 „ ΙΒ'. Περὶ Μικρυ-
 ριῶν τῆ Διατονι-
 κοῦ Γένους. . . §. 101.

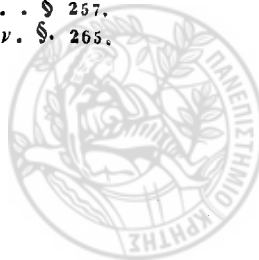
ΤΟΥ Β'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦ. Α. Περὶ τῆς ἐν τῇ Με-
 λωδίᾳ Ποιότητος §. 112.
 „ Β'. Περὶ Ὑποστά-
 σεων §. 116.
 „ Γ'. Περὶ τῶν Ἀχρό-
 νων Ὑποστάσεων §. 129.
 „ Δ'. Περὶ Διαφορᾶς
 ἐκδοχῆς τῶν φθό-
 γγων τῶν Χαρακτή-
 ρων. §. 137.

ΚΕΦ. Ε'. Περὶ Ῥυθμοῦ §. 144.
 „ ΣΤ'. Περὶ Χρό-
 νων. §. 147.
 „ Ζ'. Περὶ Ποδῶν . §. 155.
 „ Η'. Περὶ Μέτρων . §. 161.
 „ Θ'. Περὶ Ῥυθμῶν §. 173.
 „ Ι'. Παρακαταλογῆ
 τῶν Ὄθωμασι-
 κῶν Ῥυθμῶν. . §. 179.
 „ ΙΑ'. Περὶ Ἐμφά-
 σεως Ῥυθμικῆς §. 183.
 „ ΙΒ'. Περὶ Τρόπων
 τῶν Ῥυθμῶν . . §. 189.
 „ ΙΓ'. Περὶ Μετα-
 βολῆς ἐν Ῥυθμοῖς §. 193.
 „ ΙΔ'. Περὶ Ῥυθμο-
 ποιίας. §. 198.
 „ ΙΕ'. Περὶ Χειρο-
 νομίας §. 208.

ΤΟΥ Γ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΕΦ. Α. Περὶ τῶν κατὰ
 Μουσικὴν Γενῶν §. 217.
 „ Β'. Περὶ Ἡμιτόνων §. 229.
 „ Γ'. Περὶ τῆς ἐν
 Φθόγγοις Διαφο-
 ρᾶς. §. 235.
 „ Δ'. Περὶ Χρωμα-
 τικῆ Γένους . . §. 240.
 „ Ε'. Περὶ Φθόγγων
 τῆ Χρωματικοῦ
 Γένους §. 246.
 „ ΣΤ'. Περὶ Παρα-
 λλαγῆς τῆ Χρω-
 ματικῆ Γένους . §. 253.
 „ Ζ'. Περὶ τῆ Ἐναρμο-
 νίᾳ Γένους . . . §. 257.
 „ Η'. Περὶ Χρωῶν . §. 265.

ΚΕΦ. Θ'. Πόσαι αἱ δυνα-
ταὶ Χρόαι . . . §. 271.

ΤΟΥ Δ'. ΒΙΒΛΙΟΥ

- ΚΕΦ. Α'. Περὶ Ἦχου . §. 278.
- ” Β'. Περὶ τῶν Ὀκ-
τῶ Ἦχων κατὰ
Μανουὴλ Βρονέν-
νον. §. 285.
- ” Γ'. Περὶ τῶν Ὀκ-
τῶ Ἦχων κατὰ
τῆς Ψαλμωδῆς . §. 298.
- ” Δ'. Περὶ τῶν Συ-
στατικῶν τῶν Ἦ-
χων. §. 301.
- ” Ε'. Περὶ τῶν Ἀπη-
χημάτων §. 307.
- ” ΣΤ'. Περὶ τῆ Πρώ-
του Ἦχου. . . . §. 318.
- ” Ζ'. Περὶ τῆ Δευτέ-
ρου Ἦχου §. 326.
- ” Η'. Περὶ τῆ Τρί-
του Ἦχου §. 333.
- ” Θ'. Περὶ τῆ Τετάρ-
της Ἦχου §. 340.
- ” Ι'. Περὶ τῆ Πλαγί-
ου Πρώτου Ἦχου . §. 348.
- ” ΙΑ'. Περὶ τῆ Πλα-
γίου Δευτέρου Ἦ-
χου §. 355.

- ΚΕΦ. ΙΒ'. Μερὶ τῆ Βα-
ρέος Ἦχου . . . §. 362.
- ” ΙΓ'. Περὶ τῆ Πλα-
γίου Τετάρτης Ἦ-
χου §. 369.
- ” ΙΔ'. Περὶ Μεταθέ-
σεως καὶ Φθορῶν §. 377.

ΤΟΥ Ε'. ΒΙΒΛΙΟΥ.

- ΚΕΦ. Α'. Περὶ Μελο-
ποιίας §. 389.
- ” Β'. Πῶς ξιμελλίζον-
το αἱ Μελωδίαί §. 400.
- ” Γ'. Τωρινός Τρό-
πος τῆ μελίξιν . §. 409.
- ” Δ'. Περὶ Μουσικῶν
Ὀργάνων. . . . §. 432.
- ” Ε'. Διαθέσεις τῶν
ἐκρωμένων τῆς
Μουσικῆς. . . . §. 438.
- ” ΣΤ'. Χρησις τῆς
Μουσικῆς §. 445.
- ” Ζ'. Περὶ Ἀρμο-
νίας. §. 452.

ΜΕΡΟΣ Β'. Σελ.

- Ἀφήγησις Περὶ Ἀρχῆς καὶ
Προόδου τῆς Μουσικῆς . Ι. 1.
- Πῶς Προσιτέον τῇ Μου-
σικῇ LVI. 82.

Τὰ ἐξῆς δύο σημεῖα 2 & προφέρονται ὡς ν' ἔθεν αἰτιαθεῖς
λεαθεῖς 2αδα -- ἀντὶ ἀνναρες νεανες νανα.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

1950

ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΥ ΠΡΩΤΟΥ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Πῶς Ὁρίζεται καὶ Διαιρεῖται ἡ Μουσική.

§. 1.

Μουσική εἶναι ἐπισήμη μέλῃς, καὶ τῶν περὶ μέλος συμβαινόντων (α).

α) Ὁ μὲν Ἀριστείδης ἔτως ὁρίζει τὴν Μουσικὴν. Ὁ δὲ Πλάτων ἔτω Μουσική ἐστὶ τρόπων μίμημα βελτιόνων ἢ χειρόνων ἀνθρώπων. Νικηφόρος δὲ ὁ Βλεμμύδης, ἔτω Μουσική ἐστὶ γνῶσις ποσοῦ διωρισμένου ἐν σχέσει. Ὁ δὲ Ἐρμῆς, ἔτω Μουσική ἐστὶ τάξις πάντων τῶν πραγμάτων.

Οἱ παλαιοὶ μεγάλας ἐφιλονέκουν πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς φύσεως, τοῦ ὑποκειμένου, τῆς πλατύτητος, καὶ τῶν μερῶν τῆς Μουσικῆς· διότι εἰς τῆτο τὸ ὄνομα ἔδιδον μίαν ἔννοιαν πολὺ πλατυτέραν ἀπ' ὅ,τι δίδομεν ἡμεῖς· ἐπειδὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Μουσικῆς ἐνόησαν ὄχι μόνον τὸ ἄσμα, τὴν ποίησιν, τὸν χορὸν, ἀλλὰ, καὶ τὴν σπουδὴν ὄλων τῶν ἐπισημῶν ὄθεν οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν Ἡσύχιον, ἔδιδον εἰς ὄλας τὰς τέχνας τὸ ὄνομα τῆς Μουσικῆς ὄθεν καὶ φιλόμουσοι ἀπλῶς οἱ φιλολόγοι. Οἱ δὲ περὶ Πυθαγόραν καὶ Πλάτωνα ἔλεγον, ὅτι τὸ πᾶν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶ Μουσική. Λέγουσι δὲ καὶ οἱ φιλόσοφοι Μουσική θεία, Μουσική κοσμική, Μουσική ἑρμηνεία, Μουσική ἀνθρωπίνη, Μουσική ἐνεργητική, σκεπτική, ἐκφαντορική, ὀργανική, ᾠδική, καὶ τλ.

§. 2. Μέλος δὲ εἶναι σειρά φθόγγων, διαδεχομένων ἀλλήλους, ἀρρακόντων τῇ ἀκοῇ (α).

§. 3. Φθόγγος δὲ εἶναι, φωνῆς πτώσις ἐμμελῆς, ἐπὶ μίαν τάσιν ἤγουν ὁ φθόγγος εἶναι εὐγαλμα φωνῆς ἢ ἀπὸ ἀνθρωπίνου σώματος, ἢ ἀπὸ ἀυλοῦ, ἢ ἀπὸ χορδῆς, ἔσσης ἐπάνω εἰς ἓν τέντωμα. Διότι ἡ φωνὴ ἢ τις ἐυγαίνει ἀπὸ τὴν χορδὴν, ἐν ᾗ αὐτὴ τείνεται, δὲν λέγεται Φθόγγος, ἐπειδὴ γίνεται ἐπάνω εἰς πολλὰς τάσεις. Ἡ δὲ πτώσις τῆς φωνῆς πρέπει νὰ εἶναι παρακτικὴ μέλῃς· διότι μία μόνη πτώσις φωνῆς ἀπὸ χορδῆς, εἰς παραγωγὴν μέλῃς μὴ ἀφορώσα, δὲν λέγεται φθόγγος, ἀλλὰ ψόφος ὅς τις ἐυγαίνει ματαίως. Ἔναι δὲ οἱ φθόγγοι τὸ ὑποκείμενον, ἢ ἡ ὕλη τῆς Μουσικῆς. Αὐτοὶ εἴτε ἀπὸ ἀνθρωπίνου σώματος ἐκπίπτουσιν, εἴτε ἀπὸ ὀργάνων ἐμπνευστῶν, ἢ ἐντατῶν, ἢ κρουστῶν, εἶναι δυνατὸν νὰ διακρίνονται ἀκριβῶς, καὶ νὰ διαγινώσκονται ἀπτάιως ἀπὸ τοὺς καλῆς μουσικοὺς πάντοτε παρομοίως· καὶ διὰ τῆτο εἶπεν ὁ Ἀρισείδης ἐπισημν τὴν Μουσικὴν. (β).

§. 4. Τῆ δὲ μέλῃς τὸ μὲν λέγεται τέλειον, τὸ δὲ, ἀτελὲς καὶ μελωδία. Καὶ μελωδία μὲν εἶναι ἄδδουθμος πλοκὴ φθόγγων, ἀνομοίων κατὰ τὴν δξύτητα καὶ βαρύτητα· μέλος δὲ τέλειον εἶναι, ἐκεῖνο ὅπερ συνίσταται ἀπὸ μελωδιάν, ρυθμὸν, καὶ λέξιν (γ)· τὸ δὲ ἰερόν μέλος λέγεται Ψαλμωδία (δ).

- α) Κατὰ δὲ τὸν Βακχεῖον, μέλος ἔστιν, ἄνεσις καὶ ἐπίτασις, δι' ἐμμελῶν φθόγγων γινόμενη.
- β) Ὁ μὲν Εὐκλείδης ἔτω ὀρίζει τὸν φθόγγον· ὁ δὲ Βακχεῖος ἔτω φθόγγος ἐστὶ φωνῆς πτώσις ἐπὶ μίαν τάσιν μέλῃς· ὁ δὲ Φέλλος, ἔτω φθόγγος ἐστὶ φωνῆς ἀδιαστάτῃ ἐναρμόνιος τάσις.
- γ) Ἀρισείδ. βιβλ. α', σελ. 28.
- δ) Ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Ψαλμωδίας ὑπάγονται ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ μέλη, οἶον, Ἄσμα, Ὠδὴ, Κοντάκιν, Τροπάριον, Ἀπολυτίκιον, Ὑπακοή, Ὀικος, Στιχηρὸν, Αἶνοι, Μακαρισμοί, Κοινωνικὸν, Χερσβικὸν, καὶ τὰ λοιπά.

§. 5. Συζατικά δὲ τῷ μέλῳ γνωρίζομεν δύο, ποσὸν καὶ ποιὸν διὰ τῆτο καὶ οἱ χαρακτήρες, δι' ὧν γράφεται τὸ μέλος, ἐξετάζονται διττῶς, ἵνα γράψωσι τὸ πᾶν τῷ μέλῳ.

§. 6. Μελίζειν δὲ εἶναι, τὸ νὰ ἐφευρίσκη τις μέλος, καὶ νὰ τὸ προσαρμόσῃ εἰς τὰς λέξεις τροπαρίας, ἢ εἰς τὰς καὶ τῶν λοιπῶν, γράφων αὐτὸ μὲ τὰς μουσικὰς χαρακτήρας.

§. 7. Ἄδει δὲ τις ἢ ψάλλει λοιπὸν ἀτέχνως, ὅποιος ἀγνοῶν τὰς κανόνας τῆς Μουσικῆς, ἐνγάζει πολλὰς φθόγγους, οἵ τινες διαδέχονται ἀλλήλους, καὶ ἀρέσκει εἰς τὰς ἀκροατὰς (α). Ἐντέχνως δὲ ψάλλει, ὅποιος γνωρίζων τὰς κανόνας τῆς Μουσικῆς, προφέρει τὸ μέλος ὅπερ παριστᾶται διὰ τῶν χαρακτήρων, καθὼς ἐφθάσε

α) Ὅταν σοχαζώμεθα διὰ τὴν ἀρέσκειαν, τὴν ὁποίαν ἡ Μουσικὴ προσενεῖ εἰς μίαν ἀπὸ τὰς αἰσθήσεις, εἰς τὴν ἀκοὴν δηλαδὴ, σπανίως εὐρίσκειται νὰ ἀρέσκη περισσότερον ὁ ἀτέχνως ψάλλον παρὰ ὁ ἐντέχνως. Εἶναι δὲ δυνατόν νὰ εὐρωμεν τὸ ἴδιον μέλος, εἰς ἄλλας μὲν ἀρεσόν· εἰς ἄλλους δὲ μὴ τοῖστον, καὶ μάλιστα εἰς ἀλλοδαπεῖς ἀκροατὰς, τῶν ὁποίων ἡ ἀκοὴ δὲν εἶναι συνηθισμένη νὰ ἀκῆ παρόμοια μέλη· ἐπειδὴ κάθε τόπος ἔχει καὶ Μουσικὴν ἰδιαιτέραν ὀποσῶν, ἥτις ἀρέσκει εἰς μόνους τοὺς ἐντοπίους. Ὅθεν ὅσω περισσότερον ἕνας Μουσικῶς ἐνασχολεῖται εἰς τὴν γνώρισιν καὶ διατριβὴν τούτων τῶν διαφορῶν μουσικῶν ἔξων, τόσω περισσότερον δύναται νὰ εὐρίσκη μέλη ποιήλα καὶ δραστήρια· διότι παντὸς ἔθνους ἡ Μουσικὴ πλατεῖ κάποιαν δραστηριότητα, ἀνάλογον μὲ τὴν φυσικὴν του κλίσιν. Φεβ εἰπεῖν, τὰ τῶ ὄντι Γαλλικὰ ὑποσχήματα εἶναι ἐπιχαρῆ καὶ ἐπίκουρα, καὶ ἐνθάσει τὴν ὄρεξιν τῆ χορεύειν μετὰ ζωηρότητος ἱκανῆς εἰς παράσχησιν χαρῆς, ὅχι ὅμως ἕως εἰς κόουρασιν· αἱ δὲ Βρεττανικαὶ εἶναι ἐξορητικαὶ, διὰ τὸ νὰ ἔχωσι κάποιαν λαβρότητα, καὶ διερεθίζουσι τὸν χορευτὴν εἰς τρέξιμον, καὶ εἰς τὸ νὰ χορεύῃ ἕως νὰ κοουσοθῆ· αἱ δὲ Πολονικαὶ εἶναι σεμναὶ καὶ σοβαραὶ καὶ νοσημιώτερον εἶναι νὰ περιπατῆ τις κατ' αὐτοὺς, παρὰ νὰ χορεύῃ, ὡσαν ἄντοί.

νά τὸ διδαχθῆι· ἐπισημονικῶς δὲ ψάλλει μόνον ὁ τέλειος Μουσικός (α).

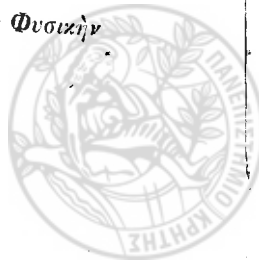
§. 8. Τέλειος δὲ Μουσικός λέγεται, ὅποιος δύναται μὲν νὰ ψάλλῃ, προξενῶν ἢ τέρψιν, ἢ θλίψιν, ἢ ἐνθουσιασμόν, ἢ χαύνωσιν, ἢ ἐξόρμησιν, ἢ θάρσος, ἢ δέος, ἢ κἀνένα ἀπὸ τὰ λοιπὰ, ἅ τινά δύνανται νὰ κινῶσι τὴν ψυχὴν εἰς κἀνένα πάθος. Δύναται δὲ νὰ μελίξῃ, γινώσκων ἀκριβῶς τὰ περὶ τὸ μέλος συμβαίνοντα· τατέσιν ὅσα θεωροῦνται τριγύρω εἰς τὸ μέλος, φθόγγους, διαστήματα, τόνους, ἤχους, συστήματα, ἑυθυμοὺς, ἁρμονίαν, λέξιν, καὶ τὰ λοιπὰ.

§. 9. Διαιρεῖται δὲ ἡ Μουσικὴ εἰς Θεωρητικὴν καὶ εἰς Πρακτικὴν. Καὶ Θεωρητικὴ μὲν εἶναι ἡ γνώρισις τῆς ὕλης τῆς Μουσικῆς· δηλαδὴ τὸ νὰ γνωρίσῃ τις τὰς διαφόρους σχέσεις τῆ τε βαρέος πρὸς τὸ ὀξύ (δι' ὧν γνωρίζεται τὸ ποσὸν τοῦ μέλους), καὶ τοῦ ταχέος πρὸς τὸ βραδύ, μετὰ τοῦ τρόπου τῆς ἐξαγωγῆς τῶν φθόγγων (δι' ὧν γνωρίζεται τὸ ποιὸν τοῦ μέλους)· καὶ ἡ γνώρισις τῆς δυνάμεως, ἢ τις δίδοται εἰς τοὺς χαρακτηῆρας διὰ νὰ γράφηται τὸ μέλος (β).

α) Ὁ δὲ Βακχεῖος λέγει Μουσικός ἐστίν, ὃ εἰδὼς τὰ κατὰ τὰς μελωδίας συμβαίνοντα. Ἦθελον δὲ οἱ παλαιοὶ, νὰ εἶναι ὁ Μουσικός, φιλόσοφος, καὶ ποιητής, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς πρώτης τάξεως· διότι ἡ Μουσικὴ αὐτῶν ἔπρεπε νὰ εἶναι ἰκανὴ νὰ κινῆ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀκροατοῦ εἰς τοιαῦτα πάθη, ὅσα ἐξήτει ἢ χοεῖα τῶν καιρῶν ἤγαν ἔπρεπε νὰ δύναται „ νέων ψυχὰς πλάττειν τε καὶ ἑυθυμίζειν “ ἐπὶ τὸ εὐσχημον. „ Πλάτ.

β) Ὁ Πορφύριος ἀφῆκεν ἄλλην διαιρέσιν τῆς Μουσικῆς, λέγων, ὅτι διαιρεῖται εἰς τὴν Ρυθμικὴν, διὰ τὰς κινήσεις τοῦ χοροῦ· εἰς τὴν Μετρικὴν, διὰ τὰς καταλήξεις καὶ τὸν ἀριθμὸν· εἰς τὴν Ὀργανικὴν, διὰ τὴν χρῆσιν τῶν ὀργάνων· εἰς τὴν Ποιητικὴν, διὰ τὴν ἁρμονίαν καὶ τὸ μέτρον τῶν εἰχῶν· εἰς τὴν Ὑποκριτικὴν, διὰ τὰς θέσεις τῶν μίμων· καὶ εἰς τὴν Ἀρμονικὴν, διὰ τὸ ἔσμα.

Δύναται δὲ τινὰς νὰ διαιρῇ τὴν Μουσικὴν, εἰς Φυσικὴν

§. 10. Πρακτικὴ δὲ εἶναι ἡ δύναμις ἢ τις βάλλει τὰς ἀρχὰς τῆς Θεωρίας εἰς πράξιν ἤγουν τὸ νὰ δύναται τις νὰ μεταχειρίζηται τὴν ἐγνωσμένην ὕλην τῆ Μουσικῆς, ψάλλων, καὶ διὰ τῶν χαρακτήρων γράφων αὐτήν.

§. 11. Ὑποδιαφεῖται δὲ ἡ μὲν Θεωρητικὴ εἰς τὴν γνώρισιν τῆς σχέσεως τῶν φθόγγων, καὶ τοῦ μέτρου τῶν διασημάτων, περιλαμβάνουσα καὶ τὴν ἕξιν τῶν χαρακτήρων, δι' ὧν γράφονται καὶ εἰς τὴν κατανοήσιν τοῦ χρόνου, ὅς τις ἐξοδέεται εἰς τὸ μέρος, περιλαμβάνουσα καὶ αὐτὰ τὰ αὐτά. Ὡν τὴν μὲν πρώτην ὠνόμαζον οἱ ἀρχαῖοι Ἀρμονικὴν διότι διδάσκει, εἰς τὴ συνίσταται ἡ Ἀρμονία, ἀνορύπτουσα τὰ θεμέλια αὐτῆς, καὶ ἀποκαλύπτουσα τοὺς τρόπους, καθ' οὓς οἱ φθόγγοι διατιθέασιν τὸ οὖς ἀρεστῶς· τὴν δὲ δευτέραν, Ῥυθμικὴν διότι ἐκλαμβάνει τοὺς φθόγγους, ἀφορῶσα εἰς τὸν χρόνον, καὶ περιέχουσα τὴν ἐκθεσιν τῶν ποδῶν καὶ εἰδῶν τῶν ῥυθμῶν, διατρανοῖ τὰ μακρὰ

καὶ εἰς Μιμητικὴν. Καὶ ἡ μὲν Φυσικὴ περιορίζεται εἰς μόνην τὴν φύσιν τῶν φθόγγων, καὶ δὲν ἀποβλέπει εἰς τὰ νοήματα, ἕτε προξενεῖ εἰς τὴν ψυχὴν κἀμμίαν ἐντόπωσιν ὅμως· δίδει αἰσθήματα μᾶλλον ἢ ἤττον ἐδάρεστα. Τοιαύτη ἐστὶν ἡ μουσικὴ τῆς ψαλμοδίας, ἣγουν τῶν ἀσμάτων, τῶν ὕμνων, τῶν ᾠδῶν, καὶ ὄλων ἐκείνων, ὅσα δηλαδὴ δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ μέτρον συνάρας φθόγγων ἐμαέλων· καὶ ἐν γένει πᾶσα Μουσικὴ μελωδική. Ἡ δὲ Μιμητικὴ, διὰ λογισμάτων ζωηρῶν, ἐντόνων, καὶ, διὰ τὸ νὰ εἴπω, ὁμιλούντων, ἐκτίθησιν ὅλα τὰ πάθη ζωγραφεῖ ὅλας τὰς εἰκόνας· δίδει ὅλα τὰ ὑποκείμενα διδάσκει ὅλην τὴν φύσιν μὲ τὰς σοφὰς αὐτῆς ἐκμιμήσεις· καὶ φέρει εἰς τὴν καρδίαν τὰ ἀνθρώπου αἰσθήματα, ἃ τινε δύνανται νὰ τὸν ταράττωσιν.

Ὁ δὲ Ἀριστέιδης διαιρεῖ τὸ πᾶν τῆς Μουσικῆς εἰς Θεωρητικόν, καὶ εἰς Πρακτικόν· ὑποδιαφεῖ δὲ τὸ μὲν Θεωρητικόν εἰς φυσικόν, καὶ εἰς τεχνικόν. Καὶ τὰ μὲν φυσικοῦ δεικνύει μέρη δύο, τὸ ἀριθμητικόν, καὶ τὸ ὁμιώνυμον τῷ γένει, ὃ καὶ περὶ τῶν ὄντων διαλέγεται· τὰ δὲ τεχνικοῦ μέρη τρία· ἁρμονικόν, ῥυθμικόν, καὶ μετρικόν. Τὸ δὲ Πρακτικόν τέ-

καὶ βραχεία, καὶ βραδέα καὶ ταχεία μέρη τοῦ χρόνου.

§. 12. Ἡ δὲ Πρακτικὴ, εἰς τὴν Μελωποΐαν εἰς τὴν ὁποῖαν ἀναφέρεται ὄχι μόνον ἡ χρῆσις διαφόρων μελῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ ποιεῖν ἴδια μέλη, τοῖς ἀκροαταῖς ἀρέσκοντα καὶ εἰς τὴν Ῥυθμοποΐαν, ἣ τις δίδει τὴν χρῆσιν τῶν κανόνων τοῦ ἐφαρμόζειν τὰ μέτρα τῶν χρόνων καὶ τοὺς ῥυθμοὺς ἐπὶ τῶν φθόγγων τῆς μελωδίας, ἵνα τὸ τέλειον μέλος ἀπαρτισθῇ.

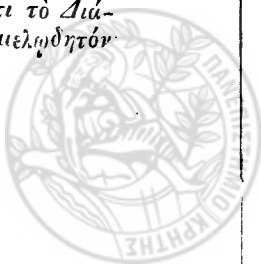
§. 13. Γένη μὲν τῆς Μουσικῆς παρέδοσαν εἰς ἡμᾶς οἱ Ἀρχαῖοι τρία. Διατονικόν, Χρωματικόν, καὶ Ἐναρμόνιον. Ὡν τὸ μὲν Διατονικόν εἶναι τὸ φυσικώτερον, πρεσβύτερον, καὶ ἔυκολώτερον· τὸ δὲ Χρωματικόν, τεχνικώτερον, δεύτερον, καὶ δυσκολώτερον· τὸ δὲ Ἐναρμόνιον, ἀκριβέστερον, ἔσχατον, καὶ δυσκολώτατον (α). Συστήματα δὲ τρία. Διαπασῶν, Τροχόν, καὶ Τριφωνίαν.

ἔνεται εἰς χρῆσιν τῶν προειρημένων, καὶ εἰς τὸ τούτων ἐξαγγελτικόν. Καὶ τῶ μὲν χρηστικῶ μέρη, Μελωποΐα, Ῥυθμοποΐα, Πόησις· τοῦ δὲ ἐξαγγελτικῶ, Ὀργανικόν, φθικόν, καὶ Ὑποκριτικόν.

Οἱ Εὐρωπαῖοι σινηθίζουσι νὰ διαιρῶσι τὴν Μουσικὴν ἀπλούστατα εἰς Μελωδίαν καὶ εἰς Ἀρμονίαν. Καὶ μελωδίαν μὲν λέγουσι τὸ μέλος ὅπερ ψάλλεται ἀπὸ ἑνα μόνον ἀνθρώπου· Ἀρμονίαν δὲ τὸ μέλος ὅπερ ψάλλεται ἀπὸ πολλοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι δὲν κρατοῦσι τὸ αὐτὸ ἴσον, ἀλλὰ ἄλλος μὲν βαρύτερον, ἄλλος δὲ ἑστέρον, καὶ ἄλλος ἔτι ἑστέρον. Ὁ δὲ ῥυθμὸς λογίζεται κατ' αὐτοὺς σχολὴ τις περιωρισμένη, εἰς τὸ ποιεῖν ἕνα κλάδον τῆς Μουσικῆς μερικώτερον.

- *) Πᾶν γὰρ τὸ λαμβανόμενον μέλος τῶν εἰς τὸ ἡρμοσμένον, ἦτοι διάτονόν ἐστιν, ἢ ἐναρμόνιον. Πρῶτον μὲν ἕν καὶ πρεσβύτατον αὐτῶν θετέον τὸ Διάτονον· πρῶτόν τε αὐτοῦ ἢ τῶ ἀνθρώπου φύσις προτυγχάνει· δεύτερον δὲ, τὸ Χρωματικόν· τρίτον δὲ καὶ ἀνώτατον, τὸ Ἐναρμόνιον· τελευταίω γὰρ αὐτῷ καὶ μόλις μετὰ πολλῆς πόνου συνεθίζεται ἢ αἰσθῆσις. Ἀριστόξ. ἁρμον. στοιχ. α.

Τῶτων τῶν τριῶν γενῶν φυσικώτερον μὲν ἐστὶ τὸ Διάτονον· πῶσι γὰρ καὶ τοῖς ἀπαδεύτοις παντάπασιν μελωδητόν

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ τοῦ κατὰ τὸ μέλος ποσοῦ ἦτοι περὶ φθόγγων.

§. 14.

Τὸ ποσὸν ὕπερ θεωρεῖται εἰς τὸ μέλος, εἶναι ἢ Ἀνάβασις, ἢ Κατάβασις, καὶ ἢ Ἰσότης. Εἰς τὸ Διατονικὸν λοιπὸν γένος κατὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα, Ἀνάβασις μὲν εἶναι σειρὰ φθόγγων, ψαλλομένων διὰ τῶν ἑξῆς συλλαβῶν κατὰ ταύτην τὴν τάξιν, οἶον,

πα, βου, γα, δι, κε, ζω, νη, Πα.

§. 15. Κατάβασις δὲ εἶναι σειρὰ φθόγγων, ψαλλομένων κατὰ τὴν ἐναντίαν τῆς ἀναβάσεως τάξιν, οἶον,

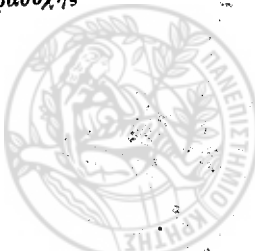
Πα, νη, ζω, κε, δι, γα, βου, πα.

§. 16. Ἡ μὲν Ἀνάβασις λέγεται καὶ ἄνοδος, καὶ ἐπίτασις, καὶ ὀξύτης· ἢ δὲ Κατάβασις λέγεται καὶ κάθοδος, καὶ ἄνεσις, καὶ βαρύτης· αὐτὴ δὲ ἢ σειρὰ τῶν φθόγγων λέγεται Κλίμαξ.

§. 17. Ἰσότης δὲ λέγεται σειρὰ φθόγγων, ψαλλομένων διὰ τῆς αὐτῆς συλλαβῆς, μήτε ὀξυνομένων, μήτε βαρυνομένων· οἶον,

παπαπα, ἢ διδιδι, ἢ ζωζωζω.

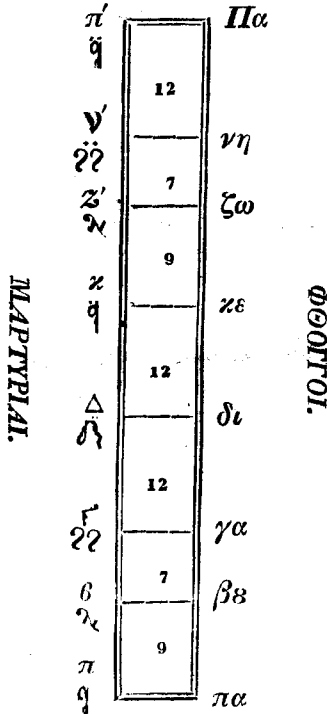
ἔστι τεχνικώτατον δὲ, τὸ Χρῶμα· παρὰ γὰρ μόνοις μελωδεῖται τοῖς πεπαιδευμένοις· ἀκριβέστερον δὲ τὸ Ἐναρμόνιον· παρὰ γὰρ τοῖς ἐπιφανεστάτοις ἐν Μουσικῇ τετύχηκε παραδοχῆς· τοῖς δὲ πολλοῖς ἔστιν ἀδύνατον. Ἀριστείδης, 19.

§. 18. Ἴνα δὲ καὶ σχεδιάσωμεν παραδειγματικῶς ἐν εἴδει κλίμακος τὴν σειρὰν τῶν φθόγγων, τῶν ὀξυνομένων καὶ βαρυνομένων, προκείσθω τὸ ἐξῆς διάγραμμα· τὸ ὁποῖον ἀρχόμενοι ψάλλειν, λέγομεν πα· ἀπ' αὐτοῦ δὲ ἐρχόμεθα εἰς τὸν βου· ἀπὸ δὲ τοῦ βου, εἰς τὸν γα· ἀπὸ δὲ τοῦ γα εἰς τὸν δι· ἀπὸ δὲ τοῦ δι εἰς τὸν κε· ἀπὸ δὲ τοῦ κε εἰς τὸν ζω· ἀπὸ δὲ τοῦ ζω εἰς τὸν νη· καὶ ἀπὸ τοῦ νη εἰς τὸν Πα. Καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ Πα ἐπιστρέφομεν εἰς τὸν νη· καὶ ἀπὸ τοῦ νη εἰς τὸν ζω· καὶ οὕτω καθ'εξῆς ἕως νὰ φθάσωμεν εἰς τὸν πρῶτον πα.

Ἡ Διατονικὴ Κλίμαξ

κατὰ τὸ Διαπασῶν Σύστημα, ἐν ᾗ διδάσκονται οἱ ἀρχαριοὶ τὸ ποσὸν τῆς μελωδίας.

§. 19. Διὰ τὴν ψάλλη δὲ τὴν κλίμακα ταύτην ὁ ἀρχάριος θρωῶς, πρέπει νὰ τὴν διδαχθῇ ἀπὸ Μουσικὸν Ἕλληνα διότι ὁ ἄλλοεθνής Μουσικὸς προσφέρει τοὺς φθόγγους διαφόρως διὰ τὴν ἐθνικὴν του συνήθειαν, μὴ μεταχειριζόμενος τὰ διαστήματα τῶν τόνων καθ' ἡμᾶς.

§. 20. Τῆς μὲν πα συλλαβῆς τὸ στοιχείον α, σημαίνει, ὅτι ὁ πα εἶναι πρῶτος φθόγγος τῆς Κλίμακος· τῆς δὲ βου συλλαβῆς τὸ στοιχείον β σημαίνει, ὅτι ὁ βου εἶναι δεύτερος φθόγγος τῆς Κλίμακος· καὶ τὰ λοιπὰ ἀναλόγως.

§. 21. Οἱ δὲ Ἑυρωπαϊοὶ παριστῶσι τὴν ἑαυτῶν κλίμακα, τὴν ὁποίαν ὀνομάζουσι καὶ Γάμμα, διὰ τῶν ἐξῆς συλλαβῶν,

λα, σι, ουτ, ρε, μι, φα, σολ, Λα'

καὶ ἀρχονται ψάλλειν αὐτὴν ἀπὸ τῆς ουτ, προσφέροντες ἄλλους μὲν φθόγγους ὁμοίως μὲ ἡμᾶς, καὶ ἄλλους διαφόρως (α). Ὅθεν εἰ μὲν ὑπόθεθῇ, ὅτι ὁ πα ἀναλογεῖ τῷ λα, ὁ μὲν βου ἀναλογήσει τῷ σι καὶ τὰ ἐξῆς ὁμοίως. Εἰδὲ ὑποθεθῇ, ὅτι ὁ πα ἀναλογεῖ τῷ ρε, ὁ μὲν βου ἀναλογήσει τῷ μι· οἱ δὲ λοιποὶ, τοῖς λοιποῖς κα-

α) Τὴν διαφορὰν τῶν φθόγγων ἐν τῷ Τρίτῳ Βιβλίῳ σαφηνίζομεν. Τὰς δὲ ἐπτὰ συλλαβὰς τῶν φθόγγων ἔλαβεν ὁ Γοῦϊ ἀπὸ τῆς ἀκροστιχίδος ἐνὸς ὕμνου, ἀναφερομένου εἰς τὸν Πρόδρομον Ἰωάννην. Μετεχειρίσθη δὲ αὐτὰς ἐν τῇ Μουσικῇ κατὰ τὸ ἀκρ' ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ· τοῦτέστι 268 ἔτη μετὰ τὸν Λαμασκηρὸν Ἰωάννην· μολονῶντι λέγουσιν, ὅτι ὁ Γοῦϊ μετεχειρίσθη μόνον τὰς ἕξ συλλαβὰς· ἡ δὲ ἑβδόμη προσετέθη ὕστερον. Ἀπεδέχθησαν δὲ αὐτὸ κοινῶς ὅλοι οἱ Μουσικῶν τῶν Ἑυρωπαϊῶν, καὶ διαφορὰς προσθήκας ἐπὶ τὸ κρεῖττον ποιήσαντες, τὸ μεταχειρίζονται ἕως τῆς σήμερον.

θεξῆς. Πιθανώτερα δὲ φαίνεται ἡ πρώτη ὑπόθεσις ἀπὸ τὰ ὄργανα, καὶ ἀπὸ τὴν πολλὴν χρῆσιν.

§. 22. Ὅταν ζητηθῇ ἀνάβασις ὑπὲρ τὸς ἐπτά φθόγγους, τότε ψάλλομεν καὶ ἄλλους ἀνιόντας φθόγγους, παριστωμένους ὅμως διὰ τῶν αὐτῶν συλλαβῶν λέγοντες τὸν μὲν ὄγδοον φθόγγον Πα· τὸν δὲ ἔννατον, Βου· καὶ τοὺς λοιποὺς καθεξῆς Γα, Δι, Κε

§. 23. Ὅταν ζητηθῇ κατάβασις ὑπὲρ τοὺς ἐπτά φθόγγους, τότε ψάλλομεν καὶ ἄλλες κατιόντας φθόγγους, παριστωμένους ὅμως διὰ τῶν αὐτῶν συλλαβῶν λέγοντες τὸν μὲν ὄγδοον ἐπὶ τὸ βαρὺ φθόγγον πα· τὸν δὲ ἔννατον νη· καὶ τοὺς λοιποὺς καθεξῆς, ζω, κε, δι, γα, βου, πα.

§. 24. Συνεχῆς μὲν λέγεται ἡ ἀνάβασις καὶ ἡ κατάβασις, ὅταν ἡ σειρὰ τῶν φθόγγων συγκροτῆται ἀπὸ φθόγγους οἱ τινες διαδέχονται ἀλλήλους ἀμέσως ὡς παβουγαδι· ἢ πανηζωκε.

§. 25. Ὑπερβατὴ δὲ λέγεται ἡ ἀνάβασις, καὶ ἡ κατάβασις, ὅταν ἡ σειρὰ τῶν φθόγγων συγκροτῆται ἀπὸ φθόγγους, οἱ τινες διαδέχονται ἀλλήλους ἐμμέσως μὲν, ὅμως οἱ ἐνμέσῳ φθόγγῳ σιωπῶνται· ὡς πα δι νη· ἢ δι βου ζω.

§. 26. Ἡ μὲν ὑπερβατὴ ἀνάβασις καὶ κατάβασις εἶναι πολυειδῆς· ἡ δὲ συνεχῆς εἶναι μονοειδῆς. Ὅθεν ὅταν δοθῶσι δύο φθόγγῳ κατὰ τὸ συνεχές, τὸ ποσὸν τῆς ἀποστάσεώς των εἶναι 1· ὅταν ὅμως δοθῶσι κατὰ τὸ ὑπερβατὸν, τὸ ποσὸν τῆς ἀποστάσεώς των εἶναι καὶ 2, καὶ 3, 4, καὶ τὰ λοιπά. Λογαριάζεται λοιπὸν τὸ ποσὸν τῆς ὑπερβατῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως διὰ τῆς Κλίμακος οὕτως· ὅταν δοθῶσι δύο φθόγγῳ οἱ πα δι, καὶ ζητεῖται τὸ ποσὸν τῆς ἀποστάσεώς των, θεωροῦμεν εἰς τὴν Κλίμακα, πόσους φθόγγους ὁ δι ἀπομακρύνεται τοῦ πα, καὶ εὐρίσκονται τρεῖς· πα, βου γα δι· ἄρα τὸ πα δι ποσὸν εἶναι τρία· οὕτω καὶ τὸ πα ζω ποσὸν εἶναι πέντε· καὶ τὰ λοιπά

ἀναλόγος ἐξετάζονται ἴμόνον ὁ φθόγγος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον μετροῦνται οἱ ἄλλοι, δὲν λαμβάνεται εἰς τὸ μέτρομα.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Γ'.

Περὶ χαρακτήρων τῶν φθόγγων.

§. 27.

Οἱ χαρακτῆρες, οἱ τινες παριστῶσι τοὺς φθόγγους τοῦ γραφομένου μέλους, ἤγουν δι' ὧν γράφεται τὸ ποσὸν τῆς μελωδίας, εἶναι δέκα· γράφονται δὲ καὶ ὀνομάζονται οὕτως.

Ἴσον	—	ο	} Ἀνιόντες
Ὀλίγον	—	α	
Πετασιτῆ	∪	α	
Κεντήματα	∪	α	
Κέντημα	∪	β	
Ἐψηλῆ	∪	δ	} Κατιόντες
Ἀπόστροφος	∪	α	
Ἐποξέση	∪	2	
Ἐλαφρὸν	∪	β	
Χαμηλῆ	∪	δ	

§. 28. Διαιροῦνται δὲ εἰς Ἀνιόντας, εἰς Κατιόντας, καὶ εἰς Οὐδέτερον. Καὶ Οὐδέτερος μὲν εἶναι εἰς, τὸ

ἴσον· Ἀνιόντες δὲ πέντε τὸ Ὀλίγον, ἢ Πεταστή, τὰ Κεντήματα, τὸ Κέντημα, καὶ ἡ Ὑψηλή. Κατιόντες δὲ, τέσσαρες· ἢ Ἀπόστροφος, ἢ Ὑποῤῥοή, τὸ Ἐλαφρόν, καὶ ἡ Χαμηλή.

§. 29. Ἐξαγγέλλουσι δὲ τοὺς φθόγγους οἱ χαρακτηρηες, ἀφ' ἑαυτῶν μὲν ἀορίστως· ἐπειδὴ κάθε χαρακτηρ ὑπέρχεται κάθε ἓνα φθόγγον· ἀπὸ δὲ τοῦ ἡγουμένου, ὀρισμένως· καθὼς γίνεται φανερόν ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα.

§. 30. Τὸ ἴσον οὔτε ἀνάβασιν, οὔτε κατάβασιν φανερόνει, ἀλλὰ ἰσότητα· καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ μηδὲν ὕπερ κεῖται ἔμπροσθέν του· ἐξαγγέλλει δὲ τὸν φθόγγον τοῦ ἡγουμένου.

§. 31. Τὸ μὲν Ὀλίγον, ἢ Πεταστή καὶ τὰ Κεντήματα, φανερόνουσι τὸν ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου πρῶτον ἀνιόντα φθόγγον· ἢ δὲ Ἀπόστροφος, τὸν ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου πρῶτον κατιόντα φθόγγον· καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ α, ὕπερ κεῖται ἔμπροσθέν των.

§. 32. Ἡ Ὑποῤῥοή φανερόνει δύο συνεχεῖς φθόγγους κατιόντας ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου· καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ 2, ὕπερ κεῖται ἔμπροσθέν της.

§. 33. Τὸ μὲν Κέντημα φανερόνει τὸν δεύτερον ὑπερβατῶς ἀνιόντα φθόγγον· τὸ δὲ Ἐλαφρόν τὸν δεύτερον ὑπερβατῶς κατιόντα φθόγγον ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου· καὶ τῆτο δηλοῖ τὸ προκείμενον β.

§. 34. Ἡ μὲν Ὑψηλή φανερόνει τὸν τέταρτον ὑπερβατῶς ἀνιόντα φθόγγον· ἢ δὲ Χαμηλή, τὸν τέταρτον ὑπερβατῶς κατιόντα φθόγγον· καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ προκείμενον δ.

§. 35. Γράφοντες λοιπὸν τὴν μελωδίαν, διὰ μὲν πάσης τῆς ἰσότητος μεταχειρίζομεθα τὸ ἴσον· διὰ δὲ πάσης τῆς συνεχοῦς ἀναβάσεως, τὸ Ὀλίγον, τὰ Κεντήματα, καὶ τὴν Πεταστήν· διὰ δὲ πάσης τῆς συνεχοῦς καταβάσεως, τὴν Ἀπόστροφον, καὶ τὴν Ὑποῤῥοήν.

§. 36. Ἡ δὲ ἐπιβατή ἀνάβασις καὶ κατάβασις, ἐπειδὴ γίνεται κατὰ πολλοὺς τρόπους, γράφεται μὲ τὸς αὐτοὺς μὲν χαρακτήρας, ὅμως ὄχι πλέον ἀπλοῦς, ἀλλὰ συνθέτους· διότι ἡ σύνθεσις δύναται νὰ ἀυξάνῃ τὸ ποσὸν τῶν χαρακτήρων κατὰ τὴν χρεῖαν ὀρισμέ- νως.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Δ'.

Περὶ συνθέσεως τῶν Χαρακτήρων.

§. 37.

Σύνθεσις τῶν Χαρακτήρων εἶναι, τὸ νὰ συμπλέ- κωνται αὐτοὶ ἀναμεταξύ των ἐναρμόστως, ὥστε νὰ παριστῶσιν ὀρισμένως τὰ διάφορα ποσὰ τῶν φθό- γγων (§. 26.). Διότι καθὼς οἱ γραμματικοὶ δια- φέρας συντιθέντες τὰ γράμματα, ποιοῦσι τὰς συλ- λαβάς· οὕτω καὶ οἱ μουσικοὶ ποικιλοτρόπως μὲν, ὅ- μως ὀρισμένως συντάσσοντες τοὺς χαρακτήρας, ποι- οῦσι τὰς συνθέσεις, δι' ὧν ἐντελῶς χαρακτηρίζεται τὸ γραφόμενον μέλος.

§. 38. Ἀπὸ τοὺς δέκα χαρακτήρας ἄλλοι μὲν δύ- νανται νὰ γράφωνται ἀσυνθέτως, ἤγουν μόνοι τες, καὶ ἄλλοι ὄχι. Καὶ ἀσυνθέτως μὲν δύνανται νὰ στέ- κωνται, τὸ Ἴσον, τὸ Ὀλίγον, ἡ Πειραστὴ, ἡ Ἀπό- στροφος, καὶ ἡ Χαμηλή· οἱ δὲ λοιποὶ χαρακτήρες ἀδυνατοῦσι μὲν νὰ γράφωνται μόνοι τους· συντιθέ- μενοι δὲ μὲ ἄλλους, ἀυξάνουσι τὴν ποσότητάτων, κατὰ τὴν ὁποίαν θέσιν λάχωσιν· οἷον τὸ Κέντημα συντιθέμενον μὲ τὸ Ὀλίγον, εἰμὲν κεῖται ἔμπροσθεν

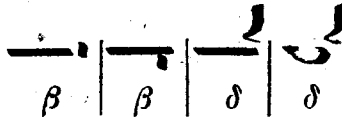

αυτοῦ ἔτω $\text{—} \text{—} \text{—}$, φανερόναι τὸν δεῦτερον ὑπερβα-
τὸν ἀνιόνττα φθόγγον· ἰδὲ οὕτω $\text{—} \text{—}$, τὸν τρίτον.

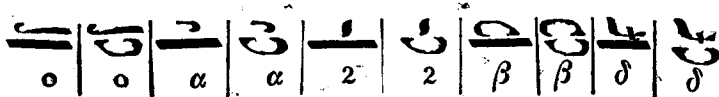
§. 39. Τὸ Ὀλίγον καὶ ἡ Πεταστὴ ὑποτάσσονται ἀπὸ ὅλους τοὺς χαρακτῆρας, πλὴν τῶν Κεντημάτων· ὁ δὲ ὑποτασσόμενος χαρακτῆρ χάνει τὴν ποσότητά του, καὶ λογαριάζεται ἡ ποσότης τοῦ ὑποτάξαντος· οἶον, ὅταν ἡ Ὑψηλὴ τεθῆ ἐπὶ τοῦ Ὀλίγου οὕτως $\text{—} \text{—} \text{—}$, ἡ ποσότης τοῦ Ὀλίγου χάνεται, καὶ λογαριάζεται ἡ ποσότης τῆς Ὑψηλῆς.

§. 40. Τὸ Ἐλαφρόν, ὅταν ὑποτάξῃ τὴν Ἀπόστροφον οὕτω $\text{—} \text{—} \text{—}$, προφέρει τοὺς δύο φθόγγους συνεχῶς, καὶ ὑποτίθεται εἰς τὸν πρῶτον Γοργόν· καὶ χάνει τὴν δύναμιν τοῦ νὰ καταβαίῃ ὑπερβατῶς.

§. 41. Τὸ Ὀλίγον καὶ ἡ Πεταστὴ ὑποτάσσονται ὑπὸ μὲν τοῦ Κεντήματος καὶ τῆς Ὑψηλῆς ἐν τοιαύτῃ θέσει·

ὑπὸ δὲ τοῦ Ἰσου καὶ τῶν κατιόντων χαρακτῆρων ὑποτάσσονται, ὅταν τιθῶνται ἐπάνωθεν αὐτῶν ἔτω.

§. 42. Ἴδού σοι καὶ Πίναξ, ὅπου δεικνύεται πῶς ἡ σύνθεσις αὐξάνει τὸ ποσὸν τῶν χαρακτῆρων ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἕως τῶν δεκαπέντε. Γίνωσκε δὲ, ὅτι τὰ μὲν γράμματα φανερόνουσι τὸ ὑπερβατόν· οἱ δὲ ἀριθμοὶ, τὸ συνεχές.

18

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ Παραλλαγῆς τοῦ Διατονικοῦ Γένους.

§. 43.

Παραλλαγή εἶναι, τὸ νὰ ἐφαρμόζωμεν τὰς συλλαβὰς τῶν φθόγγων ἐπάνω εἰς τοὺς ἐγκεχαραγμένους χαρακτῆρας, ὥστε βλέποντες τοὺς συντεθειμένους χαρακτῆρας, νὰ ψάλλωμεν τοὺς φθόγγους· ἐνθα ὅσον οἱ πολυσύλλαβοι φθόγγοι ἀπομαζύρονται τοῦ μέλους, ἄλλο τόσον οἱ μονοσύλλαβοι ἐγγίξουσιν αὐτοῦ. Διότι ὅταν μάθῃ τινὰς νὰ προσφέρῃ παραλλακτικῶς τὸ μουσικὸν πόνημα ὀρθῶς, ἀρκεῖ ν' ἀλλάξῃ τὰς συλλαβὰς τῶν φθόγγων, λέγων τὰς συλλαβὰς τῶν λέξεων, καὶ ψάλλει αὐτὸ κατὰ μέλος.

§. 44. Διὰ τὴν πρᾶξιν τῆς Παραλλαγῆς γίνωσκε, ὅτι πρὸ πάντων ἐν παντὶ μέλει κεῖται μαρτυρία, ἣ ὁποία δεικνύει, ποῖος γίνεται ἀρχή, διὰ νὰ προσδιορισθῶσιν οἱ ἑξῆς φθόγγοι τῆς μελωδίας, οἱ τινες διὰ τῶν χαρακτῆρων παριστῶνται. Μετὰ δὲ τὴν μαρτυρίαν κεῖνται οἱ χαρακτῆρες τῶν φθόγγων, οἱ τινες δηλοῦσιν ἢ ἰσότητα, ἢ ὀξύτητα, ἢ βαρύτητα· καὶ ταύτας τὰς δύο, ἢ συνεχεῖς, ἢ ὑπερβατάς· ὅτι καὶ ἂν δηλώσι, παρατήρησον τὸ ποσὸν, ὅπερ ἔχουσιν οἱ χαρακτῆρες ἢ ἀφ' ἑαυτῶν, ἢ ἀπὸ τῆς συνθέσεως, καὶ εἰπὲ τὸν ἀνήκοντα φθόγγον ἄς φανερωθῇ τοῦτο καὶ μὲ πρᾶξιν ἐπὶ τὸ συνεχὲς πρῶτον (α).

§. 45. Εἰς τὴν Παραλλαγὴν τοῦ Διατονικοῦ γένους κεῖται μαρτυρία ἢ π q , ἣ τις δείχνει, ὅτι ὁ πα φθόγ-

α) Περὶ Μαρτυριῶν ὁμιλοῦμεν πλατύτερον ἐν τοῖς ἔμπροσθεν.

γος γίνεται ἀρχή· καὶ ἐπειδὴ ὁ προκείμενος χαρακτήρ
 δηλοῖ ἰσότητα πρόφερε τὸν πα φθόγγον ἐπὶ τοῦ Ἰαβ·
 ἔπειτα ἐπὶ τῶν δύο Ἀποστρόφων ἐφαρμοσον τῆς δύο
 κατιόντας φθόγγους νη ζω· μετέπειτα ἐπὶ τῶν τριῶν
 Ὀλίγων ἐφαρμοσον τοὺς τρεῖς ἀνιόντας φθόγγους,
 νη πα βου· καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν δύο Ἀποστρόφων, τοὺς
 δύο κατιόντας φθόγγους, πα νη καὶ καθ' ἑξῆς οὕτω
 ποιεῖς, ἕως τῆς φθάσης εἰς τὸν ἔσχατον φθόγγον πα.

Ἡ κατὰ τὸ συνεχές Παραλλαγή τοῦ Διατονικοῦ
 Γένους.

π 9 Πα νη ζω νη	πα βου πα νη	πα βου γα βου
πα βου γα δι	γα βε γα δι	κε δι γα βε
γα δι κε ζω	κε δι γα δι	κε ζω νη ζω
κε δι κε ζω	νη πα νη ζω	κε δι κε ζω
νη ζω κε δι	γα δι κε ζω	κε δι γα βου
γα δι κε δι	γα βε πα βου	γα δι γα βε
πα νη πα βου	γα βε πα νη	ζω νη πα π

§. 46. Ἐπὶ δὲ τὸ ὑπερβατὸν, εἰπὼν τὸ Ἰαβ πα,
 διὰ τὸ Κέντημα λέξεις γα, καὶ διὰ τὴν Ἀποστροφήν
 βου καὶ πάλιν διὰ τὸ Κέντημα δι, καὶ διὰ τὴν Ἀπό-

στροφον γα' και τὰ λοιπὰ ἀναλόγως κατὰ τὰ ποσὰ, ἅτινα συμπίπτουσι, παρατηρεῖς καὶ ποιεῖς ἕως τέλους.

Ἡ κατὰ τὸ ὑπερβατὸν Παραλλάγη τοῦ Διατονικοῦ Γένους.

π
 Πα γα βε δι γα κε δι ζω κε νη ζω πα πα

π'
 ζω νη κε ζω δι κε γα δι βε γα πα πα

π
 δι βου κε γα ζω δι νη κε πα πα

π'
 κε ζω γα δι πα πα κε βου ζω γα

π'
 νη δι πα πα δι νη γα ζω βου κε

π
 πα πα ζω βου νη γα πα πα γα

π
 νη βου ζω πα πα νη βου πα πα βου

π
 νη πα πα πα πα πα

§. 47. Εἴτε γοῦν τὸν δεύτερον φθόγγον δεικνύει τῶν χαρακτηρῶν ἢ σύνθεσις, εἴτε τὸν τρίτον, εἴτε τὸν τέταρτον, καὶ τὰ λοιπὰ, πρέπει νὰ εὑρεθῇ ὁ φυσικὸς

ἐκεῖνος φθόγγος, καὶ αὐτὸς μόνον νὰ προφερθῆ ὑπερβατῶς· χρειάζεται ὁμοίως εἰς τὴν προφορὰν τῶν ὑπερβατῶν φθόγγων μεγάλη προσοχή, καὶ ἀρκιτὴ γύμνασις· διότι πρέπει ν' ἀποκτήσῃ ὁ μαθητὴς τὴν ἕξιν καὶ τῶν δύο τούτων· τοῦ νὰ ἤξεύρῃ δηλαδὴ ποῖος εἶναι ὁ τέταρτος, ἢ ὁ πέμπτος καὶ οἱ λοιποὶ ἀπὸ τοῦ δοθέντος φθόγγου· καὶ τοῦ νὰ δύναται νὰ προφέρῃ εὐκόλως αὐτὸν εὐρεθέντα· δίδει δὲ ταῦτα καὶ τὰ δύο ἢ συνεχῆς γύμνασις, καὶ πολυχρόνιος τριβή.

§. 48. Οἱ διδάσκαλοι γυμνάζουσι τοὺς μαθητὰς τὴν Παραλλαγὴν μὲ τὸ νὰ γράψωσιν ὑπὸ τοὺς χαρακτῆρας τὰς συλλαβὰς τῶν φθόγγων· καὶ ἐπειδὴ γίνεται τοῦτο διὰ τὴν εὐκολίαν, καὶ ὄχι διὰ τὴν τελείαν μάθησιν, πρέπει νὰ ἐξαλείψωσι τὰς συλλαβὰς τῶν φθόγγων, καὶ νὰ ἀφίνωσι μόνους τοὺς χαρακτῆρας, διὰ νὰ συνηθίσωσιν οἱ μαθητὰς εἰς τὸ νὰ βλέπωσι τοὺς χαρακτῆρας, καὶ νὰ προφέρωσι τοὺς φθόγγους.

§. 49. Κάθε μέλος τὸ ὁποῖον δοθῆ εἰς τὸν μαθητὴν διὰ νὰ τὸ διδαχθῆ, πρῶτον πρέπει νὰ μάθῃ νὰ τὸ ψάλλῃ παραλλαγῆ ἀσφαλῶς· καὶ ὕστερον ἀντὶ τῶν συλλαβῶν τῶν φθόγγων, νὰ λέγῃ τὰς συλλαβὰς τῶν λέξεων τοῦ μέλους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Περὶ Διαστημάτων.

§. 50.

Διάστημα εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον περιέχεται ἀπὸ δύο φθόγγους ἀνομοίους κατὰ τὴν ὀξύτητα καὶ βαρύτητα.

τα (α) ἤγουν ἐν τοῖς φθόγγοις δι κε, εὐρίσκεται μὲν ὀξύτης, ὅταν ψάλλωνται δι κε εὐρίσκεται δὲ βαρύτης, ὅταν ψάλλωνται κε δι ταύτας ἐπὶ μιᾶς χορδῆς ἢ πείρα δίδωσιν ἀπὸ τὰ διάφορα μήκη διότι τὸ μέρος τῆς χορδῆς, τὸ ὁποῖον πατεῖται ἐπὶ τῆς Πανδοῦριδος (β) διὰ τὰ ἠχήση τὸν δι, εἶναι ἐπιμηκέστερον ἐκείνου, εἰς ὃν πατεῖται διὰ τὰ ἠχήση τὸν κε ὥστε ἐὰν ἀπὸ τοῦ ἐπιμηκέστερου μέρους τῆς χορδῆς, ὅθεν ἐκπίπτει ὁ δι, φαντασθῆς ὅτι ἀφαιρεῖται τὸ ἐλαττον μέρος αὐτῆς, ὅθεν ἐκπίπτει ὁ κε, τὸ λείψανον ἔσται τὸ διάστημα τῶν δύο φθόγγων δι κε.

§. 51. Ἐν τῇ συνεχεῖ σειρᾷ τῶν ὀκτώ φθόγγων τῆς Διατονικῆς Κλίμακος

πά βου γα δι κε ζω νη Πα,
 διακρίνουσιν οἱ μουσικοὶ διαστήματα ἐπὶ πά βου,
 βου γα, γα δι, δι κε, κε ζω, ζω νη, νη Πα· τὰ ὁποῖα

α) Τοῦ Ἐυκλείδου εἶναι αὐτὸς ὁ ὀρισμὸς· ὁ δὲ Ἀριστόξενος ἔ-
 τως ὁρίζει τὸ διάστημα· Διάστημα ἔστι τὸ ὑπὸ δύο φθόγ-
 γων ὀρισμένον, μὴ τὴν αὐτὴν τάσιν ἔχοντων. Ὁ δὲ Ἀ-
 ριστείδης, οὕτω Διάστημα ἔστι μέγεθος φωνῆς, ὑπὸ δύοῖν
 φθόγγων περιγεγραμμένον. Ὁ δὲ Φιλόσοφος Γανδέντιος,
 οὕτω Διάστημα ἔστι τὸ ὑπὸ δύο φθόγγων περιεχόμενον.

β) Ἀπὸ τὰ μελωδικὰ ὄργανα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον φαίνεται ἐυκο-
 λώτερον εἰς δίδαξιν, καὶ τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται σαφέστερον
 διὰ τὴν γνώρισιν τῶν τόνων, ἡμιτόνων, καὶ ἀπλῶς ὄλων
 τῶν διαστημάτων, εἶναι ἡ Πανδοῦρις· ἠνομάζεται δὲ καὶ
 Πανδοῦρα, καὶ φάνδουρος· καθ' ἡμᾶς δὲ Ταμποῦρα, ἢ
 ταμποῦ. Ἐχουσα δὲ δύο μέρη, τὴν σκάφην, καὶ τὸν ζυ-
 γὸν ἐπὶ τῷ ζυγοῦ δίδει τὰ δεσμῶνται οἱ τόνοι, καὶ τὰ ἡμί-
 тона· εἶναι δὲ Τρίχορδον, καὶ ἡ μὲν πρώτη χορδὴ βομβεῖ
 τὸν δε' ἢ δὲ δευτέρα τὸν ἐπ' αὐτὸν γα' καὶ ἡ τρίτη τὸν ὑπ'
 αὐτὸν πα· αἱ δὲ χορδαὶ ἀδίκτως ὑπερίστανται, τοῖς κο-
 λάφοις τεινόμεναι καὶ ἀνιέμεναι· καὶ μὲ τὸς δακτύλους
 τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς πατούμεναι ἐπὶ τῶν δεσμῶν τῶν τό-
 νων, καὶ μὲ τὰς τῆς δεξιᾶς πληττόμεναι μὲ πλῆκτρον,
 ἐκπέμποσιν ὄλους τοὺς φθόγγους.

καθ' ἡμᾶς μὲν ὀνομάζονται ὅλα τόνοι· κατὰ δὲ τὰς ἀρχαίαις Ἑλληνας, τὰ μὲν πέντε ὀνομάζοντο τόνοι· τὰ δὲ δύο, ζω νη, βου γα, λείμματα· κατὰ δὲ τοὺς Εὐρωπαίους, τὰ μὲν δύο, κε ζω, βου γα, ὀνομάζονται ἡμίτονα· τὰ δὲ λοιπὰ πέντε τόνοι.

§. 52. Ὁ Τόνος σημαίνει δύο· τὸν τόπον τῆς χορδῆς, ὅθεν ἐκπίπτει ὁ φθόγγος· καὶ ἐν ἀπὸ τὰ ἐπὶ διαστήματα τῆς διατονικῆς κλίμακος· καὶ ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης σημασίας ὀρίζεται ἀπὸ τὸν Εὐκλείδην ἕνω· τόνος ἐστὶ τόπος τις τῆς φωνῆς ἀπλατῆς, δεκτικὸς συστήματος· ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας σημασίας διακρίνεται ἀπὸ ἡμᾶς τριχῶς· τόνος μείζων, τόνος ἐλάσσων, καὶ τόνος ἐλάχιστος.

§. 53. Ὁ μείζων τόνος ἔχει λόγον πρὸς μὲν τὸν ἐλάσσονα τόνον, ὃν τὰ 12 πρὸς τὰ 9· πρὸς δὲ τὸν ἐλάχιστον, ὃν τὰ 12 πρὸς τὰ 7· ἄρα καὶ ὁ ἐλάσσων τόνος ἔχει λόγον πρὸς μὲν τὸν μείζονα τόνον, ὃν τὰ 9 πρὸς τὰ 12· πρὸς δὲ τὸν ἐλάχιστον, ὃν τὰ 9 πρὸς τὰ 7· ἐπομένως καὶ ὁ ἐλάχιστος τόνος ἔχει λόγον πρὸς μὲν τὸν μείζονα τόνον, ὃν τὰ 7 πρὸς τὰ 12· πρὸς δὲ τὸν ἐλάσσονα, ὃν τὰ 7 πρὸς τὰ 9· ὥστε ἂν ὑποτεθῇ ὅτι τὸ διάστημα τοῦ μείζονος τόνου εἶναι ἴσον μὲ 12 γραμμᾶς, τὸ διάστημα τοῦ μὲν ἐλάσσονος τόνου εὐρίσκεται ἴσον μὲ 9 γραμμᾶς, τοῦ δὲ ἐλάχιστου τόνου εὐρίσκεται ἴσον μὲ 7 γραμμᾶς.

§. 54. Ἀπὸ τὰ διαστήματα τῆς Διατονικῆς Κλίμακος

πα βου γα δι κε ζω νη Πα,
τὸ μὲν πα βου εἶναι τόνος ἐλάσσων· τὸ δὲ βου γα, τόνος ἐλάχιστος, τὸ δὲ γα δι τόνος μείζων· τὸ δὲ δι κε, τόνος μείζων· τὸ δὲ κε ζω τόνος ἐλάσσων· τὸ δὲ ζω νη, τόνος ἐλάχιστος· καὶ τὸ νη Πα τόνος μείζων· Ἄρα μείζονες μὲν τόνοι εἶναι τρεῖς· γα δι, δι κε, νη Πα· ἐλάσσονες δὲ, δύο· πα βου, κε ζω· καὶ δύο ἐλάχιστοι· βου γα, ζω νη.

ΚΕΦ ΑΛΑΙΟΝ Ζ.

Περὶ Συμφωνίας.

§. 55.

Συμφωνία ἐστὶ κατὰ τὸν Εὐκλείδην, πᾶσις κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ κρᾶσις δύο φθόγγων, διαφερόντων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι. Δηλαδή Συμφωνία εἶναι, τὸ νὰ πίπτωσιν εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν δύο φθόγγοι, καὶ μολονότι εἶναι ὁ ἕνας ὀξύτερος τοῦ ἄλλου, νὰ γίνηται ἔνωσις αὐτῶν ἤγουν προσβάλλοντες εἰς τὴν ἀκοήν, νὰ διακρίνηται μὲν ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον, νὰ προσε- νῶσιν ὅμως εἰς αὐτὴν ἐν αἴσθημα εὐπαράδεκτον ἐν ταυτῷ καὶ εὐάρεστον τὴν συνήχησιν, ἤγουν.

§. 56. Ἐξετάζοντες οἱ Μουσικοὶ τὸ ἀποτέλεσμα δύο φθόγγων, οἳ τινες πίπτουσιν εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν, διακρίνουσι τὸν συνδιασμὸν αὐτῶν τετραχῶς (α) Ὀμόφωνον, Σύμφωνον, Παράφωνον, καὶ Διάφωνον. Καὶ ὁμόφωνοι μὲν λέγονται δύο φθόγγοι, οἳ τινες μῆτε κατὰ τὴν ὀξύτητα, μῆτε κατὰ τὴν βαρύτητα διαφέρουσιν ἀλλήλων, ἅμα προφερόμενοι οἶον, πα πα.

Σύμφωνοι δὲ λέγονται δύο φθόγγοι, οἳ τινες προφέρονται μὲν εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν, τὸ δὲ μέλος τῆ βαρυτέρου εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τοῦ ὀξυτέρου καὶ τὸ μέλος τοῦ ὀξυτέρου εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τοῦ βαρυτέρου· ὅταν δηλαδή ἐν τῇ προφορᾷ δύο φθόγγων παρεμφαίνεται κρᾶσις τρόπον τινὰ καὶ ἐνόησις αὐ-

α) Εἰς ἄρα φθόγγος συμφωνίαν οὐ ποιεῖ. Συμφωνία δὲ εἶσι κατὰ τὸν Ἀριστόξενον τέσσαρες ἢ Διατεσσάρων, νη γὰ ἢ Διαπέντε, νη δε ἢ Διαπασῶν, νη Νη καὶ πᾶν σύμφωνον διάστημα προστιθέμενον τῇ Διαπασῶν.

τῶν (α) οἶον, πα Πα. Διάφωνοι δὲ λέγονται δύο φθόγγοι, οἳ τινες προφέρονται μὲν εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν, τὸ δὲ μέλος τοῦ βαρυτέρου δὲν φαίνεται τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τοῦ ὀξυτέρου· οὔτε τὸ μέλος τοῦ ὀξυτέρου, τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τῆ βαρυτέρου· ὅταν δηλαδὴ δὲν ἐμφαίνωσιν καμμίαν κρᾶσιν πρὸς ἀλλήλους, ἀμα προφερόμενοι οἶον, πα βου.

Παράφωνοι δὲ λέγονται δύο φθόγγοι, οἳ τινες εἶναι μέσον συμφώνου καὶ διαφώνου· ἐν δὲ τῇ κρούσει

φαινόμενοι σύμφωνοι οἶον· νη βου.

§. 57. Ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ συνδιασμοῦ τῶν φθόγγων, γνωρίζονται εἰς ἡμᾶς τὴν σήμερον συμφωνίαι τέσσαρες

ἡ Διατριῶν,	βου δι.	19
ἡ Διατεσσάρων	νη γα.	28
ἡ Διαπέντε,	νη δι.	40
καὶ ἡ Διαπασῶν,	νη Νη. (β).	68.

α) Οὕτω μὲν λέγει Γαυδέντιος ὁ φιλόσοφος ὁ δὲ Πυθαγορικός Νικόμαχος λέγει οὕτως· ἵνα ὡσιν οἱ φθόγγοι σύμφωνοι, δεῖ αὐτοὺς συγκρουσθέντας, ἐν τι εἶδος ἀποτελεῖν φθόγγον τῇ ἀκοῇ, οὔτε τῆς ὀξύτητος ὑπερβαλλούσης, καὶ ἐαυτὴν παρεμφαινούσης, οὔτε τῆς βαρύτητος· ἀλλ' οἷονεὶ κρᾶσεως τοιαύτης γενομένης, ὡς τῶν κεκραμένων μὴ ἐπικρατεῖν θατέρου θατέρον, μηδὲ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν παρεμφαίνειν, ἢ ὑπερβάλλουσιν τὴν θατέρου τῆς θατέρου, ἢ ἐλλείπουσιν τῆς θατέρου· ἐὰν γὰρ ἡ ἀκοὴ τοῦ βαρέος μᾶλλον ἐν τῇ συγκρούσει ποιῇ τὴν ἀντίληψιν, ἢ πάλιν τοῦ ὀξέος, ἀσύμφωνόν ἐστι τὸ τοιοῦτον.

Ἐν δὲ ταῖς συμφωνίαις κἄν ὁμοῦ κρούονται (αἱ χορδαί), κἄν ἐναλλάξ, ἠδέως προσεῖται τὴν συνήχησιν ἢ Ἄισθησις. Πλούταρχος.

β) Ἡ Διατριῶν δὲν ἐτάττετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν εἰς τὴν τάξιν τῶν συμφωνιῶν· περὶ δὲ τῶν λοιπῶν συμφωνιῶν ἔδιδον λόγους δι' ἀριθμῶν τοὺς ἐξῆς, καθὼς ἀναφέρει ὁ Γαυδέντιος.

§. 58. Ἐμπεδοῦνται δὲ αὐταὶ αἱ τέσσαρες συμφωνίαι ἐπὶ τῆς ἑξῆς πείρας. Ὅταν κρουσθῇ παχεία χορδὴ τετραχόρδου τινὸς ὄργάνου, μῆκος ἔχοντος ἰσώνον, ἀκούεται ὁ Βόμβος (β), ἡ ὀγδόη αὐτοῦ καὶ ἄλλοι ὀξύτατοι φθόγγοι ἐντοιαύτῃ διαδοχῇ

1 † † † † † † † ρ
γα Γα νη Γα κε Νη βου .

Ἄν οἱ τοιοῦτοι φθόγγοι διακρίνονται ἐπὶ τῆς παχείας καὶ ἐπιμήκους χορδῆς, ὑπάρχουσιν ἄρα καὶ ἐπὶ πάσης ἄλλης χορδῆς, καὶ διὰ τὴν συμφωνίαν γίνονται ἀνεπαίσθητοι.

Λόγοι δὲ εἰσὶν ἐν ἀριθμοῖς ἐύρημένοι τῶν συμφωνιῶν, καὶ δοκιμασθέντες ἀκριβῶς πάντα τρόπον, τῆς μὲν διὰ τεσσάρων, ἐπίτριτος ὃν ἔχει τὰ 24 πρὸς τὰ 18 τῆς δὲ διὰ πέντε, ἡμιόλιος ὃν ἔχει τὰ 24 πρὸς τὰ 16 τῆς δὲ διὰ πασῶν, διπλάσιος ὃν ἔχει τὰ 24 πρὸς τὰ 12 τῆς δὲ διὰ πασῶν τε ἅμα καὶ διὰ τεσσάρων, διπλασιεπιδιμῖοιρος ὃν ἔχει τὰ 24 πρὸς τὰ 9 καὶ τῆς μὲν διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε τριπλάσιος ὃν ἔχει τὰ 24 πρὸς τὰ 8 τῆς δὲ δις διὰ πασῶν, τετραπλάσιος ὃν ἔχει τὰ 24 πρὸς τὰ 6 τὴν δὲ ἀρχὴν τῆς τούτων ἐφερέσεις Πυθαγόραν ἰστοροῦσι λαβεῖν.

Μανουὴλ δὲ ὁ Βυζάντιος ἀναφέρει τοιαῦτα: Ὅσοι μὲν τῶν φθόγγων θεωροῦνται ἐν λόγῳ διπλασίονι καὶ τετραπλασίονι, οὗτοι καλοῦνται γενικῶς μὲν Σύμφωνοι εἰδικῶς δὲ Ἀντίφωνοι. Ὅσοι δὲ πάλιν ἐν ἡμιόλιῳ καὶ τριπλάσιῳ, οὗτοι γενικῶς μὲν Σύμφωνοι εἰδικῶς δὲ Παράφωνοι. Ὅσοι δὲ ἐν ἐπιτριτῷ καὶ διπλασιεπιτριτῷ, οὗτοι γενικῶς ἅμα καὶ εἰδικῶς, Σύμφωνοι.

- β) Βόμβος κατὰ τὸν Σουίδαμ λέγεται ὁ ἦχος τῶν μελισσῶν ὠνομάσθη δὲ καὶ ὁ φθόγγος Βόμβος διὰ τὸ βαρὺ λέγεται καὶ βομβοειδὲς μέλος, τὸ ἐν βαρεῖσι φθόγγοις περαινόμενον ὁ δὲ Γερασηνὸς Νικόμαχος παράγει καὶ βομβυκέστερον. » Ἐφ' ἐκάτερον ἄκρον τοῦ διπλασιεπιτριτῶν δυσέμπρωτος γίνεται ἡ φωνή, εἰς μὲν κοκκισμὸν κατὰ τὸ νητοειδές εἰς δὲ βηχίαν κατὰ τὸ βομβυκέστερον τῶν ὑπ' αὐτῶν. » Ὅρα καὶ (§. 99.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η.

Περὶ τοῦ Διαπασῶν συστήματος.

§. 59.

Σύστημα κατὰ τὸν Εὐκλείδην εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ περιέχεται ἀπὸ διαστήματα περισσότερα ἀπὸ τὸ ἐν. Εἶναι δὲ συστήματα τρία· Ὀκτάχορδον, Πεντάχορδον, καὶ Τετράχορδον. Καὶ τὸ μὲν Ὀκτάχορδον, τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ Διαπασῶν, περιέχει διαστήματα ἑπτὰ, καθ' ἡμᾶς μὲν ὄντα τόνοι κατὰ δὲ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας, τὰ μὲν πέντε, τόνοι, τὰ δὲ δύο, λείμματα. Περιορίζονται δὲ τὰ ἑπτὰ διαστήματα ἀπὸ φθόγγους ὁκτώ,

πα βου γα δι κε ζω νη Πα.

§. 60. Ὅταν διπλασιασθῶσι τὰ ἑπτὰ διαστήματα τοῦ Διαπασῶν, πα βου γα δι κε ζω νη Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη Πα, τὰ μὲν πρῶτα ἑπτὰ διαστήματα εἶναι τοῦ Διαπασῶν συστήματος· τὰ δὲ δεύτερα, τῆς Διοδιαπασῶν ὄθεν καὶ ἐὰν τριπλασιασθῶσι, τὰ τρίτα διαστήματα λέγονται τοῦ Τρισδιαπασῶν.

§. 61. Ὁ Πα εἶναι τέλος μὲν τοῦ Διαπασῶν ἀρχὴ δὲ τοῦ Διοδιαπασῶν, εἰς τὸ ὁποῖον ἐπέχει τὸν τόπον, ὃν εἶχεν ὁ πα εἰς τὸ Διαπασῶν διὰ καταμέτρησιν τῆ πα βου διαστήματος. Ζητεῖται δὲ ὁ Πα εἰς τὸ Διαπασῶν διὰ καταμέτρησιν τοῦ νη Πα διαστήματος.

§. 62. Διὰ τὴν συμφωνίαν τῶν φθόγγων τοῦ Διαπασῶν, τὴν ὁποίαν ἔχουσι μὲ τοὺς φθόγγους τοῦ Διοδιαπασῶν, καὶ Τρισδιαπασῶν, καὶ ἐτι διὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν διαστημάτων, διὰ τῶν αἰτῶν συλλαβῶν παριστῶμεν τοὺς φθόγγους καὶ τοῦ Διαπασῶν,

καὶ τοῦ Διαδιαπασῶν, καὶ τοῦ Τρισδιαπασῶν, καὶ καθεξῆς. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος φθόγγος τοῦ Διαπασῶν, συμφωνεῖ τῷ πρῶτῳ φθόγγῳ τοῦ Διαδιαπασῶν, καὶ τοῦ Τρισδιαπασῶν· ὁ δὲ δεύτερος, τῷ δευτέρῳ καὶ ὁ τρίτος τῷ τρίτῳ, καὶ καθεξῆς.

§. 63. Τὰ διαστήματα τῶν φθόγγων τοῦ Διαπασῶν ἔχουσι λόγον πρὸς ἄλληλα, οἷος ἐξεφράσθη (§. 51, καὶ 53.). Ὅθεν δεσμοῦνται οἱ τόνοι τοῦ Διαπασῶν συστήματος ἐπὶ τοῦ κανόνος, ἢ ἐπὶ τῆς πανδουρίδος τοῦτον τὴν τρόπον (α).

Ἐπειδὴ αἴρουνται τὴν χορδὴν ὑπάργωγια δύο, τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ ζυγοῦ, τὸ δὲ ἐπὶ τῆς σκάφης, ἐν ἐκείνῳ μὲν γράψαι τὸν Δι, καὶ ἐν τούτῳ τὸ Ο· καὶ διελε εἰς ἐννέα μέρη τὸ διάστημα Δι Ο, καὶ ποιῆσαι τὸν δεσμὸν ἐπὶ τοῦ πρώτου μέρους τοῦ ἀπὸ τοῦ Δι, καὶ γράψαι τὸν κε.

Ἔπειτα διελε εἰς δώδεκα μέρη τὸ διάστημα τὸ ἀπὸ τοῦ κε ἕως τοῦ Ο, καὶ ποιήσας τὸν δεσμὸν ὁμοίως, γράψαι τὸν ζω.

Ἐπειτα διελε εἰς τέσσαρα τὸ Δι Ο διάστημα, καὶ ποιήσας τὸν δεσμὸν ἐπὶ τοῦ πρώτου μέρους τοῦ ἀπὸ τοῦ Δι, γράψαι τὸν νη (β).

α) Ὁ Εὐκλείδης λέγει Κανόνα τὸ ὄργανον, ὅπερ τὴν σήμερον ὀνομάζομεν μονόχορδον. Τοῦτο ὅλον ἦτο μίση χορδὴ τεταμένη ἐπὶ σανίδος, τῆς ἑποίας τὸ μήκος διεφείτο οὕτως, ὥστε νὰ δεικνύονται ἐνκόλως ἅλα τὰ διαστήματα.

Κλαύδιος ὁ Πτολεμαῖος καὶ Μανουὴλ ὁ Βρονέννος ὁμιλοῦσι πλατύτητα περὶ τῆς κατατομῆς τοῦ Κανόνος καὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ διὰ τὰ τρία γένη καὶ τῶν εἰδῶν αὐτῶν.

β) Τὰ διαστήματα, δι κε, κε ζω, ζω νη, ὅτι ἔχουσι λόγον τοιοῦτον, 12, 9, 7, δεικνύεται ἐντεῦθεν ὡς δι κε : κε ζω :: 7 : 12, ἢ γουν 12 : 7. ἀλλὰ μὴν ὡς 12 : 12 :: 7 : 7, ὅ ἐστι, 4 : 12 . 36 :: 3 : 36 χ, ἤρα 4 . 36 χ = 12 . 36 . 3 . ἤρα χ = 9.

Ὅταν ὅλη ἡ χορδὴ ὑποτεθῇ 27, τῷ μὲν Δι ἀναλαγεῖ τὸ

Μετέπειτα διέλε εἰς ἐννέα μέρη τὸ νη Ο διάστημα, καὶ ποιήσας τὸν δεσμὸν ὁμοίως, γράψε τὸν πα.

Ἐπὶ τοῦτον διέλε εἰς δώδεκα μέρη τὸ πα Ο διάστημα, καὶ ποιήσας ὁμοίως τὸν δεσμὸν, γράψε τὸν βε.

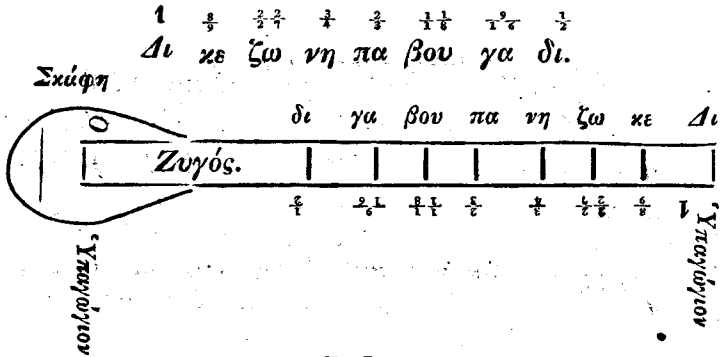
Τέλος πάντων διέλε εἰς δύο μέρη τὸ Δι Ο διάστημα, καὶ ποιήσας τὸν δεσμὸν καὶ γράψας τὸν δι, διέλε εἰς ὀκτώ τὸ διάστημα δι Δι, καὶ ποιήσας τὸν δεσμὸν, γράψε τὸν γα· καὶ οὕτως ἔχεις τοὺς τόνους τοῦ Διαπασῶν δεδεμένους ἐπὶ τῆς πανδουρίδος.

§. 64. Τοῦ δὲ Διοδιαπασῶν τὰ διαστήματα τῶν τόνων δεσμοῦνται ἐπὶ τοῦ κατόνος, τῆ ἀπολήψει τῶν ἡμίσεων διαστημάτων τῶν τόνων τοῦ Διαπασῶν ὅσον ὁ τόνος δι κε τοῦ Διοδιαπασῶν ζητεῖ διάστημα ἴσον μὲ τὸ ἡμισυ τοῦ τόνου Δι κε τῆ Διαπασῶν· πάλιν ὁ τόνος κε ζω τοῦ Διοδιαπασῶν ζητεῖ διάστημα ἴσον μὲ τὸ ἡμισυ τοῦ τόνου κε ζω τῆ Διαπασῶν ὡσαύτως καὶ οἱ λοιποὶ τόνοι. Τῆ δὲ Τριοδιαπασῶν τὰ διαστήματα τῶν τόνων δεσμοῦνται τῆ ἀπολήψει τῶν ἡμίσεων διαστημάτων τῶν τόνων τῆ δις Διαπασῶν καὶ τοῦ τετρακίς Διαπασῶν, ἀναλόγως.

§. 65. Οἱ λόγοι οἱ πρὸς τὴν ὄλην χορδὴν ἔχουσι τὰ διάφορα μήκη αὐτῆς τῆς χορδῆς, ἐνθα γίνονται οἱ δεσμοὶ τῶν τόνων, καὶ ὅθεν ἐκπίπτει κάθε φθόγγος, δι ἀριθμῶν οὕτως ἐκφράζονται.

$\frac{3}{4}$ κλάσμα, ἦγουν τὸ 1. τὰ δὲ κε, τὸ $\frac{3}{4}$, ἦγουν τὸ $\frac{3}{4}$. τῶ δὲ ζω, τὸ $\frac{3}{4}$. καὶ τῶ νη, τὸ $\frac{3}{4}$. ἄρα καὶ τῶ διαστήματι ζωνη, τὸ $\frac{1}{4}$. διότι $\frac{1}{4} = \frac{1}{4} = \frac{1}{4} = \frac{1}{4}$. ὅθεν ὡς δι κε: ζωνη :: $\frac{3}{4}$: $\frac{1}{4}$. ἀλλὰ μὴν ὡς $\frac{3}{4}$: $\frac{1}{2}$:: $\frac{1}{4}$: $\frac{1}{4}$. ἄρα $\frac{3}{4}$: $\frac{1}{4}$:: $\frac{1}{4}$: $\frac{1}{4}$. ὥστε $\frac{3}{4}$:: $\frac{1}{4}$:: $\frac{1}{4}$:: 7.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ.

Περὶ τοῦ Τροχοῦ.

§. 66.

Τὸ δὲ Πεντάχορδον, τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ Τροχὸς, περιέχει διαστήματα τέσσαρα, τὰ ὁποῖα καθ' ἑμᾶς μὲν εἶναι τόνοι· κατὰ δὲ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας, τὰ μὲν τρία ἦσαν τόνοι· καὶ τὸ ἐν λείμμα. Περιορίζονται δὲ τὰ τέσσαρα διαστήματα ταῦτα ἀπὸ φθόγγου πέντε.

πα βου γα δι Πα, καθ' ἡμᾶς· κατὰ δὲ τοὺς ἀρχαίους

τε τα τη τω Τε.

Οἱ δὲ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ παρίστων τὰ τέσσαρα ταῦτα διαστήματα ἐν μὲν ἀναβάσει διὰ τῶν τεσσάρων λέξεων, α?αααα, βεαααα, γαγα, αγια (α)

α) Περὶ μὲν τῶν πολυσυλλάβων φθόγγων πληροφορούμεθα ἀκρι-

ἐν δὲ καταβάσει διὰ τῶν ἐξῆς, αἵτινες εἶναι σχεδὸν ὅμοιοι, αααες, κεχεαες, αλεααες, κεααγιε. Αὐταὶ δὲ αἱ ὀκτώ λέξεις λέγονται φθόγγοι τοῦ Τροχοῦ.

§. 67. Τροχὸν λέγουσιν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ μίαν μέθοδον, μετὴν ὁποῖαν ἀναβαίνουνσι καὶ καταβαίνουνσι διατονικῶς τὰ διαστήματα τοῦ Πενταχόρδου, διὰ τῶν εἰρημένων ὀκτὼ λέξεων, ἢ πολυσυλλάβων φθόγγων (α).

§. 68. Κατασκευάζεται δὲ ὁ Τροχὸς, ἂν ἐν τῷ τυχόντι κύκλῳ τέσσαρες διάμετροι τέμνωσιν ἀλλήλας καὶ ἐπὶ τὸ πέρασ μᾶς αὐτῶν γραφῆ ὁ ζ καὶ ἐπὶ τὸ τῆς

βῶς ἀπὸ τὴν παραλλαγὴν Ἰωάννου μαῖστορος τοῦ Κουκουζέλη· περὶ δὲ τῶν τε τα τη τω φθόγγων ὁμιλεῖ πλατύτα ὁ Ἀριστείδης· ἔνθα δεικνύει καὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν φωνηέντων, ε α η ω, καὶ τὴν προτίμησιν τοῦ τ, ἀπὸ ὅλα τὰ σύμφωνα.

Παράγεται δὲ τὸ μὲν αζζααες ἀπὸ τοῦ ἀνα ἄνες, τετέστιν ἀναξ ἄρες· τὸ δὲ κεααες, ἀπὸ τοῦ και ἄνες· τὸ δὲ ζαζα, ἀπὸ τοῦ ἀνα ἀνα· τὸ δὲ ααγια, ἀπὸ τοῦ ἀγιε· τὸ δὲ ὅλον οὕτως ἔχον, ἀναξ ἄρες, και ἄρες ἀναξ ἀναξ ἄγιε, ἐν γῆ ἔστι πρὸς Θεὸν ἀναφερομένη.

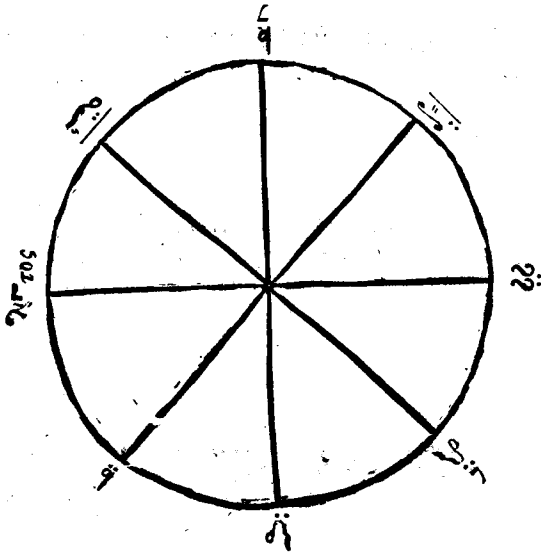
Κωνσταντῖνος ὁ Προφουρογέννητος λέγει, ὅτι τὸ μὲν ζαζα σημαίνει θεοδέε· τὸ δὲ ἀγια, σῶσον δὴ· ποιεῖ δὲ καὶ μίαν λέξιν ἐκ τῶν δύο σύνθετον, ναυαία.

Οἱ Ἀραβες ἔχουσι διὰ φθόγγους τὰς ἐξῆς λέξεις, ταζιζι, ταζιζι, βακβα, ταζιζι, ταζιζι, ταζιζι, βακβα· αἱ ὁποῖαι ἔχουσι πολλὴν ὁμοιότητα μετὰ τοὺς ἑδικούς μας φθόγγους· ὅθεν ἢ ἐκεῖνοι παρήγαγον τοὺς φθόγγους τῶν ἀπὸ τοὺς ἑδικούς μας, ἢ ἡμεῖς ἀπὸ τοὺς ἑδικούς τῶν.

α) Ὁ Τροχὸς περὶ οὗ ὁ λόγος, εὑρίσκειται γεγραμμένος εἰς ὅλα τὰ παλαιὰ Ἀναστασιματάρια· ἐπειδὴ πρὸ πάντων οὕτως ἐδιδάκτετο εἰς τοὺς ἀρχαίους μαθητὰς, καὶ δι' αὐτοῦ ἐμάνθανον τὴν ἀνάβασιν καὶ κτεάβασιν τῶν φθόγγων, καὶ κατ' αὐτὸν ἐγένοντο τὰ περισσώτερα μέλη τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, καὶ ἀπ' αὐτοῦ διωρισθῆσαν καὶ οἱ ὀκτὼ ἡχοὶ τῆς Ἐκκλησίας.

επομένης, ὁ $\overline{\alpha\beta}$ · καὶ ἐπὶ τὸ τῆς ἀπολούθου, ὁ $\overline{\gamma\delta}$ ·
 καὶ ἐπὶ τὸ τῆς τετάρτης, ὁ $\overline{\delta\epsilon}$ · καὶ ἔπειτα ἐπὶ τὸ ἀπ'
 ἐναντίας ἄκρα τῆς μὲν πρώτης γραφῆς ὁ $\overline{\delta\epsilon}$ · τῆς δὲ
 δευτέρας, ὁ $\overline{\alpha\beta}$ · τῆς δὲ τρίτης, ὁ $\overline{\gamma\delta}$ · καὶ τῆς τε-
 τάρτης, ὁ $\overline{\delta\epsilon}$ ·

Ἴδὸν δὴ πῶς γράφεται καὶ τὸ μέλος τούτων τῶν
 φθόγγων.

$\overline{\alpha\beta}$ $\overline{\gamma\delta}$ $\overline{\epsilon\zeta}$ $\overline{\theta\iota}$

$\overline{\alpha\beta}$ $\overline{\gamma\delta}$ $\overline{\epsilon\zeta}$ $\overline{\theta\iota}$

$\overline{\alpha\beta}$ $\overline{\gamma\delta}$ $\overline{\epsilon\zeta}$ $\overline{\theta\iota}$

$\overline{\alpha\beta}$ $\overline{\gamma\delta}$ $\overline{\epsilon\zeta}$ $\overline{\theta\iota}$

$\overline{\alpha\beta}$ $\overline{\gamma\delta}$ $\overline{\epsilon\zeta}$ $\overline{\theta\iota}$

§. 69. *Ψάλλομεν δὲ τούτους τοὺς φθόγγους κατὰ τὸν Τροχόν, ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ $\overset{\text{L}}{\eta}$, καὶ προφέροντες αὐτὸν αῶααες, μὲ τὸ μέλος τὸ ὁποῖον παριστῶσιν οἱ χαρακτῆρές του· εἶτα ἐλθόντες ἐπὶ τὸν $\overset{\text{L}}{\alpha}$, προφέροντες αὐτὸν $\overset{\text{L}}{\alpha\alpha\alpha\alpha\alpha\alpha}$ ἐμμελῶς· ἔπειτα ἐλθόντες εἰς τὸν $\overset{\text{L}}{\rho\rho}$, προφέροντες αὐτὸν $\overset{\text{L}}{\rho\alpha\rho\alpha}$ ἐμμελῶς· μετέπειτα ἐλθόντες ἐπὶ τὸν $\overset{\text{L}}{\delta\eta}$, προφέροντες αὐτὸν $\overset{\text{L}}{\alpha\gamma\alpha}$ ἐμμελῶς· καὶ στραφέντες εἰς τὸ ἄλλο πέρασ, εὐρόντες τὸν $\overset{\text{L}}{\alpha}$, προφέροντες αὐτὸν $\overset{\text{L}}{\alpha\alpha\alpha\alpha\alpha\alpha}$ μὲ τὸ μέλος του· μεταβάντες δὲ εἰς τὸν $\overset{\text{L}}{\nu}$ τος, προφέροντες αὐτὸν $\overset{\text{L}}{\alpha\alpha\alpha\alpha\alpha\alpha}$ μὲ τὸ μέλος του· μεταβάντες δὲ εἰς τὸν $\overset{\text{L}}{\eta}$, προφέροντες αὐτὸν $\overset{\text{L}}{\alpha\alpha\alpha\alpha\alpha\alpha}$ μὲ τὸ μέλος του· κατανήσαντες δὲ καὶ εἰς τὸν $\overset{\text{L}}{\delta}$, προφέροντες αὐτὸν $\overset{\text{L}}{\alpha\alpha\alpha\alpha\alpha\alpha}$ μὲ τὸ μέλος του· καὶ ἐντεῦθεν στραφέντες εἰς τὸ ἄλλο πέρασ, εὐρόντες τὸν $\overset{\text{L}}{\eta}$, προφέροντες αὐτὸν $\overset{\text{L}}{\alpha\alpha\alpha\alpha\alpha\alpha}$ ὡς προεῖρηται.*

α, Ἐν τῇ παραλλαγῇ παριστῶμεν τοὺς μονοσύλλαβους φθόγγους δι' ἑνὸς χαρακτῆρος, καὶ εἰς χαρακτῆρ ἑξαγγέλλει ἕνα φθόγγον· ὁμοίως εἰς τοὺς πολυσύλλαβους φθόγγους δὲν θεωρεῖται μία ὀξύτης, ἢ μία βαρύτης, διὰ τὰ παρῶνται ἕκαστος ἀπὸ μίαν πῶσιν φωνῆς κατὰ τὸν ὁρισμὸν (§. 3.), ἀλλὰ πολλά· ὅθεν οὔτε μὲ ἕνα χαρακτῆρα γράφονται, ἀλλὰ μὲ πολλούς. Διὰ τοῦτο οἱ μονοσύλλαβοι φθόγγοι ἐφάνησαν χρησιμώτεροι παρὰ οἱ πολυσύλλαβοι εἰς τοὺς ἀρχαίους· οἱ ὅποιοι πρέπει νὰ τοὺς διδάσκωνται καὶ νὰ τοὺς μανθάνωσιν οὕτως, ὥστε νὰ τοὺς ἐντυπώνωσιν εἰς τὴν φαντασίαν ὡς ἄσειστον θεμέλιον. Καὶ ἀφ' οὗ ἐγγυμασθῶσιν εἰς αὐτοὺς ἀρκετὰ, τότε νὰ διδάσκωνται καὶ τοὺς πολυσύλλαβους· οἱ ὅποιοι τοὺς χρησιμεύουσι καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ, περὶ ὧν ἔξης λέγομεν, καὶ εἰς τὸ νὰ διατηρῶσι τὴν προφορὰν τῶν μονοσύλλαβων ἑλληνικῆν, ἵνα μὴ συμψύρηται δηλαδὴ τῇ τῶν Εὐρωπαίων προφορᾷ· διότι ἂν δεθῆ ἡ προφορὰ τῶν ἡμετέρων μονοσύλλαβων φθόγγων μὲ τὴν τῶν πολυσύλλαβων, γίνεται μονιμωτέρα.

§. 70. Ἄλλ' οὕτω τέσσαρας μὲν φθόγγους ψάλλομεν ἀνιόντος· τέσσαρας δὲ κατιόντας. Εἰδὲ θέλομεν νὰ ἀναβαίνωμεν καὶ περισσότερον, ἐλθόντες εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\delta}$, οὐ στρεφόμεθα εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\epsilon}$, ἀλλ' εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\eta}$, καὶ οὕτω προχωροῦμεν. Εἰ δὲ θέλομεν νὰ καταβαίνωμεν καὶ περισσότερον, φθάσαντες ἐπὶ τὸν $\overset{\zeta}{\delta}$, οὐ στρεφόμεθα εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\eta}$, ἀλλ' εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\epsilon}$, καὶ οὕτω προχωροῦμεν. Εἰδὲ θέλομεν νὰ ἀναβαίνωμεν ἢ νὰ καταβαίνωμεν ὀλιγώτερον τῶν τεσσάρων φθόγγων, ὅπου καὶ ἂν εὗρισκώμεθα, στρεφόμεθα, εἰς τὸ ἀπ' ἐναντίας πέρασ.

§. 71. Ἀνιέναι μὲν θέλων ἐν τῷ Τροχῷ ἀπὸ μὲν τοῦ $\overset{\zeta}{\eta}$, ἢ τοῦ $\overset{\zeta}{\theta}$ ἐλεύσομαι εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\epsilon}$ ἀπὸ δὲ τοῦ $\overset{\zeta}{\epsilon}$ ἢ τοῦ $\overset{\zeta}{\gamma}$ εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\delta}$ ἀπὸ δὲ τοῦ $\overset{\zeta}{\delta}$ ἢ τοῦ $\overset{\zeta}{\zeta}$, εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\eta}$ καὶ ἀπὸ τοῦ $\overset{\zeta}{\delta}$ ἢ τοῦ $\overset{\zeta}{\eta}$, εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\theta}$. Κοτιέναι δὲ θέλων ἐν τῷ Τροχῷ, ἀπὸ μὲν τῶ $\overset{\zeta}{\delta}$ ἢ τῶ $\overset{\zeta}{\epsilon}$ ἐλεύσομαι εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\gamma}$ ἀπὸ δὲ τοῦ $\overset{\zeta}{\eta}$ ἢ τοῦ $\overset{\zeta}{\theta}$, εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\delta}$ καὶ ἀπὸ τοῦ $\overset{\zeta}{\epsilon}$ ἢ τοῦ $\overset{\zeta}{\gamma}$, εἰς τὸν $\overset{\zeta}{\eta}$.

§. 72. Τίς ἀράγε τούτων τῶν ὀκτώ φθόγγων τοῦ Τροχοῦ ἔχει τὰ πρῶτα; τίς δὲ τὰ δευτερεῖα, χρεωστῶν νὰ λαμβάνῃ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ πρώτου; ἐν γένει μὲν, οὐδεὶς· ἐπειδὴ κανένας ἀπὸ αὐτοὺς δὲν συνίσταται ἄνευ διαστήματος, τὸ ὁποῖον προϋποτίθῃσιν ἄλλον φθόγγον, ἢ τόνον· ἐν μέρει δέ, πάντες· ἐπειδὴ κάθ' ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς πρέπει νὰ γίνῃται καὶ πρῶτος, καὶ δεύτερος, καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τὴν χρεῖαν.

§. 73. Ὁ μὲν πα ἐν ἀναβάσει μὲν λέγεται ἀναβαλες· ἐν καταβάσει δὲ, ἀβαλες· ὁ δὲ βου ἐν ἀναβάσει μὲν, βαλες· ἐν καταβάσει δὲ, αβαλες· ὁ δὲ γα ἐν

ἀναβάσει μὲν ρα^α ἐν καταβάσει δὲ, αα^αες· ὁ δὲ δι ἐν ἀναβάσει μὲν, αγια^α ἐν καταβάσει δὲ, λεαγιε^α· καὶ τὰ λοιπὰ ὡς γαίνονται ἐν τούτῳ τῷ πίνακι.

τα	φα	$\overline{\alpha}$	λεα ^α ες			ζω	$\overline{\alpha}$
τε	μι	$\overline{\eta}$	αα ^α α ^α ες	αλεα ^α ες	$\overline{\eta}$	κε	$\overline{\eta}$
τω	ρε	$\overline{\eta}$	αγια	λεαγιε	$\overline{\eta}$	δι	$\overline{\eta}$
τη	ουτ	$\overline{\alpha}$	ρα ^α α	αα ^α ες	$\overline{\alpha}$	γα	$\overline{\alpha}$
τα	σι	$\overline{\alpha}$	λεα ^α ες	λεαα ^α ες	$\overline{\alpha}$ τος	βου	$\overline{\alpha}$
τε	λα	$\overline{\eta}$	αα ^α α ^α ες	αλεα ^α ες	$\overline{\eta}$	πα	$\overline{\eta}$
τω	σολ	$\overline{\eta}$	αγια	λεαγιε	$\overline{\eta}$	νη	$\overline{\eta}$
τη	φα			αα ^α ες	$\overline{\alpha}$	ζω	$\overline{\alpha}$

§. 74. Ὁ μὲν αα^αα^αες ἀναβαίνει μείζονα τόνον ὁ δὲ λεα^αες εἶναι ὀξύτερος τοῦ αα^αα^αες ἐλάσσονα τόνον ὁ δὲ ρα^αα εἶναι ὀξύτερος τοῦ λεα^αες ἐλάχιστον τόνον· καὶ ὁ αγια^α εἶναι ὀξύτερος τοῦ ρα^αα τόνον μείζονα. Δεσμοῦνται λοιπὸν οἱ τόνοι τοῦ Τροχοῦ τούτου τὸν τρόπον ἐπὶ τοῦ Κανόνος, ἢ ἐπὶ τῆς Πανδουρίδος.

Ἐπειδὴ αἴρουνσι τὴν χορδὴν ὑπαγάγια δύο, τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ ζυγοῦ, τὸ δὲ ἐπὶ τῆς σκάφης, ἐν ἐκείνῳ μὲν γράψε τὸν $\overline{\eta}$, καὶ ἐν τούτῳ τὸ Ο· καὶ διέλε εἰς

έννέα μέρη τὸ διάστημα $\delta\lambda$ Ο, καὶ ποιήσῃ τὸν δεσμὸν ἐπὶ τοῦ πρώτου μέρους τοῦ ἀπὸ τοῦ δ , καὶ γράψῃ τὸν ξ .

Εἶτα διέλε εἰς δώδεκα μέρη τὸ ξ Ο διάστημα, καὶ ποιήσας τὸν δεσμὸν ὁμοίως, γράψῃ τὸν ζ .

Ἐπειτα διέλε εἰς τέσσαρα μέρη τὸ $\delta\lambda$ Ο διάστημα, ἤγουν ὅλον τὸ μήκος τῆς χορδῆς, καὶ ποιήσας τὸν δεσμὸν ὁμοίως, γράψῃ τὸν η .

Μετέπειτα διέλε εἰς τρία μέρη τὸ αὐτὸ $\delta\lambda$ Ο διάστημα, καὶ ποιήσας τὸν δεσμὸν ὁμοίως, γράψῃ τὸν θ καὶ οὕτως ἔχεις τοὺς τόνους τοῦ Τροχοῦ δεδεμένους ἐπὶ τῆς Πανδουρίδος.

§. 75. Εἰδὲ θέλεις νὰ ἔχῃς δεδεμένους ἐπὶ τῆς Πανδουρίδος τοὺς τόνους καὶ τοῦ δευτέρου πενταχόρδου, καὶ τοῦ τρίτου, ὑποτιθεὶς τὸν δ , ξ , ἐπαναλαμβάνεις τὰ εἰρημένα καὶ οὕτω καθέξῃς.

§. 76. Οἱ λόγοι, οἳ τινὲς πρὸς τὴν ὅλην χορδὴν ἔχουσι τὰ διάφορα μήκη αὐτῆς τῆς χορδῆς, ἐνθα γίνονται οἱ δεσμοὶ τῶν τόνων κατὰ τὸν Τροχὸν, διὰ ἀριθμῶν οὕτως ἐκφράζονται:

$$\begin{array}{cccccc} 1 & \cdot & \frac{2}{3} & \frac{3}{4} & \frac{4}{5} & \frac{5}{6} \\ \delta\lambda & \xi & \chi\tau\omicron\varsigma & \eta\eta & \theta\lambda & \theta\lambda \end{array}$$

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Περὶ τινων ἰδιωμάτων τῶν φθόγγων τοῦ Τροχοῦ.

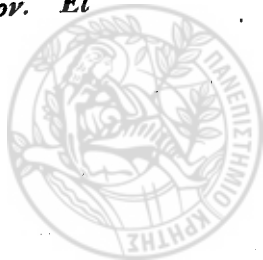
§. 77.

Εν τοῖς τέσσαρα διαστήμασι τῶν φθόγγων,

η ἤτος ᾗ ᾗ ᾗ ᾗ,

θεωροῦνται τόνοι μείζονες μὲν δύο, οἱ ᾗ ᾗ, ᾗ ᾗ ᾗ ᾗ
 ἐλάσσων δὲ, εἰς ᾗ ᾗ ἤτος καὶ ἐλάχιστος, εἰς ᾗ ᾗ ᾗ ᾗ
 ᾗ. Ὄθεν εἰμὲν προβληθῆ νὰ καταβῶμεν ἓνα μείζο-
 να τόνον ἢ δύο, ψάλλομεν τοὺς τρεῖς φθόγγους ᾗ ᾗ ᾗ
 ᾗ ᾗ, ἀρραβες, λεαγιε, ααβες· καὶ ὁ μὲν ᾗ ᾗ δεικνύει
 τὸν ἓνα μείζονα τόνον· ὁ δὲ ᾗ ᾗ, τοὺς δύο. Εἶδὲ προ-
 ταθῆ νὰ καταβῶμεν δύο τόνους, μείζονα καὶ ἐλά-
 χιστον, ψάλλομεν τοὺς τρεῖς φθόγγους ᾗ ᾗ ᾗ ἤτος,
 αγια, ααβες, λεχεαβες· καὶ ὁ μὲν ᾗ ᾗ δεικνύει τὸν μεί-
 ζονα τόνον· ὁ δὲ ἤτος, τὸν ἐλάχιστον. Ἐιδὲ προ-
 ταθῆ νὰ καταβῶμεν τρεῖς τόνους, μείζονα, ἐλάχιστον,
 καὶ ἐλάσσονα, ψάλλομεν τοὺς τέσσαρας φθόγγους,
 ᾗ ᾗ ᾗ ἤτος ᾗ, αγια, ααβες, λεχεαβες, ααβες· καὶ
 κατὰ τὰ ἀνωτέρω λύεται τὸ ζητούμενον· αὐτὰ δὲ ταῦ-
 τα θεωροῦνται μὲν καὶ ἐν ἀναβάσει, ἀλλ' ἀντιστροφῶς.

§. 78. Ὄταν προβάλλωσι νὰ ἀναβῶμεν ἓνα τόνον
 μείζονα, ψάλλομεν τοὺς αγια, ἀρραβες, ᾗ ᾗ, δύο
 φθόγγους, καὶ ὁ ᾗ ᾗ δεικνύει τὸν μείζονα τόνον. Εἰ

δὲ προβάλλωσι νὰ ἀναβῶμεν τρεῖς, ἢ τέσσαρας τόνους

μείζονας ἐξῆς, ψάλλομεν τοὺς $\overset{\text{L}}{\text{D}}$ ἢ $\overset{\text{L}}{\text{E}}$ οὕτως·

αγια, αἰα^αα^α, αἰα^αα^α, αἰα^αα^α, αἰα^αα^α·

ὅπου τὸ μὲν πρῶτον αἰα^αα^α ὑποτίθεται αγια διὰ τὸ δεύτερον· τὸ δὲ δεύτερον ὁμοίως διὰ τὸ τρίτον· καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς· ὥστε δυνάμεθα νὰ ἀναβαίνωμεν οὕτω τόνους μείζονας τόσους, ὅσοι ζητηθῶσιν.

§. 79. Ὄταν ἀπὸ τοῦ δοθέντος τόνου προβάλλωσι νὰ ἀναβῶμεν δύο τόνους, μείζονα καὶ ἐλάσσονα, ὑ-

ποθέντες τὸν δοθέντα αγια, ψάλλομεν τοὺς $\overset{\text{L}}{\text{D}}$ ἢ $\overset{\text{L}}{\text{E}}$ ·

τρεῖς φθόγγους, καὶ ὁ μὲν $\overset{\text{L}}{\text{E}}$ δώσει τὸν μείζονα· ὁ δὲ $\overset{\text{L}}{\text{D}}$, τὸν ἐλάσσονα. Ὄταν δὲ προβάλλωσι νὰ ἀναβῶμεν ἓνα τόνον ἐλάσσονα, τότε ὑποθέντες τὸν δοθέντα αἰα^αα^α, ψάλλομεν τὸν $\overset{\text{L}}{\text{E}}$ κατὰ τὸ μέλος του, καὶ λύεται τὸ ζητούμενον. Εἶδὲ προβάλλουσι νὰ ἀναβῶμεν δύο ἢ τρεῖς τόνους ἐλάσσονας ἐξῆς, ψάλ-

λομεν τοὺς $\overset{\text{L}}{\text{E}}$ ἢ $\overset{\text{L}}{\text{D}}$ οὕτως·

αἰα^αα^α, κια^αα^α, κια^αα^α, κια^αα^α· ὅπου τὸ μὲν πρῶτον κια^αα^α ὑποτίθεται αἰα^αα^α διὰ τὸ δεύτερον· ἤγουν ἡ μὲν $\overset{\text{L}}{\text{E}}$ συλλαβὴ καταβαίνει μείζονα τόνον· ἡ δὲ α,

μείζονα· καὶ ἡ κια^α, ἐλάσσονα· καὶ τὸ δεύτερον κια-

α^α ὑποτίθεται αἰα^αα^α διὰ τὸ τρίτον· καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς· ὥστε δυνάμεθα νὰ ἀναβαίνωμεν καὶ τόσους ἐλάσσονας τόνους, ὅσοι ζητηθῶσιν.

§. 80. Ὄταν ἀπὸ τοῦ δοθέντος τόνου ζητηται νὰ ἀναβῶμεν τόνους τρεῖς, μείζονα, ἐλάσσονα, καὶ ἐλά-

χιστον, ψάλλομεν τοὺς $\overset{\text{L}}{\text{D}}$ ἢ $\overset{\text{L}}{\text{E}}$ · ἢ τέσσαρας φθόγγους, καὶ λύομεν τὸ ζητούμενον. Ὄταν δὲ ζητηθῇ μόνον τόνος ἐλάχιστος, ἐν μὲν ἀναβάσει ὑποθέντες τὸν δοθέντα $\overset{\text{L}}{\text{E}}$, ψάλλομεν τὸν $\overset{\text{L}}{\text{E}}$ κατὰ τὸ μέλος του·

ἐν δὲ καταβάσει, ὑποθέντες τὸν δοθέντα ἦ, ψάλλομεν τὸν κ'τος κατὰ τὸ μέλος του, καὶ οὕτως ἀποδείκνυται ὁ ἐλάχιστος τόνος. Ὅταν δὲ ζητηθῇ νὰ ἀναβῶμεν δύο ἢ τρεῖς ἐλάχιστους τόνους ἐξῆς, ψάλλομεν τοὺς $\underline{\text{---}}$ ἢ οὕτω $\overset{\text{L}}{\text{κα}}$, $\overset{\text{L}}{\text{κα}}$, $\overset{\text{L}}{\text{κα}}$, $\overset{\text{L}}{\text{κα}}$. ὅπου ὁ μὲν πρῶτος $\overset{\text{L}}{\text{κα}}$ ὑποτίθεται $\overset{\text{L}}{\text{κα}}$ διὰ τὸν δεύτερον· καὶ ὁ δεύτερος, διὰ τὸν τρίτον.

Ἐν δὲ τῷ Τροχῷ θεωροῦνται τέσσαρα διαστήματα (§. 66.), ὅταν αὐτὰ διπλασιασθῶσιν, ἢ τριπλασιασθῶσιν οὕτω,

$$\overset{\text{L}}{\text{ῤ}} \underline{\text{---}} \text{ ἢ } \overset{\text{L}}{\text{ῤ}}, \overset{\text{L}}{\text{ῤ}} \underline{\text{---}} \text{ ἢ } \overset{\text{L}}{\text{ῤ}}, \overset{\text{L}}{\text{ῤ}} \underline{\text{---}} \text{ ἢ } \overset{\text{L}}{\text{ῤ}}, \overset{\text{L}}{\text{ῤ}}$$

ὁ μὲν πρῶτος $\overset{\text{L}}{\text{ῤ}}$ δὲν παριστᾷ διάστημα διὰ τὸν ἑαυτόντου ἀπὸ προϋπάρχοντος βαρυτέρου φθόγγου· γίνεται ὁμοίως παραστατικὸς διαστήματος διὰ τὸν $\underline{\text{---}}$

ὁ δὲ δεύτερος $\overset{\text{L}}{\text{ῤ}}$ εἶναι τέλος μὲν τοῦ πρώτου Πενταχόρδου· ἀρχὴ δὲ τοῦ δευτέρου· παριστᾷ δὲ καὶ διάστημα διὰ μὲν τὸν ἑαυτόν του ἀπὸ τοῦ ἠγμεμένου $\overset{\text{L}}{\text{ῤ}}$ · διὰ δὲ τὸν $\underline{\text{---}}$, ἀφ' ἑαυτοῦ του· τούτου δὲ

τοῦ δευτέρου $\overset{\text{L}}{\text{ῤ}}$ τὰ ιδιώματα ἔχει καὶ ὁ τρίτος $\overset{\text{L}}{\text{ῤ}}$, καὶ ὁ τέταρτος $\overset{\text{L}}{\text{ῤ}}$.

§. 81. Διὰ τὴν διὰ πέντε συμφωνίαν (§. 57.), καὶ διὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν διαστημάτων τῶν πενταχόρδων, διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων παριστῶμεν τοὺς φθόγγους τῶν πενταχόρδων, ὅσα καὶ ἂν εἶναι· καὶ ὁ μὲν πρῶτος φθόγγος τοῦ πρώτου πενταχόρδου, συμφωνεῖ τῷ πρώτῳ φθόγγῳ τοῦ δευτέρου, καὶ τρίτου, καὶ τετάρτου Πενταχόρδου· ὁ δὲ ἐκεῖνος δεύτερος, τῷ τούτων δευτέρῳ καὶ καθεξῆς· ὥστε ἐν μὲν τῷ Διαπασῶν συστήματι, τῷ πρώτῳ φθόγγῳ συμφωνεῖ ὁ ὄγδοος, καὶ ὁ πεντεκαιδέκατος (§. 62.).

ἐν δὲ τῷ Τροχῷ, τῷ πρώτῳ φθόγγῳ συμφωνεῖ ὁ πέμπτος, καὶ ὁ ἕννατος, καὶ οἱ λοιποὶ ἀναλόγως.

§. 82. Ὅταν εἶναι Μέση ὁ $\overset{\zeta}{\eta}$, τότε Προσλαμβανόμενος ἔσται κατὰ μὲν τὸν Τροχὸν ὁ $\overset{\zeta}{\theta}$, μαρτυρούμενος διὰ τοῦ $\overset{\zeta}{\eta}$ · κατὰ δὲ τὸ Διαπασῶν, ὁ $\overset{\zeta}{\theta}$ μαρτυρούμενος διὰ τοῦ $\overset{\zeta}{\eta}$ · ὅθεν εἰς φθόγγος λαμβάνει δύο μαρτυρίας $\overset{\zeta}{\eta}$ · $\overset{\zeta}{\theta}$. Ἐκ τῶν δύο λοιπὸν συνέστησαν μίαν τὴν $\overset{\zeta}{\theta}$ · καὶ τὴν μεταχειρίζονται, ὅταν καταβαίνωσιν ἀπὸ τοῦ $\overset{\zeta}{\theta}$, ὑποτιθεμένου $\overset{\zeta}{\eta}$, ἡγουν ὡς ἀπὸ τοῦ $\overset{\zeta}{\theta}$.

§. 83. Ὅταν εἶναι Μέση ὁ $\overset{\zeta}{\theta}$, τότε Προσλαμβανόμενος ἔσται κατὰ μὲν τὸν Τροχὸν ὁ $\overset{\zeta}{\eta}$, μαρτυρούμενος διὰ τοῦ $\overset{\zeta}{\theta}$ · κατὰ δὲ τὸ Διαπασῶν, ὁ $\overset{\zeta}{\eta}$ μαρτυρούμενος διὰ τοῦ $\overset{\zeta}{\theta}$ · ὅθεν καὶ ἐκ τούτων τῶν δύο συνέστησαν τὴν μαρτυρίαν $\overset{\zeta}{\theta}$ · καὶ τὴν μεταχειρίζονται ὡς καὶ τὴν ἀνωτέρω· ὅταν δηλαδὴ καταβαίνωσιν ἀπὸ τοῦ $\overset{\zeta}{\theta}$ ὡς ἀπὸ τοῦ $\overset{\zeta}{\eta}$ · διὰ τὴν δειξῆναι ἢ $\overset{\zeta}{\theta}$ μέλος τοῦ $\overset{\zeta}{\theta}$.

§. 84. Ὅταν εἶναι Προσλαμβανόμενος ὁ $\overset{\zeta}{\theta}$, τότε Μέση ἔσται κατὰ μὲν τὸν Τροχὸν ὁ $\overset{\zeta}{\eta}$, μαρτυρούμενος διὰ τοῦ $\overset{\zeta}{\theta}$ · κατὰ δὲ τὸ Διαπασῶν, ὁ $\overset{\zeta}{\eta}$. Δύο λοιπὸν φθόγγοι ὁ $\overset{\zeta}{\theta}$ καὶ ὁ $\overset{\zeta}{\eta}$ μαρτυροῦνται διὰ τῆς $\overset{\zeta}{\theta}$ · ὅθεν εἰς διάκρισιν ὁ μὲν $\overset{\zeta}{\theta}$ μαρτυρεῖται διὰ τῆς $\overset{\zeta}{\eta}$ · ὁ δὲ $\overset{\zeta}{\eta}$, διὰ τῆς $\overset{\zeta}{\theta}$.

§. 85. Ὅταν εἶναι Προσλαμβανόμενος ὁ $\overset{\zeta}{\eta}$, τότε Μέση ἔσται κατὰ μὲν τὸν Τροχὸν ὁ $\overset{\zeta}{\theta}$ · κατὰ δὲ τὸ Διαπασῶν, ὁ $\overset{\zeta}{\theta}$ · ὅθεν εἰς διάκρισιν τῆς μαρτυρίας τοῦ $\overset{\zeta}{\theta}$, ἀπὸ τῆς τοῦ $\overset{\zeta}{\theta}$, ὁ μὲν $\overset{\zeta}{\theta}$ μαρτυ-

ρεῖται διὰ τῆς δ^λ· ὁ δὲ Πα, διὰ τῆς δ^λ ὥστε συμ-
ποσοῦνται πάσαι αἱ μαρτυρίαι τοῦ Διατονικοῦ Γέ-
νους, δώδεκα,

δ^λ δ^β δ^γ δ^δ δ^ε δ^ς δ^ζ δ^η δ^θ δ^ι δ^κ δ^λ δ^μ δ^ν δ^ξ δ^ο δ^π δ^ρ δ^σ δ^τ δ^υ δ^φ δ^χ δ^ψ δ^ω

δι κε ζω νη πα βου γα Δι Κε Ζω Νη Πα.

§. 86. Ὄταν τὸ μέλος καταβαίῃ ἕως τοῦ δ^λ, καὶ

ἀναβαίῃ ἕως τοῦ δ^λ, καὶ δὲν ὑπερβαίῃ ταῦτα τὰ
ἄρια, οὐδὲν διαφέρει νὰ λαμβάνῃ τὴν παραλλαγὴν
ἢ κατὰ τὸν Τροχὸν ἢ κατὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα.
Ὄταν δὲ καταβαίῃ ὑπὲρ τὸν δ^λ, ἢ ἀνοβαίῃ ὑπὲρ
τὸν δ^λ, τότε πρέπει νὰ γίνηται διάκρισις.

Διότι ἐν τοῖς φθόγγοις δ^λ δ^β δ^γ δ^δ δ^ε δ^ς δ^ζ δ^η δ^θ δ^ι δ^κ δ^λ δ^μ δ^ν δ^ξ δ^ο δ^π δ^ρ δ^σ δ^τ δ^υ δ^φ δ^χ δ^ψ δ^ω, εἰμὲν
γίνεται ἡ παραλλαγὴ κατὰ τὸν Τροχὸν, τὸ μὲν πρῶ-
τον διάστημα εἶναι τόνος μείζων· τὸ δὲ δεύτερον,
ἐλάχιστος· καὶ τὸ τρίτον, ἐλάσσων· εἰδὲ γίνηται κα-
τὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα, μαρτυρούμενον οὕτω δ^λ
δ^β δ^γ δ^δ δ^ε δ^ς δ^ζ δ^η δ^θ δ^ι δ^κ δ^λ δ^μ δ^ν δ^ξ δ^ο δ^π δ^ρ δ^σ δ^τ δ^υ δ^φ δ^χ δ^ψ δ^ω, τὸ μὲν πρῶτον διάστημα εἶναι τόνος
ἐλάχιστος· τὸ δὲ δεύτερον, ἐλάσσων· καὶ τὸ τρίτον,
μείζων. Διὰ τοῦτο· εἶπαν καὶ Βαρῶν, τὸν δ^λ τοῦ
Τροχοῦ:

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ι Α .

Περὶ Τριφωνίας.

§. 87.

Τὸ δὲ Τετράχορδον, τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ Τρι-

φωνία (α), περιέχει διαστήματα τρία, τὰ ὁποῖα καθ' ἡμᾶς μὲν εἶναι τόνοι, κατὰ δὲ τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας, τὰ μὲν δύο ἦσαν τόνοι· καὶ τὸ ἐν, λείμμα. Περιορίζονται δὲ ταῦτα τὰ τρία διαστήματα ἀπὸ φθόγγου τεσσαρας·

νη πα βου Νη
 ρη ρ̣ ρ̣^ϛτος ρ̣ρ̣.

§. 88. Ἐψάλλετο δὲ ἡ Τριφωνία ἐν μὲν ἀναβάσει οὕτω κεαγιε, αῖρααες, κεααες, ρααα, αῖρααες, κεααες, ρααα, αῖρααες· καὶ οὕτω καθεξῆς ἐπαναλαμβάνουσα τὰς αὐτὰς λέξεις, καὶ ἀφήνουσα τὸ αγια· ἐν δὲ καταβάσει ταύταις ταῖς λέξεσι τῶν φθόγγων, ρααα κεαααες, ααααες, κεαγιε, κεαααες, ααααες, κεαγιε, καὶ οὕτω καθεξῆς ἐπαναλαμβάνουσα τὰς αὐτοὺς φθόγγους, καὶ ἀφήνουσα τὸ αααες· ὥστε ἕνας φθόγγος, ὅς τις παριστᾷ μείζονα τόνον εἰς τὸν Τροχόν, ἀφήνεται εἰς τὴν Τριφωνίαν καὶ ἐν ἀναβάσει καὶ ἐν καταβάσει. Διὰ τοῦτο δύναται νὰ εἴπητινὰς ὅτι λείπει ἐν μὲν ἀναβάσει ὁ αῖρααες· ἐν δὲ καταβάσει, ὁ κεαγιε.

§. 89. Κατιοῦσα Τριφωνία τοῦ μὲν ρ̣ρ̣ εἶναι ὁ ρ̣· τοῦ δὲ ρ̣^ϛτος, ὁ ρ̣^ϛ ὄχι ὁ βαρὺς· τοῦ δὲ ρ̣, ὁ ρ̣^ϛ καὶ τοῦ ρ̣^ϛ, ὁ ρ̣^ϛ· Ἀνιοῦσα δὲ Τριφωνία τοῦ μὲν ρ̣^ϛ εἶναι ὁ ρ̣^ϛ· τοῦ δὲ ρ̣, ὁ ρ̣^ϛ· καὶ οὕτω καθεξῆς.

§. 90. Ἐν τούτῳ τῷ συστήματι σομφωνοῦσι τῷ μὲν πρώτῳ φθόγγῳ, ὁ τέταρτος, ὁ ἑβδομος, ὁ δέκατος, καὶ ὁ τρισκαίδεκατος· τῷ δὲ δευτέρῳ, ὁ ὄγδοος, ὁ ἐνδέκατος, καὶ ὁ τεσσαρεσκαίδεκατος· τῷ δὲ τρίτῳ, ὁ ἕκτος, ὁ ἑννατος, ὁ δωδέκατος, καὶ ὁ πεντεκαίδεκατος.

α) Τὸ μὲν Ὀκτάχορδον σύστημα λέγουσιν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ Ἐπιταφωνίαν· τὸ δὲ Πεντάχορδον, Τετραφωνίαν καὶ Τροχόν· τὸ δὲ Τετράχορδον, Τριφωνίαν.

§. 91. Όταν συνάψωμεν τὸ Πεντάχορδον μὲ τὸ Τετραχορδον οὕτως, ὥστε ὁ ἔσχατος φθόγγος τοῦ Πενταχορδου νὰ εἶναι ἀρχὴ τοῦ Τετραχορδου, παράγωμεν τὸ Διαπασῶν σύστημα:

ἄ ἤτος ῥῶ δῆ, ἄ ῥῶ ῥῶ, ἄ ῥῶ ῥῶ
πα βου γα δι, κε ζω νη, Κε Ζω Νη.

Ἐνθα ὁ μὲν πέμπτος φθόγγος συμφωνεῖ τῷ ὀγδόῳ· ὁ δὲ ἕκτος, τῷ ἐνάτῳ· καὶ ὁ ἑβδόμος, τῷ δεκάτῳ κατὰ τὴν Τριφωνίαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ κε ζω νη φθόγγοι συμφωνοῦσι τοῖς πα βου γα κατὰ τὸν Τροχόν· ἄρα καὶ οἱ Κε Ζω Νη, συμφωνοῦσι τοῖς πα βου γα· ὅθεν συνίσταται τὸ Διαπασῶν, οὕτως ἔχον,

ἄ ἤτος ῥῶ δῆ, ἄ ῥῶ ῥῶ ἄ ῥῶ ῥῶ
πα βου γα δι, κε ζω νη Πα Βε Γα.

Τῶν δ' αὐτῶν γινομένων καὶ ἐν καταβάσει, ἔξομεν τὰ ἑξῆς,

ἄ ῥῶ ῥῶ ἄτος, ἄ δῆ ῥῶ, ἄ δῆ ῥῶ.
κε δι γα βου, πα νη ζω, Πα Νη Ζω.

§. 92. Ταῦτα πάντα ἐξηκριβώθησαν ἀπὸ Ἰωάννην τὸν Πλουσιαδηνόν, καὶ διότι ἤρρεν αὐτὰ συμβάλλοντα εἰς πολλὰ μέρη τῆς Μουσικῆς, συνέστησε μίαν μέθοδον διδακτικῶν τούτων, τὴν ὁποίαν ἀνόμασε Τροχόν Ἰωάννου τοῦ Πλουσιαδηνοῦ· καὶ ἀπὸ αὐτὴν πηγάζει ἡ πολίχρηστος αὕτη σειρά τῶν φθόγγων, οὕτω μαρτυρουμένων,

δῆ ρῶ ῥῶ, δῆ ἄ ἄτος ῥῶ δῆ, ἄ ῥῶ ῥῶ,
ῥ δι κε ζω νη πα βου γα δι Κε Ζω Νη
ἄ ῥῶ ῥῶ δῆ ἄ
Πα Βου Γα δι κε.

Ἐνθα μὲ τὰ τὸν ἑαγαγε εὐρίσχομεν ἐν καταβάσει ἑ-

χεαλες και ὄχι ααλες· διότι ὁ $\overline{\alpha\alpha}$ δὲν εἶναι βαρὺς·
 και μετὰ τὸν Ζαζα εὐρίσκομεν ἐν ἀναβάσει ααααλες
 και ὄχι αααα. Σύγγεται δὲ ὅλη αὐτὴ ἡ σειρά τῶν
 φθόγγων ἐκ Τριφωνίας μὲν ἀπὸ τοῦ $\delta\lambda$ μέχρι τοῦ

$\delta\lambda$: ἐκ Τροχοῦ δὲ ἀπὸ τοῦ $\delta\lambda$ μέχρι τοῦ $\delta\lambda$ · και πά-
 λιν ἐκ Τριφωνίας μὲν ἀπὸ τοῦ $\delta\lambda$ μέχρι τοῦ $\delta\lambda$ · ἐκ
 Τροχοῦ δὲ ἀπὸ τῆς $\delta\lambda$ μέχρι τῆς $\delta\lambda$.

§. 93. Ἐν τοῖς φθόγγοις τῆς Τριφωνίας, $\delta\lambda$ ἢ
 $\delta\lambda$ ἢ $\delta\lambda$, θεωροῦνται διαστήματα τρία· μείζων τό-
 νος, ἐλάσσων τόνος, ἐλάχιστος τόνος. Δεσμοῦνται
 λοιπὸν οἱ τόνοι τῆς Τριφωνίας ἐπὶ τοῦ Κανόνος, ἢ
 ἐπὶ τῆς Πανδουρίδος τοῦτον τὸν τρόπον.

Ἐπὶ μὲν τοῦ ζυγοῦ τῆς Πανδουρίδος, ὅπου
 κεῖται τὸ ὑπαγώγιον, γράψε τὸν $\delta\lambda$ · και ἐπὶ τῆς
 σκάφης αὐτῆς, ὅπου κεῖται τὸ ἄλλο ὑπαγώγιον γρά-
 ψε τὸ $\delta\lambda$ · και διέλε εἰς ἐννέα μέρη τὸ διάστημα $\delta\lambda$
 $\delta\lambda$, και ποιήσε τὸν δεσμὸν ἐπὶ τοῦ πρώτου μέρους
 τοῦ ἀπὸ τοῦ $\delta\lambda$, και γράψε τὸν $\delta\lambda$.

Ἐπειτα διέλε εἰς δώδεκα μέρη τὸ διάστημα $\delta\lambda$
 $\delta\lambda$, και ποιήσας τὸν δεσμὸν ὁμοίως, γράψε τὸν $\delta\lambda$.

Μετέπειτα διέλε εἰς τέσσαρα μέρη ὅλον τὸ μῆ-
 κος τῆς χορδῆς ἀπὸ τοῦ $\delta\lambda$ μέχρι τῆς $\delta\lambda$, και ποιή-
 σας τὸν δεσμὸν ὁμοίως, γράψε τὸν $\delta\lambda$ και οὕτως
 ἔχεις τοὺς τόνους τῆς Τριφωνίας δεδεμένους ἐπὶ τῆς
 Πανδουρίδος.

§. 94. Ἄν θέλῃς νὰ δέσῃς ἐπὶ τῆς Πανδουρίδος
 τὴς τόνους και τοῦ δευτέρου και τοῦ τρίτου Τετρα-
 χορδου, ὑποτιθεῖς τὸν $\delta\lambda$, $\delta\lambda$, ἐπαναλαμβάνεις τὰ
 εἰρημένα.

§. 95. Οἱ λόγοι, οἳ τινες πρὸς τὴν ὅλην χορδὴν
 ἔχουσι τὰ διάφορα μήκη αὐτῆς τῆς χορδῆς, ἐνθα

γίνονται οἱ δεσμοὶ τῶν τόνων κατὰ τὴν Τριφωνίαν, δι' ἀριθμῶν οὕτως ἐκφράζονται.

$$1 \quad \ddagger \quad \ddagger\ddagger \quad \ddagger$$

$$\ddagger \quad \eta \quad \xi\eta\sigma \quad \ddot{\eta}.$$

§. 96. Ἐνα καὶ τὸν αὐτὸν λόγον φαίνεται ὅτι ἔχουσι καὶ τὰ τρία συστήματα διὰ τοὺς τόνους τῶν τῶ δὲ αἴτιον εἶναι τοῦτο. Τὸ Διαπασῶν σύστημα σύγκεται ἀπὸ Τριφωνίαν καὶ ἀπὸ Τροχόν (§. 91.). Λοιπὸν ὅτε μὲν τὸ Διαπασῶν συνάρχεται μὲ τὴν Τριφωνίαν, τότε τὰ διαστήματα τῶν τόνων αὐτῆ ἐξισοῦνται μὲ τὰ διαστήματα ταύτης, ἕως ἐκεῖ ὅπου αὐτὴ φθάνει οἶον,

νη πα βου γα δι κε ζω Νη

νη πα βου Νη

Ὅτε δὲ συνάρχεται μὲ τὸν Τροχόν, τότε τὰ διαστήματα τῶν τόνων τούτων τῶν δύο συστημάτων συνεξισοῦνται, ἕως ἐκεῖ ὅπου φθάνει ὁ Τροχός οἶον,

πα βου γα δι κε ζω νη Πα ,
πα βου γα δι Πα .

Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ Τριφωνία δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ Τροχός ἑλλειπῆς κατὰ μείζονα τόνον (§. 88.), ἀρα καὶ τὰ τρία συστήματα ἔχουσι τὸν αὐτὸν λόγον πρὸς τὰ διαστήματα τῶν τόνων.

§. 97. Ἐνα καὶ τὸν αὐτὸν φθόγγον, ἢ πρὸς τὰς λοιποὺς σχέσις, δύναται νὰ ἀποδεικνύῃ καὶ ὀξύτερον καὶ βαρύτερον ἐκείνων οἶον, ἐν τοῖς φθόγγοις

$$\overset{\zeta}{\eta} \text{ --- } \ddot{\eta} \overset{\zeta}{\delta\lambda}, \text{ ὁ μὲν } \overset{\zeta}{\eta} \text{ εἶναι βαρύτερος τῶν } \text{ --- } \ddot{\eta}$$

$$\overset{\zeta}{\delta\lambda} \text{ ὁ δὲ } \text{ --- } \text{ εἶναι βαρύτερος μὲν τῶν } \ddot{\eta} \text{ καὶ } \overset{\zeta}{\delta\lambda},$$

ὀξύτερος δὲ τοῦ $\overset{\zeta}{\eta}$ ὁ δὲ $\ddot{\eta}$ εἶναι βαρύτερος μὲν τῶ $\overset{\zeta}{\delta\lambda}$, ὀξύτερος δὲ τῶν $\overset{\zeta}{\eta}$ καὶ $\text{ --- } \text{ ὁ δὲ } \overset{\zeta}{\delta\lambda}$ εἶναι ὀξύτερος πάντων.

§. 98. Ένα καὶ τὸν αὐτὸν φθόγγον, ἢ ἀλλαγὴ τοῦ συστήματος, δύναται νὰ ἀποδεικνύη καὶ ὀξύτερον καὶ βαρύτερον ἑαυτῷ ὄιον, ἐν τοῖς φθόγγοις $\overset{\cdot}{\sigma}$ ἢ $\overset{\cdot}{\sigma}$, εἰ μὲν κάτεισί τις κατὰ τὸν Τροχὸν, εὐρεθήσεται ὁ $\overset{\cdot}{\sigma}$ βαρὺς· εἰ δὲ κατὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα, εὐρεθήσεται ὁ $\overset{\cdot}{\sigma}$ ὀξύς· οὗ ἢ διαφορὰ εἶναι ἡμίτονον.

Οὕτω καὶ ἐν τοῖς φθόγγοις, $\overset{\cdot}{\sigma}$ ἢ $\overset{\cdot}{\sigma}$, εἰ μὲν ἀναβαίνει τίνος κατὰ τὸν Τροχὸν, εὐρίσκεται τὸ διάστημα $\overset{\cdot}{\sigma}$ ἢ $\overset{\cdot}{\sigma}$ μείζων τόνος· εἰ δὲ ἀναβαίνει κατὰ τὸ

Διαπασῶν, εὐρίσκεται τὸ διάστημα $\overset{\cdot}{\sigma}$ ἢ $\overset{\cdot}{\sigma}$ τόνος ἐλάσσων.

§. 99. Ἡ φωνή, ἣ τις ἐκπίπτει ἀπὸ στόματος ἢ ἀπὸ χορδῆς, χωρὶς νὰ προσδιορισθῶσιν ἄλλοι τόνοι ἐπὶ τὸ ὄξύ, λέγεται Βόμβος. Οὗτος δύναται νὰ ἐπέχη τόπον ἐκάστου φθόγγου ὁποιοῦδηποτῶν συστήματος ὄιον, ἐν τῷ Τετραχόρδῳ συστήματι εἰ μὲν δεθῆ ἐπὶ τῷ κανόνος διάστημα μείζονος τόνου, εἴτα ἐλάσσονος, καὶ ἔπειτα ἐλαχίστου, εἶναι φανερόν, ὅτι

ὁ μὲν Βόμβος ἔχει τόπον τῷ φθόγγου $\overset{\cdot}{\sigma}$ · ὁ δὲ μετ' αὐτὸν, τοῦ $\overset{\cdot}{\sigma}$ · ὁ δὲ μετὰ τῆτον, τοῦ $\overset{\cdot}{\sigma}$ · καὶ ὁ

λοιπὸς τοῦ $\overset{\cdot}{\sigma}$. Εἰ δὲ δεθῆ διάστημα τόνου ἐλάσσονος, εἴτα ἐλαχίστου, καὶ ὑστερόν μείζονος, ὁ μὲν

Βόμβος ἔχει τόπον τῷ $\overset{\cdot}{\sigma}$ · ὁ δὲ μετ' αὐτὸν φθόγγος,

τοῦ $\overset{\cdot}{\sigma}$ · ὁ δὲ μετὰ τῆτον, τοῦ $\overset{\cdot}{\sigma}$ · καὶ ὁ ἔσχατος, τοῦ $\overset{\cdot}{\sigma}$.

§. 100. Οἱ φθόγγοι λέγονται, ἄλλοι μὲν Ἑμμελεῖς, ἄλλοι δὲ Πιεσοί. Καὶ ἑμμελεῖς μὲν λέγονται ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους μεταχειρίζονται οἱ φάλλοντες,

καὶ οἱ ἐνεργοῦντές τι διὰ τῶν ὀργάνων· πεζοὶ δὲ ἐκεῖ-
νοι, τοὺς ὁποίους μεταχειρίζονται οἱ ῥήτορες, καὶ
μὲ τοὺς ὁποίους ἡμεῖς λαλοῦμεν.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ι Β'.

Περὶ Μαρτυριῶν τοῦ Διατονικοῦ Γένους.

§. 101.

Αἱ Μαρτυρίαι, καθὼς γίνεται φανερόν καὶ ἐκ τῶν
προλαβόντων (§. 44, 45, 46.), ἔχουσι τόπον κλει-
δὸς πρὸς τοὺς χαρακτῆρας, δι' ὧν γράφεται ἡ με-
λωδία· ἐπειδὴ αὐτοὶ ὑπέρχονται κάθε φθόγγον, καὶ
δὲν φανερόνουσιν ἐν ἐκάστῳ τόπῳ, τίνα μόνον τῶν
φθόγγων παριστῶσι. Διὰ τοῦτο μεταχειρίζομεθα τὰς
μαρτυρίας, διὰ νὰ ἀνοιχθῇ ἡ ἔναρξις τῶν φθόγγων
τῆς μελωδίας· ἤγερν διὰ νὰ γνωρίζωμεν, ποῖος φθό-
γγος γίνεται ἀρχῇ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον προσδιορίζονται
οἱ φθόγγοι τῶν χαρακτῆρων τοῦ ποσοῦ τῆς μελω-
δίας.

§. 102. Αἱ μαρτυρίαι τίθενται καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ πά-
σης μελωδίας, καὶ ἐν τῷ μέσῳ πολλαχοῦ, καὶ ἐν
τῷ τέλει ἐνίοτε. Λοιπὸν ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τῆς μελω-
δίας ἡ μαρτυρία γράφεται, ἵνα ἀπὸ τὸν φθόγγον τὸν
ὁποῖον αὐτὴ φανερόνει, διορίζονται οἱ φθόγγοι τῶν
ἐπομένων χαρακτῆρων· οἷον, ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς πα-

ραλλαγῆς γράφεται ἡ π , ἣ τις φανερόνει τὸν φθό-
γγον πα' καὶ ἐκ ταύτης γνωρίζεται, ὅτι τὸ μὲν Ἴσον
φθέγγεται πα' ἢ δὲ Ἀπόστροφος, νη καὶ ἡ ἄλλη
Ἀπόστροφος, ζω' καὶ ~~καὶ~~ λοιπά.

§. 103. Ἐν δὲ τῷ μέσῳ τῆς μελωδίας ἡ μαρτυρία γράφεται καὶ διὰ τὴν λαληθεϊσαν αἰτίαν, καὶ ἔτι πρὸς πίσωσιν ἀσφαλείας· διότι ὅταν ὁ ψάλλον ἀπαντήσῃ μαρτυρίαν, ἂν εὖρη τὸν φθόγγον τοῦ ἐσχάτου χαρακτηῆρος τὸν αὐτὸν μὲ τὸν φθόγγον τῆς μαρτυρίας, πιστοῦται ὅτι καὶ αὐτὸς ἀσφαλῶς ἔψαλε, καὶ ὁ γράψας ὀρθῶς ἔγραψεν· εἰ δὲ μὴ, ἔσφαλεν ἢ αὐτὸς ὁ ψάλλον, ἢ ὁ γράψας· οἷον, ἐν τῷ μέσῳ τῆς μέλους Κύριε ἐκέκραξα τῆ Πρώτῃ ἤχου κεῖται ἡ μαρτυρία $\tau\bar{\nu}$. Ἐὰν οὖν ὁ ψάλλον φθέγγηται τὸν παρ' αὐτὴν χαρακτηῆρα γα, ὀρθῶς ἔχει· εἰ δὲ μὴ, σφάλλει· αὐτὸ δὲ τοῦτο ποιεῖ ἡ μαρτυρία, καὶ ὅταν γράφηται ἐν τῷ τέλει.

§. 104. Ἐπειδὴ φαίνεται, ὅτι τὰ πρῶτα μέλη τῆς ψαλμοδίας εἶναι τέσσαρα, τέσσαρες εἶναι καὶ αἱ ἀρχικαὶ Μαρτυρίαι

$\beta\lambda\ \eta\ \kappa\ \tau\tau$,

ἀπὸ τὰς ὁποίας παράγονται ὅλαι αἱ λοιπαὶ κατὰ τῶτον τὸν τρόπον.

§. 105. Ἐκ μὲν τῆς $\beta\lambda$ γίνεται ἡ μαρτυρία πρῶτον μὲν τοῦ $\lambda\epsilon\alpha\gamma\iota\epsilon$, ἣν οἱ μὲν παλαιοὶ ἔγραψον οὕτω $\pi\ \beta\lambda$, ἢ $\delta\lambda$ · ἡμεῖς δὲ, οὕτω $\delta\lambda$ · δι' ἧς παριστώμεν μόνον τὸν $\nu\eta$ φθόγγον. Ἐπειτα τῆς $\alpha\gamma\iota\alpha$, ἣτοι τῆς τετραφωνίας του, δηλαδή τῆς πέμπτης ἐπὶ τὸ $\delta\epsilon\psi$ ·

ἣν οἱ μὲν παλαιοὶ ἔγραψον οὕτω $\delta\lambda$ · ἡμεῖς δὲ, ἔτω

$\delta\lambda$ · δι' ἧς παριστώμεν τὸν $\delta\iota$ φθόγγον. Ἐἶτα τῆς ἐν-

νάτης ἐπὶ τὸ $\delta\epsilon\psi$, ἣν γράφομεν μὲν $\delta\lambda$ · παριστώμεν δὲ τὸν $\Pi\alpha$ φθόγγον. Ἐπειτα τῆς δωδεκάτης

ἐπὶ τὸ $\delta\epsilon\psi$, ἣν γράφομεν μὲν $\delta\lambda$ · παριστώμεν δὲ τὸν $\Delta\iota$ φθόγγον. Ἐπειτα τῆς ἐπὶ τὸ βαρὺ τετάρτης

τῷ νη, ἣν γράφομεν μὲν ϛη, παριστῶμεν δὲ τὸν δι
φθόγγον. Καὶ τέλος τῆς ἐπὶ τὸ βαρὺ ὀγδόης τοῦ
νη, ἣν γράφομεν ϛη.

§. 106. Ἐκ δὲ τῆς ϣ γίνεται πρῶτον μὲν ἡ τοῦ
αλεαλες, ἣν οἱ μὲν παλαιοὶ ἔγραφον οὕτω πϣ, ϛ ϣ.
ἡμεῖς δὲ, οὕτω ϣ^π δι ἧς παριστῶμεν μόνον τὸν πα
φθόγγον. Ἔπειτα ἡ τοῦ αλαλες, ἣτοι τῆς πέμπτης
αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ὀξύ· ἣν οἱ μὲν παλαιοὶ ἔγραφον ετω
ϣ, ἡμεῖς δὲ, ϣ^κ δι ἧς παριστῶμεν τὸν κε φθόγγον.
Ἐπειτα ἡ τῆς ὀγδόης ἐπὶ τὸ ὀξύ, ἣν γράφομεν ϣ^{π'},
καὶ παριστῶμεν τὸν Πα. Ἐπειτα ἡ τῆς δωδεκάτης
ἐπὶ τὸ ὀξύ· ἣν γράφομεν ϣ^{κ'}, καὶ παριστῶμεν τὸν κε.
Μετέπειτα ἡ τῆς τετάρτης ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἣν γράφο-
μεν ϣ, καὶ παριστῶμεν τὸν κε. Καὶ τέλος ἡ τῆς ὀ-
γδόης ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἣ γράφεται μὲν ϣ, παριστῶ δὲ
τὸν πα φθόγγον.

§. 107. Ἐκ δὲ τῆς ϝ γίνεται πρῶτον μὲν ἡ τοῦ
λεχεαλες, ἣν οἱ μὲν παλαιοὶ ἔγραφον ϝτος, ἡμεῖς δὲ
ϝ, δι ἧς παριστῶμεν μόνον τὸν βου φθόγγον. Ἐ-
πειτα ἡ τοῦ λεαλες, ἣτοι τῆς πέμπτης αὐτοῦ ἐπὶ τὸ
ὀξύ, ἣν οἱ μὲν παλαιοὶ ἔγραφον ϝ^{ζ'}, ἡμεῖς δὲ λ,
δι ἧς παριστῶμεν τὸν φθόγγον ζω. Μετέπειτα ἡ τῆς
ὀγδόης ἐπὶ τὸ ὀξύ, ἣν γράφομεν ϝ^{β'}, καὶ παριστῶ-
μεν τὸν Βου. Ὑστερον ἡ τῆς δωδεκάτης ἐπὶ τὸ ὀξύ,

ἦν γράφομεν \mathfrak{Z}'' , καὶ παριστῶμεν τὸν Ζω. Καὶ πάλιν ἡ τῆς τετάρτης ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἦν γράφομεν \mathfrak{Z} , καὶ παριστῶμεν τὸν ζω. Καὶ αὖθις ἡ τῆς ὀγδοῆς ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἦν γράφομεν \mathfrak{Z} , καὶ παριστῶμεν τὸν

βου. Καὶ τέλος ἡ τῆς ἐνδεκάτης ἐπὶ τὸ βαρὺ γραφομένης μὲν \mathfrak{Z} , παριστῶσης δὲ τὸν ζω· διότι ἡ μὴ ποιῶσα ἴδιον μέλος, συμπεριλαμβάνεται τῇ \mathfrak{Z} .

§. 108. Ἐκ δὲ τῆς \mathfrak{Z} γίνεται πρῶτον μὲν ἡ τοῦ \mathfrak{Z} αἰ, ἦν οἱ μὲν παλαιοὶ ἔγραφον \mathfrak{Z} , \mathfrak{Z} · ἡμεῖς δὲ \mathfrak{Z} , δι' ἧς παριστῶμεν μόνον τὸν γα φθόγγον. Ἐἴτα ἡ τῆς

πέμπτης αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ὀξύ, ἦν γράφομεν \mathfrak{Z}' , δι' ἧς παριστῶμεν τὸν Νη. Ἐἴτα ἡ τῆς ὀγδοῆς ἐπὶ τὸ ὀξύ,

ἦν γράφομεν \mathfrak{Z}' , καὶ παριστῶμεν τὸν Γα. Καὶ τέλος ἡ τῆς ὀγδοῆς αὐτοῦ ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἦ γράφεται \mathfrak{Z} ,

καὶ παριστᾷ τὸν γα.

§. 109. Εἰς τὸ αὐτὸ Διατονικὸν γένος τὰ διάφορα συστήματα ποιῶσι καὶ τὰς μαρτυρίας διαφόρους

οἶον, ὃ ἐπὶ τὸ ὀξύ ὕψους φθόγγος τῆς \mathfrak{q} , μαρτυρεῖται διὰ τῆς \mathfrak{q} ,

ὅταν τὸ μέλος γίνηται κατὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα. Ὅταν ὁμοίως γίνηται κατὰ τὸν Τρο-

χὸν, μαρτυρεῖται ὁ αὐτὸς διὰ τῆς \mathfrak{q} · διότι ἡ μὲν \mathfrak{q} ζητεῖ ἀνάβασιν τόνου ἐλάσσονος· ἡ δὲ \mathfrak{q} ζητεῖ ἀνάβασιν τόνου μεζόνος· τὸ αὐτὸ νοῦμεν καὶ διὰ

τὰς \mathfrak{Z} , \mathfrak{Z} .

§. 110. Εἰς τὸ αὐτὸ Διατονικὸν γένος ἔτι καὶ αἱ φθοραὶ παραλλάττει τὰς μαρτυρίας· οἶον, ὅταν τε-

θῆ ἢ φθορὰ τοῦ Ζαζα ἐπὶ τοῦ δι, ἢ μαρτυρία τούτου τοῦ φθόγγου γίνεται οὕτω $\overset{\Delta}{\text{Ζ}}$. ὡς τόσον τὸ μὲν μέλος μαρτυρεῖται πάντοτε μὲ μίαν ἀπὸ τὰς τέσσαρας ἀρχικὰς μαρτυρίας· τὸ δὲ σύμφωνον γράμμα τῶν ἑπτὰ συλλαβῶν τῶν φθόγγων τοῦ Διαπασῶν, δεικνύει τὴν ἀπὸ τῆ Ἰσοῦ ἀπόστασιν· οἶον, τῆς μαρτυρίας $\overset{\Delta}{\text{Ζ}}$, τὸ μὲν Ζ δεικνύει, ὅτι τὸ μέλος εἶναι Ζαζα· τὸ δὲ Δ , ὅτι τὸ διάστημα εἶναι ἢ πέμπτη τῆ νη φθόγγου.

§. 111. Ἡ μελωδία λέγεται Νητοειδῆς μὲν, ὅτε κατέχει τὸν τόπον κῶν ὀξείων φθόγγων· Ὑπατοειδῆς δὲ, ὅτε κατέχει τὸν τόπον τῶν βαρέων φθόγγων· καὶ Μεσοειδῆς, ὅτε κατέχει τὸν μεταξὺ τούτων καὶ ἐκείνων τόπον. Ὅθεν καὶ αἱ μαρτυρίαὶ λέγονται, ἄλλαι μὲν τῆς νητοειδοῦς μελωδίας· ἄλλαι δὲ, τῆς ὑπατοειδοῦς· καὶ ἄλλαι, τῆς μεσοειδοῦς. Ἰδοῦσαι καὶ δύο πίνακες, περιέχοντες τὰς μαρτυρίας.

ζζ	Ϟ	ϙ	ϛ
Γ	β	π	ν
	ζ	ϙ	ϛ
	ζ''	ϙ'	ϛ'
Γ'	β'	π'	ν'
ΖΖ	Ϟ	ϙ	ϛ
ν'	ζ'	ϙ	ϛ
ΖΖ	Ϟ	ϙ	ϛ
Γ	β	π	ν
ΖΖ	Ϟ	ϙ	ϛ
ΖΖ	Ϟ	ϙ	ϛ

ὀγδοαὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ,

τέταρται ἐπὶ τὸ βαρὺ,

δωδέκαται ἐπὶ τὸ ὀξύ,

ὀγδοαὶ ἐπὶ τὸ ὀξύ,

πέμπται ἐπὶ τὸ ὀξύ,

πρῶται,

ἀρχικαί.

Αἱ μαρτυρίαι τῆς Νητοιδοῦς μελωδίας.	Zω	ζ' Ν
	κε	κ' η
	δ	Δ' δ
	γα	Γ' γ
	βου	β' υ
	πα	π' η
	νη	ν' η
Αἱ μαρτυρίαι τῆς Μεσοειδοῦς,	Zω	ζ' Ν
	κε	κ' η
	δι	Δ' δ
	γα	Γ' γ
	βου	β' υ
	πα	π' η
	νη	ν' η
Αἱ μαρτυρίαι τῆς Ὑπαιδοῦς,	ζω	ζ' Ν
	κε	κ' η
	δ	Δ' δ
	γα	Γ' γ
	βου	β' υ
	πα	π' η
	νη	ν' η
Zω	ζ' Ν	

ΒΙΒΛΙΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Περὶ τῆς ἐν τῇ Μελωδίᾳ ποιότητος.

§. 112.

Εἰ μὲν ἐξετάζετο παρὰ τῶν μουσικῶν ἡ μελωδία μόνον κατὰ τὸ ὀξύ καὶ βαρὺ, κατεγίνετο ἡ ἔρευνα αὐτῶν εἰς τὸ ποσὸν τῆς μελωδίας μόνον (α)· ἐπειδὴ ὁμως ἐξετάζεται καὶ κατὰ τὸ ταχὺ καὶ βραδύ, καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἀδύνατον, καὶ κατὰ τὸ μέγα καὶ μικρὸν, καὶ κατὰ τὸ λεῖον καὶ τραχὺ, καὶ κατ' ἄλλα πολλὰ, (διότι ὅταν ἐμπέσῃ εἰς τὸν περίξ ἀέρα πλῆγμα ἢ πνεῦμα πολὺ, καὶ πλήξῃ αὐτὸν κατὰ πολλὰ μέρη, ἀποτελεῖται φωνή, μεγάλη καὶ ὅταν ὀλίγον, μικρά· καὶ ὅταν ὁμαλὸν, λεῖα· καὶ ὅταν ἀνώμαλον τραχεῖα· καὶ ὅταν ἐλευθέρως, δυνατῆ· καὶ ὅταν ἐμποδισμένως, ἀδύνατος (β).) διὰ ταῦτα ἡ παρατήρησις αὐτῶν ἔφθασε καὶ εἰς τὸ ποιὸν, ὅπερ θεωρεῖται εἰς τὴν μελωδίαν τὸ ὁποῖον ἀφορῶν εἰς αὐτὰ τὰ πάθη, ἅτινα γίνονται εἰς τὸν ἀέρα, γνωρίζεται εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὸν χρόνον, καὶ ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς ἐξαγωγῆς τῶν φθόγγων.

- α) Ἔοικεν ἡ κατὰ τὸ ὀξύ καὶ βαρὺ τῶν φθόγγων διαφορὰ, ποσότητος εἶδος εἶναι τι. Κλαύδιος Πτολεμαῖος, Κεφ. Γ'· 7.
β) Ὅρα τὸν Γερμασινὸν Νικόμαχον, Βιβλ. Α', 8.

§. 113. Ὁ χρόνος καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐξαγωγῆς τῶν φθόγγων εἶναι ἐκεῖνα ἃ τίνα δύνανται νὰ ἐξηγήσωσι τὴν ποιότητα τοῦ μέλους. Διότι ὅταν οἱ φθόγγοι οἱ τινες παραστήγονται μετὰ τοὺς χαρακτήρας, δὲν εἶναι δεμένοι μετὰ τὸν προσδιορισμὸν τῶν χρόνων, ὁμοιάζουσι μετὰ τὰς συλλαβὰς τῶν γραμματικῶν, αἱ ὁποῖαι, ὅταν δὲν διορισθῶσιν εἰς λέξεις, δὲν δύνανται νὰ παραστήσωσι νόημα. Λοιπὸν ὁ χρόνος δένει τοὺς φθόγγους, καὶ τοὺς φέρει εἰς κατάστασιν λέξεων. Ὁ δὲ τρόπος τῆς ἐξαγωγῆς τῶν φθόγγων ξεχωρίζει τὰς λέξεις τὴν μίαν ἀπὸ τὴν ἄλλην, διὰ νὰ ἐξαγγέλλῃ κάθε μία τὸ ἴδιόν της νόημα διότι καθὼς τὸ, ὅτι γράφω ὅ,τι γράφω ὅτοι γράφω ὅτῃ γράφω ὡ τὲ γράφω; ὡ τὸ, γράφω ἔχει μὲν τὴν αὐτὴν φωνήν ὅμως ὁ τρόπος τῆς προφορᾶς διὰ τὴν ὑποδιαστολὴν, ἢ διὰ τὴν περισπωμένην, ἢ δι' ἄλλο τι ποιεῖ τὴν διάκρισιν οὕτω καὶ τὰς λέξεις τῶν φθόγγων, ἡγὼν τὰς θέσεις ὁ τρόπος τῆς ἐξαγωγῆς αὐτῶν ξεχωρίζει αὐτάς.

§. 114. Χρόνος εἶναι, κατὰ τοὺς φιλοσόφους, καταμέτρησις τῆς κινήσεως τοῦ κινουμένου. Ἐν ᾧ λοιπὸν ἀπαγγέλεται τὸ μέλος, ἅς κινῆται ἢ ὁ ποῦς, ἢ ἡ χεὶρ τοῦ μουσικοῦ πρὸς τὰ ἄνω καὶ πρὸς τὰ κάτω, κρούουσα τὸ γόνυ καὶ μετρομένη ἢ κίνησις τῆς χειρὸς, ἀποδίδει τὸν χρόνον διότι ὁ καιρὸς ὃς τις ἐξοδεύεται ἀπὸ τὴν μίαν κρούσιν ἕως εἰς τὴν ἄλλην, λογαριάζεται ἕνας χρόνος.

§. 115. Ἐκαστος χαρακτήρ, ὃς τις φανερόναι ἕνα φθόγγον, ἐξοδεύει ἕνα χρόνον ἢ δὲ Ὑποξόη, ἢ τις ἐξοδεύει δύο συνεχεῖς φθόγγους, ἐξοδεύει δύο χρόνους, καὶ λαμβάνει πάλιν ἕκαστος φθόγγος αὐτῆς ἀνὰ χρόνον ἕνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ Ὑποστάσεων.

§. 116.

Βραχὺς μὲν φθόγγος λέγεται ἐκεῖνος, ὃς τις ἐξοδεύει χρόνον ἕνα· μακρὸς δὲ, ὃς τις ἐξοδεύει χρόνους πολλούς. Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις ἕνας φθόγγος θέλει νὰ ἐξοδεύῃ πολλοὺς χρόνους, καὶ πάλιν ἕνας χρόνος ζητεῖ πολλοὺς φθόγγους, ἐχρειάσθησαν σημεῖα τετὰ, διὰ νὰ προσδιορίζωσιν αὐτὰ, γραφόμενα τὰ τοιαῦτα σημεῖα κάτωθεν τῶν χαρακτήρων τῶν φθόγγων, ἢ ἄνωθεν. Αὐτὰ λοιπὸν τὰ σημεῖα ὠνομάσθησαν Ὑποστάσεις.

§. 117. Ἄρα Ὑπόστασις εἶναι σημεῖον μουσικὸν ἀφωνον, γράφον τὴν ποιότητα τοῦ μέλους, καὶ γραφόμενον ὑπὸ τοὺς χαρακτήρας τῶν φθόγγων, ἢ ἔξω ὑφισταμένη τοῖς χαρακτήρσι, καὶ μὴ ἐγχωρῆ ἐφισταμένη. Σημεῖον δηλαδή, τὸ ὁποῖον μεταχειρίζονται οἱ μουσικοὶ, ὄχι διὰ νὰ παραστήνωσι φθόγγους, ἀλλὰ διὰ νὰ εἰδοποιῶσι καὶ νὰ τελειοποιῶσι τὰς συνθέσεις τῶν χαρακτήρων τῶν φθόγγων, ὥστε νὰ εἶναι ἰκαναὶ νὰ γράφωσι τὸ μέλος, καθὼς ἡ ποιότης ἀπαιτεῖ.

§. 118. Ἀπὸ τὰς ὑποστάσεις ἄλλαι μὲν εἶναι ἔγχρονοι· ἄλλαι δὲ, ἄχρονοι· καὶ αἱ μὲν ἄχρονοι, εἶναι τροπικαί· δηλαδή γράφουσι τὸν τρόπον τῆς ἐξαγωγῆς τῶν φθόγγων· αἱ δὲ ἔγχρονοι εἶναι τέσσαρες, αἱ ἑξῆς·

Ἀπλῆ .
Κλάσμα ∞
Γοργόν γ
Ἄργον γ

§. 119. Ἡ Ἀπλῆ γράφεται μὲν οὕτω \cup , δύναται δὲ χρόνον ἕνα· καὶ ὅταν χρειασθῶσι δύο χρόνοι, γίνεται Διπλῆ $\cup\cup$, καὶ ὅταν τρεῖς, Τριπλῆ $\cup\cup\cup$, καὶ ὅταν τέσσαρες Τετραπλῆ $\cup\cup\cup\cup$, καὶ ὅταν πέντε, Πενταπλῆ $\cup\cup\cup\cup\cup$, καὶ ὅταν ἕξ, Ἐξαπλῆ $\cup\cup\cup\cup\cup\cup$. Ὄθεν εἰς ὅποιον χαρακτήρα ὑπογράφεται ἡ Ἀπλῆ, ὁ φθόγγος τούτου ἐξοδεύει δύο χρόνους, ἕνα μὲν διὰ τὸν χαρακτήρα, ἕνα δὲ διὰ τὴν Ἀπλῆν· ὑπογράφεται δὲ ὑπὸ τὴν Ὑποῤῥοήν \cup , καὶ προξενεῖ τὴν χρονοτριβὴν εἰς τὸν δεύτερόν της φθόγγον· καὶ ὑπὸ τὴν Ἀπόστροφον ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν δύναται νὰ ἐπιγραφῆται Γοργόν $\cup\cup$, καὶ ὑπὸ τὸ Ἀντικένωμα $\cup\cup$. Εἰς ὅποιον δὲ χαρακτήρα ὑπογράφεται ἡ Διπλῆ, ὁ φθόγγος τούτου ἐξοδεύει χρόνους τρεῖς. Ὑπογράφεται δὲ εἰς ὅλους τὸς χαρακτήρας, πλὴν τῶν Κεντημάτων, διότι αὐτὰ δὲν ἐξοδεύουσι περισσότερον ἀπὸ τὸν ἕνα χρόνον. Εἰς ὅποιον δὲ χαρακτήρα ὑπογράφονται ἡ Τριπλῆ, ἡ Τετραπλῆ, ἡ Πενταπλῆ, καὶ ἡ Ἐξαπλῆ, ὁ φθόγγος τούτου ἐξοδεύει τὰ ἀνάλογα ὑπογράφονται δὲ, ὅπου καὶ ἡ Διπλῆ. Ὅταν δὲ γράφηται ἔξω τῶν χαρακτήρων μὲ μίαν Βαρεῖαν, ἡ μὲν Ἀπλῆ, σιωπᾷται χρόνος εἰς· ἡ δὲ Διπλῆ, σιωπᾷται χρόνοι δύο· ἡ δὲ Τριπλῆ, σιωπᾷται τρεῖς χρόνοι, καὶ τὰ λοιπά.

§. 120. Τὸ Κλάσμα γράφεται μὲν ἕτω \cup , δύναται δὲ χρόνον ἕνα· τίθεται δὲ εἰς ὅλους τοὺς χαρακτήρας, πλὴν τῆς Ὑποῤῥοῆς καὶ τῶν Κεντημάτων. Διότι ἡ μὲν Ὑποῤῥοῆ δέχεται τὴν Ἀπλῆν ἀντὶ τοῦ Κλάσματος· τὰ δὲ Κεντήματα δὲν χρονοτριβοῦσιν ὡς εἴρηται ἀνωτέρω· ὁ δὲ φθόγγος τοῦ χαρακτήρος, ὅς τις ἔχει τὸ Κλάσμα, ἐξοδεύει δύο χρόνους, καὶ ἐν τῇ χρονοτριβῇ κυματίζεται τρόπον τινὰ ἢ φωνή.

§. 121. Τὸ Γοργόν γράφεται μὲν ἕτω $\cup\cup$, δύναται δὲ ἡμισὺν χρόνον ἕτους. Ὅταν χρειάζεται νὰ ἐξοδεύσιν ἕνα χρόνον δύο φθόγγοι, τότε τίθεται

Γοργόν εἰς τὸν δεύτερον χαρακτῆρα, ὡς $\sim \Gamma$. Ὄταν δὲ χρειάζεται να ἐξοδεύωσιν ἓνα χρόνον τρεῖς φθόγγοι, τότε γίνεται Δίγοργον, καὶ τίθεται πάλιν εἰς τὸν δεύτερον χαρακτῆρα, ὡς $\sim \Gamma \cup$. Ὄταν δὲ χρειάζεται να ἐξοδεύωσιν ἓνα χρόνον τέσσαρες φθόγγοι, τότε γίνεται Τρίγοργον, καὶ τίθεται πάλιν εἰς τὸν δεύτερον χαρακτῆρα, ὡς $\sim \Gamma \cup \cup$ καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

§. 122. Τὸ μὲν Γοργόν διακρίνεται τριχῶς ἡμισυ, ὀλόκληρον, καὶ ἡμιόλιον. Διὰ τὴν φανερωθῆ τῆτο, ἄς ὑποτεθῆ 4 ὁ χρόνος τὸν ὁποῖον ἐξοδεύουσιν οἱ δύο φθόγγοι, τὸ ὁποῖον φανερωθῆσιν οὕτως οἱ δύο χαρακτῆρες $\sim \Gamma$. Ὄταν μὲν ζητῆται να ἐξοδεύῃ τὸ Ὄλιγον τὰ 3, καὶ τὸ Ἴσον τὸ 1, τότε τίθεται ἐπὶ τοῦ Ὄλιγου τὸ Γ , $\sim \Gamma$. Ὄταν δὲ ζητῆται να ἐξοδεύῃ τὸ Ὄλιγον τὰ 2, καὶ τὸ Ἴσον τὰ 2, τότε τίθεται ἐπὶ τοῦ Ὄλιγου τὸ Γ , $\sim \Gamma$. Καὶ ὅταν ζητῆται να ἐξοδεύῃ τὸ Ὄλιγον τὸ 1, καὶ τὸ Ἴσον τὰ 3, τότε τίθεται ἐπὶ τοῦ Ὄλιγου τὸ Γ , $\sim \Gamma$. Λέγεται δὲ τὸ μὲν πρῶτον, Ἡμίγοργον, τὸ Γ τὸ δὲ δεύτερον Γοργόν, τὸ Γ καὶ τὸ τρίτον Τριημίγοργον, τὸ Γ .

§. 123. Τὸ δὲ Δίγοργον διακρίνεται τετραχῶς. Ὄταν μὲν ὁ πρῶτος φθόγγος ἐξοδεύῃ τὸν ἡμισυν χρόνον, καὶ οἱ ἄλλοι δύο τὸν ἡμισυν, ἤγουν ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος ἀνὰ τεταρτημόριον, γράφεται τὸ Δίγοργον ἔτω $\sim \Gamma \cup$. Ὄταν δὲ ὁ πρῶτος φθόγγος ἐξοδεύῃ τεταρτημόριον τοῦ ἑνὸς χρόνου, καὶ ὁ δεύτερος ἡμισυν χρόνον, καὶ ὁ τρίτος τεταρτημόριον, γράφεται ἔτω $\sim \Gamma \cup \cup$. Ὄταν δὲ ὁ πρῶτος φθόγγος καὶ ὁ δεύτερος ἐξοδεύωσιν ἀνὰ ἓν τεταρτημόριον, καὶ ὁ τρίτος τὸν ἡμισυν, γράφεται οὕτω $\sim \Gamma \cup \cup$. Ὄταν δὲ οἱ τρεῖς φθόγγοι τὸν ἓνα χρόνον ἐξοδεύωσιν ἐξίσου, ἤγουν

λαμβάνοντες κάθε ένας ἀπὸ ἕν τριτημόριον τῆ ἐνὸς χρόνου, τότε γράφεται ἔμπροσθεν τοῦ Διγόργου ὁ 3 ἀριθμὸς οὕτω $\overline{3}$ δηλοῖ δὲ, ὅτι ὁ χρόνος διαιρεῖται εἰς τρία, καὶ ὄχι εἰς τέσσαρα.

§. 124. Τὸ δὲ Τρίγοργον, ἐπειδὴ ὑποτίθῃσι τὸν χρόνον διαιρέμενον εἰς τέσσαρα, καὶ ἐπομένως κάθε φθόγγος ἐξοδεύει τεταρτημόριον τοῦ ἐνὸς χρόνου, δὲν ἐπιδέχεται τοιαύτας διακρίσεις. Εἰς δὲ τὸ Τετράγοργον, καὶ Πεντάγοργον εἰ τύχοι, ἢ ταχύτης δὲν ἐπιτρέπει νὰ γίνωνται τοιαῦται διακρίσεις.

§. 125. Ἄρα τὸ Γοργὸν δίδει μὲν εἰς τὸν φθόγγον τοῦ χαρακτήρος, εἰς τὸν ὁποῖον τίθεται, τὴν εἰρημένην δύναμιν ὑστερεῖ δὲ τὸν ἡγούμενον φθόγγον κατὰ τὸν χρόνον, ὅταν μὲν αὐτὸ εἶναι Ἡμίγοργον, ἐν τεταρτημόριον ὅταν εἶναι Γοργὸν, δύο τεταρτημόρια ὅταν δὲ εἶναι Τριμήγοργον, τρία τεταρτημόρια ὅταν δὲ εἶναι Διγόργον, τοιοῦτον μὲν $\overline{2}$, δύο τεταρτημόρια τοιοῦτον δὲ $\overline{1}$, ἢ τοιοῦτον $\overline{3}$, τρία τεταρτημόρια καὶ τοιοῦτον $\overline{3}$, δύο τριτημόρια.

§. 126. Τὸ Ἄργον γράφεται μὲν οὕτω $\overline{1}$, δύναιται δὲ χρόνον ἕνα. Τίθεται δὲ τὸ Ἄργον ἐπὶ τῆ Ὀλίγου, ὧ ὑφίστανται Κεντήματα, οὕτω $\overline{1}$ καὶ

θέλει νὰ ἐξοδεύσῃ χρόνον ἕνα τὰ Κεντήματα μᾶζα μὲ τὸ Ὀλίγον, καὶ αὐτὸ τὸ Ἄργον ἄλλον ἕνα χρόνον ὥστε συνυπονοεῖται καὶ Γοργὸν, διότι οἱ δύο χαρακτήρες ἐξοδεύουσιν ἕνα χρόνον. Διπλασιάζεται δὲ τὸ Ἄργον, οὕτω γραφόμενον $\overline{2}$, ὅταν χρειασθῶσι τρεῖς χρόνοι τριπλασιάζεται δὲ, γραφόμενον οὕτως $\overline{3}$, ὅταν χρειασθῶσι τέσσαρες χρόνοι.

§. 127. Ὅταν ἕνας χαρακτήρ ἔχη καὶ Γοργὸν καὶ Ἀπλῆν, ὡς $\overline{1}$, πρῶτον ἐνεργεῖ τὸ Γοργὸν, καὶ ὑστερον ἢ Ἀπλῆ. Τουτέστιν ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ θέσις

ζητεῖ δύο χρόνους, ἄρα γίνονται καὶ δύο κρούσεις. Εἰς τὴν πρώτην λοιπὸν κρούσιν πέρνεται ὁ φθόγγος τοῦ Ἰσβ. ἐξοδεύων τὸν ἡμισυν χρόνον· ὁ δὲ φθόγγος τῆς Ἀποστρόφου ἐξοδεύει τὸν λοιπὸν ἡμισυν χρόνον, ἕως νὰ γίνῃ καὶ ἡ δευτέρα κρούσις· εἰς δὲ τὴν δευτέραν κρούσιν ὁ φθόγγος τῆς αὐτῆς Ἀποστρόφου κρατεῖται, ἕως νὰ ἐξοδευθῇ καὶ ὁ ἄλλος χρόνος, τὸν ὁποῖον ζητεῖ ἡ Ἀπλῆ. Τὸ ἴδιον γίνεται καὶ ὅταν ὁ χαρακτήρ ἔχῃ Δίγοργον καὶ Διπλῆν οὕτω —

διότι εἰς μὲν τὸν πρώτον χρόνον ἐξοδεύονται οἱ τρεῖς φθόγγοι, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους δύο χρόνους τῆς Διπλῆς κρατεῖται ἡ φωνὴ τοῦ δευτέρου φθόγγου τῆς Ὑποστάσεως.

§. 128. Ἐν ὅσῳ φυλάττεται ἡ αὐτὴ ἀγωγή τοῦ χρόνου εἰς τὸ μέλος, δὲν ζητεῖται κανένα σημεῖον, διὰ νὰ προσδιορίξῃ αὐτήν· ὅταν δὲ μεταβάλληται ἀπὸ μὲν τοῦ βραδέος εἰς τὸ ταχὺ, σημαίνεται οὕτω χ · τὸ ὁποῖον θέλει νὰ διπλασιάζηται ἡ ταχύτης· ἀπὸ δὲ τοῦ ταχείος εἰς τὸ βραδὺ, σημαίνεται ἔτω χ · τὸ ὁποῖον δηλοῖ, ὅτι διπλασιάζεται ἡ βραδύτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῶν ἀχρόνων Ὑποστάσεων.

§. 129.

Αἱ δὲ ἀχρονοὶ Ὑποστάσεις, δι' ὧν χρόνος μὲν δὲν γράφεται, ἀλλὰ ὁ τρόπος τῆς ἐξαγωγῆς τῶν φθόγγων, καὶ διὰ τοῦτο λέγονται καὶ Τροπικαὶ, εἶναι ἐπιτά:

ἡ Βαρεΐα	┌
τὸ Ὀμαλὸν	—
τὸ Ἀντικένωμα	—
τὸ ψηφιστὸν	∪
τὸ Ἐτερον	—
ὁ Σταυρὸς	+
καὶ τὸ Ἐνδόφωνον	∞.

§. 130. Ὅπου δὲ γράφεται μία ἀπὸ τὰς ἐπὶ τὰς ὑποστάσεις, διακρίνεται τὸς ἀπαγγελίας τοῖστος, οἷον περιγράφομεν. Ἡ μὲν Βαρεΐα λοιπὸν θέλει νὰ προσφέρηται μετὰ βάρους ὁ φθόγγος τοῦ ἔμπροσθεν τῆς κειμένου χαρακτῆρος ὥστε νὰ διακρίνηται ἡ ζωηρότης τε τόσον ἀπὸ τὸν ἰγούμενον, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν ἐπόμενον ὑπογράφεται δὲ πάντων τῶν χαρακτῆρων, πλὴν τῶν Κεντημάτων.

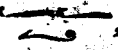
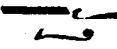
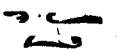

§. 131. Τὸ δὲ Ὀμαλὸν θέλει νὰ προξενῆται ἕνας κυματισμὸς τῆς φωνῆς ἐν τῷ λάρυγγι μὲ κάποιαν ὀξύτητα τοῦ φθόγγου τοῦ χαρακτῆρος, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπογράφεται ὑπογράφεται δὲ πάντων τῶν χαρακτῆρων, πλὴν τῶν Κεντημάτων, τῆς Πεταστῆς καὶ τῆς Ὑποδόξης.

§. 132. Τὸ δὲ Ἀντικένωμα ὑποτιθέμενον τῷ Ὀλίγῳ μὲ κατιόντα χαρακτῆρα ἔμπροσθεν, θέλει νὰ προσφέρηται ἡ φωνὴ μὲ πέταγμα. Ὅταν δὲ κάτωθεν τῆς Ἀντικενώματος τεθῆ Ἀπλῆ —, ἢ Διπλῆ —, ἢ Τριπλῆ — μὲ κατιόντα χαρακτῆρα ἔμπροσθεν, ἡ φωνὴ προσφέρεται κρεμαμένη τῶν τινὰ καὶ ἀχωρίστως. Τίθεται δὲ τὸ Ἀντικένωμα, ὑπὸ πάντας μὲν τοὺς χαρακτῆρας, πλὴν τῶν Κεντημάτων ἔμπροσθεν δὲ πάντων, πλὴν τῆς Ὑποδόξης.

§. 133. Τὸ δὲ Ψηφιστὸν θέλει νὰ δίδωται δύναμις

τις καὶ ζωηρότης εἰς τοὺς φθόγγους τῶν χαρακτήρων εἰς τοὺς ὁποίους ὑπογράφεται τίθεται δὲ ὑπὸ τὸ Ἴσον καὶ ὑπὸ τοὺς ἀνιόντας χαρακτήρας, πλὴν τῶν Κεντημάτων, ἔμπροσθεν ἄμως κατιόντων χαρακτήρων.

§. 134. Τὸ δὲ Ἐτερον συνδέει χαρακτήρας ἀνιόντας μετὰ κατιόντων ἢ Ἴσον μὲ Ἴσον, ὡς , ἢ Ὀλίγον μὲ Ἴσον, ὡς , ἢ Ἀπόστροφον, Ἐλαφρὸν, καὶ Χαμηλὴν μὲ Ἴσον, ὡς
 προφέρονται δὲ λείως πως καὶ ἀδυνάτως οἱ φθόγγοι συνδεδεμένοι.

§. 135. Ὁ δὲ Σταυρὸς θέλει νὰ διακόπτηται ἡ φωνὴ τοῦ φθόγγου τοῦ χαρακτήρος, ἔμπροσθεν τῆ ὁποίου κεῖται, διὰ νὰ λαμβάνηται ἡ φωνὴ τοῦ ἐπομένου χαρακτήρος μὲ νέον πνεῦμα.

§. 136. Τὸ δὲ Ἐνδόφωνον θέλει νὰ προφέρηται ἐκ τῆς ῥινός ὁ φθόγγος τοῦ χαρακτήρος, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπογράφεται. Καὶ ὅταν τύχη καὶ χρονικὸν σημεῖον εἰς τὸν χαρακτήρα, δαπανᾶται ὁ χρόνος ὁμοίως· δηλαδὴ ἐξερχομένης ἐν τῇ χρονοτριβῇ τῆς φωνῆς ἐκ τῆς ῥινός· ὡς .

Οἱ παλαιοὶ μετεχειρίζοντο καὶ ἄλλας ὑποστάσεις ἀχρόνους, αἱ ὁποῖαι δὲν παρίστων τρόπον ἐξαγωγῆς φθόγγων, ἀλλὰ μέλος ὁλόκληρον περὶ ὧν ἐν τῇ περὶ μελοποιίας λέγομεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ.

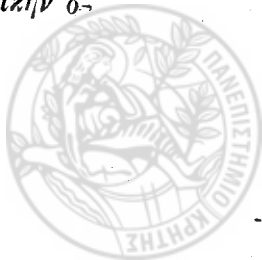
Περὶ διαφορᾶς ἐκδοχῆς τῶν φθόγγων τῶν
Χαρακτήρων.

§. 137.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἐκκλησιαστικοὶ Μουσικοὶ μὲ περιεργό-
τερον ὄμμα ἐνιδόντες εἰς τὴν ἐκδοχὴν τῶν φθόγγων,
ἤφρον αὐτὴν πλατυνομένην εἰς πολλοὺς τρόπους. Ὅθεν
ἐκρίναν εὐλογον, διὰ πολλῶν χαρακτήρων νὰ παρι-
στῶσι τὰ μέλη αὐτῶν, καθ' ὅσους δηλαδὴ καὶ τρό-
πους ἐκδοχῆς ἐδυνήθησαν νὰ ἀνακαλύψωσι· διότι
ἀλλῶς, καθὼς ἐφρόνει καὶ Γαβριὴλ ὁ Ἱερομόναχος,
περίφημος συγγραφεὺς τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς,
οἱ ἐξῆς ἑπτὰ χαρακτῆρες, τὸ Ἴσον, τὸ Ὀλίγον, τὸ
Κέντημα, ἡ Ὑψηλὴ, ἡ Ἀπόστροφος, τὸ Ἐλαφρόν,
καὶ ἡ Χαμηλὴ, ἦσαν ἱκανοὶ νὰ παραστήσωσι κάθε
ποσὸν τῆς μελωδίας. Ἐπλήθυναν λοιπὸν τοὺς χα-
ρακτῆρας, διὰ νὰ γράψωσι δι' αὐτῶν καὶ τινα ποιό-
τητα τῆς μελωδίας. Ἄρα εἰς τοὺς χαρακτῆρας, δι-
ῶν γράφεται τὸ ποσὸν τῆς μελωδίας, διακρίνεται δια-
φορὰ παρίματος τῶν φθόγγων· διότι ἀλλῶς πέφ-
γεται ὁ φθόγγος τοῦ Ὀλίγου, παραδείγματος χάριν,
καὶ ἀλλῶς ὁ τῶν Κέντημάτων.

§. 138. Τὸ μὲν Ὀλίγον θέλει νὰ ἀναβαίνῃ ἢ φω-
νὴ κεχωρισμένης. Ὅπερ λοιπὸν ζητεῖται συνεχῆς ἀνά-
βασις φθόγγων πολλῶν ἀνὰ τόνον ἓνα, ἐπιδεχομέ-
νων συλλαβὰς, διὰ μόνου τοῦ Ὀλίγου παριστάται
γραφομένη. Ὅταν δὲ τὸ Ὀλίγον ὑποτάσσῃται ὑπὸ τῆ
Ἰσοῦ, καὶ ὑπὸ τῶν κατιόντων χαρακτήρων, ὁ φθό-
γγος αὐτοῦ προφέρεται ζωηροτέρως.

§. 139. Ἡ δὲ Πεταστὴ θέλει νὰ ἀναβιβάξωμεν
τὴν φωνὴν ὀλίγω περισσώτερον ἀπὸ τὴν φυσικὴν ὁ-

ξήτητα τῆ τυχόντος τόνου. Φυλάττει δὲ τοῦτο τὸ ἰδίωμα, καὶ ὅταν ὑποτάσσηται ὑπὸ τοῦ Ἰσου καὶ ὑπὸ τῶν κατιόντων χαρακτήρων τίθεται δὲ ἔμπροσθεν κατιόντος χαρακτήρος μόνη οὐσα· μετὰ δὲ Κλάσματος, πολλῶν.

§. 140. Τὰ δὲ Κεντήματα θέλουσι νὰ συνέχηται ἢ φωνῇ, καὶ νὰ μὴ χωρίζηται ὁ φθόγγος αὐτῶν οὔτε ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου, οὔτε ἀπὸ τοῦ ἐπομένου. Ὅταν δὲ γράφονται ἄνωθεν ἢ κάτωθεν τοῦ Ὀλίγου δὲν πιάνουσι συλλαβὴν σημαντικῆς λέξεως. Ἐνθα ἂν τύχη Γοργόν, ἐννοεῖται διὰ τὰ Κεντήματα ἡγρον ἐν τῇ κρούσει προφέρεται ὁ φθόγγος τοῦ Ὀλίγου, καὶ ὄχι ὁ τῶν Κεντημάτων ὡς $\underline{\text{II}}$, $\underline{\text{III}}$. Ἐὰν δὲ τύχοι Ἀργόν οὕτω $\underline{\text{II}}$, πάλιν τὰ μὲν Κεν-

τήματα πέρονται εἰς τὸν ἡμισυν χρόνον τοῦ ἡγουμένου φθόγγος, καὶ ἐν τῇ κρούσει προφέρεται τὸ Ὀλίγον, δαπανῶν δύο χρόνους. Τὸ ἀνάλογον νοεῖται καὶ ἂν τύχη διπλοῦν ἄργον, ἢ τριπλοῦν καὶ Ἡμίγοργον, ἢ Τριμίγοργον. Ἐξέυρε δὲ, ὅτι τὰ Κεντήματα δὲν τίθενται κατ' ἀρχὰς, οὔτε μετὰ τὴν Πεταστὴν, ἀλλ' ἐν μέσῳ τῶν λοιπῶν χαρακτήρων. Καὶ ὅτι ἀντὶ μὲν Ὀλίγου Κεντήματα δὲν τίθενται ἀντὶ δὲ Κεντημάτων Ὀλίγον τίθεται, ὅπου προξενεῖται σύγχυσις οἷον, $\underline{\text{III}}$ \rightarrow \rightarrow \rightarrow . Ἐδῶ τὰ Κεντήματα

μὲ τὸ νὰ συγχέωνται μὲ τὸ Κέντημα, δίδουσι τόπον τῷ Ὀλίγῳ, διὰ νὰ γράφηται αὐτὴ ἢ θέσις οὕτω $\underline{\text{I}}$ \rightarrow \rightarrow \rightarrow ὁμοίως καὶ εἰς ἄλλας τοιαύτας περιπτώσεις.

§. 141. Ἡ δὲ Ἀπόστροφος, τὸ Ἐλαφρόν, καὶ ἡ Χαμηλὴ θέλουσι νὰ καταβιβάζηται κεχωρισμένως ἢ φωνῇ, καὶ πιάνουσι συλλαβὰς. Ὑποτασσομένη δὲ ἡ Ἀπόστροφος ὑπὸ τοῦ Ἐλαφροῦ, προξενεῖ συνέχειαν,

εις τούς δύο αὐτοῦ φθόγγους, ἐννοουμένου Γοργῆ ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ φθόγγῳ, ὅς τις δὲν πιάνει συλλαβὴν σημαντικῆς λέξεως· ὁ δὲ δεύτερος αὐτοῦ φθόγγος πιάνει συλλαβὴν, ὅς τις καὶ προφέρεται ἐν τῇ κρούσει.

§. 142. Ἡ δὲ Ὑποῤῥοή θέλει νὰ καταβαίνωσι συνεχῶς καὶ ἐνὶ πνεύματι οἱ δύο αὐτῆς φθόγγοι καὶ ὁ ἡγούμενος· καὶ ἂν τύχη Γοργὸν, Ἡμίγοργον, ἢ Τριημίγοργον, ἐγγοεῖται διὰ τὸν πρώτον τῆς φθόγγου ἐν δὲ τῇ κρούσει τῇ διὰ τὸν χρόνον προφέρεται ὁ δεύτερος αὐτῆς φθόγγος. Οὔτε δὲ ὁ πρώτος, οὔτε ὁ δεύτερος αὐτῆς φθόγγος πιάνουσι συλλαβὴν σημαντικῆς λέξεως. Ἀναλύεται δὲ ἡ Ὑποῤῥοή οὕτω.

οιουτ | οισυτ | οισυτ
 | οισυτ

Ἦξευρε δὲ, ὅτι κατ' ἀρχὰς Ὑποῤῥοή δὲν τίθεται, ἀλλὰ ἔπεται εἰς ἡγούμενον χαρακτῆρα, καθὼς καὶ τὰ Κεντήματα· δύναται δὲ νὰ ἔπται εἰς ὅλους τὸς χαρακτῆρας, πλὴν τῶν Κεντημάτων· εἰς δὲ τὸ Ὀλίγον, καὶ εἰς τὴν Πεταστὴν καὶ ἐπιγράφεται, ὅτε καὶ τὰ ὑποτάσσει. Οὔτε δὲ ἀπόστροφοι δύο τίθενται ἀντὶ Ὑποῤῥοῆς, οὔτε Ὑποῤῥοή ἀντὶ Ἀποστροφῶν, ἂν δὲν ἐμποδίξῃ συλλαβή· διότι τότε πλέον ἀναλύεται ἡ Ὑποῤῥοή εἰς Ἀποστροφούς δύο, καὶ τίθεται τὸ Γοργὸν εἰς τὴν πρώτην Ἀπόστροφον.

§. 143. Τὸ δὲ Κέντημα καὶ ἡ Ὑψηλὴ δὲν ἔχουσιν ἰδίαν ποιότητα, ἀλλὰ λαμβάνουσι τὴν ποιότητα τοῦ Ὀλίγου καὶ τῆς Πεταστῆς, εἰς τὰ ὁποῖα καὶ ἀκουμβοῦσιν ὡς εἰς σώματα. Τὸ δὲ Ἴσον μονοτρόπως προφερόμενον, ὅταν ζητῆται νὰ λάβῃ διαφορετικὴν ποιότητα, σημειοῦμεν αὐτὴν διὰ τῶν ὑποστάσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.

Περὶ ῥυθμοῦ.

§. 144.

Ρυθμική είναι ἐπιστήμη τῆς χρήσεως τῶν λεγομένων περὶ ῥυθμῶν (α). Ῥυθμὸς δὲ εἶναι σύστημα ἐκ χρόνων κατὰ τινα τάξιν συγχειμένων. Καὶ χαρακτηρίζεται μὲν ὁ ῥυθμὸς κατὰ τὸ ταχὺ καὶ βραδύ· θεωροῦνται δὲ εἰς αὐτὸν τέσσαρα. Θέσις, Ἄρσις, Ψόφος, καὶ Ἡρεμία. Καὶ θέσις μὲν εἶναι φορὰ σώματος ἐπὶ τὰ κάτω ἄρσις δὲ, φορὰ σώματος ἐπὶ τὰ ἄνω ψόφος δὲ, ἡ τοῦ σώματος πληγῆ· καὶ ἡρεμία, ἡ στάσις αὐτῆ (β).

- α) Τὴν γοῦν ῥυθμικὴν ἐτίμων οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες· καὶ τὰ περὶ τὰς κρονοματικὰς δὲ διαλέκτους τότε ποικιλώτερον ἦν· οἱ μὲν γὰρ τῶν φιλομαθεῖς, οἱ δὲ τότε φιλόῤῥυθμοι. Πλέταρχος.
- β) Τὸν ὄρισμόν τοῦτον τοῦ ῥυθμοῦ παρὰ τῷ Ἀριστείδῃ ἐρισκόμενον, ἔλαβε λέγουσι τινες, ἀπὸ τὸν Φαίδρον. Κατὰ δὲ Λεόφραντον ῥυθμὸς ἔστι, χρόνων ἀνῆσεις κατὰ ἀναλογίαν τε καὶ συμμετρίαν πρὸς ἑαυτοῦς θεωρουμένων. Κατὰ τὰ δὲ Βακχεῖον, χρόνον καταμέτρησις, κινήσεως γενομένης ποιᾶς τινος. Κατὰ δὲ Ἀριστόξενον, χρόνος διηρημένος ἐφ' ἑκάστου τῶν ῥυθμιζομένων δυναμένων. Κατὰ δὲ Νικόμαχον, χρόνων εὐτακτος ἀνῆσεις. Κατὰ δὲ Αἰδύμον, ποιᾶς φωνῆς σχηματισμός. Κατὰ δὲ Σουίδαν, τάξις ἑμμελῆς ἀκολούθου ἁρμονίας. Κατὰ δὲ Ἰωάννην τὸν Ἀλεξανδρέα, χρόνον ἔκτασις ἐπὶ πλείον καὶ ἕλαττον, καὶ συμμετρίαν τούτων Τριχῶς δὲ θεωρουμένων τοῦ ῥυθμοῦ, (λέγεται γὰρ ἐπὶ τῶν ἀκινήτων σωμάτων, καθὼς λέγομεν εὐρυθμον ἀνδρούρτα· καὶ ἐπὶ πάντων τῶν κινουμένων, καθὼς λέγομεν, εὐρύθμως βαδίζετις· καὶ ἐπὶ φωνῆς, καθὼς λέγομεν, εὐρύθμως ψάλλετις.) περὶ τοῦ ἰσχύτου πρόκειται ἡμῶν λέγειν.

§. 145. Λοιπὸν πρᾶτται μὲν ὁ ῥυθμὸς, μὲ τὸ νὰ γίνηται μὲν κίνησις ὁποιαδηποῦν, καταμετροῦνται δὲ οἱ χρόνοι οἱ τινες ἐξοδεύονται εἰς αὐτὴν, φυλάττει δὲ αὐτὴ διωρισμένην τάξιν. Οἶον, ἐξ ῥυθμοῦ ὁ τυμπανιστὴς παίζει τὸ τύμπανον, ὅταν αἱ ἐπὶ τῷ τυμπάνου κρούσεις αὐτοῦ φυλάττωσι τάξιν τῶν χρόνων διωρισμένην καὶ καταμετρούμενος ὁ χρόνος, τὸν ὁποῖον ἐξοδεύσιν αἱ κρούσεις αὐτοῦ, μὲ τὰ τέσσαρα καῦτα, θέσιν, ἄρσιν, ψόφον, καὶ ἡρεμίαν, διὰ τὸν ἕνα ῥυθμὸν, ὅσακις ὁ ῥυθμὸς ἐπαγαλαμβάνεται, ὁ χρόνος ἐκάστου ῥυθμοῦ εὐρίσκεται ἴσος καὶ ὅμοιος (α)· διότι θεωρεῖται ῥυθμὸς εἰς τοὺς τυμπα-

Ἐφευρετὰ δὲ ῥυθμῶν εἶναι ὁ Ἀρχιλόχος, ὁ Ὀλυμπος, ὁ Ὅρφεύς, καὶ ἄλλοι. Λέγουσι δὲ τὴν ἐφεύρεσιν τῆς ῥυθμοποιίας σύγχρονον τῇ τῆς ποιήσεως· ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι προηγήσατο ὁ ῥυθμὸς τῆς ἐποποιίας. Διότι παρατηρήσαντες οἱ ἐποποιοὶ τὴν ταχεῖαν καὶ βραδείαν τῶν ποδῶν θέσιν καὶ ἄρσιν, ἀπὸ μεταφορῆς τούτων ἐποίησαν τὴν τοιαύτην τῶν συλλαβῶν συμπλοκὴν, ἣν παραλαμβάνομεν πρὸς τὴν τῶν μέτρων γένεσιν· καὶ οὕτως ἀνόμασαν καὶ αὐτὰς τὰς συμπλοκάς Πόδας.

Τινὲς τῶν παλαιῶν ἀνόμαζον τὸν μὲν ῥυθμὸν, ἄρσιν τὸ δὲ μέλος, θήλυ. Ἐπειδὴ τὸ μὲν μέλος εἶναι ἀνεύρογγτον καὶ ἀσχημάτιστον, καὶ ἐπέχει λόγον ὅλης, διὰ τὴν ἐπιτηδεύειν ἦν ἔχει εἰς τὸ ἐναντίον· ὁ δὲ ῥυθμὸς πλάττει καὶ κινεῖ αὐτὸ τεταγμένως· καὶ ἐπέχει λόγον ποιοῦντος πρὸς τὸ ποιοῦμενον.

- α) Τὰ μονοκῆ ὄργανα, λύραι, αἰλοὶ, φόρμιγγες, καὶ ὅσα τοιαῦτα, εἶναι μελωδικὰ, ἐπειδὴ διακρίνονται εἰς αὐτὰ φθόγγον κατὰ τὸ ὄσδ' καὶ βαρὺ· κιθάρα δὲ καὶ κλαβεσὴν, καὶ ὅσα τοιαῦτα, εἶναι ἁρμονικὰ, ἐπειδὴ ἐκπέμπουσι τοὺς φθόγγους κατ' ἁρμονίαν· τύμπανα δὲ, καὶ τεμπελέκια, καὶ τέφια, καὶ ὅσα τοιαῦτα, εἶναι ῥυθμικά.

Πῶς δὲ ὁ ἦχος, ὅστις εὐχαίνει ἀπὸ τὰ ῥυθμικὰ ὄργανα, ἀρίσκει τῇ ἀκοῇ, ἀφοῦ οὔτε ὀξύνεται οὔτε βαρύνεται; ὅχι δι' ἄλλο λέγουσιν, εἰμὴ διότι ἔχει ἀριθμὸν γνωρῆμον, καὶ τεταγμένον, καὶ κινεῖ διὰ τοῦ αἰσθητηρίου τὴν ἡμετέραν ψυχὴν μὲ μίαν τάξιν ὁρισμένην καὶ καταλαμβα-

μιστάς, εἰς τοὺς κροτοῦντας ταῖς χερσὶ, καὶ εἰς τοὺς χορευτάς· διότι ὅταν ἡ ταχεῖα καὶ βραδεῖα θέσις καὶ ἄρσις τῶν ποδῶν πράττηται κατὰ τινά τάξιν, ἡ ἔχῃσι λόγον πρὸς ἀλλήλας, ἔνθμος γίνεται. Ἐν ἔνθμῳ γίνεται, λέγουσι, καὶ ἡ κροῦσις τῶν χαλκῶν, ὅταν καταβιβάζωσι τὰς σφύρας εὐτάκτως κτυπώσας εἰς τὸν ἄκμωνα.

§. 146. Νοεῖται δὲ ὁ ἔνθμος μὲ αἰσθητήρια τρία· μὲ τὴν ὄψιν μὲν, καθὼς εἰς τὸν χορὸν· μὲ τὴν ἀκοήν δὲ, καθὼς εἰς τὸ μέλος· καὶ μὲ τὴν ἀφήν, καθὼς εἰς τοὺς σφυγμοὺς τῶν ἀρτηριῶν. Ὁ τῆς Μουσικῆς ὅμως ἔνθμος νοεῖται μὲ δύο, μὲ τὴν ὄψιν καὶ μὲ τὴν ἀκοήν. Ρυθμίζονται δὲ ἐν τῇ Μουσικῇ, κινήσεις σώματος, μελωδία, καὶ λέξις. Μέρη δὲ ἔνθμικῆς εἶναι πέντε· τὸ περὶ χρόνων, τὸ περὶ γενῶν ποδικῶν, τὸ περὶ ἀγωγῆς τῶν ἔνθμῶν, τὸ περὶ μεταβολῶν, καὶ τὸ περὶ ἔνθμοποιίας. Ὑλη δὲ τοῦ ἔνθμου εἶναι οἱ χρόνοι, καθὼς καὶ ὕλη τῆς μελωδίας εἶναι οἱ φθόγγοι· διὰ τοῦτο ἀπὸ τῶν χρόνων ἀρχόμεθα.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Σ Τ'.

Περὶ Χρόνων.

§. 147.

Ελάχιστος χρόνος ὀνομάζεται ὁ ἄτομος ὡς πρὸς ἡμᾶς, ὁ καὶ πρῶτος αἰσθήσει καταληπτός, καὶ ἀμε-

νομένην· ἐπειδὴ ἐκτείνεται ὁ ἔνθμος ἕως ἐκεῖ ὅπου εἶναι δυνατόν νὰ καταλαμβάνῃ διὰ τῆς ἀκοῆς ὁ νοῦς τὴν τάξιν αὐτοῦ τοῦ ἔνθμου.

ρῆς νομίζομενος· ἐλέγτο δὲ καὶ βραχὺς ὑπὸ τῶν παλαιῶν καὶ ἐσημαίνεται τῷ υ. Σύνθετος δὲ χρόνος ὀνομάζεται, ὁ δυνάμενος διαιρεῖσθαι. Τῶν δὲ συνθέτων χρόνων ἄλλος μὲν εἶναι διπλάσιος τοῦ ἐλαχίστου, ὡς τις ἐλέγτο καὶ μακρὸς καὶ ἐσημαίνεται τῇ —, ἄλλος δὲ τριπλάσιος, καὶ ἄλλος τετραπλάσιος· διότι ὁ ἑυθυμικός χρόνος προχωρεῖ ἕως τετραδός.

§. 148. Ἀπὸ τοὺς χρόνους ἄλλοι μὲν ὀνομάζονται **Στρογγύλοι**, ὅσοι ἐπιτρέχουσι περισσότερον ἀπὸ τὸ πρόπον· ἄλλοι δὲ, **Περίπλευ**, ὅσοι ποιοῦσι τὴν βραδύτητα περισσότερον διὰ μέσου φθόγγων συνθέτων. Συμπάντων δὲ τῶν χρόνων, ἄλλοι μὲν, λέγονται **Ἐξῆθυμοι**· ἄλλοι δὲ, **Ἀρξῆθυμοι** καὶ ἄλλοι **Ῥυθμοειδεῖς**. Καὶ ἐξῆθυμοι μὲν ὀνομάζονται, ὅσοι σώζουσι μίαν τάξιν πρὸς ἀλλήλους ἐν τινὶ λόγῳ· ἀρξῆθυμοι δὲ, οἱ παντελῶς ἄτακτοι· καὶ ρυθμοειδεῖς, οἱ μεταξὺ τῶν οἷ τινες δηλαδὴ μετέχουσιν ἐν μέρει μὲν ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν ἐξῆθύμων· ἐν μέρει δὲ, ἀπὸ τῆς ταραχῆς τῶν ἀρξῆθύμων.

§. 149. Μετροῦνται δὲ οἱ χρόνοι διὰ τῆς θέσεως, καὶ διὰ τῆς ἄρσεως. Καὶ ὅταν μὲν ὁ ἐλάχιστος χρόνος εἶναι ἐν τῇ θέσει, σημαίνεται τὸ ο· ὅταν δὲ ἐν τῇ ἄρσει, τῷ 1· καὶ διὰ μὲν τὴν θέσιν πλήττομεν τὸ δεξιὸν γόνυ μὲ τὴν δεξιὰν χεῖρα· διὰ δὲ τὴν ἄρσιν πλήττομεν τὸ ἀριστερὸν γόνυ μὲ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα (α). Προφέρομεν δὲ διὰ τὴν γύμνασιν τοῦ ἑυθυμοῦ εἰς τοὺς ἀρχαίους· τὴν μὲν κροῦσιν τῆς θέσεως, **Δοῦμ**· τὴν δὲ κροῦσιν τῆς ἄρσεως, **Τέκ** (β).

- α) Ἐξ ἑστίων ἄρσις, πῶς πλήττομεν τὸ γόνυ; Οἱ μὲν παλαιοὶ ἐγυμνάζοντο τοὺς ἑυθυμοὺς μὲ ἄλλον τρόπον· ἡμεῖς δὲ ὁμοῦ ζητοῦντες τὸ εὐκόλον, ἀκολουθοῦμεν τὸν τωρινὸν τρόπον.
- β) Ὁθωμανικαὶ λέξεις εἶναι τὸ **Δοῦμ**, καὶ τὸ **Τέκ**. Αἱ δὲ τοιαῦτα προφροαὶ γίνονται, ἕως οὗ νὰ γυμνασθῇ ὁ μαθητὴς τὸν ἑυθυμόν. Ἐπειτα σιωπῶνται μὲν αὐταί, λέγονται δὲ αἱ συλλαβαὶ τοῦ ἵσματος.

§. 150. Ὁ μὲν ἐλάχιστος χρόνος ἔχει τὸ δημιῶν αὐτοῦ ἄστικτον, ὡς 0, 1 · ὁ δὲ διπλάσιος στίζεται μὲ τὴν ἀπλὴν, ὡς 0, 1 · ὁ δὲ τριπλάσιος στίζεται μὲ τὴν διπλὴν, ὡς 0, 1 · καὶ ὁ τετραπλάσιος στίζεται μὲ τὴν τριπλὴν, ὡς 0, 1 · καὶ οὕτω γίνεται φανερὰ ἡ μακρότης ὁποιοῦδηποτοῦν χρόνου.

§. 151. Λόγος δὲ εἶναι, δύο μεγεθῶν ἀνομοίων ἢ πρὸς ἀλλήλα σχέσις. Τρεῖς οὖν λόγοι θεωροῦνται ἐν τοῖς ἐνθμικοῖς χρόνοις· ὁ ἴσος, ὁ διπλάσιος καὶ ὁ ἡμιόλιος (γ). Καὶ ὁ μὲν εἰς χρόνος συγκρινόμενος πρὸς ἑαυτὸν, γεννᾷ τὸν λόγον τῆς ἰσότητος· ὡς 0 1. Ἐδῶ ἡ θέσις συγκρινομένη μὲ τὴν ἄρσιν, δείχνει ἰσότητα τῶ χρόνου· οἱ δὲ δύο χρόνοι συγκρινόμενοι πρὸς τὸν ἕνα, γεννῶσι τὸν λόγον τὸν διπλάσιον· ὡς 0 0 1. Ἐδῶ αἱ δύο θέσεις συγκρινόμεναι μὲ τὴν ἄρσιν, φαίνονται ὅτι ἔχουσι τὸν διπλάσιον χρόνον· οἱ δὲ τρεῖς χρόνοι συγκρινόμενοι πρὸς τοὺς δύο, γεννῶσι λόγον τὸν ἡμιόλιον· ὡς 0 0 0 1 1.

§. 152. Ἐν ᾧ κρούονται ἡ θέσις καὶ ἡ ἄρσις, θεωρεῖται ψόφος καὶ ἡρεμία· διότι ἅμα ὅτι γένη ἡ κρούσις ἐπὶ τοῦ τυμπάνου· ἐκπίπτει ὁ ψόφος, καὶ διαρκεῖ ἕως νὰ γένη καὶ δευτέρα κρούσις· ἡ δὲ διάρκεια τοῦ ψόφου πρέπει νὰ γίνηται ἴση, ὅση ὁ χρόνος ζῆτεῖ. Προξενεῖται δὲ ἡ διάρκεια ἀπὸ τὴν στάσιν τῆς χειρὸς, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ ἡρεμία. Προφέρομεν δὲ τὸν ψόφον μὲ τὰ εἰρημένα, Δοῦμ, Τέκ καὶ συνεχισοῦται ἡ προφορά τούτων κατὰ τὸν χρόνον μὲ τὴν

γ) Μεγέθη ἐδῶ ἐννοοῦνται τὰ χρονικὰ μήκη τῆς ἄρσεως καὶ τῆς θέσεως· ὅθεν συνίσταται καὶ ἡ ἀνομοιότης τοῦ ἴσου λόγου. Προστιθέασι δέτινες καὶ τὸν ἐπέτριστον λόγον· ὅστις γίνεται, ὅταν συγκρίνηται ὁ τρία πρὸς τὸν τέσσαρα· ὡς 0 1.

διωρισμένην διάρκειαν τοῦ φόρου. Ἡ δὲ ἡρεμία προφορὰν μὲν δὲν ἔχει, κρατεῖ δὲ τὴν χεῖρα εἰς στάσιν ὅσον χρόνον ὁ φόρος ζητεῖ, ἔξω ἀπὸ ἡμισυντῆ ελαχίστου χρόνου, ὅτε ἀρχεται ἡ χεὶρ νὰ ἀναβιβάζεται.

§. 153. Ἴνα δὲ φανερωθῶσιν αὐτὰ καὶ ἐπὶ παραδείγματος, ὡς γίνονται αἱ κρούσεις τούτου τῆ ποδὸς 0 1 0. Ἐδῶ ἡ μὲν δεξιὰ κρούει τὸ γόνυ διὰ τὸν μακρὸν χρόνον τῆς θέσεως 0, καὶ ἀρχεται ὁ φόρος μὲ τὴν προφορὰν τοῦ Δούμ' καὶ ἡ μὲν δεξιὰ μένει εἰς ἡρεμίαν, ἕως οὗ νὰ ἐξοδευθῇ ὁ διπλάσιος χρόνος καὶ νὰ παύσῃ ὁ φόρος τῆς θέσεως 0. ἡ δὲ ἀριστερὰ ἀρχεται νὰ ἀναβαίῃ μετὰ τὴν ἐξόδευσιν τοῦ ἡμιολίου χρόνου τῆς 0, διὰ νὰ κρούσῃ εὐθὺς εἰς τὴν τελείωσιν τοῦ διπλασίου χρόνου τῆς 0, μὲ τὸ νὰ πέσῃ εἰς τὸ ἀριστερὸν γόνυ, καὶ νὰ δώσῃ ἀρχὴν εἰς τὸν φόρον τῆς ἄρσεως 1. Καὶ ἡρεμεῖ μὲν ἡ ἀριστερὰ, ἀναβιβάζεται δὲ ἡ δεξιὰ διὰ νὰ πλήξῃ τὸ δεξιὸν γόνυ μετὰ τὴν τελείωσιν τοῦ ἑνὸς χρόνου τῆς 1. καταβιβασθείσης δὲ καὶ τῆς δεξιᾶς, διὰ νὰ κρούσῃ τὸν φόρον τῆς 0 θέσεως, γίνεται ἡρεμία.

§. 154. Ὡστε ὅτε παράκεινται δύο σημεῖα ὅμοια καὶ ἰσόχρονα, ἡ ἡρεμία τοῦ πρώτου εἶναι ὀλιγωτέρα τῆς τοῦ δευτέρου ὡς 0 0 1 1. Διότι εἰς μὲν τὴν πρώτην θέσιν ζητεῖται ἀναβιβασμὸς τῆς δεξιᾶς διὰ τὴν κρούσιν τῆς δευτέρας θέσεως, ὅτε καὶ γίνεται παύσις τῆς ἡρεμίας· εἰς δὲ τὴν δευτέραν θέσιν γίνεται ἡρεμία καὶ διὰ τὴν δευτέραν θέσιν καὶ διὰ τὰς δύο ἐπομένους ἄρσεις. Τὸ ἴδιον δὲ γίνεται καὶ εἰς τὰς δύο ἄρσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ.

Περὶ Ποδῶν.

§. 155.

Ποὺς εἶναι μέρος τοῦ ὅλου θυθμοῦ, μὲ τὸ ὁποῖον καταλαμβάνομεν τὸν ὅλον θυθμόν. Οὔτε δὲ ἐκ μόνων θέσεων γίνεται ποὺς, οὔτε ἐκ μόνων ἄρσεων. ἀλλὰ συμπλεκόμενοι μὲ τὰς ἄρσεις αἱ θέσεις, εἴτε μία μὲ πολλὰς, εἴτε πολλὰι μὲ μίαν, συνιστῶσι τὰς πόδας· ὥστε μέρη ποδὸς εἶναι ἢ θέσις καὶ ἢ ἄρσις· καὶ γίνεται ποὺς δίσημος μὲν, ὡς 01, ἢ 10· τρισημος δὲ, ὡς 011, ἢ 01, ἢ 001, ἢ 01, ἢ 110, ἢ 10· τετρασημος δὲ, ὡς 0011, ἢ 011, καὶ τὰ λοιπά. Καὶ οὗτος μὲν ὁ ποὺς 01, λέγεται, ὅτι σύγκριται ἐκ θέσεως, καὶ δισήμῃς ἄρσεως· οὗτος δὲ 10, ἐκ τρισήμου ἄρσεως, καὶ τετρασήμου θέσεως (α).

§. 156. Γένη τῶν ποδῶν εἶναι τρία· τὸ Ἴσον, τὸ Διπλάσιον, καὶ τὸ Ἡμιθλίον. Καὶ ἴσον μὲν εἶναι τὸ Δακτυλικόν, ἐπειδὴ ἢ μία θέσις αὐτῆ εἶναι ἴση μὲ τὰς δύο ἄρσεις· 011.

Διπλάσιον δὲ εἶναι τὸ Ἰαμβικόν· ἐπειδὴ ἢ θέσις εἶναι διπλασία τῆς ἄρσεως· 10.

α) Καλεῖσθαι δὲ Πρῶτος μὲν τῶν χρόνων ὁ ὑπὸ μηδενὸς τῶν θυθμιζομένων δυνατὸς ἂν διαιρεθῆναι· Δίσημος δὲ, ὁ δις τοῦτον καταμετρούμενος· Τρισημος δὲ, ὁ τρίς· Τετρασημος δὲ ὁ τετράκις. Ἀριστόξενος. φ. 280.

Ἡμιόλιον δὲ εἶναι τὸ Παιωνικόν· ἐπειδὴ αἱ δύο

θέσεις εἶναι ἡμιόλια τῆς ἄρσεως· 0 0 1 (α).

§. 157. Ἐν μὲν τῷ Δακτυλικῷ γένει πόδες ρυθμικοὶ εἶναι ἕξ·

0 0 1 Ἀπλῆς προκελευσματικός (β).

0 0 1 1 Διπλῆς προκελευσματικός, ὅς καὶ ἔτω γίνεται, 1 1 0 0.

0 0 1 1 Ἀνάπαιστος ἀπὸ μείζονος (γ).

1 1 0 Ἀνάπαιστος ἀπ' ἐλάσσονος.

0 1 Σπονδαῖος ἀπλοῦς.

0 1 Σπονδαῖος διπλῆς (δ).

§. 158. Ἐν δὲ τῷ Ἰαμβικῷ γένει πόδες ρυθμικοὶ εἶναι τέσσαρες.

1 0 Ἰαμβος, ἢ 0 1.

0 1 Τροχαῖος, ὃν ὁ Βακχεῖος ὀνομάζει Χορεῖον.

1 0 Ἰαμβος ὄρθιος (ε).

„ α) Προστίθεισι τινὲς καὶ τὸ ἐπίτερον γένος διὰ τὸν ἐπίτερον λόγον. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα γένη, ἅπερ ἄλογα καλεῖται· οὐχὶ τῷ μηδένα λόγον ἔχειν, ἀλλὰ τῷ μηδενὶ τῶν προεπιμένων λόγον οικείως ἔχειν. Κατὰ ἀριθμοὺς δὲ μᾶλλον, ἢ κατὰ εἶδη ρυθμικὰ σφίζειν τὰς ἀναλογίας. „ Δοξιάδ.

β) Ὁ Προκελευσματικός λέγεται καὶ Πυρρήγιος· ἀνάπαλιν δὲ τούτου κείται ὁ Ἠγεμῶν πόνος, 1 0.

γ) Ὁτός ὀνομάζεται καὶ Δάκτυλος, διὰ τὴν τῶν συλλαβῶν τάξιν, ἀναλογοῦσαν τοῖς μέρει τῷ δακτύλου. Ἀνάπαιστος δ' ὀνομάσθη, ἢ διὰ τὸ ἀνάπαλιν τετάχθαι ἢ διὰ τὸ τὴν φωνὴν διαθεῖν μὲν τὰς βραχέας, ἀναπαύεσθαι δὲ καταπαύσαν ἐπι τὴν μακράν.

δ) Ὁτός λέγεται καὶ Σπονδαῖος μείζων· ἔστι δὲ ἐκ τετρασήμεθίσεως, καὶ τετρασήμετου ἄρσεως.

ε) Ὁρθιος ἔφηται διὰ τὸ σμυγνὸν τῆς ὑποκρίσεως καὶ βάσεως· ἔστι δὲ ἐκ τετρασήμετου ἄρσεως, καὶ ὀκτασήμετου θέσεως.

ο ο ι Τροχαῖος σημαντός (α).

§. 159. Ἐν δὲ τῷ Παιωνικῷ γένει πόδες ἑυθυμικοί εἶναι δύο·

ο ο ι Παίων διάγυιος.

ο ι ο ο ι Παίων ἐπιβατός (β).

§. 160. Ὁ μὲν ἐν ἴσῳ λόγῳ πὲς, ἀρχεται μὲν ἀπὸ δισήμης, ο ι· γεμίζει δὲ ἑυθυμὸν ἕως ἑκκαίδεκάσημον· διότι μεγαλητέρους ἑυθυμῆς εἰς τοῦτο τὸ γένος δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν. Ὁ δὲ ἐν διπλα-

σίῳ λόγῳ πὸς, ἀρχεται μὲν ἀπὸ τρισήμης, ι ο, γεμίζει δὲ ἑυθυμὸν ἕως ὀκτωκαίδεκάσημον. Ὁ δὲ ἐν ἡμισίῳ λόγῳ πὸς, ἀρχεται μὲν ἀπὸ πεντασήμου

ο ο ι, γεμίζει δὲ ἑυθυμὸν ἕως πεντεκαίκοσάσημον.

α) Σημαντός δὲ εἴρηται, ὅτι βραδὺς ὢν τοῖς χρόνοις, ἐπιτεχνήταις χρῆται σημασίαις, παρακολουθήσεως ἕνεκά διπλασιῶζων τὰς θέσεις· ἔστι δὲ ἐκ δύο θέσεων τετρασήμων, καὶ ἕξ ἄρσεως τετρασήμου.

β) Ὁ Παίων λέγεται διάγυιος μὲν, ἦγεν δὴγυιος, ἦτοι διμερῆς, ἐπειδὴ μεταχειρίζεται δύο μέρη θέσεις καὶ ἄρσιν· τοῦτ' ἔστι θέσιν δισήμον, θέσιν ἀπλήν, καὶ ἄρσιν δισήμον. Ἐπιβατός δὲ, ἐπειδὴ μεταχειρίζεται τέσσαρα μέρη, θέσιν μακρὰν, ἄρσιν μακρὰν, θέσεις δύο μακρὰς, καὶ ἄρσιν μακρὰν· καὶ γίνεται ἀπὸ δύο ἄρσεις, καὶ ἀπὸ δύο διαφόρων θέσεις.

Ὅλοι λοιπὸν οἱ πόδες, ἕξ ὧν σύγκεινται αἱ ἑυθυμιοὶ εἶναι δώδεκα. Οὗτοι δὲ οἱ ἑυθυμικοί πόδες ἀνομάλζοντο καὶ ἑυθυμοὶ ἀπὸ τούτων παλαιούς, καθὼς βλέπομεν εἰς τὸν Βακχεῖον καὶ εἰς τὸν Ἀριστοτέλην, ὁ ὁποῖός καὶ λέγει· “Τῶν ἑυθυμῶν οἱ μὲν εἰσι συνθετοὶ· οἱ δὲ, ἀσύνθετοι. Ἀσύνθετοι μὲν οἱ ἐνὶ ποδικῷ γένει χρώμενοι, ὡς οἱ τετρασήμοι· σύνθετοι δὲ, οἱ ἐκ δύο γενῶν ἢ καὶ πλειόνων συνεισπίτες, ὡς οἱ δωδεκάσημοι μικτοὶ δὲ, οἱ ποτὲ μὲν εἰς χρόνους, ποτὲ δὲ εἰς ἑυθυμοὺς ἀναλυόμενοι.”

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Περὶ Μέτρων.

§. 161.

Εμμετρον μέλος λέγεται ἐκεῖνο, τῷ ὁποίου οἱ χαρακτηριστῆρες τῆς μελωδίας χωρίζονται μὲ κατὰ κάθετον γραμμὰς, περικλειύσας μελωδιαν τῶσων χρόνων, ὅσους περιέχει τὸ μέτρον. Συγκροτῆνται δὲ τὰ Μέτρα τοῦτον τὸν τρόπον.

§. 162. Μία μὲν θέσις, μία δὲ ἄρσις, αἵτινες μετρῶσι χρόνους δύο, συγκροτοῦσι τὸ μέτρον ὅπερ σημαίνεται διὰ τῆ 2. Κρῶμεν δὲ εἰς τῆτο τὸ μέτρον ἅπαξ μὲν τὸ γόνυ, ἅπαξ δὲ τὸν ἀέρα. Ταυτίζεται δὲ τῆτο τὸ μέτρον μὲ τὸν Προκλευματικὸν πόδα 0 1.

§. 163. Μία μὲν θέσις, δύο δὲ ἄρσεις, αἵτινες μετρῶσι χρόνους τρεῖς, συγκροτῶσι τὸ μέτρον ὅπερ σημαίνεται διὰ τῆ 3. Κρῶμεν δὲ εἰς τῆτο τὸ μέτρον, ἅπαξ μὲν τὸ γόνυ, δις δὲ τὸν ἀέρα. 0 1 1. ἢ ἅπαξ μὲν τὸ γόνυ βραχέως, ἅπαξ δὲ τὸν ἀέρα μακρῶς, καὶ τότε ταυτίζεται τῆτο τὸ μέτρον μὲ τὸν

Ἰαμβον πόδα 0 1.

§. 164. Δύο μὲν θέσεις, δύο δὲ ἄρσεις, αἵτινες μετρῶσι χρόνους τέσσαρας, συγκροτῶσι τὸ μέτρον ὅπερ σημαίνεται διὰ τῆ 4. Κρῶμεν δὲ εἰς τοῦτο τὸ μέτρον, δις μὲν τὸ γόνυ, δις δὲ τὸν ἀέρα. Ταυτίζεται δὲ τῆτο τὸ μέτρον μὲ τὸν διπλῆν προκλευματικὸν πόδα 0 0 1 1.

§. 165. Δύο μὲν θέσεις, ἄρσεις δὲ τρεῖς, μετρῶσαι χρόνους πέντε, συγκροτῶσι τὸ μέτρον ὅπερ σημαίνεται διὰ τῆ 5. Κρῶμεν δὲ εἰς τῆτο τὸ μέτρον,

δὶς μὲν τὸ γόνυ, τρεῖς δὲ τὸν ἄερα, πρὸς δεξιὰ, πρὸς ἄριστερά, καὶ πρὸς τὰ ἄνω εἰδὲ κρούομεν θέσιν μακρὰν, θέσιν βραχεῖαν, καὶ ἄρσιν μακρὰν, ταυτίζεται τοῦτο τὸ μέτρον μὲ τὸν πόδα, ὀνομαζόμενον

Παίων διάγυιος. 0 0 1.

§. 166. Δύο μὲν θέσεις, ἄρσεις δὲ τέσσαρες μετροῦσαι χρόνους ἕξ, συγκροτοῦσι τὸ μέτρον, ὅπερ σημαίνεται διὰ τοῦ 6. Κρούομεν δὲ εἰς τοῦτο τὸ μέτρον, δὶς μὲν τὸ γόνυ, τρεῖς δὲ τὸν ἄερα, πρὸς δεξιὰ πρὸς ἄριστερά, καὶ πρὸς τὰ ἄνω μακροῦς. Εἶναι προσέτι καὶ ἄλλα μέτρα εἰς τὴν χρῆσιν τῶν Εὐρωπαϊῶν μουσικῶν, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται *Σύνθετα*: ταῦτα ἐπειδὴ ἀχρηστοῦσι παρ' ἡμῖν, σιωπῶνται.

§. 167. Ὅταν χωρίζωμεν τὴν μελωδίαν, ἀφοῦ εἶναι γεγραμμένη ἐντελῶς μὲ τοὺς χαρακτήρας τῆς ποσότητος, καὶ μὲ τὰ σημεῖα τῆς ποιότητος, μὲ κἀνένα ἀπὸ τὰ εἰρημένα μέτρα, σφύροντες τὰς κατὰ κάθετον γραμμὰς, πρέπει νὰ προσέχωμεν τὰ ἑξῆς.

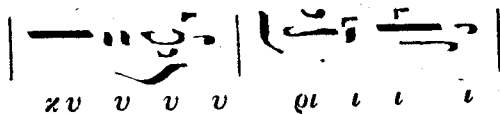
§. 168. Ὅσας θέσεις καὶ ἄρσεις περιέχει τὸ μέτρον, τόσων χρόνων μελωδίαν πρέπει νὰ γράφωσιν οἱ χαρακτήρες, οἵτινες ἐμπερικλείονται ὑπὸ τῶν κατὰ κάθετον γραμμῶν ὄσον, ἐὰν μὲν τὸ μέτρον περιέχῃ θέσιν καὶ ἄρσιν, αἱ κατὰ κάθετον γραμμὰι περικλείουσι χαρακτήρας, γράφοντας μελωδίαν δύο χρόνων. Ἐὰν δὲ τὸ μέτρον περιέχῃ θέσιν καὶ δύο ἄρσεις, αἱ κατὰ κάθετον γραμμὰι περικλείουσι χαρακτήρας, γράφοντας μελωδίαν τριῶν χρόνων καὶ τὰ λοιπὰ.

§. 169. Ἐνίοτε ἐκῆ ὅπου πρέπει νὰ χωρισθῇ τὸ μέτρον διὰ τῆς κατὰ κάθετον γραμμῆς, τυχαίνει χαρακτήρ ἄτμητος διὰ τὴν μακρότητα τῆ φθόγγου τότε ἀφήνομεν μὲν αὐτὸ τὸ μέτρον ἀχώριστον, τέμνομεν δὲ τὸ μετ' αὐτό. Καὶ ἐπειδὴ γίνεται ἐν μέτρον ὀκτώ χρόνων, ἤγουν δύο θέσεων καὶ δύο ἄρ-

σεων, και πάλιν δύο θέσεων και δύο ἄρσεων, ἐγγράφεται τῷ μέτρῳ πρὸς γνώρισιν ὁ 8 ἀριθμὸς. Διὰ τὰ αὐτὰ δὴ και ὁ 7, ὁ 6, και ὁ 5, και ὁ 3, και ὁ 2.

§. 170. Ἐμφασις εἶναι τὸ νὰ ἀρχίζῃ και νὰ τελιόνη μαζῇ μετὸ μέτρον τὸ ἐμμελὲς μάκρος τῆς συλλαβῆς τῆς σημαντικῆς λέξεως· οἷον, εἰς τὸ Τὰς ἐσπερινὰς αἰ συλλαβαὶ κν, και ρι, τῆς λέξεως Κύριε λαμβάνουσιν ἐμμελὲς μάκρος.

Τοῦτο τὸ μάκρος εἶναι χρόνων τεσσάρων· εἴαν και τὸ μέτρον, μετὸ ὁποῖον μετρῶ τὸ τροπάριον ὅλον, εἶναι χρόνων τεσσάρων, σφῶζω τὴν ἔμφασιν· εἰδὲ μη, παραβλάπτω αὐτήν.

§. 171. Ἡ μελωδία τῶν συλλαβῶν κν και ρι, διαρκουσα χρόνους ὀκτώ, περικλείεται ἀπὸ δύο μέτρα, τὰ διὰ τοῦ 4 σημειούμενα. Λοιπὸν τὸ μὲν πρῶτον, ἔχον τὴν κατὰ κάθετον γραμμὴν πρὸ τοῦ ὀλίγου, περικλείει τὸ Ὀλίγον, τὰ Κεντήματα, τὴν Πεταστήν, και τὴν Ἀπόστροφον· μεθ' ἣν κεῖται ἡ κατὰ κάθετον γραμμὴ· τὸ δὲ δεύτερον περικλείει τὸ Ἴσον, τὴν Ὑποβόην, τὸ Ὀλίγον, και τὴν Ἀπόστροφον· μεθ' ἣν κεῖται πάλιν ἡ κατὰ κάθετον γραμμὴ. Ἄρα τὸ ἐμμελὲς μάκρος τῶν συλλαβῶν ἀρχίζει και παύει μαζῇ μετὸ μέτρον.

§. 172. Ὅπου τύχοι ἐμμελὲς μάκρος συλλαβῆς, ἐκεῖθεν ἀρχίζομεν νὰ χωρίζωμεν τὰ μέτρα, εἴτε τετραχρονον εἶναι, εἴτε δίχρονον. Και εἴν προηγήται φθόγγος τελικὸς, ὅς τις δύναται νὰ εἶναι και βραχὺς, και δίχρονος, και τρίχρονος, διορίζεται ὁ χρόνος τούτου τοῦ φθόγγου ἀπὸ τὴν ἐπομένην ἔμφασιν. Καθὼς εἰς τὸ αὐτὸ τροπάριον κατὰ τὴν λέξιν εὐχὰς,

ἡ συλλαβὴ χας γίνεται τριχρόνος διὰ τὰς ἐπομένας ἐμφάσεις τῶν συλλαβῶν κν καὶ ρι.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Θ'.

Περὶ Ῥυθμῶν.

§. 173.

Εῤῥυθμον μέλος λέγεται ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου οἱ φθόγγοι τῆς μελωδίας φυλάττουσι τὴν αὐτὴν τάξιν, ἣν ἔχουσιν οἱ χρόνοι τοῦ ῥυθμοῦ· διὰ τοῦτο καὶ χωρίζονται οἱ χαρακτῆρες τῆς μελωδίας μὲ κατὰ κάθετον γραμμὰς, περιχλειούσας μέλος τόσων χρόνων, ὅσους περιέχει ὁ ῥυθμός. Ἐκαστος δὲ ῥυθμός συντίθεται ἀπὸ τοῦς εἰρημένους πόδας· καὶ συντίθεται ἢ κατὰ συζυγίαν, ἢ κατὰ περίοδον. Κατὰ μὲν συζυγίαν, ὅταν εἶναι ἡ σύνθεσις τοῦ ἀπὸ δύο πόδας ἀπλοῦς καὶ ἀνομοίου· κατὰ δὲ περίοδον, ὅταν εἶναι ἡ σύνθεσις τοῦ ἀπὸ πόδας περισσοτέρους καὶ ἀνομοίου.

§. 174. Ῥυθμοὶ λοιπὸν κατὰ συζυγίαν εἰς τὸ δακτυλικὸν μὲν γένος εἶναι δύο οἱ ἐξῆς.

ο 1 ο 1 Ἴωνικός ἀπὸ μείζονος.

ο 1 ο 1 Ἴωνικός ἀπ' ἐλάσσονος (α).

α) Ἴωνικός ὀνομάσθη διὰ τὸ τοῦ ῥυθμοῦ φορτικόν, ἐφ' ᾧ καὶ οἱ Ἴωνες ἐκφροδῆθησαν. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος συντίθεται ἐξ ἀπλοῦ σπονδείου καὶ προκλενσματικοῦ δισήμου· ὁ δὲ δεύτερος, ἐναντίως. Τοῦτον τὸν ῥυθμὸν ὀνομάζει Βακχεῖον· Βακχεῖος ὁ Γέρον· καὶ λέγει ὅτι συντίθεται ἀφ' ἡγεμόνος καὶ σπονδείου· ο 1 ο 1.

§. 175. Εἰς τὸ Ἰαμβικὸν δὲ γένος εἶναι πάλιν οἱ ἐξῆς δύο·

1 0 0 1 Βακχεῖος ἀπὸ Ἰάμβου.

0 1 1 0 Βακχεῖος ἀπὸ Τροχαίου (α).

§. 176. Κατὰ δὲ περίοδον εἰς τὸ Ἰαμβικὸν γένος εἶναι ρυθμοὶ δώδεκα οἱ ἐξῆς.

1 0 0 1 0 1 0 1 Τροχαῖος ἀπὸ Ἰάμβου.

0 1 1 0 0 1 0 1 Τροχαῖος ἀπὸ Βακχείου.

0 1 0 1 1 0 0 1 Βακχεῖος ἀπὸ Τροχαίου.

0 1 0 1 0 1 1 0 Ἰαμβος ἐπίτριτος.

0 1 1 0 1 0 1 0 Ἰαμβος ἀπὸ Τροχαίου.

1 0 0 1 1 0 1 0 Ἰαμβος ἀπὸ Βακχείου.

1 0 1 0 0 1 1 0 Βακχεῖος ἀπὸ Ἰάμβου.

1 0 1 0 1 0 0 1 Τροχαῖος ἐπίτριτος.

1 0 1 0 0 1 0 1 Ἀπλοῦς Βακχεῖος ἀπὸ Ἰάμβου.

0 1 0 1 1 0 1 0 Ἀπλοῦς Βακχεῖος ἀπὸ Τροχαίου.

0 1 1 0 1 0 0 1 Μέσος Ἰαμβος.

1 0 0 1 0 1 1 0 Μέσος Τροχαῖος (β).

α) Βακχεῖοι ὀνομάσθησαν, ἀπὸ τοῦ ὅτι ἀρμόζουσι τοῖς βακχεῖοις μέλεσιν ὧν ὁ μὲν ἔχει πρῶτον μὲν τὸν Ἰαμβον, δεύτερον δὲ τὸν Τροχαῖον ὁ δὲ, ἐναντίως.

β) Τῶν κατὰ περίοδον δώδεκα ρυθμῶν, οἱ μὲν τέσσαρες συνίστανται ἐξ ἑνὸς ἰάμβου καὶ τριῶν τροχαίων οἱ δὲ ἐξῆς τέσσαρες, ἐξ ἑνὸς τροχαίου καὶ τριῶν ἰάμβων οἱ δὲ λοιποὶ τέσσαρες ἐκ δύο ἰάμβων.

§. 177. Μὲ τὴν μίξιν δὲ τούτων τῶν γενῶν γίνονται εἶδη ῥυθμῶν περισσότερα· οἷον,

1 0 0 0 1 Δόχμιος πρῶτος.

1 0 0 1 1 0 1 1 1 Δόχμιος δεύτερος (α).

1 0 0 1 | 0 1 0 1 } Προσοδιακοὶ δύο συζυγίων (β).
0 1 1 0 | 0 1 0 0 }

0 1 1 0 0 1 Προσοδιακὸς ἐκ τριῶν.

0 1 1 0 0 1 1 0 Προσοδιακὸς ἐκ τεσσάρων (γ).

1 0 0 Ἰαμβοειδῆς } Χορεῖοι ἄλογοι (δ).
1 1 0 Τροχοειδῆς }

α) Βακχῆος ὁ Γέρων λέγει, ὅτι συντίθεται ὁ Δόχμιος ἐξ ἰάμβου, καὶ ἀναπαύστου, καὶ παιᾶνος τῆ κατὰ τὴν βᾶσιν 101100110.

Ὁ δὲ Παιᾶν συντίθεται ἐκ χορείου καὶ ἠγεμόνος· 0110.

Ἐκτίθῃσιν ὁ αὐτὸς καὶ ἄλλον ῥυθμὸν, ὃν καλεῖ Ἐνόπλιον· καὶ σύγκεται ἐξ ἰάμβου καὶ ἠγεμόνος καὶ χορείου καὶ ἰάμβου· 10100110. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι σύγκεται ὁ Ἐνόπλιος, ὅστις ὀνομάζεται καὶ Προσοδιακὸς ἐπὶ τινῶν, ἐκ

σπονδείου καὶ πυθόρχιλου καὶ τροχαίου καὶ ἰάμβου· 01010110.

β) Οὗτοι οἱ δύο συντίθενται ἀπὸ τῶν δύο Βακχέων καὶ Ἰωνικοῦ τοῦ ἀπὸ μείζονος.

γ) Τούτων ὁ μὲν συντίθεται ἐκ πυθόρχιλου καὶ ἰάμβου καὶ τροχαίου· ὁ δὲ, ἐξ αὐτῶν τῶν τριῶν καὶ ἰάμβου προστιθεμένου.

δ) Ὁ μὲν Ἰαμβοειδῆς συνίσταται ἐκ μακροῦς ἄρσεως, καὶ δύο βραχυῶν θέσεων· καὶ τὸν μὲν ῥυθμὸν ἔοικε δακτύλῳ τὰ δὲ τῆς λέξεως μέρη κατὰ τὸν ἀριθμὸν, ἰάμβω. Ἔστι γὰρ

ἰάμβος, 100, ἦγουν 10. ὁ δὲ Τροχοειδῆς, ἐκ δύο βραχυῶν ἄρσεων, καὶ μακροῦς θέσεως.

0 0 1 1 1 1 1 Κρητικός (α).

0 0 1 1 Δάκτυλος κατὰ Βακχεῖον τὸν ἀπὸ Τροχαίου.

0 0 1 1 Δάκτυλος κατὰ Βακχεῖον τὸν ἀπὸ Ἰάμβου.

0 0 0 1 1 1 Δάκτυλος κατὰ χορεῖον τὸν Ἰαμβοειδῆ.

0 0 0 1 1 1 Δάκτυλος κατὰ χορεῖον τὸν Τροχοειδῆ (β).

0 0 1 0 Δάκτυλος ἀπὸ Ἰάμβου (γ).

178. Οἱ μὲν οὖν ἑνθμοὶ, τοὺς ὁποίους διέσωσεν εἰς ἡμᾶς ὁ Ἀριστείδης καὶ ὁ Βακχεῖος ὁ Γέρων, τόσαι εἶναι. Οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ ἔχουσι ἑνθμοὺς τριάκοντα δύο σχεδὸν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους παθακαταλέγομεν δώδεκα τοὺς ἀπλουστέρους καὶ εὐχρηστοτέρους. Μεταχειρίζονται δὲ καὶ ἕτερα δύο σημεῖα, τὰ 2, 1— . Καὶ τὸ μὲν 2 φανερόναι δύο χρόνους βραχεῖς, θέσιν καὶ ἄρσιν· τὸ δὲ 1—, χρόνους βραχεῖς τέσσαρας· καὶ τὸ μὲν 2 προσφέρεται τεκὲ, καὶ κρούει πρῶτον

α. Ὡνομάσθη οὕτως ἀπὸ ἔθνους.

β) Ὁ μὲν πρῶτος δάκτυλος συνέστηκεν ἐκ τροχαίου θέσεως, καὶ ἰάμβου ἄρσεως· ὁ δὲ δεύτερος, ἐναντίως· ὁ δὲ τρίτος δέχεται τὸν μὲν ἕτερον χορεῖον εἰς θέσιν· τὸν δὲ ἕτερον, εἰς ἄρσιν· καὶ ὁ τέταρτος, ἐναντίως.

γ) Ὁ Ἀριστείδης λέγει, ὅτι ὁ Κρητικὸς ἑνθμὸς σύγκειται ἐκ τροχαίου θέσεως, καὶ τροχαίου ἄρσεως, καὶ ἰάμβου ἄρσεως· καὶ ἐπειδὴ φαίνεται τὸ κείμενον ἐσφαλμένον, λέγον (εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι ἑνθμοὶ, τὸν ἀριθμὸν Ξξ), καὶ καταλέγον ἑνθμοὺς πέντε, ὁ Μειβώμιος διορθῶν αὐτὸ, γράφει οὕτως·

Ὁ μὲν Κρητικὸς ἑνθμὸς σύγκειται ἐκ τροχαίου θέσεως,

καὶ τροχαίου ἄρσεως· 0011. Ὁ δὲ Δάκτυλος ἀπὸ ἰάμβου ἑνθμὸς σύγκειται Ξξ ἰάμβου θέσεως, καὶ ἰάμβου ἄρσεως·

0011. Καὶ ἔγινεν ἡ ἔκθεσις τούτου τοῦ ἑνθμοῦ ἀπὸ τὸν Μειβώμιον ἐκ τῆς ἀπαριθμήσεως τοῦ Ἀριστείδου.

τὸ γόνυ τὸ δεξιὸν, ἔπειτα τὸ ἀριστερόν. Τὸ δὲ 1—
προφέρεται τεῆκ, καὶ κρούει πρῶτον τῇ ἀριστερᾷ τὸ
ἀριστερόν γόνυ, καὶ ἔπειτα ἀμφοτέραις ἀμφοτέρα·
ὥστε 2 2 δύνανται ἐν 1—· ἀλλὰ τὸ μὲν 1— περ-
νεται μὲ ἓνα ψόφον· τὰ δὲ δύο 2 2, μὲ τέσσαρας
ψόφους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Παρακαταλογή τῶν Ὀθωμανικῶν ῥυθμῶν.

§. 179.

Ο ὕσουλ λέγεται τουρκιστὶ ὁ ῥυθμὸς, καὶ αὐτὸς πρὸ
πάντων διδάσκεται εἰς τοὺς ἀρχαρίους· τελειώνει δὲ
κοντὰ εἰς αὐτοὺς διπλῆν χρεῖαν. Καὶ μία μὲν εἶναι,
ἐκείνη· ἣτις χρησιμεύει καὶ εἰς ἡμᾶς· ἡ δὲ ἄλλη εἶ-
ναι, ἐκείνη ἣτις ὀδηγεῖ αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ ἐνθυμῶν-
ται τὰ μέλη, τὰ ὁποῖα διδάσκονται καὶ διδάσκουσιν.
Ἐπειδὴ οἱ Ὀθωμανοὶ μὴ μεταχειριζόμενοι χαράκτῆ-
ρας εἰς τὸ νὰ γράφωσι τὰ μέλη, κρατοῦσιν αὐτὰ εἰς
τὴν μνήμην διὰ τῶν ῥυθμῶν· τούτων λοιπὸν τῶν
ῥυθμῶν ἰδοὺ παρακαταλέγονται δώδεκα, οἱ ἐξῆς.

Σοφιὰν, 001, ἢ 02.

Δουγέκ, 01101, οὗ τὸ διπλῆν, 00101—22.

Σεμαῖ, 0204, οὗ τὸ ταχὺ, 01101.

Τζεμπέρ, 0200011101—22.

Δεβρικεπίρ, 0010120111001—22.

Περευσὰν, 0101001001—22.

Μουχαμμέζ, 0201001201201—22.

Ρεμέλ, 020220201101001—22.

Χαφίφ, 0110110201102001201201—22.

Σακίλ, 020220201100101102001201201—22.

Νίμσακίλ, 0202202011—22.

Νίμ δεβίρ, 0010001—22.

§. 180. Παρατηροῦντες καὶ τὴν σύνθεσιν τῶν ὀθωμανικῶν ἑυθμῶν, εὐρίσκομεν ὅτι ὁ Σοφιὰν εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ τὸν Παίωνα. Τὸ δὲ Σεμαὶ σύγκριται ἀπὸ Παίωνα, καὶ ἀπὸ Σπονδεῖον, 001, 01· διότι

τὸ 001, εἶναι ταῦτὸν μὲ τὸ 02 κατὰ τὴν κροῦσιν. Οὕτω δὲ ἴσως δυνάμεθα νὰ ἀναλύσωμεν εἰς πόδας καὶ τοὺς λοιποὺς ὀθωμανικοὺς ἑυθμοὺς, καὶ νὰ στοχασθῶμεν ὅτι εὐρίσκεται καὶ εἰς αὐτὰς λόγος'τις.

§. 181. Νίμ Σακίλ ἀνομάσθη ἕνας ἑυθμὸς, ἐπειδὴ εἶναι μέρος τοῦ ὕλου ἑυθμοῦ Σακίλ. Οὕτω λέγεται καὶ νίμ χαφίφ, καὶ νίμ δέβρι, δηλαδὴ ἡμῖσι χαφίφ, καὶ ἡμῖσι δέβρι τὰ ὁποῖα εἶναι μέρη τῶν ὀλοκλήρων ἑυθμῶν Χαφίφ, καὶ Δέβρι. Ἄρα κατ' αὐτοὺς ἡ ἐπιτομὴ μεγάλου ἑυθμοῦ συνιστᾷ ἑυθμὸν μικρότερον. Συντιθέασι δὲ καί τινες ἑυθμοὺς ἔ μόνον ἐξ ὀλοκλήρου καὶ ἡμίσεως, ἀλλὰ καὶ ἐκ δύο ὀλοκλήρων, καὶ ἐκ τριῶν, καὶ ἐκ τεσσάρων καὶ ἐκ πέντε.

§. 182. Ἡ ἑναρξίς τῶ ἑυθμοῦ συμπίπτει μὲ τὴν ἀρχὴν τῆς μελωδίας· ἐνίοτε ὅμως προηγεῖται ἡ ἑναρξίς τῶ ἑυθμοῦ, καὶ τότε ἡ μελωδία ἀρχεται ἀπὸ τῶ δευτέρου, ἢ τρίτου σημείου τῶ ἑυθμοῦ. Ἐτι ἡ κατάληξις τῶ ἑυθμοῦ συμπίπτει μὲ τὴν κατάληξιν τῆς μελωδίας· ἐνίοτε ὅμως περὶ τὰς μεσαίας καταλήξεις προηγεῖται ἡ κατάληξις τοῦ ἑυθμοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ.

Περὶ ἐμφάσεως ἑυθμικῆς.

§. 183.

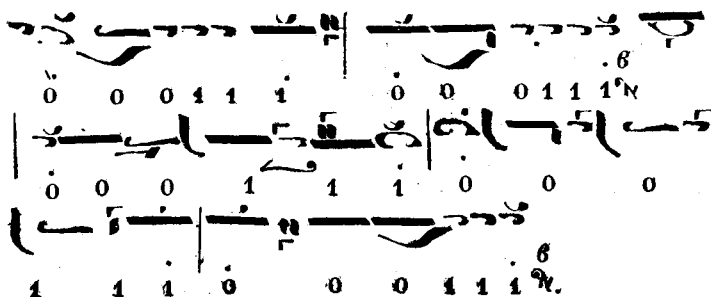
Εμφασις ἑυθμικὴ εἶναι, τὸ νὰ συντρέχη κάθε ἕνας ψόφος τῆς ἑυθμοῦ μὲ κάθε ἕνα φθόγγον τῆς μελωδίας ἢ γινῆναι τὸ νὰ δέχηται ἕνα ψόφον ἀρσεως ἢ θέσεως τῆς ἑυθμῆς κάθε ἕνας χαρακτήρ τῆς μελωδίας. Διὰ δὲ σαφήνειαν τούτου ἄς ἑυθμισθῇ μὲ τὸν ἑυθμόν,

0 0 0 1 1 1, ὅς τις ὀνομάζεται Δάκτυλος κατὰ χορεῖον τὸν λαμβοειδῆ, ἢ μελωδία τῆς Θείῳ καλυφθεῖς.

ἦχος γ.

0 0 0 1 1 1 | 0 0 0 1 1 1 | 0 0 1 1 1 | 0 0 0 1 1 1 | 0 0 0 1 1 1 | 1 1 0 0 0 1 1 1

§. 184. Αἱ κατὰ κάθετον γραμμαὶ περικλείουσι χαρακτῆρας τῆς μελωδίας τόσους, ὅσους ὁ ἔνθμος ζητεῖ διὰ λογαριασμὸν τῶν χρόνων του. Λοιπὸν ἔνθμος μετὰ τὴν γραμμὴν κεῖται Ὀλίγον μαζῇ μὲ Κέντημα, καὶ παριστᾶται φθόγγος ὁ Δι' αὐτὸς ζητεῖ δύο χρόνους, καὶ συντρέχει μὲ τὸν ψόφον τοῦ ο, ζητοῦντος δύο χρόνους· εἶτα κεῖνται δύο Ἴσα, παριστῶντα φθόγγους τοὺς Δι Δι, ζητοῦντας ἀνὰ χρόνον ἕνα, καὶ συντρέχοντας μὲ τοὺς ψόφους τῶν οο, ζητοῦντων ἀνὰ χρόνον ἕνα. Ἐπειτα κεῖνται Ἀπόστροφος καὶ Ἴσον, παριστῶντα φθόγγους τοὺς Γα Γα, ζητοῦντας ἀνὰ χρόνον ἕνα, καὶ συντρέχοντας μὲ τὸς ψόφους τῶν 11, ζητοῦντων ἀνὰ χρόνον ἕνα. Μετέπειτα κεῖται Ὀλίγον, παριστῶν φθόγγον τὸν Δι, ζητοῦντα δύο χρόνους, καὶ συντρέχοντα μὲ τὸν ψόφον τοῦ ι, ζητοῦντος χρόνους δύο· καὶ τελειώνει ὁ ἔνθμος.

§. 185. Ὅποιος χαρακτήρ ἔχει Γοργὸν, ἢ Δίγορον, καὶ τὰ λοιπὰ, δένεται μὲ τὸν ἡγούμενον φθόγγον, καὶ λογίζεται ὡς ἕνας φθόγγος, καὶ δύναται νὰ συντρέχη μὲ ψόφον ζητοῦντα χρόνον ἕνα· καὶ εἰν ὁ ἡγούμενος χαρακτήρ ἔχη καὶ κλάσμα, ἢ διπλῆν, καὶ τὰ λοιπὰ, ὁ φθόγγος τούτου μαζῇ μὲ τὸν φθόγγον τοῦ χαρακτῆρος, ὅστις ἔχει τὸ γοργὸν, ἢ δίγορον, παρεξετάζεται μὲ τὸν ψόφον τοῦ σημειῖς τῷ

θυμοῦ. Λοιπὸν οὕτω λέγομεν, ὅτι κάθε ἕνας ψόφος συντρέχει μὲ κάθε ἕνα φθόγγον.

§. 186. Ἄν τὰ τέλη τῶν μελωδιῶν τῶν ἄλλων στίχων, δὲν συγκαταλήγῃσι μὲ τὰ τέλη τῶν θυμῶν, τὸ τέλος ὁμῶς τῆς μελωδίας τοῦ τελευταίου στίχου τοῦ τροπαρίου πρέπει νὰ συγκαταλήγῃ μὲ τὸ τέλος τῆ θυμοῦ. Διὰ τοῦτο ἂν οἱ πρώτοι τρεῖς στίχοι περιέχῃσι δεκάκις τὸν θυμὸν, οἱ τελευταῖοι δύο περιέχουσι τὸν αὐτὸν θυμὸν ἑξάκις, ἤγουν τρεῖς ἕκαστος, χωρὶς νὰ περισεύῃ οὔτε τῆ θυμῶ ἢ μελωδία τῆ στίχου, ἔτε τῆς μελωδίας αὐτοῦ, ὁ θυμὸς.

§. 187. Εἰς τὴν θυμικὴν ὁ χρόνος ὅστις περᾶ χωρὶς φθόγγου πρὸς ἀγαπλήρωσιν τῆ θυμοῦ, (τὸ ὁποῖον γίνεται ὅταν ὁ θυμὸς περισεύῃ τῆς μελωδίας περὶ τὰ μέσα τῆ τροπαρίου.) ὀνομάζεται χρόνος Κενός· τῆτον ἡμεῖς σημαίνομεν μὲ τὴν ἀπλήν, ἢ διπλήν, ἢ τριπλήν, κατὰ τὸ μᾶκρος τὸ ὁποῖον ἔχει. Οὗτος ὁ Κενὸς χρόνος ἂν εἶναι ἐλάχιστος, λέγεται Λεῖμμα θυμῶν καὶ ἂν εἶναι μακρὸς, ἤγουν διπλάσιος τῆ ἐλάχιστου, λέγεται Πρόσθεσις.

§. 188. Ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἢ πολυχρόνιος τριβῆ καὶ περιέργεια δύναται νὰ προσδιορίσῃ διὰ τὴν Ἐμφρασιν, εἶναι τὰ ἑξῆς. Ποία μελωδία ἰδιάζει τῶ ὁ, καὶ ποία τῶ i, ἢ τῶ o, καὶ τῶ i· καὶ ποία μὲν μελωδία ἀνήκει τῶδε τῶ θυμῶ· ποία δὲ, τῶδε. Καὶ ἂν εἰς μίαν μελωδίαν ἀνήκῃσι διάφοροι θυμοί· ἢ ἂν εἰς ἕνα θυμὸν ἀνήκῃσι διάφοροι μελωδία. Καὶ ἔτι ποῖος μὲν θυμὸς συνάρχεται μὲ τὴν μελωδίαν, ποῖος δὲ θυμὸς προάρχεται τῆς μελωδίας, καὶ ποῖος ἀρχεται μετὰ τὴν ἑναρξιν τῆς μελωδίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ τρόπων τῶν θυμῶν.

§. 189.

Η θυμικὴ γνωρίζει τρόπους τρεῖς· Συσταλικὸν, Διασταλικὸν, καὶ Ἡσυχαστικὸν. Καὶ συσταλικὸς μὲν εἶναι ἐκεῖνος, δι' ἃ κινουμένον πάθη λυπηρά· διασταλικὸς δὲ εἶναι ἐκεῖνος, δι' οὗ ἐξεγείρομεν θυμὸν καὶ ἡσυχαστικὸς εἶναι ἐκεῖνος, δι' ἃ φέρομεν τὴν ψυχὴν εἰς ἡσυχίαν.

§. 190. Ἀπὸ τῶν ἀπλοῦς θυμῶν, ὅσοι μὲν ἄρχονται ἀπὸ θέσεων, εἶναι κατὰ τὸν τρόπον ἡσυχαστικοί· ὅσοι δὲ ἄρχονται ἀπὸ ἄρσεων, ἔχουσι τρόπον διασταλικόν. Διότι ἐκεῖνοι μὲν φαίνεται ὅτι φέρουσιν εἰς τὸν νῆν κάποιαν ἀνάπαυσιν· ἐτοίμω δὲ, ταραχὴν καὶ ἀήσυχίαν. Καὶ χαριέστερος μὲν διαφαίνεται ὁ ἡσυχαστικὸς τρόπος, ὅταν γίνηται ἀπὸ θυμῶν, τεταγμένους ἐν ἴσῳ λόγῳ· ἐνθουσιαστικώτερος δὲ φαίνεται ὁ διασταλικὸς τρόπος, ὅταν γίνηται ἀπὸ θυμῶν, θεωρουμένων ἐν ἡμιολίῳ λόγῳ. Ἐτι ὅσοι θυμοὶ ποιῶσι τὰς ἀγωγὰς βραδείας, εἶναι ἡσυχαστικοί· καὶ ὅσοι ποιῶσιν αὐτὰς ταχείας, εἶναι θερμοὶ καὶ δραστήριοι (α).

α) Τῶν δὲ θυμῶν ἡσυχαιτέροι μὲν, οἱ ἀπὸ θέσεων προκαταστέλλοντες τὴν διάνοιαν· οἱ δὲ ἀπὸ ἄρσεων τῇ φωνῇ τὴν κρούσιν ἐπιφέροντες, τεταραγμένοι. Καὶ οἱ μὲν ὀλοκλήρες τοὺς πόδας ἐν ταῖς περιόδοις ἔχοντες, εὐφρύτεροι· οἱ δὲ καταληκτικοὺς, τοῦναντίον. Καὶ οἱ μὲν βραχεῖς τοὺς Κένους ἔχοντες, ἀφελέστεροι καὶ μικροπρεπεῖς· οἱ δ' ἐπιμήκεις, με δ' αλοπρεπεστάτοι. Καὶ οἱ μὲν ἐν ἴσῳ λόγῳ τεταγμένοι, δι' ὁμαλότητα χαριέστεροι· οἱ ἐν ἐπιμορίῳ, διὰ τοῦναντίον, κεινημένοι. Μέσοι δὲ, οἱ ἐν τῷ διπλασίονι, ἀνωμαλίῳ μὲν διὰ τὴν ἀνισότητα μετληειφότες· ὁμαλότη-

§. 191. Οἱ σύνθετοι θυμοὶ εἶναι κατὰ τὸν τρόπον Διασταλτικοί· διότι εἶναι παθητικοί, καὶ ἐπιφέρουσιν εἰς τὴν ψυχὴν ταραχὴν καὶ ἐνόηλησιν, ἐπειδὴ εὐρίσκονται ἄνισοι οἱ θυμοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκεῖνοι, ἀπὸ τούτους ὁποίους συντίθενται. Καὶ παθητικώτεροι γίνονται οἱ σύνθετοι θυμοὶ, ὅταν συνιστῶνται ἀπὸ περισσοτέρους θυμοῦς διαφορῶν γενῶν.

τοὺς δὲ, διὰ τὸ τῶν θυμῶν ἀκέραιον, καὶ τῷ λόγῳ τὸ ἀπληρισμένον. Ἐτι τῶν ἐν ἴσῳ λόγῳ, οἱ μὲν διὰ βραχεῶν γινόμενοι μόνον, τάχιστοι, καὶ θερμοτέροι, καὶ κατεσταλμένοι· οἱ δ' ἀναμιξ, ἐπίκοινοί. Εἶδ' ἐπὶ μῆκιστων χρόνων συμβαλῆ, γίνεσθαι τοὺς πόδας, πλείων ἢ κατάστασις ἐμφαίνουτ' ἂν τῆς διανοίας. Διὰ τοῦτο τοὺς μὲν βραχεῖς ἐν ταῖς Πυθόχαις χρησίμους ὀρώμεν τοὺς δ' ἀναμιξ, ἐν ταῖς μέσαις ὀρχήσεσι τοὺς δὲ μῆκιστους, ἐν τοῖς ἱεροῖς ὕμνοις, οἷς ἐχρῶντο παρεκτεταμένους τὴν τε περὶ ταῦτα διατριβὴν μίαν καὶ φιλοχωρίαν ἐνδεικνύμενοι τὴν τε αὐτῶν διάνοιαν ἰσότητι καὶ μήκει τῶν χρόνων ἐς κοσμιότητα καθιστάντες ὡς ταύτην οὖσαν ἕλειαν ψυχῆς.

Τοὺς δ' ἐν ἡμιολίῳ λόγῳ θεωρουμένους, ἐνθουσιαστικώτερος εἶναι συμβέβηκεν, ὡς ἔφη. Τούτων δ' ὁ ἐπιβατὸς κεκίνηκε μᾶλλον, συνταράττων μὲν τῇ διπλῇ θέσει τὴν ψυχὴν, ἐς ὕψος δὲ τῷ μεγέθει τῆς ἄρσεως τὴν διάνοιαν ἀνεξεγείρων. Τῶν δὲ ἐν διπλασίονι γινομένων σχέσει, οἱ μὲν ἄπλοῖ τροχαῖοι καὶ ἴαμβοι, τάχος τε ἐπιφαίνουσι, καὶ εἰσι θερμοὶ καὶ ὀρχηστικοί· οἱ δὲ ὀρθοὶ καὶ σημαντοὶ, διὰ τὸ πλεονάζειν τοῖς μακροτάτοις ἤχοις, προάγουσιν ἐς ἀξίωμα καὶ οἱ μὲν ἄπλοῖ τῶν θυμῶν τοιοῦδε.

Ὀλίγη μὲν σύνθετοι παθητικώτεροί εἰσι, τῷ τε κατὰ τὸ πλεῖστον τοὺς ἐξ ὧν σύγκεινται θυμοῦς ἐν ἀνισότητι θεωρεῖσθαι, καὶ πολὺ τὸ ταραχῶδες ἐπιφαίνοντες· καὶ τῷ μῆδ' ἐπὶ τὸν ἄρθρον, ἐξ οὗ συννεσῶσι, τὰς αὐτὰς ἐκάστοτε διατηρεῖν τάξεις. Ἄλλ' ὅτε μὲν ἀπὸ μακρῶς ἄρχεσθαι, λήγειν δὲ εἰς βραχεῖαν ἢ ἐναντίως· καὶ ὅτε μὲν ἀπὸ θέσεως, ὅτε δ' ὡς ἐτέρως τὴν ἐπιβολὴν τῆς περιόδου ποιείσθαι. Περὶ οὗτοι δὲ μᾶλλον οἱ διαπλείωνων ἡδὴ συννεσῶτες θυμῶν πλείον γὰρ ἐν αὐτοῖς ἢ ἀνωμαλία. Διὸ καὶ τὰς τῷ σώματος κινήσεις ποικίλως ἐπιφέροντες, οὐκ ἐς ὀλίγην ταραχὴν τὴν διάνοιαν ἐξάγουσιν. Ἀριστ. Βιβλ. Β', 97.

Διότι οἱ σύνθετοι ἑυθυμοὶ οἵτινες μένουσιν εἰς ἓν γένος, κινουσι τὴν ψυχὴν ὀλιγώτερον. Ἐκεῖνοι ὅμως οἵτινες μεταβάλλουσιν εἰς ἄλλα γένη, σύρρουσι τὴν ψυχὴν βιαίως εἰς κάθε διαφορὰν καὶ τὴν ἀναγκάζουσι ν' ἀκολουθῆ καὶ νὰ ὁμοιόνηται μετὰ τὴν ποικιλίαν.

§. 192. Ἡ μὲν ψαλμωδία, θεωρούμενη κατὰ τὸν συστατικὸν καὶ ἡσυχαστικὸν τρόπον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἑυθυμίζεται μετὰ ἑυθυμίας ἐν ἴσῳ μὲν λόγῳ, μηκίστους δὲ καὶ ἐκτεταμένους. Αἱ δὲ Πυθόγχοι, δηλαδὴ αἱ ἐνόπιοι ὀρχήσεις θεωροῦμεναι κατὰ τὸν διαστατικὸν τρόπον, ὡσαύτως ἑυθυμίζονται μετὰ ἑυθυμίας ἐν ἡμιολίῳ μὲν λόγῳ, μικροὺς δὲ, τιντέστιν ἀπλῆς. Αἱ δὲ μέσαι ὀρχήσεις, αἵτινες θεωροῦνται μὲν κατὰ τὸν διαστατικὸν τρόπον, ὅμως ἐγείρουσι τὴν ψυχὴν ὄχι εἰς θυμὸν, ἀλλ' εἰς ἔφρασιν τοῦ νὰ κινήτῃ τὸ σῶμα εὐχαρίστως, ἑυθυμίζονται μετὰ ἑυθυμίας ἐν διπλασίῳ μὲν λόγῳ, μικροὺς δὲ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Περὶ Μεταβολῆς ἐν ἑυθυμοῖς.

§. 193.

Καθὼς θέλγεται ἡ ψυχὴ διὰ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν τῆ ποικιλίᾳ τῶν χρωμάτων διὰ δὲ τῆς ἀφῆς, τῆ ποικιλίᾳ τῶν ἀπῶν διὰ δὲ τῆς γεύσεως τῆ ποικιλίᾳ τῶν βρωμάτων διὰ δὲ τῆς ὀσφρήσεως, τῆ ποικιλίᾳ τῶν ὀσμῶν οὕτω καὶ διὰ τῆς ἀκοῆς τῆ ποικιλίᾳ τῶν ἤχων καὶ τῶν ἑυθυμῶν πολυειδῶς διατίθεται. Διὰ τῆτο καὶ οἱ μουσικοὶ, εἰς τι σκοποῦμενον ἀφορῶντες, μεταχειρίζονται τὴν Μεταβολὴν εἰς τρεῖς ἑυθυμούς (α).

α) Πάλιν ἐν τοῖς περὶ τοὺς ἑυθυμούς πολλὰ τοιαῦθ' ὀρώμεν

§. 194. Μεταβολή δὲ εἶναι, τὸ καὶ ἀλλάζωμεν ἢ τοὺς ῥυθμοὺς, ἢ τὴν ἀγωγὴν αὐτῶν. Ὅθεν ἡ ταχύτερα ἢ βραδύτερα ἀπαγγελία τοῦ μέλους, εἰμὲν γίνεται κατὰ μεταβάσιν ἀπὸ ῥυθμοῦ εἰς ῥυθμόν, ὀνομαζέται μεταβολὴ ῥυθμική (β)· εἰδὲ φυλάττεται μὲν ὁ αὐτὸς ῥυθμὸς, ταχύνονται δὲ ἢ βραδύνονται οἱ χρόνοι τ⁸, λέγεται Μεταβολὴ τῆς ἀγωγῆς.

§. 195. Ἀγωγή δὲ τοῦ ῥυθμοῦ εἶναι ταχύτης ἢ βραδύτης τῶν χρόνων· ὅταν δηλαδὴ σῶζονται μὲν οἱ λόγοι ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους ἔχουσιν αἱ θέσεις πρὸς τὰς ἄρσεις, προάγονται δὲ διαφόρως τὰ μεγέθη ἐκάστου χρόνου. Οἷον, τὸν ῥυθμὸν οοῖιιι, ὅς τις ὀνομαζέται Δάκτυλος κατὰ χορεῖον τὸν τροχαιοῖδῃ, ἀπαντῶμενον εἰς δύο διάφορα μέλη, εὐρίσκομεν, ὅτι φυλάττεται μὲν ὁ λόγος ὃν ἔχουσιν αἱ τρεῖς θέσεις πρὸς τὰς τρεῖς ἄρσεις, ἐξοδεύεται δὲ καιρὸς ὀλιγώτερος διὰ τὸν αὐτὸν ῥυθμὸν εἰς τὸ ἓν μέλος, καὶ περισσώτερος εἰς τὸ ἄλλο τοσοῦτον, ὥστε τὸ μέλος, τὸ ὁποῖον περιέχει δεκάκις τὸν ῥυθμὸν, ἐξοδεύει ἴσον καιρὸν μὲ τὸ μέλος, τὸ ὁποῖον περιέχει τὸν αὐτὸν ῥυθμὸν πεντάκις. Εἰς τὸν ῥυθμὸν λοιπὸν προσδιωρισμένοι μὲν εἶναι οἱ λόγοι τῶν ἄρσεων πρὸς τὰς θέσεις· ἀπροσδιωριστος δὲ, ἡ Ἀγωγή.

§. 196. Μεταβολὴ λοιπὸν ἀγωγῆς διαφαίνεται εἰς

γινόμενα· καὶ γὰρ μένοντος τοῦ λόγου, καθ' ὃν διώρισται τὰ γένη, τὰ μεγέθη κινεῖται τῶν ποδῶν, διὰ τὴν τῆς ἀγωγῆς δύναμιν· καὶ τῶν μεγεθῶν μενόντων, ἀνόμοιοι γίνονται οἱ πόδες· καὶ αὐτὸ τὸ μέγεθος πόδατε δύναται καὶ συζυγίαν· ἄλλο δ' ὅτι καὶ αἱ τῶν διακρίσεων καὶ σχημάτων διαφοραὶ περὶ μένοντι μέγεθος γίνονται. Καθόλου δ' ἐπεῖν, ἡ μὲν ἰσχυραποσία πολλὰς καὶ παντοδαπὰς κινήσεις κινεῖται· οἱ δὲ πόδες, εἰς σημειώμεθι τοὺς ῥυθμοὺς, ἀπλάστε καὶ τὰς αὐτὰς μί. Ἀριστότερος Βιβλ. Β, 34.

β) Οὕτως οἱ ῥυθμοὶ τῶν πεστέδων μεταβαλίνουσιν εἰς σημάδι κατὰ τοὺς Ὀθωμανοὺς.

όλα τὰ χερουβικά καὶ κοινωνικά, ὅσα ἔχουσι κρατή-
τήματα, σημειουμένη οὕτω μὲν χ διὰ τὸ ταχύ· ἔτω
δὲ $\bar{\chi}$, διὰ τὸ βραδύ. Διότι τὰ μὲν κοινωνικά καὶ χε-
ρουβικά ψάλλονται μὲ ἀγωγήν βραδεῖαν· τὰ δὲ κρα-
τήματα, μὲ ἀγωγήν ταχεῖαν. Πλὴν αὐτὰ ἂν μετα-
βάλλωσιν ἀγωγήν, φυλάττουσιν ὁμως ἀπ' ἀρχῆς ἕως
τέλους ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἑυθμόν.

§. 197. Ἡ μεταβολὴ τῆς ἀγωγῆς δὲν συγχωρεῖται
παντοῦ· ἀλλὰ εἰς μὲν τὰ χερουβικά καὶ κοινωνικά
συγχωρεῖται διὰ τὰ κρατήματα, ὁμοίως καὶ εἰς τὰ
ἄλλα Παπαδικὰ μέλη, οἷά εἰσι Πολυέλεοι, Πασαπνοά-
ρια, Οἴκοι, Μαθήματα, Δοχαὶ, καὶ τὰ λοιπά. Εἰς
δὲ τὰς δοξολογίας ἡ ἀγωγή συγχωρεῖται ἐπὶ μὲν τὸ
ταχύ διὰ τὸ „Ἅγιος ὁ Θεὸς καὶ τὰ ἕξῃς· ἐπὶ δὲ τὸ
βραδύ, διὰ τὸ Ἀσματικόν. Εἰς δὲ τοὺς καλοφωνι-
κοὺς εἰρμους συγχωρεῖται εἰς τοιαύτας θέσεις μελω-
διῶν, οἷαί εἰσιν αἱ σημειούμεναι διὰ τῶν σημείων
τῆς ἀγωγῆς.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ι Δ'.

Περὶ Ῥυθμοποιίας.

§. 198.

Ρυθμοποιία εἶναι δύναμις ποιητικὴ ἑυθμῶν. Δι-
αιρεῖται δὲ ἡ ἑυθμοποιία εἰς τρία· Λῆψιν, Χρῆσιν,
καὶ Μίξιν. Καὶ λῆψις μὲν εἶναι τὸ νὰ γνωρίζωμεν,
ὁποῖον ἑυθμόν πρέπει νὰ μεταχειρισθῶμεν· χοῆσις
δὲ, τὸ νὰ ἀποδίδωμεν τὰς ἄρσεις πρεπόντως εἰς τὰς
θέσεις καὶ μίξις, τὸ νὰ συμπλέκωμεν τοὺς πόδας ἢ
τοὺς ἑυθμούς πρὸς ἀλλήλους. Διότι τελεία ἑυθμοποιία

είναι εκείνη, εις τὴν ὁποίαν ὅλα τὰ θυθμικὰ σχήματα περιέχονται.

§. 199. Ἄν λοιπὸν θεωρῆς περὶ γενέσεως θυθμῶ, ἐκθεσ ὅλον τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐλαχίστων χρόνων, καὶ μέρισον αὐτὸν εἰς θυθμικὰ σχήματα· καὶ εἰμὲν ἔχουσιν αὐτὰ πρὸς ἀλλήλα λόγον τινὰ, ὃν ἔχουσιν οἱ χρόνοι τῶν ποδῶν, εἶναι τὸ σχῆμα ἑξήθυμον· εἰδὲ μὴ, πάλιν μετασχημάτισον, ἕως νὰ καταστήσῃ εἰς λόγους ἢ διαίρεσεις τῆ ἀριθμῶ.

§. 200. Ὅτε λοιπὸν εὐρίσκειται δεκάς 0000000000, παρατηρεῖς, ὅτι ἀπὸ μὲν δυάδος καὶ ὀκτάδος δὲν γίνεται θυθμὸς, διότι ὁ τετραπλάσιος λόγος δὲν εἶναι ἑξήθυμος. Εἰδὲ μερίσεις τὴν ὀκτάδα εἰς τριάδα καὶ πεντάδα, πάλιν οὔτε μὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἔχεις θυθμικὸν λόγον. Ἄν ὅμως μερίσῃς τὸν πέντε εἰς τρία καὶ δύο, 000, 00· 000, 00; τότε ὁ τρία ἔχει λόγον ἡμιόλιον ἐκάτερος πρὸς ἐκάτερον τῶν δισημῶν· ὥστε ὁ δεκάσημος διὰ τούτων συνίσταται.

§. 201. Πάλιν μερίσον τὸν δεκάσημον εἰς ἕξ καὶ τέσσαρα 000000, 0000, καὶ συνίσταται σχῆμα θυθμικὸν ἕξ ἑξασημου καὶ τετρασημου, ἔχον λόγον ἡμιόλιον. Ἄς μερισθῇ τέλος πάντων ὁ δεκάσημος εἰς δύο πεντασημους 00000, 00000· καὶ εἰμὲν δύνανται νὰ εἶναι ἀπλοῖ καὶ οἱ δύο, ἔχουσι τὸν ἴσον λόγον· εἰδὲ μὴ, μερίσον αὐτοὺς ὡς συνθέτες εἰς τρισημον καὶ δίσημον, καθὼς προελαλήθη.

§. 202. Οὕτως ἡ μὲν Αἴψις ἐγνώρισεν εἰς ἡμᾶς θυθμικὰ σχήματα τρία 000,00, 000,00· 00000,00000· 000000, 0000· ἢ δὲ· Χρησὶς ἀποδώσει τὰς ἄρσεις προπούσας εἰς τὰς θέσεις· διότι δὲν συνίσταται πούδ' ἐκ μόνων θέσεων. Λοιπὸν τῆ μὲν πρώτῃ θυθμικῶ σχήματος, ἐὰν ποιήσῃς τὰ μὲν τρία σημεῖα τῆς πρώτης πεντάδος δύο θέσεις μακρὰν καὶ βραχεῖαν, τὰ δὲ δύο, μίαν μακρὰν ἄρσιν, ἢ πρώτη πεντάς δίδει Παύσανα

διάγειον $\cdot 001$ · ὁμοίως καὶ ἡ δευτέρα πεντὰς τούτου τῆ σχήματος. Ἄρα ὁλόκληρος ὁ δεκάσημος δίδει δύο

Παίωνα διαγίους $001, 001$ · διότι διηρέθη κατὰ λόγον ἡμιόλιον, τὸν ὁποῖον ἔχει τὸ Παιωνικὸν γένος.

§. 203. Εἰς δὲ τὸ δεύτερον ἑυθμικὸν σχῆμα, ὅπερ συνίσταται ἀπὸ ἐξάδα καὶ τετράδα, καὶ σφίξει λόγον ἡμιόλιον, $000000, 0000$, ἐὰν ποιήσῃς τρεῖς μὲν θέσεις μακρὰς, δύο δὲ ἄρσεις ὁμοίως μακρὰς, γεννᾶται ὁ ἐπιβατὸς Πάων 01001 .

§. 204. Εἰς δὲ τὸ τρίτον ἑυθμικὸν σχῆμα, ὅπερ συνίσταται ἀπὸ πεντάδα καὶ πεντάδα, καὶ σφίξει λόγον ἰσότητος, $00000, 00000$, ἂν ποιήσῃς τὰ μὲν πέντε σημεία πέντε θέσεις βραχείας, τὰ δὲ λοιπὰ πέντε σημεία πέντε ἄρσεις βραχείας, γεννᾶται πενταπλῆξ Προκελευσματικός. Ἐπειδὴ ὅμως αὗτος ὁ πόνος δὲν εἶναι ἐν χρήσει, ἀνάλυσον τὴν πεντάδα εἰς τριάδα καὶ δυάδα, $000, 00$ · καὶ ἀπὸ μὲν τὴν τριάδα παράγει Τροχαῖον 01 , ἀπὸ δὲ τὴν δυάδα, Προκελευσματικὸν 01 . Ὅμοίως εἶναι δυνατόν νὰ παραχθῇ καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην πεντάδα, Ἰαμβος καὶ Προκελευσματικός $10, 01$.

§. 205. Ἡ δὲ Μίξις εὐροῦσα πόδας ἐτοιμοὺς, συμπλέκει αὐτούς, καὶ κατασκευάζει ἑυθμὸν ὁλόκληρον. Οἶον, ὅταν μὲν συμπλέξῃ Πάωνα μὲ Πάωνα, κατασκευάζει δεκάσημον ἑυθμὸν τὸν 001001 · ὅταν δὲ συμπλέξῃ Πάωνα μὲ Προκελευσματικὸν καὶ μὲ Ἰαμβον, κατασκευάζει δεκάσημον ἑυθμὸν τὸν 0010110 .

§. 206. Πάλιν ὅταν συμπλέξῃ Σπονδεῖον μὲ Προκελευσματικὸν, παράγει τὸν 0101 , ὅς τις ὀνομάζεται Ἰωνικός ἀπὸ μείζονος· ὅταν δὲ συμπλέξῃ μὲ ἓνα Ἰαμβον τρεῖς Τροχαίους, παράγει τὸν 10010101 .

§. 207. Ἡ Μίξις συμπλέκει ὄχι μόνον πόδας με πόδας, ἀλλὰ καὶ ῥυθμούς με πόδας, καὶ ῥυθμούς με ῥυθμούς, διὰ τὸ νὰ καταρτίσῃ ἐν σῶμα ῥυθμοῦ. Διότι ὁ μὲν Προσοδιακὸς ἐκ τριῶν, συνεπλάκη ἀπὸ πόδα μὲν Προκελευσματικὸν, ἀπὸ ῥυθμὸν δὲ Βακχεῖον,

011001 · ὁ δὲ ἐξῆς Προσοδιακὸς 10010101, συνεπλάκη ἀπὸ ῥυθμὸν Βακχεῖον, καὶ ἀπὸ ῥυθμὸν Ἴωνικὸν τὸν ἀπὸ μείζονος.

Τόσα λοιπὸν καὶ περὶ ῥυθμῶν ἀναφέρομεν, τὰ ὁποῖα ἐξετέθησαν κατὰ τὴν γνώμην Ἀριστείδου τοῦ Κοῦντυλιανῆ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ.

Περὶ Χειρονομίας.

§. 208.

Χειρονομία εἶναι κατὰ τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς μυσικοὺς κίνησις τῆς χειρὸς, ἀφορῶσα εἰς ἰδεασμὸν τῆς μελωδίας, καὶ εἰς καταμέτρησιν τῆς χρόνου, ὁ ὁποῖος ἐξοδεύεται εἰς αὐτὴν κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ῥυθμικῆς. Διὸ καὶ λέγουσι “Χειρονομία ἐστὶ νόμος παρὰ, ραδεδομένος τῶν ἁγίων πατέρων. Ἠνίκα γὰρ ἡ φωνὴ ἐκ τοῦ ψάλτου ἐξέρχεται, παραντίκα καὶ τὴν χειρονομίαν ἀπάρχεται, ἵνα ἐκ τῆς χειρονομίας ἐπιδείξῃ τὸ μέλος τὸ ἀρχόμενον. Ὡς γὰρ βοηθῶ χρωμένος ὁ ψάλτης, γνωριζούσῃ τὸν ἐκάστου λόγον, ἀρμοζόντως μελωδεῖ καὶ οὐκ ἀδιαφόρως.”

§. 209. Ἡ Χειρονομία ἦτον ἀναγκαῖα, λέγουσιν, εἰς τὸν ψάλτην, διότι δι’ αὐτῆς ἐδύνατο νὰ διακρίνη τὰς συνθέσεις τῶν χαρακτήρων τῆς ποσότητος καὶ ποιότητος, δι’ ὧν ἐγράφετο πᾶσα μελωδία καὶ ὁποῖος

ἐγίνωσκε καλῶς τὴν χειρονομίαν, ἔψαλλε μετὰ ἀρμονίας, καὶ ἔνθου, καὶ τάξεως. Εἰς ἡμᾶς ὅμως κατὰ τὸ παρὸν δὲν χρησιμεύει εἰς ἄλλο, παρὰ εἰς τὸ νὰ μάθωμεν τὴν ἐτυμολογίαν τινῶν χαρακτήρων, οἵτινες ἔλαβον τὴν ὀνομασίαν ἀπὸ τῆς χειρονομίας.

§. 210. Τὸ μὲν Ἴσον ὠνομάσθη οὕτω, διότι κρατεῖ τὴν φωνὴν ἀλλύστων. Ἐχειρονομεῖτο δὲ διὰ τριῶν δακτύλων εἰς τύπον τῆς ἁγίας Τριάδος, ὡς τυποῦται ὁ Σταυρός.

§. 211. Τὸ δὲ Ὀλίγον ὠνομάσθη οὕτω, διότι δι' αὐτοῦ ἀναβαίνομεν κατ' ὀλίγον, ἤγουν μὲ διάστημα τόνου ἑνός, ἐν ᾧ διὰ μὲν τῆς Κεντήματος ἀναβαίνομεν ὑπερβατῶς δύο τόνους· διὰ δὲ τῆς Ὑψηλῆς, τέσσαρας. Συγκρίνεται δὲ τὸ Ὀλίγον μὲ τὸ Κέντημα καὶ μὲ τὴν Ὑψηλὴν, ἐπειδὴ οἱ πρῶτοι εὐρέται τῶν χαρακτήρων αὐτῆς μόνους τοὺς τρεῖς χαρακτήρας μετεχειρίσθησαν διὰ τὴν ἀνάβασιν. Ἐχειρονομεῖτο δὲ τὸ Ὀλίγον εἰς τύπον τῆς ἁγίας χειρὸς τοῦ Κυρίου, εἰπόντος· “ Βάλλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ „ πλοίου τὸ δίκτυον, καὶ εὐρήσετε „.

§. 212. Ἡ δὲ Πετασὴ ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν ἀπὸ τῆς χειρονομίας· διότι ὅταν ἐχειρονομεῖτο, ἡ χεὶρ ὡς πτερόν ἀνίετο καὶ ἐπέτατο. Ἐχειρονομεῖτο δὲ μετὰ τῶν πέντε δακτύλων ἀθροισμένων, καὶ ἐδείκνυε τὴν χεῖρα ὡς πετῶσαν, εἰς τύπον τῆς χειρὸς τοῦ Κυρίου, εἰπόντος εἰς τὸν Παράλυτον· “ Ἄρον τὸν κράββατόν „ σου, καὶ περιπάτει „.

§. 213. Τὸ Κέντημα ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τῆς χειρονομίας· διότι ὁ χειρονομῶν τὸ Κέντημα, ἐσχημάτιζε τὸν δάκτυλον τὸν λιχανόν, ὡσεὶ ζεντῶντα. Τὴν αὐτὴν δὲ χειρονομίαν εἶχον καὶ τὰ δύο Κεντήματα· ἐχειρονομοῦντο δὲ εἰς τύπον τῆς θεότητος, καὶ ἀνθρωπότητος.

§. 214. Ἡ μὲν Ὑψηλὴ αὐτῶς ὠνομάσθη, διότι

ἔδειξεν ἄλλος χαρακτήρ ὑποῖ τοσοῦτον τὴν φωνήν. Ἡ δὲ χαμηλή, διότι οὐδεὶς ἄλλος χαρακτήρ καταβίβαζει τοσοῦτον τὴν φωνήν. Τὸ δὲ κάτω κείμενον λέγεται Χαμηλόν. Δὲν ἐχειρονομῶντο δὲ αὐταῖ, καθὼς καὶ τὸ Κέντημα μοναχόν, ἐπειδὴ τέσσαρες χαρακτήρες, τὸ Κέντημα, ἡ Ὑψηλή, τὸ Ἐλαφρόν, καὶ ἡ Χαμηλή, ἐλέγοντο πνεύματα καὶ συνεχειρονομῶντο μὲ τὰ σώματα, τὰ ὁποῖα ἦσαν ὅλοι οἱ λοιποὶ χαρακτήρες, πλὴν τῆς Ὑποῤῥοῆς, ἣτις οὔτε σῶμα ἐλέγετο, οὔτε πνεῦμα.

§. 215. Ἡ μὲν Ἀπόστροφος ὠνομάσθη οὕτω, διότι ἀποστρέφει τὴν φωνήν ἀπὸ τῆ ὀξείως ἐπὶ τὸ βαρὺ, καὶ ἀντίκειται τῷ Ὀλίγῳ. Τὸ δὲ Ἐλαφρόν ὠνομάσθη οὕτω, διότι κατεβίβαζε δύο φθόγγους μὲ ἐλαφρότητα, καὶ ὄχι καθὼς κατέβαινον διὰ δύο ἀποστροφῶν. Ἡ δὲ Ὑποῤῥοῆ ἔλαβε ταύτην τὴν ὀνομασίαν, διότι ἕξει, λέγουσι, δι' αὐτὴν ἡ φωνὴ διὰ τοῦ λάρυγγος, καθὼς τὸ ὕδωρ ἐν ταῖς μικραῖς πέτραις.

§. 216. Ἀπὸ τὴν ἔμφρασιν φαίνεται, ὅτι ἡ χειρονομία εἶχε γένος θυθμοῦ δακτυλικόν καὶ ἐπράττετο κατὰ τὸν διπλοῦν προκελευσματικὸν πόδα ἢ κατὰ τὸ μέτρον 4, ὅπερ πληροῦται μὲ δύο θέσεις καὶ μὲ δύο ἄρσεις (§. 164.). Διότι ὅλα τὰ παλαιὰ μέλη, ἃ τινὰ ἐμελίζοντο, ἐν ᾧ ὑπῆρχεν εἰς προᾶξιν ἡ χειρονομία, μὲ τῆτο τὸ μέτρον μετρούμενα, εὐφρασκονται, ὅτι φυλάττουν ἔμφρασιν (§. 170.) (α).

α) Ἡ χειρονομία ἤρξατο νὰ ἐνεργῆται εἰς τὴν ἐκκλησίαν εὐθύς μασὴ μὲ τὴν χρῆσιν τῆς μελωδίας προήχθη δὲ εἰς τὸν ἑψιστόν της βαθμὸν ἐπὶ Θεοφίλου αὐτοκράτορος, κατὰ τὸ 830 ἔτος ἀπὸ Θεογονίας ἐπειδὴ ἐκαλλιεργεῖτο καὶ ὑπὸ Βασιλέων καὶ ἐνοστιμῆντο νὰ χειρονομῆ οὗτος ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ἐν φαιδραῖς πανηγύρεσι. Μετὰ δὲ τὴν πτώσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς Βασιλείας παρήμαζε μὲν κατ' ὀλίγον ἡ χειρονομία, ἐσώζετο δὲ μέχρι τοῦ ἀχν' ἔτους διότι κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν Ἰάκωβός τις τοῦπικλήν Βάρβαρος ἐκ τῶν Ἑνε-

ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΡΙΤΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Περὶ τῶν κατὰ Μουσικὴν Γενῶν.

§. 217.

Γένος εἰς τὴν μουσικὴν εἶναι ποιά διαίρεσις τετρα-
χόρδου. Γένη δὲ τῆς μουσικῆς εἶναι τρία· Διατονικὸν,
Χρωματικὸν, καὶ Ἐναρμόνιον. Καὶ διατονικὸν γένος
καθ' ἡμᾶς εἶναι ἐκείνο (α), τὸ ὁποῖον γερμίζει τὸ Δια-

τῶν, ἠρώτησε τὸν ἐκ Κρήτης πρωτοψάλτην Δημητρίον
Ταμίαν, διὰ ποίαν αἰτίαν συνειδίξουσιν ἐν τῇ ἀνατολικῇ
ἐκκλησίᾳ νὰ χειρονομῶσι, καὶ νὰ ψάλλωσι τὸ τερερε; δέ-
δωκε δὲ τὴν περὶ τοῦτου ἀπόκρισιν ὁ φιλόσοφος Γεράσι-
μος καὶ Βλάχος καὶ Κοῆς, παρακληθεὶς ὑπὸ τοῦ εἰρημέ-
νον Δημητρίου Ταμιά. Εἰς τοὺς ἑδικούς μας ὁμως και-
ροὺς εἶναι διόλου ἄγνωστος ἢ μεταχειρίσις τῆς χειρονομίας.
» Καὶ σὺν τῇ ἐπινεύσει καὶ ἐδλογίᾳ τοῦ ἀγιωτάτου ἡμῶν
» Πατριάρχου, ἀπαρχεσθαι αὐτοὺς (τοὺς τέσσαρας δομι-
» στίκους τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας) τὴν τιμίαν καὶ θεύρι-
» στον αἴνεσιν, τὴν ἐξ οἰκείων χειλέων τοῦ σοφωτάτου καὶ
» θεοπροβλήτου ἡμῶν Βασιλέως Λέοντος ἔξυφανθεῖσαν, καὶ
» ἅμα τῇ αὐτῆς ἐκφωνήσει, καὶ πολυτέχνῳ τῆς χειρονο-
» μίας κινήσει, ὁμοθυμαδὸν ἅπαντας τοὺς ἀνακειμένους
» ἄδειν καὶ συμπάλλειν τὸ ῥῆθρὲν ἱερὸν ἄσμα, τὸ ἐκ μελιστα-
» γῶν χειλέων σταλάξαι ἅπασιν τοῖς πιστοῖς ὑπηκόοις,».
Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος. Τομ. Α'. σελ. 429.

α) Λέγομεν καθ' ἡμᾶς, ἐπειδὴ τὸ ἡμέτερον διαφέρει τοῦ τῶν
Ἀρχαίων Ἑλλήνων, καὶ τοῦ τῶν Εὐρωπαίων, καθὼς γί-
νεται φανερὸν ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα.

πασῶν σύστημα με τόνους ἐπὶ τὰ, μείζονας μὲν τρεῖς, ἐλάσσονας δὲ δύο, καὶ ἐλαχίστους δύο (§. 51.).

§. 218. Τετράχορδον εἶναι τάξις φθόγγων, ἐξῆς μελωδομένων, τῶν ὁποίων οἱ ἄκροι συμφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλους κατὰ τὸ Διατεσσάρων σύστημα: οἶον, τὸ ζω νη πα βου, λέγεται Τετράχορδον, ἐπειδὴ σύγκειται ἀπὸ τέσσαρας συνεχεῖς φθόγγους, καὶ συμφωνεῖ ὁ ἄκρος ζω μὲ τὸν ἄκρον βου.

§. 219. Διατονικὸν γένος κατὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι ὅπερ ὠνόμαζον καὶ Πυθαγορικὴν Ὀκτάχορδον, ἔχουσαν οὕτω

κε, ζω νη πα βου γα δι Κε.

Ἦξε δὲ αὐτὴν ὁ Πυθαγόρας ὁδεύσαν ἀπὸ τῆ βαρέος εἰς τὸ ὀξύ οὕτω λείμμα, τόνος, τόνος ἤγην ζω νη, νη πα, πα βου καὶ τῆτό ἐστι τὸ διὰ τεσσάρων σύστημα. Καὶ πάλιν, λείμμα, τόνος, τόνος ἤγουν βου γα, γα δι, δι κε καὶ τῆτό ἐστιν ἄλλο διὰ τεσσάρων. Εἶτα προσέθηκέν ἐν τῇ ἀρχῇ τὸν Προσλαμβανόμενον κε, ἔχοντα διάστημα τόνου.

§. 220. Τῆ μὲν τόνου τὸ διάστημα ἔχει λόγον τὸν ἐπόγδοον, ἤγουν ὃν ἔχει τὰ 9:8· τῆ δὲ λείμματος τὸ διάστημα πρὸς τὸ τῆ τόνου ἔχει λόγον, ὃν τὰ 13:27. Ὅλα δὲ τὰ διαστήματα τῆς Πυθαγορικῆς ὀκταχορδου, καθὼς ἀναφέρει ὁ Ἀριστείδης, μὲ τοὺς ἐξῆς ἀριθμοὺς ἐγνωρίζοντο.

9216, 8192, 7776, 6912, 6144, 5832, 5184, 4608.

κε, ζω, νη, πα, βου, γα, δι, Κε.

§. 221. Ὅταν ἐδίπλασιάζον ταῦτα τὰ ἐπὶ τὰ διαστήματα, παρήγον τὸ Διοδιαπασῶν σύστημα: τὸ ὁποῖον διήρει ὁ Πυθαγόρας ἀπὸ τῆ Προσλαμβανόμενου ἕως τῆς νήτης ὑπερβολαίων μὲ πέντε τετράχορδα. Τετράχορδον ὑπατῶν, Τετράχορδον μέσων,

Τετράχορδον συνημμένων, Τετράχορδον διεξευγμένων, καὶ Τετράχορδον ὑπερβολαίων.

τόνος	Νήτη ὑπερβολαίων	2304	κε
τόνος	ὑπερβολαίων διάτονος	2592	δι
λείμμα	τρίτη ὑπερβολαίων	2916	γα
τόνος	νήτη διεξευγμένων	3072	βου
τόνος	διεξευγ. διάτον. καὶ νήτ. συνημ.	3456	πα
λείμμα	συνημ. διάτον. καὶ τρίτ. διεξευ.	3888	νη
ἀποτομή	παραμέσος	4096	ζω
λείμμα	τρίτη συνημμένων	4374	ζωρ
τόνος	Μέση	4608	κε
τόνος	μέσων διάτονος	5184	δι
λείμμα	παραυπάτη μέσων	5832	γα
τόνος	ὑπάτη μέσων	6144	βου
τόνος	ὑπάτη διάτονος	6912	πα
λείμμα	παραυπάτη ὑπατιῶν	7776	νη
τόνος	ὑπάτη ὑπατιῶν	8192	ζω
τόνος	Προσλαμβανόμενος	9216	κε

Τετράχορ. Τετράχορδ. Τετράχ. Τετράχ. διεξευ. Τετράχορδον
ὑπατιῶν μέσων συνημν. ὑπερβολαίων.

§. 222. Τὸ μὲν Τετράχορδον ὑπατιῶν περιέχει τὰς χορδὰς, ζω νη πα βου· τὸ δὲ Τετράχορδον μέσων περιέχει τὰς χορδὰς, βου γα δι κε· τὸ δὲ Τετράχορδον συνημμένων περιέχει τὰς χορδὰς, κε ζωρ ζω νη, ἢ ζωρ ζω νη πα· τὸ δὲ Τετράχορδον διεξευγμένων περιέχει τὰς χορδὰς, ζω νη πα βε· καὶ τὸ Τετράχορδον ὑπερβολαίων περιέχει τὰς χορδὰς, βε γα δι κε.

§. 223. Συναφή μὲν ὀνομάζεται, ὅταν εὑρίσκηται τόνος κοινὸς ἐν μέσῳ δύο τετραχόρδων, ἐξῆς μελωδομένων· οἷον, ζω νη πα βε, βε γα δι κε. Ὅθεν καὶ

συνημμένον Τετράχορδον. Διάζευξις δὲ λέγεται, ὅταν εὐρίσκηται τόνος ἀνά μέσον δύο τετραχόρδων, ἐξῆς μελωδομένων ὄιον, κε ρ ζω νη πα, βου γα δι κε ὄθεν καὶ διεξευγμένον Τετράχορδον.

§. 224. Ὁ Προσλαμβανόμενος δὲν συντελεῖ εἰς τὸ νὰ σχηματίσῃ τὸ τετράχορδον τῶν βαρυτέρων χορδῶν καὶ δὲν προσελήφθη κατ' ἄλλον τρόπον, εἰμὴ διὰ νὰ τελειοποιήσῃ τὴν βαρυτέραν Ὀγδόην, καὶ νὰ προξενήσῃ εἰς τὴν Μέσσην νὰ εὐρίσκηται ἐν τῷ μέσῳ τῆς Δισδιαπασῶν συστήματος, ἦτοι τοῦ πεντεκαιδεκαχόρδου (α).

§. 225. Ἡ δὲ ἡμετέρα κλίμαξ τῆς Διατονικῆς γένους πα βου γα δι, κε ζω νη Πα, σύγκεται κατὰ διάζευξιν ἀπὸ δύο τετραχόρδα ὁμοία· ἡ δὲ ὁμοιότης αὐτῶν γίνεται ἀπὸ τὰ ἀναλόγως ἴσα διαστήματα τῶν ἐν αὐτοῖς τόνων. Διότι τὰ ἐξ ἀνὰ μέρος τῶν δύο τετραχόρδων διαστήματα, ἀνὰ δύο μὲν ἐξεταζόμενα, εὐρίσκονται ἴσα· ὄιον, τὸ μὲν πα βου εἶναι ἴσον τῷ κε ζω· τὸ δὲ βε γα, ἴσον τῷ ζω νη· τὸ δὲ γα δι, ἴσον τῷ νη Πα· ἀλλῶς δὲ θεωρούμενα, εὐρίσκονται ἀνίστα.

§. 226. Ἄν θῆλῃ τις νὰ γνωρίσῃ δι' ἀριθμῶν τὰ διαστήματα τῆς κλίμακος τῆς κατ' ἡμᾶς Διατονικῆς γένους ἐν τῷ Διαπασῶν συστήματι, λέγομεν, ὅτι οὕτως ἠύραμεν αὐτὰ ἐγγύτερον τῆς ἀληθείας (β).

α) Ὡνομάσθη, λέγει ὁ Ἀριστείδης, ὁ μὲν Προσλαμβανόμενος οὕτως, ὅτι τῶν ὀνομαζομένων τετραχόρδων οὐδενὶ κοινῶν· ἀλλ' ἐξῶθεν προσλαμβάνεται διὰ τὴν ἐπὶ Μέσσην συμφωνίαν, τονικὸν ἐπέχων λόγον πρὸς τὴν Ὑπάτην ὑπατῶν, ὃν ἔχει Μέσση πρὸς παραμέσον. Ὑπάτη δὲ ὑπατῶν ὀνομάσθη ἢ μετὰ τὸν Προσλαμβανόμενον χορδῇ, ὅτι τοῦ πρώτου Τετραχόρδου πρώτη τίθεται· τὸ γὰρ πρῶτον Ὑπατον ἐκάλεον οἱ παλαιοί. Παριπάτη δὲ, ἢ παρ' αὐτὴν κειμένη.

β) Τὸ διάστημα δι κε εἶναι μείζον τῆς κε ζω· καὶ τὸ κε ζω εἶναι μείζον τῆς ζω νη. Ὅταν ὑποτεθῇ τὸ δι κε ἴσον ¹². εὔ-

1 $\frac{3}{2}$ $\frac{2}{3}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{2}{3}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{4}$
 δι κε ζω νη πα βου γα Δι.

Ὅθεν εὐρίσκομεν τὴν σχέσεν δύο τόνων, θεωροῦν-
 τες τὴν σχέσιν τῶν κλασμάτων αὐτῶν, καὶ πολλα-
 πλασιάζοντες τὸν ἀριθμητὴν τῆ πρώτου ἐπὶ τὸν πα-
 ρονομασίην τῆ δευτέρου, καὶ πάλιν τὸν ἀριθμητὴν
 τῆ δευτέρου ἐπὶ τὸν παρονομασίην τῆ πρώτου· οἷον,
 ὁ πα:βου:: $\frac{3}{2}$: $\frac{1}{4}$ = 36:33 = 12:11. Πάλιν ὁ κε:
 ζω:: $\frac{2}{3}$: $\frac{1}{4}$ = 216:198 = 108:99 = 12:11.

§. 227. Οἱ δὲ Εὐρωπαϊοὶ μουσικοὶ κατανοήσαντες,
 ὅτι οἱ παλμοὶ τῶν χορδῶν γίνονται διάφοροι ἀπὸ
 τὰ διάφορα μήκη, ἔκριναν εὐλογον νὰ διορίσωσι τὴν

ρίσκεται τὸ μὲν κε ζω ἴσον 9, τὸ δὲ ζω νη ἴσον 7: Τότε
 καὶ ἐπὶ τῆς χορδῆς εὐρίσκεται τὸ δι κε νὰ ἔχη λόγον πρὸς
 μὲν τὸν κε ζω, ὃν $\frac{1}{2}$: $\frac{1}{12}$ πρὸς δὲ τὸ ζω νη, ὃν $\frac{1}{3}$: $\frac{1}{12}$.

Δ ε ἰ ξ ι ς.

Ὅς 12 : 9 :: $\frac{1}{2}$: γ. Ἄρα 12 γ = 9 · $\frac{1}{2}$ = 4. ὡς εχ = $\frac{1}{12}$.

Πάλιν ὡς 12 : 7 :: $\frac{1}{3}$: γ. Ἄρα 12 γ 7 · $\frac{1}{3}$ = 7. ὡστε γ

= $\frac{7}{12}$ = $\frac{7 \cdot 1}{12}$ = $\frac{7}{12}$.

Δύναται δὲ νὰ εἶρη τινὰς ταύτην τὴν ἀλήθειαν διὰ πέ-
 ρας τῆτον τὸν τρόπον. Αἰμψάνει δύο πανδουρίδας, ἀπὸ τὰς
 ὁποίας ἡ μία δὲν ἔχει δεδεμένους τοὺς τόνους, καὶ ἡ ἄλλη
 τοὺς ἔχει δεδεμένους κατὰ τὴν ἡμέτεραν μουσικὴν ἀσφαλέ-
 στατα τὸ κατὰ δύναμιν· εἶτα μὲ τὸν νη ταύτης ποιεῖ σύμ-
 φωνον τὸν βόμβον ἐκείνης, καὶ τὸν ὑποδέξει δι' καὶ ἐπὶ
 τῆς πρώτης ἔχει τὸν πα, καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης τῆς ἀδέτου ζητεῖ τὸ
 σύμφωνον, καὶ, ὅπου τὸ εἶρη, γράφει τὸν κε. Τοῦτο τὸ
 νεωστὶ εἶρεθὲν διάστημα δι κε διαιρεῖ εἰς 12 τμήματα.
 Ἐπειτα μὲ τὸν πα ποιεῖ σύμφωνον τὸν αὐτὸν βόμβον, καὶ
 ἔχει τὸν βου, καὶ ζητεῖ τὸ σύμφωνον, καὶ, ὅπου τὸ εἶρη,
 γράφει τὸν ζω. Μετέπειτα μὲ τὸν βου ποιεῖ σύμφωνον πάλ-
 λιν τὸν αὐτὸν βόμβον, καὶ ἔχει τὸν γα, καὶ ζητεῖ παρο-
 μοίως τὸ σύμφωνον, καὶ, ὅπου τὸ εἶρη, γράφει τὸν νη.
 Ὑστερον θεωρεῖ τοὺς νεωστὶ γραφέντους φθόγγους, καὶ εὐ-
 ρίσκει γεγραμμένον εἰς μὲν τὰ 12, τὸν κε· εἰς δὲ τὰ 9, τὸν
 βου· καὶ εἰς τὰ 7, τὸν γα.

ἀναλογίαν τῶν διαστημάτων τῶν τόνων ἀπὸ τοὺς παλμούς. Ὅθεν λέγουσι, ὅτι οἱ ἀριθμοὶ τῶν παλμῶν, οἵπερ εἰκονίζουσι τὰ διαστήματα τῶν κατ' αὐτοὺς τόνων, εἶναι ἐν λόγῳ ἀντιστρόφῳ τῶν μηκῶν. Ἐχουσι δὲ οὕτως:

1, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{7}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{9}$

οὐτ, ρε, μι, φα, σολ, λα, σι, Οὐτ.

§. 228. Ὅταν μὲν θέλωμεν νὰ εὐρώμεν τὴν σχέσιν δύο τόνων κατ' αὐτῆς, πράττομεν ἅσα ἐλακθήθησαν ἀνωτέρω. Ὅταν δὲ θέλωμεν νὰ εὐρώμεν τὴν σχέσιν δύο τόνων ἐνὸς μὲν κατ' αὐτοὺς, τοῦ δὲ λοιποῦ καθ' ἡμᾶς, τότε παραστήγομεν ~~κάθε~~ τόνον μὲ δύο φθόγγους, καὶ μὲ δύο κλάσματα· καὶ εὐρίσκομεν κατὰ τὰ ἀνωτέρω τὴν σχέσιν τῶ ἐνὸς τόνου χωριστὰ, καὶ τῶ ἄλλου χωριστὰ. Οἷον, ὅταν θέλωμεν νὰ γνωρίσωμεν, ποίαν σχέσιν ἔχει ὁ δι πρὸς τὸν ρε, ποιῶμεν οὕτως ὡς γα:δι:: $\frac{1}{3}$: $\frac{1}{4}$ = 18:16 = 9:8. Πάλιν ὡς οὐτ:ρε::1: $\frac{1}{2}$ = 9:8. Ἄρα ὁ δι ἔχει τὴν αὐτὴν σχέσιν μὲ τὸν ρε.

Ἰδού σοι καὶ πίναξ, ὅπου σημειόνονται τινὰ διαστήματα τὰ ἀναγκαῖότερα πρὸς γνώρισιν.

δι: κε	9: 8	ρε: μι	10: 9
νη: πα	9: 8	σολ: λα	10: 9
γα: δι	9: 8	οὐτ: ρε	9: 8
πα: ββ	12: 11	λα: σι	9: 8
κε: ζω	12: 11	μι: φα	16: 15
ββ: γα	88: 81	σι: οὐτ	16: 15
ζω: νη	88: 81	φα: σολ	9: 8
πα: δι	4: 3	λα: ρε	27: 20
κε: πα	4: 3	μι: λα	4: 3
δι: Δι	1: $\frac{1}{2}$	ρε: Ρε	1: $\frac{1}{2}$
πα: Πα	1: $\frac{1}{2}$	λα: Λα	1: $\frac{1}{2}$

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ Ἡμιτόνων.

§. 229.

Τόνοι ὀνομάσθησαν τὰ ἐπτὰ διαστήματα τῆς διατονικῆς κλίμακος πα βε γα δι ζε ζω νη Πα. Ὄταν δὲ χωρισθῇ ἐν ἀπὸ αὐτὰ δίχα μὲν, ὄχι ὅμως καὶ κατὰ μέσον ἀκριβῶς, καὶ ληφθῇ τὸ ἐν ἀπὸ τὰ δύο διαστήματα, τὸ τοιοῦτον διάστημα ὀνομάζεται Ἡμίτονον (α).

§. 230. Ὄταν εἰς τὸ διάστημα τῆς τόνου, θεωρημένου ἐπὶ τὸ ὄξύ, προστεθῇ τὸ διάστημα τῆς ἡμιτόνου, καὶ γένη ἐν διάστημα ἀπὸ τὰ δύο, τὸ τοῖστον λέγεται Δίεσις· ἦγυν ἡ πλεονεξία τῆς τόνου, δηλαδὴ ἅταν σιωπᾶται μὲν ὁ τόνος, φθέγγηται δὲ τὸ ὑπὲρ αὐτὸν ἡμίτονον. Σημαίνεται δὲ ἡ Δίεσις τῷδε τῷ σημείῳ ζ· Ἡ δὲ μειονεξία τῆς τόνου, ἦγουν ὅταν σιωπᾶται μὲν ὁ τόνος, φθέγγηται δὲ τὸ ὑπ' αὐτὸν ἡμίτονον, τὸ τοῖστον λέγεται Ὑφεσις, καὶ σημαίνεται τῷδε τῷ σημείῳ ρ. ἀφορῶσι δὲ καὶ ἡ Δίεσις καὶ ἡ Ὑφεσις ἐπὶ τὸ ὄξύ· εἰδὲ ἀφορῶσιν ἐπὶ τὸ βαρὺ, γί-

- α) Τὸ Ἡμίτονον δὲν ἐννοεῖ τὸν τόνον διηρημένον ἀκριβῶς εἰς δύο, ὡς τὰ δώδεκα εἰς ἕξ καὶ ἕξ, ἀλλ' ἀορίστως ἦγουν τὰ δώδεκα εἰς ὀκτὼ καὶ τέσσαρα, ἢ εἰς ἐννέα καὶ τρία, καὶ τὰ λοιπὰ. Διότι ὁ γα δι τόνος διαιρεῖται εἰς δύο διαστήματα, ἀπὸ τὰ ὅποια τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ ὄξυος ἐπὶ τὸ βαρὺ εἶναι τριτημόριον τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ βαρέος ἐπὶ τὸ ὄξύ, εἶναι δύο τριτημόρια, καὶ τὰ λοιπὰ. Εἶναι ἔτι δυνατὸν καὶ διαιρεθῆ καὶ ἀλλῶς· τὸ ἡμίτονον ὅμως τοῦ βου γα τόνου καὶ τοῦ ζω νη, εἶναι τὸ μικρότατον; καὶ δὲν δέχεται διαφορετικὴν διείρεσιν· διότι λογίζεται ὡς τεταρτημόριον τοῦ μεζονος τόνου ἦγουν ὡς 3:12.

νεται τὸ ἐναντίον· δηλαδή ἡ μὲν πλεονεξία τῆ τόνου δίδει ὑφείσιν ἢ δὲ μειονεξία τῆ τόνου δίδει δέσιν.

§. Δίεσιν λοιπὸν ποιῶ, ἐὰν φέρῃ εἰπεῖν καταβαίνων ἀπὸ τῆ κε, ἀφήσω τὸ τονιαῖον διάστημα τῆ δι, καὶ λάβω ἢ ἐν τριτημόριον, ἢ δύο τριτημόρια αὐτῆ τῆ τόνου ἢ ἐν τεταρτημόριον, ἢ δύο, ἢ τρία οὕτω ποιῶ δέσεις καὶ ὅλα τὰ ἄλλα διαστήματα τῆς διατονικῆς κλίμακος. Δυνάμεθα δὲ θεωρεῖν αὐτὰ μόνον ἐπὶ χορδῆς (α).

§. 232. Ὑφείσιν δὲ ποιῶ, ἐὰν καταβαίνων ἀπὸ τῆ κε ἀφήσω τὸ τονιαῖον διάστημα τοῦ δι, καὶ ἀφ' οὗ προσθέσω εἰς αὐτὸ ἐν τριτημόριον, ἢ δύο τριτημόρια, ἢ ἐν τεταρτημόριον, ἢ δύο, ἢ τρία, λάβω τὸ ἔτω σύνθετον διάστημα, καὶ προσφέρω ἐκεῖ τὸν δι· ἔτω ποιῶ ὑφείσεις καὶ ὅλα τὰ ἄλλα διαστήματα τῆς διατονικῆς κλίμακος.

§. 233. Δίεσις μὲν ἄρα ἐστὶ φθόγγος τόνου τῆς κλίμακος, ὀξυνθέντος ἡμιτόνω· οἷον, ἐν τῇ πα βου δ δι, κε ζω δ Πα κλίμακι, αἱ δύο δέσεις δεικνύουσιν, ὅτι αἱ φθόγγοι γα καὶ νη προφέρονται ἡμιτόνω ὀξύτεροι τῶν φυσικῶν. Ὑφείσις δὲ, φθόγγος τόνου τῆς κλίμακος, βαρυνθέντος ἡμιτόνω· οἷον ἐν τῇ πα βου γ δι, κε ζω γ Πα κλίμακι, αἱ δύο ὑφείσεις

α) Τὰ σημεῖα δ γ λαμβάνονται ἀορίστως εἰς τὰ διαστήματα ἅτινα εἶναι μεγαλύτερα ἢ μικρότερα ἀπὸ τὸν τόνον· ὅταν ὁμως ζητῆται ἀκριβῆς ἔρευνα εἰς αὐτὰ, οὕτω σημαίνουσιν ἐν ἀναβάσει.

Πλεονεξία μὲν	Μειονεξία δὲ
τὸ μὲν δ ἑνὸς τεταρτημορίου $\frac{1}{4}$	τὸ μὲν γ ἑνὸς τεταρτημορίου $\frac{1}{4}$
τὸ δὲ δ δύο τεταρτημορίων $\frac{2}{4}$	τὸ δὲ γ δύο τεταρτημορίων $\frac{2}{4}$
τὸ δὲ ε τριῶν τεταρτημορ. $\frac{3}{4}$	τὸ δὲ γ τριῶν τεταρτημορ. $\frac{3}{4}$
τὸ δὲ δ ἑνὸς τριτημορίου $\frac{1}{3}$	τὸ δὲ γ ἑνὸς τριτημορίου $\frac{1}{3}$
τὸ δὲ ε δύο τριτημορίων $\frac{2}{3}$	τὸ δὲ γ δύο τριτημορίων $\frac{2}{3}$

μηνύουσιν, ὅτι οἱ φθόγγοι γὰ καὶ νη ἀπαγγέλλονται ἡμιτόνω βαρύτεροι τῶν φυσικῶν.

§. 234. "Όταν ἀπαγγέλληται ἡ δίσσις ἢ ἡ ὕφρσις τῆ τόνου, σιωπᾶται διόλου ὁ φθόγγος τῆ τόνου, τῆ ὁποίου τὴν δίσσιν ἢ τὴν ὕφρσιν φθεγγόμεθα. Ἐπειδὴ ἡ μουσικὴ ἡμῶν καὶ τῶν Ὁθωμανῶν θέλει νὰ γειμίζει τὴν κλίμακα μὲ διαστήματα ἑπτὰ. Ἐπειδὴ δὲ εἰς Εὐρωπαϊκὰς μελωδίας εὐρίσκεται ἀπαγγελλόμενος καὶ ὁ τόνος καὶ ἡ δίσσις καὶ ἡ ὕφρσις, ὅταν θέλωμεν νὰ γράψωμεν τοιαύτας μελωδίας, μεταχειρίζομεθα Ἴσα, καὶ ἐπ' αὐτῶν τίθεται ἡ ὕφρσις καὶ ἡ δίσσις· οἷον τὴν μὲν διδι γαγα βουβου πα μελωδίαν οὕτω γράφομεν

π φ φ φ π τὴν δὲ πα πα ββ ββ
 φ π δ δ δ Δ
 γαγα δι, οὕτω

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς ἐν φθόγγοις διαφορᾶς.

§. 235.

Εx τῶν εἰρημένων γίνεται φανερόν, ὅτι μόνον οἱ τρεῖς μείζονες τόνοι τῆς ἡμετέρας διατονικῆς κλίμακος εἶναι ἴσοι μὲ τοὺς τόνους τῶν ἀρχαίων ἐλλήνων· οἱ δὲ ἄλλοι ἄνισοι. Καὶ τὸ λεῖμμα ἐκείνων, ἢ τὸ ἡμίτονον τῶν Εὐρωπαϊῶν σι ουτ, εἶναι μικρότερον ἀπὸ τὸν ἡμέτερον ἐλάχιστον τόνον βου γα. Διὰ τῆ το καὶ οἱ φθόγγοι τῆς ἡμετέρας διατονικῆς κλίμακος ἔχουσιν ἀπαγγελίαν διάφορον, τινὲς μὲν ταῦτιζόμενοι, τινὲς δὲ ὄξυνόμενοι, καὶ τινες βαρυνόμενοι. Ὁ μὲν γὰ καὶ δι ἀπαγγέλλονται εἰς τὸ αὐτὸ διάστημα

μὲ τὸν οὐτ καὶ ρε τῶν Εὐρωπαϊῶν, μηδὲως δια-
φύροντες αὐτῶν μήτε τῆ ὀξύτητι μήτε τῆ βαρύτητι·
ὁ δὲ κε εἶναι ἀνεπαισθήτως ὀξύτερος τῆ μι· ὁ δὲ ζω
εἶναι ἡμιτόνω ὀξύτερος τοῦ φα· ὁ δὲ νη εἶναι ἀνε-
παισθήτως τῆ σολ· ὁμοίως καὶ ὁ πα, ἀνεπαισθήτως
βαρύτερος τῆ λα· καὶ ὁ βου εἶναι ὀλίγω βαρύτερος
τοῦ σι.

§. 236. Αἱ ὑφέσεις τῶν Εὐρωπαϊῶν ὅλαι σχεδὸν
εἶναι ὀλίγω βαρύτεραι ἀπὸ τὰς ἡμετέρας ὑφέσεις·
καὶ ὅλοι μὲν οἱ ἡμέτεροι τόνοι γίνονται καὶ ὑφέσεις
καὶ διέσεις· τῶν δὲ Εὐρωπαϊῶν οἱ φα, οὐτ, δὲν
γίνονται ὑφέσεις· οὔτε οἱ σι, μι, γίνονται διέσεις.

§. 237. Ὅλοι οἱ φθόγγοι τριχῶς διακρίνονται· οἶον,
πα φυσικὸς, πα διέσις, καὶ πα ὑφesis. Ὁ δὲ ζω
διακρίνεται τετραχῶς· οἶον, ζω φυσικὸς, ὃν δίδωσι
τὸ Διαπασῶν σύστημα, καὶ ὃς συνιστᾷ τὸ ζω κε διά-
στημα τόνον ἐλάσσονα· ζω βαρὺς ὃν δίδωσιν ὁ Τρο-
χὸς, καὶ ὃς προφέρεται μὲν ἀααες, ποιεῖ δὲ τὸ ζω νη
διάστημα τόνον μείζονα· ζω ὑφesis· καὶ ζω διέσις.

§. 238. Οἱ αὐτοὶ φθόγγοι ἐν μὲν ἀναβάσει ποι-
ῆσιν εἰς τὴν ἀκοὴν ἄλλην ἐντύπωσιν, ἐν δὲ κατα-
βάσει ἄλλην. Ὅθεν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ εἰς
τὸν αὐτὸν τόνον ἐν μὲν ἀναβάσει ἐδιδον ἄλλον φθό-
γγον· ἐν δὲ καταβάσει, ἄλλον. Οἶον, τὸν πα εἰμὲν
ἐθεώρουν ὑπὸ τοῦ νη, ἐφθέγγοντο αὐτὸν ααααες·
εἰδὲ τὸν ἐθεώρουν, ἀπὸ τῆ βου, ἐφθέγγοντο αὐτὸν
ααααες· καὶ τοῦτο εἶναι ὑπερ ὀνομάζεται ποιότης τῶν
φθόγγων (§. 73.).

§. 239. Ἡ διέσις καὶ ἡ ὑφesis ἕως οὔ δὲν ἀπα-
γγελθῶσι, δὲν ἀλλάζουσι τὴν ποιότητα τῶν φθόγ-
γων. Οἶον, ἐν τοῖς πα βου γα δι ρ ζω διαστήμα-
σιν, εἰμὲν σφέρομαι εἰς τοὺς φθόγγους πα βε γα
δι, καὶ ποιήσω τὴν κατάληξιν εἰς τὸν δι, ὁ φθό-
γγος δι δείχνει ποιότητα τῆ αγια (§. 73.).

γγίσω καὶ ὀλίγον τὴν ὑφῆσιν τοῦ κε, ὃ δι δείχνει ποιότητα τῆ λεχεαλες. Εἰς δὲ τὴν ποιότητα τῶν φθόγγων συντελεῖ καὶ ἡ προφορά· διότι ποιότης τῆ μὲν α?λαες εἶναι, τὸ νὰ ἀκούηται ἡ προφορά του τερπνῆ καὶ λεία· αὕτη μεταδίδεται καὶ εἰς τοὺς φθόγγους πα, κε. Τῆ δὲ λεαλες, τὸ νὰ ἀκούηται ἡ προφορά του ἡδεῖα καὶ κεντητικῆ· αὕτη μεταδίδεται καὶ εἰς τοὺς βου, ζω. Τοῦ δὲ λαλα, βομβώδης καὶ ὀγκώδης, καὶ μεταδίδεται καὶ εἰς τὸν γα. Τῆ δὲ α-για, ἀνδρικῆ καὶ τραχεῖα· μεταδίδεται δὲ καὶ εἰς τὸν δι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ Χρωματικοῦ Γένους.

§. 240.

Χρωματικὸν δὲ γένος εἶναι ἐκεῖνο, τῆ ὁποίου εἰς τὴν κλίμακα εὐρίσκονται ἡμίτονα ἢ ἐν ὑφέσει, ἢ ἐν διέσει, ἢ ἐν διέσει καὶ ὑφέσει. Ἐν μὲν ὑφέσει ἔτω νη ρ βου γα, δι ρ ζω Νη· ἐν δὲ διέσει οὕτω πα βου β δι, κε ζω β Πα· ἐν δὲ διέσει ἅμα καὶ ὑφέσει, οὕτω πα β ρ δι, κε β ρ Πα. Εἰς ταύτην δὲ τὴν κλίμακα ἀπαντῶνται δύο μὲν διέσεις, δύο δὲ ὑφέσεις.

§. 241. Χρῶμα δὲ λέγεται εἰς τὴν Μουσικὴν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δύναται νὰ βάψῃ τὴν γινομένην ποιότητα ἀπὸ τοὺς φθόγγους τῆς διατονικῆς κλίμακος, καὶ νὰ παράξῃ ποιότητα, ἔχουσαν ἥθος διάφορον· δύνανται δὲ νὰ ποιῶσι τῆτο αἱ διέσεις καὶ αἱ ὑφέσεις. Καὶ μία μόνη ὑφέσις δύναται νὰ χρωματίσῃ τὴν σειρὰν τῶν φθόγγων τοῦ τετραχόρδου, καὶ νὰ

τὸ καταστήσῃ γὰ φαινῆται πάντῃ διάφορον· πολλῶ δὲ μᾶλλον, ὅταν εἶναι καὶ δύο (α).

§. 242. Μελωδεῖται δὲ τὸ χρωῖμα, λέγει ὁ Εὐκλείδης, ἐπὶ μὲν τὸ βαρὺ κατὰ τριημιτόνιον, ἡμιτόνιον, καὶ ἡμιτόνιον ὄιον, γὰρ βου' πα νη'· διότι ἐδῶ τὸ μὲν γα βου διάστημα εἶναι τριημιτόνιον (ἐπειδὴ ὁ μὲν γα εἶναι δίεσις καὶ ὁ βου ὑφεσις.) τὸ δὲ βου πα διάστημα εἶναι ἡμιτόνιον καὶ τὸ πα νη, ἡμιτόνιον· ἐπὶ δὲ τὸ ὀξύ, ἐναντίως, καδ' ἡμιτόνιον, ἡμιτόνιον, καὶ τριημιτόνιον· νηδ' πα βουδ' γαδ'.

§. 243. Ὅχι καθὼς τὸ διατονικὸν γένος εἰς μίαν μόνην κλίμακα περιορίζεται, ἔτω καὶ τὸ χρωματικὸν γένος μίαν μόνην διδὲι κλίμακα· ἀλλὰ τοῦτο δύναται γὰ συγκροτήσῃ δύο μὲν διόλου χρωματικὰς κλίμακας· δύο δὲ μικτάς· αἱ ἰδοὺ καὶ ἐκτίθενται

νη ρ βγ γα δι ρ ζω Νη	}	Αἱ διόλου χρωματικάι.
πα ρ ρ δι κε ρ δ Πα		
πα δ ρ δι κε ζω νη Πα	}	Αἱ μικταί. (β).
πα βου γα δι κε ρ δ Πα ρ		

§. 244. Ἡ χρωματικὴ κλίμαξ νη ρ βου γα δι δ ζω Νη σχηματίζει ὄχι τετράχορδα, ἀλλὰ τρίχορδα πάντῃ ὅμοια καὶ συνημμένα τῆτον τὸν τρόπον·

νη ρ βου, βου γα δι, δι ρ ζω, ζω νη Πα.

Αὕτη ἡ κλίμαξ ἀρχομένη ἀπὸ τῆ δι, εἰμὲν προέεισιν ἐπὶ τὸ βαρὺ, θέλει τὸ μὲν δι γα διάστημα τό-

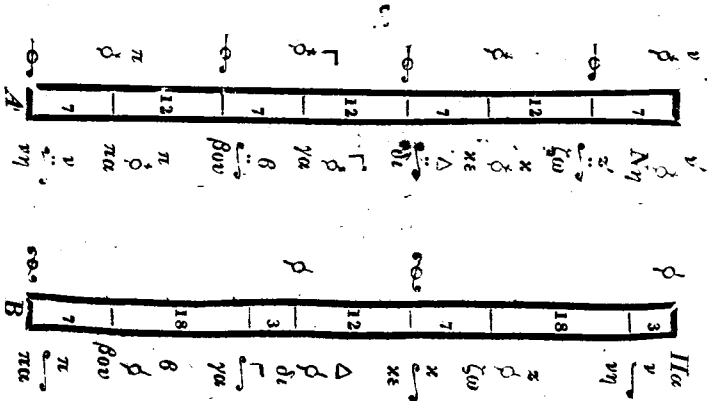
α) Τὸ διάφορον ἦθος, τὸ ὁποῖον προξενεῖ εἰς τὴν μελωδίαν ἢ ἀλλαγὴ τῆ γένους, εἶναι δυνατόν γὰ γνωρισθῆ ἔτω παῖ-
ξαι δι ὁράνου ἐν χρωματικῷ γένει μελωδίαν διατονικοῦ γένους, καὶ τότε καταλαμβάνεις, ὅτι παραλλάττεται τόσον, ὅσον καὶ ἐπὶ τῆ προφορικοῦ λόγου παραλλάττεται ἕνας ἑλληνικὸς στίχος τῆ Ὀμήρου, ὅταν προφέρηται ἀπὸ στόμα Ἄραβος, ἀγνωστὸς τὴν Ἑλληνικὴν διάλεκτον.

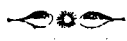
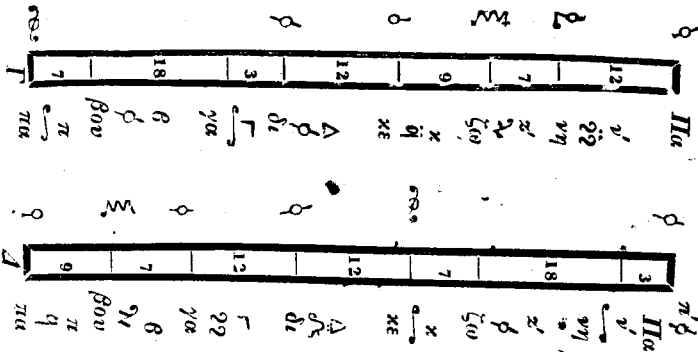
β) Εἶναι δυνατόν γὰ παραστήσι καὶ ἄλλαι κλίμακες χρωματικαὶ καὶ μικταί, περὶ ὧν ὕστερον ὁμιλήσωμεν. Αὗται δὲ παρετέθησαν ἐδῶ, ὡς ἐχρηστώτεραι καὶ συστατικάι ἦσαν.

νον μείζονα· τὸ δὲ γα βου τόνον ἐλάχιστον· τὸ δὲ βου πα, τόνον μείζονα· καὶ τὸ πα νη, τόνον ἐλάχιστον. Εἶδὲ πρόεισιν ἐπὶ τὸ ὄξυ, θέλει τὸ μὲν δι κε διάστημα τόνον ἐλάχιστον· τὸ δὲ κε ζω, τόνον μείζονα· τὸ δὲ ζω νη, τόνον ἐλάχιστον· καὶ τὸ νη Πα, τόνον μείζονα. Ὡστε ταύτης τῆς χρωματικῆς κλίμακος μόνον οἱ βου γα δι φθόγγοι ταυτίζονται μὲ τοὺς βου γα δι φθόγγους τῆς διατονικῆς κλίμακος· οἱ δὲ λοιποὶ κινῶνται. Διότι τὸ βου νη διάστημα κατὰ ταύτην μὲν τὴν κλίμακα περιέχει τόνους μείζονα καὶ ἐλάχιστον· κατὰ δὲ τὴν διατονικὴν κλίμακα περιέχει τόνους ἐλάσσονα καὶ μείζονα· ὁμοίως καὶ τὸ δι ζω διάστημα.

§. 245. Ἡ χρωματικὴ κλίμαξ, πα ρ δ δι, κε ρ δ Πα, σύγκειται ἀπὸ δύο τετράχορδα· ἐν ἑκατέρῳ δὲ τετραχόρδῳ κεῖνται τὰ ἡμίτονα οὕτως, ὥστε τὸ διάστημα πα βου εἶναι ἴσον μὲ τὸ κε ζω· τὸ δὲ βου γα εἶναι ἴσον μὲ τὸ ζω νη· καὶ τὸ γα δι εἶναι ἴσον μὲ τὸ νη Πα· καὶ ὅλον τὸ πα δι τετράχορδον εἶναι ἴσον μὲ τὸ κε Πα τετράχορδον. Εἶναι δὲ τὸ μὲν πα βου διάστημα ἴσον ἐλαχίστῳ τόνῳ, τὸ δὲ βου γα, τριημιτόνιον· καὶ τὸ γα δι, ἡμιτόνιον· ἤχουν ἴσον $\frac{1}{2}$.

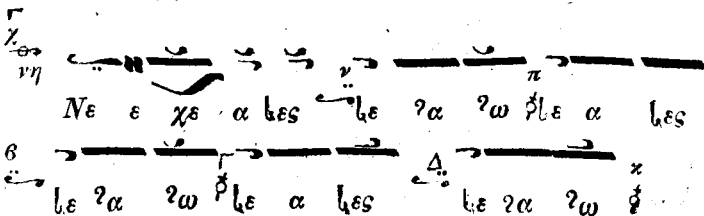

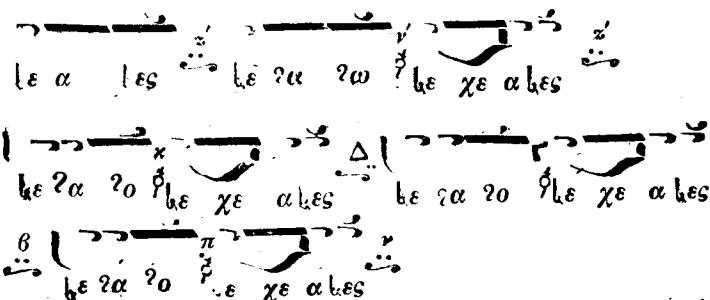
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.

Περὶ Φθόγγων τοῦ Χρωματικοῦ γένους.

§. 246.

Φθόγγους διὰ τὸ Χρωματικὸν γένος παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ τέσσαρας λεχαλες, λεγαλω, λεαλες, λε'αλο. Ἀπὸ τοὺς ὁποῖους τοὺς μὲν δύο μέσους μεταχειρίζομεθα ἀνιόντες· τοὺς δὲ δύο ἄκρους, κατιόντες. Οἶον, τὴν Α κλίμακα νη ρ βου γα δι ε ζω Νη, οὕτω ψάλλομεν ἐμμελῶς·

καὶ μεταχειριζόμεθα διαστήματα τόνον ἐλάχιστον καὶ τόνον μείζονα, καθὼς διωρίσθησαν (§. 244.).

§. 247. Τὴν δὲ *B* κλίμακα πα ρ δ δι κε ρ δ Πα, μὲ τὰς αὐτὰς μὲν φθόγγους ψάλλομεν, καὶ ἡ μελωδία τῶν μὲ τὰς αὐτὰς χαρακτῆρας γράφεται· ὅμως οἱ φθόγγοι φυλάττουσι τὰ διαστήματα, ἅτινα διωρίσθησαν (§. 245.). Ὅθεν διαφέρει τὸ μὲν *λεχεαλες* τῆς *A* τὸ *λεχεαλες* τῆς *B*, καθὼ ἐκεῖνο μὲν ἀπηχεῖται μὲ διαστήματα τόνου ἐλάχιστου καὶ τόνου μείζονος· τῷ δὲ, μὲ διαστήματα τόνου ἐλαχίστου καὶ τριημιτονίου. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον διαφέρουσι καὶ οἱ *λεαλες*, *λε^ρα^ρω*, καὶ *λε^ρα^ρο* φθόγγοι.

§. 248. Ἀπὸ τοῦς ὅτι τῶ φθόγγους ταύτης τῆς χρωματικῆς *B* κλίμακος οἱ τέσσαρες εἶναι Ἐσιῶτες, ἤγουν οἱ αὐτοὶ μὲ τοῦς τῆς διατονικῆς κλίμακος, μήτε τῇ δξύτητι μήτε τῇ βαρύτητι διαφέροντες, οἱ πα, δι, κε, Πα· οἱ δὲ λοιποὶ τέσσαρες κινουῦνται εἰς ὑφέσεις καὶ διέσεις. Πῶς δὲ ἕκαστος μαρτυρεῖται, φαίνεται εἰς τὴν *B* κλίμακα.

§. 249. Ἡ μικτὴ κλίμαξ, ἔχουσα δύο τετράχορδα ἀνόμοια, τὸ μὲν ἐν χρωματικόν, καὶ τὸ ἄλλο διατονικόν, θέλει τὸ μὲν χρωματικόν καὶ προφέρεται μὲ τοῦς χρωματικῶς φθόγγους· τὸ δὲ διατονικόν, μὲ τοῦς διατονικῶς φθόγγους. Οἶον, οἱ φθόγγοι τῆς *I* μικτῆς κλίμακος, πα γ δ δι κε ζω νη Πα, ἔτω ψάλλονται καὶ γράφονται πα γ

$\overset{\pi}{\text{Νε}} \text{ ε } \overset{\beta}{\text{χε}} \text{ α } \overset{\beta}{\text{λες}} \overset{\pi}{\text{λε}} \overset{\beta}{\text{ρα}} \overset{\beta}{\text{ρω}} \overset{\beta}{\text{φλε}} \text{ α } \overset{\beta}{\text{λες}}$
 $\overset{\beta}{\text{λε}} \overset{\beta}{\text{ρα}} \overset{\beta}{\text{ρω}} \overset{\beta}{\text{φ}} \text{ α } \overset{\beta}{\text{ρα}} \overset{\beta}{\text{λες}} \overset{\beta}{\text{λε}} \text{ α } \overset{\beta}{\text{λες}} \overset{\beta}{\text{ρα}} \overset{\beta}{\text{ρα}}$
 $\overset{\beta}{\text{ρα}} \overset{\beta}{\text{γι}} \text{ α } \overset{\beta}{\text{ρα}} \text{ α } \overset{\beta}{\text{λες}} \overset{\beta}{\text{ρα}} \overset{\beta}{\text{χε}} \text{ α } \overset{\beta}{\text{λες}} \overset{\beta}{\text{ρα}} \text{ λε } \overset{\beta}{\text{αλες}}$
 $\overset{\beta}{\text{λε}} \overset{\beta}{\text{ρα}} \overset{\beta}{\text{ρω}} \overset{\beta}{\text{φλε}} \text{ χε } \text{ α } \overset{\beta}{\text{λες}} \text{ λε } \overset{\beta}{\text{ρα}} \overset{\beta}{\text{ρω}} \overset{\beta}{\text{φ}} \text{ λε } \overset{\beta}{\text{χε}} \text{ α } \overset{\beta}{\text{λες}}$

§. 250. Τῆς δὲ, Δ μικτῆς κλίμακος, πα βου γα
 δι, κε ρ λ Πα, τὸ μὲν πρῶτον τετράχορδον λέγεται
 μὲ φθόγγος διατονικῆς· τὸ δὲ δεύτερον, μὲ φθόγγος
 χρωματικῆς· ἡ δὲ μελωδία τούτων οὕτω ψάλλ-
 λεται καὶ γράφεται.

$\overset{\beta}{\text{Α}} \overset{\beta}{\text{ρα}} \overset{\beta}{\text{λες}} \overset{\beta}{\text{λε}} \text{ α } \overset{\beta}{\text{λες}} \overset{\beta}{\text{ρα}} \overset{\beta}{\text{ρα}} \overset{\beta}{\text{ρα}} \overset{\beta}{\text{γι}} \text{ α }$
 $\overset{\beta}{\text{ρα}} \overset{\beta}{\text{ρα}} \overset{\beta}{\text{λες}} \overset{\beta}{\text{λε}} \text{ ρα } \overset{\beta}{\text{ρω}} \overset{\beta}{\text{φ}} \text{ λε } \text{ α } \overset{\beta}{\text{λες}} \overset{\beta}{\text{λε}}$
 $\overset{\beta}{\text{ρα}} \overset{\beta}{\text{ρω}} \overset{\beta}{\text{φ}} \text{ λε } \text{ χε } \text{ α } \overset{\beta}{\text{λες}} \overset{\beta}{\text{λε}} \overset{\beta}{\text{ρα}} \overset{\beta}{\text{ρω}} \overset{\beta}{\text{φ}} \text{ λε } \text{ χε } \text{ α }$
 $\overset{\beta}{\text{λες}} \overset{\beta}{\text{λε}} \text{ α } \text{ α } \overset{\beta}{\text{γι}} \text{ ε } \overset{\beta}{\text{ρα}} \text{ α } \overset{\beta}{\text{λες}} \overset{\beta}{\text{λε}} \text{ χε } \overset{\beta}{\text{αλες}} \overset{\beta}{\text{ρα}}$
 $\text{α } \overset{\beta}{\text{λε}} \text{ α } \overset{\beta}{\text{λες}} \overset{\beta}{\text{λε}}$

§. 251. Ἐξετάζοντες τὰς χρωματικὰς φθόγγους διὰ ποιότητα, εὐρίσκωμεν, ὅτι ὁ μὲν *λε* εἰς καὶ *λεχα*.εἰς ἐκπίπτουσιν ἑλευθέρως καὶ λαμπρῶς, καὶ μὲ τὸ νὰ ἐκφῆρηται ἢ φωνῇ μὲ λεπτότητα καὶ γλυκύτητα· ἐπικρατεῖ δὲ αὐτὴ ἢ ποιότης εἰς ὅλην τὴν *A* χρωματικὴν κλίμακα. Ὁ δὲ *λε* αὐτὸ καὶ *λε* αὐτὸ προφέρονται ἐμβριθῶς καὶ ἀγρίως, καὶ μὲ τὸ νὰ εὐγαίνῃ ἢ φωνῇ μὲ ὄγκον, καὶ μὲ κάποιαν γοερότητα· ἐπικρατεῖ δὲ αὐτὴ ἢ ποιότης εἰς ὅλην τὴν *B* χρωματικὴν κλίμακα (α).

§. 252. Αἱ μαρτυρίαι τῆς μὲν *A* χρωματικῆς κλίμακος γίνονται, μὲ τὸ νὰ προστιθῶμεν τὰ σύμφωνα τῶν συλλαβῶν τῶν μονοσυλλάβων φθόγγων εἰς ταῦτα τὰ δύο σημεῖα $\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$ οὕτως ὁ μὲν *δι* μαρτυρεῖται $\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$, ὁ δὲ *ζε* μαρτυρεῖται $\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$ καὶ τὰ λοιπὰ. Τῆς δὲ *B* χρωματικῆς κλίμακος αἱ μαρτυρίαι γίνονται, μὲ τὸ νὰ προστιθῶμεν τὰ αὐτὰ εἰς ταῦτα τὰ δύο σημεῖα $\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$ οὕτως ὁ μὲν *δι* μαρτυρεῖται $\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$, ὁ δὲ *γα* μαρτυρεῖται $\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$ καὶ τὰ λοιπὰ. Τῶν δὲ μικτῶν κλιμάκων αἱ μαρτυρίαι διὰ μὲν τοὺς χρωματικοὺς φθόγγους γίνονται ὡς λέγομεν διὰ δὲ τὰς διατονικὰς φθόγγους γίνονται, καθὼς εἶπαμεν (§.101.).

ΚΕΦ Α Λ Α Ι Ο Ν ΣΤ'.

Περὶ Παραλλαγῆς τῆ Χρωματικοῦ γένους.

§. 253.

Ἄν εἰς τὸ Διατονικὸν γένος εἶπαμεν, ὅτι εἶναι χορησιμώτερον νὰ γίνηται ἢ παραλλαγή διὰ τῶν μονο-

α) *λε* εἰς καὶ *λεχα*.εἰς εἶναι μία καὶ ἡ αὐτὴ λέξις, καὶ ἕξωγγέλλει καὶ ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν φθόγγον· διότι τὸν φθόγγον ὄν

συλλάβων φθόγγων, τῆτο ἦγον διὰ τὰ ἀπαλλαχθῶ-
μεν ἀπὸ τὰς πολλὰς δυσκολίας, καὶ τὰ κατανήσω-
μεν εἰς τὸ εὐχολον. Εἰς τὸ Χρωματικὸν ὅμως γένος
λέγομεν, ὅτι πρέπει τὰ γίνηται ἡ παραλλαγή μετὰς
πολυσυλλάβου φθόγγου, ἕως οὗ τὰ τοὺς συνειδίση
χορταστικά ἢ ἀκοή· καὶ ἔπειτα δυνάμεθα τὰ μετα-
χειρισθῶμεν καὶ τοὺς μονοσυλλάβους (α).

§. 254. Διὰ τὴν πρῶξιν τῆς παραλλαγῆς πρὸ τῆς
μελωδίας βλέπομεν, ἂν εἶναι καὶ χρωματικῆ, ποία
μαρτυρία εἶναι γεγραμμένη καὶ ἂν μὲν εἶναι ἡ Δ ,
εἶναι φανερόν, ὅτι φθόγγος ἀρχτικός εἶναι ὁ δι, ὅς τις
καὶ προφέρεται λεαλες· ἂν δὲ εἶναι ἡ α , εἶναι φα-
νερόν, ὅτι φθόγγος ἀρχτικός εἶναι ὁ κε, ὅς τις καὶ
προφέρεται λεαλες· ἂν δὲ εἶναι ἡ ν , εἶναι φανε-
ρόν, ὅτι φθόγγος ἀρχτικός εἶναι ὁ νη, ὅς τις προ-
φέρεται λεχεαλες· ἂν δὲ εἶναι ἡ π , εἶναι φανερόν,
ὅτι φθόγγος ἀρχτικός εἶναι ὁ πα, ὅς τις προφέρεται
λεχεαλες· εἰδὲ εἶναι ἡ $\Gamma\beta$, φθόγγος ἀρχτικός εἶναι ὁ
γα, καὶ προφέρεται λεβαλω· ἡ δὲ ἡ $\Delta\beta$, φθόγγος
ἀρχτικός εἶναι ὁ δι, καὶ προφέρεται ὁμοίως· καὶ ἔτι
ἂν εἶναι ἡ Γ , φθόγγος ἀρχτικός εἶναι ὁ γα, ὅς
τις προφέρεται λεαλες.

λέγομεν λεαλες ἐν ἀναβάσει, τὸν αὐτὸν λέγομεν· λεχεαλες ἐν
καταβάσει· ὅθεν καὶ ποιότητα μονοειδῆ σώζουσι. Ὡσαύ-
τως καὶ λεβαλω καὶ λεβαλο εἶναι μία καὶ ἡ αὐτὴ λέξις, καὶ
ἐξαγγέλλει ὡσαύτως ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν φθόγγον, καὶ ἔχει
καὶ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ποιότητα τὸ ἓν καὶ τὸ ἄλλο.

α) Πρέπει τὰ βῆλωσι οἱ διδάσκαλοι πολλὴν προσοχὴν, ὅταν
διδάσκωσι τοὺς μαθητὰς τοῦτο τὸ μελωδικώτατον γένος,
εἰς τὸ τὰ παρατηρῶσι καλῶς τὴν προφορὰν τούτων τῶν
μονοσυλλάβων φθόγγων· διότι ἐπειδὴ οἱ μαθηταὶ διδασθέν-
τες τὸ διατονικὸν γένος, ἐσυνείδισαν τὰ τοὺς προφέρωσι
μὲ τὰ διαστήματα τούτου τῆ γένους, τῶρα ἀκούοντες τες
τὰ προφέρωνται ἀλλῶς εἰς τὸ χρωματικὸν, εὐκόλως δὲν
δύνανται τὰ τοὺς ἀπαγγέλλωσι κατὰ τὰ διαστήματά του.
Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ μέσον, μὲ τὸ ὅποῖον οἱ προπάτορές μας
διέφεραν ἕως εἰς ἡμᾶς τὸ τοῖστον γένος τῆς μελωδίας.

§. 255. Ἐς γραφῆ καὶ αὕτη ἡ παραλλαγή μετέκλει-
 νους τοὺς ἰδίους χαρακτῆρας δι' ὧν ἐγράφη καὶ ἡ
 διατονικὴ παραλλαγή.

Λοιπὸν ἐπειδὴ εὐρίσκεται πρὸ τῶν χαρακτῆρων
 γεγραμμένη μαρτυρία ἡ π , ἀπάγγειλον τὸ μὲν Ἴσον
 λεχθεὶς διὰ τὴν μαρτυρίαν τὴν δὲ πρώτην Ἀπό-
 στροφον, λεθ'α'ο' καὶ τὴν δευτέραν, λεχθεὶς· ἔπειτα
 τὸ μὲν πρῶτον Ὀλίγον, λεθ'α'ω' τὸ δὲ δεύτερον,
 λεθ'α'ε'ς· καὶ τὸ τρίτον, λεθ'α'ω' καὶ πάλιν τὴν μὲν πρῶ-
 τὴν Ἀπόστροφον, λεθ'α'ε'ς· καὶ τὰ λοιπά.

Ἡ κατὰ τὸ συνεχὲς Παραλλαγή τοῦ Χρωματι-
 κοῦ Γένους.

π	Πα νηζω νη	πα βου πα νη	πα ββ γα ββ
	πα ββ γα δι	γα ββ γα δι	κε δι γα ββ
	γα δι κε ζω	κε δι γα δι.	κε ζω νη
	ζω κε δι κε ζω	νη πα νη ζω	κε δι κε ζω
	νη ζω κε δι	γα δι κε ζω	κε δι γα βου
	γα δι κε δι	γα ββ πα ββ	γα δι γα ββ
	πα νη πα ββ	γα ββ πα νη	ζω νη πα π

α) Ἀφ' οὗ γυμνασθῶσιν οἱ μαθηταὶ νὰ ψάλλωσι τοὺς πολυ-
 πλάβους φθόγγους τῆ χρωματικοῦ γένους, καθὼς εἶπαμεν,

§. 256. Διὰ δὲ τὸ ὑπερβατὸν, καὶ ἔτι διὰ πάντας τοὺς χαρακτῆρας τῶν φθόγγων, καὶ διὰ τὰς ὑποστάσεις, ὅσα εἶπαμεν διὰ τὸ διατονικὸν γένος, ὅλα αὐτὰ ἄς ἐννοῶνται καὶ διὰ τὸ χρωματικὸν γένος.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ζ'.

Περὶ τῆ Ἐναρμονίου γένους.

§. 257.

Εναρμόνιον δὲ γένος εἶναι ἐκεῖνο τῆ ὁποῖα εἰς τὴν κλίμακα εὐρίσκονται ἡμίτονα τουτέστι τεταρτημόρια τῆ μείζονος τόνου, ἢ ἐν ἑφέσει, ἢ ἐν διέσει, ἢ ἐν ὑφέσει καὶ διέσει ἐν μὲν ὑφέσει οὕτω

πα ββ ρ δι κε ζω νη Πα· ἐν δὲ διέσει, οὕτω

πα ς γα δι κε ζω νη Πα· ἐν δὲ ὑφέσει ἄμα καὶ διέσει, οὕτω

πα ς γα δι κε ρ νη Πα.

§. 258. Ἀρμονία δὲ λέγεται εἰς τὴν μουσικὴν τὸ γένος ὅπερ ἔχει εἰς τὴν κλίμακά του διάστημα τεταρτημορίου τῆ μείζονος τόνου· τὸ δὲ τοῖσδε διάστημα λέγεται ὑφείσις ἢ διείσις ἐναρμόνιος· καθὼς καὶ διείσις χρωματικὴ λέγεται τὸ ἡμισὺν διάστημα τῆ μείζονος τόνου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἐλάχιστος τόνος, λογιζόμενος ἴσος 7, διαιρούμενος εἰς 3 καὶ 4, δίδει τεταρτημόριον καὶ τριτημόριον τῆ μείζονος τόνου, ἡμεῖς ὅταν λάβωμεν ἐν διάστημα ββ γα, ἴσον 3, εὐρίσκομεν τὴν ἐναρμόνιον διείσιν· τὴν ὁποῖαν μεταχειρίζο-

δύναται νὰ γυμνασθῶσιν εἰς τὴν αὐτὴν παραλλαγὴν καὶ τοὺς μονοσυλλάβους, καθὼς εἶναι ὑπογεγραμμένοι. Γίνονται δὲ αὐτὰ διὰ γύμνασιν.

μενοι εἰς τὴν κλίμακα, ἐκτελεῖμεν τὸ ἑναρμόνιον γένος· διότι χαρακτηρίζεται, λέγει ὁ Ἀριστείδης, τὸ ἑναρμόνιον γένος ἐκ τῶν τεταρτημοριαίων διέσεων τοῦ τόνου.

§. 259. Ἐμελωδεῖτο δὲ τὸ ἑναρμόνιον γένος ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Εὐκλείδου, ἐπὶ μὲν τὸ βαρὺ κατὰ δίτονον, καὶ δίσειν, καὶ δίσειν ἤγουν κατὰ δίτονον, καὶ τεταρτημόριον, καὶ τεταρτημόριον· ἐπὶ δὲ τὸ ὀξύ, ἐναντίως κατὰ δίσειν, καὶ δίσειν, καὶ δίτονον ἤγουν κατὰ τεταρτημόριον, καὶ τεταρτημόριον, καὶ δίτονον. Ἄλλ' ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας δὲν σώζονται μελωδίαι τοιούτων κλιμάκων· ἀλλὰ μία δίσεισις ἑναρμόνιος καὶ μία ὑφείσις ἑναρμόνιος εἶναι ὄχι μέσα εἰς ἐν τετράχορδον, ἀλλὰ εἰς δύο.

§. 260. Ἐν τῇ κλίμακι, πα δ γα δι κε ρ νη Πα, εὐρίσκειται τῆ ἑναρμονίου γένους μία μὲν δίσεισις, μία δὲ ὑφείσις· ἐπειδὴ τὰ διαστήματα βου γα, κε ζω, ἔχουσι μῆκος ὄχι περισσότερον ἀπὸ τεταρτημόριον σχεδὸν τοῦ μείζονος τόνου· καὶ ἡ ζω ὑφείσις εἶναι ἐδῶ βαρύτερα τῆς ἐν τῇ χρωματικῇ κλίμακι Πα ρ δ δι, κε ρ δ Πα, ὑφείσεως (§. 243.).

§. 261. Ἐν τῇ αὐτῇ κλίμακι, πα δ γα δι, κε ρ νη Πα, τὰ δύο τετράχορδα εἶναι ἀνόμοια, κατὰ τὰ ἐν μέσῳ διαστήματα. Διὰ τοῦτο ὅταν τὸ μέλος τῆ ἑναρμονίου γένους ἀρχῆται ἀπὸ τῆ γα, θέλει νὰ συμφωνῇ μὲ τὸν γα ἢ ζω ὑφείσις, καὶ ὄχι ὁ νη φθόγγος. Καὶ ἐκεῖνο ὅπερ εἰς τὴν διατονικὴν καὶ χρωματικὴν κλίμακα ἐγένετο διὰ τῆς τετραφωνίας, ἐδῶ γίνεται διὰ τῆς τριφωνίας

νη πα δ γα, γα δι κε ρ, ρ νη πα ρ.

Ὡστε συγχροτοῦνται καὶ ἐδῶ τετράχορδα συνημμένα ὅμοια, διότι ἔχουσι τὰ ἐν μέσῳ διαστήματα ἴσα τὸ μὲν νη πα ἴσον τῷ γα δι· τὸ δὲ πα δ, ἴσον τῷ δι κε· τὸ δὲ δ γα, ἴσον τῷ κε ρ· καὶ τὰ λοιπά.

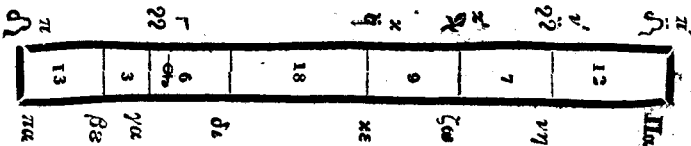
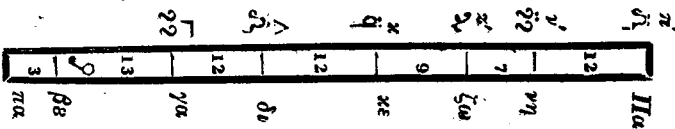
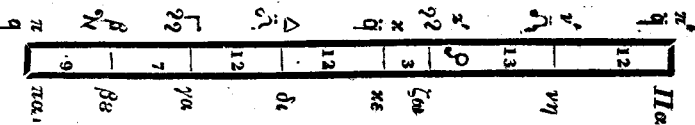
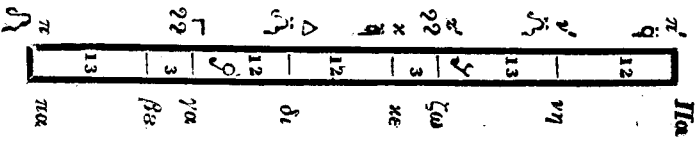

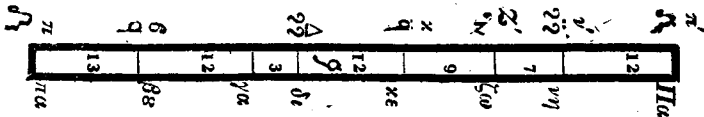
§. 262. Μικταὶ κλίμακες καὶ ἐδῶ, ἐκ μὲν διατο-
νικοῦ καὶ ἑναρμονίου εἶναι δύο·

πα ββ γα δι, κε ρ νη Πα, πα ρ γα δι, κεζω νη Πα.
Ἐκ δὲ χρωματικῆ καὶ ἑναρμονίου, ἕτεραι δύο·

πα δ γα ρ κεζω νη Πα, πα δ εδι κεζω νη Πα.

Ἀπὸ τὰς ὁποίας τῆς μὲν πρώτης τὰ διαστήματα ἔ-
χουσιν οὕτω τὸ μὲν πα ββ εἶναι μείζον τῷ μείζονος
τόνου· τὸ δὲ ββ γα, τεταρτημόριον τῷ αὐτῷ· τὸ δὲ
γα δι, ἡμισὺν τῷ αὐτοῦ· καὶ τὸ δι κε, τριημιτόνιον.
Τῆς δὲ δευτέρας, τὸ μὲν πα βου εἶναι μείζον τοῦ
μείζονος τόνου· τὸ δὲ ββ γα, ἴσον μείζονι τόνῳ· τὸ
δὲ γα δι, τεταρτημόριον τῷ μείζονος τόνου.

Αἵται αἱ κλίμακες εἶναι εἰς τὴν ψαλμοφθίαν αἱ εὐχρησιότεραι διὰ τὸ ἑναρμόνιον γένος διότι εἶναι καὶ ἄλλαι, καθὼς γίνεται δῆλον ἐκ τῶν ἐπομένων.

§. 263. Ὡστε συμποσῶνται πέντε κλίμακες, αἵ τινες πηγάζουσιν ἀπὸ τὸ ἑναρμόνιον γένος, καὶ εὐρίσκονται εἰς πολλὴν χρῆσιν, τῶν ὁποίων ἐσχηματίσαμεν καὶ τὰ διαγράμματα. Φθόγγους δὲ καὶ παραλλαγήν, ἴδια τοῦ ἑναρμονίου γένους, οἱ διδάσκαλοι δὲν μᾶς παρέδωκαν, ἀλλὰ μὲ τοὺς φθόγγους καὶ μὲ τὴν παραλλαγήν τῆ διατονικῆ γένους ἐφθέγγοντο καὶ κάθε μελωδίαν τῆ ἑναρμονίας γένους. Ὅθεν καὶ ἡμεῖς ποιῶμεν τὴν παραλλαγήν αὐτῆ μὲ τῆς μονοσυλλάβους φθόγγους, πα ββ γα δι κε ζω ηη Πα.

§. 264. Ἀπὸ τὰ λαληθέντα διὰ τὰ τρία γένη, γένηται δῆλον, ὅτι κάθε μελωδία εἶναι ἢ Διατονικῆ, ἢ Χρωματικῆ, ἢ Ἐναρμόνιος, ἢ Μικτῆ, ἢ Κοινῆ. Καὶ διατονικῆ μὲν εἶναι ἐκείνη ἡ μελωδία, τῆς ὁποίας ἡ ἐπὶ τὸ ὄξύ καὶ βαρὺ πρόοδος γίνεται μὲ τὴν διατονικὴν κλίμακα. Χρωματικῆ δὲ μελωδία εἶναι ἐκείνη, τῆς ὁποίας ἡ ἐπὶ τὸ ὄξύ καὶ βαρὺ πρόοδος γίνεται μὲ τὴν χρωματικὴν κλίμακα. Ἐναρμόνιος δὲ μελωδία εἶναι ἐκείνη, τῆς ὁποίας ἡ ἐπὶ τὸ ὄξύ καὶ βαρὺ πρόοδος γίνεται μὲ τὴν ἑναρμόνιον κλίμακα. Μικτῆ δὲ εἶναι ἐκείνη, τῆς ὁποίας ἡ ἐπὶ τὸ ὄξύ καὶ βαρὺ πρόοδος γίνεται μὲ κλίμακα, εἰς τὴν ὁποίαν φαίνονται δύο ἢ τρεῖς χαρακτήρες γενικοὶ, ἢ διατονικῆ δηλαδὴ καὶ χρωματικῆ, ἢ διατονικῆ καὶ ἑναρμονίας, ἢ χρωματικῆ καὶ ἑναρμονίας. Κοινῆ δὲ μελωδία εἶναι ἐκείνη, τῆς ὁποίας ἡ ἐπὶ τὸ ὄξύ καὶ βαρὺ πρόοδος γίνεται μὲ κλίμακα, συγκεκλιμένην ἐκ

τῶν Ἐστώτων φθόγγων τίνες δὲ οἱ ἐστώτες φθόγγοι, ἐξῆς λέγομεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Περὶ Χρωῶν.

§. 265.

Εστώτες μὲν φθόγγοι εἶναι ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων οἱ τόνοι δὲν μεταπίπτουσιν εἰς τὰς διαφορὰς τῶν γενῶν, ἀλλὰ μένουσιν ἐπὶ μιᾶς τάσεως. Κινούμενοι δὲ ἢ φερόμενοι φθόγγοι εἶναι ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων οἱ τόνοι μεταβάλλονται εἰς τὰς διαφορὰς τῶν γενῶν, καὶ δὲν μένουσιν ἐπὶ μιᾶς τάσεως· ἢ, ὃ ταῦτόν ἐστίν, οἱ ποτὲ μὲν ἐλάσσονα, ποτὲ δὲ μείζονα δηλοῦντες τὰ διαστήματα, κατὰ τὰς διαφορὰς συνθέσεις τῶν τετραχόρδων.

§. 266. Χρόα δὲ εἶναι εἰδικὴ διαίρεσις τῆ γένους. Παρῆγον δὲ τὰς χρόας οἱ ἀρχαῖοι ἀπὸ τὴν διάφορον διαίρεσιν τῶν τετραχόρδων, ἀφήνοντες μὲν Ἐστώτας φθόγγους τοὺς ἄκρους τῆ τετραχόρδου ποιοῦντες δὲ Κινημένους τοὺς ἐν μέσῳ. Εἶναι δὲ αἱ χρόαι αἱ φηταὶ καὶ γνώριμοι κατὰ τὸν Εὐκλείδην, ἐξ. Ἐναρμονίου μὲν γένους, μία· Χρωματικῆ δὲ τρεῖς· καὶ Διατονικῆ, δύο.

§. 267. Λοιπὸν ἢ μὲν πρώτη χρόα χαρακτηρίζεται ἐκ τῶν τεταρτημοριαίων διέσεων τῆ τόνου, καὶ ὀνομάζεται Ἐναρμόνιος. Ταύτης δὲ τὰ διαστήματα δι' ἀριθμῶν οὕτως ἐξέφραζον· $6 + 6 + 48 = 60$ · κατὰ διέσιν, καὶ διέσιν, καὶ δίτονον. Ἡ δὲ δευτέρα χαρακτηρίζεται μὲν τριτημοριαία διέσει, ὀνομάζεται δὲ Μαλακὸν χρωῶμα· ὃ δι' ἀριθμῶν οὕτως ἐξέφραζον·

$8 + 8 + 44 = 60$ · κατὰ δίσειν, καὶ δίσειν, καὶ τριημιτόνιον καὶ δίσειν. Ἡ δὲ τρίτη χαρακτηρίζεται μὲν ἐκ δίσεων ἡμιολίων τῆς ἐναρμονίᾳ δίσεως· ὀνομάζεται δὲ Ἡμιολίου χρώματος· $9 + 9 + 42 = 60$ · κατὰ δίσειν ἡμιόλιον, καὶ δίσειν ἡμιόλιον, καὶ τριημιτόνιον καὶ δίσειν. Ἡ δὲ τετάρτη ἴδιον μὲν ἔχει τὴν ἐκ δύο ἡμιτονίων ἀσύνθετον σύστασιν· ὀνομάζεται δὲ Τοναίᾳ χρώματος· $12 + 12 + 36 = 60$ · καθ' ἡμιτόνιον, καὶ ἡμιτόνιον, καὶ τριημιτόνιον. Ἡ δὲ πέμπτη σύγκεται μὲν ἐξ ἡμιτονίᾳ, καὶ τριῶν δίσεων, καὶ λοιπῶν πέντε· ὀνομάζεται δὲ Μαλακὸν διάτονον· $12 + 18 + 30 = 60$ (α). Καὶ ἡ ἕκτη ἔχει μὲν ἡμιτόνιον, καὶ τόνον, καὶ τόνον· λέγεται δὲ Σύντονον διάτονον· $12 + 24 + 24 = 60$ · ἢ $24 + 24 + 12 = 60$.

§. 268. Ἡμεῖς δὲ ἐκλαμβάνοντες τὰ ἑπτὰ διαστήματα τῆς διατονικῆς κλίμακος ὡς τοναῖα, δυνάμεθα νὰ μεταχειρίζομεθα καὶ ἡμίτονα τέτων ἕξ. Ὁθεν παράγονται καὶ πολλαὶ κλίμακες, παραστατικαὶ τῶν χρωσῶν. Πρὸς ὃ ἡ μὲν διατονικὴ κλίμαξ ἄς ὑποτεθῆ ὡς βάσις· ὅσαι δὲ κλίμακες εἶναι δυνατόν νὰ παραχθῶσιν ἀπ' αὐτὴν, ἄς λέγωνται Χρῶαι.

§. 269. Ὅταν γίνηται μία μεταβολὴ ἐν τῇ κλίμακί ἀπὸ ἐκάστου τῶν φθόγγων αὐτῆς, τότε ἄς λέγηται κατὰ συμμονασμόν· ὅταν δὲ δύο, κατὰ συνδιασμόν· ὅταν δὲ τρεῖς, κατὰ συντριασμόν· ὅταν δὲ τέσσαρες, κατὰ συντετρασμόν. ὅταν δὲ πέντε, κατὰ συμπεντασμόν· καὶ ὅταν ἕξ, κατὰ συνἑξασμόν.

§. 270. Ὁ Προσλαμβανόμενος καὶ ὁ ὕψους ἐπὶ τὸ δεξιὸν φθόγγος, ἦτοι ἡ Μέση, εἴτε ἐπὶ τόνον κενταί, εἴτε ἐπὶ ἡμιτόνον, ἔσονται δύο φθόγγοι ἄχροι ἐσιώτες· οἱ δ' ἐν μέσῳ πάντες, κινούμενοι κατὰ τὴν χρεῖαν. Καὶ εἰ μὲν εἶναι δυνατόν νὰ παράγωμεν

α) Ταύτης τῆς χρεῖας ἕγγυς εἶναι τὸ ἡμέτερον Διατονικὸν γένος.

ἀπὸ ἑνα τόνον δύο διέσεις, ἢ δύο ὑφέσεις, εἶναι ὁμῶς ἀδύνατον νὰ τεθῶσι καὶ αἱ δύο εἰς κλίμακα ἐνὸς διαπασῶν ἐπειδὴ τότε τὸ διαπασῶν περιέξει διαστήματα ὀκτῶ ὅπερ ἄτοπον (α).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ.

Πόσαι αἱ δυναταὶ Χρόαι.

§. 271.

Τῆς διατονικῆς κλίμακος, πα βγ γα δι κε ζω νη, ὁ προσλαμβανόμενος ἄς μὴ γίνηται μήτε διέσεις, μήτε ὑφέσεις· οἱ δὲ λοιποὶ ἕξ φθόγγοι ἄς γίνωνται καὶ τὰ δύο. Ἐκ ταύτης λοιπὸν τῆς κλίμακος, κατὰ μὲν συμμονασμόν μεταβολῆς, κινουμένων τῶν φθόγγων ἢ διὰ διέσεως ἢ ὑφέσεως, εἶναι δυνατόν νὰ παράγωμεν χρόας 12 (β), τὰς

πα ρ γα δι κε ζω νη (γ). πα ς γα δι κε ζω νη (δ).
 πα βγ ρ δι κε ζω νη (ε). πα βγ ς δι κε ζω νη (ς).
 πα βγ γα ρ κε ζω νη (η). πα βγ γα ς κε ζω νη (θ).
 πα βγ γα δι ρ ζω νη (ι). πα βγ γα δι ς ζω νη (κ).
 πα βγ γα δι κε ρ νη (λ). πα βγ γα δι κε ς νη (μ).
 πα βγ γα δι κε ζω ρ (ν). πα βγ γα δι κε ζω ς (ξ).

α) Ἄτοπον ἔστι τῆτο καθ' ἡμᾶς διὰ τὰ εἰρημένα (§. 26.), καὶ κατὰ τὰς Ὀθωμανοὺς· δυνατόν δὲ καὶ εὐχρηστον παρὰ τοῖς Ἑυρωπαϊοῖς· διότι ἔστι δυνατόν νὰ γερμίζωσι τὸ διαπασῶν μὲ διαστήματα ἕως δώδεκα.

β) Εἰ μὲν ἦν ἡ μεταβολὴ σημαντικὴ μόνον διέσεως, ἦν ἂν ς = 1. Ἐπεὶ δὲ σημαίνει διέσιν τε καὶ ὑφέσιν, ἔσται = 2. Ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ φθόγγοι, οὓς ὑπέρχονται, ἕξ εἰσὶν ἄρα 2· 6. = 12.

Ἐπειδὴ τὰ μακάμια τῶν Ὀθωμανῶν συνίστανται μάλι-

§. 272. Κατὰ δὲ συνδυασμὸν μεταβολῆς ὅ ἐστι δύο φθόγγων τῆς κλίμακος κινουμένων εἰς δίεσιν καὶ ὕφεσιν, μετ' ἀλλήλων ἐκάστων, ἐκφύονται χροαί 60 (α) ἀπὸ τὰς ὁποίας ἰδοῦ ἐκτίθενται ὀκτώ.

πα ρ γα δι κε ζω ρ (β). πα δ γα δι κε ζω δ (γ).
πα ρ γα δι κε ρ νη (δ). πα ζ γα δ κε ζω νη (ε).
πα ρ δ δι κε ζω νη (ζ). πα δ δ δι κε ζω νη (η).
πα βη δ δι κε ζω δ (θ). πα βη γα δ κε ρ νη (ι).

Παρομοίως δὲ παράγονται καὶ αἱ λοιπαὶ κλίμακες, ἕως τῶν ἐξήκοντα.

§. 273. Κατὰ δὲ συντριάσμὸν ἐκφύονται χροαί 160 (κ) ἀπὸ τὰς ὁποίας ἰδοῦ ἐκτίθενται τέσσαρες:

στα ἐκ τῶν κλιμάκων, σημειόμεναι τὰς ὀλίγας ταύτας κλίμακας μετὰ τὰ ὀνόματα τῶν μακρῶν.

- γ) Ὅταν αὕτη ἢ κλίμαξ παράγη μέλος, ὀνομάζεται μακρὰν Κιουρδί. — δ) Αὕτη δὲ, Μπουσσελίκ. — ε) Αὕτη δὲ, Σαζγκιάρ. — ζ) Αὕτη δὲ, Χιτζάλ. — η) Αὕτη δὲ, Σεμπά. — θ) Αὕτη δὲ, Χισάρ. — ι) Αὕτη δὲ Χουζάμ. — κ) Αὕτη δὲ, Ἐβιτζ. — λ) Αὕτη δὲ, Ἀτζέμ. — μ) Αὕτη δὲ, Μαχούρ. — ν) Αὕτη δὲ, Ζαβίλ. — ξ) Αὕτη δὲ, Σεχνάλ.

Ὁ Πρωτοψάλτης Παναγιώτης ὁ Χαλάτζογλου ἐμίλει τὸν εἰρμόν „Ἐφριζε γῆ, κατὰ τὴν κλίμακα (λ).

- α) Ἐπειδὴ τὰ μεταβλητικὰ σημεῖα εἰσι δύο, καὶ ἑκάτερον δις ἐκλαμβάνεται, ἄρα τὰ δύο ὁμοῦ = 2. 2 = 4. Ἐπει δὲ καὶ οἱ φθόγγοι, μεθ' ὧν γίνεται ὁ συνδιασμός, εἰσὶν 6, ἄρα $4 \cdot 6 = 15$. Ὡστε 15. 4 = 60.

- β) Αὕτη μὲν λέγεται Ζαβίλ κιουρδί. — γ) Αὕτη δὲ Σεχνάλ μπουσσελίκ. — δ) Αὕτη δὲ Ἀτζέμ ἄσιράν. Ταύτης παρὰδειγμα ἔχεις μίαν δοξολογίαν Χουρμουζῆς διδασκάλου εἰς ἤχον βαρύν' ρ νη πα ρ γα δι κε ρ. — ε) Χισάρ μπουσσελίκ. — ζ) Ἡ τῆ πλαγίου δευτέρου ἤχον κλίμαξ. — η) Νισαβερέκι. — θ) Σεχνάλ τέλειον. — ι) Ἀρεζμπάρ. Ἐδῶ δὲ ἡ ζω ὕφεις εἶναι ὁ βαρὺς ζω, ὃν δίδει ὁ τροχὸς ἐπὶ τὸ βαρὺ, ὅς τις εἶναι ἡμιτόνω βαρύτερος τῆ ζω, ὃν δίδει τὸ διπλασιῶν. — κ) Ἐπειδὴ τρία εἰσὶ τὰ μεταβλητικὰ σημεῖα, καὶ ἑκάτερον = 2, ἄρα τὰ τρία = 2. 2. 2 = 8. Ἐπει δὲ καὶ οἱ φθόγγοι, μεθ' ὧν γίνεται ὁ συντριάσμὸς, εἰσὶν 6,

πο ρ δ δι κε ρ νη (α). πα ρ γα ρ κε ρ νη (β).
πα ββ δ δι κε ρ β (γ). πα ββ ρ δι ρ ζω δ (δ).

Τούτων τὸν τρόπον παράγονται καὶ αἱ λοιπαὶ
κατὰ συντριασμὸν κλίμακας, ἕως τῶν 160.

§. 274. Κατὰ δὲ συντετρασμὸν μεταβολῆς, ἐκ-
φύονται χροαὶ 240 (ε); κατὰ δὲ συμπεντασμὸν με-
ταβολῆς ἐκφύονται χροαὶ 192 (ζ)· καὶ κατὰ συνε-
ξασμὸν, 64 (η). Ὡστε, ὅταν εἶναι Προσλαμβανό-
μενος ὁ πα, αἱ παραγόμεναι ἐκ τῆς διατονικῆς κλί-
μακος τοῦ διαπασῶν δυνατὰ χροαὶ συμποσοῦνται
278 (θ).

§. 275. Ὅταν δὲ ὑποτεθῇ ὁ Προσλαμβανόμενος
ἐπὶ ἡμιτόνου, δύο μόναι κλίμακες, αἱ ἔχουσαι ὅλως
τὰς φθόγγους ὑφέσεις ἢ διέσεις δὲν ἐμπεριέχονται
εἰς τὰς 728. Ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν εὐρίσκειται μελωδία,
τῆς ὁποίας ἡ κλίμαξ ἔχει τὸν προσλαμβανόμενον ἐπὶ
ἡμιτόνου, καὶ δὲν ἔχει κἀνένα τόνον ἐν ὄλω τῷ δια-
πασῶν, περὶ τῆτων οὐδένα λόγον ποιῶμεν. Καὶ ἀ-
κόμη ὅταν δὲν εἶναι προσλαμβανόμενος ὁ πα, δύο

ἄρα $4 \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} = 20$. Ὡστε $8 \cdot 20 = 160$.

α) Ἄτιη λέγεται Νισσαμπούρ. — β) Σουμπουλέ. — γ) Χου-
μαγιούν. — δ) Καρτζιγάρ.

ε) Ἐπειδὴ τέσσαρά εἰσι τὰ μεταβλητικὰ σημεῖα, ἴσα εἰσι κατὰ
τὰ εἰρημένα τοῖς $2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 = 16$. Ἐπει δὲ καὶ οἱ φθόγγοι, μεθ'
ῶν γίνεται ὁ συντετρασμὸς, εἰσὶν 6, ἔσται ἄρα $4 \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} =$
15. ὥστε $15 \cdot 16 = 240$.

ζ) Πέντε ὄντα τὰ μεταβλητικὰ σημεῖα, εἰσὶν ἴσα $2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 =$
 32 . Καὶ ἐπειδὴ ὁ συμπεντασμὸς τῶν ἕξ φθόγγων γίνεται
οἷτω $4 \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} = 6$. Ἄρα $32 \cdot 6 = 192$.

η) Ἐξ ὄντα τὰ μεταβλητικὰ σημεῖα, ἴσα εἰσὶ $2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 = 64$.
Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἀπομένει κἀνένας ἄλλος τόνος πλὴν τῆ ἐν
τῷ προσλαμβανομένῳ, οὔτε αὔξησης τῶν χροῶν γίνεται
κατὰ συνεξασμὸν. Ἔστι γὰρ $4 \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} = 1$. Ὅθεν ἐὰν
πολλαπλασιασθῇ τὸ 64 ἐπὶ τὸ 1, ἔσται τὸ αὐτό.

θ) Διότι $12 + 60 + 160 + 240 + 192 + 64 + 728$.

ἔτι χροαὶ παράγονται ἀφ' ἐκάστου τόνου, μία μὲν ἢ ἔχουσα αὐτὸν δίεσιν, καὶ ἄλλη ἢ ἔχουσα αὐτὸν ὕφεισιν. Καὶ ἐπειδὴ οἱ Προσλαβανόμενοι, οἵτινες δύνανται νὰ ἔχωσι τὸν πα δίεσιν καὶ ὕφεισιν εἶναι ἕξ, δώδεκα χροαὶ ἀκόμη ἐκφύονται. Ὡστε ἀπὸ μιᾶς διατονικῆς κλίμακος τῆ διαπασῶν εἶναι δυνατόν νὰ παράγονται χροαὶ 740.

§. 276. Εὐρίσκεις δὲ, εἰς ποίαν χροῶν ἀνάγεται ἐκάστη κλίμαξ δοθεῖσα, μὲ τὸ νὰ ποιήσης προσλαβανόμενον αὐτῆς τὸν πα, ἐὰν αὐτὸς δὲν εἶναι ἐπὶ ἡμίτονου. Λοιπὸν ἢ μὲν, κε ρ β πα βε δ δι, κλίμαξ ἀνάγεται εἰς τὴν, πα βε δ δι κε ρ β, χροῶν ἢ δὲ δι κε δ ρ πα λ γα, εἰς τὴν πα β γα δι κε δ ρ. κ.τ.λ.

§. 277. Εὐρέθη εὐλογον, ὅταν μετεχειρίζονται κλίμακα μίαν ἀπὸ τὰς τοιαύτας χροῶν· φθάνει μόνον νὰ ἀποδείξωσιν, ὅτι πρὸ αὐτῶν μετεχειρίσθησαν καὶ ἄλλοι ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ τοιαύτην χροῶν εἰς κἄμμίαν ψαλμωδίαν· καὶ ἔτι νὰ πλησιάζωσιν εἰς ἓνα ἀπὸ τοὺς ὀκτώ ἤχους. Οὕτως ὁ Δανιὴλ εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ μελοθεῖσαν δοξολογίαν μετεχειρίσθη τὴν Χροῶν, ζω νη πα βε δ δι δ· ὅμως μετεχειρίσθη ταύτην καὶ ὁ Βαλάσιος καὶ ὁ Πέτρος ὁ Γλυκὺς εἰς τοὺς καλοφωνικὰς εἰρημούς· καὶ ἔτι δὲν ἀπομακρύνθη καὶ τῆ βαρέος ἤχου.

BIBΛION TETAPTON

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α,

Περὶ Ἦχου.

§. 278.

Ἦχος εἶναι ψόφος ὃς τις ἐκπίπτει ἀπὸ ἔμφυχα καὶ ἀπὸ ἄψυχα σώματα (α). Ψόφος δὲ εἶναι πάθος ἀέρος πλησσομένου (β). Εἶναι δὲ ὁ ψόφος τὸ πρῶτον καὶ γενικώτατον τῶν ἀκουστῶν συνίσταται δὲ ἀπὸ τὴν κίνησιν τῆ ἀέρος διὰ τὸ κύτλημα τῆ ψοφητικῆ σώματος· τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κινῆται ὁλόκληρον, ἀλλὰ τὰ μερίδια αὐτῆ νὰ πάλλωνται, ἢ νὰ σείωνται, ἢ νὰ κινῶνται. Τρία δὲ τινα θεωροῦνται περὶ τὸν ψόφον· ψοφητικὸν σῶμα πληττόμε-

α) Οὗτος ὁ ὅρισμός εἶναι τῆ Ἀριστοτέλους. Λέγεται δὲ ὁ ἦχος καὶ Ἦχῆ ποιητικῶς. Ἦχὸν δὲ λέγεται τὸ ἀντίφθεγμα τῆς κραυγῆς. Μεγάλως δὲ φροντίζουσι ταύτης τῆς ἡχοῦς ἐν γένει οἱ μουσικοί.

Ὁ δὲ Ἀρχιμανδρίτης Ἀνθίμος ὁ Γαζῆς οὕτως ὁρίζει τὸν ἦχον· Ὁ ἦχος εἶναι μία κυματοειδὴς κίνησις τῆ ἀέρος, παραγομένη ἀπὸ τὴν τρομώδη κίνησιν τῶν μερῶν ἐνὸς σώματος, ἣτις προξενεῖται ἀπὸ εἰσβολῆν. Αὐταὶ αἱ κυματώσεις ἠκλονισμοὶ τῆ ἀέρος, κυττώντες τὸ τέμπανον τῶν ὠτίων μας, προξενοῦσιν εἰς τὴν ψυχὴν μας ἀπὸ τὸ αἶσθημα διὰ μέσον τῶν νεύρων.

β) Κλαύδιον Πτολεμαίου εἶναι οὗτος ὁ ὅρισμός. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης οὕτως ὁρίζει τὸν ψόφον· Ψόφος δὲ ἐστὶ κίνησις τῆ δυναμένου κινεῖσθαι τὸν τρόπον τῆτον, ὅνπερ τὰ ἀπαλλόμενα ἀπὸ τῶν λείων, ὅταν τις κρούσῃ.

νον· ἄῤῥο ὑπ' αὐτῆ κινούμενος· καὶ ἀκοὴ πληττομένη ὑπὸ τῆ οὐτῶ κινουμένου ἀέρος.

§. 279. Κατὰ δὲ τοὺς διαφόρους τιναγμοὺς τῶν προφούντων, ὁ ἀῤῥο κυμαινόμενος διαφόρως, ποιεῖ διαφόρους καὶ εἰδικοὺς ἤχους, ὀνομαζομένους μὲ ἴδια ὀνόματα· Ἦχὸν, Κέλαδος, Βόμβος, Κτύπος, Ὀγκηθμὸς, Φλοῖσβος, Ροῖζος, Δοῦπος, Πάταγος, Κλαγγή, Ζίγγος, Κραγή, Βοή, Οἰμαργή, Φωνή (α), Στεναγμὸς, Λαλιά, Ψιθύρισμα, Βροντή, Συριγμὸς, Θοῦς, Μηκασμὸς, Μύκημα, Βρόμος, Βρυγμὸς, Ὑλακή, Ὠρύωμα, Χρεμετισμὸς.

§. 280. Τοὺς τρόπους τῆς πτώσεως τούτων τῶν εἰδικῶν ἤχων παρατηροῦντες οἱ μουσικοὶ, ἀπομιμήμενοι αὐτοὺς ἐν τοῖς καιροῖς, ἐπιβάλλουσι μεγάλως. Οὕτω Πέτρος ὁ Γλυκὺς εἰς τὸν Εἰρημὸν „ Ἐν βυθῷ κατέστρωσε ποτὲ, κατὰ τὴν λέξιν ἀμαρτίαν, μιμεῖται τὸν ὄγκηθμὸν προσφυσήσασα. Καὶ ὁ Δανιὴλ εἰς τὸ „ Μνήσθητι δέσποινα, κατὰ τὴν λέξιν στεναγμὸν, προσφέρει πολλάκις τὸ ἄχ. Καὶ ὁ Λακεδαιμόνιος Πέτρος εἰς τὸ „ Νέες εὐσεβεῖς, κατὰ τὴν λέξιν διασυρίζον, μιμεῖται τὸν συριγμὸν καὶ ἄλλοι ἄλλα.

§. 281. Ἰδιαιτέρον δὲ κατὰ τὰς Μουσικοὺς, ἤχος εἶναι κλίμαξ συστηματικὴ, δι' ἧς ὠρισμένως ὁδεύοντες, ἀπεργάζονται τὴν μελωδίαν. Ἦγουν ὁ ἤχος εἶναι μία κλίμαξ τῶν συστημάτων, εἰς τὴν ὁποίαν περιπατῶντες οἱ μουσικοὶ διωρισμένως, ἤχων ἀρχόμενοι ἀπὸ ῥητοῦς φθόγγου, καὶ διατρέβοντες εἰς ῥητοῦς φθόγγου, φυλάττοντες καὶ ῥητὰ διαστήματα, καὶ εἰς ῥητὰς φθόγγους καταλήγοντες, ποιοῦσι τὴν μελωδίαν ὁ δὲ τούτων διορισμὸς ἐγένετο παρὰ τῶν ἀρχαίων μουσικῶν.

α) Φωνὰ δ' ἐστὶ μὲν πλῆξις ἐν ἀέρι, δίκινουμένα ποτὲ τὰν ψυχῶν δι' ὅτιον, ὧν τοὶ πόροι διήκοντι ἀχρὶς ἡπατος χωρέοντες. Πλάτων. Τιμ. Δοκ. φῶλ. 21.

§. 282. Ἦχος εἶναι ἰδέα μελωδίας, συνισταμένη εἰς τὴν ἕξιν τῆ γινώσκειν, τίνας μὲν τῶν φθόγγων ἀφετέον, τίνας δὲ παραληπτέον καὶ ἀπὸ τίνος τε ἀρχιτέον, καὶ εἰς ὃν καταληπτέον (α).

§. 283. Ἀπὸ τὸν ἡμέτερον ἦχον ἢ οὐδὲν, ἢ ὀλίγον διαφέρει ἐκεῖνο ὅπερ οἱ παλαιοὶ ὠνόμαζον, Τρόπον, Εἶδος, Σχῆμα, καὶ Τόνον. Ὠνομάσθη δὲ Τρόπος, διότι ἐφανέρονε τάχα τὸ ἦθος τῆς διανοίας τῶν μελῶν. Ἐγίνοντο δὲ οἱ τρόποι, μὲ τὸ νὰ ἐσώζετο μὲν τὸ αὐτὸ μέγεθος τῶν συστημάτων, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν διαστημάτων ἐλάμβανε δὲ ἀλλοίωσιν μόνον ἢ τάξις καὶ σύνθεσις. Ἦσαν δὲ τρόποι τῆ μὲν Τετραχόρδου συστήματος, τρεῖς (β)· τῆ δὲ Πενταχόρδου, τέσσαρες (γ)· καὶ τῆ Διαπασῶν, ἑπτὰ (δ).

- α) Πτελεῖν ὀνομάζει τῆτο ὁ Ἀριστείδης λέγει δὲ, ὅτι ἀφῆρονται φθόγγοι, διότι κάθε εἶδος μελωδίας εἶχε διαρισμένα πέρατα τῆς Ἀναβάσεως καὶ Καταβάσεως.
- β) Οἱ τρόποι συνίσταντο ἀπὸ τὴν σχέσιν, τὴν ὅποιαν εἶχον τὰ ἡμιτόνια πρὸς τοὺς τόνους. Λοιπὸν ὁ Εὐκλείδης λέγει Πρῶτον μὲν τρόπον τῆ Διατεσσάρων Συστήματος ἐκεῖνον, τῆ ὁποῖα τὸ ἡμιτόνιον κέῖται πρῶτον ἐπὶ τὸ βαρὺ τῶν τόνων τῆ συστήματος· οἶον, γα βα πα νη. Δεύτερον δὲ, οὗ τὸ ἡμιτόνιον δεύτερον ἐπὶ τὸ βαρὺ τῶν τόνων· οἶον, δι γα βε πα. Τρίτον δὲ, οὗ τὸ ἡμιτόνιον τρίτον ἐπὶ τὸ βαρὺ τῶν τόνων· οἶον, κε δι γα βε· ἢ ὁ ταῦτόν ἐστι, πρῶτον ἐπὶ τὸ ὀξύ τῶν τόνων· οἶον βου γα δι κε. Οὕτω δὲ ἔχουσιν οἱ τρόποι τῆ Διατεσσάρων Συστήματος καὶ εἰς τὰ ἄλλα δύο γένη.
- γ) Ἴνα δὲ ἐξετάσωμεν τοὺς τρόπους τῆ Διαπέντε Συστήματος ἐν τῷ Χρωματικῷ καὶ Ἐναρμονίῳ γένει, ἅς λογίζηται τόνος τὸ τριημιτόνιον, ἢ τὸ διτόνιον. Ἦν λοιπὸν τούτῃ τῆ Συστήματος Πρῶτος μὲν τρόπος, οὗ πρῶτος ὁ τόνος ἐπὶ τὸ ὀξύ· ρ ὁ δι κε ζω. Δεύτερος δὲ ἔ δεύτερος ὁ τόνος ἐπὶ τὸ ὀξύ· πα ρ ζ δι κε. Τρίτος δὲ, οὗ τρίτος ὁ τόνος ἐπὶ τὸ ὀξύ· νη πα ρ ζ δι. Τέταρτος δὲ, οὗ τέταρτος ὁ τόνος ἐπὶ τὸ ὀξύ· ζω νη πα ρ ζ.
- δ) Ὁ μὲν Εὐκλείδης ἐπὶ τῶν θέλων τοὺς τρόπους, οὕτως αὐτοὺς παράγει καὶ εἰς τὰ τρία γένη τῆς μελωδίας· ἄλλοι δὲ πληθύνοντες τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, ἀπαριθμοῦσιν ἕως δεκάπέν-

§. 264. Ἴνα δὲ παραδειγματικῶς ἐξηγήσωμεν τὰς τρόπους τῆ Διαπασῶν, ἃς λέγεται Ἡμιτόνιον ὁ ἐλάχιστος τόνος ἡμῶν. Τούτου λοιπὸν τοῦ συστήματος ἐν τῷ Διατονικῷ γένει πρῶτος μὲν τρόπος ἦν ἐκείνος οὗ τὸ ἡμιτόνιον πρῶτον μὲν ἦν ἐπὶ τὸ βαρὺ τέταρτον δὲ ἐπὶ τὸ ὀξύ· οἶον, Γα βου πα νη ζω κε δι γα· ὠνομάζετο δὲ Μιζολύδιος.

Δεύτερος δὲ, οὗ τὸ ἡμιτόνιον τρίτον μὲν ἐπὶ τὸ βαρὺ· πρῶτον δὲ ἐπὶ τὸ ὀξύ· οἶον, βε γα δι κε ζω νη πα Βε· ὠνομάζετο δὲ Λύδιος. Τρίτος δὲ οὗ τὸ ἡμιτόνιον δεύτερον ἐφ' ἐκάτερα· οἶον, πα βου γα δι κε ζω νη Πα· ὠνομάζετο δὲ Φρύγιος.

Τέταρτος δὲ, οὗ τὸ ἡμιτόνιον πρῶτον μὲν ἐπὶ τὸ βαρὺ· τρίτον δὲ ἐπὶ τὸ ὀξύ· νη πα βε γα δι κε ζω Νη· ὠνομάζετο δὲ Δώριος.

Πέμπτος δὲ οὗ τὸ ἡμιτόνιον τέταρτον μὲν ἐπὶ τὸ βαρὺ· πρῶτον δὲ ἐπὶ τὸ ὀξύ· ζω νη πα βου γα δι κε Ζω· ὠνομάζετο δὲ Ὑπολύδιος.

Ἐκτος δὲ, ἧ τὸ ἡμιτόνιον τρίτον μὲν ἐπὶ τὸ βαρὺ· δεύτερον δὲ ἐπὶ τὸ ὀξύ· κε ζω νη πα βε γα δι Κε· ὠνομάζετο δὲ Ὑποφρύγιος. Καὶ ἑβδομος, ἧ τὸ ἡμιτόνιον δεύτερον μὲν ἐπὶ τὸ βαρὺ τρίτον δὲ ἐπὶ τὸ ὀξύ· δι κε ζω νη πα βου γα Δι· ὠνομάζετο δὲ Ὑποδώριος.

τε. Τούτους δὲ τοὺς δεκαπέντε τρόπους καταλέγει κατὰ τάξιν, καὶ ἐπιθήσει καὶ τὰ σημεῖα ἐκάστου αὐτῶν· εἰσι δὲ κατ' αὐτόν·

Λύδιος, Ὑπολύδιος, Ὑπερλύδιος, Αἰόλιος, Ὑπαιόλιος, Ὑπεραιόλιος, Φρύγιος, Ὑποφρύγιος, Ὑπερφρύγιος, Ἰαζικός, Ὑπαιόστιος, Ὑπεραιόστιος, Δώριος, Ὑποδώριος, Ὑπερδώριος.

Ἐκαστος δὲ τούτων ἔχει Προσλαμβανόμενον ἴδιον, ὃς τις ἐμπεριέχεται τῷ Διαπασῶν· ἐμβαίνει πρὸς ταῦτοις ἕκαστος καὶ εἰς τὰ τρία γένη,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β.

Περὶ τῶν ὀκτῶ Ἦχων κατὰ Μανουὴλ Βουέννου.

§. 285.

Οὶ ὀκτῶ ἦχοι τῆς Μελωδίας, ἐπὶ τῷ ὄργανου δὲν τάττονται ὅπου τύχοι, ἀλλὰ κάθε ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς ἔλαβεν ἐπάνω εἰς αὐτὸ διωρισμένον τόπον· ἀπὸ τὸν ὁποῖον καὶ χαρακτηρίζεται τὸ διάφορον εἶδος τῆς Μελωδίας. Διότι οἱ ἦχοι δὲν διαφέρουσι ἀναμεταξύ των κατὰ ἄλλο, παρὰ κατὰ τὸν ὀξύτερον καὶ βαρύτερον τόπον τῆς φωνῆς, καὶ τῷ ὄργανου.

§. 286. Πρῶτον λοιπὸν καὶ ὀξύτατον εἶδος τῆς Μελωδίας εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπέχει τὸν Ὑπερμιξολύδιον τόνον. Ὀνομάζεται δὲ τῆτο ὑπὸ τῶν μελοποιῶν Ἦχος Πρῶτος·

Κε δι γα βε πα νη ζω κε.

§. 287. Δεύτερον δὲ εἶδος τῆς Μελωδίας εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπέχει τὸν Μιξολύδιον τόνον. Ὀνομάζεται δὲ τοῦτο ὑπὸ τῶν μελοποιῶν Ἦχος Δεύτερος·

Δι γα βον πα νη ζω κε δι.

§. 288. Τρίτον δὲ εἶδος τῆς Μελωδίας εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπέχει τὸν Λύδιον τόνον. Ὀνομάζεται δὲ τῆτο ὑπὸ τῶν μελοποιῶν Ἦχος Τρίτος.

Γα βε πα νη ζω κε δι γα.

§. 289. Τέταρτον δὲ εἶδος τῆς μελωδίας εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπέχει τὸν Φρύγιον τόνον· ὀνομάζεται δὲ τῆτο ὑπὸ τῶν μελοποιῶν Ἦχος Τέταρτος.

βε πα νη ζω κε δε γα Βου.

§. 290. Πέμπτον δὲ εἶδος τῆς μελωδίας εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπέχει τὸν Δώριον τόνον. ὀνομάζεται δὲ τῆτο ὑπὸ τῶν μελοποιῶν Ἦχος Πλάγιος Πρῶτος.

πα βε γα δι κε ζω νη Πα.

§. 291. Ἐκτον δὲ εἶδος τῆς μελωδίας εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπέχει τὸν Ὑποκλύδιον τόνον ὀνομάζεται δὲ τῆτο ὑπὸ τῶν μελοποιῶν Ἦχος Πλάγιος Δεύτερος·
νη πα βε γα δι κε ζω Νη.

§. 292. Ἐβδομον δὲ εἶδος τῆς μελωδίας εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπέχει τὸν Ὑποφρύγιον τόνον ὀνομάζεται δὲ τῆτο ὑπὸ τῶν μελοποιῶν Ἦχος Βαρύς·
ζω νη πα βε γα δι κε Ζω.

§. 293. Ὀγδοον δὲ εἶδος τῆς μελωδίας εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπέχει τὸν Ὑποδάριον τόνον ὀνομάζεται δὲ τῆτο ὑπὸ τῶν μελοποιῶν Ἦχος Πλάγιος Τέταρτος.

§. 294. Αἰτίαν δὲ, δι ἣν ἕτος μὲν ὁ ἦχος ἠνωμάσθη Πρῶτος, ἐκεῖνος δὲ Δεύτερος, ὁ αὐτὸς λέγει διτιπῆ. Οἱ μελοποιοὶ ὅταν μὲν ἀποβλέπωσι πρὸς τε τὸ ὑξύτερον καὶ βαρύτερον μέλος, τότε ὀνομάζουσι τῆτον μὲν τὸν ἦχον Πρῶτον, ἄλλον δὲ Δεύτερον, ἕως τῆ ὀγδὸς κατὰ τὴν πρόοδον τῆ ἀριθμῆ. Ὅταν δὲ ἀποβλέπωσι πρὸς αὐτὰς τοὺς φθόγγους τῶν τετραχόρδων συστημάτων, δι ἧν διαγινώσκουσι ποῖον μὲν εἶδος τῆς μελωδίας εἶναι ὑξύτερον, ποῖον δὲ βαρύτερον, τότε ὀνομάζουσι τοὺς ἦχους ὄχι ἀπὸ τὴν τάξιν τῆ βαρύτερου καὶ ὑξύτερου μέλους, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν φθόγγων τῶν τετραχόρδων συστημάτων παντὸς γὰρ τετραχόρδου συστήματος ὁ μὲν ὑξέτατος φθόγγος ὀνομάζεται Πρῶτος· ὁ δὲ βαρύτεριος, Τέταρτος. { κε δι γα βε. }

§. 295. Ἐκαστος ἦχος περιέχει ἐπτὰ διαστήματα, καὶ ὀκτὼ φθόγγους. Ὡν ὁ πρῶτος ἀπὸ τῆ ὑξέος λέγεται Νήτη· ὁ δὲ τέταρτος ἐπὶ τὸ βαρὺν, Μέση· καὶ ὁ ἕβδομος ἐπὶ τὸ βαρὺν, Ὑπάτη· καὶ ὁ ὀγδοὸς Προσλαμβανομένη.

§. 296. Ἐκαστος ἦχος ἀπὸ τῆς ἐαντῆ Μέσης ἀφ-

ξάμενος, εἰμὲν ἐπὶ τὸ ὀξύτερον ὀδεύει, ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ Νήτην γενόμενος, ἴσεται· εἰδὲ ἐπὶ τὸ βαρύτερον, ἐπὶ τὴν Προσλαμβανομένην διότι κἀνέναν ἦχος οὔτε ἀναβαίνει ὑπὲρ τὴν Νήτην του, ἕτε καταβαίνει ὑπὲρ τὴν Προσλαμβανομένην του· εἰδὲ μὴ, ἢ ἑαυτὸν παραφθείρει, ἢ μεταβαίνει εἰς κἀνέναν ὑψηλότερον ἢ χαμηλότερον ἦχον.

§. 297. Ἐξ ὧν ἕτος ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει, συνάγεται, ὅτι οἱ ὀκτώ ἦχοι διωρίσθησαν ἐπὶ τῷ Διατονικῷ Γένους τῆς μελωδίας· καὶ ὅτι ἢ ἀπὸ ἐνὸς γένους εἰς ἄλλο γένος μετάβασις δὲν ἀλλάζει ἦχον. Ὅθεν καθε Χρωματικῷ Γένει μελωδία ὑπάγεται εἰς ἓνα ἀπὸ τῶν εἰρημένων ὀκτῶ ἠχῶν· ὡσαύτως δὲ καὶ Ἐναρμονίαι, καὶ μιξίαι, καὶ τῶν λοιπῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῶν ὀκτῶ ἠχῶν κατὰ τὰς ψαλμοφδοῦς.

§. 298.

Οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ συνέστησαν τὰς τεσσάρων ἠχῶν ἀπὸ τῶν τεσσάρων τόνων ἐνὸς πενταχόρου, τῶν ὁποίων ὁ μὲν πρῶτος τόνος ἦτον μείζων· ὁ δὲ δεύτερος ἐλάσσων· ὁ δὲ τρίτος, ἐλάχιστος· καὶ ὁ τέταρτος πάλιν μείζων. Οἶον,

Ἐπειδὴ ὅτε μὲν ἠθέλον ἐν εὐρωσι τὸν πρῶτον ἦχον, ἀπήχουν ἐπὶ τὸ ὀξύ φθόγγον, περιέχοντα τόνον μείζονα· οἷος ἦν ὁ αἰῶαῖες. Ὅτε δὲ τὸν δεύτερον, ἀπήχουν ἐπὶ τὸ ὀξύ φθόγγον, περιέχοντα τόνους μείζονα καὶ ἐλάσσονα· οἷος ἦν ὁ

Πα	12	δι
νη	7	γα
ζω	9	βε
κε	12	πα
Δι	7	νη

λεαίης (α). "Ότε δὲ τὸν τρίτον, ἀπήχουν ἐπὶ τὸ ὄξυ φθόγγον, περιέχοντα τόνους, μείζονα, ἐλάσσονα, καὶ ἐλάχιστον οἷος ἦν ὁ ῥαδα. "Ότε δὲ τὸν τέταρτον, ἀπήχουν ἐπὶ τὸ ὄξυ φθόγγον, περιέχοντα τόνους, μείζονα, ἐλάσσονα; ἐλάχιστον, καὶ πάλιν μείζονα οἷος ἦν ὁ αγια. Τῆτο δὲ γίνεται φανερόν καὶ ἀπὸ τὰς μαρτυρίας· διότι ἡ μὲν $\overset{\cdot}{\sigma}$ δεικνύει τόνους δύο· ἡ δὲ $\overset{\cdot}{\rho}$

τόνους τρεῖς· ἡ δὲ $\overset{\cdot}{\delta}$, τόνους τέσσαρας, διὰ τὴν ὑπερχεωμένην ὑψηλήν. "Όθεν λέγει καὶ Μανθεῖλ ὁ Χρυσόφυς· "Ἀπὸ γὰρ τῆ πρώτης ἤχου εἰ ἐξέλθῃς μίαν φωνήν, εὐρίσκεις δεύτερον ἤχον κατὰ πάντα· εἰδὲ δύο, τρίτον· εἰδὲ τρεῖς, τέταρτον·".

§. 299. Τοὺς μὲν κυρίως τέσσαρας ἤχους συνέστησαν ἀπὸ τῆ εἰρημένῃ πενταχόρδῃ, θεωροῦντες τοὺς τόνους αὐτῆ ἀπὸ τῆ βαρείου ἐπὶ τὸ ὄξύ. "Όταν δὲ ἐθεώρουν αὐτῆς ἀπὸ τῆ ὀξείας ἐπὶ τὸ βαρὺ, παρήγον ἄλλης τέσσαρας ἤχους, τῆς ὁποίους ὠνόμασαν Πλαγίως. "Όθεν τῆς κλίμακος

$\overset{\cdot}{\sigma}$ $\overset{\cdot}{\rho}$ $\overset{\cdot}{\delta}$ $\overset{\cdot}{\lambda}$, $\overset{\cdot}{\rho}$ $\overset{\cdot}{\delta}$ $\overset{\cdot}{\lambda}$ $\overset{\cdot}{\sigma}$

ἡ τις ἀνίσταται ἀπὸ δύο τετραχόρδα ὄμβια, τὸ μὲν ὄξυ τετραχόρδον περιέχει τοὺς Κυρίως ἤχους· τὸ δὲ βαρὺ, τῆς Πλαγίως. Κατεσκέυασαν δὲ καὶ τὸν τροχὸν ὀκτάποδα, διὰ τὴν περιέχει τὸσδε φθόγγους, ὅσοι ἦσαν καὶ οἱ ἤχοι. Ἐκαστος ἄρα πλάγιος ἤχος διίσταται τῆ κυρίως τῆ τετρατονία κατιούσῃ. Καὶ εἴαν ζητῆ τις ἀπὸ

Δεύτερος	9	"
Πρώτος	12	ῥ
Τέταρτος	12	ῥ
Τρίτος	7	ῥ
Πλάγ. Β'	9	"
Πλάγ. Α'	12	"
Πλάγ. Δ'	12	"
Βαρύς.	7	"

α) Οἷτος ὁ λεαίης διαφέρει ἀπὸ τὸν χρωματικὸν λεαίης κατὰ τὴν ποιότητα τῆς μελωδίας ἐξ αἰτίας τῶν διαστημάτων. Διότι ὁ μὲν χρωματικὸς θέλει διαστήματα ἐπὶ τὸ ὄξύ, τὸ-

τῆ κυρίᾳ ἤχῃ, νὰ εὕρη τὸν πλάγιόν τε φυσικῶς, καταβαίνει τέσσαρας τόνους, ψάλλον πέντε φθόγγους· καὶ ὁ πέμπτος φθόγγος παραστήσει τὸν ζητούμενον Πλάγιον ἤχον.

§. 300. Ὠνομάσθη δὲ ὁ ἤχος Πλάγιος, καθὼς λέγει ὁ Βρονέννυος, διότι ἡ Μέση αὐτῆ παρακείται τῇ Ὑπάτῃ τῆ κυρίᾳ· καθὼς γίνεται φανερόν ἀπὸ τὸ προγραφέν διόγραμμα. Ἡ μᾶλλον ὠνομάθη πλάγιος, διότι ἀπ' αὐτῆς τῆς Μέσης, ἀρχεται νὰ πλαγιάζῃ ἡ μελωδία, καὶ νὰ ὀδεύῃ εἰς τὸν βαρύτερον τόπον τῆς φωνῆς. Ὡστε ἴδιον τῶν μὲν Κυρίων ἤχων εἶναι τὸ νὰ κατέχωσι τὸν ὀξὺν τόπον τῆς φωνῆς· τῶν δὲ Πλαγίων, τὸν βαρὺν τόπον αὐτῆς. (*)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ τῶν Συστατικῶν τῶν Ἦχων.

§. 301.

Συστατικά μὲν τῶν ἤχων εἶναι τέσσαρα· τὸ Ἀπήχημα, ἡ Κλίμαξ, οἱ Δεσπόζοντες φθόγγοι, καὶ αἱ Καταλήξεις. Γνωριστικά δὲ εἶναι δύο· τὸ Ἀπήχημα,

νοὺς ἐλάχιστον καὶ μέγιστα· ὁ δὲ διατονικός, μέγιστα καὶ ἐλάσσονα.

*) Ὅτι δύναται παρ' ἡμῖν τὸ Πλάγιος, τῆτο παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἐδύνατο ἢ ὑπό. Περὶ οὗ λέγει ὁ Ἀθήνσιος, ὅτι ὀρῶντες οἱ Μουσικοὶ τὸν ὄγκον καὶ τὸ προσποίημα τῆς καλοκαγαθίας ἐν τοῖς τῆς ἁρμονίας ἤθεσιν, Ὑποδώριον ἐκάλεσαν, ὡς τὸ προσεμφερές τῷ λευκῷ ὑπόλευκον· καὶ τὸ μὴ γλυκὸ μὲν, ἐγγὺς δὲ τῆτος λέγομεν ὑπόγλυκον· οὕτω καὶ ὑποδώριον τὸ μὴ πάνυ δώριον.

καὶ αἱ Καταλήξεις. Διότι γνωρίζεται ὁ ἦχος εὐθὺς ἀπὸ τὸ ἀπὸληγμα, ἢ ἀπὸ τὴν κατάληξιν στίχου τινὸς προπαλλομένου.

§. 302. Ἀπὸ τὰς καταλήξεις ἄλλαι μὲν εἶναι τελικαὶ ἄλλαι δὲ, ἐντελεῖς καὶ ἄλλαι ἀτελεῖς. Καὶ τελικαὶ μὲν καταλήξεις εἶναι, ὅσαι φέρουσι μελωδίαν, ἀνήκουσαν εἰς τὸ τέλος τῆ τροπαρίας, ἢ οἰσθηποτῶν μέλους· ἐντελεῖς δὲ καταλήξεις εἶναι, ὅσαι φέρουσι μελωδίαν, ἀνήκουσαν εἰς τὰ τέλη τῶν ἐν μέσῳ τῆ τροπαρίας περιόδων, ἢ οἰσθηποτῶν μέλους· ὅπως δηλαδὴ γίνεται μὲν τέλος τῆ νοήματος, καὶ γράφεται τελεία στιγμή ἀπὸ τῆς γραμματικῆς. Ἐπονται δὲ καὶ ἄλλοι λόγοι πρὸς ἀποπλήρωσιν τῆ ὕλης τροπαρίας ἢ μέλους. Ἀτελεῖς δὲ καταλήξεις εἶναι, ὅσαι φέρουσι μελωδίαν, ἀνήκουσαν εἰς τὰ τέλη τῶν ἐν μέσῳ τῆ τροπαρίας κώλων, ἢ κομμμάτων· ὅπως δηλαδὴ δὲν γίνεται τέλος τῆ νοήματος, καὶ γράφεται μέση στιγμή ἢ ὑποδιαστολή ἀπὸ τῆς γραμματικῆς. Ἐπειδὴ δὲ γίνονται αὗται αἱ καταλήξεις ἄλλῃ, καὶ ὄχι εἰς τὸ ἴσον τῆ ἡχῆ, λέγονται ἀτελεῖς· ἐπειδὴ ἀφ' ἑ τὸ ἴσον ὑποτίθεται ἀρχὴ πάσης μελωδίας, εἰς τῆτο φαίνεται ὅτι ἐπιθυμεῖ ἢ ἀκοῇ νὰ αἰσθανθῆ, ὅτι ἐπέστρεψεν ἢ μελωδία. Διότι ἡ ἀκοῇ ἀφ' ἑ μίαν φοράν προκαταληφθῆ ἀπὸ μίαν ἀρχὴν, ἢ κατάληξιν ἣτις γίνεται ἄλλῃ, ἀφήνει αὐτὴν ὡσαν ἐν μετεώρῳ. Διὰ τῆτο ὅταν καὶ πολλῶν θέσεων, ἢ καὶ ὕλων τροπαρίων αἱ καταλήξεις γένωσιν ἀτελεῖς, ἢ τελευταία ὕμως θέσις, ἢ τὸ τελευταῖον τροπάριον ἀναγκάζεται νὰ λάβῃ τὴν κατάληξιν ἐντελεῖ, ἢ τελικὴν.

§. 303. Ἴσον τῆ ἡχῆ ὀνομάζουσι τὴν βᾶσιν, ὅθεν ἕκαστος ἡχος ἄρχεται. Λοιπὸν εἰμὲν ὑποτεθῆ, ὅτι ὁ πρῶτος ἡχος ἔχει τὸν κε τόνον Ἴσον, ὁ πλάγιος τῆ πρῶτου ἡχος τὸν πα τόνον ἔχει Ἴσον. Πάλιν εἰμὲν ὑποτεθῆ, ὅτι ὁ δεύτερος ἡχος ἔχει Ἴσον τὸν τόνον ζω,

ὁ πλάγιός τε ἔχει ἴσον τὸν βε. Ὁμοίως εἰμὲν ὑποτεθῆ, ὅτι ὁ τρίτος ἤχος ἔχει ἴσον τὸν γα τόνον, ὁ βαρὺς ἤχος ἔχει ἴσον τὸν δτ' αὐτὸν ζω τόνον. Ὡσαύτως εἰμὲν ὑποτεθῆ, ὅτι ὁ τέταρτος ἤχος ἔχει ἴσον τὸν δι τόνον, ὁ πλάγιός τε ἔχει ἴσον τὸν νη τόνον. Εἰδὲ δοθῶσιν ἄλλα ἴσα εἰς τὰς κυρίους κατὰ τὰ διάφορα μέλη, δυσκόλως συμβιβάζεται ἐπὶ τῆ διαλασῶν τὸ νὰ εὐρίσκηται τὸ ἴσον ἐκάστῃ πλαγίᾳ, τέσσαρας τόνους ὑπὸ τὸ ἴσον τῆ κυρίᾳ· διότι τὸ μὲν Διαλασῶν Σύστημα περιέχει τόνους ἑπτὰ, οἱ δὲ ἤχοι εἶναι ὀκτῶ (§. 299.).

§. 304. Δεσπόζοντες μὲν φθόγγοι εἶναι ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ἡ ποιότης ἐνεργεῖ εἰς τὸν ἤχον (§. 239.). Ὑπερβάσιμοι δὲ εἶναι ἐκεῖνοι οἱ φθόγγοι, τῶν ὁποίων ἡ ποιότης ἀπρακτεῖ παντάλασιν εἰς τὸν ἤχον. Καὶ ἐπειδὴ ὁ ἤχος ἔχει δεσπόζοντας φθόγγους δύο καὶ τρεῖς, καὶ κάθε φθόγγος ἔχει τὴν ποιότητά του, εἰς τὸν ἤχον εἶναι ἀνάγκη νὰ παράγηται ἄλλη ποιότης, ὅ ἐστιν ἤθος, ἐκ τῆς μίξεως τῶν δύο ἡτριῶν ποιότητων. Ἡ καὶ ἄλλως, Δεσπόζοντες μὲν εἶναι ἐκεῖνοι οἱ φθόγγοι, περὶ οὓς ὁ ἤχος χαίρει νὰ ἐνδιατρίβῃ. Ὑπερβάσιμοι δὲ εἶναι ἐκεῖνοι, εἰς τὰς ὁποίας ὁ ἤχος δὲν θέλει νὰ ἐμφιλοχωρῆ, ἀλλὰ ἡ διόλω τὰς σιωπᾶ, ἢ ταχέως ἀπὸ αὐτοὺς φεύγῃ, καὶ χρονοτριβῆ τὸ περισσότερον εἰς τὰς Δεσπόζοντας (α).

§. 305. Οὐτε μὲ μίαν μόνην κλίμακα περαίνεται ἓνας ἤχος, ἀλλὰ πολλάκις ἓνας ἤχος ζητεῖ πολλάς κλίμακας· ἔτε εἰς ἓνα μόνον ἤχον ἀνήκει μία μόνη κλίμαξ, ἀλλὰ πολλάκις ἀναφέρονται εἰς ἓνα μόνον

α) Δεῖ δὲ τὴν ἁρμονίαν (τὸν ἤχον) εἶδος ἔχειν ἢ πάθος ἢ ἤθος· καταφρονητέον οὖν τῶν τὰς μὲν κατ' εἶδος διαφορὰς ἔδυναμένων θεωρεῖν· ἐπακολοθοῦντων δὲ τῇ τῶν φθόγγων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι, καὶ τιθεμένων ὑπερμυζολύδιον ἁρμονίαν, καὶ πάλιν ὑπὲρ ταύτης ἄλλην. Ἀθήν. Δεινός.

ἦχον πολλαὶ κλίμακες. Διότι τὰς προκαταλεγείσας (§. 275.) χροῶς εἰς τὰς ὀκτώ ἦχους οἱ ψαλμῶδοι συνειθίζουσι νὰ περικλείωσι καὶ ἀπὸ αὐτὰς, ὅσαι μόνον εἶναι ἐν χρήσει, τούτων διωρίσθησαν καὶ σημεῖα φθορῶν εἰς ἔνδειξιν.

§. 306. Κοινὸν εἰς τὰς ὀκτώ ἦχους εἶναι, τὸ νὰ παράγωσιν ὁ κύριος καὶ ὁ πλάγιος τὰς τέσσαρας λεγόμενες Μέσους ἦχους· οἵτινες ἔτιως ἀνομάσθησαν, διότι εὐρίσκονται μέσον τῶν κυρίων καὶ τῶν πλα-

γίων. Καὶ τῷ μὲν $\overset{\cdot}{\alpha}$, ἦγουν τῷ πρώτῳ ἦχῳ, εἶναι μέσος ὁ $\overset{\cdot}{\beta}$, ἦγουν ὁ τρίτος. διότι εὐρίσκεται μέσον

τῷ $\overset{\cdot}{\alpha}$ καὶ τῷ $\overset{\cdot}{\gamma}$, ἦγουν τῷ δευτέρῳ εἶναι μέσος ὁ $\overset{\cdot}{\delta}$. Τῷ δὲ $\overset{\cdot}{\beta}$, ἦγουν τῷ τρίτῳ εἶ-

ναι μέσος ὁ $\overset{\cdot}{\epsilon}$. Καὶ τῷ δὲ $\overset{\cdot}{\gamma}$, ἦγουν τῷ τετάρτῳ εἶναι μέσος ὁ $\overset{\cdot}{\zeta}$, ἦγουν λέγετος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.

Περὶ Ἀπήχημάτων.

Απήχημα εἶναι προετοιμασία τῷ ἦχῳ τῆς ψαλθησομένης ψαλμῶδιος, γινομένη δι' ἑνὸς τῶν ὀκτώ πολυσυλλάβων φθόγγων (§. 66.). Λέγεται δὲ τὸ αὐτὸ καὶ Ἐνήχημα (α).

Ἀηλαδὴ προτοῦ νὰ ἀρχίσωμεν νὰ ψάλλωμεν ὁ-

α) Ἐνήχημά ἐστιν ἡ τῷ ἦχῳ ἐπιβολή. Γίνεται δὲ καὶ μονοσυλλάβως τὸ ἀπήχημα, ὅμως ὁ ἀρχάριος στοιχεῖται διὰ τῶν πολυσυλλάβων φθόγγων διὰ τὴν ποιότητα.

ποιανῶν μελωδιῶν, ψάλλομεν ἓνα ἀπὸ τούτων πολυσυλλάβους φθόγγας, ἵνα δὴ ὡς διὰ γνωστῆ τῆ ἤχου ἀπιδώμεθα τῆς μελωδίας. Εἰδὲ πρέπει νὰ προτάττηται εἰς τὸ τροπᾶριον στίχοις τις, αὐτὸς πληροῦ τὴν χρεῖαν τῆ ἀπληξήματος, χρεωστῶν νὰ καταλήγη ὁμοίως μὲ τὸ ἀπλήχημα.

§. 308. Ὅταν μὲν πρὸ τῆς μελωδίας ἡ μαρτυρία τῆ ἤχου μόνη γράφηται, τότε τὸ ἀπλήχημα καταλήγει εἰς τὸ ἴσον τῆ ἤχου (§. 303.) ὅταν ὅμως ἡ

μελωδία προγράφηται ἔξωθεν δίτονος, ὡς π ^λ $\overset{\lambda}{\text{α}}$ —

ἢ τρίτονος, ὡς π ^λ $\overset{\lambda}{\text{α}}$ — $\overset{\lambda}{\text{β}}$ · ἢ τετράτονος, ὡς π ^λ $\overset{\lambda}{\text{α}}$ $\overset{\lambda}{\text{β}}$

$\overset{\lambda}{\text{γ}}$ · καὶ τὰ λοιπὰ, μὲ τὸ νὰ γράφονται κοντὰ εἰς τὴν μαρτυρίαν τῆ ἤχου οἱ χαρακτῆρες, οἵτινες φανερόνουσι ταῦτα· τότε τὸ ἀπλήχημα πρέπει νὰ καταλήγη εἰς τὴν διτονίαν, ἢ τριτονίαν, ἢ τετρατονίαν, εἰς τὴν ὁποίαν σημαίνεται. Ὅσον, ὃ πλάγιος τῆ πρώτου ἤχου ἀπληξῆται διὰ τῆ ἀεσῆς, ὅταν λήγη εἰς

τὸν πα, μαρτυρούμενος διὰ τῆς π ^λ $\overset{\lambda}{\text{α}}$ · ὅμως μαρτυρούμενος διὰ τῆς π ^λ $\overset{\lambda}{\text{α}}$ — $\overset{\lambda}{\text{β}}$, τότε ἀπληξῆται διὰ τοῦ αεσῆς· ἢ διὰ τῆ προσαλλομένου στίχου, λήγοντος εἰς τὸν κε· διότι ἡ μελωδία προγράφεται Τετράφωνος, ἢ γην Τετράτονος.

Πάλιν ὁ πλάγιος τῆ δευτέρου ἤχου ἀπληξῆται διὰ τοῦ βεσῆς, ὅταν λήγη εἰς τὸν πα, μαρτυρού-

μενος π ^λ $\overset{\lambda}{\text{α}}$ · μαρτυρούμενος ὅμως π ^λ $\overset{\lambda}{\text{α}}$ — $\overset{\lambda}{\text{β}}$, τότε

ἀπληξῆται διὰ τῆ βεσῆς, ἢ διὰ τῆ προσαλλομένου στίχου, λήγοντος εἰς τὸν δι.

Ὅμοίως καὶ ὁ τέταρτος ἤχος ἀπληξῆται διὰ τῆ αἰα, ὅταν λήγη εἰς τὸν δι, μαρτυρούμενος διὰ τῆς

Κατὰ δὲ τὸν Πελοποννήσιον Πέτρον τοιαύτην μελω-
δίαν ἔχει τὸ Ἀπήχημα τῆς Τετάρτης ἤχου εἰς τὰς ἑξή-
γήσεις του.

Α Γ ι α α α β α α α

§. 313. Τῆς δὲ Πλαγίου πρώτου ἤχου τὸ Ἀπήχη-
μα καθ' ἡμᾶς μὲν καὶ γράφεται, καὶ ψάλλεται κα-
τὰ τοιαύτην μελωδίαν

Α λ ε α λ ε σ

Κατὰ δὲ τοὺς παλαιούς αὐτὸ μὲν ἐγράφετο τοῦτον
τὸν τρόπον, ἡ δὲ μελωδία τῆς ἐγένετο τοιαύτη, ὡς
ἑξῆς παριστῶμεν διὰ τῶν χαρακτήρων τῆς ἑμετέρας
Μεθόδου

Α α λ ε ε ε ε ε ε α α α α α α α

§. 314. Τῆς δὲ πλαγίως δευτέρου ἤχου τὸ Ἀπήχη-
μα κατὰ μὲν τοὺς παλαιούς ἔτω γράφεται

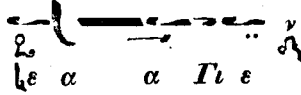
λ π λ ε χ ε α λ ε σ

Ἐξάγεται δὲ μελωδία κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς Θέ-
σεως τοιαύτη, ὡς ἑξῆς γράφομεν

λ ε ε χ ε ε ε ε ε ε ε ε α α

Καθ' ἡμᾶς δὲ τέτου τῆ ἤχου τὸ Ἀπήχημα μελωδεῖται καὶ γράφεται πολυσυλλάβως μὲν ἔτω,

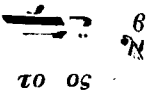
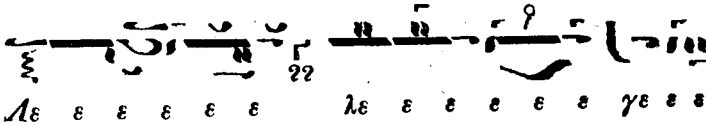
μονοσυλλάβως δὲ ἔτω, πληροῦν ὅμως τὴν αὐτὴν χρεῖαν.

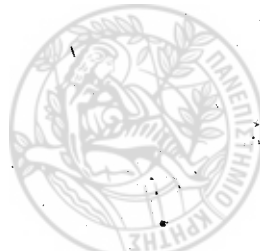
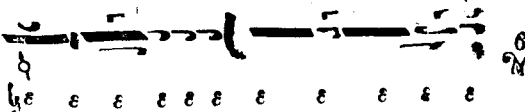
§. 317. Ἦχοι μὲν εἶναι ὀκτώ τῆς ψαλμωδίας· ἀπηχήματα δὲ σφύζονται δέκα. Διότι ὁ Τέταρτος ἦχος, καὶ ὁ Πλάγιος τῆ δευτέρου, ἔχουσιν ἀνὰ δύο ἀπηχήματα. Καὶ τῆ μὲν τετάρτου ἤχου τὸ δεύτερον Ἀπήχημα κατὰ τοὺς παλαιοὺς ἔτω γράφεται·

Φέρει δὲ μελωδίαν, ἐξηγούμενον καθ' ἡμᾶς, τοιαύτην, οἷα εἶναι ἡ ἐξῆς γραφομένη.

Κατὰ δὲ τὸν Ἰάκωβον οὕτω μελωδεῖται καὶ ἀπηχεῖται μονοσυλλάβως

Τῆ δὲ Πλαγίᾳ δευτέρου τὸ δεύτερον Ἀπήχημα κατὰ τοὺς παλαιοὺς ἔτω γράφεται

$\lambda \pi \xrightarrow{\quad} \overline{\text{λε} \quad \text{ρα} \quad \text{ρω} \quad \text{φ}}$

Φέρει δὲ μελωδίαν, ὅταν ἐξηγῆται καθ' ἡμᾶς, οἷα εἶναι ἢ ἀκόλουθος.

$\overline{\text{λε} \quad \text{ρα} \quad \text{α} \quad \text{α} \quad \text{ρω} \quad \text{ω} \quad \text{ρω} \quad \text{ω} \quad \text{ω} \quad \text{ω} \quad \text{φ}} \quad \Delta$

Κατὰ δὲ συντομώτερον τρόπον, ὅς τις εἶναι καὶ εὐχρηστοτέρος, ἔτω μελωδεῖται καὶ γράφεται τὸ $\text{λε}^2 \alpha^2 \omega$.

$\overline{\text{λε} \quad \varepsilon \quad \text{ρα} \quad \text{ρω} \quad \text{φ}} \quad \Delta$

Γίνωσκε δὲ, ὅτι λαμβάνει καὶ διαφορετικὴν ἔκφρασιν ἢ μελωδία τῶν ἀπηχημάτων, καὶ ὅτι εὐρίσκονται καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον ἀπηχήματα, πλὴν ἐν πᾶσι γίνεται προετοιμασία ἐνὸς ἤχου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Περὶ τοῦ Πρώτου ἤχου.

§. 318.

Πρῶτον ἤχον ὠνόμασαν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ ἐκεῖνον, ὅς τις ἀπηχεῖται μὲ τὸ $\alpha^2 \text{ρα} \text{λε} \text{ς}$ καὶ ἂν δὲν λέγεται ὀλόκληρος αὕτη ἢ λέξις, τὸ ἀπηχούμενον $\text{λε} \text{ς}$ δείχνει ἀνάβασιν τόνου μείζονος, καὶ ποιότητα τῆ $\alpha^2 \text{ρα} \text{λε} \text{ς}$. ἔχει δὲ ἴσον κατὰ μὲν τὸ Σιχηράριον τὸν τόνον κε κατὰ δὲ τὴν Παπαδικὴν τὸν πα.

§. 319. Ὀνομάσθη δὲ Πρῶτος ἦχος, ἐπειδὴ τὸ Ἀπὴχημά τε συνίσταται ἀπὸ μείζονα τόνου, ὃς τις τόνος εὐρέθη πρῶτος. Διότι τῆς ἁρμονικῆς ἀναλογίας, 6, 8, 9, 12, ζητουμένης ἐπὶ τῶν φθόγγων τῶν τόνων τῆ Διατονικοῦ Διαπασῶν συστήματος, ἂν τεθῆ τὸ 6 ἐπὶ τῆ δι, τὸ μὲν 8 ἔσται ἐπὶ τῆ νη, τὸ δὲ 9 ἐπὶ τῆ πα, καὶ τὸ 12 ἐπὶ τῆ Δι οὕτω

6, 8, 9, 12.

δι κε ζω νη πα βε γα Δι.

Ἄρα ἔτε τὸν ἐλάσσονα τόνον, ἔτε τὸν ἐλάχιστον, ἀλλὰ τὸν μείζονα, δηλαδή τὸν ἔχοντα λόγον ἐπόγδοον ἐγνώρισαν οἱ Ἄρμονικοὶ Πρῶτον τόνον καὶ τῆτον ἐκ τῆ νη πα διαστήματος. Ὄθεν οἱ Πυθαγορικοὶ, νομίζοντες, ὅτι ὁ πα φθόγγος εἶναι πρῶτος φθεγγτός, ἔλεγον αὐτὸν Τροφόν (α).

§. 320. Ὁ Πρῶτος ἦχος μεταχειρίζεται κλίμακα διατονικὴν κατὰ τὸν Τροχὸν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, τὴν ἐξῆς

νη, πα βου γα δι, κε ζω νη Πα.

Ἦγουν ζητεῖ νὸ ἔχη τὰ δύο τετράχορδα ὁμοία ἦτοι τὸ μὲν πα βε διάστημα ἴσον τὸ κε ζω τὸ δὲ βε γα τῷ ζω νη τὸ δὲ γα δι, τῷ νη Πα. Ὁ δὲ νη φθόγγος κεῖται εἰς τὴν κλίμακα Προσλαμβανόμενος, καὶ συμβάλλει εἰς ἀποπλήρωσιν τῆ πενταχορδου, νη πα βου γα δι καὶ εἰς τὸ νὰ μετρήσῃ τὸ τονιαῖον διάστημα τῆ νη πα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἴσον μὲ τὸ δι κε

α) Τούτων γὰρ τῶν ἀριθμῶν, 5, 13, 35, οἱ Πυθαγορικοὶ τὰ μὲν 5 Τροφόν, ὅπερ ἐστὶ φθόγγον, ἐκάλουν διόμενοι, τῶν τῆ τόνου διαστημάτων πρῶτον εἶναι φθεγγτὸν τὸ πέμπτον τὰ δὲ 13, Λεῖμμα, τὴν εἰς ἴσα τῆ τόνου διανομὴν ἀπογινώσκοντες τὰ δὲ 35, Ἄρμονιαν, ὅτι συνέστηκεν ἐκ δυοῖν κύβων α'. ἀπ' ἀρτίου καὶ περιττοῦ γεγονότων, ἐκ τεσσάρων δ' ἀριθμῶν, τῆ 6 καὶ τῆ 8 καὶ τῆ 9 καὶ τῆ 12, τὴν ἀριθμητικὴν καὶ ἁρμονικὴν ἀναλογίαν περιεχόντων. Πλούταρχος

διότι ὁ δι φθόγγος νοεῖται Προσλαμβανόμενος τῆ Πενταχόρδου, δι κε ζω νη Πα. Εἰδὲ ζητηθῆ καὶ περισσότερα ἀνάβασις, ὡς ἀπὸ Προσλαμβανομένου τῆ Πα γίνεται καὶ ἄλλον τετράχορδον ἐπὶ τὸ ὄξυ, ὅμοιον τὸ ἀνάλογον γίνεται καὶ ὅταν ζητηθῆ καὶ περισσότερα κατὰβασις.

§. 321. Δεσπόζοντες φθόγγοι ἐν τῷ Πρώτῳ ἤχῳ, ὅταν εἶναι τὸ μέλος ἀργοσύνθετον, εἶναι οἱ πα, γα ἢ κε, νη ὑπερβάσιμοι δὲ, οἱ λοιποί. Ὅταν δὲ εἶναι τὸ μέλος γοργοσύνθετον δεσπόζοντες μὲν εἶναι οἱ πα, δι ὑπερβάσιμοι δὲ, οἱ λοιποί. Σημεῖον δὲ τῆς φθορᾶς τῆ Πρώτου ἤχου εἶναι τὸ δ, καὶ τίθεται ἐπὶ τῆ κε ὅταν ὅμως μετατιθῆται καὶ ἐπὶ ἄλλου τόνου, αὐτὸς πρέπει νὰ ἀφίγη τὸν ἴδιόν του φθόγγον, καὶ νὰ φθέγγηται τὸν κε, καὶ νὰ δίδῃ ποιότητα τῆ ἀγαθῆς, καὶ νὰ παραλλαγίζηται τὸ ἐξῆς μέλος ὡς ἀπὸ τῆ κε.

§. 322. Καταλήξεις εἰς τὸν Πρῶτον ἤχον ἀτελεῖς μὲν γίνονται εἰς τοὺς φθόγγους γα, δι ἐντελεῖς δὲ εἰς τοὺς πα, κε τελικαὶ δὲ εἰς τὸν πα εἰς κάθε δὲ κατάληξιν τίθεται μαρτυρία. Καὶ διὰ μὲν τὸν φθόγγον κε, τίθεται ἡ $\overset{\times}{\eta}$. διὰ δὲ τὸν δι, ἡ $\overset{\Delta}{\eta}$. διὰ δὲ τὸν γα, ἡ $\overset{\Gamma}{\eta}$. διὰ δὲ τὸν βου, ἡ $\overset{\beta}{\eta}$. διὰ δὲ τὸν πα, ἡ $\overset{\pi}{\eta}$. διὰ δὲ τὸν νη, $\overset{\nu}{\eta}$. διὰ δὲ τὸν ζω κατὰ μὲν τὸν Τροχόν, ἡ $\overset{\zeta}{\eta}$. κατὰ δὲ τὸ Διαπασῶν, ἡ $\overset{\zeta}{\eta}$. διὰ δὲ τὸν κε κατ' ἐκεῖνον μὲν ἡ $\overset{\chi}{\eta}$. κατὰ δὲ τοῦτο. ἡ $\overset{\eta}{\eta}$. καὶ διὰ τὸν δι κατ' ἐκεῖνον μὲν ἡ $\overset{\eta}{\eta}$. κατὰ δὲ τῆτο, ἡ $\overset{\delta\eta}{\eta}$. κατὰ δὲ τὸν ἴδιον τρόπον συζροτοῦνται καὶ αἱ λοιπαὶ μαρτυρίαι τῆ Διατονικοῦ γένους, ὡς φαίνονται εἰς τὸ ἐξῆς διάγραμμα:

§. 323. Ἐνάσχεται δὲ ὁ Πρῶτος ἦχος ἀπὸ μὲν βόμβη κατὰ μείζονα τόνον ἐπὶ τὸ δξὺ (δύναται δὲ νὰ ὑπονοῖται βόμβος κάθε φθόγγος.) ἀπὸ δὲ τοῦ πλαγίῃ πρῶτου, καθὼς καὶ ἀπὸ τῆ πλαγίου δευτέρου, κατὰ τετρατονίαν ἐπὶ τὸ δξὺ, ἢ ἀπὸ τῆ αὐτῆ Ἰσου ἀπὸ δὲ τῆ τρίτης καὶ τῆ βαρέος, κατὰ διτονονίαν ἐπὶ τὸ δξὺ ἀπὸ δὲ τῆ τετάρτης λήγοντος εἰς τὸν βου, κατὰ τριτονίαν ἐπὶ τὸ δξὺ, ἢ κατ' ἐλάσσονα τόνον ἐπὶ τὸ βαρὺ ἀπὸ δὲ τοῦ πλαγίου τετάρτου, κατὰ τόνον μείζονα, ἢ κατὰ πεντατονίαν ἐπὶ τὸ δξὺ κατὰ τὴν χρείαν κατὰ δὲ περίστασιν ἕνια τούτων παραβαίνονται.

§. 324. Τὸ ἦθος τῆ Πρώτου ἦχε σφίξει χαρακτῆρα σεμνὸν καὶ ἐμβριθῆ, ἢ μεγαλοπρεπῆ καὶ ἀξιωματικόν. Καὶ ἂν οὗτος ὁ ἦχος ταυτίζεται μετὸν Δωριον τῶν ἀρχαίων, ὁ Πλάτων ἐθεώρει τὴν σεμνότητα τούτου, ὡς οἰκείαν πρὸς τὴν βελτίωσιν τῶν ἡθῶν καὶ παραιτησάμενος τὰς λοιπὰς διαλέκτους τῶν ἡχῶν ἐνέκρινε τὴν Δωριστι, ὡς ἀρμόζουσαν ἀνδράσι πολεμικοῖς καὶ σώφροσι. Διότι αὐτῇ τῆ ἐφαινετο ἰκανῆ τὴν ψυχὴν, τῆ μὲν σωφρονοῦντος, νὰ τὴν ἐπιβώσῃ τῆ δὲ ἀνοηταίνοντος, νὰ τὴν σωφρονίσῃ (α). Ἐν δὲ τῇ Ὀκτωήχῳ ἔτοι οἱ στίχοι εἰρέθησαν.

Τέχνη μελουργὸς σοὺς ἀγασθεῖσα κρότους,

Πρώτην νέμει σοι τάξιν ὦ τῆς ἀξίας!

Ἦχος ὁ πρῶτος Μουσικῆ κληθεῖς τέχνη,

Πρῶτος παρ' ἡμῶν εὐλογείσθω τοῖς λόγοις.

Τὰ πρῶτα πρῶτε τῶν καλῶν λαχὼν φέρεις.

Πρωτεῖα νίκης πανταχοῦ πάντων ἔχεις.

α) Ἡ μὲν οὖν Δωριος ἀρμονία τὸ ἀνδρῶδες ἐμφαίνει καὶ τὸ μεγαλοπρεπές, καὶ οὐ διακεχυμένον οὐδ' ἴλαρον, ἀλλὰ σκιθωπὸν καὶ σφοδρὸν οὔτε δὲ ποικίλον οὔδὲ πολύτροπον. Ἄθῆν. Διπνος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Περὶ τῆ Δευτέρου ἤχου.

§. 326.

Δεύτερον ἤχον ἀνόμασαν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ ἐκείνον, ὅς τις ἀπηχέται μὲ τὸ κεαες· τὸ ὁποῖον ἀπήχημα δείχνει ἐπὶ τὸ δξὺ τόνον ἐλάχιστον καὶ τόνον μείζονα. Καὶ ἂν δὲν λέγηται ὀλόκληρος αὕτη ἡ λέξις, τὸ ἀπηχούμενον εες, δείχνει τὴν ποιότητα τῆ κεαες· ἔχει δὲ ἴσον τὸν βου φθόγγον· διὰ δὲ τὴν ὁμοιότητα τῆς διφωνίας, λαμβάνει ἴσον καὶ τὸν δι, καὶ τὸν νη.

§. 327. Ὡνομάσθη δὲ Δεύτερος ἤχος, ἐπειδὴ ἀπὸ τῆ βόμβου, ὅθεν ἀναβαίνοντες ἕνα τόνον μείζονα εὐρίσκωμεν τὸ ἴσον τῆ πρώτου ἤχου, ἀπὸ τῆ αὐτῆ βόμβου εἰς ἀναβῶμεν δύο τόνους μείζονα καὶ ἐλάσσονα, εὐρίσκειται τὸ ἴσον τοῦ δευτέρου ἤχου. Ὅθεν τὸ ἴσον τῆ δευτέρου ἤχου εἶναι ὀξύτερον ἀπὸ τὸ ἴσον τοῦ πρώτου ἤχου, κατὰ τόνον ἐλάσσονα. Ταῦτα μὲν οὕτως ἔχει, ἕταν ὁ πρῶτος ἤχος ἔχη ἴσον τὸν πα· εἰδὲ αὐτὸς ἔχει ἴσον τὸν κε, ὁ δευτερος ἔχει ἴσον τὸν δι· τὸ ὁποῖον ἴσον εἶναι φυσικώτερον, ἐπειδὴ δίδει καὶ τὸ ἀπήχημά τῆ ἢ διατονικῆ κλίμαξ μὲ τὰ διαστήματα βου γα, γα δι.

§. 328. Ὁ Δεύτερος ἤχος μεταχειρίζεται χρωμα-

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ πρὸς τοὺς νέους παραινέσει διηγέται τοιαῦτα περὶ τῆ δωρίου. Λέγεται δὲ καὶ Πυθαγόραν, κωμικοῖς περιτυχόντι μεθύουσι, κελῶσαι τὸν αὐλητὴν, τὸν τῆ κόμῃ κατάρχοντα, μεταβαλόντα τὴν ἀρμονίαν, ἐπαυλῆσαι σφίσι τὸ Δίωφον· τοὺς δὲ οὕτως ἀναφρονῆσαι ὑπὸ τῆ μέλουσ, ὥστε τοὺς στεφάνους ρίψαντας, αἰσχρνομένους ἀπελθεῖν.

τικὴν κλίμακα, ἣτις ὁδεύει κατὰ διφωνίαν ὁμοίαν οὕτως. Ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ δι φθόγγου, εὐρίσκομεν τὸ μὲν διάστημα διγα, τόνον μείζονα· τὸ δὲ γαββ, τόνον ἐλάχιστον· καὶ τὸ λοιπὸν ὡς εἴρηται (§. 244.) ὥστε συγκροτεῖται μία τοιαύτη κλίμαξ,

νη ρ βου γα, δι ρ ζω Νη.

Μεταχειρίζεται ὁμοίως πολλάκις καὶ τὴν (§. 245.) κλίμακα

πα ρ ὀ δι, κε ρ ὀ Πα.

§. 329. Δεσπόζοντες φθόγγοι εἰς τὸν Δεύτερον ἦχον διὰ τὴν πρώτην κλίμακα εἶναι οἱ φθόγγοι ββ, δι. Σημεῖα δὲ τῆς φθορᾶς τῆ δευτέρου ἦχου εἶναι δύο, τὸ ρ, καὶ τὸ δ. Καὶ τὸ μὲν ρ τίθεται ἐπὶ τῶν φθόγγων, δι, βου, νη, καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν διφωνῶν· τὸ δὲ δ τίθεται ἐπὶ τῶν φθόγγων, κε, γα, πα, καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν διφωνῶν: Ὅταν ὁμοίως μετατιθῶνται καὶ ἐπὶ ἄλλου τόνου, αὐτὸς πρέπει νὰ ἀφήνῃ τὸν ἰδίον του φθόγγον, καὶ νὰ φθέγγηται ἐκεῖνον, ὃν δείχνει ἡ φθορὰ, καὶ νὰ δίδῃ τὴν ποιότητα τοῦ αὐτοῦ, καὶ νὰ παραλλαγίζηται τὸ ἐξῆς μέλος κατὰ τὴν ἰδέαν ταύτης τῆς φθορᾶς. Διὰ δὲ τοὺς δεσπόζοντας φθόγγους τῆς ἄλλης κλίμακος γίνονται ὁμιλία εἰς τὸν πλάγιον τῆ δευτέρου ἦχον.

§. 330. Καταλήξεις εἰς τὸν Δεύτερον ἦχον ἀτελεῖς μὲν γίνονται εἰς τὸν βου· ἐντελεῖς δὲ, εἰς τὸν δι· αἱ δὲ τελικαὶ γίνονται εἰς τὸν δι· σπανίως ὁμοίως καὶ εἰς τὸν βου. Σημεῖα δὲ μαρτυριῶν εἰς αὐτὸν τὸν ἦχον διὰ μὲν τὸν φθόγγον Νη εἶναι τὸ $\overset{\nu}{\rho}$ · διὰ δὲ τὸν πα, τὸ $\overset{\pi}{\rho}$ · διὰ δὲ τὸν βου, τὸ $\overset{\beta}{\rho}$ · διὰ δὲ τὸν γα, τὸ $\overset{\gamma}{\rho}$ · διὰ δὲ τὸν δι, τὸ $\overset{\delta}{\rho}$ · διὰ δὲ τὸν κε, τὸ $\overset{\kappa}{\rho}$ · διὰ δὲ τὸν ζω, τὸ $\overset{\zeta}{\rho}$ · καὶ διὰ τὸν νη, τὸ $\overset{\nu}{\rho}$ · καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

§. 331. Ἐνάροχεται δὲ τὸ μὲν Ἀπήχημα τῆ Δευ-

τέρου ἤχου ἀπὸ τῆ ββ, ὃν λήγη εἰς τὸν δι· ἂν ὁμοῦς λήγη εἰς τὸν ββ, ἐνάρχεται μὲν ἀπὸ τῆ νη, ζητεῖ δὲ τὸ μὲν ββ πα διάστημα τόνου μείζονα· τὸ δὲ πα νη, τόνον ἐλάχιστον. Ὅθεν οὗτος ὁ νη εὐρίσκεται ὀλίγον ὀξύτερος ἀπὸ τὸν διατονικὸν νη. Αὐτὸς δὲ ὁ δεύτερος ἤχος ἐνάρχεται ἀπὸ τῆ ββ, ἢ ἀπὸ τοῦ δι· μεταβαίνων δὲ ἀπὸ μὲν τῆ πρώτου ἤχου, φίσει μὲν ἐνάρχεται κατ' ἐλάσσονα τόνον ἐπὶ τὸ ὀξύ· μεταθέσει δὲ, ἀπὸ τῆ αὐτοῦ ἴσου· ὡσαύτως δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ τετάρτου λήγοντος εἰς τὸν ββ, ἀπὸ τῆ αὐτοῦ ἴσου. Ἀπὸ δὲ τῶν πλαγίων, πρώτουτε καὶ δευτέρου καὶ τετάρτου, κατὰ τετρατονίαν ἐπὶ τὸ ὀξύ· ἀπὸ δὲ τῆ τρίτου καὶ βαρέος, κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ ὀξύ.

§. 332. Τὸ ἦθος τούτου τῆ ἤχου, ἂν εἶναι ἐκεῖνος, ὅς τις ὠνομάζετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Λύδιος, (*) σφίξει χαρακτῆρα ἐμπυχοῦντα καὶ κεντῶντα· ἔτι δὲ καὶ λυποῦντα καὶ πάθος ἐνστάζοντα ταῖς ψυχαῖς. Ἐφαίνεται δὲ οὗτος ὁ ἦθος, ὅτι ῥέπει εἰς τρυφήν, καὶ φέρει τὴν ψυχὴν εἰς ἀνανδρίαν. Ὅθεν λέγουσιν ὅτι ὁ Ὀρφεὺς ἡμέρονε τὰ θηρία διὰ μέσου τούτου τῆ ἤχου. Ὁ δὲ Πλάτων λέγει τὴν Λυδιστὶ συμποτικὴν καὶ ἀνειμένην. Ὅθεν καὶ παραιτεῖται αὐτήν, διὰ τὸ νὰ ἐκχανῆ τὰς ψυχὰς τῶν νέων. Ἐν δὲ τῇ Ὀκτωήκῳ οὗτοι εὐρηγῆται οἱ στίχοι, τὸ ἦθος αὐτοῦ ἐκφράζοντες.

Κἄν δευτέραν εἴληφας ἐν τάξει θεῶν,
 Ἄλλ' ἠδονὴ πρώτη σοι τῶ μελιῶδύτῳ.
 Τὸ σὸν μελιχρὸν καὶ γλυκύτατον μέλος
 Ὅσα πιαίνει, καρδίας τ' ἐνηδύνει.
 Σειρήνες ἦσαν δευτέρου πάντως μέλη
 Οὕτω πρόως σοι θεῖ μελισταγὲς μέλος.

*) Τινὲς μὲν λέγουσιν, ὅτι ὁ Ἀμφίων ἐφεύρε τὸν Λύδιον τρόπον· ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι πρῶτος ὁ Ὀλυμπος ἠύλησε λυδιστῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Περὶ τοῦ Τρίτου ἤχου.

§. 333.

Τρίτον ἤχον ὠνόμασαν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ ἐκείνον, ὅς τις ἀπηχεῖται μὲ τὸ Ζαζα· τὸ ὁποῖον ἀπήχημα δείχνει ἐπὶ τὸ ὄξυ τρίτονον, ἤχουν διάστημα περιέχον τόνους τρεῖς, μείζονα, ἐλάσσονα, καὶ ἐλάχιστον. Καὶ ἂν δὲν λέγηται ὀλόκληρος αὐτὴ ἡ λέξις, τὸ ἀπηχούμενον λε, ζητεῖ προφορὰν βομβώδη καὶ ὀγκώδη· ἔχει δὲ ἴσον τὸν γὰ φθόγγον· εἰς δὲ τὴν Παπαδικὴν, καὶ τὸν νη ἐπὶ τῷ γα τόνῳ.

§. 334. ὠνομάσθη δὲ Τρίτος ἤχος, ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ βόμβου, ὅθεν ἀναβαίνοντες ἕνα μὲν μείζονα τόνον, εὐρίσκομεν τὸ ἴσον τοῦ πρώτου ἤχου· δύο δὲ τόνους μείζονα καὶ ἐλάσσονα, εὐρίσκομεν τὸ ἴσον τῷ δευτέρῳ ἤχου· ἀπὸ τῷ αὐτοῦ βόμβου ἂν ἀναβῶμεν τρεῖς τόνους, μείζονα, ἐλάσσονα καὶ ἐλάχιστον, εὐρίσκεται τὸ ἴσον τῷ Τρίτῳ ἤχου. Ὅθεν τὸ ἴσον τοῦ τρίτου ἤχου εἶναι ὀξύτερον ἀπὸ τὸ ἴσον τῷ μὲν δευτέρῳ ἤχου, κατὰ τόνον ἐλάχιστον· τοῦ δὲ πρώτου ἤχου, κατὰ τόνους ἐλάσσονα καὶ ἐλάχιστον.

§. 335. Ὁ Τρίτος ἤχος μεταχειρίζεται τὴν ἐξῆς ἑναρμόνιον κλίμακα·

ἐπικήδιον ἐπὶ Πύθωνι. Ὁ δὲ Πίνδαρος εἰς τοὺς Παιᾶνας λέγει, ὅτι ἡ λύδιος μουσικὴ ἐδιδάχθη πρώτων εἰς τοὺς γάμους τῆς Νιόβης. Ὁ δὲ Διονύσιος ὁ Ἰαμβος ἱστορεῖ, ὅτι ὁ Τόρηθος πρώτος μετεχειρίσθη τὴν λυδίαν μουσικὴν. Νικόλαος δὲ ὁ Λαμασκηνὸς λέγει, ὅτι ὁ παῖς τῷ Διὸς καὶ τῆς Τορῆθβίας πλαζόμενος περὶτινα λίμνην, ἣτις ἀπ' αὐτοῦ Τορῆθβία ἐκλήθη, φθογγῆς νυμφῶν ἤκουσεν, ἃς καὶ μύσας ἄνδοι καλοῦσι, καὶ μουσικὴν ἐδιδάχθη, καὶ αὐτὸς λυδοὺς ἐδίδαξε τὰ μέλη.

πα δ γα δι κε ρ νη Πα.

Καὶ ἐπειδὴ εἰς ταύτην τὴν κλίμακα δὲν εὐρίσκεται τόνος οὔτε ἐλάσσων, οὔτε ἐλάχιστος, ἀλλὰ πέντε μὲν τόνοι, δύο δὲ τεταρτημόρια τοῦ μείζονος τόνου, διὰ τοῦτο ὑπάγεται εἰς τὸ διατεσσάρων σύστημα, ἦγεν εἰς τὴν Τριφωνίαν.

νη πα βου γα, γα δι κε ζω

ἢ ἡ ἕκτος ρῶ, ἢ ἡ ἕκτος ρῶ. (§.261, καὶ §.57.)

§. 336. Δεσπύζοντες φθόγγοι εἰς τὸν Τρίτον ἦχον εἶναι οἱ πα, γα, κε. Σημεῖον δὲ τῆς φθορᾶς τοῦ τρίτου ἦχου εἶναι τὸ ρ· τὸ ὁποῖον βίαν εὐρίσκηται ἐπὶ τῆ γα, ζητεῖ τὸν μὲν γα τόνον φυσικὸν τὰ δὲ λοιπὰ ἀνιόντα καὶ κατιόντα διαστήματα τῶν τόνων, τὰ ζητεῖ καθὼς διωρίσθησαν εἰς τὴν κλίμακά του· τιθέμενον δὲ ἐπὶ τῶν δύο φθόγγων, ζω, βε, τοὺς ζητεῖ μὲ ὕφεσιν. Ἐπὶ δὲ ἄλλου τόνου τιθέμενον, θέλει νὰ ἀφήγη μὲν αὐτὸς ὁ τόνος τὸν φθόγγον τε, νὰ φθέγγηται δὲ τὸν γα, καὶ νὰ συγκοιτᾶται ἡ ποιότης τοῦ ζωγα, καὶ νὰ παραλλαγίζηται τὸ ἐξῆς μέλος κατὰ τὴν ἰδέαν, τὴν ὁποίαν ζητεῖ αὐτὴ ἡ φθορά.

§. 337. Καταλήξεις δὲ εἰς τὸν Τρίτον ἦχον ἀτελεῖς μὲν, γίνονται εἰς τὸν κε· ἐντελεῖς δὲ, εἰς τὸν πα· καὶ τελικαὶ εἰς τὸν γα. Διότι ἀρχόμενος ὁ τρίτος ἦχος, ἀφ' οὗ δείξη τὸν βου δίεσιν, φέρεται πρὸς τὸν κε, ὅπου καὶ καταλήγει ἀτελεῶς· ἔπειτα στρέφεται ἐπὶ τὸ βαρὺ, καὶ δείχνει τὸν βου φυσικόν, καὶ καταλήγει εἰς τὸν πα ἐντελεῶς καὶ τέλος στρεφόμενος ἐπὶ τὸ ὀξύ, πέρνει τὸν βου δίεσιν, καὶ καταλήγει τελικῶς εἰς τὸν γα· σπανίως δὲ καταλήγει καὶ εἰς τὸν νη ἀτελεῶς. Σημεῖα δὲ μαρτυριῶν εἰς τὸν τρίτον ἦχον εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐδιωρίσθησαν καὶ διὰ τὸν Πρῶτον ἦχον· πλὴν τῶν μαρτυριῶν τῆ ζω ἥτις γράφεται οὕτω ρῶ, καὶ τῆς τριφωνίας αὐτοῦ.

ἐπὶ τὸ δξὺ βου, τὸ ὁποῖον εἶναι ὑφρασίς, καὶ γράφεται ὅ-
τως ἢ μαρτυρία τῶν ῥῥ. Τούτῃς ἢ κατιοῦσα ἐπιταφω-
ρία εἶναι διέσεις εἰς τὸν τρίτον ἦχον, καὶ σπανίως
ζητεῖται ἢ μαρτυρία τῆς, ἐπειδὴ οὔτε κατάληξις γί-
νεται εἰς αὐτόν.

§. 338. Ἐνάσχεται δὲ τὸ μὲν Ἀπήχημα τῆς Τρίτης
ἦχου ἀπὸ τῆς νη καὶ λήγει εἰς τὸν γα· ὁ δὲ προφα-
λλόμενος στίχος ἀπὸ τῆς κε καὶ λήγει εἰς τὸν γα μὲν,
ὅταν ἢ μαρτυρία τῆς τροπαρίου κείται μόνη, ὡς ῥῥ,

ἢ ῥῥ. Ὅταν ὁμως παράκειται καὶ Ἐλαφρὸν, ὡς, ,
, ἢ ῥῥ , τότε λήγει εἰς τὸν πα. Αὐτὸς

δὲ ὁ τρίτος ἦχος ἐνάσχεται ἀπὸ τῆς γα· μεταβαίνων
δὲ ἀπὸ μὲν τῆς πρώτου ἦχου, ἐνάσχεται κατὰ διτο-
νίαν ἐπὶ τὸ δξὺ, ἢ ἐπὶ τὸ βαρύ· ἀπὸ δὲ τῶν πλα-
γίων, πρώτου καὶ δευτέρου, κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ
δξὺ· ἀπὸ δὲ τῆς δευτέρας, κατὰ τόνον ἐπὶ τὸ δξὺ ὡσαύτως
καὶ ἀπὸ τῆς τετάρτου τῆς λήγοντος εἰς τὸν βου· ἀπὸ
δὲ τῆς Πλαγίου τετάρτου, κατὰ τριτονίαν ἐπὶ τὸ δξὺ
καὶ ἀπὸ τῆς Βαρύς, κατὰ τὸ αὐτὸ ἴσον.

§. 339. Τὸ ἦθος τῆς Τρίτου ἦχου, ἂν εἶναι ἐκεῖ-
νος ὅς τις ὠνομάζετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων· Φρύγιος,
σῶζει χαρακτῆρα, σκληρὸν, ἐνθερμον, ἀλαξονικόν,
ὀρητικόν, καὶ φρικώδη. Διὸ λέγει ὁ Ἀθηναῖος, ὅτι
ἐπὶ τῆς Φρυγίης τρόπου ἦχον τὰς σάλπιγγας καὶ τὰ
πολεμικὰ ὄργανα. Καθὼς δὲ φαγερόνουσιν οἱ ἐν τῇ
Ὀκτιοήχῳ στίχοι, σῶζει καὶ τὸν ἀνδρικόν, ἀκομ-
ψον, καὶ ἀπλοῦν.

Εἰ καὶ τρίτος· εἶ, πλην πρὸς ἀνδρικούς πόνους

Σύνεγγυς εἶ πῶς τῆς προάσχοντος Τρίτε.

Ἄκομψος, ἀπλοῦς, ἀνδρικός πάνυ Τρίτε,

Πέφνης ὄντως, καὶ σὲ τιμῶμεν Τρίτε.

Πλήθους κατάρχων ἰσαριθμοῦ σοι Τρίτε,

Πλήθει προσήκεις προσφυῶς ἡρμοσμένος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ.

Περὶ τοῦ Τετάρτου ἤχου.

§. 340.

Τέταρτον ἤχον ὠνόμασαν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ ἐκεῖνον, ὅστις ἀπηχῆται μὲ τὸ *Αγία* τὸ ὀποῖον ἀπῆχημα εὐρίσκεται καὶ εἰς πολλὰ μέλη γεγραμμένον μὲ τοὺς μουσικοὺς χαρακτῆρας. Παλλόμενον δὲ, ζητεῖ προφορὰν ἀνδρικήν καὶ τραχεῖαν, διὰ τὰ συσταθῆ ἢ ποιότητος τῆς *αγία*. Ἐχει δὲ ἴσον τὰς φθόγγους, *δι, πα, βου, ὁ* τέταρτος ἤχος.

§. 341. Ὄνομάσθη δὲ Τέταρτος ἤχος, ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς βόμβου, ὅθεν ἀναβαίνοντες ἓνα μὲν μείζονα τόνον, εὐρίσκομεν τὸ ἴσον τῆς πρώτου ἤχου δύο δὲ τόνους, μείζονα καὶ ἐλάσσονα, εὐρίσκομεν τὸ ἴσον τῆς δευτέρου ἤχου τρεῖς δὲ τόνους, μείζονα, ἐλάσσονα, καὶ ἐλάχιστον, εὐρίσκομεν τὸ ἴσον τῆς τρίτου ἤχου ἀπὸ τῆς αὐτῆς βόμβου εἰὰν ἀναβῶμεν τέσσαρας τόνους, εὐρίσκεται τὸ ἴσον τῆς τετάρτου ἤχου. Ὅταν ὅταν μὲν τεθῆ βόμβος ὁ *νη*, τὸ ἴσον τοῦ μὲν πρώτου ἤχου εἶναι ὁ *κα* τῆς δὲ δευτέρου, ὁ *βου* τοῦ δὲ τρίτου ὁ *γα* καὶ τοῦ τετάρτου ὁ *δι*. Ὅταν δὲ τεθῆ βόμβος ὁ *δι*, τότε τὸ ἴσον τῆς μὲν πρώτου ἤχου εἶναι ὁ *κε* τῆς δὲ δευτέρου, ὁ *ζω* τῆς δὲ τρίτου, ὁ *νη* καὶ τῆς τετάρτου, ὁ *πα*. Ὅταν δὲ εἶναι ἴσον τοῦ μὲν πρώτου ἤχου ὁ *κε* τῆς δὲ δευτέρου, ὁ *δι* τῆς δὲ τρίτου, ὁ *γα* τότε εὐρίσκεται ἴσον τῆς τετάρτου ἤχου ὁ *βη*.

§. 342. Ὁ Τέταρτος ἤχος μεταχειρίζεται διατονικήν κλίμακα κατὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα. Διὰ τὸ τὸ *Αγία* λαμβάνον ἴσα δύο, τὸν *πα* καὶ τὸν *δι*, ὅταν ἔχη ἴσον τὸν *πα*, καταβαίνει τέσσαρας τόνους,

ἔχοντας διαστήματα ὅμοια μὲ τοὺς τέσσαρας τόνους τοὺς ἀπὸ τῆ δι κατιόντας. Καὶ ἐὰν μὲν διὰ τὴν κατάβασιν δὲν εὐρίσκηται διαφορὰ εἰς τὰ δύο Ἴσα τῆ αγια, διὰ τὴν ἀνάβασιν ὅμως εἶναι πολλή ἡ διαφορὰ, ἐξ αἰτίας τῆς ἀνομοιότητος τῶν διαστημάτων· διότι εὐθὺς τὸ διάστημα δι κε διαφέρει ἀπὸ τὸ πα ββ· καὶ τὸ κε ζω, ἀπὸ τὸ βου γα' κ. τ. λ. Ὅταν δὲ ὁ τέταρτος ἦχος ἔχη βάσιν, ἦγαν Ἴσον τὸν βου τόνον, τότε τὸ Ἀπήχημά τς εἶναι Λεγετος. Τὸν ἔχοντα δὲ τοιοῦτον Ἴσον Μανουὴλ μὲν ὁ Βρυένιος θέλει Τέταρτον ἦχον· οἱ δὲ μετ' αὐτὸν ψαλμοδοοὶ θέλουσι νὰ λέγηται οὗτος ὁ ἦχος Μέσος τοῦ τετάρτου, διότι εὐρίσκεται ἀνὰ μέσον τῆ δι καὶ τῆ νη· καὶ φθέγγονται αὐτὸν Λεγετος· ὅθεν καὶ ἡ μαρτυρία μας ^{β.}

§. 343. Δεσπόζοντες δὲ φθόγγοι εἰς τὸν Τέταρτον ἦχον εἶναι οἱ δι, ββ, ὅταν ἔχη Ἴσον τὸν βου, ὅτε θέλει νὰ ἀκούηται ἐνίοτε καὶ ἡ ὕψις τοῦ κε· ὅταν δὲ ἔχη Ἴσον τὸν πα, ἢ τὸν δι, τότε καὶ δεσπόζοντας φθόγγους ἔχει τοὺς πα, δι, ζω. Σημεῖα δὲ τῆς φθορᾶς τούτου τῆ ἦχου διὰ μὲν τὸν τόνον βου, τὸ ξ· διὰ δὲ τὸν δι, τὸ ς· καὶ κάθε ἄλλο σημεῖον, ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα διωρίσθησαν εἰς τὴν διατονικὴν κλίμακα κατὰ τὸ Διαπασῶν (§. 325.). Γίνωσκε δὲ, ὅτι ὅταν μὲν δύο τόνους ἐπὶ τὸ ὄξυ ἀκούηται μέλος τῆ ἑσάκης, τότε ἐπειδὴ εἶναι βᾶσις τῆ Αγια ὁ δι, δὲν χρειάζεται σημεῖον ἑτέρας φθορᾶς διὰ ἔνδειξιν. Ὅταν δὲ δύο τόνους ἐπὶ τὸ ὄξυ γίνηται Ζαζα, τότε εἶναι βᾶσις τῆ αγια ὁ πα, καὶ πρέπει νὰ τεθῆ ἐπὶ τῆ πρώτου ἐπὶ τὸ ὄξυ τόνου τὸ ξ, ἢ ἐπὶ τῆ δευτέρου τὸ ς, καὶ τὰ λοιπὰ διὰ ἔνδειξιν.

§. 344. Καταλήξεις δὲ ποιῆ ὁ Τέταρτος ἦχος, ὅταν ἔχη Ἴσον τὸν βου, ἀτελεῖς μὲν καὶ ἐντελεῖς εἰς

τοὺς δι, βου ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικὰς εἰς τὸν βου. Ὅταν δὲ ἔχη Ἴσον τὸν δι, ἀτελεῖς μὲν καταλήξει ποιεῖ εἰς τὸν πα, καὶ εἰς τὸν ζω ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικὰς εἰς τὸν δι. Ὅταν δὲ ἔχη Ἴσον τὸν πα, ἀτελεῖς μὲν καταλήξει ποιεῖ εἰς τὸν δι, βου ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικὰς, εἰς τὸν πα κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους ποιεῖ τὰς τελικὰς καταλήξει εἰς τὸν βου. Σημεῖα δὲ μαρτυριῶν εἰς τὸν αὐτὸν ἦχον εἶναι ἐκεῖνα, ἅτινα διωρίσθησαν καὶ διὰ τὸν πρῶτον ἦχον κατὰ τὸ Διαπασῶν Σύστημα (§. 325.).

§. 345. Ἐνάρχεται δὲ ὁ Τέταρτος ἦχος, ὁ ἔχων Ἴσον τὸν πα, ἀπὸ τῆς τόνου πα, ὅπου καὶ λήγει ὁ προφαλλόμενος στίχος· ὅτε δὲ ἔχει Ἴσον τὸν βου, λήγει καὶ ὁ προφαλλόμενος στίχος εἰς τὸν βου μεταβαίνων δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἦχων, κατὰ τὸ Ἴσον λαμβάνει καὶ τὸ ποσὸν τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως.

§. 346. Διαφέρει δὲ ὁ τέταρτος ἦχος ἀπὸ μὲν τὸν πρῶτον κατὰ τὸ Ἀναστασιματάριον τῆς Πέτρος, καθ' ὃ ὁ μὲν τέταρτος ἦχος τέσσαρας τόνους ἐπὶ τὸ βαρὺ δεικνύει ἑαγιαεῖ ἦγουν ὀδεύει κατὰ τὸ Διαπασῶν ὁ δὲ πρῶτος ἦχος ὀδεύων κατὰ τὸν Τροχὸν, τέσσαρας τόνους ἐπὶ τὸ βαρὺ δεικνύει αἰεαλες. Ἐπι διαφέρει καὶ κατὰ τὰς Δεσπάζοντας φθόγγους· διότι ὁ μὲν πρῶτος ἦχος ἔχει Δεσπάζοντας τὰς πα, γὰρ ὁ δὲ τέταρτος τὰς ββ, δι' καὶ ἔτι κατὰ τὰς καταλήξεις· διότι ὁ μὲν πρῶτος, ἀτελῶς μὲν λήγει εἰς τὸν γα, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν πα· ὁ δὲ τέταρτος ἦχος λήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν δι, ἐντελῶς δὲ εἰς τὸν πα, καὶ τελικῶς εἰς τὸν ββ.

§. 347. Τὸ ἦθος τῆς Τέταρτης ἡχῆς σφίξει χαρακτῆρα τὸ πανηγυρικὸν καὶ τὸ χορευτικόν. Καὶ ὅταν μὲν ἔχη Ἴσον τὸν δι, σφίξει τὸ ἀξιωματικὸν καὶ μεγαλοπρεπές· ὅταν δὲ τὸν ββ, τὸ παθητικὸν καὶ ἡ-

δουκόν· και όταν τὸν πα, τὸ ταπεινὸν και διαπε-
ραστικὸν τῆς καρδίας εἰς παρακίνησιν τῶν ψυχικῶν
δυνάμεων. Ἐν δὲ τῇ Ὀκτωήχῳ τοιαῦτον ἐκφράζεται
τὸ ἦθος αὐτῆ (*).

Πανηγυριστῆς και χορευτῆς ὧν φέρεις
Τέταρτον εὐχος μουσικωτάτῃ κρίσει.
Σὺ τοὺς χορευτὰς δεξιέμενος πλάττεις,
Φωνὰς βραβεύεις, και κροτῶν ἐν κυμβάλοις.
Σὲ τὸν Τέταρτον ἦχον ὡς εὐφωνίας
Πλήρη, χορευτῶν εὐλογεῖς τὰ σίφη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῆ Πλαγίου Πρώτου ἦχου.

§. 348.

Πλάγιον τῆ πρώτου ἦχου ὠνόμασαν οἱ Ψαλμοῦδοι
ἐκεῖνον, ὅς τις εὐρίσκεται τέσσαρας τόνους βαρύτερον
ἔχων τὸ ἴσον ἀπὸ τὸ ἴσον τῆ Πρώτου ἦχου· του-
τέστι ἂν τὸ ἴσον τῆ πρώτου ἦχου εἶναι ἐπὶ τῆ τόνου

*) Ἐν ὁ τέταρτος ἦχος εἶναι ἐκεῖνος ὅστις ἐλέγετο ἀπὸ τοὺς Ἀρ-
χαῖος Ἑλλήνας Μιζολύδιος, ἐφεῦρεν αὐτὸν ἡ Σαπφώ· δι-
τι πρὸ αὐτῆς τρεῖς μόνους τρόπους ἐγνώριζον οἱ μουσικοί,
Δώριον, Αὐδιον, και Φρύγιον. Λαβόντες λοιπὸν αὐτὸν
τὸν τρόπον, συνέξευξαν μὲ τὸν Δώριον, και μετέδωκαν εἰς
αὐτὸν και ἀπὸ τὰ ἦθη ἐκεῖνα.

„ Καὶ ἡ μιζολύδιος δὲ παθητικὴ τις ἐστὶ, τραγωδίας
„ ἀρμόζουσα. Ἀριστόξενος δὲ φησὶ, Σαπφῶ πρώτῃν εὐ-
„ ρασθαι τὴν μιζολυδιστί, πρὸ ἧς τοὺς τραγωδοποιούς
„ μαθεῖν. Λαβόντας γοῦν αὐτοὺς, συνέξευξαν τῇ Ἀωριστί
„ ἐπεὶ ἡ μὲν τὸ μεγαλοπρεπὲς και ἄξιωματικὸν ἀποδίω-
„ σιν, ἡ δὲ τὸ παθητικόν· μέμικται δὲ διὰ τούτων τρα-
„ γωδία.“ Πλούταρχος.

κε, τὸ Ἴσον τῆ πλαγίῃ πρώτῃ ἤχου ἔχει Ἴσον τὸν τόνον πα· διότι βάσιν ἢ Ἴσον πρέπει νὰ ἔχη τοιοῦτον, ὡσεὶ ἐλευθέρως μὲν νὰ ἀναβαίῃ τόνους ἑπτὰ, γὰ δεικνύη δὲ τὸν πρῶτον ἤχον τέσσαρας τόνους ἐπὶ τὸ δξύ· τοιοῦτος δὲ εἶναι ὁ τόνος πα, καὶ τῆτον ἔχουσιν Ἴσον τὰ παπαδικὰ καὶ τὰ σιχηραρικά τέτου τῆ ἤχῃ. Τὰ δὲ εἰρμολογικὰ θέλσιν Ἴσον εἰς αὐτὸν τὸν ἤχον τὸν τόνον κε· μὲ ὄλον τῆτο μὲ τὴν φθορὰν τοῦ πα· διότι ἡ κατάβασις γίνεται ὡς ἀπὸ τῆ πα, ἐπειδὴ τρεῖς τόνους ἐπὶ τὸ βαρὺ γίνεται ἀεαῶες, καὶ ὄχι βεααῶες. Ἀπηχεῖται δὲ αὐτὸς ὁ ἤχος μὲ τὸ ἀεαῶες, τὸ ὁποῖον, δεικνύει ἀνόβασις καὶ κατάβασις δύο τόνων, ἐλάσσονος καὶ ἐλαχίστης· καὶ δὲν ζητεῖ Προσλαμβανόμενον ἐπὶ τὸ βαρὺ πρὸς μέτρῃσιν τῆ ὑπ' αὐτὸν τὸν πα διασῆματος, ἀλλὰ μετρούμενος μὲ τὰ ὑπὲρ αὐτὸν διατονικὰ διασῆματα φανερόνει τὸν ἑαυτὸν του.

§. 349. Κλίμακα δὲ μεταχειρίζεται αὐτὸς ὁ ἤχος τὴν Διατονικὴν κατὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα· καὶ ἐπειδὴ θέλει πολλάκις τὸν ζω ὕφεισιν, καὶ ἐξεταζόμενον τὸ ζω κε διάστημα, εὐρίσκεται τεταρτημόριον τῆ μείζονος τόνου, λαμβάνει μίαν κλίμακα, ἣτις εἶναι μιζτὴ ἐκ διατονικῆς καὶ ἑναρμονίῃς γένους ὄλον,

πα βε γα δι, κε ρ νη Πα.

Σημεῖον δὲ τῆς φθορᾶς τῆ Πλαγίου πρώτῃ ἤχου, ὅταν μεταχειρίζηται ταύτην τὴν μιζτὴν κλίμακα, εἶνα τὸ ρ, τὸ ὁποῖον τίθεται ἐπὶ τῆ ζω, τὸν ζητεῖ ὕφεισιν ὅταν ὁμοῦς μεταχειρίζηται τὴν διατονικὴν κλίμακα, τότε τίθεται τὸ ρ ἐπὶ τῆ πα, ἢ ἐν ἀπὸ τὰ δειχθέντα (§. 325.) σημεῖα τῶν διατονικῶν φθορῶν εἰς τὸν ἴδιόν τε τόπον, καὶ γίνεται γνωστὸν. Μεταχειριζόμεθα δὲ τοιαύτην φθορὰν, ὅταν γίνηται κάμμία μεταβολή· διότι ἀλλῶως εἶναι περιττὸν.

§. 350. Δεσπόζοντας δὲ φθόγγους κατὰ μὲν τὰ

σιχηραρικά και παλαδικά έχει τὸς πα, δι, κε' και θέλει νὰ ἀκήηται και ἡ ὕφεις τῆ ζω' κατὰ δὲ τὰ εἰρημολογικά, έχει τὸς κε, νη' και δὲν θέλει νὰ ἀκούηται ἴσσοι ὁ ζω ὕφεις, ἀλλὰ φυσικός' πρὸς δὲ διάκρισι, ὅταν εἶναι ὁ ζω ὕφεις, τίθεται τὸ σημεῖον ρ ἐπὶ τῆ ζω.

§. 351. Καταλήξεις δὲ γίνονται κατὰ μὲν τὰ σιχηραρικά και παλαδικά, ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸς δι, κε' ἐντελεῖς δὲ και τελικαί, εἰς τὸν πα' κατὰ δὲ τὰ εἰρημολογικά, ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸν νη' ἐντελεῖς δὲ εἰς τὸν κε' τελικαί δὲ εἰς τὸν πα, και εἰς τὸν κε. Ὅταν δὲ γίνηται ἡ κατάληξις τῶν εἰρημολογικῶν εἰς τὸν πα, καταβαίνει ἡ περίοδος ἀπὸ τῆ κε φυσικῶς, και ὄχι πλέον ὡς ἀπὸ τῆ πα. Σημεῖα δὲ μαρτυριῶν εἰς τὸν πλάγιον τῆ πρώτῃ ἤχον εἶναι ἐκεῖνα, τὸ ὁποῖα διωρίσθησαν και διὰ τὸν πρώτον ἤχον κατὰ τὸ διαπασῶν σύστημα' ὅταν ὁμοῦς μεταχειρίζεται τὴν μικτὴν κλίμακα, μεταχειρίζεται και τὰς μαρτυρίας, ὡς ἐδηλώθησαν (§. 262.).

§. 352. Ἐνάρχεται δὲ τὸ μὲν ἀπήχημα τῆ Πλαγίῃ πρώτῃ ἤχου ἀπὸ τῆ πα, και λήγει εἰς τὸν πα. Αὐτὸς δὲ μεταβαίνων ἀπὸ μὲν τῆ κυρίῃ τῆ κατὰ τετρατονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ ποιεῖ τὴν ἐναρξιν' ἀπὸ δὲ τῆ τρίτῃ και τῆ Βαρύῃ κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ' ἀπὸ δὲ τῆ δευτέρῃ, κατὰ τόνον ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἢ κατὰ τριτονίαν' ἀπὸ δὲ τῆ πлагίῃ δευτέρου, ἀπὸ τῆ αὐτῆ ἴσσοι' ἀπὸ δὲ τῆ τετάρτῃ λήγοντος εἰς τὸν βῆ, κατὰ τόνον ἐπὶ τὸ βαρὺ' ἀπὸ δὲ τῆ πлагίῃ τετάρτου, κατὰ τόνον ἐπὶ τὸ δξύ.

§. 353. Διαφέρει δὲ ὁ Πλάγιος τῆ πρώτῃ ἤχου ἀπὸ μὲν τὸν πρώτον κατὰ τῆτο' ὅτι ὁ μὲν πρώτος ἀναβαίνει ἀπὸ τὴν βάσιν τῆ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸν πλάγιον τῆ πρώτῃ, και καταβαίνει περισσότερον ἀπὸ αὐτὸν' και ἔτι κατὰ τὸς δεσπόζοντας φθόγγους,

καὶ κατὰ τὰς ἀτελεῖς καταλίξεις· ἀπὸ δὲ τὸν τέταρτον, κατὰ τῆς δεσπόζοντος φθόγγου· καὶ καθὼς ἔμην τέταρτος ἀγαπᾷ τὴν ὑφῆσιν τῆς ζε, ὁ δὲ πλάγιος τῆς πρώτης τὴν ὑφῆσιν τῆς ζω.

§. 354. Τὸ ἦθος τῆς Πλάγιοις πρώτης ἤχου κλίνει μὲν εἰς τὸ φιλοικτιρμον καὶ θρηνώδες διὰ τὰ σιχηραρικά μέρη καὶ παπαδικά· κλίνει δὲ εἰς τὸ διεγερτικὸν καὶ χορευτικὸν διὰ τὰ εἰρημολογικὰ εἰς ταχεῖαν ἀγωγὴν χρόνου· εἰς δὲ βραδείαν, εἰς τὸ κεκηνὸς καὶ χαῦνον.

Θρηνωδὸς εἶ σὺ, καὶ φιλοικτιρμων ἄγον.

Ἄλλ' εἰς τὰ πολλὰ, καὶ χορεύεις εὐρύθμως.

Ὁ μουσικὸς νῆς, ὃν ἐγνώρισε τέχνη,

Τὶς ἢ παρεκλίνασα κλίσις πλαγίων;

Πέμπτον σε τάξις, ἀλλὰ πρώτον τῆς μόνου,

Ἔχει σε καὶ λέγει σε, Πρῶτε Πλαγίων (*).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Περὶ τῆς Πλάγιοις Δευτέρου ἤχου.

§. 355.

Πλάγιον τῆς δευτέρου ἤχου ὠνόμασαν οἱ Ψαλμωδοὶ ἐκεῖνον, ὅς τις ἀπηχεῖται μὲν τὸ λεγεαλές· τὸ ὁποῖον ἀπήχημα δεικνύει ἀνάβασιν ἡμιτονίς, τριη-

*) Τὸ μὲν θρηνώδες αὐτῆ καταφαίνεται ἐν τῇ Ἑ ζωῇ ἐν τάφῳ, καὶ ἐν τῷ, Ἄξιόν ἐστι μεγαλύνειν σε· τὸ δὲ φιλοικτιρμον ἐν τῷ, τῷ Σωτήρι Θεῷ, καὶ ἐν τῷ, Χαίρεις ἀσκητικῶν ἀληθῶς· τὸ δὲ χορευτικὸν ἐν τῷ, Πάσχα ἱερὸν ἡμῶν σήμερον, τὸ εἰς ταχεῖαν ἀγωγὴν χρόνου· καὶ το χαῦνον εἰς τὰς καταβασίας τὰς ψαλλομένας εἰς βραδείαν ἀγωγὴν χρόνου.

μιτονίαι, καὶ ἡμιτονίαι, καὶ κατάβασιν τὴν αὐτήν. Βάσιν δὲ ἢ Ἴσον πρέπει νὰ ἔχη τοῖστων, ὥστε ἐλευθέρως μὲν νὰ ἀναβαίνη τόνους ἐπὶ τὰ, νὰ δεικνύη δὲ τὸν δευτέρου ἤχον τέσσαρας τόνους ἐπὶ τὸ ὄξυ, ἢ καὶν τρεῖς. Τοῖστος δὲ εἶναι ὁ τόνος πα, καὶ τῆτον ἔχουσιν Ἴσον τὰ παπαδικὰ καὶ τὰ στιχηρὰ εἰς τὸν πλάγιον τῆ δευτέρου ἤχον· τὰ δὲ εἰρμολογικὰ θέλουσιν Ἴσον εἰς αὐτὸν τὸν ἤχον τὸν τόνον κε, ἢ καὶν τὸν δι. Φανερόναι δὲ τὸν ἑαυτὸν του διὰ τῶν χρωματικῶν διαστημάτων, πα βου, βου γα, χωρὶς νὰ ζητῆ προσλαμβάνομενον ἐπὶ τὸ βαρὺ πρὸς μέτρῃσιν τῆ ὑπὸ τὸν πα διαστήματος· ἢ διὰ τῆ εἰς αὐτὸν πλαγιασμῆ τοῦ κυρίαι του, καθῶς λέγουσιν οἱ ψαλμῶδοί.

§. 356. Κλίμακα δὲ ἔχει τὴν ἐξῆς χρωματικὴν

πα ρ ὅ δι, κε ρ β Πα·

ἣτις συντίθεται ἀπὸ δύο χρωματικὰ τετραχορδα ὁμοία. Σημεῖα δὲ φθορᾶς διὰ ταύτην τὴν κλίμακα εἶναι δύο· τὸ ∞, τὸ ὁποῖον τίθεται ἐπὶ τοῦ πα, καὶ ἐπὶ τοῦ κε· καὶ ἀποβλέπον εἰς τὸ ὄξυ, ζητεῖ ἡμιτόνιον, τριημιτόνιον, καὶ ἡμιτόνιον, ὡς παρισῶσιν οἱ ἐν τῷ διαγράμματι ἀριθμοί (§. 245.)· καὶ τὸ β, τὸ ὁποῖον τίθεται ἐπὶ τῆ δι, καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπὲρ αὐτὸν Πα· καὶ ἀποβλέπον ἐπὶ τὸ βαρὺ, ζητεῖ ἡμιτόνιον, τριημιτόνιον, καὶ ἡμιτόνιον οὕτως, ὡς παρισῶται (§. 245.)· μεταχειρίζεται δὲ πολλάκις καὶ τὴν ἐξῆς μικτήν

πα ρ β δι, κε ζω νη Πα·

ἀλλὰ τότε πρὸς διάκρισιν τίθεται ἐπὶ τῆ πρώτως ἀπαντωμένου τόνου τοῦ διατονικοῦ τετραχορδου σημεῖον μᾶς τῶν διατονικῶν φθορῶν (§. 325.). Εἰς τὰ εἰρμολογικὰ ὅμως μεταχειρίζεται τὴν χρωματικὴν ἐκείνην κλίμακα, περὶ ἧς ὠμιλήσαμεν (§. 328.).

§. 357. Δεσπύζοντα δὲ φθόγγους κατὰ μὲν τὰ

σιχηρατικά και παπαδικά έχει τούς πα, δι, κε ὅπου και θέλει νὰ ἀκῆται ἢ δίσεις τῆ γα, διὰ νὰ χρωματίζηται ἀπὸ αὐτὴν ὁ δι' κατὰ δὲ τὰ εἰρηολογικὰ ἔχει τὸς δι, ββ, ὅταν εἶναι και ἴσον ὁ δι.

§. 358. Καταλήξεις δὲ ποιεῖ ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸν δι' ἐντελεῖς δὲ και τελικὰς εἰς τὸν πα' ἐνίστε ποιεῖ και τελικὰς καταλήξεις εἰς τὸν δι, διότι και ἀπηχεῖται πολλάκις και μὲ τὸ κεζαζω, καθὼς εἶναι τὸ νεκρώσιμον, Ἄγιος ὁ Θεός· εἰς δὲ τὰ εἰρηολογικὰ ἀτελεῖς μὲν και τελικὰς εἰς τὸν δι' ἐντελεῖς δὲ εἰς τὸν βου.

§. 359. Ἐνάργεται δὲ τὸ μὲν ἀπήχημα τῆ πλαγίε δευτέρου ἤχου ἀπὸ τοῦ πα, και λήγει ἐπὶ τὸν πα μὲν, ὅταν εἶναι κεκεαλες· ἐπὶ τὸν δι δὲ, ὅταν εἶναι κεζαζω. Αὐτὸς δὲ μεταβαίνων ἀπὸ μὲν τῆ κυρίε τῆ, ἐνάργεται κατὰ τριτονίαν ἢ τετρατονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ, καθὼς και ἀπὸ τῆ πρώτου ἤχου τοῦ ἔχοντος ἴσον τὸν κε' ἀπὸ δὲ τοῦ πλαγίου πρώτου, και τοῦ τετάρτου κᾶν λήγη εἰς τὸν β_η, κατὰ τὸ αὐτὸ ἴσον ἀπὸ δὲ τῆ τρίτου και βαρέος, κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ· ἀπὸ δὲ τῆ πλαγίου τετάρτου, κατὰ τόνον ἐπὶ τὸ ὀξύ.

§. 360. Διαφέρει δὲ ἀπὸ μὲν τοὺς ἄλλους ἤχους κατὰ τὸ χρωματικόν· ἀπὸ δὲ τῆ δευτέρου, καθὸ αὐτὸς ἔχει περισσοτέραν ἔκτασιν ἐπὶ τὸ ὀξύ, και ὀλιγωτέραν ἐπὶ τὸ βαρὺ· ἐν ᾧ ὁ δεύτερος ἔχει ἔκτασιν ὀλιγωτέραν μὲν ἐπὶ τὸ ὀξύ, περισσοτέραν δὲ ἐπὶ τὸ βαρὺ ἀπὸ ἐκεῖνον· και ἔτι κατὰ τοὺς δεσπόμενους φθόγγους· και κατὰ τὰς ἐντελεῖς, καταλήξεις· διότι εἰς τὰ σιχηρά ὁ μὲν δεύτερος ἤχος ποιεῖ τὰς ἐντελεῖς καταλήξεις δύο τόνους κατωτέρω τῆς βάσεως· ὁ δὲ Πλάγιος τῆ δευτέρου, εἰς τὴν αὐτὴν βάσιν.

§. 361. Τὸ ἦθος τούτου τοῦ ἤχου σῶζει χαρακτηριστικὰ ὁμοῖοντα εἰς ἄσματα ἐπικῆδεια, και εἰς με-

§. 365. Καταλήξεις δὲ ποιῆ ὁ Βαρὺς ἦχος, ὅταν μὲν μεταχειρίζεται τὴν ἑναρμόνιον κλίμακα, ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸν δι, καὶ εἰς τὸν νη, καὶ σπανίως εἰς τὸν πα· ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικῶς, εἰς τὸν γα· ὅταν ὁμως μεταχειρίζεται τὴν διατονικὴν κλίμακα, ἀτελεῖς μὲν λήγει εἰς τὸν δι, ἐντελεῖς δὲ εἰς τὸν πα, καὶ εἰς τὸν ζω· τελικῶς δὲ εἰς τὸν ζω. Σημεῖα δὲ μαρτυριῶν εἰς αὐτὸν τὸν ἦχον εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχουσιν ὁ τρίτος ἦχος καὶ ὁ πρῶτος.

§. 366. Ἐνάρχεται δὲ τὸ ἀπήχημα τῷ Βαρύος ἦχου κατὰ μὲν τὸ στιχηράριον καὶ εἰρμολόγιον ἀπὸ τοῦ γα, καὶ λήγει εἰς τὸν γα· κατὰ δὲ τὴν παπαδικὴν καὶ τὸ καλοφωνικὸν εἰρμολόγιον, ἀπὸ τοῦ νη, καὶ λήγει εἰς τὸν ζω (§.362). Αὐτὸς δὲ ὁ στιχηραρικὸς Βαρὺς μεταβαίνων ἀπὸ μὲν τοῦ πρώτου ἦχου τῷ ἔχοντος ἴσον τὸν κε, ἐνάρχεται κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ· ἀπὸ δὲ τῷ δευτέρου, καὶ τῷ τετάρτου τῷ λήγοντος εἰς τὸν βου, κατ' ἐλάχιστον τόνον ἐπὶ τὸ ὀξύ· ἀπὸ δὲ τῶν πλαγίων πρώτου καὶ δευτέρου, κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ ὀξύ· ἀπὸ δὲ τῷ πλαγίου τετάρτου, κατὰ τριτονίαν ἐπὶ τὸ ὀξύ, καὶ ἀπὸ τῷ τρίτου, κατὰ τὸ αὐτὸ ἴσον.

§. 367. Διαφέρει δὲ ὁ Βαρὺς ἦχος ἀπὸ μὲν τῶν ἄλλουσι κατὰ τὴν ἑναρμόνιον κλίμακα· ἀπὸ δὲ τὸν τρίτον ἦχον, κατὰ τῶν διαφορετικῶν δεσπόμενων φθόγγων, καὶ κατὰ τὰς διαφορετικὰς καταλήξεις· ὁ δὲ κατὰ τὰ παπαδικὰ βαρὺς ἦχος· διαφέρει ἀπὸ τοῦ ἄλλου ὅλης κατὰ τὸ ἴσον καὶ τὰς καταλήξεις.

§. 368. Τὸ ἦθος τοῦ Βαρύος ἦχου κλίνει εἰς τὸ ἡσυχαστικόν· καὶ μάλιστα ὅταν μεταχειρίζεται τὴν ἑναρμόνιον κλίμακα, σφύζει χαρακτηριστῶς γαλήνιον, εἰρηρικόν, καὶ δυνάμενον μετριάζειν τὸ ἐξορμητικόν τῷ τρίτου ἦχου, καὶ κατακοιμίζειν τὰ πνεύματα· διὰ τοῦτο ἀπαρέσκει μὲν τοῖς νέοις καὶ τοῖς εὐγε-

νέσιν ἀρέσκει δὲ τοῖς ἀπλοῖς καὶ γέρονσι τοῖσιν
δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ Ὀκτωήκῳ στίχων ἐκφράζεται
τὸ ἦθος αὐτοῦ.

Ἐπιτιμῆς φάλαγγος οἰκεῖον μέλος ,

Ὁ τῆ βάρους σὺ κλῆσιν εἰληφῶς φέρεις.

Ἦχον τὸν ἀπλοῦν, τὸν βάρους ἐπάνυμον,

Ὁ τῆς λογισμοῦ ἐν βοαῖς μισῶν φιλεῖ.

Ἄνδρῶν δὲ ἄσμα δευτερότῳ βρέμεις,

Ἄν ποικίλος δὲ, τοὺς ἀπλῆς ἔχεις φίλους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΓΓ.

Περὶ τοῦ Πλάγιου Τετάρτου Ἦχου.

§. 369.

Πλάγιον τῆ τετάρτου ἦχον ὠνόμασαν οἱ ψαλμοδοοὶ
ἐκεῖνον, ὅς τις ἀπηχεῖται μὲ τὸ λεαγιε· τὸ ὅποιον
σφῆζον προφορὰν ἡγεμονικὴν καὶ σοβαρὰν δεικνύει
ἀνάβασιν καὶ κατόβασιν ἐνὸς μὲν τόνου, μείζονος· δύο
δὲ, μείζονος καὶ ἐλάσσονος· τριῶν δὲ, μείζονος, ἐλάσσο-
νος καὶ ἐλαχίστου, καὶ τὰ λοιπὰ. Βάσιν δὲ ἡ ἴσον ἔχει τοι-
στῶν, ὥστε ἐλευθέρως μὲν ἀναβαίνει τόνους ἐπτά·
ἐλευθέρως δὲ καταβαίνει τόνους τρεῖς. Καὶ τέσσα-
ρας μὲν τόνους ἐπὶ τὸ ὀξύ δεικνύει ἀγία· τρεῖς δὲ
τόνους ἐπὶ τὸ βαρὺ, λεαγιε· τοῖστος δὲ τόνος εἶναι
ὁ νη. Ὅταν ὁμοῦς ἔχη ἴσον τὸν τόνον γα, τότε ἀ-
ληθινὰ τὸ ἴσον του εἶναι τρεῖς τόνους ὀξύτερον,
πλὴν τὸ μέλος βαδίζει ἀπὸ τῆ γα, ὡς ἀπὸ τοῦ νη
δηλαδὴ δύο τόνους ἐπὶ τὸ ὀξύ δεικνύει μέλος τῆ ββ,
καὶ ὄχι τῆ κε, καθὼς φαίνεται εἰς τὸ, Ἰδοὺ ὁ νυμ-
φίος ἔρχεται, καὶ εἰς τὰ λοιπὰ (§.308.).

§. 370. Κλίμακα δὲ ἔχει ὁ Πλάγιος τῆ τετάρτου

ἦχος τὴν διατονικὴν κατὰ τὸ διαπασῶν σύστημα· θέλει οὖτως πολλάκις νὰ πέρνη τὸν ὑπ' αὐτὸν ζῶ διεσιν· καὶ τότε τίθεται τὸ γ ἐπὶ τῆ νη πρὸς σαφῆνειαν. Σημεῖον δὲ τῆς φθορᾶς τῆ πλαγίου τετάρτου ἤχου εἶναι τὸ ρ, τὸ ὁποῖον τίθεται ἐπὶ τῆ νη τόνου. Εἰς δὲ τὴν ἀντιφωνίαν αὐτῆ ἐπὶ τὸ δξὺ, τίθεται τὸ ρ. "Όταν ὅμως οὗτος ὁ ἦχος ἔχη ἴσον τὸν γα τόνον, τότε τίθεται τὸ ρ ἐπὶ τοῦ γα τόνου, καὶ αὐτὸς ὁ τόνος ἀφήνει τὸν φθόγγον τῆ γα, καὶ φθέγγεται τὸν νη, καὶ παραλλαγίζεται τὸ ἔξης μέλος ὡς ἀπὸ τῆ νη, ἐπειδὴ μεταβάλλονται καὶ τὰ διαστήματα.

§. 371. Δεσπόζοντας δὲ φθόγγους εἰς τὰ σιχηρὰ καὶ εἰρμολογικὰ ἔχει τῆς νη, βε, δι· διότι εὐθύς ἀρξάμενος, ζητεῖ νὰ δείξη μελωδίαν ἀνήζουσαν τῷ βε, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐπιστρέφει πρὸς τὸ ἴσον ἄλλοτε δὲ ἀφορῶν εἰς τὸ δξύτερον, δεκνύει τὸν δι· καὶ ἀναβαίνει ἕως εἰς τὴν ὀγδόην διὰ νὰ ποιήσῃ κατάληξιν, ἀτελεῖ μὲν εἰς τὸν δι, ἐντελεῖ δὲ εἰς τὸ ἴσον τε.

§. 372. Καταλήξεις δὲ ποιεῖ, ἀτελεῖς μὲν εἰς τῆς δι, βου, νη· ἐντελεῖς δὲ εἰς τὸν νη, καὶ σπανίως εἰς τὸν δι καὶ τελικὰς εἰς τὸν νη. Σημεῖα δὲ μαρτυριῶν εἰς τὸν πλάγιον τῆ τετάρτου ἤχον δὲν εἶναι ἄλλα, παρὰ ἐκείνα ἅτινα διωρίσθησαν εἰς τὸν πρῶτον ἤχον κατὰ τὸ διαπασῶν σύστημα.

§. 373. Ἐνάσχεται δὲ τὸ ἀπήχημα τῆ Πλαγίου τετάρτου ἤχου ἀπὸ τῆ νη, καὶ λήγει εἰς τὸν νη. "Όταν ὅμως προγράφηται τὸ μέλος δίτονον, ὁ προφαλλόμενος εἶχος λήγει εἰς τὸν βου· ὅταν δὲ τρίτονον, εἰς τὸν γα, καθὼς εἶπομεν (§.308.). Αὐτὸς δὲ ὁ πλάγιος τῆ τετάρτου ἤχος ἐνάσχεται αὐτόθεν ἀπὸ τῆ νη· ὁ δὲ προφαλλόμενος στίχος, ἀρχόμενος ἀπὸ τῆ δι, κατιῶν διατονικῶς, λήγει εἰς τὸν νη. Μεταβαίνων δὲ ἀπὸ μὲν τῆ πρῶτου ἤχου, καὶ τῆ

πλαγίου τβ, και τοῦ πλαγίε δευτέρου, ἔχόντων ἴσον τὸν πα τόνον, ἐνάρχεται κατὰ τόνον ἐπὶ τὸ βαρὺ ἀπὸ δὲ τῆ δευτέρου και τῆ τετάρτου, ἔχόντων ἴσον τὸν ββ, κατὰ διτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ ἀπὸ δὲ τῆ τρίτου και τῆ Βαρέος, ἔχόντων ἴσον τὸν γα, κατὰ τριτονίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ.

§. 374. Διαφέρει δὲ ὁ Πλάγιος τῆ τετάρτου ἤχος ἀπὸ μὲν τοὺς χρωματικὰς και ἐναρμονίους ἤχους, κατὰ τὴν κλίμακα ἀπὸ δὲ τῆς διατονικὸς κατὰ τὸ ἴσον, κατὰ τῆς δεσπόζοντος φθόγγου, και κατὰ τὰς καταλήξεις.

§. 375. Τὸ ἦθος τοῦ Πλαγίε τετάρτε ἤχε σάξει χαρακτηῖρα, κλίνοντα εἰς τὸ θελτικὸν, ἠδονικὸν, και ἐκυστικὸν εἰς πάθη διὰ τῆτο και οἱ κῶμοι κατὰ τοῦτον τὸν ἦχον ἐμελίζοντο ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον. Πρὸς τοῦτοις κλίνει και εἰς τὸ σεμνὸν, ὅτε συμβάλλει μεγάλως ἢ βραδεία ἀγωγή τῆ χρόνου, και ἡ μετάθεσις τῆ τόνου ἀπὸ τῆ νη ἐπὶ τὸν γα (§.363.). Οἱ δὲ ἐν τῇ Ὀκτωῖχω σίχου τοιαῦτα λέγουσι περὶ αὐτοῦ.

Ἦχων σφραγίς τέταρτε σὺ τῶν πλαγίων,

Ὡς ἐν σεαντῶ πᾶν καλὸν μέλος φέρων.

Ἀνευρίνεις σὺ τοὺς κρότους τῶν ἁσμάτων,

Ἦχων κορωνίς ὡς ὑπάρχων και τέλος.

Ὡς ἄκρον ἐν φθόγγου τε και φωνῶν στάσει,

Ἄκρον σε φωνῆς δίς σε καλῶ και τέλος.

§. 376. Τῶν εἰρημένων ὁκτῶ ἤχων αἱ βάσεις, ἦχουν τὰ ἴσα ἐκάστου αὐτῶν, ὅταν ζητῆται νὰ φανερωθῶσι, και ἡ σφζομένη ἐν αὐτοῖς τάξις ἀπὸ τῆ ὀξείος ἐπὶ τὸ βαρὺ, και αἱ μαρτυρία αἵτινες φανερόντες τῆς ἤχου και γράφονται πρὸ τῶν μελῶν, και αἱ μαρτυρία τῶν φθόγγων τῆς μελωδίας, αἵτινες γράφονται περὶ τὰ μέσα αὐτῆς, εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκφρασθῶσι μὲ τὸν τρόπον τὸν ὁποῖον παρὶς

ὁ ἐξῆς πίναξ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ φθόγγοι τῶν διαπασῶν ἔχουσι τόνους ἐπίτα, καὶ δὲν δύνανται νὰ δώσωσιν ἴσα εἰς ὀκτώ ἤχους, διὰ τοῦτο ὁ πα γίνεται ἴσον τῶν πλαγίω πρώτου ἤχου, καὶ τῶν πλαγίου δευτέρου. Καὶ ἐὰν δὲν εὐρίσκηται φυλαττομένη ἡ τάξις τῶν πλαγίων πρὸς τοὺς κυρίους, τῆτο εἶναι, διότι συνέστησαν οἱ ὀκτώ ἤχοι τῆς ψαλμοδίας κατὰ τὸν Τροχὸν, καὶ ὄχι κατὰ τὸ Διαπασῶν.

κε	Ⲙ ⲙ̣	ⲙ̣ ^x	Πρῶτος
δι	ⲛ̣	ⲛ̣ ^Δ	Δεύτερος
γα	ⲛ̣̣	ⲛ̣̣ ^Γ	Τρίτος
ββ	ⲛ̣̣̣ ^Ⲕ	ⲛ̣̣̣ ^Ⲕ	Τέταρτος
πα	ⲛ̣̣̣̣ ^λ ⲛ̣̣̣̣ ^π	ⲛ̣̣̣̣ ^π ⲛ̣̣̣̣ ^π	λ. τῶν Πρώτου
νη	ⲛ̣̣̣̣̣ ^λ ⲛ̣̣̣̣̣ ^π	ⲛ̣̣̣̣̣ ^λ ⲛ̣̣̣̣̣ ^π	λ. τῶν Τετάρτου
ζω	ⲛ̣̣̣̣̣̣	ⲛ̣̣̣̣̣̣	Βαρύς

οἱ ἴσοι
τῶν ἤχων

αἱ μαρτυρίαι
τῶν ἤχων

αἱ μαρτυρίαι
τῶν φθόγγων

οἱ ἤχοι

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ΄.

Περὶ Μεταθέσεως, ἢ Φθορῶν.

§. 377.

Κατανοήσαντες οἱ μουσικοὶ περιέργως, ὅτι ὅταν ψάλλωσι καὶ ἐπιμένωσιν εἰς ἓνα τόνον, ἢ εἰς τὸν αὐτὸν ἦχον ἐπὶ πολὺ, συνειθιζόμενον τὸ ἦθος αὐτοῦ τοῦ ἦχου, προξενεῖ κόρον, εἰς τὸν ὁποῖον ἀκολουθεῖ δυσαρέσκεια· ὅταν δὲ πρὸ τῆς κόρου μεταβαίνωσιν εἰς ἄλλον ἦχον, νέον ἦθος εισερχόμενον εἰς τὰ πνεύματα τῶν ἀκροατῶν, ἕξανιστᾷ ταῦτα, καὶ τὰ κατασθῆναι προσεκτικὰ, ἐμεθοδεύθησαν νὰ μεταβαίνωσιν ἀπὸ τόνου εἰς τόνον, ἀπὸ γένους εἰς γένος, καὶ ἀπὸ ἦχου εἰς ἦχον, διὰ νὰ ἀποφεύγωσι μὲ τὴν ποικιλίαν, τὴν ἀηδίαν ἣτις προξενεῖται ἀπὸ τὸ μονότροπον ἦθος τῆς μελωδίας.

„ Μονωδία γὰρ ἐν ἅπασιν ἐστὶ πλήσμιόν τε καὶ πρόσαντες ἢ δὲ ποικιλία, τερπνόν (*).“

§. 378. Ἡ δὲ τοιαύτη μετάβασις λέγεται Φθορά. Καὶ ὅταν μὲν γίνηται ἀπὸ τόνου, ὡς εἴρηται (§. 370.), λέγεται καὶ Μετάθεσις· ὅταν δὲ γίνηται κατὰ ἄλλον τρόπον λέγεται μόνον φθορά. Μετάθεσις λοιπὸν εἶναι τὸ νὰ λαμβάνωμεν ἀντὶ τῆς τόνου, ὅς τις φυσικὰ γίνεται ἴσον τῆς ἦχου, ἓνα ἄλλον τόνον διὰ ἴσον, φυλάττοντες τὴν ἀναλογίαν τῶν διασημάτων τῆς κλίμακος τέττε, καὶ ὄχι ἐκείνου τῆς φυσικῆς. Οἷον τῆς δευτέρου ἦχου ἴσον εἴπομεν ὅτι εἶναι φυσικῶς ὁ τόνος δι· ὅταν ἀντ' αὐτῆς τῆς δι λάβω τὸν κε, καὶ φυλάξω τὴν ἀναλογίαν τῶν διασημάτων τῆς κλίμακος, ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς κε ὡς ἀπὸ τῆς δι, τὸ

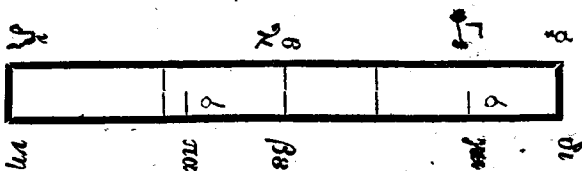
*) Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ παιδῶν ἀγωγῆς λόγῳ.

τε ψάλλω τὸν δευτέρον ἦχον κατὰ μετάθεσιν, λαμβάνων τὸν μὲν κε ἀντὶ τῆ δι, τὸν δὲ δι ἀντὶ τοῦ γα, καὶ τὸν γα ἀντὶ τῆ ββ, καὶ τὰ λοιπά· ἔτω γίνεται καὶ ἐπὶ τῆ (§.370.).

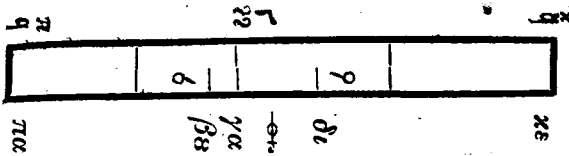
§. 379. Φθορὰ δὲ εἶναι μεταβολή, ἣτις γίνεται εἰς τὴν μελωδίαν ἢ κατὰ μετάθεσιν, ἢ ἀπὸ γένους εἰς γένος, ἢ ἀπὸ ἦχου εἰς ἦχον, ἢ ἀπὸ κλίμακος εἰς κλίμακα. Μεταχειρίζομεθα δὲ φθορὰς δεκαεξ, τῶν ὁποίων καὶ τὰ σημεῖα ἰδὲ ἐκτίθενται· ἀπὸ τὰς ὁποίας ὀκτώ μὲν εἶναι διατονικαί, αἱ ρ ϑ ζ φ δ δ ξ ζ ρ· πέντε δὲ χρωματικαί, αἱ ς ς β β ς β· αἱ δὲ τρεῖς ἐναρμόνιοι, ς ϑ ϑ.

§. 380. Περὶ μὲν τῶν δεκατριῶν ὠμιλήσαμεν σποράδην εἰς τὰς ἰδίαις τόπαις, ὅπως ἔχει κάθε μία εἰς τοὺς ὀκτὼ ἦχους· περὶ δὲ τῶν λοιπῶν τριῶν ἰδοῦ λέγομεν. Ἀρχόμεθα λοιπὸν ἀπὸ τῆς ς, καὶ λέγομεν, ὅτι αὐτὴ τίθεται ἐπὶ τοῦ δι τόνου, καὶ ζητεῖ τὸν γα δίεσιν, καὶ τὸν πα δίεσιν οὕτω δι δ βου δ νη· εἰδὲ τεθῆ καὶ ἄλλου, πάλιν ἐπὶ τὸ βαρὺ ζητεῖ τὰ αὐτὰ διάσηματα. Ταύτης ἰδοῦ καὶ ἡ κλίμαξ.

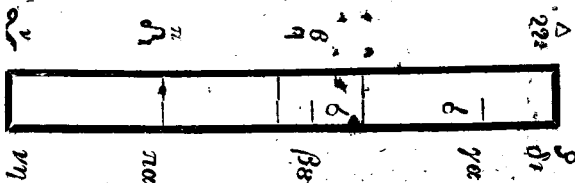

§. 381. Ταύτης δὲ τῆς φθορᾶς τὸ σημεῖον ς, ὅπου τίθεται, ὁ φθόγγος ἀποκτᾷ μελωδίαν καὶ ποιότητα τοῦ κεαες, καὶ ζητεῖται ἐπὶ μὲν τὸ ὀξὺ ὑφασίς· ἐπὶ δὲ τὸ βαρὺ δίεσις τοιαύτη, ὥστε νὰ εἶναι τὸ ἐπὶ τὸ βαρὺ πρῶτον διάσημα τεταρτημόριον τῆ μείζονος τόνου.

§. 382. Ταύτης δὲ τῆς φθορᾶς ρ τίθεται ἐπὶ τῷ δι, καὶ τὸ μέλος ὁδεῦον ἐπὶ τὸ βαρὺ, ζητεῖ νὰ ἔχη ὁ πρῶτος φθόγγος ἐπὶ τὸ βαρὺ τεταρτημόριον τῷ μείζονος τόνου, καὶ ὁ δεύτερος ἐπὶ τὸ βαρὺ μείζονα τόνου· ἐντεῦθεν ὁδεύων τις ἐπὶ τὸ ὀξὺ φυλάττει τὰ αὐτὰ διασῆματα.

§. 383. Ἐν συντόμῳ γίνωσκε, ὅτι κάθε φθορὰ ἔχει δέσιν καὶ λύσιν καὶ εἰς μὲν τὴν δέσιν τίθεται τὸ σημεῖον τῆς φθορᾶς, ὅπου γίνεται ἀρχὴ τῆ νὰ μεταβάλληται ὁ ἦχος, ἢ τὰ λοιπά. Γίνεται δὲ ἡ μεταβολὴ ὄχι πρὸ τῷ σημείου τῆς φθορᾶς, ἀλλὰ μετὰ τὸ σημεῖον καὶ εἰς τὴν λύσιν τίθεται τὸ σημεῖον τοῦ προτέρου ἤχου, καὶ γίνεται πάλιν ἡ μεταβολὴ μετὰ τὸ σημεῖον. Ὅσον, ἐάν τις ψάλλῃ μέλος ἤχου πρῶτου, καὶ θέλῃ νὰ ποιήσῃ φθορὰν εἰς τὸν δεύτερον ἦχον, τίθῃσι τὴν ρ ἐπὶ τῷ τόνου κε, καὶ φανερόναι, ὅτι ὅλα τὰ συζυγικά τοῦ πρώτου ἤχου παύουσι, καὶ ἀναγεννῶνται τὰ τῷ δευτέρου ἤχου καὶ ὑποτίθεται ὁ μὲν κε, δι· ὁ δὲ δι, γα· καὶ ὁ γα, βου· καὶ τὰ λοιπά. Καὶ ὅταν θέλῃ νὰ ποιήσῃ λύσιν, τίθῃσι τὴν ρ ἐπὶ φθορικοῦ δι, δηλαδὴ εἰς τὸν τόνου κε,

καὶ φανερόναι, ὅτι ὁ ἦχος τῆς μέλους ἐπιστρέφει πάλιν ἐκεῖ, ὅθεν ἐξῆλθεν. Δύναται δὲ νὰ γένη ἡ λύσις, καὶ μὲ ὅ,τι ἄλλο σημεῖον τῶν διατονικῶν φθορῶν ζητεῖ ὁ πρῶτος ἀπαντῶμενος τόνος.

§. 384. Ἐνίοτε ὁ μουσικὸς μετὰ μίαν φθορὰν δένει καὶ ἄλλην φθορὰν, καὶ ὕψερον ἐπιφέρει τὴν λύσιν. Οἷον, ἐάν τις ψόλλη τέταρτον ἦχον, καὶ ἀπαντήσῃ τὴν σ ἐπὶ τῆς δι τόνου, ἃς ἠξεύρη, ὅτι χρεωσῆ νὰ ὀδεύῃ τὴν κλίμακα τῆς δευτέρου ἦχου, ἕως νὰ ἀπαντήσῃ τὴν λύσιν· ἔπειτα ἀπαντᾷ τὴν ϕ ἐπὶ τῆς αὐτῆς δι τότε οὐ ποιεῖ λύσιν, ἀλλὰ χρεωσῆ νὰ ὀδεύῃ τὴν κλίμακα τοῦ πλαγίως δευτέρου ἦχου, ἕως ἢ νὰ ἰδῆ λύσιν. Ἐκατέρας δὲ ἡ λύσις γίνεται ἢ διὰ τῆς σ , τιθεμένης ἐπὶ τῆς δι, ἢ διὰ τινος ἄλλης τῶν διατονικῶν φθορῶν.

§. 385. Ἐνίοτε γίνεται καὶ τρίτη φθορὰ, καὶ ἐπάγεται πότε μία λύσις, πότε δύο, καὶ τλ. καὶ εἶναι ὅλα ἐπαινετά. Μὴ ἐπαινούμενον δὲ εἶναι τὸ νὰ δέσῃ τινὰς μέλος φθορικὸν, καὶ νὰ μὴν ἐπιφέρῃ λύσιν. Ὅπως δὲ καὶ ὅπως ἂν γίνωνται φθοραὶ, φυλάττουσι τὰ ἐξῆς.

Α'. Ὁτόνος, εἰς τὸν ὁποῖον τεθῆ σημεῖον φθορᾶς, ὑποτίθεται ἀντ' ἐκείνου, τὸν ὁποῖον σημαίνει ἡ φθορὰ καὶ ἀπ' αὐτοῦ λαμβάνουσι τὴν ἀναλογίαν τῶν καὶ τῶν λοιπῶν τόνων τὰ διαστήματα, καὶ κατὰ ταῦτα λέγονται καὶ οἱ φθόγγοι, δι' ὧν παραλλαγίζεται τὸ μέλος.

Β'. Εἰς κάθε φθορὰν χρεωσῆται τὸ εὐάρεσον ὅθεν καλὸν εἶναι νὰ γίνηται προετοιμασία τις, καὶ νὰ τιθῆται ἡ φθορὰ ὡσὰν εἰς ἰδιόνης τόπον.

Γ'. Τὸ φθορικὸν μέλος δύναται νὰ καταλήγῃ ἀτελῶς καὶ ἐντελῶς κατὰ τὴν ἰδέαν τῆς φθορᾶς ὅθεν καὶ μαρτυρίας λαμβάνει ἰδιαζούσας τῆς φθορᾶς.

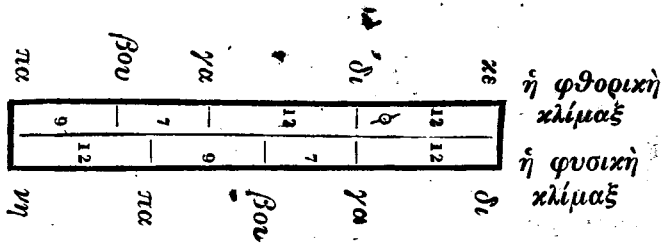
Δ'. Μετὰ τὸ φθορικὸν μέλος χρεωσῆται νὰ γί-

νηται καὶ λύσις ὁμοίως με προετοιμασίαν τοιαύτην, ὡσε νὰ ἀκούηται ἡ λύσις εὐάρεστος.

§. 386. Μία δίεσις, ἢ μία ὕφεσις ἐν ἐνὶ τετρα-
χόρδῳ σύστημα φθορᾶς εἰ ποῖσιν ὅθεν μετὰ ταύ-
τας οὐδὲ λύσις ζητεῖται. Ὅταν δὲ ἡ δίεσις, ἢ ἡ ὕ-
φεσις διαρκοῦσιν ἀπ' ἀρχῆς τῆ μέλους ἕως τέλους,
μὴ περιεχόμεναι εἰς τὴν κλίμακα τῆ ἤχου, τότε πα-
ρὰ τὴν μαρτυρίαν τῆ ἤχου σημειῖται ὁ φθόγγος με-
τὴν δίεσιν, ἢ τὴν ὕφεσιν ἕτω ἤχος \sim , ὁ κεῖ-
ἤχος ἢ ὁ νηό.

§. 387. Ἐξ αἰτίας τῶν φθορῶν συμβαίνει καὶ νὰ
ἐκπίπτῃ ἡ φωνὴ τῆ ψάλλοντος ἢ ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἢ ἐ-
πὶ τὸ ὀξύ. Ὁ δὲ λόγος εἶναι, ὅτι ὅταν ἡ λύσις τῆς
φθορᾶς γένη ἀπὸ τόνου βαρυτέρου τῆ φυσικοῦ, ἐκ-
πίπτει ἡ φωνὴ εἰς τὸ βαρὺ καὶ τὸ ἀνάπαλιν. Οἶον,
ἐὰν διὰ φθορὰν μεταβάλω τὸν γα εἰς δι, ἔπειτα
ποιήσω τὴν λύσιν ἀπὸ τῆ γα τῆς φθορικῆς κλίμα-
κος, ἐκπίπτει ἡ φωνὴ ἡμίτονον· εἰδὲ ποιήσω τὴν
λύσιν ἀπὸ τῆ πα, ἢ ἀπὸ τῆ δι, οὐκ ἐκπίπτει διὰ
τὸ ἰσότονον.

Αὐτὸ τὸ πάθος παρατηρήθη καὶ ἀπὸ τῆς παλαιούς,
καὶ ὅταν συμβῇ ἔκπτωσις ἐπὶ τὸ βαρὺ ἐνὸς τόνου,
προσιθέασιν ἓνα τόνον, καὶ τὸν ὀνομάζουσι Δίνα-
μιν. Ὅρα εἰς τὸ Δοξαστικόν Ἰακώβου, τῷ Τριτε-
τῷ τῆς ἐρωτήσεως, εἰς τὸ, αὐτὸν ἰκέτετε.

§. 388. Ἀναγκαῖον εἶναι εἰς κάθε μεταβολῆς, νὰ

εἶναι ἐν κοινόν· ἢ φθόγγος, ἢ διάστημα, ἢ κλίμαξ. Λαμβάνεται δὲ ἡ κοινωνία εἰς τὴν ὁμοιότητα τῶν διαστημάτων· διότι ὅταν εἰς τὰς μεταβολὰς πέσωσιν ὅμοιοι φθόγγοι κατὰ τὴν μετοχὴν ἐπ' ἀλλήλους, ἢ μεταβολὴ γίνεται ἐμμελής· ὅταν δὲ ἀνόμοιοι, ἐκμελής. Ὅσον, ἐμμελής γίνεται ἢ ἀπὸ τῆς τετάρτου εἰς τὸν δεύτερον ἤχον μεταβολή, διότι τὰ διαστήματα, δι γα ββ, εἶναι κοινῶς ὅμοια καὶ εἰς τοὺς δύο. Ὅμοίως καὶ ἢ ἀπὸ τῆς πλαγίου πρώτου ἤχου εἰς τὸν πλαγιον τῆς δευτέρας· διότι οἱ νη πα, δι κε φθόγγοι κατὰ τὴν ἐπ' ἀλλήλους μετοχὴν εἶναι ὅμοιοι· καὶ τὰ λοιπά.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ

Μελοποιΐας.

§. 389.

Μελοποιΐα εἶναι δύναμις κατασκευαστικὴ μέλους. Κατασκευάζομεν δὲ μέλος, ὄχι μόνον ψάλλοντες τετριμμένας διαφορὰς ψαλμωδίας, ἀλλ' ἐφευρίσκοντες καὶ γράφοντες καὶ ἴδια νέα μέλη, τοῖς ἀκροατοῖς ἀρέσκοντα (§.12.). Ἄρα διαφέρει ἡ μελοποιΐα τῆς μελωδίας· διότι ἡ μὲν μελωδία εἶναι ἀπαγγελία μέλους· ἡ δὲ μελοποιΐα εἶναι ἕξις ποιητικῆ. Διακρίνει λοιπὸν ἡ μελοποιΐα τόπους τῆς φωνῆς τρεῖς, Μεσοειδῆ, Νητοιειδῆ, καὶ Ὑπατοιειδῆ. Καὶ μεσοειδῆς

μὲν εἶναι, ὁ ἀπὸ τῆς ζ μέχρι τῆς ζ' ἐπὶ τὸ ὄξύ
προβαίνων νητοειδῆς δὲ, ὁ ἀπὸ τῆς ζ'' μέχρι τῆς ζ'''
ἀναβαίνων καὶ ὑπατοειδῆς, ὁ ἀπὸ τῆς ζ μέχρι τῆς
 ζ καταβαίνων (§. 111.).

§. 390. Μέρη δὲ τῆς μελοποιίας εἶχον οἱ παλαιοὶ
τρία Ἀψιν, Μίξιν, καὶ Χρῆσιν. Καὶ λῆψις μὲν
ἦτον ἐκείνη, δι' ἧς εὔρισκεν ὁ μελοποιὸς, ἀπὸ ποῖον
τόπον τῆς φωνῆς ἔπρεπε νὰ ποιήσῃ τὴν μελωδίαν·
ἦγον ἀπὸ μεσοειδῆ, ἢ νητοειδῆ, ἢ ὑπατοειδῆ. Καὶ
μίξις ἦτον ἐκείνη, δι' ἧς προσήρμοζεν ἀλλήλοις τὰς
φθόγγους, τοὺς τόπους τῆς φωνῆς, τὰ γένη, καὶ τὰς
ἡχας. Καὶ χρῆσις ἦτον ἡ διάφορος ἀπεργασία τοῦ
μέλους.

§. 391. Τῆς Χρήσεως πάλιν ἦτον εἶδη τέσσαρα·
Ἄγωγη, Πλοκή, Πεττεία, καὶ Τονή. Καὶ πάλιν τῆς
μὲν Ἄγωγῆς ἦτον εἶδη τρία. Εὐθεΐα, Ἀνακάμπτου-
σα, καὶ Περιφερής. Καὶ εὐθεΐα μὲν ἦν ἐκείνη ἧτις
ποιεῖ τὴν ἀνάβασιν μὲ συνεχεῖς φθόγγους ὡς

η πα βου γα δι κε ζω.

Ἀνακάμπτουσα δὲ εἶναι ἐκείνη, ἧτις ποιεῖ τὴν κα-
τάβασιν μὲ τὰς ἐπομένους φθόγγους ὡς

ζ
 α ζω κε δι γα βε Πα.

Καὶ περιφερῆς εἶναι ἐκείνη ἧτις ἀναβαίνει μὲν δια-
τονικῶς, καταβαίνει δὲ χρωματικῶς ὡς

η β
π ————— π

η πα βε γα δι κε ζω νη Πα δη Πανη ζω

κε δι γα βε πα π η ἐναντίως.

§. 392. Πλοκή δὲ εἶναι ἐκείνη ἧτις ῥίπτει ἕνα
ἕνα φθόγγον διὰ διασημάτων ὑπερβατῶν δύο η καὶ

νάγεται ἡ ψυχὴ εἰς ταπεινότητα καὶ εἰς ἀνανδρον διάθεσιν. Ἀρμόζει δὲ τὸ τοῖσιν κατὰσθημα τῆς ψυχῆς εἰς ἐρωτικά πάθη, εἰς θρήνης, εἰς οἴκτους, καὶ εἰς τὰ παρόμοια. Ἰδιάζουσι δὲ καθ' ἡμᾶς εἰς τοῦτο τὸ ἦθος ὁ δεύτερος ἦχος, καὶ οἱ πλάγιοι, πλὴν τὸ βαρέος.

§. 398. Ἦσυχαστικὸν δὲ εἶναι ἐκεῖνο, διὰ τοῦ ὁποῖο ἀκολουθεῖ ἡρεμότης ψυχῆς, καὶ κατὰσθημα ἐλευθεριόν τε καὶ εἰρηνικόν. Ἀρμόζουσι δὲ αὐτὸ ὕμνοι, παιᾶνες, ἐγκώμια, συρβελαὶ, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. Ἰδιάζουσι δὲ εἰς τῆτο τὸ ἦθος ὁ Βαρὺς ἦχος, καὶ ὁ Πρῶτος.

§. 399. Θεωρεῖται δὲ εἰς τὴν μελοποιῖαν καὶ Μεταβολή. Εἶναι δὲ μεταβολή, μετὰθεσις ὁμοίου τινὸς εἰς ἀνόμοιον τόπον. Λέγεται δὲ μεταβολή τετραχῶς κατὰ Γένος, κατὰ Ἦχον, κατὰ Σύστημα, καὶ κατὰ Μελοποιῖαν. Λοιπὸν κατὰ γένος μὲν μεταβολὴν ποιῶμεν, ὅταν ἀπὸ διατονικὸν μεταβαίνωμεν εἰς χρωματικὸν, ἢ εἰς ἐναρμόνιον, καὶ τὸ ἀνάπαλιν. Κατὰ ἦχον δὲ μεταβολὴν ποιῶμεν, ὅταν ἀπὸ ἦχου μεταβαίνωμεν εἰς ἄλλον ἦχον. Κατὰ σύστημα δὲ γίνεται μεταβολή, ὅταν ἀπὸ τῆ διαπασῶν μεταβαίνωμεν εἰς τὸ πεντάχορδον, ἢ εἰς τὸ τετράχορδον, καὶ τὸ ἀνάπαλιν. Κατὰ δὲ μελοποιῖαν πράττεται μεταβολή ὅταν ἐκ διασταλιτικῆ μεταβαίνωμεν εἰς συσταλιτικὸν, ἢ εἰς ἡσυχαστικὸν καὶ τὸ ἀνάπαλιν.

Ἀπὸ τὰ σαζόμενα συγγράμματα τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων μουσικῶν, Ἀριστοξένου, Εὐκλείδου, Ἀριστείδου, καὶ τῶν λοιπῶν, τοιαῦτα τινὰ συνάγονται περὶ μελοποιῖας τὰ κυριώτερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Πῶς ἐμελίζοντο αἱ Ψαλμωδίαι.

§. 400.

Οἱ δὲ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ κατὰ τὰ διάφορα εἶδη τῆς ψαλμωδίας ἔπαλλον καὶ ἔγραφον, ποιῶντες καὶ ἑυθμούς, καθ' οὓς ἔχειρονόμουν, καὶ ἐφευρίσκοντες καὶ μέλη, ἀρμόζοντα τοῖς σκοπουμένοις. Ἐσύνθετον δὲ καὶ θέσεις χαρακτήρων μουσικῶν, ἵνα συροπιτικῶς γράφωσι τὸ ψαλλόμενον, καὶ παραδίδωσι τοῖς μαθηταῖς εὐμεθόδως τὰ πονήματάτων. Ὅτε δὲ καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν ἐμελοποιῶν, ἐμμεντο τὸν τρόπον τῶν διδασκάλων (*). Τῆτο δὲ παραπολὸν συνήγησεν εἰς τὸ νὰ διάσφθῇ ἕως εἰς ἡμῶς ἡ διαφορὰ τῶν μελῶν τῶν εἰδῶν τῆς ψαλμωδίας.

§. 401. Εἶδη δὲ τῆς ψαλμωδίας εἶναι τὰ ἐξῆς: Ἀνοιξαντάρια, Κεκραγάρια, Δοξαστικά, Στιχηρά, Δοχαὶ, Τροπάρια, Ἀπολυτικά, Αναζάσιμα, Καθίσματα, Ὑπακοαὶ, Ἀντίφωνα, Πολυέλεσι, Πασαπνοάρια, Κανόνες, Ὁδαὶ, Εἰρημοὶ, Καταβασίαι, Κοντάκια,

*) Οἱ πρὸ ἡμῶν διδάσκαλοι σύμφωνοι ἦσαν ἀλλήλοις καὶ ἑαυτοῖς καὶ οὐδὲν ἐν ἑδενὶ διεφέροντο, τῷ προτοτύπῳ κανόνι τῆς ἐπιστήμης ἐπόμενοι.... Ὁ γὰρ χαριτώνυμος μαῖσιωρ Ἰωάννης ὁ Κεκουζέλης ἐν τοῖς ἀναγραμματισμοῖς αὐτοῦ, τῶν παλαιῶν οὐκ ἐξίσταται στιχηρῶν, ἀλλὰ κατ' ἔχθος τῆτοις ἀκολουθεῖ, δυνάμενος ἂν πάντως καὶ αὐτὸς, ὡς οἱ νῦν, καὶ πολλὸν μᾶλλον ἔπερ οὗτοι, μελημόνα ποιεῖν ἴδια, μηδὲν τι κοινωνοῦντα τοῖς προτύποις αὐτῶν στιχηροῖς. Ἄλλ' εἰ οὕτως ἔποιε, οὔτε καλῶς ἂν ἔποιε, οὔτε τῆς ἐπιστήμης προσηκόντως ποιεῖν ἐδόξει. Διὸ κατ' ἀκρίβειαν τῶ τῶν παλαιῶν στιχηρῶν ἔχεται δρόμον, καὶ αὐτῶν πάνυ τι ἐξίσταται, τοῖς τῆς ἐπιστήμης νόμοις πειθόμενος. Καντοῖς κατανακτικῶς δὲ τὸν πρὸ αὐτοῦ τῆ τέχνη ἐνευδοκιμήσαντα μιμεῖται ὁ μετ' αὐτόν καὶ ἐν τοῖς κρατήμασι, καὶ ἐν τοῖς μεγαλυνοῖς ὁμοίως. Μανουὴλ ὁ Χρυσάφης.

Ὀἴκοι, Μεγαλυνάρια, Ἐξαποστειλάρια, Αἶνοι, Προσόμοια, Ἰδιόμελα, Ἑωθινὰ, Δοξολογίαι, Ἀσματικά, Μαθήματα, Τυπικά, Μακαρισμοὶ, Εἰσοδικὰ, Τρισάγια, Ἀλληλουάρια, Χερσβικά, Κοινωνικά, Κρατήματα, Καλοφωνικοὶ Εἰρμοὶ καὶ τὰ λοιπά.

§. 402. Ταῦτα τὰ εἶδη τῆς ψαλμωδίας ἀνάγονται εἰς τέσσαρα γένη μελῶν Στιχηραρικὸν παλαιὸν, Στιχηραρικὸν νέον, Παπαδικὸν, Εἰρημολογικόν. Καὶ τὸ μὲν παλαιὸν στιχηραρικὸν μέλος εἶναι τοιῆτον, οἷον εὐρίσκεται εἰς τὸ παλαιὸν Ἀναστασιματάριον, εἰς τὰ παλαιὰ στιχηράρια, καὶ εἰς τὸ Δοξαστικόν Ἰακώβου. Μελίζονται λοιπὸν μετὰ στιχηραρικὸν μέλος Δοξαστικά, στιχηρά, ἀναστάσιμα, αἶνοι, προσόμοια, ἰδιόμελα ἑωθινά.

§. 403. Τὸ δὲ νέον στιχηραρικὸν μέλος εἶναι τοιῆτον, οἷον εὐρίσκεται εἰς τὸ Ἀναστασιματάριον Πέτρου τῆ Πελοποννησίᾳ. Μελίζονται λοιπὸν μετὰ τοιῆτον μέλος, Δοξαστικά, στιχηρά, ἀναστάσιμα, ἔξαποστειλάρια, αἶνοι, προσόμοια, ἰδιόμελα, ἑωθινὰ, καθίσματα, ἀντίφωνα, εἰσοδικά.

§. 404. Τὸ δὲ παπαδικὸν μέλος εἶναι τοιῆτον, οἷον εὐρίσκεται εἰς τὰ κοινωνικά καὶ χερσβικά. Μελίζονται λοιπὸν μετὰ τοιῆτον μέλος Ἀνοίξαντάρια, κροαγάρια, δοχαὶ, πολυέλεοι, πασαπνοάρια, οἴκοι, μεγαλυνάρια, ἄσματικά, μαθήματα, εἰσοδικά, τρισάγια, ἀλληλουάρια, χερσβικά, κρατήματα.

Αἱ δὲ δοξολογίαι, οἱ στίχοι τῶν πολυελέων, τὸ Μακάριος ἀνήρ, καὶ τὰ τοιαῦτα, μετέχουσι τῶ νέῳ στιχηραρικοῦ καὶ τῶ παπαδικοῦ μέλῳ.

§. 405. Τὸ δὲ εἰρημολικὸν μέλος εἶναι τοιῆτον, οἷον εὐρίσκεται εἰς τὸ Εἰρημολόγιον τῆ Βυζαντίου Πέτρου. Μελίζονται λοιπὸν μετὰ τοιῆτον μέλος Τροπάρια, ἀπολυτίκια, ἀναστάσιμα, καὶ μάλιστα τὰ τῶν ἀπὸ στίχου, καθίσματα, ὑπακοαὶ, ἀντίφωνα,

καρόνες, φθὰι, εἰρημοὶ, κοντάκια, μεγαλυνάρια, ἐξαποστειλάρια, αἶνοι, μακαρισμοὶ, στίχοι τῶν Θεοῦ κύριε, καὶ λοιποὶ δοξολογίαι, τυπικὰ, εἰσοδικὰ, καὶ ἔτι αἱ καταβασίαι αἱ ἀργότερα ψαλλόμεναι. Τὸ δὲ Καλοφωνικὸν Εἰρημολόγιον μετέχει καὶ τῆ εἰρημολογικῆ καὶ τῆ παπαδικῆ μέλους.

§. 406. Ἐγγραφον δὲ τὰ εἰρημένα μὲ χαρακτηριστῶν τῶν φθόγγων δεκαπέντε· διότι πρὸς τοῖς δέκα εἰρημένοις (§. 27.) χαρακτηῶσιν εἶχον εἰς χρῆσιν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ καὶ ἄλλες πέντε χαρακτηριστῶν· τρεῖς μὲν ἀνιόντας, Ὁξείαν — , Πελαστὸν — , Κέφισμα — καὶ δύο κατιόντας, Σύνδεσμον — , καὶ Κρατημοῦπόφθοον — .

§. 407. Μετεχειρίζοντο ἀκόμη καὶ ὑποστάσεις, ὅχι τάσας ὅσας ἀνεφέραμεν (§. 116.), ἀλλὰ καὶ ἄλλας διὰ χειρονομίαν, καὶ διὰ πλατυσμὸν τῶν μελῶν αἱ ἰδῆ καταλέγονται, καὶ σημαίνονται ἅπασαι.

Παρακλητικὴ — , Σταυρὸς + , Ἐπέγεσμα — , Σύναγμα Z , Ἐσω θεματισμὸς — , Ἐξω θεματισμὸς — , Χόρευμα — , Οὐράνισμα — , Σείσισμα — , Θεὸς καὶ ἀπόθες — , Θέμα ἀπλῶν — , Τρομικὸν — , Ἐκστρεπτόν — , Τρομικὸν σύναγμα — , Ψηφιστὸν σύναγμα — , Παρακάλεσμα — , Ἐτερον — , Ψηφιστὸν παρακάλεσμα — , Ἡμίφωνον — , Ἡμίφθορον — , Ἐναρξίς — , Κράτημα — , Κύλισμα — , Ἀντικενωκύλισμα — , Λύγισμα — , Κλάσμα — , Ξηρόν κλάσμα — , Ἀργοσύνθετον — , Γοργοσύνθετον — , Πίεσμα — , Βαρύια — , Διπλῆ — , Γοργόν — , Ἀργόν — , Ὀμαλὸν — , Ψηφιστὸν — , καὶ Ἀπόδομα — .

§. 408. Ὅταν τινὰς θέλῃ νὰ καταλάβῃ τὰ μέλη, τὰ ὄρῳα, ἐγράφοντο διὰ τῶν εἰρημένων δεκαπέντε χαρακτηριστῶν, καὶ διὰ τῶν κατηριθιμμένων ὑποστάσεων, δύναται νὰ ἐπιτύχῃ τούτα διὰ τοῦ παραλλη-

λισμῷ. Ἐὰν φέρ᾽ εἰπεῖν θέλει νὰ γνωρίσῃ, ποῖον μέλος ἔγραφε τὸ Κρατημοῦπόδῃσον, ἄς πάρῃ τὸ Κωνωνικὸν τῷ Δανιῆλ, τὸ εἰς ἴχον $\lambda \frac{\alpha}{\pi}$, γεγραμμένον μὲ τὴν παλαιὰν μέθοδον, καὶ γεγραμμένον μὲ τὴν νέαν, καὶ διὰ τῶ παραλληλισμῷ εὐκόλως τὸ εὐρίσκει. Πάλιν ἔὰν θέλῃ νὰ γνωρίσῃ, πῶς ἐγένετο τὸ μέλος τῷ Οὐρανίσματος διατονικῶς, ἄς ἴδῃ εἰς τὸ, Τὴν παγκόσμιον δόξαν τῷ Χρυσάφου τὰς λέξεις, πύλην, οὐρανὸς, Θεοῦ, πῶς εἶναι γεγραμμένοι κατ' αὐτὸν, καὶ πῶς εἶναι καθ' ἡμᾶς. Χρωματικῶς δὲ, ἄς ἴδῃ εἰς τὸ, Παρῆλθεν ἡ σιὰ, τὴν λέξιν, ἔμεινας. Τὰ ἴδιον δύναται νὰ κάμῃ καὶ διὰ τὸ ψηφιστὸν παρακάλεσμα, καὶ διὰ ἅλα τὰ λοιπὰ. Διότι οἱ εἰρημένοι χαρακτήρες, καὶ αἱ ὑποστάσεις, ὅταν ἀλλάζωσι τόνας, ἠλλάζον καὶ τὴν δύναμιν οἶον, τὸ Παρακάλεσμα ἄλλο μὲν μέλος ἔγραφεν ἐν τῷ τόνῳ τῷ πα' ἄλλο δὲ ἐν τῷ τόνῳ τοῦ ββ' καὶ τὰ λοιπὰ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Τωρινὸς Τρόπος τῷ μελίζωιν.

§. 409.

Τὸ ἦθος τοῦ ἤχου διδάσκει τὰς τωρινὸς νὰ μελίζωσιν, ἢ κατ' ἐμπειρίαν, ἢ κατὰ τέχνην, ἢ κατ' ἐπιστήμην. Ὅσοι λοιπὸν μελίζουσι κατ' ἐμπειρίαν, αὐτοὶ θεν γνωρίζουσι οὔτε τοὺς μωαικὰς χαρακτήρας, οὔτε κἀνένα ἀπὸ ἐκεῖνα, ὅσα διδάσκονται τεχνικῶς, ἢ ἐπιστημονικῶς εἰς τὴν Μουσικὴν ἄλλὰ ἀπὸ πολλῆν ἀσκήσιν καὶ τριβὴν τῷ ψάλλειν, ἀπέκτησαν εὐκολίαν καὶ δεξιότητα, τῷ νὰ μελίζωσιν τρα-

πάγια κατὰ τὴν ὀκτιῶ ἤχῳ, ὅποιοι προταθῆ. Καὶ ψάλλει κατ' ἐμπειρίαν, ὁ ψάλτης τὸ δοθὲν τροπάριον. εἰς πρῶτον ἤχον, φέρ' εἰπεῖν, καὶ οὔτε αὐτὸς διστάζει, ὅτι ψάλλει πρῶτον ἤχον, οὔτε οἱ ἀκροαταὶ κρίνουσιν ἀλλεστρόπως, καὶ ἂν εἶναι καὶ κατ' ἐπιστήμην Μουσικοί. Μελίζουσι δὲ οἱ τοιοῦτοι ἀτελῶς, διότι μὴ γράφοντες τὸ μέλος μὲ τὴν μουσικῆς χαρακτῆρας (§. 6.), ἀδυνατῶσι νὰ λέγωσιν αὐτὸ παρομοίως, ὅσακις θέλωσιν.

§. 410. "Ὅσοι δὲ μελίζουσι κατὰ τέχνην, αὐτοὶ γνωρίζουσι μὲν τοὺς μουσικῆς χαρακτῆρας, κρατῶσι δὲ εἰς τὴν φαντασίαν, ὅσα κατὰ λόγον διδάσκονται, ἕως ἐκεῖ ὅπου φθάνει ἡ κρίσις τῆς αἰσθήσεώς των. Αὐτοὶ ὅταν εἶναι φύσεως ἄσκησιν ἐχούσης εἰς τὴν Μουσικὴν, καὶ καταβάλλωσι πολλὴν ἀσκησιν καὶ τριβὴν εἰς αὐτὴν, ἀποκτῶσι τὴν δύναμιν τῆ νὰ γράφωσι μὲ τοὺς μουσικῆς χαρακτῆρας, ὅτι μέλος ἀκούσωσιν, ἢ φαντασθῶσι, καὶ νὰ ψάλλωσιν αὐτὸ πάντοτε παρομοίως καὶ ἀπαρραλλάκτως· ἐπειδὴ ψάλλωσιν ἐντέχνως (§. 7.).

§. 411. "Ὅσοι δὲ μελίζωσι κατ' ἐπιστήμην, αὐτοὶ γνωρίζουσι μὲν τὴν μουσικῆς χαρακτῆρας, κρατῶσι δὲ εἰς τὴν φαντασίαν, ὅσα κατὰ λόγον διδάσκονται, ἕως ἐκεῖ ὅπου φθάνει ἡ κρίσις τῆ νοός των· γνωρίζουσι δὲ τὰς αἰτίας καὶ τοὺς λόγους τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς μουσικῆς. Αὐτοὶ λοιπὸν, ὅταν εἶναι φύσεως, ἣτις ἔχει ἄσκησιν εἰς τὴν Μουσικὴν, καὶ ἐπιμένουσιν εἰς τὴν ἀσκησιν καὶ τριβὴν αὐτῆς, ἀποκτῶσι δύναμιν τῆ νὰ ἐφευρίσκωσι μέλη τοιαῦτα, ὥστε νὰ δύνανται νὰ κινῶσι τὴν ψυχὴν τῆ ἀκροατῆ εἰς ὅτι θέλωσιν (α). Μεταχειρίζονται δὲ εὐεπηθῶ-

α) Ὁ Τέρονδρος ἤρωσε διὰ τῆς μελωδίας τῆ τοὺς Λακεδαιμονίους, οἱ τίνες ἦσαν διηρημένοι πρὸς ἀλλήλους. Πλάτ. Τ. 2. φύλ. 1146. Διόδωρ. Τ. 2. φύλ. 639. Ὁ Σόλων ἔ-

λως μὲν τὰς μελωδίας, προσφύεσσι δὲ τὰς χα-
ρακτῆρας. ὄντες δὲ καὶ φιλόσοφοι, καὶ τῆς πρώτης
τάξεως ἄνθρωποι, συντιθέασι καὶ στίχους ἰδίους,
ἐκλέγοντες καὶ λέξεις ἀρμόδιας εἰς τὰς σκοπούς των
καὶ τότε μὲ τρία δυνατὰ μέσα, μὲ τὴν μελωδίαν
δηλαδή, μὲ τὸν ῥυθμὸν καὶ μὲ τὴν λέξιν, ἐκτελέ-
σι κάθε σκοπὸν. Ὁ μὲν Ἀμφίων ἐμψυχώνει μὲ τὴν
μελωδίαν τὰ τοὺς κτίζοντας τὰ τείχη τῶν Θηβῶν
ὁ δὲ Ὀρφεὺς ἡμερώνει τὰ θηρία ὁ δὲ Τιμόθεος ἐν
τῇ τραπέζῃ ἀρματώνει τὸν Ἀλέξανδρον (α) καὶ τὰ
λοιπά.

§. 412. Εἰς μὲν τὰς κατ' ἐμπειρίαν μελίζοντας
ἄλλο δὲν συμβουλευόμεν, εἰμὴ τὸ νὰ μιμῶνται κατὰ
δύναμιν τοὺς κατὰ τέχνην, ἢ κατ' ἐπιστήμην μελί-
ζοντας. Καὶ ἐὰν θέλωσι νὰ διαφυλαχθῇ καὶ κἀνε-
να των μέλος, ὅς τὸ ὑπαγορεύσιν εἰς κἀνενα τε-
χνίτην μουσικόν, διὰ νὰ τὸ γράφῃ, ἂν τὸ κρίνῃ ἄξιον.

§. 413. Εἰς δὲ τὸν κατὰ τέχνην μελίζοντα συμ-
βουλευόμεν, εἰμὲν τὸ μελιζόμενον εἶναι προσόμοι-
ον, νὰ μεταχειρίζεται τὸ ἀπαράλλακτον μέλος, τὸ
ὁποῖον διεσώθη εἰς ἡμᾶς ἢ διὰ τὸ Πέτρον, ἢ δι' ἄ-
λλου τινὸς διδασκάλου ἢ κἀν νὰ μὴν ἀπομακρύνη-
ται τὸ ἰδικόν τε μέλος ἀπὸ τὴν μελωδίαν καὶ ἀπὸ
τὸν ῥυθμὸν, τὸν ὁποῖον οἱ πρὸ αὐτῆ διδάσκαλοι
ἀπέδωκαν εἰς τὸ πρῶτον προσόμοιον.

§. 414. Εἰδὲ εἶναι ἰδιόμελον, νὰ προσέχη πρῶτον
εἰς τὸ ἦθος τῆ ἤχου καὶ ἄφ' οὗ γράφῃ τὴν μαρ-
τυρίαν αὐτῆ νὰ ἀρχίξῃ τὴν μελωδίαν ἀπὸ τὰς δε-
σπύζοντας φθόγγους. Καὶ ὁσάκις μὲν ἀπαντᾷ τὴν
ὑποδιαστολὴν εἰς τὰς λέξεις τῆ κειμένου, νὰ ποιῇ

σινε διὰ τῆς μελωδίας τε τὰς Ἀθηναίους εἰς τὴν νῆσον
τῆς Σαλαμῖνος, κτλ. Πλούτ. ἐν Σόλ. Τ. 1. φύλ. 82
α) Ὁ μέγας Βασίλειος, ἐν τῇ πρὸς τὰς νέους παρακλήσει

καὶ αὐτὸς εἰς τὴν μελωδίαν τὴν ἀτελῆ κατὰληξιν τῆ ἤχου ὁσάκις δὲ ἀπαντᾷ τελείαν στιγμὴν, νὰ ποιῇ ἐντελῆ κατὰληξιν τῆ ἤχου ὁσάκις δὲ ἀπαντᾷ μέσην στιγμὴν, ἂν εἶναι τέλος μεγάλης περιόδου, καὶ πάλιν ἔπεται μεγάλη περίοδος, νὰ ποιῇ ἐντελῆ κατὰληξιν· εἰδὲ εἶναι τέλος κόμματος, ἢ κώλου, καὶ πάλιν ἔπεται κόμμα ἢ κώλον, νὰ ποιῇ ἀτελῆ κατὰληξιν· τελικὴν δὲ κατὰληξιν τότε μόνον νὰ ποιῇ, ὅταν τελειώνει τὸ κείμενον, καὶ ἔπεται ἐκφώνησις Ἱερέως. Ἔστω εἰς-παράδειγμα τὸ ἐξῆς κείμενον, καθὼς ἐμελίσθη ἀπὸ τὸν Πέτρον.

„ Τὸν κήρυκα τῆς πίστεως, καὶ ὑπηρέτην τῆ
 „ λόγου, Ἀνδρέαν εὐφημήσωμεν· οὗτος γὰρ τὸς ἀν-
 „ θρώπους, ἐκ τῆ βυθῆ ἀλιεύει. Ἀντὶ καλάμου,
 „ τὸν Σταυρὸν, ἐν ταῖς χερσὶ διακρατῶν, καὶ ὡς
 „ σπαρτίον χαλῶν τὴν δύναμιν, ἐπανάγει τὰς ψυ-
 „ χὰς, ἀπὸ τῆς πλάνης τῆ ἑχθροῦ, καὶ προσκομι-
 „ ζει τῷ Θεῷ, δῶρον εὐπρόσδεκτον. Ἀεὶ τούτων
 „ πιστοὶ, σὺν τῇ χορείᾳ τῶν μαθητῶν, τῷ Χριστῷ
 „ εὐφημήσωμεν· ἵνα πρεσβεύῃ αὐτῷ, ὅπως ἴλεως γε-
 „ νήσῃτε ἡμῖν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως.“

Μετὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἤχου, ἀρχεται τῆς μελωδίας ἀπὸ τοὺς δεσπόμενους φθόγγους δι, νη· καὶ λήγει ἀτελῶς ἐπὶ τῆ δι εἰς τὸ, πίστεως. Καὶ πάλιν ἀτελῶς ἐπὶ τῆ βου εἰς τὸ, λόγου· καὶ ἐντελῶς λήγει εἰς τὸ, εὐφημήσωμεν. Καὶ τὰ λοιπὰ πάντα φυλάττονται, καθὼς εἶπαμεν,

§. 415. Δύναται ὁ τεχνίτης μελοποιὸς νὰ μεταχειρισθῇ εἰς τὸ μέλος του καὶ φθορὰν, κατὰ τὸ νόημα τοῦ κειμένου, σπανίως ὅμως· κατὰ τοῦτο μιμούμενος τὸν Πελοποννήσιον Πέτρον, ὅς τις πολλὰ τροπάρια ἐμέλιζε χωρὶς φθορὰν. Διότι αἱ συχναὶ φθοραὶ δεικνύουσιν ἀδυναμίαν τῆ μελοποιού, μὴ δυναμένου εὐρεῖν ὕλην πολλήν εἰς ἓνα ἤχον, καὶ διὰ

τῆτο καταφεύγοντος εἰς πολλούς. Ὅταν δὲ μέλλῃ νὰ ποιήσῃ δέσιν φθορᾶς, ἢ λύσιν φθορᾶς, πρέπει νὰ ζητῇ τὸ εὐάρεστον ἀπὸ τὴν κρίσιν τῶν ἀκροατῶν, καὶ τὴν ἐμμελῆ μεταβολὴν (§. 388.). Ταῦτα παρατηροῦνται, καὶ ὅταν μελίζῃται, ὅ,τι ἄλλο εἶδος ψαλμοφθίας ζητηθῆ, ἀναγόμενον εἰς μέλος νέου στιχηραρίου (§. 403.).

§. 416. Οὕτω μὲν δύναται νὰ μελίξῃ κατὰ τὸ νέον στιχηράριον ὁ τεχνικὸς μουσικὸς· κατὰ δὲ τὸ παλαιὸν στιχηράριον, πῶς; Εἰς τὰς ἡμέρας μας ὀλίγον ζητεῖται τὸ μελίξιν κατὰ τὸ παλαιὸν στιχηράριον· ἐπειδὴ εὐρίσκονται μεμελισμένα ἀπὸ παλαιούς μουσικὸς καὶ στιχηρὰ, καὶ δοξαστικά, καὶ τὰ λοιπὰ, καὶ δύναται τινὰς νὰ μεταχειρισθῆ τὰ ἔτοιμα. Εἰδὲ θέλει τις τῶν μελοποιῶν νὰ μελίξῃ καὶ τοῦτον μέλος, εἰς τῆτον συμβεβημένον νὰ ποιήσῃ πολλὴν ἄσκησιν, καὶ τριβὴν, καὶ περιέργειαν εἰς τὸ παλαιὸν στιχηράριον· καὶ ἀπὸ αὐτοῦ ἐρανιζόμενος μέλη, νὰ τὰ ἐφαρμόξῃ εἰς τὰς λέξεις τῆ κειμένου του· ἐπειδὴ εἰς τὸ παλαιὸν στιχηραρικὸν μέλος ἕως τώρα ξένα μέλη δὲν παρεσῆχθησαν, καὶ ἄς μὴ γένη αὐτὸς ἀρχηγὸς τῆς κιβδηλώσεως. Ἐρανιζόμενος δὲ τὰ μέλη, ἐξηγημένα κατὰ τὴν ἡμετέραν Μέθοδον, τὸ νὰ τὰ λαμβάνῃ ὁλόκληρα, καὶ ὄχι κολωβὰ, στέκεται εἰς τὸ νὰ παρατηρῇ αὐτῆ διὰ τῆ παραλληλισμοῦ τὴν κατὰ τῆ παλαιούς χρῆσιν τῶν εἰρημένων χαρακτήρων (§. 27. καὶ 406.), καὶ τῶν ὑποστάσεων (§. 118. καὶ 126. καὶ 407.). Διότι ἂν ἐξαρχῆς διὰ τὸ στοιχειῶδες δὲν ἐνεκρίναμεν ὅλους τοὺς χαρακτήρας, καὶ ὅλας τὰς ὑποστάσεις κατὰ τὴν ἀρχαίαν δύναμιν· ὅμως εἰς τὸν μελοποιόν, ὅς τις θέλει νὰ περιεργάζῃται ταῦτα, συμβουλευόμεν νὰ βάλλῃ πολλὴν προσοχὴν εἰς αὐτὰ, καὶ διὰ τῆ παραλληλισμοῦ νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὸ εὐὰ ἐννοήσῃ, πῶς ἦσαν ἐν χρῆσει παρὰ τοῖς πατράσιν

ἡμῶν, καὶ ἀφ' οὗ εὐρίσκει τὸ μέλος αὐτῶν, γὰρ τὸ μεταχειρίζεται καὶ αὐτὸς οἰκείως κατὰ τὰς χρείας· καὶ τότε δύναται νὰ ἐλπίζῃ, ὅτι συντάττει καὶ αὐτὸς μελωδίας ἀπὸ θέσεις ἐκκλησιαστικὰς, καὶ πατρο-
 παραδότους.

§. 417. Κατὰ δὲ τὸ παπαδικὸν μέλος παρὰ πολὺ ζητεῖται τὴν σήμερον τὸ μελιζεῖν, καὶ μάλιστα χειρουργικὰ καὶ κοινωνικὰ. Λοιπὸν ἄς γινώσκῃ ὁ μελοποιὸς, ὅτι μετὰ τὴν μαρτυρίαν τῆ ἤχου γίνεται ἀρχὴ μελωδίας ἀρξόθμου, ἥτις ὁμοιάζει μὲ προοίμιον· διότι εἰς αὐτὴν δεικνύεται ἡ ὁδὸς τῆ ἤχου καὶ ἐπὶ τὸ δεξιὸν καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ· ἔπειτα γίνεται ἐντελής κατάληξις εἰς τὸ ἴσον τῆ ἤχου. Ἡ τοιαύτη δὲ μελωδία λέγεται Παρακλητικὴ, ἐπειδὴ οἱ παλαιοὶ μεταχειριζόμενοι κατ' ἀρχὰς τὴν παρακλητικὴν οὕτω $\overset{\text{—}}{\text{—}} \text{—}$, ἐξέφραζον τοιαύτην τινὰ μελωδίαν.

§. 418: Τὴν μὲν περισσοτέραν ὕλην ὁ μελοποιὸς ἐρανίζεται ἀπὸ τὰς μελωδίας, τὰς ὁποίας ἀφηگان οἱ παλαιοὶ μουσικοὶ εἰς τὰ ὅμοια ποιήματά των· καὶ εἰς τῆτο βοηθεῖται μεγάλως ἀπὸ τὴν συχνὴν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην, δυνάμενος νὰ ποιῇ διὰ τῆ παραλληλισμῆ εἰς τὰ ποιήματα τῶν παλαιῶν. Διότι ἀφ' οὗ ἀποκτήσει τὴν μάθησιν τῆ μέλους πολλῶν χαρακτηριστῶν ἢ ὑποστάσεων, καὶ τὴν δύναμιν τοῦ νὰ ἐφαρμοζῇ αὐτὸ εἰς διαφόρους τόνους, εὐκόλως δύναται νὰ μεταχειρίζεται τὸ μέλος αὐτῶν πολλάκις, χωρὶς νὰ υποπίπτῃ εἰς κατηγορίαν, ὅτι ταυτολογεῖ. Ὁ Δανιὴλ ἐνδεκάκις μετεχειρίσθη τὸ Κρατημοῦπόρφορον ἐν ἐνὶ κοινωνικῷ εἰς ἤχον $\overset{\lambda}{\pi} \overset{\eta}{\eta}$. Ὁ Πέτρος ἐξάκις μετεχειρίσθη τὸ Πελαστὸν ἐν τῷ, Σωτηρίαν ἐργάσω, κοινωνικῷ. Τὸ δὲ Ἐπίσημον πρέπει νὰ εἶναι, ἢ καὶ νὰ νομίζεται ἐφεύρεσις ἐδική τῃ· διότι δὲν φθάνει μόνον τὸ νὰ ἐρανίζηται μέλη ἀπὸ ἀλλῶν, καὶ νὰ τὰ μεταχειρίζεται κατακόρως, ἀλλὰ νὰ

ἔχη καὶ αὐτὸς ὀλίγην ὕλην νεωστὶ ἐφευρεθεῖσαν ἢ ἀπὸ αὐτὸν, ἢ ἀπὸ ἄλλου εἰς ἄλλα, τὴν ὁποίαν νὰ μεταχειρίζεται διαφόρως, διὰ νὰ διακρίνηται τὸ ἐπίσημον. Ἐπειδὴ κατὰ διαφόρους καιροὺς ἀναφαίνονται καὶ διάφορα νέα μέλη, καὶ διάφοροι νέοι κλίμακες. Εἰδὲ καὶ δὲν ἔχει κανένα ἐπίσημον, ἄς μὴν ἐπιχειρῇ νὰ μίλιξη νέον, ἀλλ' ἄς μεταχειρίζεται τὰ ἔτοιμα (α).

§. 419. Πλατύνονται δὲ τὰ μέλη μὲ Παλιλλογίαν, Ἐπανάληψιν, Μίμησιν πρὸς τὰ νοούμενα, Μεταβολὴν, καὶ Ἀπόδοσιν. Εἶναι δὲ Παλιλλογία μὲν τὸ νὰ ποιῶμεν τὴν ἀνάβασιν, ἢ κατὰβασιν τῆς μελωδίας διὰ τῆς αὐτῆς θέσεως (β). Οὕτως ὁ Πέτρος ἐν τῷ κοινωνικῷ, Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, κατ' ἀρχὰς ἀναβαίνει ἀπὸ τῆς νη εἰς τὸν δι μὲ παλιλλογίαν. Ἐν δὲ τῷ, Ἐπεφάνη ἡ χάρις τῆς Θεῆς, ἐν ἡχοῦ ᾤ, κατὰ μὲν τὸ Ἐπεφάνη μεταχειρίζεται τὴν παλιλλογίαν δὲς· κατὰ δὲ τὸ ἡ σωτήριος, τὴν μὲν πρώτην παλιλλογίαν δὲς· τὰς δὲ δύο ἐφεξῆς, πολλαζίς.

§. 420. Ἐπανάληψις δὲ εἶναι, τὸ νὰ μεταχειρίζομεθα ἐπὶ τῶν αὐτῶν τόνων ἐκ δευτέρου μίαν θέσιν, ἢ ὁλόκληρον περίοδον μελωδίας· καθὼς μάλιστα συνειθίζεται εἰς τὰ μαθήματα καὶ κρατήματα τῶν παιδιῶν. Μετεχειρίσθη δὲ τὴν ἐπανάληψιν καὶ ὁ πρωτοψάλτης Ἰωάννης κατ' ἀρχὰς τῆς κρατήματος τῆς δοξαστικῆς τῆς πολυελέως τῆς εἰς ἡχοῦ λ ᾤ.

§. 421. Μίμησις δὲ πρὸς τὰ νοούμενα εἶναι, τὸ

- α) Ὅσπερ καὶ οἱ μουσικοὶ, ἐκ οἷς ἂν μάθωσι, τῆτοις μόνον χροῶνται, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πειρῶνται ποιῆν. Καὶ σφόδρα καὶ ἐν τοῖς μουσικοῖς τὰ νέα καὶ ἀνθηρὰ εὐδοκίμει. Ξενοφῶν. Κύρ. Παιδ. Βιβ. Α'. 50.
- β) Θέσιν ἐνοῶσιν ἐδώ μελωδίαν ἑνὸς μέτρος, ἢ ὁυθμῶ, ἢ δύο τὸ πολὺ· περίοδον δὲ, μελωδίαν μέτρων πολλῶν, ἢ δύο τῶνλάχιστον.

να μελίζωμεν με ὀξεϊαν μὲν μελωδίαν ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα νοεῖται τι ὕψος ὡς οὐρανός, ὄρος· με βαρεϊαν δὲ μελωδίαν ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα νοεῖται τι χθαμαλόν ὡς γῆ, ἄβυσσος, ἕδης. Καὶ με τερπνὸν μὲν ἦχον ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα νοεῖται τις χαρά· ὡς παράδεισος, νίκη· με σκυθρωπὸν δὲ ἦχον ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα νοεῖται τις λύπη ὡς θάνατος, καταδίκη· καὶ τὰ λοιπά.

§. 422. Μεταβολὴ δὲ εἶναι, μετάθεσις ὁμοῖς τινὸς εἰς ἀνόμοιον τόπον. Λέγεται δὲ μεταβολὴ τετραχῶς· κατὰ Γένος, κατὰ ἦχον, κατὰ Σύστημα, καὶ κατὰ Μελοποιϊαν. Καὶ κατὰ γένος μὲν μεταβολὴν ποιῶμεν, ὅταν ἀπὸ διατονικὸν μεταβαίνωμεν εἰς χρωματικὸν ἢ εἰς ἐναρμόνιον· καὶ τὸ ἀνάπαλιν. Κατὰ δὲ ἦχον μεταβολὴν ποιῶμεν, ὅταν ἀπὸ ἐνὸς ἦχου μεταβαίνωμεν εἰς ἄλλον (§. 415. καὶ 377.). Κατὰ δὲ σύστημα γίνεται μεταβολὴ, ὅταν ἀπὸ τῆς Διαπασῶν μεταβαίνωμεν εἰς τὸ Πεντάχορδον, ἢ εἰς τὸ Τετράχορδον, καὶ τὸ ἀνάπαλιν. Κατὰ δὲ μελοποιϊαν ἀναφαίνεται μεταβολὴ, ὅταν ἐκ Διασταλιτικῆς ἤθους μεταβαίνωμεν εἰς Συσταλικὸν, ἢ εἰς Ἑσυχαστικὸν· καὶ τὸ ἀνάπαλιν.

§. 423. Απόδοσις δὲ εἶναι, τὸ να μελίζωμεν τὰ τέλη τῶν περιόδων τῆς κειμένου με μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κατάληξιν, τῆς ὁποίας ἡ μελωδία ἐκτείνεται εἰς δύο, ἢ τρία μέτρα ἐν τέσσαρσι χρόνοις διὰ τὸ νέον στιχηράριον· εἰς περισσότερα δὲ μέτρα διὰ τὴν παπαδικήν· καθὼς εἰς τὸ, Τὰς ἐσπερινὰς ἡμῶν εὐχὰς, ἢ ἅγιε κύριε, ἢ ἄφρασι ἀμαρτιῶν, καὶ ἢ ἐν κόσμῳ τὴν ἀνάστασιν· καὶ εἰς τὸ χερουβικὸν τῆς Πελοποννησίου Πέτρου, ὅς τις ἐμέλισε τὸ εἰκονίζοντες, τὸ προσάδοντες, καὶ τὸ μέριμναν, με ταύτην τὴν θεοῖν

☞

§. 424. Ἐπειδὴ εἰς τὸ κείμενον τῶν χερουβικῶν καὶ κοινωνικῶν δὲν εὐρίσκεται τελεία στιγμή ἢ μέση, εἰμὴ μόνον ὑποδιαστολαί, γίνονται αἱ μὲν ἐντελεῖς καταλήξεις εἰς τὰς ὑποδιαστολάς· αἱ δὲ ἀτελεῖς, εἰς τὰ τέλη τῶν λέξεων· καὶ ἡ τελικὴ, εἰς τὸ τέλος τῆ Ἀλληλούϊα. Ἔχεις εἰς ταῦτα παράδειγμα τὸ εἰρημένον χερουβικὸν τῆ Πέτρος. Ὅταν ὅμως τὰ μέλη τῶν χερουβικῶν εἶναι πολλὰ ἐκτεταμένα, εἶναι συγκεχωρημένον νὰ γίνωνται ἐντελεῖς καταλήξεις, καὶ ὅπου δὲν εἶναι ὑποδιαστολή. Φυλάττει δὲ ταῦτα καὶ τὸ κοινωνικὸν, ὅταν ἔχη πολλὰς λέξεις, καθὼς τὸ

Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ, εἶπεν ὁ Κύριος.

Ὅταν ὅμως τὸ κοινωνικὸν ἔχη τρεῖς λέξεις, τότε εἰς κάθε μίαν γίνεται ἐντελής καταλήξις. Γίνωσκε δὲ, ὅτι αἱ μὲν ἐντελεῖς καὶ τελικαὶ καταλήξεις γίνονται, καθὼς διωρίσθησαν εἰς κάθε ἤχον· αἱ δὲ ἀτελεῖς γίνονται κατὰ τὴν θέλησιν τῆ μελοποιῆ.

§. 425. Κατὰ δὲ τὸ εἰρημολογικὸν μέλος ὀλίγον ζητεῖται τὴν σήμερον τὸ μελίξιν· ἐπειδὴ τὰ περισσότερα μὲν ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια θέλουσιν εἰρημολογικὸν μέλος εἶναι προσόμοια· τὰ δὲ λοιπὰ, ὅσα ψάλλονται μὲ ταχεῖαν ἀγωγὴν χρόνου, (διότι τὰ μὲν εἰρημολογικὰ δέχονται καὶ ταχεῖαν ἀγωγὴν χρόνου, καὶ βραδεῖαν· τὰ δὲ στιχηραρικὰ ζητοῦσιν ἀγωγὴν χρόνου βραδεῖαν.) ἐμελίσθησαν ἀπὸ τοὺς διδασκάλους, Πέτρον Πελοποννήσιον, καὶ Πέτρον Βυζάντιον. Εἶδὲ ζητηθῆναι νὰ μελιθῶσιν εἰρημολογικῶς αἱ νοι, καὶ ἐσπερία, παρατηρεῖς εἰς τὴν διδασκαλίαν κάθε ἤχου τὰ λεγόμενα περὶ μέλους εἰρημολογικῆ, καὶ οὕτω μελίξεις. Οἶον, ἐὰν θελήσης νὰ μελίσης εἰρημολογικῶς τὸ, Τὰς ἐσπερινὰς ἡμῶν εὐχὰς, ἐπειδὴ τὸ εἰρημολογικὸν μέλος διαφέρει ἀπὸ τὸ στιχηραρι-

κὸν εἰς τὸν πρῶτον ἦχον, κατὰ τοὺς δεσπόζοντας φθόγγους καὶ τὰς καταλήξεις, καὶ κατὰ τὴν ἀγωγὴν τῆ χρόνου, (καθὼς γίνεται φανερόν ἐκ τοῦ (§: 321.) ἀρχόμενος ἀπὸ τῆ πα, ποιεῖς τὰς μὲν ἀτελεῖς καταλήξεις εἰς τὸν δι, τὰς δὲ ἐντελεῖς εἰς τὸν πα· ἐν ὅλῃ τῇ μελωδίᾳ περιφερόμενος εἰς τοὺς δεσπόζοντας φθόγγους πα, δι· εἰς τοῦτο ἔχεις καλὸν παράδειγμα τὸ εἰρμολογικόν, Τὰς ἑσπερινὰς ἡμῶν εὐχὰς, τοῦ Πέτρου. Ἐνίοτε ποιεῖ καὶ μίαν ἀτελεῖ καταλήξιν εἰς τὸν γα, ἥτις προμηνύει τελικὴν ἢ ἐντελεῖ καταλήξιν διὰ τὸ τέλος τῆ τροπαίᾳ ἢ στίχῃ, καθὼς γίνεται φανερόν ἀπὸ τὴν εἰρμολογικὴν δοξολογίαν τῆ Πέτρου.

§. 426. Τὸ δὲ Καλοφωνικὸν Εἰρμολόγιον, ἐπέχον τὸν ἀνωτάτω βαθμὸν τῆς ἁσματικῆς τέχνης, θέλει καὶ τὸν μελοποιὸν εἰδήμονα πολλῶν μὲν μελῶν, ὅλου δὲ τῆ καλοφωνικοῦ εἰρμολογίᾳ, καὶ ἐντελῶς ἠσκημένον τῇ ψαλμωδίᾳ. Διότι Πέτρος ὁ Περκεκέτης, ὃς τις ἐμέλισε περισσότερα ἀπὸ ὅλους τοὺς πρὸ αὐτῆ, αὐτὸς μόνος ἐπέτυχεν εἰς τὸ τοιῦτον μέλος, καὶ οὔτε οἱ πρὸ αὐτοῦ εὐδοκίμησαν, οὔτε οἱ μετ' αὐτόν. Ὅθεν ὃς τις θέλει νὰ μελίση κατ' αὐτὸν εἰρμὸν καλοφωνικόν, ἀφ' οὗ καταστήσει τὸν ἑαυτὸν τοῦ τοιῦτον, οἷον εἶπαμὲν, τότε παρατηρῶν τὸν τρόπον καὶ τὴν ἔμφρασιν, τὴν ὁποίαν μόνος οὗτος εἰς τοὺς εἰρμὸς του μετεχειρίσθη, δύναται νὰ μελίξῃ κατὰ τὰ ἀρέσκοντα τῆ αἰωνόσ του.

§. 427. Εἰς τὰ τοιαῦτα μέλη συνειθίζουσι νὰ μεταβάλλωσι μὲν τὴν ἀγωγὴν τῆ χρόνου συχνότερον· νὰ λαμβάνωσι δὲ τὴν ὕλην, καθὼς εἶπαμὲν εἰς (§. 418.)· νὰ πλατύνωσι δὲ τὰ μέλη, καθὼς εἶπαμὲν εἰς (§. 419.)· νὰ μεταχειρίζωνται δὲ καὶ φθορὰν σπαίως· νὰ ποιῶσι δὲ τὴν ἀγωγὴν τῆς μελωδίας, δεύσαν ταχέως ἀπὸ τοῦ ὀξέος ἐπὶ τὸ βαρὺ, καὶ τὸ

ανάπαυιν· νὰ ζητῶσιν ἦθος κλίνον εἰς τὸ μαλακὸν καὶ ἡδονικόν· νὰ ἐμφανίζωσι τὸ ἐπίσημον, τὸ ὀποῖον λείπον ἀπὸ τοὺς ἄλλους εἰρημὸς, ἰδιάζει εἰς τὸν ἕνα.

§. 428. Μετὰ τὸν εἰρημὸν ἐπάγεται καὶ κράτημα τοῦ ὁποῖου ἢ μὲν μελωδία ἔχει παρομοίωσιν μετὰ τὴν τῆς εἰρημοῦ· ἢ δὲ ἀγωγή τῆς χρόνου ταχίνεται εἰς τὸ διπλάσιον. Ἐπειδὴ δὲ αἱ λέξεις τῆς κρατήματος εἶναι ἀσήμαντοι, ἢ μελωδία πρέπει νὰ εἶναι ἰκανὴ, νὰ ἐμπνέη εἰς τὸν ἀκροατὴν τὸ σκοπούμενον πάθος. Μετὰ δὲ τὸ κράτημα εἶναι τὸ ἐπιφώνημα· τὸ ὁποῖον εἶναι εἰρημὸς, φέρων μελωδίαν παρομοίαν μὲν ὀπωσοῦν μὲ τὴν προηγησαμένην, ἄσυντομιωτέρον δέ.

§. 429. Οὕτω μὲν μελίξει ὁ τεχνίτης κατὰ τὰ τέσσαρα γένη τῶν μελῶν (§. 402.). Ὅταν δὲ τις ἐμπειρικὸς ψάλτης λέγῃ τινὰ μελωδίαν, διὰ νὰ τὴν γράψῃ μὲ τοὺς μουσικοὺς χαρακτῆρας ὁ τεχνίτης μουσικὸς, ὁ μὲν ἐμπειρικὸς πρέπει νὰ εἴπῃ τὴν αὐτὴν μελωδίαν δις καὶ τρίς· ὁ δὲ τεχνίτης νὰ βάλῃ προσοχὴν νὰ εὔρη, πρῶτον μὲν τὸν ἦχον τῆς μελωδίας, δευτέρον δὲ τὴν ἀγωγήν τῆς χρόνου ταύτης. Εὐρίσκειται δὲ ὁ μὲν ἦχος ἀπὸ τὰ τέσσαρά του συστατικά (§. 301.)· ἢ δὲ ἀγωγή τῆς χρόνου, ἀπὸ τὸς συλλαβὰς τοῦ μέλους αἱ ὁποῖαι φεύγουσι μὲ βραχὺν χρόνον· διότι εὐκολώτερον οἱ μακροὶ φθόγγοι διορίζονται ἀπὸ τῆς βραχείας, παρ' ὅτι διορίζονται οἱ βραχεῖς φθόγγοι ἀπὸ τῆς μακροῦ.

§. 430. Λέγει πάλιν ὁ ἐμπειρικὸς μέλος τῆς μελωδίας ἀπαξ καὶ δις, ἕως οὗ ὁ τεχνίτης νὰ τὸ ἐννοήσῃ, νὰ τὸ γράψῃ, νὰ βάλῃ καὶ τὴν μαρτυρίαν. Μετέπειτα λέγει καὶ ἄλλο μέρος τῆς ψαλμοδίας ὁ ἐμπειρικὸς, καὶ ἄλλο πάλιν ἀπὸ τὸ λειπόμενον, ἕως οὗ νὰ γράψῃ τὴν μελωδίαν ὅλην ὁ τεχνίτης ἐκ διαλειμμάτων. Καὶ ὕστερον λέγει πάλιν ὅλην τὴν μελωδίαν ὁ ἐμπειρικὸς, καὶ ἀναθεωρεῖ τὸ γεγραμμένον ὁ τεχνίτης, καὶ διορθώνει τὰ σφάλματα.

§. 431. Τέλος πάντων δοκιμάζεται τὸ γεγραμμένον, μετὰ τὸ νὰ τὸ ψάλλῃ παραλλαγῇ ὁ τεχνίτης μουσικός· διότι ἂν εἶναι λάθος κἀνέναν τόνος ἐπὶ τὸ βαρὺ ἢ ἐπὶ τὸ ὀξύ, διὰ τῆς παραλλαγῆς εὐρίσκεται. Πλὴν καλλιωτέρα καὶ βασιμωτέρα δοκιμὴ γίνεται διὰ τικὸς ὄργάνου μουσικοῦ· διότι τότε εὐρίσκεται καὶ λάθος ἡμιτόνου, καὶ τεταρτημορίε τόνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ.

Περὶ Μουσικῶν Ὀργάνων.

§. 432.

Καθὼς ὁ προφήτης Δαυὶδ, διδασκῶν τὴν σοφίαν τῶν Χαλδαίων, δὲν ἔβλαψε παντελῶς τὴν θείαν καὶ ἱερὰν διδασκαλίαν οὕτω καὶ ὁ φιλόμουσος, ὅταν ἀποκτήσῃ τὴν ἰδέαν ἑνὸς ὄργάνου μουσικῆ καὶ τὴν χρῆσιν, ὡσάν ἡ μέλισσα, θέλων νὰ τραγᾷ μόνον τὰ χρήσιμα, καὶ νὰ παρατρέχῃ τὴν εἰς τὰ ἀνίερα μεταχειρίσιν τοῦ ὄργάνου, δὲν βλάπτει τὴν ἱερὰν ψαλμωδίαν, ἐνδυναμούμενος εἰς τὴν γνῶσιν τῆς Μουσικῆς. Ἐπειδὴ ἐκεῖνα ἅτινα ποιεῖ ἀοράτως ἢ φωνῇ μέσα εἰς τὸν λάρυγγα καὶ εἰς τὸ στόμα, ταῦτα δύναται νὰ βλέπῃ μετὰ τοὺς ὀφθαλμούς του ὁ μουσικός ἐπὶ τοῦ ὄργάνου. Ὅσα δὲ σφάλματα τύχῃ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν ἀντίληψιν τοῦ νοός, ὅταν μελίξῃ τινὰς μόνον μετὰ τὴν φωνήν, αὐτὰ διὰ τοῦ ὄργάνου φανερόνται, καὶ ἀξιοῦνται διορθώσεως.

§. 433. Ἀπὸ τὰ μουσικὰ λοιπὸν ὄργανα, ἄλλα μὲν εἶναι ἐμπνευστὰ, ἄλλα δὲ ἐντιατὰ, καὶ ἄλλα κροστὰ. Καὶ ἐμπνευστὰ μὲν εἶναι, Αὐλὸς, Ψδραυ-

λος, Πλαγίανκος, Φώτιγξ, Σύριγξ, Σάλπιγξ, Κάι-
δα, καὶ τὰ λοιπά. Ἐντατὰ δὲ, Λύρα, Κιθάρα, Κιν-
νύρα, Σπάδιξ, Πανδουρίς, Φόρμιξ, Πικτίς, Σαυ-
βύκη, Λεξίς, Τρίγωνον, Κανόνιον, Σαντοῖο, Κλα-
βεσσὲν, καὶ τὰ λοιπά. Χρουστὰ δὲ εἶναι τὰ Τύμ-
πανα, καὶ ὅσα ἄλλα εἶναι ὅμοια, μὴ διακρίνοντα
δξύτητα καὶ βαρύτητα (α).

§. 434. Ἀπὸ ταῦτα πάλιν, τὰ μὲν χρουστὰ εἶναι
θυθμικά, καὶ τέρπουσι τὴν ἀκοὴν διὰ τῆ θυθμοῦ·
τὰ δὲ ἐμπνευστὰ καὶ ἐντατὰ εἶναι μελωδικὰ, καὶ
διατιθέασι τὸ αἰσθητήριον διὰ τῆς μελωδίας. Καὶ
ἀπὸ τὰ μελωδικὰ ἄλλα μὲν παίζονται κατὰ μόνο-
φθογγον, ἄλλα δὲ κατὰ πολύφθογγον. Κατὰ μὲν
πολύφθογγον παίζονται, ἢ κιννύρα, τὸ κανόνιον,

α) Καὶ χωρὶς τῶν ἐμφυσωμένων, καὶ χορδαῖς ἐπιλημμένων
ἔτερα εἶναι φασιν ὄργανα, ψόφον μόνον παρασκευαστικά,
καθάπερ τὰ κρέμβαλα ὧν ὅτε τις ἄπαιτο τοῖς δακτύλοις
ποιεῖν λεγρὸν ψόφον. Ἀθήν. Λεῖπν.

Ἀντὰ λέγονται τῇ καθομιθεμένῃ διαλέκτῳ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν,
τρωχιστὶ, Λαβέλια, Κιόσια, Τεμπελέκια, Τέφια, Λαγερέ-
δες, καὶ τὰ ἕξῃς.

Ἐκείνο τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται τρωχιστὶ Τεμπελέκ, εἶναι
ὄργανον πεποιημένον ἀπὸ ξύλον κοῖλον, καὶ κωνοειδές. Σκέ-
πεται δὲ μὲ δερμάτιον ὀμαλὸν, ξηρὸν, καὶ ἀτρώπητον·
παίζεται δὲ, κροθόμενον μὲ δύο ξυλάρια.

Ἐκείνο δὲ τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται τρωχιστὶ Κιόσι, διαφέ-
ρει ἀπὸ τὸ τεμπελέκι κατὰ τὸ μέγεθος· ἐπειδὴ τὸ κιόσι εἶ-
ναι τὸ μεγαλύτερον ἀπὸ ὅλα τὰ κροστὰ ὄργανα. Λέγεται
ὅτι εὐρίσκειται κιόσι, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι μικρὰ τεμ-
πέλεια πολυάριθμα, τὰ ὁποῖα ἀντηχῶσι μὲ τὴν ἤχην τῆ
κιόσι. Σκέπεται δὲ τὸ κιόσι μὲ δέρμα χορδρὸν, ὀμαλῶς
ἔξεσμένον.

Ἐκείνο δὲ τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Λαβέλ τρωχιστὶ, εἶναι
ὄργανον κατεσκευασμένον ἀπὸ ξύλον κοῖλον, κυλινδροειδές·
τὸ ὁποῖον σκέπεται καὶ ἀπὸ τὸ ἐν μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο
μὲ δέρματα ὀμαλά, ξηρά, καὶ ἀτρώπητα. Παίζεται δὲ,
κροθόμενον δεξιῶθεν μὲν μὲ ῥόπαλον, ἔξεσμένον ἔξωθεν
ἀριστερῶθεν δὲ μὲ λεπτὴν ῥάβδον πελεκημένην ἐπιπέτῃ.

ἡ κιθάρα, ἡ κάρδα, τὸ σαντάρ, τὸ κλαβεσσέν (α)·
κατὰ δὲ μονόφθογγον τὰ λοιπὰ πάντα.

§. 436. Ἀπὸ τὰ μελωδικὰ ὄργανα ἡ πανδουρίς
ἐρχεται εὐκολωτέρα εἰς διδάξιν, καὶ σαφεσιτέρως γνω-
ρίζονται ἐπάνω εἰς αὐτὴν οἱ τόνοι, τὰ ἡμίτονα, καὶ
ἀπλῶς κάθε διάστημα. Λέγεται δὲ καὶ Πανδοῦρα,
καὶ Φάνδουρος· καθ' ἡμᾶς δὲ, Ταμποῦρα, ἢ Ταμ-
πούρ. Ἐχουσα δὲ δύο μέρη τὴν σκάφην καὶ τὸν
ζυγόν, ἐπὶ τούτου δεσμεῖνται οἱ τόνοι καὶ τὰ ἡμί-
τονα, καθὼς ἐλαλήθη (§. 63, καὶ 64.). Εἶναι δὲ
τροχόρδος ἡ πανδουρίς, καὶ ἡ μὲν πρώτη χορδὴ βομ-
βεῖ τὸν δι, ¹ ἡ δὲ δευτέρα τὸν γα, ² καὶ ἡ τρί-
τη

Ἐκείνο δὲ τὸ ὄποῖον ὀνομάζεται Τέφ, θιοιάζει μὲ μι-
σὸν Λαβῆλι, καὶ εἶναι ὄργανον κατεσκευασμένον ἀπὸ ξύ-
λων κοῖλον, κυλινδροειδές, τὸ ὄποῖον σκέπεται ἀπὸ τὸ ἐν μέρος
μὲ δέσμα ξηρὸν, ὁμαλὸν, καὶ ἀτρέπητον. Παιζόμενον δὲ,
κρατεῖται μὲν μὲ τὴν ἀριστεράν χεῖρα, κρέεται δὲ μὲ τὴν
δεξιάν παλάμην, καὶ μὲ τὰς δακτύλους καὶ τῶν δύο χειρῶν.
Εἶναι δὲ οἰκείον εἰς τὰς χορὰς τῶν Θηριῶν.

Ἐκείνο δὲ τὸ ὄποῖον ὀνομάζεται Λαγερές, εἶναι ὅμοιον
μὲ τὸ εἰρημένον τέφι· πλὴν ὅτι τῆτο σκέπεται μὲ τὴν κύ-
στην τῶν βοῶν, καὶ μὲ ἄλλα παρόμοια λεπτὰ δερμάτια·
ἔχει δὲ τινὰς τροχίσκους ὀρειγαλκίνας περὶ τὰ πλάγια· οἱ
ὁποῖοι, ὅταν κρέηται ὁ Λαγερές, ἀποτελεῖσι ψόφον κωδιώ-
νων. Μεταχειρίζονται δὲ τῆτο οἱ μελωδοὶ, οἱ τινες κατὰ
τὰς Ὀθωμανὰς λέγονται Χανεντέδες.

- α) Ἡ Κάρδα, ἥτις εἰς τὰς ἡμέρας μας ἔχει πολλὴν χρῆσιν πα-
ρὰ τοῖς δημόταις τῆς Θεωρικῆς Εὐρώπης, εἶναι ὄργανον
κατεσκευασμένον ἀπὸ ἄσκον, ὅστις γεμίζεται ἀπὸ ἀέρα διά
τινος ξυλλίνου σῶλῆνος, πρὸς τὸν λαμῖον τῆ ἄσκῃ πεπηγ-
μένον, καὶ εἰς τὰ ὕψισθεν δύο ποδάρια τῆ ἄσκῃ εἶναι πε-
πηγμένοι δύο αὐλοὶ ἀπὸ τῆς ὁποίας ὁ ἓνας ὢν ἀτρέπητος
ἄνωθεν, βομβεῖ τὸν πα· καὶ ὁ ἄλλος ἔχων τρύπας ἐπὶ
μὲν ἄνωθεν, μίαν δὲ κάτωθεν, διὰ τῶν δακτύλων ἐνεργ-
γεῖ τὴν ἀνάβασιν καὶ κατάβασιν τῆς μελωδίας.

Τὸ δὲ κανόνιον, σαντάρ, καὶ κλαβεσσέν εἶναι πολύχορ-
δα, καὶ κάθε χορδὴ ἀπὸ ἓνα φθόγγον, καὶ δὲν εἶναι τοῦ
σκοπέ μας νὰ ὀμιλήσωμεν περισσότερα περὶ αὐτῶν.

τη, τὸν πα, q . Οἱ δὲ δεσμοὶ τῶν τόνων, ἐπειδὴ εἶναι κινητοὶ, εἶναι δυνατὸν νὰ γίνωνται κατὰ τὰς σωζομένας μουσικὰς εἰς κάθε ἔθνος. Καθὼς λοιπὸν γίνονται οἱ δεσμοὶ τῶν τόνων ὑπὸ ἡμᾶς, ἤχθονται σφίως οἱ ἤχοι τῆ διατονικῆ καὶ ἑναρμονίου γένους ὄχι ὅμως καὶ τῆ χρωματικῆ. Ὅθεν εἴταν ζητῆται ὀρθότης εἰς τὰς δεσμοὺς τῶν τόνων, πρέπει νὰ εἶναι καὶ αἱ πανδουρίδες τόσαι, ὅσα εἶναι καὶ τὰ γένη καὶ τὰ συστήματα τῆς μουσικῆς, ἤγουν ἕξ, καὶ κατὰ ταῦτα νὰ δεθῶσιν οἱ δεσμοὶ ἐκάστης.

§. 436. Ὁ δὲ ἀλλὸς δευτερεύει εἰς τὴν διδασκίαν τῆς μουσικῆς, διότι παριστᾷ τὰς τόνους διὰ τῶν ὀπῶν, καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μεταποιῶνται, ἢ νὰ μεταπιθῶνται κατὰ τὰς χρείας, ἢ διὰ τὰς ἄλλοθνεῖς μουσικὰς, καθὼς εἶπαμεν εἰς τὴν πανδουρίδα. Διαίρεθται δὲ εἰς Εὐθεῖς καὶ εἰς Πλαγίους ἀπὸ τὴν μεταχείρισιν. Καὶ ἀφ' ἧ εἶναι τὰ εἶδη τούτων πολλὰ, δύο εἶναι οἱ ἐντελέστεροι καὶ κανονικώτεροι πλαγιαῦλοι ὁ Ἀραβικὸς πλαγιαῦλος, ὃς τις λέγεται Τερκιστὶ Νέι, καὶ ὁ Εὐρωπαϊκὸς πλαγιαῦλος, ὃς τις λέγεται Γαλλιστὶ Flûte traversière ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ Ἀραβικὸς εἶναι ἰκανώτερος νὰ ἤχῃται κατὰ τὰ διαστήματα, τὰ ὁποῖα ζητεῖ ἡ ἡμετέρα μουσική, παρὰ ὁ Εὐρωπαϊκός. Καὶ ὁ μὲν Ἀραβικὸς βομβεῖ τὸν νη ὁ δὲ Εὐρωπαϊκός, τὸν δι. Ὡστε ὁ βόμβος τῆ Ἀραβικοῦ πλαγιαῦλου εἶναι βαρύτερος τῆ βόμβου τῆ Εὐρωπαϊκοῦ πλαγιαῦλου ἐν διαστήματι πέμπτῃς. Ἐκπέμπονται δὲ οἱ φθόγγοι ἀπὸ μὲν τοῦ Ἀραβικοῦ πλαγιαῦλου κατὰ τὸν τροχὸν οὕτω, $\text{δ}, \text{q}, \text{π}, \text{β}, \text{γ}, \text{δ}$, $\text{q}, \text{π}, \text{β}, \text{γ}, \text{δ}$, $\text{q}, \text{π}, \text{β}, \text{γ}, \text{δ}$. Ὁ ἐστὶν ἡ αὐτὴ ὀπὴ ἐν διαφορῶν πνεύματι ἐκπέμπει τὸν πα, καὶ τὸν κε. Ἀπὸ δὲ τῆ Εὐρωπαϊκῆ πλαγιαῦλου κατὰ τὸ Διαπασῶν οὕτω, $\text{δ}, \text{q}, \text{π}, \text{β}, \text{γ}, \text{δ}$, $\text{q}, \text{π}, \text{β}, \text{γ}, \text{δ}$. Ὁ ἐστὶν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ὀπῆς ἐν

διαφόρῳ πνεύματι ἐκπέμπεται ὁ κε καὶ ὁ Κε ἤγην οἱ μὲν βαρύτεροι φθόγγοι ἐκπέμπονται ἐν ἀδυνατῶν πνεύματι· οἱ δὲ ὀξύτεροι ἐν σφοδροτέρῳ.

§. 437. Ἡ δὲ λύρα σφῶς καὶ ἀρίστως ἤχει κάθε γένος, καὶ κάθε σύστημα τῆς μουσικῆς, ἐπειδὴ ἔχει τοὺς τόνους ἀπροσδιορίστους, καὶ δύναται νὰ τοὺς διατάτῃ, καὶ νὰ τοὺς μεταχειρίζηται παντοιοτρόπως κατὰ τὰς χρείας. Ἀλλὰ διὰ τῆτο δὲν συμβάλλει πρὸς δίδαξιν τῆς μουσικῆς εἰς τὸς πρωτοπέρους, διότι εἶναι ἀόρατα καὶ ἀδιόριστα τὰ μουσικὰ διαστήματα ἐπάνω εἰς αὐτήν, καθὼς καὶ εἰς τὸ μηχανήμα τοῦ ἡμετέρου σώματος. Εἶδη δὲ τῆς λύρας διακρίνονται καθ' ἡμᾶς τρία· τὸ Τρίχορδον, ᾧ μάλιστα χαίρουσιν οἱ χυδαῖοι τῶν νῦν Ἑλλήνων· τὸ Τετράχορδον, ᾧ μάλιστα χρωῶνται οἱ Εὐρωπαῖοι, ὀνομάζοντες αὐτὸ Γαλλιστὶ Violon· καὶ τὸ Ἐπίταχορδον, ᾧ καθ' ὑπερβολὴν ἐνηθύνονται οἱ εὐγενεῖς τῶν νῦν Ἑλλήνων καὶ Ὀθωμανῶν, ὀνομάζοντες αὐτὸ τουρκιστὶ Κεμάν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.

Διαθέσεις τῶν ἀκροωμένων τῆς Μουσικῆς.

§. 438.

Εἰς μὲν τὸν κατὰ τέχνην μελίζοντα τοσαῦτα συμβουλευόμεν, νομίζοντες, ὅτι αὐτὰ εἶναι ἰκαρὰ, νὰ στοιχειώσωσιν αὐτὸν εἰς τὴν Μελοδοϊίαν. Ὁ δὲ κατ' ἐπιτήμην μελίζων, ἐπειδὴ ἔχει σκοπούμενον τὸ νὰ διεγερῇ τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν εἰς κἀγένα πάθος, λέγομεν, ὅτι πρέπει πρὸ πάντων νὰ προγνώριση, εἰς ποίαν διάθεσιν εὐρίσκονται διὰ τὴν Μι-

ποικίλας, ἀλλὰ νὰ μεταχειρίζηται θυθμοὺς μὲν ὀλιγοσήμους· μέτρα δὲ, ἐν δυσίν ἢ τρισίν, ἢ τέσσαρσι χρόνοις· ἤχους δὲ ζωηροὺς, τερπνοὺς, καὶ ἐμπυχοῦντας, ὥστε νὰ δύνανται νὰ κινῶσιν ἀνθρώπους, τὲς ὁποίους δὲν ἐξελέπτυνεν ἡ φύσις ἰκανῶς, οὔτε ἡ διὰ τὴν χρῆσιν συνήθεια· τόνους δὲ νητοειδεῖς περισσότερον, παρὰ ὑπατοειδεῖς, ἤγην ὄξεις περισσότερον παρὰ βαρεῖς. Εἶναι ἀκόμη καλὸν νὰ προλέγη ὁ μουσικὸς εἰς αὐτὲς ὅταν μέλλῃ νὰ ψάλλῃ, τοὺς θυθμοὺς καὶ τοὺς ἤχους, τοὺς ὁποίους προγνωρίζαντες καὶ προσυνειθίσαντες αὐτοὺς, νὰ τοὺς αἰσθάνωνται εὐκολώτερον. Οἱ τοῖστοι προκρίνουσιν ὄργανα τὰ ψοφωδέστερα, παρὰ τὰ λεπτόφωνα· καὶ ἀκόμη τὰ ὀξυφωνότερα, παρὰ τὰ βαρυφωνότερα.

§. 440. Δευτέρα δὲ διάθεσις εἶναι ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται τινὲς εἰδήμονες ἅμα καὶ ἐρασταὶ τῆς Μουσικῆς· τὲς ὁποίους ἐξυπάζει μὲν ὄχι ὀλίγον καὶ σύνηδες μέλος· ὅταν ὅμως ἀκούσῃ νέον μέλος, τὸ ὁποῖον δὲν ἦλθεν ἄλλοτε εἰς τὴν ἀκοήν των, ἐμπαθῶς ὑπ' αὐτὲ διατίθενται, καὶ κυριεύονται ἀπὸ τὸ τοῖστοι μέλος ὑπὲρ τὸν Ὀδυσσεά, ὅταν περιέπλεε τὰς Σειρήνας. Οὗτοι ὁποῖα πάσχουσιν, ὅταν ἀκούσῃ μέλη, καλῶς πεποιημένα, καὶ περιέργως ἐθῦθμισμένα, καὶ πρὸς ἡδονὴν ἀποκλίνοντα; Ὅποῖαν δὲ τέρψιν αἰσθάνονται, ὅταν τὰ οὕτως ἔχοντα μέλη, ψάλλωνται διὰ λαμπρᾶς καὶ λιγυρᾶς φωνῆς, συνοδευμένης ἀπὸ ἐπτάχορδον λύραν, ἀπὸ τρίχορδον πανδουρίδα, ἀπὸ πλαγίαυλον, καὶ ἀπὸ μικρὸν τύμπανον, ἤγην τεμπελέκι (α);

α) Δὲν εἶναι καλὸν οἱ ἔχοντες τοιαύτην διάθεσιν νὰ ἀναβιβάζωσι τὴν ἔφρασιν καὶ μάθησιν τῆς μουσικῆς εἰς ἓνα βαθμῶν ἐπέρτατον· διότι ἀπὸ ἐμπαθῆ ἔρωτα τῆς μουσικῆς καταντῶσι νὰ γένωσιν ἀναμιφιδῶς ἀχαλίνωτοι κριτικοί. Ἐπειδὴ δύνανται μὲν κάθε μέλος, ὅπως καὶ ἂν εὐρίσκηται νὰ

Εἰς τοὺς τοιοῦτους εἶναι πρέπειον νὰ προσφέρῃ ὁ μουσικὸς μέλη μὲν ἐμβριθῆ καὶ ἐκτεταμένα, μεταχειριζόμενος ἀπὸ μὲν τὰ γένη, τὸ χρωματικὸν μάλιστα, μεταβάλλων ὅμως καὶ εἰς τὸ διατονικὸν καὶ ἐναρμόνιον· ἀπὸ δὲ τοὺς τόνους, τὴς ὑπατοειδεῖς περισσότερον παρὰ τὴς νητοειδεῖς· καὶ ἀπὸ τὴς ἤχους, ἐκείνους τὴς ὁποῖους ζητεῖ τὸ νόημα τῶν λέξεων, καὶ τὴς ὁποῖας ὑπαγορεύει ἡ χρεία· ἔνθους δὲ μακροσκελεῖς καὶ πολυσήμεις ὄργανα δὲ ἐκεῖνα, τῶν ὁποῖων ἡ πτώσις τῶν φθόγγων γίνεται ἡπία, ἀμβλεῖα, καὶ ἀδυνάτως προσβάλλουσα τῷ ᾄτι.

§. 441. Τρίτῃ δὲ διάθεσις εἶναι ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρίσκονται τινὲς, ἀρεσκόμενοι μερικῶς εἰς ἤχον ἓνα, προκρίνοντες αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων· καὶ ὄργανον ἐν μόνον ἤρρεσεν αὐτοῖς, τὸ ὁποῖον καὶ μόνον ἐπιθυμεῖσι νὰ ἀκούωσιν. Εἶναι δὲ τῆτο καρπὸς προλήψεως, μαθήσεως, καὶ συνηθείας· ὅμως δὲν σπινειδίξει νὰ παραμένῃ κοντὰ εἰς αὐτοὺς ἕως τέλους ἡ τοιαύτη διάθεσις· διότι ἡ ἡλικία καὶ τὰ καθημερινῶς προσπίπτοντα δύνανται νὰ μετακινῶσιν αὐτήν, καὶ νὰ εἰσάγωσιν ἄλλην. Διὰ τῆτο καὶ λέγεται, ὅτι οἱ δύο χρωματικοὶ ἤχοι ἀρμόζουσιν εἰς τοὺς νέους. καὶ οἱ τέσσαρες διατονικοὶ, εἰς τοὺς ἄνδρας· καὶ οἱ δύο ἐναρμόνιοι, εἰς τοὺς γέροντας (α). Ἐτι διὰ τὴν μερικὴν ἀρέσκειαν λέγονται καὶ ταῦτα. Ἄλλοι μὲν ἤχοι φαίνονται δραστικοὶ

τὸ νομίζουσιν ἀρίστην μουσικὴν· δύνανται δὲ νὰ εὐρίσκωσιν ἑλλειπεῖς τὴς φθόγγος καὶ τῶν σωστοιῶτων καὶ ἀκριβεστάτων τόνων. Καὶ ἔτω δὲν δύνανται νὰ ἀπολαμβάνωσιν ἀπὸ τὴν μουσικὴν οὐδὲ τὸ πολλοσημῶριον τῆς ἡδονῆς, ἣν κατὰ ἄλλον τρόπον ἀπελάμβανθν. Διότι τὸ πολὺ εὐαίσθητον ποιεῖ τέλος πάντων αὐτὴς ἀναισθήτους.

- α) Εἰσὶ δὲ τισι καὶ κατὰ γένη καὶ ἡλικίας πρὸς εἶδη τινὰ μελωδίας ἐπιτηδειότες· αἱ μὲν γὰρ παιδῶν, δι' ἡδονὴν· αἱ δὲ γυναικῶν, κατὰ πολλὸν διὰ λύπην· αἱ δὲ πρεσβυτῶν, δι' ἐνθουσιασμόν. Ἀριστείδης Κορινθ. Βιβλ. Β'. 67.

τὸ Ἔαρ, ἄλλοι δὲ τὸ Θέρος, ἄλλοι δὲ τὸ Φθινόπωρον, καὶ ἄλλοι τὸν Χειμῶνα. Καὶ πάλιν ἄλλοι μὲν ἤχοι ἀρέσκουσι τὴν ἡμέραν, ἄλλοι δὲ τὴν νύκτα, ἄλλοι δὲ τὸ πρωῖ, ἄλλοι δὲ τὴν μεσημβρίαν, καὶ ἄλλοι τὴν ἑσπέραν.

Εἰς τοὺς τοιοῦτους, ἔργον εἶναι τῆ μουσικῆ νὰ προσφέρῃ μέλη, ἀφ' οὗ πρότερον γινώσκει, ποῖα εἶναι τὰ ἀρέσκοντα εἰς αὐτούς. Διότι ἀφ' ἧ γινώσκει ταῦτα, δύναται νὰ μεταχειρισθῇ καὶ ἤχους, καὶ τόνους, καὶ ἑυθμῆς, καὶ ὄργανα, κατ' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐκ φύσεως αὐτοὶ ἐνασμενίζονται. Καὶ διὰ νὰ εἴπω συντόμως, ἡ φυσικὴ κλίσις αὐτῶν διδάξει τὸν μελοποιὸν, ἃ δεῖ ποιεῖν.

§. 442. Δὲν εἶναι ἀνάγκη, νὰ εἶναι τὶς εἰδήμων τῆς Μουσικῆς, διὰ νὰ αισθάνηται τὴν ἀπ' αὐτῆς ἡδονὴν, ὅταν ἀκούῃ κανένα μέλος εὐάρεστον, ἀλλ' ἀρκεῖ νὰ ἔχη καλὴν αἴσθησιν· διότι ὁ ἔρως ἢ ἡ ἐπιθυμία καὶ ἡ γνώρισις, τὰ ὁποῖα παρέπονται εἰς τὴ μουσικὴν, δύναται νὰ αὐξάνωσι τὴν ἡδονὴν αὐτῆς· δὲν συμπληροῦνουσιν ὅμως τὸ ὅλον αὐτῆς, ἀλλ' ἐξεναντίας μερικαῖς φοραῖς καὶ τὸ ὀλιγοστεύουσι· διότι ἡ τέχνη βλάπτει τὴν φύσιν. Διότι ἡ Μουσικὴ εἶναι μία ἄλλυτος τρόπος τινὰ τόνων, οἱ ὁποῖοι διίστανται ἀπ' ἀλλήλων περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον κατὰ τινὰς κανόνας, τὲς ὁποῖους κάθε ἄνθρωπος καλῶς διοργανισμένος, ἐκ γενετῆς ἔχει. Διότι οἱ τόνοι ἀναφέρονται εἰς τὸν διοργανισμὸν τῆ σωματικῆς μηχανήματος· καὶ ἐξαρτῶνται ἢ ἀπὸ τὴν διάθεσιν καὶ τακτικὴν κίνησιν τῶν ἰνῶν τῆ ὠτὸς, ἢ ἀπὸ ἔρωτα, τὸν ὁποῖον ἔχομεν ἐκ φύσεως εἰς τινὰ μεθοδικὴν τάξιν. Διὰ τῆτο πρέπει νὰ εὐρίσκηται κάποια ἀναλογία μεταξὺ τοῦ ὠτὸς, καὶ τῶν τόνων, καὶ τῶν ἑυθμῶν. Διότι εὐρίσκεται εἰς τὴν μουσικὴν ἐπίστε ὑπατοιεῖς, τῆ ὁποῖα οἱ τόνοι ἀδυνατοῦσι νὰ

εὐαρεστήσωσιν εἰς τὸ οὖς. Καὶ πάλιν νητοιεῖς, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀδύνατον νὰ περάσῃ ὁ Μωσικὸς, χωρὶς νὰ προξενήσῃ εἰς τὸ ἕξ κἀνένα ἐνοχλητικὸν αἰσθημα (α). Ὅθεν ὅση ἀνάβασις καὶ καταβάσις ἐδόθη συνήθως εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φωνήν, διὰ νὰ γίνηται μὲ ὀλίγον ἀγῶνα, τόσην ὅταν ὁ μελοποιὸς μεταχειρίζηται, δὲν ἐκπίπτει ἀπὸ τὴν ἀναλογίαν τὴν μεταξὺ τῶν τόνων καὶ τῆ ᾠτῶς.

§. 443. Ὅταν δὲ συμπλέκῃ πρὸς ἀλλήλους τοὺς τόνους, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται μεταξὺ τούτων τῶν δύο δυσωρεστούντων περάτων, εἶναι καλὸν ὁ μελοποιὸς νὰ ποιῇ τοιαύτην μίξιν, ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν εἰς κάθε ἀκροατὴν σχεδὸν, εὐκόλως νὰ ἐννοῇ τὴν σχέσηιν ἣν ἔχουσιν οἱ τόνοι πρὸς ἀλλήλους· διότι τῆτο γεννᾷ τὸ νὰ ἀρέσκη ἡ μελωδία· τὸ ὁποῖον θεμελιῖται ἐπάνω εἰς τὴν εὐκολίαν, ἣν ἔχει τὸ ἕξ διὰ νὰ ἐννοῇ τὴν μελωδίαν.

§. 444. Τοὺς δὲ ἑυθυμοὺς καὶ τὰ μέτρα πρέπει νὰ ποιῇ διακεκριμένα, εὐδιάλυτα, καὶ τακτικῶς ὀδεύοντα· διότι κατ' ἄλλον τρόπον οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔχουσι φύσιν νὰ διατιθῶνται ποιῶς ὑπὸ τῆς Μουσικῆς, εἰμὴ νοῶντες, ὅτι μηχανικῶς πως αὐτὰ παρακολουθεῖσιν. Ἐπειδὴ τὸ σῶμα τῆ ἀκροατοῦ ὑποτασσόμενον εἰς τὸν μηχανικὸν τρόπον, ἐπιθυμεῖ νὰ

- α) Οἱ Ἀρχαῖοι ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆ Προσλαμβανομένου, ἀνέβαινον ἕως εἰς τὴν νῆτην ὑπερβολαίων (§. 221.), καὶ ἔπανον ὅθεν δὲν ἔδεδοντο ἀνάβασιν ὑπὲρ τὸ Διοδιαπασῶν διὰ τῆτο, καθὼς ἀμαρτρεῖ ὁ Γερασμὸς Νικόμαχος „ Διὰ τὸ μὴ „ ἐπιδέχασθαι τὴν τῶν ἀνθρώπων φωνήν, μήτε ἐπὶ τὸ „ βαρὺ παρὰ ταύτας τὰς χορδὰς βαρύτερον, τῆς λεγομένης „ παρ' αὐτῶν Βυκανισμοῦ καὶ Βηχίας, φθόγματα ὕσσημα, καὶ „ ἀναρθρα, καὶ ἐμμελῆ ἐπὶ δὲ τὸ δξὸν, τῆς τε Κοκκοσμέας, „ καὶ τοῖς τῶν λύκων ὠρημοῖς φθόγγους παραπλησίας, „ ἀξυνέτες τε καὶ ἀναρμόστους, καὶ ἕκ ἐπιδεχομένους συμ- „ φωνίας κοινωσίαν.“ Βιβλ. Β, 35.

συσχηματίζεται με τὸ σῶμα τῆ μουσικῆς, διὰ τῶν κινήσεων τῆ ποδός, ἢ τῆς χειρός, ἢ τῆς κεφαλῆς· αἵτινες κινήσεις γίνονται ἐξαυτομάτου, ἢ ἀπροσεκτὶ καὶ ἀπροβλεπτῶς, καὶ ὡσὰν νὰ συσσύρονται τὰ μέλη τῆ σώματος ἀπὸ τὴν δύναμιν τῆς Μουσικῆς.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Σ Τ'.

Χρῆσις τῆς Μουσικῆς.

§. 445.

Πρὶν νὰ κινήθῃ εἰς πράξιν μέλος ὁ μελοποιὸς, πρέπει νὰ προὔπαρξη σκοπὸς εἰς τὸν νῦν του, ἢ καὶ νὰ συλλάβῃ καὶ νῦνα νέον· ἐπειδὴ

„ Πᾶν τὸ κινῶμενον ἐνεκά του κινεῖται. “

Ἐπειδὴ δὲ ἡ χρῆσις τῆς μουσικῆς ἀφορᾷ μάλιστα εἰς τρία, εἰς Ὑμνον, εἰς Ἀνθρωπαρέσκειαν, καὶ εἰς διαφόρου χρείας ἀλόγων ζώων, ὁ μὲν ὕμνος δίδει σκοπὸν εἰς τὸν μελοποιὸν, τὸ νὰ διεγείρῃ τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν εἰς φόβον καὶ εἰς ἀγάπην Θεοῦ μάλιστα (α). Καὶ παραδείγματα μὲν εἰς τοῦτον τὸν

α) „ Τὰς μὲν ἔν ἀπὸ τῆς Μουσικῆς ἀπαρχὰς τῷ Θεῷ κατὰ
 „ χροῖος ἀνατιθέμετες, ἐν τῇ ἱερᾷ ψάλλειν ἐκκλησίᾳ ταχ-
 „ θέντες, ἐν κατανύξει τὸν Θεόν, τῶν ἀοράτως ἐκεῖ πα-
 „ ρόντα δοξολογήσομεν. Καὶ γὰρ ἐντάξει φασὶ τῶν ἀγ-
 „ γελικῶν καὶ ἀρχαγγελικῶν ταγμάτων, ταῦτα τὰ σειρηνο-
 „ μελῆθῶντα μέλη, καὶ πνευματοκίνητα ἄσματα τῇ ἐκκλη-
 „ σίᾳ τυπικῶς παρεδόθησαν. Καὶ καθάπερ ἐκεῖνοι πολυ-
 „ εἰδῶς, ποικίλωσθε καὶ διαφόρως μετὰ φόβον καὶ εὐλα-
 „ βείας παριστάμενοι τῷ Θεῷ, τοῦτον ἀκαταπαίστως ἀ-
 „ κνυνοῦσιν ὁ μὲν τὸ „ Ἅγιος ὁ Θεός, ἅγιος Ἰσχυρός, ἅ-
 „ γιος Ἄθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς “ ἀσιγήτως βοῶν ὁ δὲ τὸ,
 „ Ἀλληλοῦία καὶ ἄλλο τὸ „ Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος κύριος

σκοπὸν ἔχει πολλά, ἤγουν ὅσα ἀπρηθμήθησαν (§. 401.) ὑποθήκας δὲ τόσας, ὅσας ἡ ὀλιγομάθειά μας ἐδυνήθη νὰ δώσῃ. Τὴν εἰς ὕμνον δὲ τῆς μουσικῆς χρῆσιν θέλων νὰ φανερώσῃ καὶ ὁ Ὀμηρος, λέγει

„ Οἱ δὲ πανημέριοι μολπῇ Θεὸν ἱλάσκοντο,
 „ Καλὸν αἰοῖδοντες παῖνονα κέροι Ἀχαιῶν.“

§. 446. Εἰς δὲ τὴν πρὸς ἀνθρωπαρέσειαν χρῆσιν τῆς Μουσικῆς, ἰδέαι διακρίνονται δύο· Λογικῆ, καὶ Ἄλογος. Καὶ λογικῆ μὲν εἶναι ἐκείνη, ἣτίς ἀφορᾷ εἰς ψυχικὰ πάθη (§. 189, καὶ 396.) ἄλογος δὲ, ἐκείνη, ἣτίς ἀφορᾷ εἰς σωματικὰ πάθη. Διότι ἡ μουσικὴ προξενεῖ καὶ εἰς τὸ σῶμα παθήματα, φέρουσα εἰς αὐτὸ μεταβολὰς ἀναλόγους μὲ ἐκείνας, τὰς ὁποίας ἐνεργεῖ ἐπὶ τῶν ἀψύχων σωμάτων (α). Αὐ-

„ Σαββαίωθ' καὶ ἕτεροστοδ,, Σὲ ὑμνοῦμεν, σὲ εὐλογοῦμεν, καὶ
 „ τὰ ἐξῆς. Καὶ ἄλλος ἄλλο, πολλὰ καὶ διάφορα δοξολογοῦντες
 „ χρεωστικῶς, τὸν ποιητὴν ὑμῶσιν. Οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐπόμενοι
 „ τούτοις, καὶ συναμιλλώμενοι, μετὰ φόβου καὶ τρόμου
 „ καὶ πολλῆς εὐλαβείας ὀφείλομεν ἴστασθαι, τὰ ἅγια συν-
 „ νάδοντες ἡσματα, ἐν λέξει σημαντοῦς καὶ ἀσημάντοις.
 „ Ὁὐρανὸς γὰρ ἡ Ἐκκλησία παρὰ τοῖς σοφοῖς καὶ θεοδι-
 „ δάκτοις διδασκάλοις ἀπεικόνισται καὶ προσηγόρευται.
 „ Τὸ γὰρ τερερε, καὶ τὸ, τοτοτο, καὶ τὸ, τιτιτι, καὶ τὸ,
 „ κεδυ²²ακε, καὶ τὰ λοιπὰ, εἰς τύπον ἐκείνων τῶν ἄγγε-
 „ λικῶν δοξολογιῶν, τῶν σημαντοῦς καὶ ἀσημάντοις λέξεις
 „ γινομένην. Εἰ καὶ αἱ ἀσημαντοὶ δοκῶσι λέξεις, αἰνέ-
 „ τονται τι. Τῆρει γάρ φησι, τίτι παρίστασαι, καὶ τι
 „ προσάδεις. Καὶ τότε πῶς ἀπολογήσῃ τῷ κριτῇ, ἕρυστή
 „ γε φύσις καὶ διαλυομένη τυγχάνων ὡς ἄνθρωπε; Παρά-
 „ γεται γοῦν τὸ μὲν τερερε, ἀπὸ τοῦ τῆρει ροῦ τὸ δὲ,
 „ τοτο, ἀπὸ τῆ τότε τότε τὸ δὲ τιτι, ἀπὸ τοῦ τι τίτι.“
 Ἐνθρον αὐτὰ γεγραμμένα ἐν τινι γραμματικῇ τῆς Μουσικῆς
 ὅμως ἐλήφθησαν, ἐξ ὧν περὶ τῆς τοιαύτης υποθέσεως εἰ-
 ρηκεν Ἰωάννης ὁ Λαμασκηρός.

- α) Οἱ φθόγγοι μεταδίδονται εἰς τὸ οὐδ' διὰ τῆ ἀέρος, κινουμέ-
 νου ὑπὸ φωνῆς καὶ διὰ τοῦ αὐτοῦ μεταδίδονται εἰς τὴν
 ψυχὴν, ὅφ' ἥς διακρίνονται. Ὅθεν ἐπειδὴ διὰ τοῦ ἀέρος
 ἐνεργεῖ ἡ μουσικὴ, δὲν εἶναι, μοι φαίνεται, περιττὸν νὰ

ται λοιπὸν αἱ ἰδέαι δίδουσι σκοπὸν εἰς τὸν μελοποιὸν ἢ ἀντίθετον τοῦ ἐπικρατέντος πάθους, ἢ ἐπαυξητι-

ἐκτεθῶσιν ἰδῶ μερικαὶ ἰδέαι φιλοσόφων, οἵτινες ἔγραψαν περὶ τῶν συμβαινόντων εἰς τὸν ἀέρα ἕξ αἰτίας τῆ ἤχου (§. 278.)· ἐπειδὴ τότε γνωρίζεται, πῶς ἡ μουσικὴ ἐνεργεῖ καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων σωμάτων.

Οἱ φθόγγοι καὶ ἀπλῶς οἱ ἤχοι ἀραιόνουσιν τὸν ἀέρα· διότι εἰς μεγάλας πανηγύρεις ἑορτῶν, ὅτε πλήθη ἀνθρώπων ποιοῦν ἐπικλήσεις δυνατάς, ἐφάνησαν καταπίπτοντα πτηνὰ, τὰ ὁποῖα περιέπιπτον τότε τὸν ἀέρα ἐκεῖνον. Πρὸς τοῦτοις ἐμεταχειρίσθησαν τοῦτον τὸν τρόπον μίαν φοράν οἱ στατιῶται διὰ νὰ πιάνωσι τὰς περισσευτάς, τὰς ὁποίας ἔσπελλον δύο πολιορκούμεναι πόλεις πρὸς ἀλλήλας, ἐπειδὴ ἔμποδίσθη εἰς αὐτάς ἡ διὰ γῆς κοινωνία, διὰ νὰ μηνύωσιν ἀμοιβαδὸν τὴν κατάστασιν ἀλλήλων. Ἀκόμη φαίνεται καθημερινῶς καὶ τὰ σύννεφα, ὅτι διαλύονται διὰ τοῦ ψύφου τῶν καμπανῶν, καὶ διὰ τῆς βροντῆς τῶν κανονίων. Καὶ αἱ ἀστραπαὶ δὲ, ὅτι παύουσι διὰ τὰ αὐτὰ, ἢ ὅτι φεύγουσιν ἀπὸ τὰς ἐκκλησίας καὶ ἀπὸ τὰς πεδιάδας, ὅπως εἶναι πολλοὶ ἀνθρώποι φωνάζοντες. Γίνωσκε δὲ ὅτι τὰ τοιαῦτα ἀποτελέσματα γίνονται ὀλέθρια μάλιστα καὶ εἰς τὰς ἀνθρώπους, ἂν τινὰς μεταχειρίζηται αὐτὰ παρ' ὤρου, δηλαδὴ ὅταν τὰ σύννεφα δὲν εἶναι ἀκόμη ἔξω τῆς σφαιρας τῆ ἤχου· διότι ὁ ἤχος κινεῖ τὸν ἀέρα, σφαιροειδῶς ἀπλούμενον.

Διὰ τοῦτο ὁ ἀήρ ἐπίσης φέρεται τὴν προσβολὴν τῶν φθόγγων εἰς τὰ πέριξ σώματα, ὅσα ἐπίσης ἀφίστανται ἀπὸ τῆς φεγγουμένης, ἢ ψάλλοντος. Διότι δύνασται νὰ ἰδῆς εἰς τὰς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰ θεάτρα, ὅτι συμφώνως καὶ συμμετρῶς πάλλονται αἱ φλόγες τῶν λαμπάδων, ὁ καπνὸς καὶ τὰ σωμάτια, τὰ ὁποῖα φαίνονται σηκνόμενα ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὴν ἐδθυβολίαν τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου ἀπὸ θυρίδος. Διὰ τοῦτο οἱ συμπάλλοντες πρέπει νὰ ἔχωσι τὰ στόματα πλησίον ἀλλήλων.

Ὁ ἀήρ εἰσπνέεται εἰς τὸ σῶμα, καταπίνεται, ἐκροπᾶται, καὶ ἐμπεριέχεται εἰς ὅλα τὰ ἡμέτερα ἴγρα, καὶ συλλέγεται ἔνδον ὑπὸ σχήματι μετὰ πάντων τῶν ἑαυτοῦ ἰδιωμάτων, ἐν τῷ στομάχῳ, ἐν τοῖς ἐντέροις, ἐν τῷ στήθει, μάλιστα μετὰ τῷ πλερωῶν καὶ τοῦ πνεύμονος, ὅτε καὶ ὀνομάζεται Ἐνθωρακικὸς ἀήρ. Οὗτος ὁ ἐνδομνχῶν ἀήρ βιαζόμενος νὰ ἔλθῃ εἰς ἰσορροπίαν μετὰ τὸν ἔξω ἀέρα, τὸν ὑπὸ

κὸν αὐτοῦ. Οἷον ἢ μὲν λογικῇ, ὅταν ἐπικρατῇ εὐ-
θυμία, κατὰ μὲν τὸν ἀντίθετον σκοπὸν προξενεῖ

τῷ ἦχον πάσχοντα, ποιῆ τὰς προσβολὰς εἰς τὰ εἰρημένα
μέρη τῷ σώματος, καὶ ἐτι δύνανται νὰ φέρῃ μεταβολὰς εἰς αὐτό.
Πόσων δὲ μεγάλων μεταβολῶν, εἶναι ἀκόλουθον, νὰ αἰσθά-
νηται τὸ σῶμα ἀπὸ φρεστῶν, διὰ τὸ νὰ ἔχῃ πολλὴν αἰ-
κιότητα μὲ αὐτὸ, καὶ διὰ τὸ νὰ εἶναι ἠνωμένον τόσον
οἰκειότατα μὲ τὴν φύσιν αὐτοῦ;

Ἄν εἶναι συγκεκριημένον νὰ συμφύρωμεν ὑποθέσεις μὲ
πράγματα, τὸ νευρῶδες ἕργον νομίζεται ὅτι εἶναι φύσεως
παρομοίας μὲ τὴν τῷ ἄερος· καὶ ἂν τοῦτο ἔχῃ οὕτως, ἀν-
μιφιβόλως ὅλαι αὐταὶ αἱ δυνάμεις εἶναι πρῶτον νὰ ἐμ-
ποιῶσιν εἰς τὸ σῶμα, ὅταν εἶναι περροικισμένον μὲ ἀκρι-
βῆ αἰσθητήρια, μεγάλας ἐνεργείας· καὶ μάλιστα ἐκείνο τὸ
εὐάρεστον αἰσθημα, τὸ ὁποῖον συνιστᾷ τὴν ἡδονήν, ἣτις
εἶναι τὸ κύριον ἀποτέλεσμα τῆς Μουσικῆς. Ὅθεν ἐπιτετα
νὰ δοκιμάζῃ καὶ τὸ σῶμα ὄχι μικρὰς μεταβολὰς ἀπὸ τὴν
Μουσικῆν.

Ὁ ὑπὸ τοῦ ἦχου χορδῆς ταραχθεὶς ἀπὸ διδου κίνησιν
εἰς ἄλλην ἰσότηνον. Οἷον (λέγει ὁ Ἀριστείδης Βιβλ. Β',
107. „ Ἐτίς δύο χορδῶν ὁμοφώνων ἐν τῇ αὐτῇ κιδάρα,
„ εἰς μὲν τὴν ἑτέραν μικρὰν ἐνθεῖη καὶ κιδάρα καλάμην,
„ τὴν δ' ἑτέραν πόρρω τεταμένην πλήξειεν, ὄφεται τὴν
„ καλαμηφόρον ἐναργέστατα συγκινομένην.“

Καὶ ἀκόμη, ἂν τινες ἔχῃ δύο λύρας εἰς ἓνα θάλαμον,
εὐ πολὺ ἀφρεστώσας, ὁμοτόνως ἠρμυομένας, καὶ παῖξε τὴν
μίαν, ποιῆ τὸν αὐτὸν ἦχον καὶ ἡ ἄλλη. Ἐστοχάσθη δὲ
τοῦτο εἰς τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα καὶ Γεωργίος
τις, ἀόμματος, τῷ γένει Γραικός, καὶ τῆς παρ' Ὀθωμανοῖς
μουσικῆς ἐμπειρότατος. Καὶ ἐποίησε μὲν τὴν λύραν
ἐπιτάχορδον, ἥτις καθ' ἡμᾶς λέγεται Βιολιᾶ κατὰ δὲ τοὺς
Ὀθωμανοὺς Κεμάν ἦν δὲ πρὸ τούτου τοῦ Γεωργίου τε-
τράχορδος. Ὑπὸ δὲ τὰς παιζομένας χορδὰς, ἔβαλεν ἄλ-
λας ἐπτὰ χορδὰς ὀρειχαλκίνας, ὀλίγον ἀπεχούσας ἐκείνων,
διὰ νὰ ἀκούωνται οἱ φθόγγοι ἐκ τοῦ ὄργανου γλυκύτεροι
διὰ συνῶδιαν.

Καὶ ὁ Κιοχέρως λέγει, ὅτι εἶχεν εἰς ἓνα θάλαμον ὄργανον
πολύχορδον, καὶ ἤκουε μίαν ἀπὸ τὰς χορδὰς αὐτοῦ
νὰ ἀντηχῇ διακριτικώτατα ὅλους τοὺς ψόφους τῆς κα-
πάνης, χρονομένης εἰς μίαν γειτνιαζούσαν Ἐκκλησίαν.

λύπην· κατὰ δὲ τὸν ἐπαυξητικὸν, ἀξάνει τὴν εὐθυμίαν. Οὕτως ἀντιθέτως εἰς μὲν τὴν θλίψιν δίδοται σκοπὸς ἢ τέρψις· εἰς δὲ τὴν χαύνωσιν, ἢ ἐνδυνάμωσις· εἰς δὲ τὸν θρηῆνον, ἢ παρηγορία· εἰς δὲ τὸν ἔρωτα, ὁ σφραγισμὸς· εἰς δὲ τὸ πολυφρόνιστον, ἢ παραουθία· εἰς δὲ τὸ πολύπονον, ἢ ἀνεσις· εἰς δὲ τὴν ἐξαργίωσιν, ἢ ἐξημέρωσις, εἰς δὲ τὴν ὀργὴν, ἢ

Ἐὰν τινὰς γεμίση ἀπὸ ὕδατος, ἢ ἀπὸ ἄλλου ὑγροῦ, ποτήρια ὅμοια καὶ ἰσοπεποιημένα κείμενα πλησίον ἀλλήλων, καὶ ἕξις τὸ χεῖλος ἐνὸς αὐτῶν διὰ τῶν δακτύλων, ταράττεται τὸ νερὸν, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ποτήριον καὶ εἰς τὰ ἄλλα. Σημεῖονουσι δὲ εἰς ταύτην τὴν πείρα, τὴν ὁποῖαν πρῶτος ὁ Κιοχέρου ἐδοκίμασεν, ὅτι τὰ ἑτερογενῆ ὑγρὰ τόσω περισσότερον πηδῶσιν εἰς αὐτὰ τὰ ποτήρια, ὅσω λεπτότερα εἶναι ὥστε τὸ μὲν πνεῦμα τοῦ οἴνου ταράττεται περισσότερον· ὀλιγώτερον δὲ ὁ οἶνος· καὶ ἀκόμη ὀλιγώτερον τὸ νερὸν.

Ὅταν θεωρῶμεν τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, ὡς συνελθούσιν ἰσῶν μᾶλλον ἢ ἤττον τεταμένων· καὶ ὡς πλήρωμα ὑγρῶν διαφόρων φύσεως, εἶναι ἀκόλαστον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἡ Μασαϊκὴ δύναται νὰ ποιῇ εἰς αὐτὸ τὰ αὐτὰ μὲν ἀποτελέσματα εἰς τὰς ἴνας, ἃ ἐποίει καὶ ἐπὶ τῶν χορδῶν τῶν πλησίον ὀργάνων.

Ὅτι πᾶσαι μὲν αἱ ἴνες τῆ ἀνθρώπινης σώματος βάλλονται εἰς κίνησιν.

Ὅτι αἱ μᾶλλον τεταμέναι καὶ αἱ μᾶλλον λεπταὶ, μᾶλλον ταράττονται.

Ὅτι ὅσαι εἶναι εἰς μονοτονίαν, φυλάττουσι τὴν κίνησιν διαρκέστερον.

Τὰ αὐτὰ δὲ ἀποτελέσματα καὶ εἰς τὰ ὑγρὰ τῆ σώματος, ἃ ἐποίει καὶ ἐπὶ τῶν ὑδάτων τῶν ποτηρίων.

Ὅτι ὅλα τὰ εἰς τὸ σῶμα ἐμπεριεχόμενα ὑγρὰ, βάλλονται εἰς ταραχὴν.

Ὅτι ὁ λόγος τῆς ταραχῆς αὐτῶν, εἶναι ἐν λόγῳ τῆς λεπτότητος τῶν μεριδίων αὐτῶν.

Ὅτι τὸ μὲν νευραῖδες ὑγρὸν, ἀν' ὑπάρξει, ἐμψυχᾶται περισσότερον ἀπὸ τοὺς φθόγγους· ὁ δὲ λυμφος ὀλιγώτερον. Καὶ ἀν' εἶναι τῆτο, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ βάλλωνται εἰς κίνησιν ἴνες, ὅταν πάλλῃ τις ὄργανον χορδικόν, ἢ ἐμπνευσίον.

καθησυχασίς (α), καὶ τὰ λοιπά. Ἐπαυσητικῶς δὲ, ὁποῖος δίδεται σκοπὸς εἰς τὰ πάθη, εἶναι πασιδηλον.

§. 447. Ἡ δὲ ἄλλοτος κατὰ μὲν ἀντίθετον σκοπὸν, ὅταν επικρατῇ τὸ σῶμα νόσος, ἀποβλέπει εἰς ὑγείαν κατὰ δὲ τὸν ἐπαυσητικὸν, ἀποβλέπει εἰς αὐξίαν τῆς νόσου (β). Αὕτη γοῦν ἡ ἰδέα τῆς Μουσικῆς διὰ τὸ εἶπω ἀπλῶς, ἀνόγει τὴν ὄρεξιν (γ)· δίδει τόνον εἰς τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος, καὶ ἐνδυναμόνει τὰ μέλη τοῦ σώματος εἰς τὸ νὰ ἀντι-

α) Ὁ Ἀχιλλεὺς μεταχειρισθῆ τὴν Μουσικὴν μέσον διὰ τὸ χρεῖν τὴν ὄρεξιν ἣν εἶχε κατὰ τὴν Ἀγαμέμνονα. (Ἐπιπέδω γὰρ καὶ τὴν μουσικὴν ἀπὸ τὸν σοφώτατον Χείρωνα.) Ἐπειδὴ λέγει ὁ Ὅμηρος.

„ Τὸν δ' ἔδρον φρένα τερόμενον φόρμιγγι λιγίῃ,
 „ Καλῆ, Δαίδαλαιῃ, περὶ δ' ἀργυροῦσον ζυγὸν ἦεν.
 „ Τὴν τ' ἄρετ' ἔξ' Ἐνάρων, πόλιν Ἥτιώνος ὀλέσσας,
 „ Τῇ ὄρε θυμὸν ἔτερεπ' ἤειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν.“

β) Ὁ Μιὰδ ἀναφέρει τὸ ἔξῃς παραδοξότατον ἀποτέλεσμα τῆς μουσικῆς, ἔχον μάτρωρα ἀτόπητην καὶ ἀξιοπίστοτον τὸν αὐτόν.
 „ Μουσικὸς τις κῆνὰ πρὸς τινὰ τῶν ἤχων ἀηδιστάτως ἔχοντα, μετ' ἄκρας ἀντιπαθείας αὐτοῦ ἀποκοντα, δι' ὃν ἦγον, ὁσάκις ἂν ἐπαλλετο, ὃ κῆν ἑταράττετο, ἔβρα, καὶ ὠροῦμενος, ἄκραν τινὰ δυσχέρειαν, καὶ ἀθυμίαν ὑπερβολικὴν ἐνεδείκνυ. Βουλόμενος οἷν ποτε ψυχαγωγῆσαι τὸν θυμὸν καὶ ἴμα ἰδεῖν ἐκείνος ὁ μουσικὸς, τὸ ἐντεῦθεν ἀποβησόμενον, ἤρξατο καλεῖν ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ ἤχῳ, συγνάκις αὐτὸν ἐπαναλαμβάνων, ἐνταῦθα πολὺν καταναλισκῶν χρόνον τῇ πράξει ὃ δὲ κῆν ματωδῶς πολλὰκις καταραχθεὶς, εἴτα σπᾶσμοίς ἐμπεσὼν ἐξέπνευσε.“

γ) Εἰς τοὺς ὑμῶν ἡ μουσικὴ, λέγουσι, συμβάλλει πολλὰ διὰ τὰς ὄρεξεις, παραδίδουσα ταύτας, καὶ τρόπον τινὰ ἀναστομοῦσα, παρακινούσα τοὺς ἄκροατοὺς, καὶ φέρωνται ἀχορτάστως καὶ ἀκρατήτως εἰς τὰς ἀπολαύσεις. Ἐπειδὴ διηγοῦνται στρατηγοὶ τινές, ὅτι τὰ στρατεύματα τρώγουσι πολυχρονιωτέρας ἐνταῦτῳ καὶ μετὰ πλείονος ἐπιθυμίας ὑπὸ φθόγγου ἀλλῶν. Οἱ δὲ Ἀραβες ἔλεγον, ὅτι ἡ μουσικὴ παχύνει αὐτοὺς. Ἀκόμη καὶ οἱ ἰδῶ κρατοῦντες τρώγουσιν, ὑπὸ μουσικῶν ὀργάνων συμφωνίᾳ. Καὶ ὁ Ὅμηρος·
 „ Φόρμιγγός τ' ἦν δαιτὶ Θεοὶ ποίησαν ἑταίῳη.“

χωσιν εἰς χορούς (α), εἰς ὀδοιπορείας, εἰς κόπας (β)·
προξενεῖ ὕπνον ἐρεθίζει πληγὰς· θεραπεύει πά-
θη ἐπιληπτικά (γ)· ἐπικουφίζει τὰ ὄλγη τῆς ἰσχιά-

- α) Καθημερινῶς βλέπομεν, ὅτι ἀκολουθεῖ τῆτο. Ἄνθρω-
πος, ὅς τις δὲν στέργει νὰ χορεύῃ μῆτε μίαν ὥραν,
διὰ ὑπερβολὴν ὀκνηρίας, ἥτις τὸν κρατεῖ, καὶ μῆτε φω-
νὴν καλὴν ἔχει διὰ μουσικὴν, μῆτε ὄργανον μεταχειρίζεται
μουσικόν· οὗτος διερεθιζόμενος ἀπὸ μίαν ἀρέσκουσαν εἰς
αὐτὸν μελωδίαν, δύναται νὰ περάσῃ χορεύων ὀλόκληρον
νύκτα, χωρὶς νὰ αισθάνηται διόλου κόπασιν. Ἡ τοιαύτη
ἐγκαρδίωσις καὶ ἐνδυνάμωσις, καὶ ἔτι ἡ δύναμις τῆς μου-
σικῆς τοῦ νὰ παῦῃ τὰς φοβίας, καὶ νὰ καταπραῖνῃ τὸν
θυμὸν, καὶ νὰ προκαταλαμβάνῃ καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὰς ὑπὸ
μέθης ὀσμὰς, ἵσως ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τοὺς μουσικῆς, νὰ
ψάλλωσιν εἰς τὴν μετὰ τὴν θοίνην ὀπωροφαγίαν, μέρος
ἔσαν τῆ δειπνον· ὅταν ὀλιγώτερον μὲν τρώωσι, περισσό-
τερον δὲ πίνουσι, καὶ μάλιστα καὶ διάφορα εἶδη οἴνων.
- β) Ὁ Ἄμφιον διὰ τῆς μουσικῆς ἐλάφρυνε τοὺς κόπας εἰς τὰς
κτίστας, ὅταν ἐκτίλνοντο τὰ τελεχτῶν Ὀθηβῶν. Τὰ δὲ μουσικά
ὄργανα, λύραι, αἶλλοι, σάλπιγγες, κιθάραι, τύμπανα, κύμβαλα,
καὶ τὰ λοιπὰ, πάντοτε ἦσαν; καὶ εἶναι εἰς χρῆσιν κοντὰ
εἰς τὰ στρατεύματα. Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ μουσικὴ ὑπηρε-
τεῖ εἰς τοὺς στρατιώτας ὄχι μόνον διὰ νὰ ἐνστάξῃ εἰς αὐ-
τὰς θάρσος, τόλμαν, καὶ σταθερότητα κατὰ τὴν πολέμι-
ων· ἀλλὰ καὶ ἵδιὰ νὰ προκαταλαμβάνῃ τὴν ταραχὴν καὶ
τὸν φόβον αὐτῶν. Καὶ ἔτι διὰ νὰ βυθίσῃ ὁ στρατιώτης
ἐμμέτρως, νὰ ἀξάνῃ, ἢ νὰ ἐλαττώνῃ τὴν ταχύτητά του,
καὶ νὰ διευθύνῃ ὅλας τὰς στρατιωτικὰς κινήσεις, αἵτινες
ἀλλοιοῦνται πολυειδῶς· καὶ διὰ νὰ ἐλαφρύνῃ τοὺς κόπας
ὀδεύσεώς τινος κοπιαστικῆς.
- γ) Ὅταν ψάλλῃ τις ἢ παίζῃ κἀνένα μουσικόν ὄργανον κοντὰ
εἰς νερόν, φαίνεται κῆποια ἐντίδωσις εἰς τὴν ἐπιφάνειαν
τοῦ νεροῦ, πολλὰ ἀξιοσημείωτος. Διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν,
λέγουσι, συμβαίνουνσι καὶ κωφώσεως τῶν ὠτων ἐκτινος ἀ-
προσδοκῆτον καὶ μεγάλης βροντῆς· καὶ ἔτι σπασμοί, μα-
νίαι, καὶ ἐπιληψιῶν συμπτώματα. Πρὸς τοῦτοις ἐρεθί-
ζονται καὶ πληγαί· διότι λέγουσιν οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὰ
στρατόπεδα χειρουργοί, ὅτι αἱ πληγαὶ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ
τραυματισθέντων χειροτερεῖουσιν, ὅταν γίνηται πόλεμος,
καὶ ἀκούωνται εἰς τοὺς ἀσθενεῖς αἱ βρονταὶ τῶν κανονίων.

δος (α)· ιατρεύει τὸ δάγκωμα τῆς λοβόλου ἑράχ-

Ἔστι δὲ Θεραπείη ἡ μουσικὴ καὶ πάθη ἐπιληπτικὰ, εἶναι φανερόν ἐκ τῆς ὅτι αἱ περίοδοι τῆς μανίας, ἢ μελαγχολίας, αἱ ὁποῖαι ἠνάγκουσι τὸν Σαουλ, δὲν ἔπανον, εἰμὴ διὰ τῆς μουσικῆς τοῦ Δαβὶδ. Ἡ Χρυσόπη λέγει, ὅτι ἡ καταλήσις εἶναι ἀρίστη Θεραπεία εἰς τὴν ἐπιληψίαν, καὶ εἰς τὴν ἰσχυάδα. Ὁ δὲ Ἀσκληπιάδης ἐφρονεῖ, ὅτι δὲν εἶναι κἀνείνα ἴαμα οἰκειότερον ἀπὸ τῆς μουσικῆς, εἰς τὸ νὰ ἰατρεῖται τοὺς φρενητιῶντας, καὶ εἰς τοὺς νοσοῦντας, ὁποῖον νόσημα τοῦ νοῦς τύχοι. Ἡ δὲ τοιαύτη γνώμη ἐπεκρῶθη μὲ πολλὰς πείρας ἀπὸ τὰς ὁποίας ἰδοὺ ἀναφέρομεν μερικὰς.

Ἐποφρονητιῶντες ἐθεραπεύθησαν ἐντελῶς, δι' ἄρμονίαν πολλῶν ὄργανικῶν φωνῶν, ζήτηθεῖσαν ἀπὸ αὐτοῦς μὲ πολλὴν ἔφεσιν. *Histoire de l'Ac. roy. des sciences ann. 1707. p. 7.* Τὸ δὲ ἄξιον περιεργείας εἶναι τὸ, ὅτι τὰ συμπτώματα τοῦ πάθους κατεπραῦνοντο, ὅταν ἐπράττετο ἡ ἄρμονία, καὶ ὅταν ἔπαυε, πάλιν ἤρχοντο νὰ ἀξάνωσι.

Ὁ Βονρδελὸν ἀναφέρει, ὅτι ἰατροὺς τις ἐθεράπευσεν ἀπὸ τῆς μανίας γυνῆκα φίλου του, κορηθῶς ὑπαγωγῶν μουσικῶς εἰς τὸν θάλαμον ἐκείνης, καὶ προστάξας αὐτοῦς νὰ παίζωσι τρεῖς φορὰς τὴν ἡμέραν ἤχους ἁρμόζοντας εἰς τὴν διάθεσιν ἐκείνης. *Histoire de la Musique Chap. 113, pag. 48.* Αὐτοῦ ἀναφέρει καὶ διὰ ἓνα ὄργανικὸν μουσικόν, ὅτι ἀπεσώθη ἀπὸ βιαιῶν φρενίτιδων εἰς ὀλίγον καιρὸν, δι' ἄρμονίαν πολλῶν φωνῶν ἐξ ἀνθρώπων, ἢ ἐξ ὑργάνων, τῆς ὁποίας συνεκρότησαν φίλοι του εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὁ αὐτὸς διηγεῖται καὶ διὰ ἓνα ἡγεμόνα, ὃς τις ἀπηλλάγη ἀπὸ φρενιτῆς μελαγχολίας διὰ μουσικῆς.

Λέγει δὲ καὶ Βιλχιάμ Ἀλφρέγτ, ὅτι διὰ μουσικῆς ἐθεράπευσεν μελαγχολικόν, ὅστις ἀνωφελῶς ἰδοκίμασε κάθε εἶδος Θεραπείας, τῆτον τὸν τρόπον. Προσέταξε νὰ ψάλλωσιν ἐν ἀσμάτιον εἰς μίαν ἀπὸ τὰς σφοδρὰς περιόδους τῆς νόσου ἀδιακόπως τὸ ὅποιον ἐξυπνίσαν καὶ τέρας τὸν ἀσθενῆ, προεξένησεν αὐτὸν γλωττα, καὶ οὕτω διεκίθη ὁ παροξυσμός. *afectu Musique §. 314.* Κόρη δέ τις ἔπαυσεν ἀπὸ ὑστερικῶν πάθους, καὶ ἄφ' οὗ ἰδοκίμασεν ὅλους τὰς Θεραπευτικὰς τρόπους, χωρὶς νὰ ὠφεληθῆ, ἕως γαρμαχοποιὸς ἔθηκεν ἐξείτης πιστόλιον κοτὰ εἰς τὴν κλίνην ἐκείνης τὸ ὅποιον ἐποίησεν εἰς τὸ μηχανήμα τοῦ σωματικῆς ἀτακτοῦ κινήσιν ὅσων μεγάλην καὶ σφοδράν,

νης (β). Διὰ ταῦτα λέγει καὶ ὁ Ἀριστείδης Βιβλ. Β', 64. „ Οὐκ ἐν ἔνεστι πρᾶξις ἐν ἀνθρώποις, ἥτις ἀνευ μουσικῆς τελείται. Θεῖοι μὲν ὕμνοι, καὶ τιμαὶ, μουσικῇ κοσμηῖνται· ἑορταὶ δὲ ἴδιαι καὶ πανηγύρεις πόλεων ἀγάλονται· πόλεμοι δὲ καὶ ὀδῶν πορεῖαι διὰ μουσικῆς ἐγείρονται τε καὶ καθίστανται ναυτιλίας τε καὶ εἰρεσίας, καὶ τὰ χαλεπώτατα τῶν χειρωνακτῶν ἔργων, ἀνεπαχθῆ ποιεῖ, τῶν πόνων γινομένη παραμύθιον.“ Ταῦτα δὲ τὰ πιθανὰ, ἅτινα εἰσάγουσι τὴν μουσικὴν εἰς τὴν ἰατρικὴν, ἔλαβον τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τὸν Πυθαγόραν, ὅς τις πρῶτος ἔβαλε περιέργειαν εἰς τοῦτο· ἀπὸ τὸν Θεόφραστον, ὅς τις μετεχειρίθη τὴν μουσικὴν εἰς θεραπείαν

ὅστε παρευθὺς ὁ πάροξυσμός διελύθη, καὶ πλὴν δὲν τῆς ἤλθεν.

- α) Ὅτι δὲ καὶ νόσους ἴαται ἡ Μουσικὴ; Θεόφραστος ἰστορήσεν ἐν τῷ περὶ ἐνθουσιασμοῦ. Ἰσχυρὰς φάσκων ἀνόσους διατελεῖν, εἰ καταλήσῃσι τις τοῦ τόπου τῆ Φωνιστὶ ἀρμονία. Ἀθήν. Δειπν.

Ἀπὸ τὰ εἰρημένα εἰς τὴν πρώτην ὑποσημείωσιν τοῦ §. 138. δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἐρεθῶσιν οἱ λόγοι τῆς θεραπεύσεως τῆς ἰσχυάδος, τῆς ποδαλγίας, τῆ ὑστερικῆ πάθους, καὶ ἄλλων ἀσθενειῶν νευρικῶν, ἥτις γίνεται διὰ τῆς Μουσικῆς. Διότι ἐνεργεῖ αὐτὴ ἐπὶ τῶν κλονῶν τοῦ ἀκουστικῆς νέρου, καὶ διὰ τῶν δεσμῶν καὶ κοινώσεων τέτων τῶν νέρων ἐνεργεῖ πρὸς ὅλον τὸ μηχανῆμα τῆ σώματος.

Ὁ Θεόφραστος μετεχειρίζετο τὸν Φρόγιον ἤχον εἰς τὸ νὰ ἐπικουφίῃ τὰ ἄλγη τῆς ἰσχυάδος. Ὁ δὲ Βοννέτος εἶδε, λέγει, αὐτοπι τινὰς πάσχοντας ἀπὸ ἀρθρίτιδα, νὰ ἀναρρώσθωσιν ἐντέλως διὰ τῆς Μουσικῆς. Ὁ δὲ Δεσώλτος φρονεῖ, ὅτι ἡ μουσικὴ ὠφελεῖ καὶ εἰς τὴν φθίσιον. Dissert. sur la Musique.

- β) Εἰς τοὺς χρόνους τῆ Γαλλίον (Galien) μετεχειρίζοντο τὴν μουσικὴν εἰς τὰ δαγκάματα τῶν ἐχιδνῶν, τῆ σκορπίου, καὶ τῆς ἀράχνης τῆς Πουίλης, μὲ τὴν προσταγὴν ἐκείνου. Ὁ δὲ Δεσώλτος, ἄριστος ἰατρός τῶν νοσοκομείων, λέγει, ὅτι μετεχειρίσθη τὴν μουσικὴν ἐπιωφελῶς εἰς τὸ δάγκημα κνῶν λυσσώντων. Τέλος πάντων ἐφανερῶθῃ, ὅτι ἡ μουσικὴ γί-

τῆς Ἰσχυιάδος ἀπὸ τὸν Ἰέρανα, Τύραννον τῆς Σικελίας, ὅς τις νοσήσας μουσικώτατος ἀνεβρώσθη (α) ἀπὸ τὸν Πτολεμαῖον τὸν δεύτερον, ὅς τις συνειδήσας εἰς τὴν μουσικὴν ἦν ἔπαιζον κονιάτου, ὅταν ἦτον ἀρρώστος, ἀπέμεινε Μουσικός· καὶ ἀπὸ τὸν Ὀμηρον, λέγοντα·

„Ἐπαιδιῆ δ' αἶμα κελαινὸν ἔσχεθεν..“

Οἱ δὲ νεώτεροι ἐποίησαν καὶ πειράματα πολλὰ, καὶ συγγράμματα ἀρκετὰ περὶ αὐτῆς τῆς ὕλης, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ὁ Βαγλιβὶ ἐξέδωκε καὶ ἰδικὸν ἐγχειρίδιον (β).

νεταί θεραπεία εἰς τὸ δάγκυμα τῆς ἰοβόλου ἀρούρης· ὅπου ἰατρεὺς μὲν ὅταν ἐρεθίσῃ τὸν ἀσθενῆ εἰς χόρευσιν ἀπρακτεῖ δὲ ὅταν δὲν παύσῃ τῆτο τὸ ἀποτέλεσμα. Ἄνθ. Γαλ. Ἀρχ.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀμερικῆς μεταγαρίζονται τὴν Μουσικὴν εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ἀσθενείας, διὰ τὰ ἀνακαλῶσι τὸ θάρσος καὶ τὰς δυνάμεις τῆ ἀρρώστου, καὶ τὰ διαλύσει με τοῦτον τὸν τρόπον τὸν φόβον καὶ τὴν ἀκόλουθον ἔλθιν· διότι συγχάκεις αὐτὰ φαίνονται ὀλεθριώτερα καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀσθένειαν. Λέγουσι πρὸς τέτοις, ὅτι καὶ ἡ βασίλισ Ἐλισάβετ, ὅταν ἔπνε τὰ λοιθδια, ἔστειλε καὶ ἐφώναξε μουσικῆς, θέλουσα διὰ τῆς μουσικῆς τὰ ἀπομακρῦναι τὸν ἑαυτὸν τῆς ἀπὸ τὸν φρικτὸν στοχασμὸν τοῦ θανάτου.

- α) „Ἰερωνάφαισι τὸν Σικελίας Τύραννον τὰ πρῶτα ἰδιώτην εἶναι, καὶ ἀνθρώπων ἀμουσότατον, καὶ τὴν ἀγροικίαν ἀλλὰ μηδὲ κατ' ὀλίγον τῆ ἀδελφῆ διαφέρειν τῆ Γέλωτος. Ἐπεὶ δὲ αὐτῷ συνηρέχθη νοσήσαι, μουσικώτατος ἀνθρώπων ἐγένετο, τὴν σχολὴν τὴν ἐκ τῆς ἀρρώστιας εἰς ἀκούσματα πεπαιδευμένα καταθέμενος.“ Ἀλλιαν.
- β) Ἐξετάζοντες, τότε ἐμβῆκεν ἡ μουσικὴ εἰς τὴν ἰατρικὴν, ἐρρισκομένη τὴν εἰσοδόντης ἀρχαιοτάτην, καὶ χανομένην εἰς ἐκείνους τὰς σκοτινὰς καὶ μυθώδεις αἰῶνας, εἰς τοὺς ὁποῖους ἡ ἱστορία δὲν ἐδυνήθη τὰ εἰσχωρήσῃ· διότι ἡ μουσικὴ ἦτον μέρος τῆς μαγικῆς καὶ ἀστρολογικῆς ἰατρικῆς, ὑπὸ τὰ μυστήρια τῆς ὁποίας οἱ παλαιοὶ λαοπλάνοι ἔκρινον τὰ ἀληθῆ ἀποτελέσματα τῆς μουσικῆς, διὰ τὴν ἀμφορῶσι τὰ ἀπατῶσι τὰς ὄχλους ἀσφαλιστέρας, ἔχοντες

§. 448. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰ ἄλογα ζῶα θέλγονται ἀπὸ τὴν Μουσικὴν ἀναλόγως μὲ τὸν διοργανισμὸν τῆ σώματος αὐτῶν πρὸς τὸν τῆ ἀνθρώπου, καὶ ἄλλο εἶδος ζῶων προκρίνει ἄλλους ἤχους, ἄλλην φωνὴν καὶ ἄλλο ὄργανον, καὶ ἄλλο ἄλλα, καθὼς ἐξῆς φανερόνομεν· καλὸν εἶναι νὰ ἐκλέγῃ ὁ Μουσικὸς καὶ ἐδῶ τὰ χρήσιμα, καὶ νὰ τὰ μεταχειρίζεται εὐεπηβύλως. Οἶον, οἱ μὲν ἵπποι καὶ ἔλαφοι θέλγονται ἀπὸ τὰς σύριγγας καὶ αὐλοῦς· ὁ δὲ ὄτος (τὸ καθ' ἡμᾶς τῶϊ), ἀπὸ τὸν ἑυθυμὸν γοητεύεται· οἱ δὲ πάγουροι, ἀπὸ τὰς φῶτιγγας ἀπατῶνται· καὶ ἡ θρῖσσα ἀναβαίνει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης μὲ τὴν μελωδίαν καὶ μὲ τὸν κρότον.

„ Κηλοῦνται μὲν ἔλαφοι καὶ ἵπποι σύριγγι καὶ αὐ-
 „ λοῖς· ὁ δ' ὄτος ὀλισκεται γοητευόμενος, ὀρχόμε-
 „ νος ἐν ὄψει μεθ' ἡδονῆς, ἅμα ἑυθυμῶ γλιχόμενος
 „ τοὺς ὤμους εὖ διαφέρειν· καὶ τοὺς παγούρους ἐξ
 „ τῶν χηραμῶν ἀνακαλῶνται, βιαζόμενοι ταῖς φῶ-
 „ τιγγι· καὶ τὴν θρῖσσαν ἀδόντων καὶ κροτέντων,
 „ ἀναδύεσθαι καὶ προΐεναι λέγουσι (α).“

χαρακτῆρα μυστηριώδη καὶ ἄβυσσον εἰς τὰς γινόμενας φυσικὰς πράξεις ἀπὸ συνήθεις αἰτίας. Λοιπὸν ὁ σοφὸς Βοεθαῖος λέγει κριτικώτατα, ὅτι πρέπει νὰ ἀποδίδονται εἰς τὴν μουσικὴν ὅλα τὰ μυθολογούμενα τεράστια περὶ θεραπείας ἀρρώστων.

- Κλονίας γοῶν ὁ Πυθαγόρειος καὶ τῶ βίβ καὶ τοῖς ἡ-
 θρεσι διαφορῶν, εἶποτε συνέβαινε χαλεπαίνειν αὐτὸν δι' ὄρ-
 γήν, ἀλαλαμβάνων τὴν λύραν ἐκιδάριζε· πρὸς δὲ τοὺς ἐ-
 πιζητῶντας τὴν αἰτίαν, ἔλεγε προἴνομαι. Ἀθήν. Δειπνοσ.
 α) Ὁ μὲν Πλούταρχος ἀναφέρει ταῦτα· ὁ δὲ Κισχέρους ὁμιλεῖ
 περὶ τιγος μικρῶ ζῶου, τὸ ὅποιον ἄδει τὴν νικτα τοὺς ἐπ-
 τὰ φθόγγους τῆς διανοικῆς κλίμακος, Γαδικε ζωνηπι βε
 Γα. Τῆτο διὰ τὴν μελωδίαν καὶ διὰ τὴν βραδύτητα τῶν
 ποδῶν μόλις εἰς δύο ἡμέρας φθάνει τὴν κορυφὴν τῆ δέν-
 δρου. Ὁ Αἰναιος ὀνομάζει τοῦτο Βραδύποδα. Τοῦτο
 ὀνομάζεται καὶ Ἄϊ· διότι συνειδίξει νὰ φωνάζῃ ἄϊ ἄϊ.

Ο ψιττακός και τὸ κανάριον διὰ τὸ πρὸς Μουσικὴν φίλτρον διδάσκονται καὶ μελωδίας. Ὡς ἴδωμεν με ποίαν ἡδονὴν καὶ προσοχὴν τὸ κανάριον ἀκούει τὴν μελωδίαν τῆς Σερινέττης. (Μουσικὸν ὄργανον, δι' ἃ τὰ τοιαῦτα τῶν πτηνῶν διδάσκονται μέλη διάφορα.) Πρῶτον μὲν προσεγγίζει τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ κάγκελα τῆς καφασίς, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι κεκλεισμένον, μένον ἀκίνητον καὶ ἄλαλον εἰς ταύτην τὴν θέσιν ἕως τῆς συντελείας τῆς μελωδίας. Ἐπειτα μαρτυρεῖ τὴν χαρὰν μετὰ τὴν κροῦσιν τῶν πτερυγῶν καὶ τέλος πάντων ἐπιχειρεῖ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὸ ἄσμα, συμφωνοῦν τῷ διδάσκοντι μετὰ μίαν φωνὴν περίστροφον (α). Διὰ ταῦτα καὶ ὁ μὲν ἐπιτηδεῖος κυνηγὸς ἔλκει πρὸς ἑαυτὸν τὰς ἐλάφους, ἔδων ἢ ἀλλῶν· ὁ δὲ ἀρκτοτρόφος μετριάζει τὴν ἀγριότητα τῶν ἀρκτων διὰ τῆς

Εἶναι δὲ τὸ μόνον ζῷον, τὸ ὁποῖον ἔχει τρία δάκτυλα. Γεώργ. Βεντ. γέλ. 241.

Ἡ ἱστορία τῆς Δελφίνος εἰσηχθεῖσα ἀπὸ τὸν μουσικὸν Ἀρίωνα, εἶναι λέγουσιν Ἀλληγορία, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἡθέλησαν νὰ γνωστοποιήσωσι τὸν ἔρωτα, τὸν ὁποῖον ἔχουσιν οἱ Ἰγθῆες πρὸς τὴν μουσικὴν, ὅστις ἦτον ἐγνωμένος εἰς ἄλλους καιροὺς.

Τινὰ δὲ τῶν ἀλόγων ζῴων ὑπάγονται καὶ εἰς χόρευσιν ὑπὸ τῆς Μουσικῆς διὰ τινων ἐνρῦθμων κινήματων, καὶ ἐμμέτρων πηδημάτων. Ὁ Ἀκανθόχοιρος ὅταν πιασθῇ συστρέφει τὸ δέσμα, καὶ κρούει ἑαυτὸν, καὶ ἔτω δὲν βλέπομεν ἄλλο εἰμὴ τὰς ἀκάνθους του. Ὅταν ὅμως κροῖ τις ἐνρῦθμως χάλκωμα, ἢ τέμπανον, αὐτὸς φανερόν τι τὸν ἑαυτὸν του, καὶ ἄρχεται νὰ πηδῇ ἐνρῦθμως. Ὁ Ἀλδροβάνδε βεβαίως, ὅτι εἶδεν ὄνον χορεύοντα ἄριστα, καὶ ὑπὸ φθόγγων ὄργάνων. Ὁ δὲ Βορδελὸτ ἀναφέρει τὸ αὐτὸ περὶ πολλῶν μυῶν, ἔς παρόσησέ τις τῷ λαῷ σχηματίζοντας ἐπὶ χορδῆς χορδὸν πολυσύνθετον ὧν οἱ ὀκτὼ ἦσαν ἐπιτηδεϊότεροι τῶν ἄλλων, χορεύοντες μετὰ ἐντελῆ εὐταξίαν.

- α) Περὶ τῆς Μουσικῆς τῶν πτηνῶν πολλὰ λέγεται· μάλιστα τῶν ἀιδόνων, τῶν χελιδόνων, τῶν κύκνων, τῶν τεττιγῶν τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν λοιπῶν.

σύριγγος (α)· ὁ δὲ ἑλεφαντοτρόφος καθημερόναι τὰς ἐλέφαντας μὲ μελωδίαν ἀνθρωπίνων φωνῶν· ὁ δὲ κτηνοτρόφος παρακινεῖ τὰ κτήνη νὰ πίωσι περισσό-
τερον νερόν, σφουρίζων εἰς αὐτὰ συνήθη μελωδίαν·
τὰς δὲ καμήλους εὐχαριστῶσιν εἰς τὸ νὰ βαστάζωσι
τὰ βαρύτερα φορτία, καὶ νὰ περιπατῶσι ταχύτερον,
παίζοντες κοντὰ εἰς αὐτὰς ὄργανα Μουσικὰ, ἢ κἄν
κρεμῶντες εἰς αὐτὰς κωδούνια (β). Ἴσως ἐκ τοιούτων
αἰτιῶν ἔλαβεν ἀρχὴν ἡ τῶν βοσκῶν συνήθη τοῦ
αὐλεῖν χοῦσις.

Προσέτι ἐγνώρισεν εἰς ἡμᾶς ἡ περὶ τούτου γι-
νομένη περιέργεια εἰς τὰ ἄλογα ζῶα, ὅτι μερικὰ ἀπὸ
αὐτὰ δεκνύουσι τὴν δύναμιν τῆς Μουσικῆς μὲ μίαν
ἄκραν ἀποστροφὴν καὶ ἀντιπάθειαν, τὴν ὁποίαν ἔ-
χουσι πρὸς τινὰς ἤχους, ἢ καὶ πρὸς αὐτὴν ὅπως τὴν
Μουσικὴν. Ὁ Βαυλιβι ἀναφέρει, ὅτι εἶδε κύναι πάν-
τοτε λυπούμενον, ὠρυόμενον καὶ ὀδυρόμενον, ὅταν
ἤκουεν ἤχον κιθάρας, ἢ καὶ ὁποῖσιν Μουσικῆ ὄρ-
γάνου. Τὸ δὲ παραδοξότατον εἶναι ἐκεῖνο ὅπερ ἀ-
ναφέρει ὁ Μεάδ (§. 447.).

§. 449. Ἀπὸ τῶν δὴ καὶ τῶν ὁμοίων παρατη-
ρήσεων, ἃν ἡ γνῶσις ἴσως δὲν εἶναι πάντη ἄχρη-
στος. τῷ μελοποιῷ, στραφέντες ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων
παθῶν πάλιν, λέγομεν, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἐθεώρου

α) Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον βλέπομεν ἀναντιρρότως διὰ τῆς Μουσικῆς
ἐνεργοῦμενον ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζῶων, εἶναι τὸ ἕξις ἄρχοι
καὶ πύθης ἐγγεγυμνασμένοι εἰς διάφορα εἶδη χορῶν, ἢ-
ξεύρουσι νὰ μεταβάλλωσι τὸ εἶδος τῆς χορᾶς μὲ τὴν ἀλλα-
γὴν τῆς μελωδίας καὶ τῆς ῥυθμῆς καὶ χορεύουσιν ὑπὸ τὴν
δε τὴν μελωδίαν καὶ ὑπὸ τὸν δε τὸν ῥυθμὸν ἄλλο εἶδος
χορᾶς καὶ ὑπὸ τὴν δε καὶ ὑπὸ τὸν δε, ἄλλο.

β) Αἱ κάμηλοι, καθὼς βεβαιῶσιν οἱ περιηγηταὶ τῆς Ἀσίας, ση-
κόνουσι ἀπόνως τὰ βαρύτερα φορτία, καὶ περιπατῶσι τό-
σον εὐκόλα, ὡσάν νὰ μὴν ἐσήκοναν φορτία, ὅταν παίζηται
κοντὰ εἰς αὐτὰς ὄργανα μουσικὰ καὶ ἐν ᾧ παύσουσιν αἰ-
τὰ, ὀλιγοστεύει καὶ ἡ δύναμις αὐτῶν τῶν καμήλων, καὶ
βραδύνουσι τὸν δρόμον αὐτῶν, θέλουσι νὰ σταθῶσι.

τὴν Μῦσικὴν οὐκείαν εἰς τὸ νὰ ἡμερόνη τὰ ἤθη, καὶ νὰ εὐγενίσῃ τοὺς ὄχλους τὰς βαρβάρους καὶ φύσει ἀγροίους· διὸ καὶ τὴν ἐνόμιζον μέγαν θησαυρόν·

„ Μέγας, ὡ μακάριοι, θησαυρός ἐστι καὶ βέβαιος

„ ἢ Μῦσικὴ ἅπασιν τοῖς μαθοῦσι παιδευθεῖσίν τε καὶ

„ γὰρ τὰ ἤθη παιδεύει, καὶ τοὺς θυμοειδεῖς καὶ τὰς

„ γνώμας διαφορᾶς καταπραῦνει (α).“

Καὶ τοῦτο τὸ εἶδος τῆς Μῦσικῆς, τὸ ὁποῖον κατέζη τὴν σήμερον τόσον ἡδονικὸν καὶ μαλθακοποιὸν, ὥστε φαίνεται ὅτι ἐγινε διὰ τὰ αἰχμιαλωτίζη καρδίας, καὶ νὰ ἐνστάξῃ ἔρωτα εἰς τὰς ψυχὰς, εὐρίσκατο τόσον διαφοροεικᾶ κοντὰ εἰς τὰς ἀρχαίους, ὥστε ἐνήργει τὸ ἐναντίον· διότι ἐκεῖνοι μετεχειροῦζον τὴν Μῦσικὴν φιλακτῆριον κοντὰ τῶν βελῶν τῷ ἔρωτος, καὶ βεβαίαν θεραπείαν εἰς ἐγκράτειαν (β). Ἐπειδὴ λοιπὸν ἤσκει παρ' αὐτοῖς ἀρετὴν ἢ Μῦσικὴ, δι' αὐτῆς καὶ ἐπαιδαγωγουν, κερδαίνοντες τὸν σκοπὸν τους,

α) Ὁ μὲν Ἀθήναιος ὁ Λειπνοσοφιστῆς ταῦτα ὁ δὲ Πολύβιος εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς Μῦσικῆς ἀποδίδει τὴν εὐρισκομένην διαφορᾶν τῶν ἡθῶν εἰς τοὺς δύο λαοὺς τῆς Ἀρκαδίας· ὁ μὲν ὁ ἕνας λαὸς, ὅστις ἐφρόντιζε τῆς Μουσικῆς ἐπιμελῶς, ἐτιμᾶτο καὶ ἡγαπᾶτο διὰ τὴν χρησιμότητα τῶν ἡθῶν, καὶ διὰ τὴν ἐνεργητικὴν διάθεσιν καὶ διὰ τὴν φιλανθρωπίαν, τὴν ὁποίαν εἰδειχεν εἰς τὰς ξένας, διὰ τὴν εὐλάβειαν ἣν εἶχεν εἰς τὰς Θεοὺς. Καὶ ὁ ἄλλος λαὸς, ὅστις ἐξ ἐναντίας κατεφρόνει τὴν Μῦσικὴν, ἦτον ἀτιμος καὶ ἐμισετο διὰ τὴν ἀσέβειαν καὶ διὰ τὴν ἀγριότητα.

β) Ὅταν ἐμελλον οἱ ἀρχαῖοι ἄνδρες νὰ ξενιτεύωνται πολὺν καιρὸν, ἔδενον τὰς γαμετάς των μὲ ζώνας ἰσχυράς, τὰς ὁποίας αὐτοὶ πάλιν ἐν τῇ ἐπιστροφῇ των ἔκρεπε νὰ λύσωσιν. Ἄλλ' ἐπειδὴ τῆτο ἐφαίνετο σκληρὸν εἰς ἄνδρας εὐγενεῖς, αὐτοὶ ὅταν ἐμελλον νὰ ταξειεύσωσιν, ἔκρινον ἄξιον, νὰ ἀφήνωσι κοντὰ εἰς τὰς γαμετάς των Μουσικὰς, διὰ νὰ παῖξωσιν εἰς αὐτὰς ἤχους, δυναμένους νὰ μετριάζωσι τὰς αἰσχυράς ἡδονάς. Ὅθεν ὁμολογῶσιν ὅτι ὁ Αἰγύπτιος δὲν ἔδύνατο νὰ σβύσῃ τὸ κατ' αὐτῶ μῖσος τῆς Κλυταιμνήστρας, ἂν δὲν ἐφρόνευε τὸν Μουσικὸν Δημόδοκον, τὸν ὁποῖον ἀφῆκεν ὁ Ἀγαμέμνων κοντὰ εἰς τὴν σύζυγόν του,

περιοραζόμενοι τὴν συνήθειαν, τὸ γένος, καὶ τὴν μορφήν. (α).

§. 450. Κατὰ ταῦτα καὶ ὁ μελοποιὸς τῆς μὲν μελωδίας τὴν ἐκλογὴν δύναται νὰ ποιῇ τοῦτον τὸν τρόπον. Εἰς κάθε ψυχὴν νὰ προσφέρῃ μελωδίαν ἢ κατ' ἐναντιότητα, ἢ καθ' ὁμοιότητα (§. 446.)· καὶ οὕτως ἀποκαλυπτόμενον τὸ ζυγνύμενον ἤθος, διὰ πειθοῦς βελτιοῖ τὸτο (β). Καὶ ἐὰν μὲν εἶναι τὸ ἤθος ἀγενὲς ἢ σκληρόν, φέρει αὐτὸ διὰ μεσότητος εἰς τὸ ἐναντίον· ἐὰν δὲ εἶναι τὸ ἤθος εὐγενὲς καὶ μαλακόν, ἀξάνει αὐτὸ εἰς τὸ σύμμετρον δι' ὁμοιότητος. Καὶ ἐὰν μὲν εἶναι τὸ ἤθος φανερόν· εἶναι χρεῖα τῆ πρόποτος ἤχου καὶ μέλους· ἐὰν δὲ εἶναι ἀφανέροτον καὶ δυσκολογνώριστον, πρῶτον φέρει εἰς αὐτὸ τὴν τυχοῦσαν μελωδίαν. Καὶ ἐὰν μὲν εὐχαριστῆται εἰς αὐτήν, εἰς αὐτήν καὶ ὁ μελοποιὸς διατρέβει· ἐὰν δὲ

διὰ τὴν διδασχὴν διὰ τῆς Μουσικῆς τὴν ἐγκράτειαν τῶν παθῶν εἰς αὐτήν. Ὁ δὲ Φίλιμος, ὁ ἀδελφὸς τούτου τῆ μεσικῆ, ὅστις διωρισθὴν νὰ μὲνῃ κοντὰ εἰς τὴν Πηγελοπὴν, ἀπὸ ἀλλήλα γὰρ με εὐτυχῆ καὶ ἀγαθὴν ἐκβασιν, κερδίσας τὴν σπηραϊάντου με τὴν ἄγνοιαν τῶν ἐρασιῶν ἐκείνης.

α) Τὶ δαί; ἄρ' ἔ γυμναστικῆ καὶ Μουσικῆ, μαθήμασί τε ὅσοις προσήκει, τέτοις ἐν ἅπασιν τετραῦθαι; Πλάτων.

β) Ὑπόκειται δ' αὐτῆ (τῆ ψυχῆ) θεωρεῖν τὴν ἐν τούτοις διπλὴν, ἀσθενότητά τε φημί καὶ θηλότητα... Οὕτως ἐν μὲν ἀσθενεῖ θῆλος ἐπιτρέχει μορφή· ἐν δὲ γυναιξίν ἀνδρείον εἶδος, ὃ καὶ τὸ ἤθος ὅμοιον τεκμαιρόμεθα. Προσέει καὶ ἄνδρες μὲν ἀγένειοι, καὶ γενειάσκασι γυναικες. Καὶ τις ἀσθενὴν ἔβλεπεν ἄγρον, καὶ γυναικὲς γοργὸν προσεῖδον ὥστε καὶ τῶν ἡθῶν ἕκαστα θηρασεις ἕκαστα σονοῦά. Ἀριστειδ.

„ Μουσικὴ δὲ ἐναργέστατα πείθει τοιοῦτοις γὰρ ποιῆται τὴν μίμησιν, οἷς καὶ τὰς πράξεις αὐτὰς ἐπ' ἀληθείας ἀποτελεῖσθαι συμβαίνει. Ἐν γὰρ τοῖς γινόμενοις, βελῆς μὲν καθηγουμένης, ἐπομένως δὲ λόγον, μετὰ δὲ ταῦτα τῆς πράξεως ἀποτελουμένης, ἐνοσίαις μὲν ψυχῆς ἡθῆ μιμεῖται καὶ πάθη· λόγους δὲ ἁρμονίους καὶ φωνὰς πλάσσει· πράξιν δὲ ὀρθοῦς καὶ κινήσεις σώματος... Τὶ δὲ θαναμάζομεν, εἰ συνέβη τὰς παλαιὰς πλείστον ἐπιπρόθεσιν πεποιθῆσθαι διὰ Μουσικῆς; “

δυσαρεστήται καὶ μένη τὸ ἦθος ἀκίνητον, ποιῆ μεταβολὴν ταύτης τῆς μελωδίας εἰς ἄλλην· διότι ἐκεῖνος ὅστις ἀηδιάζει τὸ τοῖστον μέλος, ἴσως νοστιμευθῆ τὸ ἐναντίον.

§. 451. Διὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν τῆ ὁυθμοῦ, ὅταν γνωρισθῆ ἡ αἰτία τῆ ἐπικρατέντος πάθους, ὁ μελοποιὸς δύναται νὰ διορίζη τοὺς τρόπους τῆς ἀσκήσεως κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆ Πλάτωνος. Τοὺς μὲν ἀμβλεῖς, νωθροὺς, καὶ ἀθύμους νὰ ἀνατρέφῃ μὲ ὁυθμοὺς τοὺς ὀρθοῦς, καὶ μὲ μελωδίας ἰσχυρῶς κινῶσας τὴν ψυχὴν, καὶ μὲ ἕτερα τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα τοὺς δὲ θυμικωτέροισι καὶ μαγικωτέροισι αἰτιότηας, μὲ τὰ ἐναντία. Οὕτως ὁ Πυθαγόρας ἰδὼν νεανίαν ἐκμανέντα, καὶ ἐτοιμασθέντα νὰ πυρπολήσῃ τὴν δικίαν τῆς ἀπίστου ἐρωμένης του, προσέταξε τὸν Μισοκλὸν, νὰ μεταβάλλῃ τὸ μέτρον τῶν στίχων, καὶ νὰ μελωδίῃ κατὰ τὸν Σπονδεῖον καὶ εὐθὺς τὸ σοβαρὸν τῆς Μουσικῆς κατεπράυνε τὰς ταραχὰς τοῦ καταφρονηθέντος ἐρασιῆ (α). Τοὺς δὲ ἀσθενῶς ἔχοντας πρέπει νὰ ἀποστρέφωμεν ἀπὸ τὸ νὰ συλλογίζονται ἀδιακόπως διὰ τὴν κατάστασίν των, εὐρίσκοντες εὐάρεστα μέλη εἰς αὐτοὺς, καὶ ὁυθμὸς ἀνήκοντας εἰς τὴν διάθεσιν ἐκείνων. Ἐπειδὴ ἡ συλλογὴ βαρύνει τὸ αἰσθητήριον τῶν νεύρων, καθυποβάλλουσα αὐτὸ εἰς τὴν κατανόησιν τῶν πόνων καὶ ἀποκαθιστᾷ τὴν μὲν κακοπάθειαν, ταρακτικωτέραν τὰς δὲ θλίψεις, ἀφορητοτέρας. Λοιπὸν ὁ Μουσικὸς ἄς προσέχη νὰ ὀλιγοστεύῃ καὶ νὰ διαλύῃ τοὺς πόνους τῶν ἀσθενῶν, μὲ τὸ νὰ προλαμβάνῃ τὰ θανατηφόρα συμπτώματα, καὶ μὲ τὸ νὰ ἀντεισάγῃ τὰς ἐπι σωτηρίαν ἐλπίδας.

α) Ἐξέδη τῆτο εἰς τὰ λεξικά τῶν ἐπιστημῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Περὶ Ἀρμονίας.

§. 452.

Η ὀνομαζομένη Ἀρμονικὴ πραγματεία, εἶναι κατὰ τὸν Ἀριστόξενον μία ἀπὸ τὰς ἰδέας, εἰς ἃς διαιρεῖται ἡ περὶ μέλους ἐπιστήμη. Αὐτὴ ἡ ἀρμονικὴ ἔχει δόναμιν στοιχειώδη, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὴν Ἀρμονικὴν οἱ παλαιοὶ ἔδιδον τὰ πρωτεῖα τῆς τάξεως, ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς ἰδέας. Εἶναι δὲ ἡ ἀρμονικὴ, ἐπιστήμη θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ τῆς φύσεως τοῦ ἡρμωσμένου. Ἠρμωσμένον δὲ λέγει ὁ Εὐκλείδης, τὸ ἐκ φθόγγων καὶ διαστημάτων, ποιὰν τάξιν ἐχούτων, συγκείμενον. Ὡστε ἡρμωσμένον εἶη ἂν τὸ Πεντάχορδον σύστημα, τὸ Τετράχορδον, καὶ τὸ Τρίχορδον καθ' ἡμᾶς· τὸ δὲ ἐκ τούτων σύνθετον ἦτοι τὸ Ὀκτάχορδον ἐλέγετο Ἀρμονία.

§. 453. Ἀρμονία λοιπὸν εἶναι, καθὼς λέγει καὶ ὁ Εὐκλείδης, σύνταξις συστημάτων. Λέγεται δὲ ἀρμονία, διότι ἡρμώσθη ἀπὸ δύο συμφωνίας, τὴν τε διὰ τεσσάρων καὶ τὴν τε διὰ πέντε.

„ Ἀρμονίαν ἐκάλουν οἱ παλαιότατοι τὴν Διαπασῶν,
 „ ὅτι πρωτίστη ἐκ συμφωνιῶν συμφωνία ἡρμώσθη.
 „ Συλλαβὴν δὲ τὴν διὰ τεσσάρων· πρώτη γὰρ σύ-
 „ λληψις φθόγγων συμφώνων. Διοξείαν δὲ, τὴν
 „ διὰ πέντε· συνεχῆς γὰρ τῇ πρωτογενεῖ τῇ διὰ τε-
 „ σσάρων ἐστὶν ἡ διὰ πέντε, ἐπὶ τὸ ὀξύ προχωρεῖ-
 „ σα. Σύστημα δὲ ἀμφοτέρων συλλαβῆς καὶ διοξεί-
 „ ας, ἡ Διαπασῶν (α).“

§. 454. Συμφωνίας κατεδείξαμεν (§. 57.) τέσσα-

α) Νικόμ. Γερασ. Πυθαγορ.

ρας· τὴν διαπασῶν, τὴν διὰ πέντε, τὴν διὰ τεσσάρων, καὶ τὴν διὰ τριῶν. Ἀπὸ αὐτὰς λοιπὸν ἡ μὲν διαπασῶν εἶναι ἡ ἐντελερέσα, καὶ εἰς τὰς ἀκοὰς εὐαρεστοτέρα· διὰ τῆτο καὶ τὸ Διαπασῶν σύστημα προτιμᾶται, καὶ μόνον εἶναι εἰς χρῆσιν παρὰ τοῖς Μουσικοῖς Εὐρωπαϊοῖς τε καὶ Ὀθωμανοῖς· οἵ τινες κατὰ τοῦτο μόνον τογίζουσι τὰ Μουσικά των ὄργανα. Ἡ δὲ διὰ πέντε συμφωνία εἶναι ὀλιγώτερον ἀρεστή, πλὴν ἀξιωματικὴ καὶ μεγαλοπρεπής. Διὰ τῆτο καὶ ὁ Τροχὸς ἐφάνη ἀρμονιώτερος καὶ χρησιμώτερος εἰς τοὺς πατέρας τῆς ἡμετέρας ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς διὰ τὰς περισσοτέρας Ψαλμωδίας. Ἡ δὲ διὰ τριῶν εἶναι παρ' ἡμῖν μετρίως ἀρεστή, δι' ἧς μάλιστα περιφίνεται ὁ δεῦτερος ἦχος· τὸν ἔσχατον δὲ τόπον τῆς ἀρεσκείας ἐπέχει ἡ διὰ τεσσάρων.

§. 455. Ἀρμονίαν δὲ λέγουσιν ἔτι καὶ τὸ τέλειον μέλος (§. 4.)· καὶ τὸ ἑναρμόνιον γένος (§. 258.), καθὼς γίνεται δῆλον ἀπὸ τὸν Ἀριστόξενον λέγοντα·
 „ Τὲς μὲν οὖν ἔμπροσθεν ἀρμονικούς εἶναι, βέλ-
 „ λεσθαι μόνον· αὐτῆς γὰρ τῆς ἀρμονίας ἤπτοντο μόνον·
 „ τῶν δ' ἄλλων γενῶν οὐδεμίαν πώποτε ἔνοιαν εἶχον. “

Καὶ σχεδὸν τόσον πλάτος ἔδιδον εἰς τὴν λέξιν Ἀρμονία, ὥστε ἐσήμαινε καὶ τὴν μελωδίαν, καὶ τὸν τρόπον, καὶ πᾶν τὸ ἠρμωσμένον (α), καὶ αὐτὴν τὴν Μουσικὴν. Ὅθεν ὠνόμαζον Ἀρμονικούς καὶ τὲς Μουσικούς ἀπλῶς.

§. 456. Οἱ μὲν Ἕλληνες μετεχειρίζοντο τὴν λέξιν Ἀρμονίαν εἰς ταύτας τὰς εἰρημένας σημασίας· Οἱ δὲ Εὐρωπαϊοὶ μεταχειρίζονται τὴν Ἀρμονίαν ἐπὶ τῇ ἐξῆς σημασίᾳ.

α) Πᾶν τὸ ἠρμωσμένον, ὃ συνέστηκεν ἐκ πλειόνων ἢ ἑνὸς τραχώδου, διακεῖται εἰς συναφῆντε καὶ διάκευξιν. Ἀριστόξεν. Βιβλ. Γ', 58.

Ἄρμονία εἶναι σειρά συμφωνιῶν, ἀλλήλας διαδεχομένων, καὶ ἀρεσκουσῶν τῇ ἀκοῇ (α). Καὶ καθὼς ἡ μελωδία γίνεται ἀπὸ τὴν πλοκὴν τῶν φθόγγων, οὕτω καὶ ἡ ἄρμονία περαίνεται ἀπὸ τὴν πλοκὴν τῶν συμφωνιῶν.

§. 457. Ἡ συμφωνία κατ' αὐτοὺς σύγκειται ἀπὸ φθόγγους ὄχι μόνον δύο, ὡς γὰρ κε' ἀλλὰ καὶ τρεῖς, ὡς γὰρ κε νη' καὶ τέσσαρες, γὰρ κε νη Γα' καὶ πέντε, γὰρ κε νη βου Γα'.

§. 458. Μέρη δὲ τῆς Ἄρμονίας τὰ κυριώτερα εἶναι τρία Ὑπατοιεῖς, Μεσοειδῆς, καὶ Νητοιεῖς. Ἐκαστον δὲ τούτων ὄν ὀλόκληρος μελωδία συνεοργάζεται τὸ αὐτὸ μέλος, ὅμως μὲ φθόγγους διαφόρου ποσότητος, καὶ ἐνταυτῷ συμφώνου; ἢ παραφώνους, ἰδιάζοντος εἰς αὐτὸ μόνον τὸ μέρος. Οἶον, ἐὰν ἀρχηται ἡ Ἄρμονία ἀπὸ τοὺς ἐξῆς φθόγγους, ζω δι βη, τὸ μὲν ὑπατοιεῖς κληροῦται τὸν φθόγγον βου τὸ δὲ μεσοειδῆς, τὸν δι, καὶ τὸ νητοιεῖς, τὸν ζω. Πολλάκις ὅμως ἡ ἄρμονία περιέχει καὶ περισσότερα μέρη.

§. 459. Πάλλεται δὲ ἡ Ἄρμονία παρὰ πολλῶν διότι εἰς μὲ μίαν φωνὴν δὲν δύναται νὰ ψάλλῃ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἄρμονίας. Ὅθεν ὅταν αἱ συμφωνίαι τάττωνται οὕτως, ὥστε νὰ διαδέχονται ἀλλήλας, καὶ ἕκαστος τῶν ψαλιῶν τῇ ἰδίᾳ του φωνῇ ψάλλῃ τοὺς φθόγγους, οἱ τινες τυχαίνουσιν εἰς τὸ μέρος τῆς Ἄρμονίας, ὅποιον λάχοι εἰς αὐτὸν, μεταβάντων ἀπὸ φθόγγον συμφωνίας, εἰς φθόγγον τῆς ἰπομένης, καὶ ἡ ἐξερχομένη φωνὴ παρὰ τῶν ψαλιῶν ἔτω συμμιγῆς ἀρέσκη εἰς τοὺς ἀφροαίτας, τότε ψάλλεται ἡ Ἄρμονία. Τὸ δὲ οὕτω συμπάλλειν λέγεται Συμφωνία Accompanement.

α) Εὐρίσκειται καὶ ἄλλοι πολλοὶ ὁρισμοὶ τῆς τοιμῆτος Ἄρμονίας ὅλος εἶναι καὶ ὁ ἐξῆς. Ἄρμονία εἶναι τέχνη τῆ τέχνη τὴν ἀκοὴν διὰ κράσεως πολλῶν φθόγγων, ἕμια ἀκρομένων.

§. 460. Συμφάσις δὲ δύο μεθόδους διδάσκουσι καὶ μία μὲν εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἐνεργοῦσι γενικῶς εἰς τὴν φωνητικὴν σύνθεσιν τῆς Φαλυμφάσις ἢ δὲ ἄλλη εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἐνεργοῦσι διὰ τῶν ὄργάνων. Ἡ πρώτη λοιπὸν μέθοδος, ἣτις ἦτον ἢ τῶν ἀρχαίων, θέλει κάθε φθόγγον ἐνὸς μέρους τῆς Ἀρμονίας νὰ ἀντικρούῃ κάθε φθόγγον τῶν ἄλλων μερῶν· αἱ δὲ συλλαβαὶ τῶν λέξεων τῆς μέλους δύνανται νὰ λέγονται παρὰ τῶν ψαλτῶν καὶ συγχρόνως, καὶ μὴ, κατὰ τὸ εἶδος τῆς Ἀρμονίας. Συνειθίζεται δὲ νὰ τιθῆται τὸ ἀρχικὸν μέλος ἐν τῷ μεσοειδεῖ μέρει (tenore), ἐνεργούμενον δι' ἐντελῶν συμφωνιῶν.

§. 461. Τὸ μὲν μέλος συντιθέμενον, ἀφορᾷ πρὸς μόνην τὴν τέχνην τῆς ἀκοῆς, χωρὶς παρατήρησιν κανόνων, ἢ πολλὰ ὀλίγην. Καὶ ὅ,τι μὲν ἐπιτύχοι εἰς τῆς ἀρέσκειαν, ἀκανονίστως ἐγκρίνεται· τὸ δὲ μὴ οὕτως ἔχον, ἀποδοκιμάζεται παρομοίως. Ἡ δὲ Ἀρμονία κατασκευάζεται, καταστρώνεται, καὶ γράφεται, ἀφορῶσα εἰς κανόνας, χωρὶς νὰ δοκιμάζηται παντελῶς μετὰ τὴν ἀκοήν. Καὶ ἀφ' ἧς συντεθῆ ὁὔτω, ψάλλεται καὶ εὐρίσκειται πολλάκις ἀρέσκουσα εἰς αὐτήν. Λοιπὸν ἀπὸ τὰ δύο εἶδη τῆς Μουσικῆς τὸ μὲν ἐν γίνεται ἐκ αὐτομάτου· καὶ τὸ ἄλλο, ἣρην ἢ ἁρμονία, ἐκ τέχνης. Καὶ μέλος μὲν συντίθησι καὶ ὁ πάντη ἀμύητος τῆς Μουσικῆς, καὶ ἀρέσκει περισσότερον σχεδὸν καὶ ἀπὸ τὸν ὁμόφυρον ἁρμονίαν ὅμως πράττει μόνον ὁ κατὰ ἀκριβείαν διδαχθεὶς τὸς κανόνας τῆς Μουσικῆς.

§. 462. Οἱ περὶ τῆς τοιαύτης Ἀρμονίας κανόνες εἶναι τόσον πολλοὶ, ὥστε δύνανται νὰ γεμισώσι βιβλίον ὀλόκληρον· εἶναι καὶ τόσον ἀκριβῶς ἐστηριγμένοι ἐπὶ τῶν διαστημάτων τῆς Εὐρωπαϊκῆς διατονικῆς κλίμακος, ὥστε ἐὼν ζητηθῆ νὰ εφαρμοσθῶσιν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας διατονικῆς κλίμακος, πρέπει νὰ μεταβάλλω-

σι τὰ διαζήματα αὐτῆς. Αὐτὴ δὲ πάλιν ἡ ἀρμονικὴ συνωνία ζητεῖ καὶ ἀκροατὰς, συνειθισμένους νὰ ἠδύνανται ἀπὸ αὐτὴν. Ὅθεν εἰς ἡμᾶς, οἵτινες ἔτε τὴν παραμικρὰν ἠδονὴν λαμβάνομεν ἀπὸ τὴν τοιαύτην ἀρμονικὴν συνωνίαν, ὁ περὶ ταύτης πλατύτερος λόγος εἴη ἂν περιττός· ἐπειδὴ ἔτε τὰς ἀκροατὰς εὐχαριστοῦμεν, καὶ ὅποιος διὰ περιέργειαν θέλει τὴν περὶ ταύτης ἀκριβῆ ἔρευναν, δύναται νὰ μετέλθῃ γὰμμίαν ἀπὸ τὰς βίβλους, αἱ ὁποῖαι λεπτομερῶς περὶ αὐτῆς τῆς ὕλης πραγματεύονται, καὶ νὰ εὐχαρισῆσῃ τὴν περιέργειάν τε. Ἴνα δέ σοι δείξωμεν μόνον πῶς γράφεται ἡ Ἀρμονία, ἰδὲ σοι ἐκτίθεται καὶ παράδειγμα, εἰλημμένον μὲν ἀπὸ τῶν τῷ Ἀλεξάνδρῳ Χορῶν, μεταπεφρασμένον δὲ παρὰ Χρυσάνθου.

Faux - bourdons.

Gloria patri & fili o & spiri tu i sancto

Φωξ πουρδόν.

Γλορι α πατρι ετ φι λι ο εσπι ρι του ι σακτο

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΛΦΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΥ

τῆς

ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

Τῆς Μουσικῆς, ἣν εἶπον συνέχειν τὸ πᾶν (α), εἰς ὅποιον μὲν εἶναι περιέργως ἐπιθυμία, γὰ εὖρη τὴν ἀληθεστάτην ἀρχὴν, εἰς τῆτον εἶναι ἀνάγκη γὰ ἀνατρέχει εἰς τὰς ἀρχὰς τῶν διαλέκτων ἔθλους ἐκάστω. Διότι ἐπειδὴ κάθε γλῶσσα φαίνεται ὅτι ἔχει προσφθίαν ἰ-

α) Μουσικὴν οἱ παλαιοὶ συνέχειν εἶπον τὸ πᾶν. Οὐδὲν γὰρ τῶν ὄντων συμμετρίας ἕτερο καὶ ἀναλογίας ἔστιν. Ἀλλ' ἔδὲ τι τῶν γινόμενων, μὴ μετὰ συμμετρίας καὶ ἀναλογίας τῆς πρόσθεστος γινόμενον, καλῶς ἂν ποτε γένοιτο κἄν τεχνητὸν εἶη, κἄν φυσικὸν, κἄν αἰσθήσει ληπτὸν, κἄν περὶ μόνῃ νόσιν θεωρούμενον. Ἡ δὲ Μουσικὴ αὐτοσυμμετρία τίς ἐστὶ καὶ ἀναλογία τὸ πᾶν, οἷα τῆ παντὸς ἀρμονία τεχνήτουσα. Τάγα δ' ἂν τις καὶ τὸ θεῖον αὐτὸ ἔκ ἀπεικότως ἀρμονίαν ἔαντῆ τε καὶ τῆ παντὸς ὀνομάσει, ἐν ᾧ τὸ πᾶν ἀρμολογούμενον καὶ συμβιβάζομενον, εἶτε καὶ ὡς ἄριστα διαφαίνεται ἔχον τοσῶτον τὴν Μουσικὴν ἡξίησαν θαύματος. Ἡς ἐν ἅπασιν ἔτω θεωρουμένης, καὶ πάντα διεπούσης καὶ κοσμέσης, καὶ ἡδονὴν μὲν τῆ αἰσθήσει, ἀρμονίαν δὲ τῆ φύσει, μακαριότητα δὲ τῆ νοήσει χαριζομένης, περὶ τῆς ἐν αἰσθήσει μουσικῆς, μᾶλλον δὲ τῆς ἐν μιᾷ τῶν αἰσθησεων τῆ ἀκοῆς θεωρουμένης, ἐν ἐπιτόμῳ διαληφόμεθα. Μαυροῦλ ὁ Ψελλός.

διαίτεραν, διὰ τῆτο κάθε ἔθνος πρέπει νὰ ἔχη καὶ ἰδιαίτεραν φωνητικὴν Μουσικὴν, ἣτις κατὰ τὴν ἀρχὴν δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ Τερωσιχόρης ἀποτελέσματα. Διὰ τῆτο καὶ πολλοὶ τῶν κριτικῶν ἱστορικῶν, ἐξετάζοντες ἔθνος ἐκάστω τὴν Διάλεκτον καὶ τὴν Μουσικὴν, ἀπορῶσιν εἰς τὸ, ποῖον ἀπὸ τὰ δύο συνέστη πρότερον, τὸ λέγειν ἢ τὸ ψάλλειν. Διότι λέγουσιν, ἦτον καιρὸς ὁπότε παρὰ τοῖς Ἕλλησι τὸ λέγειν ἦτον ψάλλειν, καὶ τὸ ψάλλειν λέγειν. Ἄρα ἡ τοιαύτη περιέργεια κατανατᾷ εἰς ἰδέας μυθῶδεις, καὶ ἐμπίπτει περισσότερον εἰς παχύτατα ψεύδη, παρὰ εἰς ψηλαφητὰς ἀληθείας.

2. Ὅποιος ὅμως εὐχαριστεῖται εἰς τὸ νὰ ἰχνηλατῆ τὸ πιθανὸν περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς Μουσικῆς, καὶ ὡς ἐπιτήδειος κνηγὸς νὰ ἐπιτρέχη μὲ σκέψιν ἀκριβῆ καὶ φιλόσοφον ἔρευναν εἰς τὰ σωζόμενα περὶ αὐτῆς ἀπομνημονεύματα τῶν ἱστορικῶν, καὶ ἔτω νὰ ζητῆ τὸ σκοπέμενον, εἰς τῆτον δὴ καὶ αὕτη μὲν ἡ Βίβλος ἐπαγγέλλεται, ὅτι δύναται νὰ δώσῃ ὀλίγην τινα καὶ ἀμυδρὰν ἰδέαν, καὶ ὁ Πλάταρχος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, καὶ τῶν λοιπῶν ἐθνῶν· ἐξαιρέτως δὲ ἡ Ἁγία Γραφή, ἀφ' ἧς καὶ ἀρχόμεθα.

3. Πρὸ τῆ Κατακλυσμῆ παραδίδωσιν ἡμῖν ἡ Ἁγία Γραφή, ὅτι ὁ Ἰσβᾶλ ἐπενόησε ψαλτήριον καὶ κιθάραν (α). Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν ἐπὶ τῆ Ἰακώβ, φαίνεται, ὅτι φιλοτίμως ἡ Μουσικὴ καὶ ἐπιμελῶς ἐνηργεῖτο. Διότι ὅταν ὁ Ἰακώβ ἔφυγε κρυφίως ἀπὸ τὸν Λάβαν, ἔτος παραπονέμενος διὰ μίαν τοιαύτην φυγὴν, λέγει „ Εἰ ἀνήγγειλάς μοι, ἔξα- „ πέστειλα ἂν σε μετ' εὐφροσύνης καὶ μετὰ μουσικῶν „ τυμπάνων καὶ κιθάρας (β). “

4. Ὁ δὲ Μωϋσῆς κοντὰ εἰς τὰς ἄλλας του παιδεί-

α) Γενέσ. Καφάλ. 4, 21. -- β) Αὐτόθι Καφάλ. 11, 27.

ας, ἐπαιδεύθη καὶ τὴν Μουσικὴν, καὶ κατέσχευάσε
καὶ μουσικὰ ὄργανα. „ Εὗρεν ὁ Μωϋσῆς καὶ Βυκά-
„ νης τρόπον ἐξ ἀργυρίου ποιησάμενος· ἐστὶ δὲ τοιαύ-
„ τη μῆκος μὲν ἔχει πηχναῖον ὀλίγω λείπον· στενὴ
„ δὲ ἐστὶ σύριγξ, ἀλλὰ βραχὺ παχύτερα. Περιέχ-
„ σα δὲ εὖρος ἀρχῆν ἐπὶ τῷ στόματι πρὸς ὑποδο-
„ χὴν πνεύματος, εἰς κώδα ταῖς σάλπιγξι παραπλη-
„ σίας τελῶν. Ἀσῶστρα κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶσ-
„ σαν καλεῖται (α). “ Ἰησαν δὲ καὶ Δεββῶρα καὶ
Βαράκ (β).

Ὁ δὲ Δαβὶδ, εἶναι βέβαιον, ὅτι ἐξηρημάτισεν
ἀπὸ τῆς ἰκανοτάτης μουσικῆς, δυνάμενος νὰ τραγγᾷ
τῆς ὠρίμου καρπῆς τῆς Μουσικῆς· ἐπειδὴ δὲ αὐτῆς
πολλάκις θεράπευε τὸν Σαοὺλ ἀπὸ τὴν περιοδικὴν
του μανίαν.

„ Καὶ ἐγεννήθη ἐν τῷ εἶναι πνεῦμα πονηρὸν ἐπὶ
„ Σαοὺλ, καὶ ἐλάμβανε Δαβὶδ τὴν κιννύραν, καὶ
„ ἔψαλλεν ἐν χειρὶ αὐτῆ, καὶ ἀνέπνευχε Σαοὺλ. Καὶ
„ ἀγαθὸν ἦν αὐτῷ. Καὶ ἀφίστατο ἀπ’ αὐτῆ τὸ πνεῦ-
„ μα τὸ πονηρὸν (γ). “

Βασιλεύσας δὲ, ὅταν συνεκρότησεν ἐν συνάθρο-
σμα μουσικῶν, ἕως διώρισε νὰ ψάλλωσι, μεταχειρι-
ζόμενοι τὰ ὄργανα, ἐν ᾧ ἀνεβίβαζε τὴν Κιβωτὸν
τῆ Θεῶ, συγκατέταξε μὲ αὐτῆς καὶ τὸν ἑαυτὸν του.
„ Καὶ Δαβὶδ καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ παίζοντες ἐνώπιον
„ Κυρίου ἐν ὄργανοις ἡρμουςμένοις, ἐν ἰσχύϊ, καὶ
„ ἐν ᾠδαῖς, καὶ ἐν κιννύραις, καὶ ἐν νάβλοις, καὶ

α) Ἰώσηπος, καὶ Ἀρθ. Κεφάλ. Α, 1.— β) Κριτῶν. Κε-
φάλ. Δ’.

γ) Ὁ Θεοδώρητος λέγει, ὅτι τὸ τὸν Δαβὶδ θεραπεύειν διὰ
Μουσικῆς ἔκ τῆ φυσικῶν, ἀλλ’ ὑπὲρ φύσιν· ὁ γὰρ Δαβὶδ
ἐδέδεκτο τὴν χάριν τῆ Θεοῦ πνεύματος. Τέτον τοίνυν διὰ
τῆ Δαβὶδ ἐνεργῆντος, τὸ παμπόνηρον ἠσύχαζε πνεῦμα, καὶ
τὸ τῆς λύρας μέλος βέλος κατὰ τῶν δαιμόνων ἐπέμπετο.
Σειρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων.

„ ἐν τυμπάνοις, καὶ ἐν κυμβάλοις, καὶ ἐν αὐλοῖς (α).“

Ὁ Δαβὶδ καὶ οἱ λοιποὶ συνέγραψαν στίχους, καὶ περιετίθεισαν εἰς αὐτὰς μέλη, καὶ τοὺς ἔψαλλον ἐν τῷ ναῷ τῆ Θεᾶ ἐκ στόματος, μαζῆ μὲ διάφορα μουσικὰ ὄργανα, πρὸς δόξαν Θεᾶ, Θυσίαν αἰνέσεως καὶ ἀλλαλαγμῶν ὀνομάζοντες αὐτὰς. Διότι νομίζοντες τὴν Μουσικὴν πολυτιμώτατον καὶ τιμαλφρέστατον πρᾶγμα, δι' αὐτῆς ἐθυσίαζον τῷ Θεῷ τοὺς δὲ τοιοῦτους στίχους ὠνόμαζον Ψαλμοὺς.

6. Κατὰ τούτους τὰς χρόνους ἤκμασε καὶ ὁ Ἀσάφ υἱὸς Βαραχίθ, Λευΐτης, καὶ ψάλλτης εἰς τὸν οἶκον τῆ Θεᾶ ὅς τις Ἀσάφ εἶχε καὶ τὰς υἱὰς τὴν ψάλλοντας ἐν τῷ ναῷ τῆ Θεᾶ. Καὶ ὅσοι ψαλμοὶ ἐπιγράφονται εἰς τὸ ὄνομα τῆ Ἀσάφ, ἔτσι συνεγράφησαν μὲν ὑπὸ τῆ Δαβὶδ, ἐδίδοντο δὲ τῷ Ἀσάφ, διὰ τὰ τὰς ψάλλη.

7. Ὑπῆρξαν ψαλμῶδοι καὶ δύο Αἰμάν ὧν ὁ μὲν ἦν υἱὸς Ἰωήλ ὁ δὲ υἱὸς Αἰθάμ. Οὗτος ὁ Αἰμάν εἶχεν υἱὰς δεκατέσσαρας, τοὺς ὁποῖους μετεχειρίζετο εἰς τὸ νὰ ψάλλωσι μαζῆτου οἱ αὐτοὶ δὲ ἦσαν καὶ Λευῖται, καὶ ἔψαλλον ἐν κυμβάλοις, καὶ κινύραις, καὶ ἄλλοις μουσικοῖς ὄργανοις (β).

8. Ὁ δὲ Σολομὼν κατὰ τὴν Γραφὴν σοφισθεὶς ὑπὲρ Γαϊθὰν τὸν Ἰσραηλίτην, Ἡμὰν, καὶ τὸν Χαλχὰλ καὶ τὸν Δαρδὰ, υἱὰς Αἰθάμ, ἐλάλησε τρισχιλίας παραβολὰς, καὶ ἦσαν ὧδοὶ αὐτῶ πεντακισχι-

α) Βασιλ. Β'. Κεφάλ. 5', 5.

β) Ψαλμῶδοι δὲ πρὸς οἷς ἐθυσίαζοντο καὶ ἄλλοις, ἐχορηγῆσαν καὶ ἔτσι διὰ κινύρας, καὶ ναύλας καὶ κυμβάλων τὰ τῆ Θεᾶ θυσιαστικά μελωδῶντες. Ἦν δὲ τῷ μὲν Αἰθάμ πρόγονος ὁ Μαρὶ, ὅς καὶ εἰς ἀρίθμησιν τῶν παιδωντῶ Λευῖ τρίτην ἀνεπλήρου τάξιν. Ὁ δὲ Αἰμάν παῖς μὲν ἦν Ἰωήλ, υἱὸς δὲ τῆ προφήτου Σαμωνήλ ὃν τὰ λόγια εἰς τὴν Κορὴ συνάπτει συγγένειαν. Ἀνεψιῶδοι δὲ Μωσείως τῶ νομοθέτου οἱ περὶ Κορὴ ὥστε καὶ τῷ Αἰμάν ἐκεῖθεν ἡ σωμιατικὴ ἀποδοχὴ τῆ γένους. Φωτίος.

λαι. Καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ παρ' Ἑβραίοις ἐμισούρησαν. Ἐπειδὴ δὲ πρόκειται νὰ ἀναφέρωμεν διὰ τὸ σύντομον μόνους τὲς ἐπισημοτέρους, περὶ ἐκείνων ἔδὲν λέγομεν ὥστε ἀπὸ μὲν τῆς Ἁγίας Γραφῆς ταῦτα συναγομεν περὶ ταύτης τῆς ὕλης ὡς ἐπισημότερα. Ζαχαρίας.

9. Οἱ δὲ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ἔχοντες μεγάλην ἔφεσιν εἰς κάθε εἶδος φιλοσοφίας, οὐδὲ τὴν τῆς Μουσικῆς γνῶσιν ἠθέλησαν νὰ τάξωσιν ἔξω τῆς χωρείας τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων· ἀλλὰ καὶ Πυθαγόροι, καὶ Πλάτωνες, καὶ Ἀριστοτέλεις, καὶ διὰ νὰ εἶπω, ὅλοι σχεδὸν, ὅσοι μετέσχον φιλοσοφίας, ἐτίμων αὐτὴν καὶ ἐπρέσβευον ὡς θεόδοτον, καθὼς ἀπὸ διαφόρων ἱστορικῶν πληροφοροῦμεθα (α), καὶ διδασκόμενοι καὶ διδάσκοντες αὐτὴν, πολλὰ περὶ αὐτῆς ἀνερευνῶντες συνέγραφον·

α) Ἡ γῆν Μουσικὴ Θεῶν μὲν εἶναι δῶρον ὁμολογεῖται. Πλάτωνος ἐκ Πλάτωνος περὶ Λειτουργίας, Τόμ. 5. σελ. 638. Ὅρα καὶ Ἀθήναιον Βιβλ. 13. σελ. 624.

Ὁδὸν παραληπτέον τὴν Μουσικὴν ἐπὶ ἀπάτῃ καὶ γοητείᾳ παρεσιῆχθαι τοῖς ἀνθρώποις· ἔδὲ τὲς παλαιὰς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων, ἀλλὸν καὶ ἠθρῆν εἰς τὸν πόλεμον ἀντισάλπιγγος εἰκὴ νομιστέον εἰσαγαγεῖν· ἔδὲ τὲς πρώτους Ἀρκάδων εἰς τὴν ὅλην πολιτείαν τὴν Μουσικὴν παραλαβεῖν, ὥστε μὴ μόνον ἐν παισὶν, ἀλλὰ καὶ ἐν νεανίσκοις γενομένοις ἕως τριάκοντα ἐτῶν, καὶ ἀνάγκην σύντροφον ποιεῖν αὐτὴν, τἄλλα τοῖς βίοις ὄντας ἀδύνητοτάτους. Παρὰ γῆν Ἀρκάδων οἱ παῖδες ἄδειν ἐθίζονται ἐκ νηπίου κατὰ νόμον τὲς ὕμνους καὶ παιᾶνας, οἷς ἕκαστοὶ κατὰ τὰ πατέρα τὲς ἐπιχωρίους Θεῶν καὶ Θεῶν ὕμνοι. Μετὰ δὲ ταῦτα τὲς Τιμοθέου καὶ Φιλοξένου νόμους μανθάνοντες, χορεύουσι κατὰ ἐνιαυτὸν τοῖς Διονυσιακοῖς ἀγῶσι ἐν τοῖς θεάτροις. Οἱ μὲν ἐν παιδῶν τὲς παιδικῶν ἀγῶνας, οἱ δὲ νεανίσκοι τὲς τῶν ἀνδρῶν. Καὶ παρ' ὅλον δὲ τὸν βίον ἐν ταῖς συνομοσῆσιν ταῖς κοιναῖς ἢ διὰ τῶν ἐπεισοδίων ἀχροαμάτων, ὡς διὰ τῶν ἀνὰ μέρος ἄδειν ἀλλήλοις προστάττοντες. Καὶ τῶν μὲν ἄλλων μαθημάτων ἀρηθρήναί τι μὴ εἶδέναι ἔδὲν αὐτοῖς ἀσχερόν ἐστι· τὸ δὲ ἄδειν ἀποτρέβεσθαι, ἀσχερόν παρ' αὐτοῖς νομίζεται. Ἀθήν. Λεῖπρος.

„ Τῶν τε γὰρ Πλατωνικῶν οἱ πλεῖστοι , καὶ τῶν
 „ ἀπὸ περιπάτου φιλοσόφων οἱ ἀριστοί , περὶ τε τῆς
 „ ἀρχαίας Μουσικῆς συντάξαι ἐσπούδασαν , καὶ περὶ
 „ τῆς αὐτῆς γεγενημένης παραφθορᾶς ἄλλα καὶ γρα-
 „ μματικῶν καὶ ἀρμονικῶν οἱ ἐπ' ἄκρον παιδείας
 „ ἐλληλακότες , πολλὴν σπουδὴν περὶ τούτου πεποίη-
 „ ται (α). “

10. Ἡ λέξις Μουσικὴ κατὰ τὰ ἀπομνημονεύματα τῶν ποιητῶν καὶ φιλοσόφων ἀπὸ τῆς Μῆσα παραγομένη παραπέμπει τὸν περιεργον εἰς τὰς μυθολογουμένας , ἢ μᾶλλον ἑλληγορουμένας Μούσας , ὅταν ἐξετάζη περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ προόδου τῆς Μουσικῆς. Αἱ Μοῦσαι λοιπὸν κατ' ἀρχὰς ἐλέγοντο τρεῖς. Μελέτη , Μνημοσύνη , καὶ Ὠδή. Καὶ διὰ μὲν τῆς Μελέτης ἀλληγορεῖται κατὰ τὴν ἡθικὴν ὁ στοχασμὸς , τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἔχη τις εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ διὰ δὲ τῆς Μνημοσύνης , ἢ ἐνθύμησις , ἣτις διαωνίζει τὰς λαμπρὰς πράξεις· καὶ διὰ τῆς Ὠδῆς , τὸ μέλος , τὸ ὁποῖον συντροφεύει τὴν διήγησιν αὐτῶν. Ἀπὸ δὲ τῆς Μουσικῆς ἀποδίδεται εἰς τὰς τρεῖς Μῆσας ἢ εὐρεῖσις τῶν τριῶν Μουσικῶν τόνων ἡγουν τῆς Ἀδρῆ , τῆς Ἰσχνῆ , καὶ τῆς Μῆσου· τῆς Βαρῆος , τοῦ Ὄξῆος , καὶ τῆς Ἰσον· τῆς Δωρίου , καὶ Λυδίου , καὶ Φρυγίης· τῆς Μείζονος , Ἐλαχίστης , καὶ Ἐλάσσονος. Κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν τριῶν Μουσῶν ἐφεῦρε , λέγουσιν , ὁ Πυθαγόρας τὰ τρία μέρη τῆς ἐν Μουσικῇ ποσότητος· Ὑπατιδεῖς , Νητοιδεῖς , καὶ Μεσοειδεῖς. Ἐνιαῦθα θετέον καὶ τὴν διὰ τριῶν συμφωνίαν. Κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον , λέγει συγγραφεὺς τις μεταγενέστερος (β) ἐφεῦρε καὶ ὁ Πτολεμαῖος τοὺς τρεῖς χαρακτῆρας τῆς Μουσικῆς· τὸ Ἰσον , τὸ Ὀλίγον , καὶ τὴν Ἀπόστροφον.

α) Πλάταρχος ἐν τῷ περὶ Μουσικῆς Διαλόγῳ.
 β) Ἐγχειρίδιον Ἰωάννου τῆς Λαμιασκηνῆ.

11. Τινές δὲ παραδίδουσι τὰς Μῆσας τέσσαρας ἕτεροι, πέντε καὶ ἄλλοι, ἑπτὰ. Καὶ εἰς μὲν τὰς τέσσαρας ἀποδίδουσι τὴν εὔρεσιν τῆς διὰ τεσσάρων συμφωνίας, τῆ Τετραχόρδου συστήματος, καὶ τῶν μονοσυλλάβων τεσσάρων φθόγγων, τε καὶ τῆς εἰς δὲ τὰς πέντε, τὴν εὔρεσιν τῆς διὰ πέντε συμφωνίας, καὶ τῆ Πενταχόρδου συστήματος· εἰς δὲ τὰς ἑπτὰ, τὴν εὔρεσιν τῆς ἑπταχόρδου λύρας, τῆ Διαπασῶν συστήματος, τῶν ἑπτὰ αὐτῆ διαστημάτων. Κατὰ τῆτον δὲ τὸν ἀριθμὸν ἐφευρέθησαν καὶ ἑπτὰ στοιχειώδεις χαρακτῆρες, οἳ ὄν εἶναι δυνατὸν, λέγουσι, νὰ γράφηται τὸ ποσὸν τῆς μελωδίας ἀσφαλῶς. Ὅπου ἂν προστεθῶσι, τὸ Γοργὸν καὶ ἡ Ἀπλῆ, γράφεται καὶ τὸ ποιόν (α).

12. Ὅθεν ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Ἡσίοδος (β) παραδίδουσι τὰς Μῆσας ἑννέα, θυγατέρας τῆ Διὸς καὶ τῆς Μνημοσύνης. Αὐτὰ εἰς τὸν Ἑλικῶνα (γ) ἄλλην φροντίδα δὲν εἶχον, εἰμὴ νὰ ψάλλωσι καὶ νὰ χορεύωσι μετὰ πολλῆς χάριτος καὶ ἡδονῆς, καὶ νὰ ὑμνῶσι τὰ κατορθώματα τῶν Θεῶν, καὶ τῆ πατρὸς αὐτῶν Διὸς. Συνάδουσαι δὲ μίαν ἁρμονίαν μὲ τὰς ἡδυτάτας αὐτῶν φωνὰς, ἐχόρευον ἐκεῖ περὶ τὸν βωμὸν τοῦ Διὸς, ἐχούσαι ἀρχηγὸν τῆς χορείας τὸν Ἀπόλλωνα, ὅς τις εἰς τὸ μέσον ἰστάμενος, ἐκρούε τὴν λύραν τῆ καὶ δι' αὐτὸ καὶ Μωσηγεῖτης ἐπωνομάζετο (δ). Ἐκ-

α) Γαβριὴλ Ἱερομόναχος. -- β) Ἐν ἔμνῳ εἰς Ἀπόλλωνα. -- γ) Ἐν Θεογονίᾳ.

δ) Αἱ Μῆσαι βασιλεύουσιν ἐπὶ τῆ Ἑλικῶνος, ὅστις εἶναι ὄρος τῆς Βοιωτίας. Φαίνεται δὲ ὅτι οἱ πρῶτοι ποιηταὶ ἐκπληττόμενοι τὴν ὠραίατητα τῆς φύσεως, κατήντησαν νὰ χρειασθῶσι τὸ νὰ ἐπικαλῶνται τὰς νέμφαστων δάσεων, τῶν βενῶν, τῶν βρύσεων, κτλ. Καὶ ἐπεικόντες τῇ ἡδονῇ τῆς ἀλληγορίας, τῆς τότε γενικῆς ἐπικρατήσεως, ἐσημείωσαν τὰς Μῆσας δι' ὀνομάτων σχετικῶν εἰς τὴν ἐπιθρόνην, ἣν αὐταὶ ἐδύναντο νὰ ἔχωσιν ἐπὶ τῶν καρπῶν τῆ πνεύματος. Αὐταὶ ὅμως αἱ ἰδέαι ἐγέννησαν εἰς ἓνα βάρβαρον τόπον, οἷος ἦν ἡ Θρά-

τὸς δὲ τῆς φροντίδος τῆ ψάλλειν καὶ χορεύειν, ἐκάστη ἐφευρέτι, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ ἐφώρρευεν (α). Ἡ μὲν Κλειῶ ἤρε τὴν Ἱστορίαν, καὶ εἶχε τὴν ἐπιστασίαν τῆς. ἡ δὲ Θάλεια, τὴν Φυτουργίαν· ἡ δὲ Εὐτέρπη, Ἀὐλὸς· ἡ δὲ Μελπομένη, Ὠδὴν· ἡ δὲ Τερψιχόρη, Χορείαν· ἡ δὲ Ἐρατώ, Γαμικὰ καὶ Ὀρχησιν· ἡ δὲ Πολύμνια, Γεωργίαν· ἡ δὲ Οὐρανία, Ἀστρολογίαν καὶ ἡ Καλλιόπη, Ποίησιν (β). Ἀπὸ τῆ πρωτίστου λοιπὸν καὶ κυρίως ἔργου τῶν ἐννέα Μῦσῶν ὠνομάσθη τὸ ψάλλειν Μουσική.

13. Τὸ μὲν ὄνομα ἐντεῦθεν ἔλαβεν ἡ Μουσική. Τίς δὲ ὁ πρῶτος αὐτῆς ἐφευρετής; Ἀπὸ μὲν τὰς Θεοῦς ἄλλοι θέλουσιν εὑρετὴν τὸν Ἀπόλλωνα (γ), καὶ ἄλλοι τὴν Ἀθηναίαν (δ). Ὁ δὲ Γερασινὸς Νικόμαχος εἶπεν, ὅτι ὁ Ἐρμῆς ἐφεύρε τὴν Λύραν, καὶ κατεσκεύασεν αὐτὴν ἐπτάχορδον, καὶ παρέδωκε τὴν μάθησιν εἰς τὸν Ὀρφέα· ὁ δὲ Ὀρφεὺς ἐδίδαξε τὸν Θάμυριν καὶ τὸν Λίνον· ὁ Λίνος τὸν Ἡρακλῆν καὶ τὸν Ἀμφίωνα (ε).

κη, μεγάλα προΐοντα· διότι ἐν μέσῳ τῆς ἀμαθίας ἀνεφάνησαν εὐθὺς ἔμμοσοι ἄνδρες, Ὀρφεὺς, Λίνος, καὶ οἱ μαθηταῖων. Αἱ Μῦσαι λοιπὸν ἐτιμῆθησαν ἐκεῖ εἰς τὰ βεβῆα τῆς Πιερίας· ἐκεῖθεν δὲ ἀπλώσασαι τὰς ἐπικρατείας τῶν συνεστήθησαν κατὰ διαδοχὴν εἰς τὰ βουνὰ τοῦ Πίνδου τῆ Παρνασσῆ, τῆ Ἐλικῶνος, καὶ εἰς ὄλους τοὺς ἑρμηκῆς τόπους. Εἶπον δὲ αὐτὰς καὶ Θεὰς, καὶ Μῦσας ὡς ὁμοῦ ζῶσαι.

- α) Ἡσίοδ. ἐν Θεογ. καὶ Πίνδαρος ἐν α', Πυθίων. - β) Ἡσίοδ. αὐτόθι.
 γ) Ὁ Πλάταρχος ἐν τῷ περὶ Μουσικῆς Διαλόγῳ ἀναφέρει, ὅτι ὁ Ἡρακλείδης ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν ἐν τῇ Μουσικῇ λέγει, ὅτι πρῶτος ὁ Ἀμφίων ὁ υἱὸς τῆ Διὸς καὶ τῆς Ἀντιόπης ἐπειθόησε τὴν Κιθαρομυθίαν καὶ τὴν Κιθαρομυθίαν ποιῆσιν, καὶ ἐδίδαξεν αὐτὴν ὁ πατήρ του. Ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ὁ Ἀπόλλων ἐγένετο εὑρετής τῶν ἀπὸ τῆς μουσικῆς ἀγαθῶν. Ἡ δὲ Κόρινθα λέγει, ὅτι καὶ ἐδιδάχθη ὁ Ἀπόλλων ὑπὸ τῆς Ἀθηναίης νῦν αἰλῆ. -- δ) Ὁ αὐτὸς αὐτόθι.
 ε) Περὶ τούτων ἔρα τὸ σύγγραμμα τὸ καὶ τύποις ἐκδιδόμενον τῆ Γερασινῆ Νικόμαχου τῆ Πυθαγορικῆ.

14. Ἀπὸ δὲ τῆς ἀνθρώπους ἐποδίδουσι εἰς τὸν Ἀμφίωνα τὴν ἐφεύρεσιν τῆς παρ' Ἑλλησι Μουσικῆς (α), πρῶτον ἐπινοήσαντα τὴν Κιθαρωδίαν καὶ τὴν Κιθαρωδικὴν ποιήσιν. Ἐδίδαξε δὲ ὁ Ἀμφίων τὸν Ὀρφέα· ὁ δὲ Ὀρφεὺς τὸν Θάμυριν καὶ τὸν Λίνον· καὶ ὁ Λίνος τὸν Ἡρακλῆ, ὑφ' ἧς καὶ ἀνηρέθη. Θηβαῖος δὲ ἦν ὁ Ἀμφίων, ὃς ὅτε ἐκτίζοντο τὰ τεῖχη τῶν Θηβῶν, ἔψαλλε καὶ ἐνεψύχονε τὸς κτίστας.

15. Ὁ δὲ Ὀρφεὺς ὁ μαθητὴς μὲν τῷ Ἀμφίωνος, πατὴρ δὲ τῆς ποιήσεως, θρυλλεῖται ἑυθμοποῖος καὶ μελοποῖος τοῖστος, τῶν ὁποῖον πολλοὶ μὲν ἐμιμήθησαν, αὐτὸς δὲ φαίνεται ὅτι δὲν ἐμιμήθη κανένα. Οὗτος ἄδων ἐκίνει λίθους καὶ δένδρα· ἤγουν ἐξημέρονα τὰ θηρία, καὶ ἐποιεῖ χειροῦθαι τὸς ἀνθρώπους, οἱ τινες ἐφαίνοντο πάντη ἀκίνητοι (β) διὰ τὴν ἐπιχρατῆσαν ἀγριότητα, φέρων αὐτὸς εἰς κοινωνίαν.

16. Ἀπὸ δὲ τῆς μαθητῶς τῷ Ὀρφείῳ ὁ μὲν ἐκ Θράκης

α) Ὅρα περὶ τέτον τὸν Πλάταρχον. Ἡ δὲ ἐποχὴ καθ' ἣν ἐκτίζοντο τὰ τεῖχη τῶν Θηβῶν, ὅτε καὶ ἀπῆρχεν ὁ Ἀμφίων κατὰ τὸς κριτικὰς ἱστορικὰς, εἶναι σχεδὸν 1540 ἔτη πρὸ Χριστοῦ.

Δόξαν δ' ἔσχεν Ἀμφίων ἐπὶ Μουσικῇ, τὴν τε ὁρμονίαν τὴν Ἀυδῶν κατὰ κῆδος, τὸ Ταντάλον παρ' αὐτῶν μαθῶν, καὶ χορδὰς ἐπὶ τέσσαρασι ταῖς πρότερον τρεῖς ἀνευρών. Πανσανίας. φιλ. 720.

β) Καὶ Ὀρφεὺς ὁ ἀσκήσας κιθαρωδίαν, ὃς ἄδων ἐκίνει λίθους τε καὶ δένδρα· ἀποθανούσης δὲ Εὐρυδικῆς τῆς γυναικὸς αὐτῆς δηγθείσης ἐπὶ ὄφιος, κατήλθεν εἰς ἄδον, θέλων ἀναγαγεῖν αὐτήν· καὶ Πλουτωνῶνα ἐπεισεν ἀναπέμψαι· ὁ δὲ ὑπέσχετο τέτο ποιῆσαι, ἂν μὴ πορευόμενος Ὀρφεὺς ἐπιστραφῆ, πρὶν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῆς παραγενέσθαι· ὁ δὲ ἀπιστῶν, ἐπιστροφεὶς ἰθείασατο τὴν γυναῖκα· ἣ δὲ πάλιν ἐπέστρεψεν. Ἐῶρε δὲ Ὀρφεὺς καὶ τὰ Διονυσίου μυστήρια· καὶ τέθραται περὶ τὴν Πιερίαν, διασπασθεὶς ἐπὶ τῶν Μαικάδων. Ἀπολλοδ. περὶ Θεῶν Βιβλ. Α.

Ἡ Ἑλλὰς χρωστέει εἰς τὸν Ὀρφέα τὴν Θρησκείαν, τὴν Μουσικὴν, τὴν Ποιμαντικὴν καὶ τὰς λοιπὰς τέχνας. Ἀνθιμος Γαζῆς.

Θάμυρις ἐποίησε μελουργικῶς τὸν πόλεμον, ὅπως κατὰ τῶν Θεῶν συνέστησαν οἱ Τιτᾶνες. Αὐτὸς ἐπειδὴ καθ' ὑπερβολὴν ὑπερέβη τὰς τότε ἀνθρώπους κατὰ τὸ κάλλος, κατὰ τὴν εὐφωνίαν, καὶ κατὰ τὴν κιθαρωδίαν, ἀνθαδίασε νὰ φιλονικήσῃ περὶ Μουσικῆς καὶ μὲ τὰς Μῆσας· ὅθεν νικηθεὶς, ἐστερήθη ὀμμάτων, κιθαρωδίας, καὶ νῆ (α). Ἦν δὲ υἱὸς Φιλάμμωνος καὶ Ἀρσίας τῆς νύμφης. Ὁ δὲ χαλκιδεὺς Λίνος ἐγένετο ἀρχηγὸς τῆς Λυρικῆς Μουσικῆς, ἐφευρὼν τὴν χρῆσιν τῆς χορδῆς εἰς τὸ ὄργανον ἀντὶ τοῦ Λίνου. Πρῶτος ἔφερε γράμματα εἰς τὰς Ἑλλήνας· ἐδίδασκε καὶ τὸν Ἡρακλῆ, καὶ ἐτάφη ἐν Θήβαις. Ἐτιμᾶτο δὲ παρὰ τῶν ποιητῶν μὲ θρηνώδεις ἀπαρχάς· εἰς ὃν εἶναι καὶ τοιοῦτον ἐπίγραμμα.

- „ὦ Λίνε πάντα Θεοῖς τιμημένε· σοὶ γὰρ ἔδωκαν
 „Ἀθάνατοι πρῶτον μέλος ἀνθρώποισιν ἀείδειν
 „Ἐν ποδὶ δεξιτερῷ· Μῆσαι δὲ σε θρήνεον αὐταί,
 „Μυρόμεναι μολπῆσιν, ἐπεὶ λίπες ἡλίου αὐγὰς.“
 Ὁ δὲ Ἡσίοδος εἶπε περὶ αὐτοῦ τὰς ἐξῆς εἰρήνας.
 „Οὐρανίη δ' ἄρ' ἔτιχτε Λίνον πολυήρατον υἱόν.
 „Ὅν δὴ, ὅσοι βροτοὶ εἰσιν αἰοιοὶ καὶ κιθαρισταί,
 „Πάντες μὲν θρηνεῖσιν ἐν εἰλαπίνοισι, ἠδὲ χοροῦσιν.
 „Ἀρχόμενοι δὲ Λίνον, καὶ λήγοντες λαλοῦσιν (β).“
 17. Ὁ δὲ Ὑαγνίς ἐφεῦρεν Αὐλὸν, καὶ τὴν Αὐλωδικὴν τέχνην, καὶ ἐδίδαξεν αὐτὴν τὸν υἱὸν τῆς Μαρσύαν (γ). Οὗτος ἐδίδαξε τὸν πρῶτον Ὀλυμπον,

α) Ὅρα Βαρῖνον εἰς τὴν λέξιν Θάμυρις.

β) Ὅρα τὸν αὐτὸν εἰς τὴν λέξιν Λίνος.

γ) Ὁ μὲν Πλάταρχος ἔτω φρονεῖ ὁ δὲ Ἀπολλόδωρος ἐν Ἀ, Βιβλίῳ περὶ Θεῶν λέγει, ὅτι ὁ Μαρσύας ἦτον υἱὸς τοῦ Ὀλύμπου. Ἀπέκτεινε δὲ ὁ Ἀπόλλων τὸν Μαρσύαν, κρεμάσας αὐτὸν ἐκ τίνος ὑπερτενοῦς πίτυος, καὶ ἐκτεμῶν τὸ δέσμα παρὰ τὸν ποταμὸν, ὃς ἐκ τούτου Μαρσύας ἀνομάσθη. Ἐκτῶν γὰρ ὁ Μαρσύας αὐλός, ἔς ἔδωκεν Ἀθηναῖα, διὰ τὸ τὴν ἄμυν αὐτῆς ποιεῖν ἄμορφον, ἦλθεν εἰς ἔ-

ὅς τις ἔφερεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τοὺς Ἀρμονικὰς νόμους (α). Διότι πρὸ αὐτῆ τὰ μέλη τῶν Ἑλλήνων ἦσαν διάτονα καὶ χρωματικά. Λοιπὸν οὗτος φαίνεται, ὅτι ἠύξησε τὴν Ἑλληνικὴν Μουσικὴν, εἰσαγαγὼν γένος ἀγέννητον καὶ ἀγνοούμενον ἀπὸ τῆς προηγουμένης. Ἐπενόησε δὲ καὶ τὸν Προσοδιακὸν ὀρθὸν, ἐν ᾧ ὁ τῆ Ἄρεος νόμος καὶ τὸν Χορεῖον, ὃν μεταχειρίζονται παρὰ πολὺ εἰς τὰ μητροῦα. Κατὰ δὲ τινὰς ἐπενόησε καὶ τὸν Βακχεῖον.

18. Ὁ δὲ Κλονᾶς πρῶτος συνέστησε τοὺς ἀλφωδικὰς νόμους καὶ τὰ Προσώδια (β)· ἔγινε δὲ καὶ ποιητῆς Ἐλεγείων ἐπῶν· μετ' ὅλον ὅτι ἄλλοι λέγουσιν, ὅτι συνέστησε τὴν ἀλφωδικὴν Μῆσασιν ὁ Τροϊζήμιος πρὸ τῆ Κλονᾶ. Ἦσαν δὲ οἱ ἀλφωδικοὶ νόμοι, Ἀπόθετος, Ἐλεγος, Κωμάρχιος, Σχοινίων, Κηπίων, Δεῖος, καὶ Τριμελής· ὕστερον δὲ ἐξευρέθησαν καὶ οἱ ὀνομαζόμενοι Πολυμνάστια· τὰ ὅποια ἴσως ἔλαβον τὴν ὀνομασίαν ἀπὸ τὸν Κολοφώνιον Πολύμναστον, εἰς

οἱ περὶ Μουσικῆς Ἀπόλλωνι· συνθεμένων δὲ αὐτῶν, ἵνα ὁ νικῆσας ὁ βούλεται διαθῆ τὸν ἠττημένον, τῆς κρίσεως γνωμένης, τὴν κιδάραν στρέψας, ἠγωνίζετο ὁ Ἀπόλλων, καὶ ποιῆν ταῦτο ἐκέλευσε τὸν Μαρσύαν τῆ δὲ ἀδυνατῆντος, εὐρεθεὶς κρείσσων ὁ Ἀπόλλων, διέφθερεν αὐτόν.

α) Ἀρμονικὰς νόμους ἐνταῦθα ἔννοεῖ τὸ ἐναρμόνιον γένος τῆς Μουσικῆς. Γίνωσκε δὲ, ὅτι νόμος παρὰ τοῖς μουσικοῖς ἐσημαίνει τὸ ἔξις.

Νόμος ὁ Ἀπόλλων, φασί, κατέδειξε τοῖς ἀνθρώποις μετὰ τῆς λύρας, καθ' ἧς ζήσονται, ἅμα τῷ μέλει, τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν αὐτοῖς θρηϊώδες, εὐπρόσιτον τῇ τῆ ὀρθῆ ἠδότητι ποιῶν· καὶ ἐκλήθησαν νόμοι κιδαρωδικοὶ ἐπειδὴν σεμολογικῶς νόμοι καλεῖνται οἱ τῆς Μουσικῆς τρόποι, καθ' ἧς τινὰς ἄδομεν.

β) Ὡς κιδαρωδικοὶ νόμοι, ἔγω καὶ ἀλφωδικοὶ διὰ τὸ ὄργανον. Προσώδια δὲ λέγονται τὰ ἀδόμενα ἄσματα, εἰσφερομένων εἰς τὸν βωμὸν τῶν ἱερείων. Ζηρόβ. Κ. Πάπ. CXCIX. Κατὰ δὲ Σουΐδαν, τὰ ὑπὸ τῶν λυρικῶν εἰς τὰς πανηγύρεις ἀδομενα ποιήματα. Γράφεται δὲ διὰ τῆ ο, καὶ διὰ τῆ ω ἀδιαφόρως.

τὸν ὁποῖον ἀνατίθεται καὶ ἡ εὐρεσις τοῦ Λυδίου τρόπου.

19. Χείρων δὲ ὁ Κένταυρος, ὅς τις κατώκησεν εἰς τὸ Πήλιον, ὑπερέβη τὰς τότε ἀνθρώπους κατὰ τὴν μάθῃσιν καὶ δικαιοσύνην· αὐτὸς ἐδίδαξε τὸν Ἀσκληπιὸν καὶ τὸν Ἀχιλλέα (α). Λοιπὸν ὁ μὲν Ἀσκληπιὸς εἰς τὴν ἱατρικὴν τοῦ μετεχειρίζετο καὶ τὴν Μουσικὴν βοήθημα κατὰ τινῶν ἀσθενειῶν, καθὼς ὁ Πίνδαρος ἀναφέρει.

„ Ἄρωα παντοδαπῶν ἀλεξιῆρα νόσων

„ Τὰς μὲν μαλακαῖς ἐπαιδαῖς ἀμρέπων. “

Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς ἐν τῇ θλίψει τοῦ παρηγορούμενος, κατεπραῦνε τὴν πρὸς Ἀγαμέμνονα ὀργὴν διὰ τῆς Μουσικῆς, καθὼς ὁ Ὀμηρὸς ἐδάψαψε.

„ Τὸν δ' εὖρον φρένα τερόμενον φόρμιγγι λιγείη,

„ Καλῇ Δαιδαλέῃ, περὶ δ' ἀργύρεον ζυγὸν ἦεν,

„ Τὴν τ' ἄρετ' ἔξ' Ἐνάρων, πόλιν Ἥετιῶνος ὀλέσσας.

„ Τῇ ὄγε θυμὸν ἔτερπεν ἄειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν. “

20. Κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν Δημόδοκος τις Κερκυραῖος ἐποίησε πόρθησιν Ἰλίου, καὶ γάμον Ἀφροδίτης καὶ Ἥφαιστου. Οὗτος ὁ μουσικὸς ὑπ' Ἀγαμέμνονος διωρίσθη νὰ μένη παρὰ τῇ Κλυταιμνήστρῃ, ἵνα τὴν ἐγκράτειαν αὐτῇ διὰ τῆς Μουσικῆς ἐμπνέη. Καὶ Φήμιος δὲ τις Ἰθακήσιος ἐποίησε νόστον τῶν ἀπὸ Τροίας μετ' Ἀγαμέμνονος ἀνακομισθέντων. Οὗτος δὲ, ὅς καὶ ἀδελφὸς λέγεται τῷ Δημόδοκου, διωρίσθη νὰ μένη παρὰ τῇ Πηνελόπῃ διὰ τὸ αὐτὸ τέλος (β).

21. Ὀμηρὸς δὲ, ὁ κατ' ἐξοχὴν ποιητὴς ἐδάψαψε, εἰς ποιήσας τὴν Ἰλιάδα, καὶ τὴν Ὀδύσειαν, καὶ ὕμνους εἰς Θεοὺς. Αὐτὸς διότι ἐμελοποίησεν ὅλην τὴν

α) Ὅρα τὸν Βαρῖνον ἐν τῇ λέξει Χείρων.

β) Οὗτοι οἱ δύο μουσικοὶ ἤκμασαν ἐπὶ τῷ Τρωϊκῷ πολέμῳ, ἦτοι 1200 ἔτη πρὸ Χριστοῦ.

τὴν ποιήσιν, ἀφροντιστὶ τοὺς πολλοὺς στίχους ἐποίησεν ἀκεφάλους, καὶ λαγαροὺς, καὶ μειούρους (α), ἀποπληρωὴν τὴν ἔλλειψιν τῶν συλλαβῶν διὰ τῆς μελωδίας (β). Προσαιτῶν δὲ κατὰ τινάς, ἔπαιξε λύραν καὶ ἤδε τοὺς στίχους (γ). Ἀπέδειξε δὲ μαθητὴν τὸν Ἀρχίτινον, ὃς ἐφεύρε τοὺς Ἰαμβοὺς (δ).

22. Ὁ δὲ Ἀρχίλοχος ἐφεύρε τὴν Ῥυθμοποιίαν τῶν Τριμέτρων, καὶ τὴν Ἐνστασιν εἰς τὰς ὁμογενεῖς ὕθμους, καὶ τὴν Παρακαταλογίην, καὶ τὴν περὶ ταῦτα κροῦσιν. Εἰς αὐτὸν πρῶτον ἀποδίδονται καὶ τὰ Ἐπώδα, καὶ τὰ Τετράμετρα, καὶ τὸ προκροτιζόν, καὶ τὸ Προσοδιακόν, καὶ ἡ αὐξήσις τῆς Πρώτου κατὰ τινάς δὲ καὶ τὸ Ἐλεγεῖον. Κατέδειξεν ἔτι καὶ τὸ, ἀπὸ τὰ Ἰαμβεῖα ἄλλα μὲν νὰ λέγωνται παρὰ τὴν κροῦσιν, ἄλλα δὲ νὰ ψάλλωνται. Ὡν δὲ ἀγαθὸς ποιητὴς, ἀγωνιστὴς, καὶ μελοποιὸς, ἐκαυχῆθη τὰ ἔξῃς, καθὼς ἀναφέρει ὁ Ἀθήναιος:

„ Εἰμι δ' ἐγὼ θεράπων μὲν ἐνυάλιο ἀνακτος,
„ Καὶ μουσέων ἐρατὸν δῶρον ἐπιστάμενος (ε).“

- α) Καὶ πάθη ἔξ συμβαίνειν φασὶ τῷ ἠρωϊκῷ μέτρῳ τρία μὲν κατὰ πλεονασμὸν Προκέφαλον, Προκοίλιον, Δολιχόσρον. Ταῦτα δὲ κατ' ἐνδειαν Ἀκέφαλον, Λαγαρὸν, καὶ Μείαρον. Ζηρόβιος. Κ. Πῶπ. Κεφάλ. Γ'. §. μδ'.
- β) Διότι εἶναι δυνατόν εἰς τὸν ἐπιτήδειον μουσικόν, νὰ δίδῃ εἰς ἰσομήρη μελωδίαν καὶ περισσοτέρας συλλαβὰς καὶ ὀλιγοτέρας τῆς δέοντος, χωρὶς νὰ προξενηθῇ εὐαισθητος δυσαρτέσκεια.
- γ) Πρῶτον μὲν ἔν φασι, τὸν Ὀμηρον ὑπὸ πένιαστε καὶ ἀπορίας προσαιτεῖν ἐν τῇ Ἑλλάδι. Αἰων Χρον. Αδγ. ια.
- δ) Ἦν δὲ ἔτος υἱὸς Τήλεω τῆς Ναύτω, Μιλήσιος, Ὀμήρου μαθητὴς ἤκμασε δὲ κατὰ τὸν Σούδαν περὶ τὴν θ' Ὀλυμπιάδα, κατὰ δὲ τὸν Εὐσέβιον κατὰ τὴν λ'. ὥστ' ἄμφω ἀμφίβολα φησὶ Ζηρόβ. Κ. Πῶπ. περὶ τῆς Ἰαμ. σελ. 21.
- ε) Τὰ παρὰ τὴν κροῦσιν λεγόμενα Ἰαμβεῖα προφέρονται κατὰ τὸν ὕθμῶν τῆς ποιητικῆς τὰ δὲ ψαλλόμενα ἐκφέρονται κατὰ τὸν ὕθμῶν τῆς μουσικῆς.

Ὁ Ἀρχίλοχος ἦν υἱὸς Τηλεσικλέους ἐκ τῆς τῆσου Πά-

23. Ἀλκμῶν δὲ καὶ Ἰππώναξ ὑπῆρξαν εὐρεταί, ὁ μὲν τῶν ἐρωτικῶν μελῶν ὁ δὲ Ἰππώναξ, τῆς Παρωδίας (α). Ἦν δὲ ὁ μὲν Ἀλκμῶν Λάκων ἐκ Μεσσοῦς καθὼς ὅμως ὁ Κράτης ἀναφέρει, ἦτον Λυδὸς ἀπὸ τὰς Σάρδεις (β) ὁ δὲ Ἰππώναξ ἦν Ἐφέσιος, υἱὸς Πύθειο καὶ Πρωτίδος. Ὁλοκλήρως δὲ Κλαζομενῶν, ὑπὸ τῶν τυράννων Ἀθηναγόρα καὶ Κωμῶ ἐξελαθεῖς.

24. Λυρικοὶ δὲ ὑπῆρξαν Στησίχορος, Ἀλκαῖος, Ἀσκληπιάδης, καὶ Ἴβυκος. Ἀπὸ τῆς ὁποῖας ὁ μὲν Στησίχορος, διότι ἔστισε χοροὺς, ὠνομάσθη Στησίχορος, ἐν ᾧ πρότερον ὠνομάζετο Τησίλας. Ἐγραψε δὲ Λωρίδι διαλέκτῳ ποιήματα ἐν βιβλίοις κς'. πατρίδ' δὲ αὐτῆ τὰ Ἴμερα, πόλις τῆς Σικελίας. Ζήσας δὲ χρόνους πέ, ἀπέθανεν εἰς Κατάνην (γ). Οὐ-

ρον ἤκμαζε περὶ τὴν κθ' Ὀλυμπιάδα, 600 πρὸ Χρ. ἔτη. Ἐποίησε Σάτυρον, δι' ἧς ἐγγίσας σφοδρῶς τὸν Ἀσκάμβην καὶ τὰς τρεῖς τὸ θυγατέρας, (διότι ὑποσχεθεὶς νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὴν θυγατέρα τοῦ γυναικῆ, ἐπεύσθη) ἐπροξένησεν εἰς αὐτὸς τὸν θάνατον· διότι ἀφ' ἑαυτῶν ἐκρεμάσθησαν, μὴ ὑποφέροντες τὴν αἰσχύνην τὸν δὲ φονέα τῆτου Καλῶνδαν ὁ Ἀπόλλων ἐξήλασεν, εἰπὼν

„ Μουσῶν θεράποντα κατέκτας ἔξιθι νηῆ.“ “Ορα καὶ Ἄνθιμον Γαζῆν φῶλ. 132.

α) Ὁ μὲν Ἀλκμῶν κατὰ τὸν Ἄνθιμον Γαζῆν ἤκμασεν 610 ἔτη πρὸ Χρ. κατὰ δὲ τὸν Ζηρόβιον 610, περὶ τὴν κς' Ὀλυμπιάδα. Ἦν δὲ ἐκ Μεσσοῦς, ἢ ἔστι μέρος τῆς Σπάρτης ἢ τόπος Λακωνικῆς. Ὁ δὲ Ἰππώναξ ἤκμασε περὶ τὴν μ' Ὀλυμπιάδα, 540 ἔτη πρὸ Χρ. κατὰ τὸν Πλίνιον. “Ορα Ἄνθ. καὶ Ζηρόβ. Τί δὲ ἔστι παρωδία, καὶ ἐπωδὸς, ἐρμηγενεὶ Ζηρόβιος Πάπ. XCV.

β) Ὁ Ἀλκμῶν ἦτον ἄριστος μελῶν ποιητὴς κατὰ τὸν Πλάταρχον καὶ ἔγραψε μελῶν βιβλία 5'.

γ) Ὁ μὲν Στησίχορος, εἰς τῶν Λυρικῶν ποιητῶν, νομίζεται ἀπὸ μερικῶς υἱὸς τῆς Ἡοῦδου, γεννηθεὶς εἰς τὴν Ἴμεραν τῆς Σικελίας τῆς κς' Ὀλυμπιάδι, ἀκμάσας δὲ τῆς γ', 580 ἔτη πρὸ Χρ. ἐχορημάτισεν εἰς τὸ ἔκρον ἐχθρὸς τῶ τυράννου Φαλαρίδος ἀπέθανεν ἐν Κατάνη τῆς κς' Ὀλυμπιάδι.

τος γράφας εἰς Ἑλένην ψόγον, ἐτυφλώθη λέγουσιν ἔπειτα παλινοῦδιαν ἄσας, ἀνέβλεψεν ἧς ἡ ἀρχὴ ἔχει οὕτως

„ Οὐκ ἔστ' ἔτυμος λόγος ἔτος· ἔδ' ἔβας ἐν ναυσίν
„ Εὐσέλμοις, ἔδ' ἴκεο πέργαμα Τροίας.“

Ὁ δὲ Ἀλκαῖος μετεχειρίσθη τὸ Ἀλκαῖκὸν μέτρον εἰς τὰς στιχογραφίας του· ἔγραψεν ᾠδὰς ἦν δὲ Ἀέσβιος, ἐκ Μιτυλήνης πόλεως (α). Ὁ δὲ Ἀσκληπιάδης μετεχειρίσθη μάλιστα τὸ Ἀσκληπιάδιον μέτρον ὁμοῦς εὐρετῆς αὐτῆ φαίνεται, ὅτι δὲν ἐχορημάτισεν ὁ Ἀσκληπιάδης, ἐπειδὴ μετεχειρίσθησαν αὐτὸ πρότερον ὁ Ἀλκαῖος καὶ ἡ Σαπφώ (β). Ὁ δὲ Ἴβυκος ἐφεύρε τὴν Σαμβύσην, καὶ ἔγραψε δωρῖδι διαλέκτῳ βίβλα ζ. ἔγινεν ἐρωτομανέστατος περὶ μειράκια· καὶ ἐφρονεύθη ὑπὸ κακούργων (γ), καὶ ἐξεδικήθη ὑπὸ γεράνων ἦν δὲ τῷ γένει Ῥηγῖνος.

25. Κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν ὑπῆρξαν καὶ τρεῖς

Ὁ δὲ Ἀλκαῖος ἤμαζε μετὰ κλέους τῇ μὲν Ὀλυμπιάδι ἔδωκε τὰς τυράννους περισσότερον μὲ τὰς ᾠδὰς του παρὰ μὲ τὸ ξίφος, καὶ ἔγινε πρῶτος καὶ ἡγεμὼν τῶν δικωμένων ἔπασεν ὁμοῦς τελευταῖον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ του Πιττακῆ ἐνὸς τῶν ἐπτὰ σοφῶν ὅστις ἀπὸ γενναϊότητα δὲν μετεχειρίσθη κατ' αὐτῆ τὴν δυνάμει του.

α) Ὅρα περὶ τέτων Ζηρόβιον Κ. Πάπ. φύλ. 366.

β) Ὅρα τὸν αὐτὸν, φύλ. 370.

γ) Ἴβυκος, υἱὸς Φυτίου, φρονεούμενος ὑπὸ τινῶν, καὶ μηδένα ἔχων μῆτε μάρτυρα τῆς ἐπιβουλῆς, θεωρήσας γεράνους, ἔμεινεν ἡ γέρανοι τιμωρήσατέ μοι τὸν φόνον. Τῆς δὲ πόλεως ζητήσεως τὰς φρονεύσαντας, καὶ μὴ δυναμένης εὐρεῖν, ἐπιτελεσμένου θεάτρον, καὶ τῷ δήμῳ καθέζομένου, γέρανοι διέπτησαν· θεασάμενοι δὲ οἱ φονεῖς, ἐγέλασαν καὶ, ἰδοὺ, εἶπον, οἱ τιμωροὶ τῷ Ἴβυκῳ. Τῶν δὲ πλησίων καθέζομένων τις ἀκέσας, ἀπήγγειλε ταῖς ἀρχαῖς· καὶ συλληφθέντες ὠμολόγησαν τὸν φόνον, καὶ τῷ φόνον δίκην ἔδοσαν. Ἦμας δὲ ὁ Ἴβυκος ἐπὶ Κροίσου κατὰ τὴν μὲν Ὀλυμπιάδα. Παρὰ Ἀθηναίῳ εὐρίσκονται καὶ τινὰ ἀποσπασμάτια τῶν ποιημάτων τῷ Ἴβυκῳ.

Λυρिकाὶ καὶ ποιήτριαι περιβόητοι Σαπφῶ, Ἥρινα, καὶ Λαμοφίλη. Διὰ γὰρ τὴν πολλὴν ἐν Μουσικῇ δύναμιν ὠνομάσθη καὶ Μοῦσα δεκάτη ἢ Σαπφῶ. Ἐφεῦρε τὸ Πλήκτρον, καὶ τὴν Μιξολυδιστί· συνέγραψεν ὕμνους μελῶν λυρικῶν βιβλία θ', ἐλεγεία, ἐπιγραμματα, (ἀπὸ τὰ ὁποῖα μερικὰ σφῆζονται ἐν τῇ Ἀνθολογίᾳ τῶν ἐπιγραμμάτων.) μονωδίας, καὶ ἰάμβους. Καὶ μήτηρ μὲν αὐτῆς ἦν ἡ Κλείς, πόλις δὲ ἡ Μιτυλήνη (α)· καὶ ὑπερέβη μὲν ἡ Σαπφῶ τὴν Ἥριναν εἰς τὰς ᾠδὰς· ὑπερέβη δὲ τὴν Σαπφῶ ἡ Ἥρινα εἰς τὰς ἑξαμέτρους στίχους, οἷτινες καὶ συγγρίνονται, λέγουσι, μὲ τὰς τοῦ Ὀμήρου. Τῆς δὲ Λαμοφίλης τὸ ὄνομα λέγεται δεδομένον, ἀπὸ τοῦ πρὸς τὰ μέλη τῆς φίλτρου τῆς δῆμου, ἐν ᾧ πρότερον εἶχεν ἄλλην ὀνομασίαν.

26. Περίφημος λυρικός ὑπῆρξε καὶ Τέρπανδρος ὁ Ἀργαῖος ἢ Λέσβιος, ἀπέγονος Ἡσιόδου, καὶ κατ' ἄλλους Ὀμήρου. Αὐτὸς ἐποίησε τὴν λύραν ἐπτάχορδον, καὶ πρῶτος ἔγραψε λυρικὰς νόμους, ἃν καὶ τινες θέλουσι νὰ συνέγραψε πρῶτος ὁ Φιλόμμων (β). Ὠνόμασε δὲ τὰς λυρικὰς τὴν νόμους, Βοιωτίων, Ἀιό-

α) Ἡ περίφημος ποιήτρια Σαπφῶ ἐγενήθη εἰς τὴν Μιτυλήνην τῇ 15, ἢ 17 Ὀλυμπιάδι, 600 ἔτη πρὸ Χρ. Ὁ μὲν πατὴρ αὐτῆς ἐκαλεῖτο Σκандρώννος· ἡ δὲ μήτηρ Κλείς μεταξὺ τῶν 25 καὶ 30 ἔτους τῆς ἡλικίας τῆς ἀπῆλθεν εἰς Σαελίαν ἐξ ἔρωτος· ἔλθοῦσα δὲ εἰς Λευκάδα, ἐπήδησεν ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ ἀκρωτήριον, κατὰ τὴν τότε συνήθειαν τῶν ἀπηλιπισμένων ἑραστῶν, εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπνίγη.

Ἡ δὲ Ἥρινα ἦτον ἀπὸ τῆν Λέσβου, ὡς λέγουσι, καὶ ἤκμαζεν εἰς τὸν καιρὸν τῆς Σαπφῆς· ἀπέθανεν ὁμοῦ εἰς τὸ δέκατον ἔνατον ἔτος τῆς ἡλικίας τῆς.

β) Σουῖδ. ἐν λ. Ἠκμασε δὲ ὁ Τέρπανδρος περὶ τὴν 1 Ὀλυμπιάδα. Λέγει δὲ ὁ Ἀθήναιος, ὅτι δῆλον ἐκ τούτων, ὅτι ὁ Τέρπανδρος ἀρχαιότερος Ἀνακρέοντος. Τὰ Καρνεῖα πρῶτος πάντων Τέρπανδρος νικᾷ ἔντε τοῖς ἐμμέτροις καρνεο-νίκαις, καὶ τοῖς κυταλογάδην.

μον, Τροχαιῶν τε καὶ Ὀδῶν, Κρητικῶν τε καὶ Τερ-
 παλθῶν. Καὶ καὶ ἕκαστον μὲν περὶ τὴν εἰς τὸς
 στίχους τῆ Ὀμήρου καὶ εἰς τὸς ἰδικὸς του, τὰ μὲν
 ψάλλον εἰς τὸς ἀγῶνας ἐνίκησε δὲ τετρακίς ἑξῆς εἰς
 τὰ Πύθια (α). Ἐξήλωσε δὲ Ὀμήρου μὲν τὴν ποιή-
 σιν, Ὀρφείως δὲ τὰ μέλη ἐποίησε δὲ καὶ τετραοῖδια,
 καὶ προσιμῖα κειρανοῖα ἐν σιχοῦργίᾳ, καὶ νόμους
 ὁμοίους εἰς αὐτὰ ἀποκρίθηναι τῆς νῆας βασιλείᾳ καὶ
 ἢ τῆ Μελολυδίου τόνου ὕψου, καὶ ὁ τῆς Ὀρφίᾳ με-
 λωδίας τῶντος, ὁ κατὰ τὸς δοθίους πρὸς τὸν δοθιον
 σημαντῶν τροχαιῶν. Λέγει δὲ Πίνδαρος, ὅτι καὶ
 τῶν Σκολιῶν μελῶν (β) εὐρετῆς ὑπῆρξεν ὁ Τέρπα-
 δρος· κατέστησε δὲ πρῶτον καὶ ἄλλοις τῶν κατὰ τὴν
 Μελολυδίου τόνου ὕψου, καὶ ὁ τῆς Ὀρφίᾳ με-
 λωδίας τῶντος, ὁ κατὰ τὸς δοθίους πρὸς τὸν δοθιον
 σημαντῶν τροχαιῶν.

Ἡμεῖς τοὶ τετρακίην ἀποστρέξαντες αἰοιδῆν,

Ἐπταφώνῳ φόρμιγγι νέους κελαιήσομεν ὕμνας.

27. Μελοποιοὶ ἀριστοὶ ὑπῆρξαν, Ἀνακρέων ὁ ἐκ
 Τέου πόλεως Ἰωνίας. Οὗτος, ὃν καὶ σοφῶν ἐνομήζον
 τινες καὶ ἀληθῶς φιλόσοφος, ἔγραψεν ὑμῶν, καὶ
 ὕμνων (γ) Σκολιῶν, ὁ ἐκ Μελολυδίου πόλεως τῆς
 νῆσου Κίου. Οὗτος, κατὰ τὸς δοθίους πρὸς τὸν δοθιον
 ἦτον ὁ δυνατώτατος εἰς τὴν διεγερτικὴν μαρτυρίην,
 καὶ ὅτι καὶ ἐν τῷ ὀγδοηχοστῷ ἔτει τῆς ἡλικίας τε ἔ-
 λαβε τὸ βραβεῖον. Ἐφῆυρε λέγουσι καὶ τὰ διπλᾶ γρά-

α) Πόδιον λέγεται τόπος, καὶ ἑσπερὶ Ἑλληνικῆ, καὶ παρ' ἡγουρῆς.

Ἄρα Βαρίνον.

β) Σκολιῶν μέλος λέγεται τὸ παρὰ πότον ἀδόμενον, ὃ καὶ Πα-
 ροῖον ἐκαλεῖτο. Ἴδε τέτοιον πλατυτέρων ἑξήγησιν παρὰ

γ) Ὁ Ἀνακρέων ἦτον κατὰ τὸς δοθίους πρὸς τὸν δοθιον τῷ
 β' ἔτει τῆς π' ἡλικίας τῶν, καὶ ἀπεπνῆξεν ἐκ τινος κόκκου
 σιταροῦ διατρέφας ἀδικετὸς χορτῶν ἐν Σάμῳ παρὰ τῷ
 τυράννῳ Πυλοκράτῃ, ὅστις καὶ μεγάλως τὸν ἐτίμα· εἶτα
 δι' ἐπιτροπῆς Ἰππάρχου, ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας πεντηκοντο-
 ῶν νηθ.

μματα, τὸ Η δηλαδή, Ω, Ζ, Ξ, καὶ Ψ (α). Καὶ Ἰπποδίκης ὁ Χαλκιδεὺς, ὅστις συνέστησε καὶ ἐθεμελίωσε τὰς μουσικὰς ἀγῶνας.

28. Πυθαγόρας δὲ θέλων τὴν ἑοίαν τῷ Παντὸς συγκειμένην διὰ Μουσικῆς, (Πανσανίας) φιλοσοφικωτέραν ἀπὸ ὅλους τὰς πρὸ αὐτῷ ἐνέβηκεν ἐρευνᾶν εἰς τὴν Μουσικὴν. Οὗτος διελθὼν τὸ πεντεκαίδεκάχορδον Σύστημα εἰς πέντε τετράχορδα, προσέθηκεν εἰς τὰς φθόγγους τὸν Πρωτολαμβάνόμενον. Ἦρε τὰ διαστήματα τῶν τόνων, καὶ δι' ἀριθμῶν ἐξέφρασε τὴν διαφορὰν αὐτῶν, οἱ τινες ἀριθμοὶ σφύζονται καὶ ἕως εἰς ἡμέας. Τούτους δὲ τὰς φθόγγας καὶ τοὺς τρόπους, ὅς μετεχειρίσθη πρὸς διάκρισιν τῶν διαστημάτων, καὶ τὰ σύμφωνα, καὶ τὰ διάφωνα συστήματα, καὶ τὰ λυσιπὰ, περιέχει μὲν καὶ αὐτὴ ἡ Βίβλος, πλατύτερον ὅμως ἐβρίσκει αὐτὰ παρὰ τῷ Πυθαγόρῳ Νικομάχῳ, παραλαβόντι ταῦτα παρὰ Φιλόλαου, ὅς τις ἐχρημάτισεν μαθητὴν τοῦ Πυθαγόρου. Ἡ δὲ σύζυγος τῷ Πυθαγόρῳ Θεανῶ ἤτον ἑσθιαστικῶς παιδευμένη, ὥστε ὄχι μόνον βιβλία συνέγραψεν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τῷ ἀνδρὸς τῆς ἀνεδέχθη καὶ τὸ σχολεῖόν του (β).

α) „ Γέγονται αὐτῷ Δωρίδι διαλέκτῳ ἡ Καμβύσου καὶ Δαρείου βασιλεία, καὶ Ξέρου ναυμαχία, καὶ ἡ ἐπ' Ἀργεῖ μισία ναυμαχία, δι' ἐλεγείας ἡ δ' ἐν Σαλαμῖνι, μελικῶς. “ Σουΐδας.

Ὁ Σιμωνίδης ἐγεννήθη τῇ νέῃ Ὀλυμπιάδι, καὶ ἀπέθανε τῇ οἴῃ τέττοι διηγῆται ἀξιωμαθμόνηται ἐφευρέματα.

β) Ὁ Πυθαγόρας, φιλόσοφος περίφημος, εἶχε πατρίδα τὴν Σάμον, καὶ ἦν υἱὸς Μνησάρχου δακτυλιογλύφου. Ἐγεννήθη μεταξὺ τῆς μγ' καὶ νβ' Ὀλυμπιάδος· ἔλαβε τὰς πρώτας ἀρχὰς τῆς μαθήσεως ἀπὸ Φερεκύδου καὶ Ἐρμοδάμαν. Ἀπλῶν δὲ εἰς Αἴγυπτον, ἐπροχώρησεν εἰς τὰς ναῦς, καὶ εἰς τὰς ἱερὰς τόπους των, καὶ ἐδιδάχθη ἀκριβῶς τὴν σοφίαν τῶν Αἰγυπτίων· ἐδιδάχθη προσέτι ἐκεῖ τὴν Ἀστρονομίαν, Γεωμετρίαν, καὶ Θεολογίαν· αἰχμαλωτισθεὶς δὲ ἐπὶ Καμβύσου, ἐφέρθη εἰς τὴν Βαβυλῶνα, ἐνθα πάλιν ἄ-

29. Θαλήτας δὲ ὁ Γορτύνιος, καὶ Ξενοδάμος ὁ Κυθήριος, καὶ Ξενοκρίτος ὁ Λοκρὸς κατεστάθησαν ποιηταὶ Παιάνων (α). Λοιπὸν ὁ μὲν Θαλήτας ἐμμήθη μὲν τὰ μέλη τῷ Ἀρχιλόχῳ, καὶ τὰ ἐξέτεινεν εἰς τὸ μακρότερον ἐνέθηκε δὲ εἰς τὴν Ῥυθμοποιῖαν καὶ Μάρωνα καὶ Κρητικὸν φυτόμον· οὗς ἔτε ὁ Ὀρφεὺς, ἔτε ὁ Ἀρχιλόχος, ἔτε ὁ Τέρπανδρος μετεχειρίσθησαν. Τῷ δὲ Ξενοδάμου, λέγει ὁ Πλάταρχος, ἀπομνημονεύεται καὶ Ἄσμα, τὸ ὁποῖον εἶναι φανερῶς Ὑπόρχημα (β). Ὁ δὲ Λοκρὸς Ξενοκρίτος ἐποίησε καὶ Ἡρωϊκὰς ὑποθέσεις, ὧν τινὲς ὠνομάσθησαν Διδύραμβοι (γ).

30. Σικανίας δὲ ὁ Ἀργεῖος ἔγινε ποιητὴς μελῶν, καὶ ἔλεγείων μελοποιημένων, καὶ ἐποποιὸς ἀγαθός· ἐνίκησε τρις εἰς τὰ Πύθια (δ). Πυθόκριτος δὲ ὁ Σικανῶνιος, ἀλλητὴς περίφημος, ἐνίκησε κατὰ τὰς ἐφεξῆς τέττων ἐξ Πυθιάδας αὐτὸς μόνος ἀλλητῆς. Ἐ-

πέτησε τὰς ἐκεῖ σοφοὺς διὰ διδασκάλους τῶν λιστραφείδων δὲ εἰς Σάμον, ἤρξατο νὰ διδάσκη, καὶ μὴ ἐβδοκιμήσας, φυγὼν καὶ περιελθὼν τὰς περιφημοὺς τόπους καὶ ναοὺς τῆς Ἑλλάδος, κατήνησεν εἰς τὴν Ἰταλίαν· ἔνθα εἰς τὴν Κροτιῶνιν ἐσύστησε τὸ σχολεῖον, διδάσκων ἰδίαν φιλοσοφικὴν αἴρεσιν· μὲ τὰς μαθητὰς του ἔζη ὡς εἰς κοινόβιον, οἱ δὲ τὰς λόγους του ἐδέχοντο ὡς χρησμούς, λέγοντες· Αὐτὸς ἔφα· Ἔζησε κατὰ τινὰς 99 ἔτη.

- α) Οἱ εἰς Ἀπόλλωνα ἕννοι κυρίως ἐκαλεῖντο Παιᾶνες, ἐπὶ κακῶν λύσει ἀδόμενοι. Ζηρόβ. Πῶπ.
- β) Ὑπόρχημα λέγεται τὸ μέλος τὸ ἐν τῇ ὀρχήσει ἀδόμενον ὡς γίνεταί ὄχλον ἐν τῶν ἐξῆς.
 „ Διὰ τῆτο γὰρ καὶ ἐξ ἀρχῆς συνέκαττον οἱ ποιηταὶ τοῖς
 „ ἑλευθέροις τὰς ὀρχήσεις, καὶ ἐχρῶντο τοῖς σχήμασι ση-
 „ μείοις μόνον τῶν ἀδομένων, τηρῶντες αἰεὶ τὸ εὐγενὲς καὶ
 „ ἀνδρωῆδες ἐπ' αὐτῶν ἔθεν καὶ Ὑπορχήματα τὰ τοιαῦτα
 προσηγόρευον. Ἀθήν. Ὁρα καὶ Ζηρόβ.
- γ) Ὁ δὲ Διδύραμβος εἶναι μέλος, ἀδόμενον εἰς Διόνυσον, καὶ διηγούμενον τὴν μυσσάρην ἐκείνου γένεσιν.
- δ) Πανσανίας Βιβ. 5, σελ. 487.

πηνύλησε δὲ καὶ εἰς τὰ Ὀλύμπια ἐξάκις εἰς τὸ πένταθλον· δι' ἃ ἔστησαν αὐτῷ στήλην, καὶ ἐπέγραψαν αὐτῇ τὰ ἑξῆς·

„ Πυθοκρίτου καλλινίκου μνάματα αὐλητᾶ (α). “

31. Λυρिकाὶ ἐπίσημοι ἐστάθησαν καὶ Κόριννα, Τηλέσιλλα, καὶ Πραξίλλα. Καὶ ἡ μὲν Κόριννα γεννηθεῖσα ἐν Θήβαις, ἐδιδάχθη ὑπότινος ποιητρίας Μύρτιδος (β)· ἐνίκησε δὲ τὸν Πίνδαρον πεντάκις, καὶ ἔλαβε τὸ βραβεῖον. Ἡ δὲ Τηλέσιλλα ἦν Ἀργεῖα, ἐξ ἑνδόξου οἰκίας, κατὰ δὲ τὸ σῶμα νοσηματικῆ. Καὶ ἐπειδὴ περὶ τῆς ὑγιαιούσας τῆς ἠρώτησε τὸς Θεοὺς, ἐλαλήθη πρὸς αὐτὴν νὰ θεραπεύη τὰς Μέσας· ὄθεν πεισθεῖσα τοῖς λόγοις, ἐπεχείρησε τῇ Μουσικῇ, καὶ διὰ τῆς ἁρμονίας ἠλευθερώθη τῷ πάθους. Ἐθανμάζετο δὲ ὑπὸ τῶν γυναικῶν καὶ διὰ τὴν ποιητικὴν καὶ διὰ τὴν γεννημοκαρδίαν (γ). Ἡ δὲ Πραξίλλα διθυράμβους ἔγραψεν ὅς ἀναφέρει ὁ Ἡρασιτίων καὶ Σχολιά, δι' ἃ καὶ ἔθανμάσθη, καθὼς εἶπεν ὁ Ἀθήναιος (δ). Ἀπὸ ἐκεῖνα ὅμως ἃ τινὰ ἀναφέρει Γραλλδος ὁ Λίλιος, ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἀπεσώθη κανένα (ε).

α) Ὁ αὐτὸς αὐτόθι.

β) Ἡ Μύρτις ἦν μήτηρ, ἢ τὸ ἐλάχιστον διδάσκαλος τῷ Πινδάρου· γυνὴ περιφημὸς διὰ τὰς ἀρετὰς καὶ προτερήματά της, καὶ ἔτι περιφημοτέρα, διότι μεταξὺ τῶν μαθητῶν αὐτῆς εἶχε τὸν Πίνδαρον, καὶ τὴν Κόρινναν.

γ) Ἐπεὶ δὲ Κλεομένης ὁ Βασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν, πολεμὸς ἀποκτείναν, ἐβάδιζε πρὸς τὴν πόλιν, ὁρμῆ καὶ τόλμα δαιμόνιος παρέστη ταῖς ἀκμαζούσαις τῶν γυναικῶν, ἀμύνασθαι τὰς πολεμίους ὑπὲρ τῆς πατρίδος· ἠγομμένης δὲ Τηλεσίλλης, ὄπλα λαμβάνουσι, καὶ παρ' ἑπαλξιν ἰστάμεναι, κύκλω τὰ τεῖχη περιέστησαν, ὥστε θανατῶσαι τὰς πολεμίους. Τὸν μὲν ἐν Κλεομένῃ, πολλῶν πεσόντων, ἀπεκρούσαντο· τὸν δ' ἕτερον βασιλεῖα Λαμάρτον, ἐντὸς γενόμενον, καὶ κατασχόντα τὸ Παμφυλιακὸν, ἐξέωσαν. Ὅθεν δῆλον αὐτῇ περὶ τὴν ὁλθ' Ὀλυμπιάδα ἀκμάσαι. — δ) Βιβλ. 14'.

ε) Ἀνθολ. 91' καὶ Ἡρασιστ. 9. Ἐγεννήθη δὲ ἡ Πραξίλλα εἰς τὴν Σικυῶνα, ἦνθι δὲ τῇ 98' Ὀλυμπιάδι.

32. Λάσος δὲ ὁ Ἐρμιονεὺς εἰσήγαγε τὸν διθύραμβον εἰς τὸν ἀγῶνα, καὶ εἰσηγήσατο τὰς ἐριστικὰς λόγους μὲ ὄλον ὅτι ὁ Ἡρόδοτος ἀπονέμει τὴν ποιήσιν καὶ τὴν ὀνομασίαν τῷ Διθύραμβου τῷ Μηθυμναίῳ Ἀρίωνι τῷ κιθαρωδῷ, λέγων

„ Ἀρίωνα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφίνος ἐξενειχθέντα ἐπὶ ταίναρον, ἔοντα κιθαρωδὸν τῶν τότε ἔοντων οὐδενὸς δεύτερον, καὶ Διθύραμβον πρῶτον ἀνθρώπων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ (α).“
Ἦν δὲ ὁ Λάσος, πατρὸς μὲν Χαριβίνου, πόλεως δὲ Ἀχαΐας. Συναριθμεῖται δὲ παρά τινων τοῖς ἑπτὰ σοφοῖς, ἀντὶ ~~Περσίου~~ Περσίου. Ἀγῶνα δὲ περὶ Μουσικῆς ἔτος ἔγραψε, πλὴν ἔσφραζε. Ἐδίδαξε καὶ τὸν ἔσυχον τῶν νέων λυρικῶν ποιητῶν Πίνδαρον ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ἐδίδαξεν αὐτὸν ἢ Κόρινθα, εἰπῶσα περὶ αὐτῶ ταῦτα:

„ Μέμφομαι ἰώννα τὰν λιγουρὰν Μυρτίδα,
„ Ὅτι βαναφῆσα ἔβα Πινδάρῳ ποτ' ἔριν.“
Καὶ πατὴρ μὲν αὐτῆ ἦν Δαίφαντος, μήτηρ δὲ Μύρτις. ὄντες δὲ ἀμφότεροι ἀθληταί, ἐδίδαξαν τὴν ἰδίαν τέχνην καὶ εἰς τὸν υἱὸν των. Διὰ δὲ τὴν μουσικὴν του κατέστη τόσον περίφημος, ὥστε Ἀλέξανδρος ὁ τῷ Ἀμύντου μετὰ ταῦτα τὸν συγκατέταξε μετὰ τῶν λοιπῶν μουσικῶν, τοὺς ὁποῖους αὐτὸς ἐσέβητο (β). Μεγάλην δὲ ἄμιλλαν εἶχε πρὸς τὸν Πίνδαρον καὶ Βακχυλίδης, ὁ ἐξ Ἰσλίδος πόλεως τῆς

α) Κλειώ.

β) Ὁ Πίνδαρος ἐγεννήθη τῷ α' ἔτει τῆς 48' Ὀλυμπιάδος πατρὸς του δὲ γνωρίζεται αἱ Θῆβαι τῆς Βοιωτίας, ὅστις διὰ τῆς μεγάλου ποιητικῆς αὐτῆς πνεύματος ἀπεδίωξε τὸ ἐκ τῆς πατρίδος ὄνειδος. Ἐδιδάχθη τὴν λόρον ἀπὸ Λάσον τὸν Ἐρμιονέα, τὴν δὲ ποιητικὴν ἀπὸ τὸν Σιμωνίδην. Ὁ Πίνδαρος τῷ 40 ἔτει τῆς Ἡλικίας του ἐστάθη ὁ περιφημότερος τῶν λυρικῶν, καὶ ἐτιμᾶτο μεγάλως οἱ δὲ Ἀθηναῖοι

Κέω (τζίας), συμπολίτης καὶ ἀνεψιὸς τῷ Σιμωνίδου, τῷ καὶ διδασκάλου ὑπάρξαντος τῷ Πινδάρου· ἀλλ' ὁ Βακχυλίδης ἠξιώθη μεγαλητέρας τιμῆς παρὰ τῷ βασιλεῖ Ἰέρωνι, παρὰ ὁ Πινδαρος· διὸ καὶ τὸν κατὰ τοξέυει ὁ Πινδαρος, ὀνομάζων αὐτὸν μὲν Κόρακα, τὸν δὲ ἑαυτὸν τοῦ Ἀειόν. Ἐγραψε δὲ ὁ Βακχυλίδης ἔρωτικά, προσώδια, διθυράμβους, ὕμνους, καὶ ἄλλα πολλὰ (α).

33. Τραγικοί δὲ περίφημοι ἐστάθησαν, Αἰσχύλος, Σοφοκλῆς, καὶ Εὐρυλίδης. Ὡν ὁ τῶν τραγικῶν ἀπάντων μεγαλοφρονέτατος Αἰσχύλος ἐπενόησε τὴν τάξιν τῆς σκηνῆς, καὶ ἔφερε τὸ πλῆθος τῶν ὑποκριτῶν νὰ ὀμιλῶσιν ἀνὰ δύο, καὶ πολλὰ ὀρχηστικά σκῆματα ἐξευρίσκειν, ἀνέδιδεν εἰς τὰς χορευτάς. Ἐφεύρε τὴν στολὴν εὐπρεπῆ καὶ σεμνὴν, καὶ τὰ λοιπά (β). Δι' ἃ πρεπόντως ἠθέλησαν νὰ τὸν ὀνομάσωσι

διὰ τὴν κούνησιν ἀνδριάντα· οἱ δὲ Αἰσχυρίωνες, ὁ Ἀλέξανδρος, κατεδαφίζοντες τὰς Θήβας, διεφύλαξαν τὸν οἶκον τῷ Πινδάρου· κατέκεινε τὸ ζῆν μέχρι τῶν 94 ἐτῶν τῆς ἡλικίας του, καὶ ἀπέθανε λαμπρῶς.

α) Ἦνθη ὁ Βακχυλίδης 430 ἔτη πρὸ Χριστοῦ.

β) Ἐκόσμησε μὲν τὴν τραγωδίαν καὶ Πρωτίνας, ἐφ' ἧ καὶ θεάτρον ἀνήγειραν, ὃς ἦν υἱὸς Πυθῶνιον, ἡ Ἐγκωμίσ, καὶ συναμαμάσας Αἰσχύλω, ἀντηγωνίζετο αὐτῷ τε καὶ Χοιρίλλω. Ὁ δὲ Αἰσχύλος μετὰ τῆτον ἔφερεν εἰς τὴν Τραγωδίαν τοῖστον καλλωπισμὸν, ὥστε δι' αὐτὸν καὶ Πατῆρ τῆς Τραγωδίας ὀνομάσθη. Μαρτυροῦσιν οἱ παλαιοὶ, ὅτι κατ' ἐξοχὴν ἔτος ἤξευρε νὰ διεγείρῃ τὸ πάθος τῷ τρόμου καὶ τῷ οἴκτῳ, ὡς ἔδειξ ἄλλος. Ἦν δὲ υἱὸς Εὐφορίωνος. Ἐγεννήθη κατὰ τὸ δ' ἔτος τῆς 57' Ὀλυμπιάδος· κἀν τῇ πρὸς τὸν βάρβαρον μάχῃ ἐκ αἰσχυρῶς συνηγωνίσαστο· ἠττηθεὶς δὲ Σοφοκλῆς, ἔφυγεν εἰς Σικελίαν πρὸς Ἰέρωνα τὸν Τύραννον· καὶ ἀποθνήσκει κατὰ τὸ δ' ἔτος τῆς π' Ὀλυμπιάδος. Φέρεται δὲ εἰς αὐτὸν μετ' ἄλλων καὶ τῆτο τὸ ἐπίγραμμα·

„ Αἰσχύλον ἦδε λέγει ταφῆ λίθος ἐνθάδε κείσθαι

„ Τὸν μέγαν οἰκίης τῆλ' ἀπὸ Κεκροπίης,

„ Λευκὰ Γέλας Σικελιοῦ παρ' ὕδατα· τις φθόνος ἀστῶν

„ Ὀησείδας ἀγαθῶν ἔγκοτος αἰὲν ἔχει;“

καὶ εἴρετην τῆς Τραγωδίας (α). Ὁ δὲ σοφὸς Σοφοκλῆς ἐποίησε σκηνογραφίαν· ἐκαινούργησε τὰ περὶ τῶν χορόν· καὶ καταλύσας τὴν ὑπόκρισιν τῶ ποιητῆ, ἐφευῖρε τρίτον ὑποκριτὴν καὶ ἐπιτηδεύσας τὸ γλυκὺ εἰς τὰς τραγωδίας, εὐδοκίμησε περισσότερον ἀπὸ ὕλης (β). Ὁ δὲ Εὐρυπίδης, ὁ ἐπὶ τῆς σκηρῆς φιλόσοφος, ἔφερεν εἰς τὴν σκηρῆν πολλὰ καὶ καλὰ διώτι μετεχειρίσθη μὲν γνώμας οἰκειοτάτας· ἐπεχειρίσθη δὲ καὶ θεωρήματα ὑψηλά· διὰ τῆτο καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ἰδόντες τούτους τὲς τρεῖς ποιητὰς, ὅτι εἰς ὀλίγον καιρὸν ἐποίησαν μεγάλας ἐπιδόσεις, ἐπήφησαν τὰ ἐξῆς.

„ Τὸς Τραγωδίας τῶν ποιητῶν *Αἰσχύλου, Σοφοκλῆος, Εὐρυπίδου*, ἐν κοινῷ γραφασμένους φυλάττειν καὶ τὸν γραμματεῖα τῆς πόλεως παραγινώσκειν τοῖς ὑποκρινόμενοις· ἐκ ἐξείναι γὰρ αὐτὰς ὑποκρίνασθαι. “

34. Φιλόσοφοι δὲ μουικοὶ ἐστάθησαν τρεῖς οἱ ἐπισημότατοι· *Σωκράτης, Πλάτων, καὶ Ἀριστοτέλης*. „ Ὡς δὲ μὲν *Σωκράτης* ἐμαθήτευσεν εἰς τὸν Κόν-

α) Διαιρεῖται δὲ ἡ Τραγωδία κατὰ τὸ ποῖον, εἰς Μῦθον, Ἡθός, Λέξιν, Διάνοιαν, Ὀψιν, καὶ Μελοποιῶν· ὅθεν καὶ πᾶς τραγωδοποιὸς, ἔστι καὶ μελοποιός· *Ζητήσθ. Πῶπ.*

β) Ὁ μὲν Σοφοκλῆς ἐγεννήθη κατὰ τὴν οἴ· Ὀλυμπιάδα, προσηγορεύθη δὲ Μέλισσα διὰ τὸ γλυκὺ· ἔγραψεν Ἐλεγεία τε, καὶ Παιῖνας, καὶ λόγον περὶ χορῶ καταλογιάδην, πρὸς Θεσπιν καὶ Χοῖριλλον ἀγωνιζόμενος· ἰδίδαζε δρᾶματα οἴγ· ἔλαβε νίκας κθ'. τελευτᾷ δὲ μετὰ Εὐρυπίδην ἔτη ε'.

Ὁ δὲ Εὐρυπίδης, υἱὸς Μηισάροχου καὶ Κλειτῆς, ἐγεννήθη ἐν Σαλαμῖνι Ὀλυμπιάδος δθ' τῆς ἀ' ἔτει, 420 ἔτη πρὸ Χρ. Ἦκουσέ δὲ Σωκράτους τῷ Ἀθηναῖον, καὶ Ἀναξαγόρου τῷ Κλαζομένει. Ἐγραψε πολλὰς τραγωδίας, ἐξ ὧν 20 ἀπεσφίθησαν· ἐλθὼν δὲ εἰς Μακεδονίαν πρὸς Ἀρχέλαον, θνήσκει.

Ὁ μὲν Σωκράτης ἐγεννήθη 468 πρὸ Χρ. καὶ ἀπέθανε 398· ὁ δὲ Πλάτων ἐγεννήθη 427. πρὸ Χρ. καὶ ἀπέθανε 346· ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐγεννήθη 384 πρὸ Χρ. καὶ ἀπέθανε 320.

„νον, τὴν καθαρωδίαν διδασκόμενος. „ Οὐκ ἀπὴρ
 „ ξίς δὲ ἔδδ' Σωκράτης πρὸς Κόννον φοιτᾶν τὸν Μω-
 „ σικόν, ἀλλ' ἐμάνθανε καθαρίζειν, γέρον ἤδη ὢν. “
 Ὁ δὲ Πλάτων ἤκουσε τὰ Μουσικὰ παρὰ Δράκοντος
 τῷ Ἀθηναίῳ, καὶ Μετέλλε τῷ Ἀκραγαντίνου. Θε-
 λήσας ἂν ἔτος νὰ ἀποδείξῃ ἀρμονικῶς τὴν ψυχικὴν
 ἀρμονίαν πρὸς τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, καὶ τὴν αἰτίαν
 τῆς πρὸς ἄλληλα ἐξ ἀνομοίων συμφωνίας, ἀπέφηνε
 δύο ψυχικὰς μεσότητες ἐν ἐκατέρῳ διαστήματι κα-
 τὰ τὸν μωσικὸν λόγον. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης διδαχθεὶς
 ὑπὸ Πλάτωνος τὰ μουσικὰ, ὑπέδειξε καὶ πῶς πρέπει οἱ
 νέοι νὰ μεταχειρίζονται τὴν Μωσικὴν. Κατὰ τὴν
 ἐποχὴν τῷ Σωκράτους ἤκμασε καὶ Δάμων ὁ Ἀθη-
 ναῖος, ὁ μαθητὴς μὲν Ἀγαθοκλέους, διδάσκαλος δὲ
 Περικλέους. Ἐφευρὲ δὲ ὁ Δάμων τὴν ἐπανειμένην Λυ-
 διατί (α). Γνώριμος δὲ τῷ Πλάτωνι ὑπῆρξε καὶ Ἀ-
 ρχύτας ὁ Μαθηματικὸς, ὅς τις ὅλος ἐδόθη εἰς τὴν
 Πυθαγορικὴν φιλοσοφίαν καὶ μουσικὴν· τὸ ἀξιολο-
 γώτερον τῶν ἐφευρέσεων τῆτου ἦτον μία ~~ἐπιπέδη~~ πε-
 ριστερὰ, κατασκευασθεῖσα παρ' αὐτῷ τόσον εὐμη-
 χανῶς ὥστε μόνη τῆς ἐδύνατο νὰ πετάξῃ (β).

35. Διονύσιος δὲ ὁ Θηβαῖος, Λάμπρος, Λαμπρο-
 κλῆς, καὶ Μελανιπίδης ὁ μελοποιὸς, ὁ μετὰ τού-
 τους γενόμενος, καὶ Κρέξος, καὶ Φιλόξενος (γ), καὶ
 ἄλλοι πολλοὶ, τοῖς νόμοις τῶν πρὸ αὐτῶν ἠκολού-

α) Ὁ Δάμων ἠκμασεν ὀλίγω πρότερον τῷ Σωκράτει· διότι ὁ
 μαθητὴς αὐτοῦ Περικλῆς συνήκμαζε τῷ Σωκράτει.

β) Ὁ Ἀρχύτας ἦτον ἀπὸ τοῦ Τάραντος, ἔχων πατέρα Μνησα-
 γόραν, ἢ Ἐστιαῖον· ἐγνωρίσθη δὲ μὲ τὸν Πλάτωνα τῇ 45'
 Ὀλυμπιάδι. Ἦνθει πρὸ Χρ. 398 ἔτη.

γ) Διονύσιος ὁ Θηβαῖος, ποιητὴς καὶ μουσικὸς ἄριστος, ἠκμα-
 σε 450 ἔτη πρὸ Χρ. σύγχρονος αὐτῷ ἦν καὶ Λάμπρος ὁ
 Ἐρυθραῖος, ὁ διδάσκαλος τῷ Ἀριστοτέλει. Ὑπῆρξε καὶ ἄ-
 ἄλλος Διονύσιος μεταγενέστερος 138 πρὸ Χρ. ὅστις λέγεται
 Διονύσιος Αἴλιος ἄττικιστὴς ὁ Ἀλικαρνασσεύς. Ὁ δὲ Φι-
 λόξενος ἐγεννήθη εἰς τὴν Κυθῆραν, 367 ἔτη πρὸ Χρ. 300.

θησαν, μὴ θελήσαντες νὰ καινοτομῶσι. Φρύνης δὲ καὶ Τιμόθεος, καὶ Ἐπιγόνιος, καὶ Λύσανδρος, καὶ Σίμμικος, καὶ Διόδωρος, μὴ ἀγαπήσαντες τῇ προϋπαρχέσῃ Μουσικῇ, ἐπεχείρισαν νὰ καινοτομῶσι· διότι ὁ μὲν Φρύνης συνήψε τὸ ἑξάμετρον μὲ τὸ λελυμένον, καὶ μετεχειρίσθη χορδὰς περισσοτέρας ἀπὸ τὰς ἐπτὰ (α)· ἐπειδὴ ἐπτάχορδος ἦτον ἢ λύρα ἀπὸ τῶν χρόνων Τερπάνδρου τῆ Λεσβίου, καὶ ὁ μὲν Φρύνης προσέθηκε τὴν ἡ' καὶ θ' χορδὴν, ὁ δὲ Τιμόθεος τὴν ι' καὶ ια'· καὶ ἔτιως ἐφέρθη εἰς τὸ μαλακώτερον ἢ ἀρχαία Μουσικὴ διὰ τῆτο καὶ ἐδίωξαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὸν Τιμόθεον ὅταν ὑπῆγεν εἰς τὴν Λακεδαίμονα. μὲ κιθάραν ἑνδεκάχορδον (β). Ἦν δὲ ἔτος ὁ Λυρικὸς Μιλήσιος, υἱὸς Θερασάνδρου, ἢ Νεομύσης, ἢ Φιλοπόλιδος· ἔγραψε δὲ ἐπῶν νόμους Μουσικῆς ἰθ', προοίμια λς', Ἄρτεμιν, διασκευὰς ἡ', ἐγκώμιον, Πέρσας, ἢ Ναύπλιον, Φινείδας, Λαέρτην, διδυράμβους ιη', ὕμνους, καὶ ἄλλα τινὰ· ἀπέθανεν ἐ-

- α) Πρόκλος παρὰ Φωτίῳ Κώδ. 259. Ὁ δὲ Πλούταρχος ἀναφέρει τὰ ἑξῆς „ Ἐμηρεπὴς ἔφορος, Φρύνιδος τῆ μουσικῆς κῆ σκεπάζων τὰς δύο τῶν ἑννέα χορδῶν ἑξέτεμεν, εἰ πῶν „ Μὴ κακούργει τὴν Μουσικὴν. “ Αποφθῆν. Λακ.
- β) Τῆτον ἐλθόντα εἰς Λακεδαίμονα μετὰ κιθάρας ἑνδεκάχορδον, ἔξέωσαν οἱ Λάκωνες τοιαῦτα ψηφισάμενοι. “ Ἐπειδὴ „ Τιμόθεος ὁ Μιλήσιος παραγενόμενος ἔτταν ἀμετέραν „ πόλιν, τὰν παλαιὰν μῶαν ἀτιμάσθη, καὶ τὰν διὰ τὰν „ ἐπτὰ χορδῶν κισάριζιν ἀποστρεφόμενος, πολυφωνίαν εἰ- „ σάγων, λαμβαίνεται τῶν ἀκούστων νέων, διὰ τε τῶν πολυχορ- „ διάων τῶν καινότερων τῶν μέλεος, ἀγενεῖα, καὶ ποικίλων, ἀντὶ „ ἀπλάω, καὶ τεταγμένα ἀμφιένονται τὰν Μῶων, ἐπὶ χρώμα- „ τος συνιστάμενος τὰν τῶν μέλεος δίσκων, ἀντὶ τῶν ἑναρμο- „ νίω, ποττῶν ἀντιστροφῶν ἀμοιβῶν παρακληθεῖς δὲ καὶ „ ἔττων ἀγῶνα τῶν Ἐλευσινίων Δάματρος, ὑπερέτα διό- „ σατο τὰν τῶν μέσω διασκευὰν, τῶν τῶν Σεμέλων ὠδί- „ ναρ ἐκ ἑνδικο τῶν νέων διδάσκη, δεδόχσαι φῶν περὶ „ τῆτων τῶν βασιλέων, τῶν ἐφόρων μεψῶσαι Τιμόθεον, „ ἐπαρκαῖσαι δὲ, καὶ τὰν ἑνδεκά χορδῶν ἑκταμόντα τῶν „ περιττῶν, ὑπολίπην μόνον τῶν ἐπτὰ· ὅπως ἕκαστος τὸ

των γ' (α) φαίνεται δὲ, ὅτι ἔφθασεν ἔτος εἰς τόσῃν ἔξιν μουσικῆς, ὥστε δι' αὐτῆς ἐδύνατο νὰ ἐνστάξῃ πάθῃ διάφορα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν· δι' ἃ καὶ ὁ Μέγας Βασιλεὺς λέγει.

„ Ὡγε (Τιμοθέω) τοσῶτον περιῆν τῆς (Μουσικῆς) τέχνης, ὥστε καὶ θυμὸν ἐγείρειν διὰ τῆς συντόνης καὶ αὐστηρᾶς ἀρμονίας· καὶ μέντοι καὶ χαλᾶν καὶ μαλαττεῖν πάλιν διὰ τῆς ἀνειμένης, ὁπότε βέλοιο το. Ταύτη τοι καὶ Ἀλεξάνδρῳ ποτὲ τὸ Φρύγιον ἐπαυλήσαντα, ἔξαναστῆσαι αὐτὸν ἐπὶ τὰ ὄπλα λέγεται μεταξὺ δειπνῶντα· καὶ ἐπαναγαγεῖν πάλιν πρὸς τὴς συμπότας, τὴν ἀρμονίαν χαλάσαντα (β).“

Ὁ δὲ Ἐπιγόνιος ἐφεῦρεν ὄργανον τεσσαράκοντα χορδῶν· καὶ πρῶτος ἐπέκρυσεν ἀνευ πλήκτρῳ· ἦν δὲ ἔτος γένει μὲν Ἀμβρακιώτης· τιμῇ δὲ Σικυώνιος. Ὁ δὲ Σίμμικος ἐφεῦρεν ὄργανον τριάκοντα καὶ πέντε χορδῶν, ὅπερ ὁ Διόδωρος ἐποίησεν ἐντελέστερον, προσθεῖς αὐτῷ νέας ὁπᾶς.

36. Ἀπὸ τῆς ἕως ᾧδε καταλεγέντας ἀρχαίας Μουσικῆς, ἄλλοι μὲν ἐφεῦρον ἄλλο, καὶ ἄλλοι ἄλλο· πολλοὶ δὲ μετ' αὐτῶν καὶ ἄλλοι πολλὰς καὶ ἄλλοιὰς ἐφευρέσεις ἐποίησαν εἰς τὴν Μουσικὴν, τῆς ὁποίας διὰ τὴν ἄγνοιαν σιωπῶμεν. Ὅσον ὅμως διὰ τὰς ἀρχὰς, καὶ διὰ τινὰς προόδους τῆς φωνητικῆς, ὀργανικῆς, καὶ ῥυθμικῆς Μουσικῆς, ἀρκετὰ μοι φαίνεται ἱστορήθησαν. Ἐπειδὴ δὲ διὰ μόνῃς τῆς συγγραφῆς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπομνημονεύηται πᾶσα τέχνη καὶ ἐ-

„ τῶν πόλιος βάρῳ ὁρῶν, εὐλάβηται ἑτᾶν Σπάρταν ἐπιφέρειν τι τῶν ἡθῶν, μὴ ποτιῶ ἀρετιῶ κλέρο ἀγόντων.“ Κεῖται τῆτο παρὰ Ζηροβίω Κ. Πάπ.

- α) ἤμασεν ὁ Τιμόθεος ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς μεγάλης Ἀλεξάνδρου.
β) Καὶ Δίων λόγ. Α', περὶ Βασιλείας. Ὁ δὲ Πλάταρχος (περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου σελ. 301) αὐτὸ τῆτο φησὶ καὶ Ἀντιγείδαν ποιῆσαι, τὸν Ἀρμάτιον ἐπάσαντα νόμον· αὐτὸ δὲ τῆτο καὶ Ἰππόλυτον παθεῖν τὸν Καρδινάλιον ἐν Παννονίᾳ στρατεύόμενον φησὶν Ἰερώνυμ. Μάχιος ποιητὴ. Ἀναγν. Βιβλ. Δ', Κεφ. ΙΓ'.

πιστήμη, δὲν εἶναι περιττὸν νὰ διαλάβωμεν καὶ περὶ ἐκείνων, ὅσοι γνωρίζονται εἰς ἡμᾶς, ὅτι κατὰ καιρὸς συνέγραψάν τι περὶ Μουσικῆς.

37. Πρώτος λοιπὸν ὁ Φιλόλαος συνέγραψε· δεύτερος δὲ, ὁ Λάσος, καὶ τρίτος ὁ Δικαίαρχος· ὧν τὰ συγγράμματα ἀπώλοντο. Καὶ περὶ μὲν τῷ Λάσου ὠμίλησαμεν (32)· ὁ δὲ Φιλόλαος ὑπῆρξε μαθητὴς καὶ διάδοχος τῷ Πυθαγόρῃ· τῷ δὲ περὶ Μουσικῆς συγγράμματός του τεμάχιά τινα διεσώθησαν παρὰ Νικομάχῳ τῷ Γερασσηῶ, ὅσον καὶ τὸ ἐξῆς τοῖς φιλομέσοις παρατιθέμενον.

„ Ἀρμονίας δὲ μέγεθος, συλλαβὰ καὶ διοξεῖα· τὸ
 „ δὲ διοξεῖας μείζον τῆς συλλαβᾶς ἐπογδοῶν· ἔστι γὰρ
 „ ἀπὸ ὑπάτας εἰς μέσαν, συλλαβὰ· ἀπὸ δὲ μέσας
 „ ποτὶ νεάταν, διοξεῖα· ἀπὸ δὲ νεάτας εἰς τρίταν,
 „ συλλαβὰ· ἀπὸ δὲ τρίτας ἔς ὑπάταν, διοξεῖα· τὸ
 „ δ' ἐν μέσῳ τρίτας καὶ μέσας, ἐπόγδοον· ἃ δὲ συ-
 „ λλαβὰ, ἐπίτριτον τὸ δὲ διοξεῖας, ἡμιόλιον· τὸ δὲ
 „ Διαπασῶν, διπλόον· ὥστε ἁρμονία, πέντε ἐπόγ-
 „ δῶν καὶ δυεῖν διέσεων· διοξεῖα δὲ, τρι' ἐπόγδοα
 „ καὶ διέσεις· συλλαβὰ δὲ, δύ' ἐπόγδοα καὶ διέσεις (α).“
 Ὁ δὲ Δικαίαρχος ἦν Μεσσήμιος, υἱὸς μὲν Φειδίου, ἀκουστικῆς δὲ Ἀριστοτέλους· ὑπῆρξε δὲ μουσικὸς, φη-
 τωρ, καὶ φιλόσοφος, τὸν ὁποῖον ὁ Κικέρων ἀνόμασεν Ἱστορικώτατον (β).

38. Ἀριστόξενος δὲ ἐστὶν ὁ σφύζομενος ἀρχαιότερος συγγραφεὺς τῆς Μουσικῆς· ἦν δὲ υἱὸς Μνησίου τοῦ καὶ Σπινθάρου μουσικῆ ἀπὸ Τάραντος τῆς Σικελίας· φιλοσοφήσας δὲ ἐπεχείρησε καὶ εἰς τὴν Μουσικὴν, καὶ ἔγινεν ἀκουστικῆς τῷ πατρὸς του, καὶ Λάμπρου τοῦ

α) Ὅσα Νικομάχου τὸν Γερασσηὸν ἐν τῷ περὶ Μουσικῆς.

β) Δικαίαρχῳ τῷ Μεσσημίῳ, τῷ περὶ Μουσικῶν ἀγώνων βιβλίον (ἔ καὶ Σφηξὶ στίχ. 1190, μέμνηται ὁ τῷ Κομ. σχολιασ.) ἀναγέγραφεν ὁ Φαβρίκιος Βιβ. Ἑλλην. Βιβλ. Γ', Κεφ. ΙΑ', σελ. 267, καὶ 295.

Ἐρυθραίου· εἶτα Ξενοφίλου τῆ Πυθαγορείς, καὶ τέλος Ἀριστοτέλους· συνέγραψε δὲ βιβλία μουσικὰ γ', φιλόσοφα, ἱστορίας, καὶ παντὸς εἶδους παιδείας εἰς βιβλία υγγ' (α).

39. Εὐκλείδης δὲ συνέγραψεν Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Μουσικὴν, ἐνθα καταλέγει τὰς χορδὰς τῶν τριῶν γενῶν διακρίνει χροὰς ἕξ· διασαφηνίζει τρόπους ἑπτὰ· ἐκτίθησιν εἴκοσι θεωρήματα εἰς κατατομὴν τοῦ Κανόνος· ἤθουν καταγίνεται περὶ τῆ ἐν Μουσικῇ ποσῆ μόνον, χωρὶς νὰ ἀναφέρῃ τι περὶ τῆ ποιῆ· γνωρίζεται δ' ὁ ἀνὴρ ἐκ τῶν στοιχείων τῆς γεωμετρίας (β).*

40. Νικόμαχος δὲ τις Γερασσηνὸς συνέγραψε περὶ Μουσικῆς, ὅς τις διαιρεῖ τὸ σύγγραμμά του εἰς δύο βιβλία· καὶ διότι ὀμιλεῖ κατὰ τὰς γνώμας τῆ Πυθαγόρου, παρωνομάσθη Πυθαγορικός· λέγεται δὲ Γερασσηνὸς ἐκ τῆς Πόλεως, ἐν ἣ ἐγεννήθη· αὕτη ὀνομάσθη Γέρασα ἀπὸ τῆ, ὅτι κατώκησαν ἐκεῖ οἱ συστρατεύσαντες τῷ Ἀλεξάνδρῳ γέροντες, μὴ δυνάμενοι νὰ πολεμῶσι· κεῖται δὲ αὕτη ἡ πόλις περὶ Βόστρον καὶ Ἀραβίαν (γ).

41. Θέων δέ τις Συρραῖος ἀφῆκεν ἀποσπασμάτιον περὶ ἀριθμητικῆς καὶ Μουσικῆς, καὶ ἐξέδωκεν αὐτὸ τέποισ Ἰσμαὴλ Βαλλιάδδ.

42. Ἀριστείδης δὲ ὁ Κεῖντυλιανὸς συνέγραψε πλατύτερον καὶ πληρέστερον τῶν προσηγησαμένων, ὀμιλήσας περὶ μελωδίας, περὶ ᾠδῶν, καὶ περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς Μουσικῆς.

α) Ὁ Ἀριστόξενος ἤκμασεν ἐπὶ τῆς οὐα Ὀλυμπιάδος· κατὰ δὲ Ἀνθιμον Γαζῆν 322 ἔτη πρὸ Χριστοῦ.

β) Ὁ Εὐκλείδης ἤκμασε κατὰ τὸν αὐτὸν Γαζῆν 258 ἔτη πρὸ Χριστοῦ.

* Ὁ Ἐρατοσθένης, ὅς τις εἶναι γνωστὸς ὡς γραμματικὸς, ποιητῆς, φιλόσοφος, καὶ γεωμέτρης, ἀκμάσας κατὰ τὴν οὐα Ὀλυμπιάδα, ἤτοι 194, ἢ 6 πρὸ Χρ. ἔγραψε Κανόνος Πυθαγόρου κατατομὴν.

γ) Ἦκμασεν ὁ Νικόμαχος 117 ἔτη πρὸ Χρ. κατὰ τὸν αὐτὸν ἴν δὲ σύγχρονοι αὐτῷ καὶ ὁ Θέων, καὶ ὁ Ἀριστείδης.

43. Κλαύδιος δὲ ὁ Πτολεμαῖος συνέγραψεν ἑλλη-
νιστὶ τὰ ἀρχὰς τῆς ἀρμονίας, ἔνθα μαθηματικώτε-
ρον ἐκφράζεται. Σχολιάζει δὲ τὰ ἀρμονικὰ τῷ Πτο-
λεμαίου Πορφύριος, ἀφείς καὶ αὐτὸς ὑπόμνημά τι
περὶ μουσικῆς ἐκ ἀξιοκαταφρόνητον (α).

44. Ἀλύπιος δὲ ἐκτίθησι τὰ σημεῖα, ἃ τινα διὰ
τὸς φθόγγους μετεχειρίζοντο οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἰς
δεκαπέντε τρόπους ἐν τοῖς τρισὶ γένεσι, τετέστιν ἐ-
πὶ διαγράμματων τεσσαράκοντα πέντε ἠλήφθησαν
δὲ ταῦτα τὰ μουσικὰ σημεῖα ἀπὸ τῷ Ἑλληνικῷ Ἀλ-
φραβήτου (β).

45. Γαυδέντιος δέ τις φιλόσοφος συνέγραψεν Εἰ-
σαγωγὴν εἰς τὴν Μουσικὴν ἔνθα ὁμιλεῖ περὶ φθό-
γγων, διαστημάτων, καὶ τρόπων· ἐκτίθησι δὲ καὶ
σημεῖα τῶν φθόγγων εἰς τέσσαρας τρόπους ἐν τῷ
Διατονικῷ μόνῳ γένει.

46. Βακχεῖος δὲ ὁ Γέρων συνέγραψεν Εἰσαγωγὴν
τῆς Μουσικῆς τέχνης κατ' ἐρωτησώμενοι ἀναφέρει
καὶ δέκα ῥυθμούς· περὶ δ' εὐφεται καὶ τὸ ἐξῆς ἐπί-
γραμμα·

„ Τῆς Μουσικῆς ἔλεξε Βακχεῖος Γέρων

„ Τόνους, τρόπους, μέλη τε καὶ συμφωνίας.

„ Τούτῳ συνῶδὰ Διονύσιος γράφων,

„ Τὸν παμμέγιστον δεσπότην Κωνστατῖνον

„ Σοφῶν ἐραστὴν δέικνυσιν τεχνημάτων.

„ Τὸν τῶν ἀπάντων γὰρ σοφῶν παιδευμάτων

„ Ἐφευρετὴν τε καὶ δότην πεφηνότα

„ Ταύτης προσῆγεν ἕδαμῶς εἶναι ξένον. “

47. Ἐγραψαν δὲ περὶ Μουσικῆς καὶ τρεῖς Πολυτ-

α) Ἦκμασε Κλαύδιος ὁ Πτολεμαῖος ἀπὸ 125 ἕως 161 ἔτη ἀπὸ
Χρ. κατὰ τὸν αὐτὸν ἔγραψε δὲ ἑβδομήκοντα ὀκτὼ χρόνος.

β) Μάρκος ὁ Μειβώμιος ἐξέδωκε βιβλίον, περιέχουσαν μετὰ Λα-
τινικῆς μεταφράσεως καὶ σχολίων τὰ συγγράμματα, δια-
γράμματα, καὶ σημεῖα, ἐπὶ τῶν μουσικῶν Ἑλλήνων. Ἀριστο-
ξένου, Εὐκλείδου, Νικομάχου, Ἀλυπίου, Γαυδεντίου, Βα-
κχεῖος, καὶ Ἀριστείδου· ποιήσας ἔργον ἐπαινῶν πολλῶν ἄξιον.

στορες. Λουκιανὸς ὁ Σαμιασατεὺς, Πλάταρχος ὁ Χερωνεὺς, καὶ Ἀθήναιος. Καὶ ὁ μὲν Ἀθήναιος ἀναφέρει περὶ τινῶν εὐδοκίμησάντων εἰς τὴν Μουσικὴν, ἢ ἐφευρόντων τι εἰς αὐτήν· ὁ δὲ Πλάταρχος ἐποίησε δύο διαλόγους διὰ τὸ αὐτὸ τέλος· καὶ ὁ Λουκιανὸς ἔγραψεν ὄρχησιν, ἢ ἐγκώμιον Μουσικῆς. (α)

48. Συνέγραψαν δὲ περὶ Μουσικῆς ἐν ἐσχάτοις τοῖς χρόνοις καὶ δύο Κωνσταντινουπολίται· Μιχαὴλ ὁ Ψελλὸς, καὶ Μανουὴλ ὁ Βρυέννυος. Καὶ τῷ μὲν Ψελλῷ σφίζεται ἐπιτομὴ μουσικῆς, ἐνθα φαίνεται ὅτι ἔδεν ἄλλο ἐποίησεν ὁ Ψελλὸς, εἰμὴ συνάθροισιν ἀρχαίων λέξεων τῆς Μουσικῆς, ὀρισμῶν, καὶ διακρίσεων. Ὁ δὲ Βρυέννυος ὠμίλησε περὶ τῆς ἐν Μουσικῇ ποσότητος κατὰ τὰς ἀρχαίας πληρέστετα· καὶ ἔτι περὶ ἡχῶν, καθὼς οἱ μελοποιοὶ τῷ καιρῷ του ἐφρόνουσι. Εἶναι ὅμως ἄπορον, διὰ τὸ δὲν ὠμίλησεν ἕτερος ἔνας ἕτερος ἄλλος περὶ ἁρμονῶν, χειρονομίας, καὶ χαρακτήρων· διότι ὁ μὲν Ψελλὸς ἔγραψε περὶ τὸ 1105 ἔτος, ὁ δὲ Βρυέννυος περὶ τὸ 1320, ὅτε παρὰ πολλοῖς ἀναμφιβόλως ὑπῆρχεν ἡ χρῆσις τῶν χαρακτήρων καὶ τῆς χειρονομίας· (ἣτις διήρκεσε καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν.) ἐπειδὴ εὐρίσκονται στιχηράρια, γεγραμμένα πρὸ ἑξακοσίων χρόνων. Ἐτι καὶ ὁ Ἀυτοκράτωρ Θεόφιλος περὶ τὸ 830 ἐμέλιζε στιχηρὰ, καὶ διδούς τοῖς ψάλταις, προέτρπευ αὐτὰς, ἵνα ψάλλωσιν αὐτὰ· καὶ αὐτὸς ἠγάπα νὰ χειρονομήῃ καὶ ἐν φαιδραῖς πανηγύρεσι (β). Πρὸς τέτοις καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Ἀυτοκράτωρ ὁ Πορφυρογέννητος ἀναφέρει πολλὰ περὶ τῆς χειρονομίας, λέγων Ἐπαλλον οἱ ψάλλται τῇ πολυτέχνῳ χειρονομίᾳ, περὶ τὸ 950 ἔτος με-

α. Ὁ Πλάταρχος ἐγεννήθη 50 ἔτη σχεδὸν μετὰ Χρ. καὶ ἀπέθανε 135. Καὶ ὁ Λουκιανὸς κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν φαίνεται ὅτι ὑπῆρξε· κατὰ δὲ τὸν Ἀνθιμιον ἀπὸ 120 ἕως διακόσια. Ὁ δὲ Ἀθήναιος συνέγραψε μετὰ τὸ 204 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ.

β. Ὁρα Κεδρητόν.

τα Χρ. Συνάγεται λοιπὸν, ὅτι αὐτοὶ οἱ δύο συγγραφεῖς ἦσαν ἀμύητοι τῆς Μουσικῆς τῆ καιρῶ των ἢ τῆ-
λάχιστον ἔγραψαν, καὶ τὰ περὶ ταύτης τῆς ὕλης γρα-
φέντα ἔ διεσώθησαν.

49. Τόσους λοιπὸν γινώσκουμεν ἀπὸ ἐκείνων, οἱ
τινες συνέγραψαν ἑλληνιστὶ περὶ Μουσικῆς ἑλληνικῆς.
Ἀπὸ δὲ τὰς Λατίνους καὶ τὰς λοιπὰς Εὐρωπαϊοὺς
ἐπὶ μὲν Θεοδορίχου συνέγραψαν Βοέσιος, Κασσιό-
δωρος, Μαρτινιανὸς, καὶ Ἀδγουστίνος· νεωστὶ δὲ,
Ζαφλίνος, Σαλινᾶς, Ναγέλιος, Βικέντιος, Γαλιλαί-
ος, Λόνις, Κιοχέρως, Βανχιέρις, Μαρσένος, Παρ-
ξᾶς, Περωῶλιος, Βαλλῆς, Δεσκάριος, Ὀλδῆρος, Μαν-
γόλις, Μαλκόμος, Βερρέτιος, Ραμῶ, Ἄ' Ἀλαμβέρτος,
Ρουσσῶ, καὶ Ὀρόν. Συνέγραψαν αὐτοὶ τε καὶ ἄλλοι
ἐκ ὀλίγοι περὶ Μουσικῆς, ἐκφράζοντες ἐξ εἰκασίας
καὶ τὰ λεγόμενα παρὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων Μου-
σικῶν, σημειώνοντες ὁμοίως καὶ μέλη τῶν Ἑλλήνων
μὲ τὰς εἰς χρῆσιν ἔσας παρ' αὐτοῖς νότας. Ὅσα ὁ-
μως γράφουσι περὶ τῆς Μουσικῆς, ἦτις εἶναι παρ'
αὐτοῖς εἰς χρῆσιν τὴν σήμερον, εἰς ταῦτα ἀληθεύ-
ουσι, διηγούμενοι πράγματα, καὶ ὄχι ὑποθέσεις.

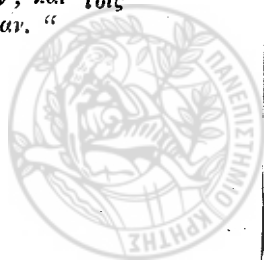
50. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς
πρὸ τῆς Χριστιανικῆς ἐποχῆς. Ὅτε δὲ ἡ κοινὴ μή-
τηρ ἡμῶν, ἡ Ἐκκλησία δηλαδὴ τῶν χριστιανῶν ἐ-
λάμβανε σύστασιν, ὃ δὲ Χριστιανισμὸς ἐφαπλέμενος
εἰς διαφόρους πόλεις, ἐβελτιῆτο, τότε, καθὼς ἐσυ-
νειθίζετο καὶ παρ' Ἰουδαίους, ἔδοξε καὶ τοῖς Χριστι-
ανοῖς, ἵνα τὰ μεγαλεῖα καὶ θαυμάσια τῆ Θεᾶ δοξο-
λογῶνται καὶ ἐν τῇ ἱερᾷ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς Μουσι-
κῆς. Καὶ ἔφαλλον μὲν τὸς Ψαλμοὺς τῆ Δαβὶδ ἐν αὐ-
τῇ, ἐμέλισαν δὲ καὶ τὸ Σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βρο-
τεία, τὸ Χερουβιζόν, τὸ Κοινωνικόν, τὸ Ἅγιος ἁ-
γιος Κύριος Σαββαῶθ, τὸ Σὲ ὑμνεῖμεν, τὸ Τὴν
γὰρ σὴν μήτραν, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Θείας καὶ ἱερᾶς
Λειτουργίας ἄσματα. Μετέπειτα μετεχειρίσθησαν τὴν
Μουσικὴν ἐν τῷ Ἑσπερινῷ, Μεσονυχτιῷ, καὶ Ὁρθρῷ.

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἔζων ὁ, τε Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ἦτοι περὶ τὸ 736 ἔτος ἀπὸ Χρ. καὶ ὁ τέτρω συννατραφεὶς καὶ συμπαιδευθεὶς Κοσμάς (α), ἐπενόηθη ὁ τρόπος τῆ γραφῆν τὰ μέλη διὰ τινων συμβολικῶν χαρακτήρων, διὰ τῶν ἔγραψεν ὁ ἐκ Δαμασκῆ Ἰωάννης ἐν ὀκτώ μὲν ἤχοις τὰ ἀναστάσιμα τῆ Ὀκτωήχου, καὶ τὰ Κεκραγάρια

α) Ὁ ἐν ἁγίοις πατῆρ ἡμῶν ἐκ Δαμασκῆ Ἰωάννης ὁ Μανσῶρ, πατρίδα μὲν ἔσχε τὴν κατὰ Συρίαν Δαμασκόν· γονεῖς δὲ, περιφανεῖς καὶ ἐνδόξους· διδάσκαλον δὲ Κοσμάν ἱερομένον τε καὶ ἀλλόγμον ἄνδρα ἐξ Ἰταλίας· παρ' ἧ πολλὰ μὲν εἶδη σὺν Κοσμῷ τῷ μελωδῷ ἐκιδάσκειται παιδείας, τὴν δὲ Μουσικὴν ἐμύθη ἐντελῶς· καὶ περὶ μὲν τὸ 728 ἔτος ἀπὸ Χρ. ἤκμασεν ἐπὶ Λέοντος τῷ Ἰσαύρῳ· περὶ δὲ τὸ 756 πρὸς Κῆριον ἐξεδήμευσεν. Ἀναβιβάζουσιν οἱ μεταγενέστεροι συγγραφεῖς τὴν μέθοδον καὶ τὸς χαρακτήρας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ἕως εἰς τὰς χρόνους Πτολεμαῖο τῷ Φιλαδέλφῳ, βασιλέως Αἰγύπτου, τουτέστι 285 ἔτη πρὸ τῆς Σαυτηρῆς ἐποχῆς· διότι λέγουσι·

„ Πτολεμαῖος ὁ Βασιλεὺς εὐρὼν τὸς ἤχους συγκεχυμένους καὶ δια κειρωρισμένους, προστάξας τὰς σοφῆς τῶν Ἑβραίων ἄνδρας, μετεβλάπτισαν τὴν Ἑβραϊκὴν γραφὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ συντάξαντες πάντα τὰ μέλη τῶν ἤχων, ἐποίησαν ἐξ αὐτῶν βιβλίον καλούμενον Μουσικόν· ἔξ οὗ τῆς Παπαδικῆς ἢ πάσα τέχνη ἐγνωρίσθη ὁ σὺν ἄλλοις πολλοῖς ὑπὸ τῶν ἀθέων βαρβάρων ἐνεπρόσθη.
 „ Ἀγνοῶντες ἔν οἱ ἄνθρωποι δίχα τῶν πῶς ἄλλως ὑμνεῖν τὸν Θεὸν δυνήσονται, εἰς ἀλλὰς καινιάρους ἐξέκλιναν· μετὰ δὲ τῶν τῶν Θεοστρυγῶν ὁργάνων εἰς τὰς Ἐκκλησίας εἰσερχόμενοι ἔψαλλον· καὶ πάλιν ἀπερχόμενοι εἰς τὰ θεάτρα, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν εἰς πᾶσαν ἀσειβῆ καὶ μισόθειον πράξιν, πᾶς ὁ λαὸς διὰ τῶν ὁργάνων ἐκείνων θελγόμενος, διεσῆρευτο βία ὑπὸ τῷ Διαβόλῳ καταδυναστευόμενος· ἕως ὁ Θεὸς ἐλεήσας τὸ πλάσμα αὐτῆ, τέτους τὸς τρεῖς φωστῆρας τῆς οἰκουμένης διήγειρεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τὸν ἐν ἁγίοις ἄγιον μέγιστον Κοσμάν τὸν ποιητὴν, καὶ τὸν ἐκείνου ὑπέρολαμπρον καὶ κειρωτισμένον φωιτητὴν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν, καὶ πρὸ τῶν τῶν μέγιστον ἑωσφόρον καὶ ἰσαγγελον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον· οἱ τινες Θεοπνεύστῳ βουλήματι κινήθητες, ταύτην τὴν τέχνην ἀνεκαίνισαν, καὶ ἀνήρμωσαν, καὶ τοῖς ἀνθρώποις λεπτομερῶς καὶ ἐντέχνως ἡρμήνευσαν. “

τὰ παρὰ Πέτρου τοῦ Λακεδαιμόνος ἐξηγηθέντα. Ἐν ἤκῳ δὲ Πλαγίου δευτέρου τὰ μέλη ἑνὸς Χερουβικοῦ, ἑνὸς Κοινωνικοῦ, τοῦ Νῦν αἰ δυνάμεις, καὶ τοῦ Προστασία τῶν χριστιανῶν ἀκαταίσχυντε· ἐν Πρώτῳ δὲ ἤκῳ, τὸ Γεύσασθε. Λοιπὸν οὗτος λέγεται ὁ ἀρχαιότερος διδάσκαλος καὶ πρωτουργὸς τῆς καθ' ἡμῶς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, κατὰ τὰ σωζόμενα γεγραμμένα μέλη διὰ τῶν ἐρημῶνων μουσικῶν χαρακτήρων. Αὐτὸς ποιήσας τὴν Ὀκτώηχον, ἐδίδαξε τοὺς μεταγενεστέρους ψαλμωδοὺς, νὰ μὴν ἐκτείνωσιν, οὔτε νὰ παρεκτρέπωσι τὰς ψαλμωδίας ἀπὸ τοῦς ὀκτώ ἡχους (α). Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς ἐποχῆς ἕως εἰς τοὺς ἐδικούς μας χρόνους, ὅσους διδασκάλους καὶ ἐφευρετὰς ψαλμωδιῶν ἀνέδειξεν ὁ χρόνος, διδάξαντας ἅμα καὶ μελίσσαντάς τι, ἄξιον ψάλλεσθαι ἐν ταῖς ἱεραῖς Ἐκκλησίαις, ἰδοὺ καὶ ἀλφάβητον ὀνομαστὶ καταλέγονται.

A.

51. Ἀγάθων ἀδελφὸς Ξένου τοῦ Κορώνη. Ἀθανάσιος μοναχός. Ἀθανάσιος μοναχὸς Ἀθωνίτης. Ἀθανάσιος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, μαθητὴς Βαλασίου. Ἀλέπιος. Ἀμπελοκηπιώτης. Ἀνανεώτης (β). Ἀνδρέας ὁ ἅγιος ποιμὴν τῆς Κρήτης. Ἀνδρέας Ἱεροσολυμίτης. Ἀνδρέας Σιγηροῦ. Ἀνδρόνικος. Ἀνθιμος ἱερομόναχος. Ἀντώνιος ἱερεὺς, καὶ μέγας Οἰκονόμος, χρηματίσας μαθητὴς Ἱερεμίου Χαλκηδόνος. Ἀργυρὸς

α) Depuis que nous avons écrit ceci, nous avons encor trouvé, en feuille-tant le même livre, au haut d'une page & dans la marge, cette date, ετος ωκέ. ce qui feroit an 805. Si c'étoit-là la date de ce livre, il remonteroit à-peu-près au temps même de S. Jean Damascène, qui est l'inventeur de la musique Grecque moderne; & cela ajouteroit sans doute beaucoup au mérite de ce manuscrit. pag. 786. de l'état actuel de l'art Musical en Egypte par m. Villoteau.

β) Ὁ Ἀνανεώτης ἐπὶ ῥῆξε πρῶτος ποιητὴς τῶν Ὄκτων καὶ δευτέρως Ἰωάννης ὁ Γλυκὺς, τὸν Ἀνανεώτην μιμοῦμενος· ἐπειτα τρίτος ὁ Ἡθικός· μεθ' ἧς ὁ Κοκκουζέλης λέγει Μαυροῦλ ὁ Χρυσάφης.

Ῥόδιος. Ἀρχάδιος μοναχός. Ἀρσένιος ἱερομόναχος ὁ μέγας. Ἀρσένιος ἱερομόναχος ὁ μικρός (α).

B.

52. Βαλάσιος ἱερεὺς, μαθητὴς Γερμανοῦ Νέων Πατρῶν (β). Βαρθολομαῖος μοναχός. Βενέδικτος δομῆσικος. Βλατηρός. Βυζάντιος.

Γ.

53. Γαβριήλ ἱερομόναχος καὶ φιλόσοφος (γ). Γαβριήλ ἐκ τῆς μονῆς τῶν Ξανθοπούλων. Γεννάδιος ὁ ἐξ Ἀγγιάλου. Γερμανός μοναχός. Γερμανός Νέων Πατρῶν (δ). Γεώργιος Κοντοπετρῆς. Γεώργιος Παναρέτου. Γεώργιος Σγουροπούλου. Γεώργιος Πλαγιώτου. Γεώργιος Πρωτοψάλτης Γάνου. Γεώργιος ὁ ἐκ Ῥαιδεστού, καὶ Πρωτοψάλτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Γεώργιος ὁ Κρής (ε). Γρηγόριος Ἰλυζύς. Γρηγόριος

- α) Οὗτος ἐμέλεισε πρῶτος εἰρημούς καλοφωνικὰς, ὀλίγω πρότερος χρηματίσας τῷ Χρυσάφου, καὶ τῷ Βαλασίς.
- β) Οὗτος ἐμέλεισεν Εἰρημολόγιον τῶν Καταβασιῶν, ὃ συνέτεμεν ὁ Πέτρος. Ἐγραψε μέλη δοξολογιῶν, εἰρημῶν καλοφωνικῶν, καὶ ἄλλα πολλά. Ὑπῆρξε σύγγραφορ τῷ νέῳ Χρυσάφῃ.
- γ) Τέτον σώζεται καὶ ἐγχειρίδιον περὶ Μουσικῆς χειρογράφου, γραφὴν ἐπι σωζομένης τῆς χειρονομίας, ὅθεν ὀμιλεῖ καὶ πρὸς εἰδότης αὐτήν.
- δ) Οὗτος ἦν ἢ σύγγραφορ ἢ ὀλίγω ὕστερορ τῷ Χρυσάφου. Ἠχημασε δὲ περὶ τὸ ἀγὸ ἔτος. Ἐμέλεισε δὲ Στιχηράριον, καὶ ἄλλα πολλά.
- ε) Οὗτος ἦν ἢ γραφὴς Ἰακώβου τῷ Πρωτοψάλτου· διότι μὴ γνῖμασθεὶς ὁ Ἰακώβος εἰς τὸ γράφειν, ἔβαλλε μὲν αὐτὸς ὡσάν νὰ ὑπηγόρευεν, ὃ δὲ Γεώργιος ἔγραφεν. Ἐδίδουσε δὲ τὰ μουσικὰ εἰς Κωνσταντινέπολιν κατὰ τὸ Φανάρι, ἐν τῇ Χίῳ, καὶ εἰς τὰς Κεθωνίας τῆς Ἐφέσου ὅπου καὶ ἔδωκε τὸ κοινὸν χρέος κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος. Ἠκουσε δὲ τὰ μαθήματά τε παρὰ Δανιὴλ Πρωτοψάλτου, Πέτρος τῷ Πελοποννησίῳ, Πέτρος Βυζαντίς, καὶ Ἰακώβου Πρωτοψάλτου ἔχρημάτισε διδάσκαλορ Γρηγορίου τῷ νῦν Λαμπαδαρίου. Τέτον τὸν Γεώργιον ἐμελέτιον νὰ φέρωσιν οἱ ἔφοροι τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, διὰ τὸ γένη καὶ αὐτὸς μέλορ τῶν τριῶν τῆς νέας Μεθόδου τῆς Μουσικῆς· ἀλλ' ὁ θάνατορ προλαβὼν, ὕστερησε τὰς φιλομάσουρ τῶν ἐκπιζομένων ἀγαθῶν τῆς μουσικῆς παρ' αὐ-

ιερομόναχος. Βούνης ὁ Ἀλιώτης (α) καὶ Γρηγόριος ὁ νῦν Λαμπαδάριος (β).

Δ.

54. Δαβίδ μοναχός. Δαμιανὸς Βατοπεδηνός. Δανιὴλ παλαιός. Δανιὴλ ὁ νέος. Δανιὴλ ὁ Πρωτοψάλτης, μαθητὴς Παναγιώτου Χαλάτζογλου (γ). Δημήτριος Δακιανός, μαθητὴς Κουκουζέλου. Δημήτριος ἐκ Παιδεστοῦ. Διονύσιος μοναχός. Δούκας λαοσυνάκτης. Δούκας Σιρόπουλος.

Ε, Ζ, Η.

55. Ἐυνοῦχος Πρωτοψάλτης τοῦ Φιλανθρωπίνου. Ἐφραὶμ Καρίας. Ζαχαρίας Πρωτοψάλτης Κυζίκου, ἀνεψιὸς μὲν Ἀνανίου Κυζίκου, μαθητὴς δὲ Ἰωάννου Πρωτοψάλτη. Ἡθικός. Ζαχαρίας Χανεντές (δ).

Θ.

56. Θεόδουλος μοναχός. Θεόδωρος στουδίτης. Θεόδωρος Ἀγαλιανός. Θεόδωρος Θαλασσηνός. Θεόδωρος Καλλικρατίας. Θεόδωρος Κλαβᾶς. Θεοφάνης Καρύκης Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Θεόφιλος ὁ Αὐτοκράτωρ (ε). Θεοφύλακτος Ἀργυρόπουλος. Θωμᾶς ἱερέυς.

τῷ. Οὗτος ἦν ποιητὴς καὶ διδάσκαλος τῆς ψαλμοδίας, ἀλλ' ἔτι καὶ ψάλτης· διότι ἀδέποτε ἔπαυεν ἐπ' Ἐκκλησίας.

- α) Οὗτος ὑπῆρχε Πρωτοψάλτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως.
- β) Οὗτος ἐμαθήτευσεν εἰς Ἰάκωβον τὸν Πρωτοψάλτην, εἰς Πέτρον τὸν Πρωτοψάλτην, καὶ εἰς Γεώργιον τὸν Κοῦρητα. Ἐστὶν εἰς τῶν τριῶν Διδασκάλων, τῶν ἐφευρετῶν τῆς νέας Μεθόδου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς.
- γ) Δανιὴλ ὁ Πρωτοψάλτης, ἡ μελωδικὴ σάλπιγξ τῆ ἡμετέρου αἰῶνος, κατήγετο ἀπὸ τὸ Τέρναβον κατὰ τὴν Λάρισσαν, περὶ δὲ τὸ ἀπρῶτον, Δεκεμβρίου κγ', ἡμέρα σαββάτω εἰς τὰς 12 ὥρας ἔδωκε τὸ κρινὸν χρέος. Ἐψηφίσθησαν δὲ Πρωτοψάλτης μὲν ὁ Ἰάκωβος, Λαμπαδάριος δὲ, Πέτρος ὁ Βυζάντιος.
- δ) Ζαχαρίας ὁ Χανεντές ἦτον σύγχρονος τῷ Δανιὴλ. Τέτις τῷ Ζαχαρίῳ σφίζονται εἰρημοὶ κυλοφωνικοί· καὶ κοντὰ εἰς τὰς νῦν χανεντέδες σφίζονται φάσια μεγάλα καὶ ἀξιέπαιρα.
- ε) Ὁ Αὐτοκράτωρ Θεόφιλος ἐβασίλευσε περὶ τὸ 830 ἔτος ἀπὸ

I.

57. Ἰάκωβος Πελοποννήσιος Πρωτοψάλτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας (α). Ἱερεμίας Χαλκηδόνος. Ἰωαζεὶμ Βυζύης Ἀλαπάσης, μαθητῆς Βαλασίου. Ἰωάννης ὁ ὄσιος καὶ πατὴρ ἡμῶν ὁ Δαμασκηνός. Ἰωάννης Γλυκός. Ἰωάννης Μαῖστωρ ὁ Κουκουζέλης (β). Ἰωάννης Βατάτζης. Ἰωάννης Σγουροπούλα. Ἰωάννης ὁ Φωκάς. Ἰωάννης Οὐρανιώτης. Ἰωάννης ὁ Κλαδάς (γ).

Χρ. περὶ τῶ ὁποῖον λέγει ὁ Κεδρινός, ὅτι ἐφιλοτιμεῖτο νὰ εἶναι καὶ μελωδός διὰ καὶ ἕμνους ποιῶν τινάς, καὶ σιχηρὰ μελλῶν, ἄδουσαι προσέτρπε. Φέρεται δὲ καὶ τις λόγος, ὡς ἔρωτι τῶ μέλους βαλλόμενος κατὰ τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἐν φαιδραῖς πανηγύρεσιν, ἐπαρητιτο τὸ χειρονομεῖν.

- α) Ἐκμασεν ὁ Ἰάκωβος περὶ τὸ αὐγὸ ἔτος ἀπὸ Χρ. Ἐμέλισε βίβλον ὀλην τὸ Δοξαστικόν, ὅκτῳ δοξολογίας, συνέτεμε τὰ μεγάλα περαγάρια, καὶ τὸν πολυέλεον τῶ Δανήλ. Διόρθωσε τὰ σφάλματα, τὰ ὁποῖα ἐξ αἰτίας τῆς ἀμελείας τῶν τυπογράφων εὐόισκοντο εἰς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς βιβλους προτροπῇ Γρηγορίου Πατριάρχου. Ἦν γραμματικὸς καλός ἦτον καὶ ψάλλτης ἄριστος, ἂν δὲν ἦτον κακὸ ῥυθμὸς. Διότι ἀγνοῶν τὰς κανόνας τῆς ῥυθμικῆς καὶ ποιητικῆς, διὰ νὰ φυλάξῃ τάχα τὸ νόημα τῶ τροπαρίου, δὲν ἐφύλαττε τὸν ῥυθμὸν τῶν προσομιῶν διὰ τὰ ὁποῖα Πέτρος ὁ Βυζάντιος ὠν τότε Αἰμιπαδάριος, ἠγανάκτει μεγάλως β. Περὶ τῆτον εὐρηται ἐν τῇ βίβλῳ τῇ καλουμένῃ „Αἰμαρτωλῶν Σωτηρία τὰ ἐξῆς.

„ Ἦτον νῆος εἰς τὴν μεγαλόπολιν Αὐδύσιον τῆς
 „ πρώτης Ἰουστινιανῆς, ὄρφανός ἀπὸ τὸν πατέρα ἢ δὲ
 „ μήτηρ αὐτῆ, ὡς εὐσεβῆς καὶ φιλόθεος, ἔδωκε τὸν παῖδα
 „ νὰ μαθάνῃ τὰ ἱερὰ γράμματα τὸν ὁποῖον (διατι ἦτον
 „ εἰς τὸν νῆν ἐπιδέξιος, καὶ πλείστα καλόφρωνος) ἔπαντες
 „ ἐπινομάζον Ἀγγελόφωνον. Τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, καθὼς
 „ εἶναι συνήθεια εἰς τὰ βασιλεία πάντοτε, ἐζητῶσαν ἐν-
 „ λάλοθς καὶ καλοφώνους καὶ εὐρόντες αὐτὸν, ἔβαλον εἰς
 „ σχολεῖον βασιλικόν, νὰ παιδεύηται τὴν μουσικὴν τέχνην,
 „ ἕως νὰ γένη εἰς αὐτὴν τέλεις ὅστις εἰς ὀλίγον καιρὸν,
 „ ὡς ἀγγίχονος καὶ φρόνιμος, ὑπερέβη ἅπαντας“....

- γ) Φέρεται καὶ τῆτον γραμματικὴ Μουσικῆς περὶ Μετροφωνίας χειρόγραφος ἠπῆρε δὲ μετὰ τὸν Κουκουζέλην.

Ἰωάννης Κουκουμάς (α). Ἰωάννης ἱερεὺς Πλουσι-
 δηρός (β). Ἰωάννης Πρωτοψάλτης μαθητὴς Παναγιώ-
 του Χαλατζογλου (γ). Ἰωάννης Πρωτοψάλτης Ραι-
 δεστοῦ, ἀνεπιὸς καὶ μαθητὴς Γερασίμου Ἡρακλείας·
 οὗ καὶ ἕτερος μαθητὴς Ἰωακείμ ἱερομόναχος Ῥόδιος.
 Ἰωάσαφ ὁ νέος Κουκουζέλης,

Κ.

58. Κάλλιτος πάλαιός (δ). Κάλλιτος ἐκ Νικαίας.
 Καμπάνης. Καρβουνάρις. Κασσιανὴ μοναχὴ (ε). Κλή-

- α) Ἐδρίσκειται καὶ τέτου Γραμματικῆ Μουσικῆς περὶ Μετροφω-
 νίας καὶ περὶ ἤχων χειρόγραφος.
 β) Ἐδρίσκειται τέτον ἕνας τροχὸς εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Παπαδικῆς.
 γ) Τραπεζούντιος ἦν ἕτος ὁ Ἰωάννης, χρυσοκόμος τὸ κατ' ἀρ-
 χὰς γενόμενος· εἶτα τῷ Παναγιώτῃ μαθητεύσας, καὶ ἄ-
 παντα τὰ τότε σφωζόμενα μουσικὰ ποιήματα ἐκδιδαχθεὶς
 ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἰκανῶς ἐπιδὲς εἰς τὴν Μουσικὴν, ἐψηφίσθη
 Λαμπάδαριος, τῷ διδασκάλῳ συμπάλλον· ὃν καὶ μετὰ
 τὸν θάνατον αὐτοῦ διεδέξατο, Πρωτοψάλτης γενόμενος. Ἐ-
 μέλεισε δὲ τὰ πασαινώρια προτροπῇ Κυρίλλου Πατριάρ-
 χου κατὰ τὸ ἄφηνς ἕτος ἀπὸ Χριστοῦ.
 δ) Νικηφόρος Κάλλιτος ὁ Ξανθόπουλος ἔζη ἀκόμη 1341 μετὰ
 Χρ. Ἐγράψε κατάλογον τῶν ὑμνογράφων τῆς Ἐκκλησίας.
 ε) Ἡ Κασσιανὴ λέγεται καὶ Κασία καὶ Εἰκασία· περὶ ἧς ἀναφέ-
 ρουσι Παῦλος, Κωδινός, καὶ Θεόδωρος ὁ Προδρόμος τὰ
 ἑξῆς.

„ Ἡ μονὴ τῆς Εἰκασίας ἐκτίσθη παρὰ Εἰκασίας μονα-
 „ χῆς εὐσεβεστάτης καὶ παρθένου ὠραίας τῷ εἴδη, ἥτις
 „ σοφωτάτη ἔσα, καὶ κανόνας πολλὰς, καὶ στιχηρὰ, καὶ
 „ ἄλλα τινὰ ἀξιοθαύμιστα ἐποίησε καὶ ἐμελέδησεν, ἐν
 „ τοῖς χρόνοις Θεοφίλου τοῦ Βασιλέως. -- Ὁ μὲν Κωδι-
 „ νὸς ταῦτα ὁ δὲ Παῦλος ὁ Σιλεντιανός, „ Ἡ δὲ μονὴ
 „ τῆς Ἰκασίας, ἐκτίσθη παρ' αὐτῆς, γεγονυίας, ὅτι τῆς
 „ βσιυειίας ἀπέτυχε παρὰ Θεοφίλου Βασιλέως, σεβασμι-
 „ ας καὶ ὠραίας τυχχανέσης, ἥτις καὶ κανόνας καὶ στι-
 „ χηρὰ ποιήσασα ἐν τοῖς χρόνοις Θεοφίλου καὶ Μιχαήλ
 „ τοῦ εὐεῖ αὐτοῦ, ὅποια τὰ εἰς Πόρον καὶ εἰς τὸ Μύρον·
 „ αὐτῆς γὰρ εἰσὶν ἅπαντα ταῦτα --
 „ Ἀλλὰ πολὺ πρότερον, ὡς ἐξ ἀγράφου ἔχομεν παρα-
 „ δόσεως, γνήτις τῶν εὐπατριδῶν σοφῆ καὶ παρθένος
 „ Κασία τένομα, τῆ τε μέλουσ ἀρχηγὸς ἐξεργάσατο, καὶ

μης Λέσβιος. Κορηήλιος μοναχός. Κοσμάς ὁ ὄσιος
καὶ πατὴρ ἡμῶν (α). Κωνσταντῖνος Μαγουλᾶς. Κων-
σταντῖνος ὁ ἐξ Ἀγχιάλου. Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυ-
ρογέννητος (β). Καντεμῆρις (γ). Κύριλλος ὁ Τήνου (δ).

Α.

59. Λάσκαρις Πηγωνίτης. Λέων ὁ Συφός καὶ Αὐ-

„ τὸν κανόνα ἐπεράσατο (τῷ Μεγάλῳ Σαββάτῳ). Οἱ δὲ
„ ὕστερον τὸ μέλος ἀγασάμενοι, ἀνάξιον δ' ὅμως κρίναντες,
„ γυναικεῖος συμμῖξαι λόγοις τὰ τῷ ἥρωος ἐκείνου Κοσμά
„ μουσουργήματα, τὸ μέλος παραδόντες τῷ Μάρκῳ, καὶ
„ τοὺς ἱερός ἔμνους ἐχειρίσαντες, τὴν πλάκην τῶν τρο-
„ παρίων τότε μόνον ἐπέγραψαν.“ Θεόδ. Προδ.

- α) Ὁμοίως τῷ Σαμασκηνῷ Ἰωάννῃ κατὰ τε τὸν βίον καὶ κατὰ
τὸν λόγον ἐχρημάτισεν ὁ Κοσμάς, λέγει ὁ Μελέτιος ἐν τῇ
Ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ· ὁ δὲ Σουδάς, ἔτις „ Οἱ γοῦν
„ ἄσματος κανόνες Ἰωάννου τε καὶ Κοσμά συγκροσιν οὐκ
„ ἐδέξαντο, ἀ δὲ δέξαιτο, μέχρις ἂν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος
„ περιώσθησεται.“
- β. Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος υἱὸς ἦν Ἀντοῦ τῷ Σο-
φῷ ἐγεννήθη μὲν ἀπὸ Χρ. 903, ἀπέθανε δὲ 959. ἔχει με-
γάλην κλίση εἰς τὴν σπουδὴν καὶ φιλομάθειαν· ἐβασίλευ-
σε χρόνους 47. Οὗτος ἐποίησε τὰ ἐν τῇ Ὀριζήσῃ Ἐξου-
σιτελάριᾳ τὰ ὁποῖα σώζονται μεμελισμένα ὑπὸ Βαλα-
σίου, καὶ ὑπὸ Πέτρου εἰς Δεύτερον ἦχον.
- γ) Ὁ Καντεμῆρις ἔγραψεν ἑλληνιστὶ καὶ τουρκιστὶ περὶ Μου-
σικῆς ἀπὸ τὰ ὁποῖα μόνον τὸ τουρκιστὶ σώζεται, διαλαμ-
βάνον περὶ τῆς ἑξωτερικῆς Μουσικῆς. Ἐφῆρε καὶ ὀνό-
μα τὸν καλούμενον Ζάροπέν· καὶ κατήγετο μὲν ἀπὸ τὸ
γένος τῶν ἡγεμόνων τῆς Μολδοβλαχίας· περιῆλθε δὲ Τσερ-
κίαν, Ἀραβίαν, καὶ Περσίαν· καὶ ἐδιδάχθη ἐντελῶς τὴν
εἰς ἐκείνους τὰς τόπους σωζομένην Μουσικὴν. Μετεχειρί-
ζετο δὲ ὄργανα τὸ Νεῦ καὶ τὸ Ταμποῦρι.
- δ) Ὁ Κρὸς Κύριλλος ἀπὸ τὸ περὶ Μουσικῆς σύγγραμμά του
φαίνεται ὅτι μετέχε καὶ τῆς Ἑλλάδος φωνῆς, καὶ τῆς Μασικῆς
τῆς ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ ἑξωτερικῆς. Ἐδιδάχθη δὲ τὴν Ἐκ-
κλησιαστικὴν Μουσικὴν ὑπὸ τῷ Πρωτοψάλτῃ Παραγωγίτῃ.
Συνέβαλλεν ἐνίοτε τῷ Σανίλ ἐν τῷ Πατριωχεῖῳ. Καὶ
διὰ μὲν τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν συνέγραψε περὶ γα-
μακτίστων, καὶ ἦχων με διάφορα παραδείγματα· διὰ δὲ τὴν
ἑξωτερικὴν, περὶ περὶ δέδιω, μακαμίων, καὶ ὀρθρῶν,

τοκράτωρ (α). Αίων ὁ Ἀλυμριώτης. Λογγίνος μοναχός.
Μ.

60. Μανουὴλ υἱὸς Κορώνη. Μανουὴλ Γαζῆς. Μανουὴλ Ἀργυρόπουλος. Μανουὴλ Φωκιανός. Μανουὴλ Ἀγαλιανός. Μανουὴλ ὁ μέγας ῥήτωρ. Μανουὴλ Θηβαῖος. Μανουγοῶς. Μανουὴλ Χρυσάφης (β). Μανουὴλ Γούτας. Μανουὴλ ὁ νῦν Πρωτοψάλτης. Μάρκος ὁ Εὐγενικός. Μάρκος Κορίνθου. Μελέτιος Σιναΐτης (γ). Μελχισεδὲκ ἐπίσκοπος Ῥαιδεστού. Μιχαὴλ Ἀνανεώτης. Μιχαὴλ ἱερεὺς Κουκουλάς. Μοσχιανός.

N.

61. Ναθαναὴλ Νικαίας. Νήγων δομέστικος. Νικηφόρος ἱερομόναχος ὁ Ἡθικός. Νικηφόρος Χῖος ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἀντιοχείας, καὶ μαθητὴς Ἰακώβου Πρωτοψάλτου (δ). Νικόλαος δομέστικος. Νικηφόρος Τραμουντιάνας, καὶ Πρωτοψάλτης Ῥόδου. Νικόλαος Ἀσάν ὁ Κύπριος. Νικόλαος Ἀνδριανουπολίτης, μαθητὴς Ἰωάννου Πρωτοψάλτου.

Ξ, Π.

62. Ξένος ὁ Κορώνης, Πρωτοψάλτης τῆς Ἁγίας Σοφίας. Παγκράτιος ἱερομόναχος. Παΐσιος μοναχός. Παναγιώτης Χαλάτζογλου (ε). Πανόρετος. Πατ-

- α) Αἰών ὁ Σοφὸς ἀπέθανεν 911 ἀπὸ Χρ. Ἦν δὲ υἱὸς τῆς Καίσαρος Βασιλείου τῆς Μακεδόνος, καὶ τέττον διαδόχος τῆς Βασιλείας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἣ ἔβασίλευσε χρόνους 22. Οὗτος ἐποίησε μέλη ἢ ἕμνονες ἐκκλησιαστικὰς, ἀπὸ τῆς ὁποίους εἶναι καὶ τὰ ἑνδεκα Ἑωθινά. Ἀτὰ εἰρήσκονται μεμειλισμένα εἰς τὸ παλαιὸν Στιγχεράριον μετεμελισθησαν ἐπὶ παρὰ Ἰωάννου τῆ Κλαδά, καὶ συνειρήθη τὸ μέλος αὐτῶν ἐπὶ Ἰακώβου Πρωτοψάλτου.
- β) Μανουὴλ Χρυσάφης ὁ παλαιὸς ἦν Λαμπιδήριος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐπὶ Κωνσταντίνου τῆ Παλαιολόγου, ἐσχάτου Ἀυτοκράτορος τῶν Ῥωμαίων.
- γ) Οὗτος ἐρημάτισε διδάσκαλος Γεωργίου τῆ Κορθός.
- δ) Οὗτος διδάσκει τὰ μοναχὰ εἰς Υἱάσι τῆς Μολδαβίας.
- ε) Ὁ πατὴρ τῆ Παναγιώτου κατήχετο μὲν ἐκ Τραπεζοῦτος, ἦν δὲ κατὰ τὸ ἐπάγγελμα Χαλάτζης, ἐνημερεύθη δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τοῦτε εἰς τὴν οἰκίαν ἑσθῶν μοναχός

ζάδας ὁ Πρασηνός. Πέτρος Γλυκὺς ὁ Μπερεκέτης (α). Πέτρος ὁ Λαμπαδάριος, Λακεδαιμόνων, διδάσκαλος μέγας, κατὰ δὲ τοὺς Ὁθωμανὺς Χιροῖς Πέτρο· διότι ὅταν καὶ πρώτην φοράν ἤκουε νέον μέλος, διὰ τῆς γραφῆς ἐκλεπτεν αὐτό (β). Πέτρος Βυζάντιος, Πρωτοψάλτης καὶ μαθητῆς μὲν Πέτρου τοῦ μεγάλου διδασκάλου, διδάσκαλος δὲ τῶν διδασκάλων Γρη-

τις, συγγενῆς, καὶ μουσικὸς, ἐδίδαξεν ἀρχαρίστου τῆς Μεσικῆς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Παναγιώτην. Εὐφώνων δ' ὄντα καὶ φυσικῆν ἔχοντα κλίσιν πρὸς Μουσικὴν ἰδῶν, συνεβέλευσεν αὐτῷ, ἵνα πορευθῆ εἰς τὸ Βατοπεδινὸν μοναστήριον τὸ κατὰ τὸν Ἄθω, καὶ τῷ τότε ψάλλοντι ἐκεῖ Ἀμιανῷ τὸν μαθητεύσῃ· διότι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐξέλιπον ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰδήμονες ψαλμοδοί. Τούτῳ γοῦν τῷ Ἀμιανῷ μαθητεύσας ὁ Παναγιώτης, καὶ πάντα τὰ τότε σωζόμενα Ἐκκλησιαστικὰ μέλη ἐκδιδαχθεὶς, ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ εἰσεδέχθη Πρωτοψάλτης ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ. Τούτου τῆς Παναγιώτου μέλη σφίονται εἰς εἰρμὸς Ἐφρίξε γῆ μετὰ τὸ κρατήματος, καὶ ἕτερον κράτημα εἰς ἧγον Βαρὸν, καὶ ἄλλα τινά.

- α) Οὗτος ὑπερέβη κατὰ τὴν γλυκύτητα πάντας τοὺς μουσικῆς εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν Εἰρμῶν, ἕς καὶ Καλοφωνικῆς ὠνομασσαν. Ὦν δὲ σύγχρονος τῷ Παναγιώτῃ, ἐχρημάτισε Πρωτοψάλτης κατὰ τὰ Ἡμαθία. Περικέτης δὲ ὠνομάσθη, διότι ἐρωτῶντων αὐτὸν τῶν μαθητῶν διδάσκοντα τὰς Εἰρμῆς, ἂν ἔχη καὶ ἄλλους, ἔλεγε πάντοτε Περικέτι. Φαίνεται δὲ, ὅτι καὶ ἐμίλειεν ἕτος περισσότερα ἀπὸ ὅλας τὰς μελωδῶν, τὰς ὁποίας καταλέγομεν ἐδῶ, ἐκτὸς τῆς Λακεδαιμόνος Πέτρου.
- β) Οὗτος ἐμαθήτευσε παιδιόθεν ἐν Σμύρῃ εἰς τινα μουσικὸν ἱερομόναχον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐπέλασεν ἀρχετὰ μαθήματα· ἐπειτα ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐμαθήτευσεν εἰς τὸν Πρωτοψάλτην Ἰωάννην τὸν ὁποῖον καὶ ἐμιμῆτο εἰς τὰ μέλη του, κατ' ἐκεῖνον ἐκφράζων αὐτά. Τῆς δὲ μελοποιίας ἤρξατο, ὅταν ἦτον ἀκόμη δομῆστικος ἀριστερός. Ὅτε δὲ ἐπλήρωσε τὸ κοινὸν γότος, ὁ Πρωτοψάλτης Ἰωάννης, καὶ ἔγινε Πρωτοψάλτης ὁ Δαυὶλ, ἔπρεπε μὲν νὰ γένη Λαμπαδάριος ὁ Ἰάκωβος ὡς δεξιὸς δομῆστικος· ὁ δὲ Πέτρος διὰ μεσιτείας δυνατωτέρων παραβῆς τὴν τάξιν, ἔγινε Λαμπαδάριος· καὶ ἐπῆρε δομῆστικόν του τὸν Βυζάντιον Πέτρον. Ἐκ τήτου γέν ἐφθονεῖτο, λέγουσιν, ὑπὸ τῆς Ἰακώβε καὶ

γορίου Λαμπαδαρίου, καὶ Χρυσάνθου Ἀρχιμανδρίτου, ὁ καὶ Φυγὰς ἐπιλεγόμενος (α). Πρασινός.

P, Σ, T, Φ καὶ X.

63. Ῥωμανὸς ὁ μελωδὸς, ὃ ἐφευρὼν πρῶτος Κοντάκια, καὶ συγγράψας ἀπὸ αὐτὰ ὑπὲρ τὰ χίλια (β). Σέργιος. Στέφανος Ἀγιοπολίτης. Στυλιανὸς ἱερεὺς. Συμεὼν Λαοσυνάκτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Συ-

τῷ διδασκάλῳ Δανιὴλ· καὶ ἐσώζετο ἐν αὐτοῖς μῖσος κρυπτόν μὲν, ὑπεραίνετο δὲ καὶ ἐνήθε. Ἐμέλεισε δὲ Ἀναστασιματάρια δύο· χειρῶνικὰ καὶ κοινωρικὰ τῶν Κυριακῶν κλάσεις τέσσαρας· καὶ ἀπὸ τὰ κοινωρικὰ τῷ ἐπιαντῷ ἄλλα μὲν διπλᾶ, πολλὰ δὲ καὶ τριπλᾶ πολυέλεους, πασαπνοῦρια, δοξολογίας, ὀλόκληρον Δοξαστικόν, ὀλόκληρον Εἰρημολόγιον· ἐξήγησεν τὰ Ἀνοιξαντάρια, τὰ μεγάλα Κερωγῶρια, τινὰ πασαπνοῦρια, τὸ Ἄνωθεν οἱ προφήται, καὶ ἄλλα τινὰ· ἐμέλεισε δὲ καὶ στίχους πολιτικοὺς κατὰ τὰ μακάμια τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ κατὰ τὰς θυθμῶς τῶν αὐτῶν. Εὐρέθησαν ἔτι ἐν τοῖς σημειώμασιν αὐτῷ γεγραμμένα μὲ τὰς Μουσικὰς Χαρακτῆρας Φάσλια, καὶ Πισσορέφια διὰ δὴ ταῦτα ὠνομασθη καὶ Μέγας διδάσκαλος. Ἐποίησε δὲ ταῦτα πάντα ἐν ὀλίγῳ διαστήματι καιρῷ· διότι Λαμπαδαρίου ἔτι ὢν, τὸν βίον μετέλλαξε, λοιμῷ παρανάλωμα γενόμενος.

- α) Οὗτος ἦν Κωνσταντινουπόλιτης, καὶ ἐπαιδευθὴ τὴν μουσικὴν ὑπὸ Πέτρον τῷ Λακεδαιμόνος. Ἐμέλεισε δὲ ὀκτώ κοινωρικὰ τῶν Κυριακῶν, καὶ ὀκτώ χειρῶνικὰ, ἐν μᾶθημα, μίαν δοξολογίαν· καί τινος καταβασίας, ἃς ἐκ ἐμέλεισεν ὁ διδάσκαλος αὐτῷ, καὶ ὅλον τὸ σύντομον Εἰρημολόγιον. Ἐξήγησε δὲ πολλὰ ἐκ τῶν παλαιῶν. Ἐπὶ δὲ τῆς πρώτης Πατριαρχείας Καλλινίκου τῷ ἀπὸ Νικαίας διὰ τινὰ σφάλματα ἐξώσθη τῷ κλήρῳ, καὶ ἐφυγεν εἰς Χερσόνησον· καὶ ἔρχετο εἰς Υἱῶσι τῆς Μολδαβίας, καὶ πολλὰ ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀναξιοπαθῆσας, τὸν βίον μετέλλαξε κατὰ τὸ αὐτῷ ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ.
- β) Οὗτος ἦν Ἐδεσσηνὸς τὴν πατρίδα. Ἐλθὼν δὲ εἰς Κωνσταντινοῦπολιν, κατοίκησεν εἰς μοναστήριον τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου, τὸ ἐν τοῖς Κύρου. Ἐποίησε δὲ καὶ ἐμέλεισε τὸ, Ἡ παρθένος σήμερον τὸν ὑπερούσιον τίθει, καὶ ψαλῶν αὐτὸ ἐπ' ἄμβωνος, ὑπὸ πάντων τῶν ἀκροατῶν θανασθεῖς τε καὶ εὐφραμισθεῖς, συνέγραψε καὶ ἐμέλεισε καὶ τὰ λοιπὰ. Ὅρα τὸν Μεταφραστὴν τῆ ἁ' Ὀκτωβρίου.

μεῶν Ψυρίτζης. Σωφρόνιος ἱερομόναχος Καρφᾶς. Τζακνόπουλος. Φίλιππος Γαβαλλᾶς. Φωκᾶς δομῆσι-
 ζος. Χαλιβοῦρις. Χριστοφόρος Μιστάκων. Χουρμού-
 ζης ἱερεὺς. Χουρμούζης Διδάσκαλος (α). Χρῦσανθος
 ἱερομόναχος Κύπριος, μαθητὴς Ἰωάννου Πρωτοψάλ-
 του. Χρῦσανθος Ἀρχιμανδρίτης, καὶ Διδάσκαλος (β).
 Χρυσάφης Πρωτοψάλτης ὁ νέος (γ).

64. Ἄντοι λοιπὸν εἶναι οἱ κατὰ καιροὺς χρημα-
 τίσαντες μελοποιοὶ καὶ διδάσκαλοι τοῖς παρ' Ἑλλήσι
 σφριζομένης Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς τὴν ὁποίαν ἔ-
 σωσεν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ μεγάλου ναυαγίου τοῦ Γέ-
 γουος ἢ μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία. Διότι ὅταν ἐξέλιπεν
 ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἡ ἔμμουσος ψαλμωδία, ἐ-
 σφίζετο ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις ταῖς κατὰ Πελοπόννησον
 καὶ Κρήτην ὅτε δὲ καὶ ἐντεῦθεν ἀπέπτη, ἐσφίζετο
 ἐν τῷ τοῦ Ἀθῶνος Ἀγιωνύμφῳ Ὄρει, ἐπειδὴ ἐχρη-
 σίμευεν ἡ διάδοσις τῆς Μουσικῆς εἰς τοὺς Ἐκκλησια-
 στικοὺς, καὶ ἄλλοτε μὲν, μάλιστα θεὸς εἰς τὰς ἀγρυ-
 πνίας, ἤγουν εἰς τὰς παννυχίους τελετάς. Ἀπὸ δὲ
 τοῦ Ἀθῶνος αὐθις μετεκομίσθη εἰς τὴν Κωνσταντι-

-
- α) Οὗτός ἐστι Χαλκηρὸς κατὰ τὴν πατρίδα, ἀπὸ τῆς νήσου
 δηλαδὴ Χάλκης, κειμένης παρὰ τὴν Βυθινίαν ἐν τῇ Προ-
 ποντίδι· ἔστι δὲ καὶ μέλος τῶν τριῶν Διδασκάλων τῆς
 νέας Μεθόδου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς τῶν νῦν
 Ἑλλήνων, καὶ διωρίσθη γενικῶς ἵνα μετὰ Γρηγορίου Λαμ-
 παδαρίου παραδίδῃ τὸ Πρακτικὸν μέρος αὐτῆς.
- β) Οὗτος ἦν ἀπὸ τὴν Μάδντον, πόλιν κειμένην παρὰ τὸν Ἑ-
 λλήσποντον καὶ εἶναι μέλος τῶν τριῶν Διδασκάλων, τῶν
 ἐφερευτῶν τὴν νέαν Μέθοδον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μου-
 σικῆς καὶ διωρίσθη γενικῶς, ἵνα παραδίδῃ τὸ Θεωρητικὸν
 μέρος αὐτῆς.
- γ) Μανουὴλ ὁ νέος Χρυσάφης ἤγμισε περὶ τὸ αὐτὸ ἔτος ἀπὸ
 Χρ. ἐμέλισεν Ἀναστασιματᾶριον, Στιχηράριον, χερουβικά,
 κοινωνικά, καὶ ἕτερα' συνέγραψεν ἐγχειρίδιον περὶ μουσι-
 κῆς, ἐξ ἧς φαίνεται πεπαιδευμένος ὁ ἀνὴρ ἰκανῶς καὶ τὴν
 ψαλμωδίαν καὶ τὴν ἐλλάδα φωνήν. Σφίζεται δὲ τὸ ἐγχει-
 ριδίον του χειρόγραφον,

νούπολιν διὰ τοῦ νέου Χρυσάφου, τοῦ Παναγιώτου, καὶ τοῦ Περσεζέτη.

65. Σφύζονται δὲ συγγράμματα, τὰ ὁποῖα διαλαμβάνουσι περὶ τῆς τοιαύτης μουσικῆς, τὰ ἐπισημότερα.

Α', Ὁ Ἐπιγράφεται Γραμματικῆ Μουσικῆς Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ Κοσμᾶ τῷ Μελωδοῦ· καὶ εἶναι μὲν γεγραμμένη κατ' ἐρωταπόκρισιν, εὑρίσκεται δὲ ἐν τοῖς παλαιοῖς στιχηραρίοις, τοῖς ἐν μεμβράνοις (α).

Β', Ὁ ἐπιγράφεται Ἰωάννου τοῦ Κλαδᾶ· πραγματεύεται δὲ περὶ Μετροφωνίας, σημείων Μουσικῶν, καὶ Ἦχων.

Γ', Ὁ ἐπιγράφεται Ἰωάννου τοῦ Πλουσιαδηνοῦ, ἢ Κουζουμᾶ· πραγματεύεται δὲ καὶ αὐτὸ περὶ τῶν αὐτῶν.

Δ', Τὸ ἐγχειρίδιον Μανουὴλ τοῦ Χρυσάφου, πραγματευόμενον περὶ τῶν Χαρακτήρων, Ἦχων, καὶ μάλιστα περὶ τῶν Φθορῶν.

Ε', Τὸ περὶ Μουσικῆς ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ ἐξωτερικῆς Κυρίλλου Ἐπισκόπου Τήνου, πραγματευόμενον περὶ τῶν ᾠδῶν, καὶ περὶ τόνων, καὶ μακαρίμων κατὰ τοὺς Ὀθωμανούς.

ΣΤ', Τὸ περὶ Μουσικῆς τοῦ Καντεμῆρι, ὃ σφύζεται Τουρσιτί.

Ζ', Σύνγραμμα Γαβριὴλ Ἱερομονάχου καὶ φιλοσόφου περὶ τῆς Ψαλτικῆς τέχνης. Εὑρίσκονται δὲ καὶ ἄλλων ὀλιγομαθεστέρων συγγράμματα, τοὺς ὁποίους εἶναι περιττὸν μοι φαίνεται, νὰ ἀπαριθμῶ.

Η', Ἰωάννης ὁ Κουζουζέλης εἰς τὸ Μέγα του Ἰσον, ὅπερ ἐξηγήθη παρὰ Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου, ἀπαριθμεῖ ἐμμελῶς τοὺς χαρακτήρας καὶ τὰς θέσεις ἃς εἰς τὸν καιρὸν του μετεχειρίζοντο πρὸς παρᾶσ-

α) Ἐν ἄλλοις ἐπιγράφεται Μέθοδος ἠκριβωμένη τῶν ἁγίων πατέρων Κοσμᾶ, καὶ Ἰωάννου τῷ Δαμασκηνοῦ, καὶ Ἰωάννου τῷ Χρυσοστόμου· φαίνεται ὅμως ἀπὸ τῆν ἐκφρασίαν, ὅτι δὲν εἶναι γνήσιον γέννημα οὐδενὸς τῶν τριῶν.

τασιν τῶν μελῶν. Τοιαύτας δὲ μεθόδους ἐποίησαν καὶ ἄλλοι Μουσικοὶ διδάσκαλοι, δι' ὧν προωδοποιοῦν εἰσάγοντες τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν Μουσικὴν.

Κείμενον τοῦ Μεγάλου Ἰσού.

Ἰσον, Ὀλίγον, Ὁξεία, καὶ Πεταστή καὶ Διπλῆ, Κράτημα, Κρατημοκατάβασμα, Τρομικόν, Στρεπτόν, Θές καὶ ἀπόθες, Θεματισμός, Ὁρθιον' σὺν τούτοις Οὐράνισμα, Σεῖσμα, Τρίχισμα, Σύναγμα, Κύλισμα, Στραγγίσματα, Κροῦσμα, Ἄλλον ἀνάβασμα, καὶ Κατάβασμα ἄλλον, Ψηφιστοκατάβασμα, Παρακάλεσμα, Ἀποψή, Ἀντικένωμα, Ἀντικενωκύλισμα, Ἀργοσύνθετον, Κολαφισμός, Κούφισμα, Κρατημοκούφισμα, Τρομικοπαρακάλεσμα καὶ Παρακλητική, Σεῖσμα, καὶ ἕτερον, Δαρμός, τοῦτο λέγεται Ἀντικούντισμα, Χόρευμα, Ἐτερον, Ὅμοιον, Σύνθεσις τοῦ μεγάλου ἄσματος, ἑτέρα σύνθεσις ἐξ αὐτῶν, Ἐτερον, βυθόν, Γρόνθισμα, Κλάσμα, ἀμφοτέρα Χαιρετισμός καὶ Βασίλα ὁμοῦ, Πιάσμα, Ἠχάδην, ἃ λέγεται Διπλοπέλαστον, Θέμα ἀπλοῦν, τέλος στιχηροῦ ἐν αὐτῷ, Βαρὺς, ἕτερος βαρὺς Τετράφωνος, Ἀνάπαυμα, Δαρτά. Ταῦτα ἅπαντα μετὰ Ἐλεγέματος, Σταυρός, Ἀνάπαυμα σήμερον, ἡ Γορθμός, Διπλοπέλαστον, φθορά, Ἐγαρξίς, Γορθόν, Ἀργόν καὶ πρόχες μαθητὰ πνεύματα τέσσαρα, ἐπὶ φωναὶ διπλασμός, καὶ τρία κρατήματα ἐντέχως συντεθέντα παρὰ Ἰωάννου τοῦ Κουκουζέλη καὶ Μαῖστορος (α).

66. Ἀπὸ τοὺς ἀπαριθμηθέντας συγγραφεῖς συνάγεται, ὅτι ἡ χρῆσις τῶν χαρακτήρων τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς εὐρίσκετο εἰς καλὴν κατάστασιν ἐπὶ τῶν χρόνων Θεοφίλου τοῦ Αὐτοκράτορος, ὃς τις

α) Εὐρίσκεται τέτον προγεγραμμένον, καθὼς ἐχαρακτηρίσθη ἀπὸ τὸν ποιητὴν του, εἰς ὅλας τὰς παλαιὰς παπαδικὰς εὐρίσκεται δὲ προγεγραμμένον, καθὼς ἐξηγήθη ἀπὸ τὸν Πέτρον, εἰς τὰ Ἀνοξάνιαρι.

ἐφιλοτιμεῖτο νὰ εἶναι καὶ μελωδὸς, καὶ νὰ χειρονομήῃ μέσα εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν. Ἦτον λοιπὸν σχολεῖον Μουσικῆς μέσα εἰς τὸ παλάτιον, ὅπου οἱ ἀρχαριοὶ ἐδιδάσκοντο καὶ τὸ ψάλλειν καὶ τὸ χειρονομεῖν. Ἐπρεπε δὲ νὰ ἦτον καὶ σύγγραμμα τι διδακτικὸν τούτων τῶν δύο, τὸ ὁποῖον εἰς ἡμᾶς δὲν ἀπεσφίθη· σφίζονται δὲ μόνον τὰ μελισθέντα καὶ γραφέντα μὲ τοὺς εἰρημένους χαρακτῆρας ποιήματα· περὶ ὧν ἰδοὺ λέγομεν τὰ συναγόμενα.

67. Χαρακτῆρας, διὰ νὰ γράψωσιν οἱ Ἕλληνες τὰ μέλη, μετεχειρίζοντο τοὺς χαρακτῆρας τοῦ Ἀλφαιβήτου, καθὼς εὐρίσκονται παρὰ τῶ Ἀριστείδῃ, καὶ τῶ Ἀλυπίῳ. Οἱ δὲ χαρακτῆρες, δι' ὧν ὁ Ἀμασκηνοὺς Ἰωάννης ἔγραφε τὰ μέλη του, καὶ οἱ τινες ἕως τώρα σφίζονται παρὰ τῇ ἡμετέρᾳ Μουσικῇ, εὐρέθησαν ὕστερον καὶ μετὰ ταῦτα ἐπενοήθησαν τὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα εἶναι εἰς χρῆσιν παρὰ Λατίνοις καὶ πᾶσι τοῖς Εὐρωπαίοις. Ὡς τόσον οὔτε ὁ πρῶτος τρόπος τοῦ γράφειν τὰ μέλη, οὔτε ὁ δεύτερος, οὔτε ὁ τρίτος ἦσαν ἀνεπίληπτοι· μετὰ τὸν καιρὸν ὅμως ἐκαλλιεργήθησαν καὶ διωρθώθησαν μὲ προσθήκας καὶ ἀφαιρέσεις μόνον οἱ δύο, τοῦτέστιν ὁ τῶν Εὐρωπαϊῶν καὶ ὁ ἡμέτερος.

68. Οἱ χαρακτῆρες, τοὺς ὁποίους οἱ ἡμέτεροι Ψαλμοδοὶ μετεχειρίζοντο ἀπὸ Ἰωάννου τοῦ Ἀμασκηνοῦ μέχρις Ἰωάννου τοῦ Πρωτοψάλτου, παρωμοιάζον τὰ ἱερογλυφικὰ σύμβολα τῶν παλαιῶν Αἰγυπτίων. Διότι καθὼς ἀπὸ ἐκεῖνα ἐν ἐδύνατο νὰ παραστήη πολλάς, ὄχι μόνον συλλαβὰς, ἀλλὰ καὶ λέξεις, καὶ ὀλοκλήρους ἐννοίας, οὕτω καὶ ἕνας ἢ δύο ἀπὸ τούτους τοὺς χαρακτῆρας παραστήηνοσι καὶ ἕνα φθόγγον, καὶ πολλοὺς, καὶ ὀλοκλήρους μελωδίας. Καὶ ἕως οὗ μὲν τὰ μουσικὰ των ποιήματα ἦσαν ὀλίγα, εὐκόλως ὅπως οὖν καὶ ὀλιγοχρονίως ἐμάνθανον αὐτὰ διὰ τὴν συνήθειαν οἱ μαθηταί· ὅταν ὅμως μὲ τὴν πολυχαιρίαν ἠῤῥξανον τὰ ποιήματα τῶν διδασκάλων,

τότε ἀναλόγως πολυχρονιωτέρα κατεστήνεται καὶ ἡ διδασίς καὶ μετάδοσις τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, ἁματίων εἰς τοὺς μαθητάς.

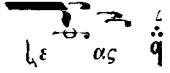
69. Ἐπὶ τῶν χρόνων Μανουὴλ τοῦ Χρυσάφου ἀνεφάνησαν διδάσκαλοι τῆς Μουσικῆς, λέγοντες, ὅτι συνίσταται τὸ πᾶν τῆς Μουσικῆς εἰς τὴν Μετροφωνίαν καὶ ὅτι τὰ περὶ τῶν ὑποστάσεων καὶ θέσεων λεγόμενα ἦσαν περιττά· πρὸς οὗς ἀντιφερόμενος ὁ Χρυσάφης, συνέγραψε τὸ περὶ Μουσικῆς ἐγχειρίδιόν του· τὸ ὁποῖον δὲν φανερόναι ἄλλο, παρὰ ἀνασκευὴν τινὰ τῶν τοιούτων φρονημάτων, καὶ ἐκθεσὶν τῶν χαρακτήρων καὶ τῶν θέσεων, καὶ σκοτεινὴν τινὰ διασάφησιν τῶν φθορῶν. Ὡς τόσον ἔκτοτε παρέμεινεν ἡ διδασίς τῆς μετροφωνίας ἕως εἰς ἡμᾶς· καὶ παραδίδουσιν εἰς ἡμᾶς τὸ Ἀναστασιματάριον οἱ διδάσκαλοι, πρῶτον κατὰ παραλλαγὴν, εἶτα κατὰ μετροφωνίαν, καὶ τέλος πάντων κατὰ μέλος.

70. Ἦν δὲ Παραλλαγὴ· μὲν, τὸ νὰ ἐφαρμόζωσι τοὺς πολυσυλλάβους φθόγγους ἐπάνω εἰς τοὺς ἐγκεχαραγμένους χαρακτήρας τοῦ ποσοῦ τῆς μελωδίας, ψάλλοντες αὐτοὺς συνεχῶς ἐπὶ τε τὸ ὀξύ καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ, καὶ οὐδέποτε ἐπὶ τὸ ἴσον, ἢ ὑπερβατικῶς. Μετροφωνία δὲ ἦν, τὸ νὰ ψάλλωσι τὸ μεμελισμένον τροπάριον, καθὼς ζητοῦσι μόνον οἱ χαρακτήρες, οἵτινες γράφωσι τὸ ποσὸν τῆς μελωδίας, χωρὶς νὰ παρατηρῆται τὸ ζητούμενον ἀπὸ τὰς ὑποστάσεις καὶ θέσεις. Μέλος δὲ ἦν, τὸ νὰ ψάλλωσι τὸ μεμελισμένον τροπάριον, καθὼς ζητοῦσιν αἱ θέσεις τῶν χαρακτήρων μετὰ τῶν ὑποστάσεων, δι' ὧν γράφεται ὄχι μόνον τὸ ποσὸν τῆς μελωδίας, ἀλλὰ καὶ τὸ ποιόν, χωρὶς νὰ παρατρέχεται καὶ τὸ κείμενον τῶν λέξεων. Πρὸς δὲ σαφήνειαν κείσθω ἐπὶ παραδείγματός αὐτῆς ἡ περιχοπῆ.

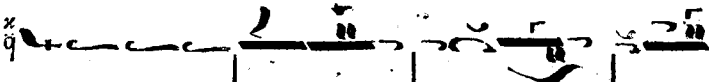

Τας ε σπε ρι νας η η η μων Ε ευ χα α

71. Ἐψάλλετο λοιπὸν αὕτη ἡ περικοπὴ Παραλλαγή μὲν τοῦτον τὸν τρόπον: αἰθάλας διὰ τὴν μαρτυρίαν, λεαγίε αλας λεχεαλας αλαλας διὰ τὴν Χαμηλὴν, ἐπειδὴ ἡ Ἀπόστροφος ὑπετάσσετο. Ἐπειτα ἀφήνοντες τὰ Ἴσα, ἐψάλλον λεαλας λαλα αγια αἰθάλας λεαλας διὰ τὴν Πετασίην καὶ Ὑψηλὴν. λαλα διὰ τὰ Κεντήματα, λεχεαλας αλαλας διὰ τὸ Ἐλαφρὸν, ἐπειδὴ ἡ Ἀπόστροφος ὑπετάσσετο. λεαλας λαλα διὰ τὸ Κέντημα, ἐπειδὴ τὸ Ὀλίγον ὑπετάσσετο. λεχεαλας αλαλας λεαγίε διὰ τοὺς Ἀποστροφούς, αλας λεχεαλας διὰ τὸ Ἐλαφρὸν, λαλα διὰ τὰ Κεντήματα, αγια αἰθάλας διὰ τὰ Ὀλίγα λεαλας λαλα διὰ τὸ Κέντημα, λεχεαλας διὰ τὴν Ἀπόστροφον, καὶ αλαλας διὰ τὸν Σύνδεσμον, ἤγουν τὰς δύο ἀποστροφάς.

72. Μετροφωνία δὲ ἐψάλλετο μὲ τέτοιον τρόπον, οἶον ἰδού κατὰ τὴν ἡμετέραν Μέθοδον οὕτω γράφομεν.

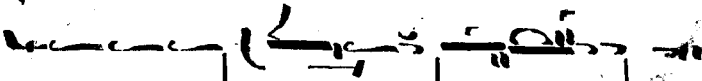

Τας ε σπε ρι να α ας η η η η μω

ων ε ευ χα α α α ας

73. Κατὰ δὲ μέλος ἐψάλλετο μὲ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

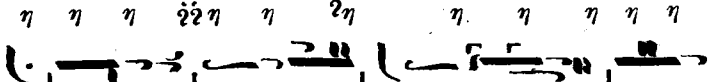

Τας ε σπε ρι να α α α α ας η

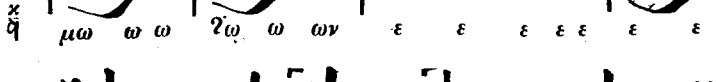

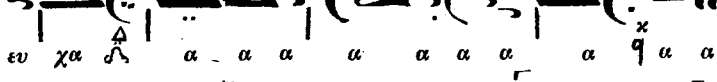
 η η η ῥῥ η η 2η η η η η η

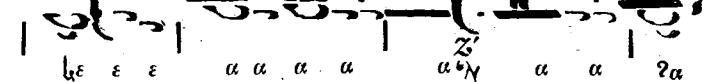
 μω ω ω 2ω ω ων ε ε ε ε ε ε

 ευ χα α α α α α α α α α α

 ε ε ε α α α α α α α α α α

 α α α α α α α α α α

74. Ὁ Πρωτοψάλτης Παναγιώτης ἔφερε μὲν τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν ἀπὸ τῶν ἐν τῷ Ἀθωνι μουσικῶν διδασκάλων, ὅμως φαίνεται ὅτι παραδιδούς εἰς τοὺς μαθητὰς τὰ μέλη, ἀλλοῦ μὲν συνέτεμνε τινὰς μελωδίας τῶν θέσεων, ἀλλοῦ δὲ καὶ μετέβαλλεν αὐτάς, ἀφορῶν εἰς τὸ ἡδονικὸν ἐν ταύτῳ καὶ καλλωπιστικὸν, καθὼς λέγουσι. Καὶ ἐντεῦθεν ἴσως ἐπήγασεν ἢ ὅπως οὖν διάφορος ἀπαγγελία τῶν Ἐκκλησιαστικῶν μελῶν κατὰ τινὰς θέσεις, ἢ τῶν Κωνσταντινοπολιτῶν μουσικῶν διδασκάλων πρὸς τὴν τῶν Ἀθωνιτῶν.

75. Ὁ δὲ διάδοχος αὐτοῦ Ἰωάννης ὁ Πρωτοψάλτης ἔλεγε φανερῶς, ὅτι ἔπρεπε νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὰ ποιήματά των ἐκείνη ἢ διὰ τὸ πολυχρόνιον δυσκολία τῆς διδάξεως καὶ μεταδόσεως τῆς Ψαλμοδίας. (καθ' ὃ ἴσως ἐγένετο μιμητὴς τοῦ διδασκάλου του Παναγιώτου, ἂν ἴσως συνειθίζωσι τὰ ἦθη τῶν διδασκάλων νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τοὺς μαθητὰς.) καὶ νὰ συστηθῇ σύστημα χαρακτηρῶν ἀπλοῦστερον, με-

θωδικώτερον, καὶ στοιχειώδες, δι' οὗ νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ γράφηται κάθε εἶδος μελωδίας, καὶ νὰ μεταδίδεται ἀπαρασάλευτα. Ὅθεν ἐν ἔτει αψνς', ὅταν ὑπὸ τοῦ φιλομούσου Κυρίλλου, τὰ τῆς Πατριαρχείας τότε διύθυνοντος πηδάλια, προειράπη μετ' ἐπιμονῆς ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν πασαπνοαρίων, πολυελέων, δοξολογιῶν, καὶ κοινωνικῶν, κ τ λ, μετεχειρίσθη τρόπον τοῦ γράφειν, ὅς τις εἶναι διάφορος τοῦ παλαιοῦ, καὶ κλίνει εἰς τὸ ἐξηγηματικὸν, καὶ ἐστάθη αὐτὸς ἡ ῥίζα τοῦ ἐξηγηματικοῦ τρόπου, ὃν μετεχειρίσθη ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Πέτρος.

76. Ὁ δὲ διάδοχος τοῦ Ἰωάννου Δανιὴλ ὁ Πρωτοψάλτης τὰ αὐτὰ ἀρυσάμενος ἀπὸ τοῦ διδασκάλου Παναγιώτου, τὸν ἐξηγηματικὸν αὐτὸν τρόπον ἤθελε νὰ μιμῆται, καθὼς βλέπομεν εἰς τὸν πολυελέον του καὶ εἰς τὴν δοξολογίαν του· διὰ τοῦτο εὐρίσκονται εἰς τὰ μέλη τούτου θέσεις καινότροποι καὶ τοιαῦται, οἷας δὲν μετεχειρίσθησαν οὔτε οἱ πρὸ αὐτοῦ ψαλμοῦδοι, οὔτε οἱ μετ' αὐτῶν διὰ τὰς ὁποίας καὶ τολιμῶσι τινὲς δι' ἀμάθειαν νὰ τὸν κατηγοροῦσι. Διότι ἐπειδὴ οὗτος ἐπέχειρσε νὰ εἰσάγῃ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ μέλη καὶ ἑξωτερικὰ, δηλαδὴ μέλη τὰ ὁποῖα ἐσυνειθίζοντο εἰς τὸν καιρὸν του παρὰ τοῖς ὀργανικοῖς μουσικοῖς, ἃ τινὰ δὲν ἦτον δυνατόν νὰ γράφονται μετὰ τὰς παλαιὰς τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς θέσεις, ἠναγκάσθη νὰ νεωτερίσῃ. Φίλος δὲ ὢν ὁ Δανιὴλ Ζαχαρίας τῷ Χανεντέ (α), ἐμάνθανε παρ' αὐτοῦ πολλὰ περὶ τῆς ἑξωτερικῆς μουσικῆς· ὡσαύτως καὶ ὁ Ζαχαρίας ἐδιδάσκετο παρὰ τοῦ Δανιὴλ ἀμοιβαίως ἐκκλησιαστικὰ μέλη. Λοιπὸν ἐμέλιζε, λέγουσι τινὲς, ὁ Ζαχαρίας εἰρημούς, ἔγραφε δὲ τὸ μέλος αὐτῶν μετὰ τὰς μουσικοὺς χαρακτῆρας ὁ Δανιὴλ ὅμως ἐπειδὴ

α) Περὶ τούτου εἶπομεν πρότερον. Ἡ δὲ λέξις Χανεντέ εἶναι τουρκικὴ, καὶ σημαίνει μελωδόν.

δὲν τοὺς παρέδωκεν εἰς τοὺς μαθητὰς του, τὸ μέλος αὐτῶν ἀγνοεῖται, μὲ ὄλον ὅτι πολλοὶ ψάλλται τοὺς ἔχουσιν· αὐτοὶ δὲ οἱ ψάλλται τῶρα ἐρωτώμενοι, λέγουσιν, ὅτι δὲν ἐγράφησαν οἱ εἰρμοὶ τοῦ Ζαχαρίου παρὰ τοῦ Δανιήλ, διὰ τοῦτο καὶ δὲν τοὺς παρέδωκε. Προτέρημα δὲ τοῦ Δανιήλ εἶναι τὸ ἐμβριθὲς καὶ πλούσιον τῆς εὐρέσεως· διότι ὅταν ἐμβαίνειν εἰς φθορὰν, ἐπέμενε κατακόρως εἰς τὸ μέρος τῆς, ἐκεῖθεν ταχέως μὴ μεταβαίνων. Τοῦτο δὲ εἶναι μάλιστα τὸ ἀξιεπαινον τοῦ μελοποιου.

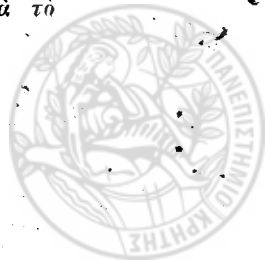
17. Ὅταν ἦτον Πρωτοψάλτης ὁ Δανιήλ, ἦτον Αμπαδάριος ὁ Πελοποννήσιος Πέτρος. Οὗτος γράφων ἡμέρας καὶ νυκτὸς καὶ ἐξηγῶν τὰ παλαιὰ μουσικὰ, μαθήματα, καὶ ἐπιμελούμενος εἰς τὸ νὰ γράφῃ καθὲ μελωδίαν ἣτις ἤρχετο εἰς τὴν φαντασίαν του ἢ ἔξωθεν ἢ ἔσωθεν, (διότι διέκρινε λέγουσι μελωδίαν, *γινόμενῃ ἀπὸ τοῦ ἀνέμου, προσβάλλοντος εἰς τὰς ὑέλους τῶν θυρίδων.*) καὶ μελίξων κατὰ τὰ μακάμα καὶ τοὺς ἔθμους τῶν Ὀθωμανῶν στίχους, ὅσοι τοῦ ἐδίδοντο, (διότι ἐπεκράτει κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τοὺς εὐγενεῖς καὶ λογίους τοῦ ἡμετέρου γένους πνεῦμα στιχομανίας.) σχεδὸν ἔφθασεν εἰς τὸ νὰ φέρῃ τοὺς μουσικοὺς χαρακτήρας ἀπὸ συμβόλων εἰς γράμματα. Καὶ μόνος ἀπὸ τοὺς καθ' ἡμᾶς μουσικοὺς ἴσως ἐπλησίασεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἕξεως τῆς πρακτικῆς μουσικῆς. Διότι τὸ ἱστορούμενον περὶ τῶν Ἑλλήνων Μουσικῶν, ὅτε τοῖς Ὀθωμανοῖς ἐάλω Κωνσταντινούπολις, ὅτι μέλη παιζόμενα μὲ τὰ μουσικὰ ὄργανα, ἐκεῖνοι εὐθὺς ἅμα τῷ παίζεσθαι ἐδύνατο νὰ τὰ γράψωσι, καὶ ἀπὸ πρώτῃν ἀκοῆν νὰ τὰ προφέρωσιν ἀπαρράλλεως, καὶ τὸ ὁποῖον ἀπιστεῖται ἀπὸ πολλοὺς, τοῦτο βεβαίως ὁ Πέτρος ἀπέκτησε, καθὼς μᾶς πληροφοροῦσιν οἱ αὐτόπται, τὸ ἀξιοπίστον ἔχοντες, διότι εἰσὶν οἱ πρώτιστοι τοῦ ἡμετέρου γένους. Ἐπαιζον λοιπὸν οἱ Ὀθωμανοὶ νέας μελωδίας καὶ ἀνηκούστους, ἐφευρημένας ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους,

ὁ δὲ καὶ ἔγραφεν αὐτὰς, καὶ τὰς ἔψαλλε, καὶ μὲ τὸ ταμποῦρι τὰς ἔπαιζε. Τοῦτο γνωσθὲν τῷ τότε κρατοῦντι, προεξένησεν αὐτῷ τὴν παρ' ἐκείνου εὐνοϊαν, καὶ τὴν εἰς τὰ παλάτια εἴσοδον ἐλευθέραν.

78. Ὁ δὲ διάδοχος τοῦ Λαυρέντιου Ἰάκωβος ὁ Πρωτοψάλτης, ἀκριβῶς φυλάττων τὰ παραδεδομένα, τοῖς ἔχουσιν ἐμμόνως βαίνων τῶν διδασκάλων του, δὲν ἔχαιρε τόσον εἰς νεωτερισμούς. Ὄθεν ἔλθων εἰς Κωνσταντινούπολιν Ἀγάπιος Παλιέρμος Χῖος, ἀρκετὰ πεπαιδευμένος τὴν Εὐρωπαϊκὴν Μουσικὴν, καὶ παρρησιασθεὶς εἰς τὸν Πατριάρχην Κύριον Γρηγόριον, ἀνέφερεν εἰς τὴν Παναγιότητά του καὶ εἰς ὅλην τὴν ἱεράν Σύνοδον, ἅφ' οὗ ἀπέδειξε πολλὰ ἐλαττώματα τῆς γραφῆς, τὴν ὁποίαν τότε μετεχειρίζοντο οἱ ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ, ὅτι συμφέρει νὰ διδαχθῶσιν οἱ ψάλλται τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐν σύστημα μουσικῆς, συντεθειμένον ἀπὸ αὐτὸν (α), πεπροικισμένον μὲν ἀπὸ τὰ προτερήματα τοῦ συστήματος τῶν Ἑυρωπαϊῶν, ἀμέτοχον δὲ τῶν ἐλλειμμάτων αὐτοῦ. Καὶ οὕτω νὰ φροντίσωσι καὶ αὐτοὶ, ἢ νὰ διορθώσωσι τὸ Ἐκκλησιαστικὸν σύστημα, δόντες τοὺς πρέποντας λόγους, ἢ νὰ ἐφεύρωσιν ἄλλο νεώτερον, ἢ νὰ κρατήσωσι τὸ παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἀγαπίου προσφερόμενον, καὶ κατ' αὐτὸ νὰ μεταγράψωσιν ὅλα

α) Οὗτος περιῆλθε τὴν Ἑυρώπην ἐπιταυτοῦ, διὰ νὰ διδαχθῆ τὴν Μουσικὴν τῶν Ἑυρωπαϊῶν ἐντελῶς ἔπειτα γὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, νὰ ὠφελήσῃ τοὺς ὁμογενεῖς του κατὰ τοῦτο. Ὄθεν ἅφ' οὗ ἐνεδυναμώθη ἀρκετὰ εἰς τὴν εἰρημένην Μουσικὴν, ἦλθεν εἰς τὸ Ἄγιον Ὄρος μὴ τελοσφορήσας δὲ ἐκεῖ, ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἐφεσον ἀποτυχῶν δὲ καὶ ἐκεῖ, ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ τῆς πρώτης πατριαρχίας Γρηγορίου Πελοποννησίου τοῦ ἀπὸ Σμύρνης καὶ ἐδίδασκε τὰ μουσικὰ μὲ τὰς Νότας τῶν Ἑυρωπαϊῶν ἀποτυχῶν δὲ, μετέβαλε τὸ σύστημα, καὶ ὅταν ἦλθε τὸ δεύτερον, καὶ τὸ τρίτον εἰς Κωνσταντινούπολιν, μετεχειροῦλετο τὸ Ἀλφάβητον. Ἀπέθανε δὲ εἰς Βουκουρέστι κατὰ τὸ ἡμιέτιος.

τὰ ὁποῖα ἤξεύρουσιν Ἐκκλησιαστικά μέρη. Μὲ τοῖς-
τους λόγους κατέλειπε τὴν Παναγιότητά του, τὸν
δὲ Ἰακώβον δὲν ἐδυνήθη νὰ διασειῇ παντελῶς. Ὅθεν
ἐδόθη μὲν προσταγὴ νὰ διδάσκη ἐν τῷ Πατριαρχεῖῳ
ὁ Ἀγάπιος, καὶ νὰ διδάσκωνται πρὸς τοῖς ἄλλοις
καὶ οἱ Δομέστικοι (α). Διὰ τὸ ἀκατάπειστον ὄμως
τοῦ Πρωτοψάλτου Ἰακώβου, καὶ διὰ τὰς εἰρωνείας
του πρὸς τὴν προφορὰν καὶ τὸν τρόπον τῆς διδά-
ξεως τοῦ Ἀγαπίου, δὲν ἔγινε καρπός. Ὁ ζηλωτῆς

α) Ὁ μὲν δεξιὸς πρῶτος ψάλτης ἔχει τὸ ὄφφίκιον, νὰ ὀνομά-
ζεται Πρωτοψάλτης ὁ δὲ ἀριστερόθεν πρῶτος ψάλτης ἔ-
χει τὸ ὄφφίκιον νὰ ὀνομάζεται Λαμπαδάριος οἱ δὲ δεύ-
τεροι ψάλται τῷ δεξιῷ καὶ ἀριστερῷ χορῷ, ἐπονομάζονται
Δομέστικοι.

Οἱ κατὰ καιρὸς Πατριάρχαι μεγάλως ἐφροντίζον περὶ
τῆς συντηρήσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς. Γίνεται
δὲ τοῦτο δῆλον καὶ ἐντεῦθεν, καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν, καὶ
μάλιστα ἐκ τίνος ἐγγράφου, γενομένου μὲν ἐπὶ Νεοφύτου
Πατριαρχοῦ σφραγισμένου δὲ ἐν τῷ ἱερῷ Κώδικι οὗ ἰδοῦ
τὸ προσόμιον.

Ἐίγε περὶ τῶν πόρθω πον, καὶ ἀπανταχοῦ κειμένων ἀ-
γίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν ὀφειλὴ ἡμῖν ἐπίκειται οὐ μικρὰ,
γενναίως φροντίδος ὑπὲρ τῆς κοσμιότητος καὶ ἀγαθῆς κα-
ταστάσεως, καὶ ἐπὶ τὰ κρεῖττω ῥοπῆς τε καὶ βελτιώσεως
αὐτῶν, πολλῶ μᾶλλον ὑπὲρ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Ἡ-
μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς κοινῆς μητρὸς τῶν ἀπανταχοῦ εὐ-
σεβῶν, καὶ τῆς ἐμπροπείας καὶ κοσμιότητος, καὶ ἐναρμονίου
αὐτῆς εὐταξίας ὑπὲρ γὰρ ταύτης καὶ γενναϊότατα δέον
καταβάλλειν τὰ ἀγωνίσματα, καὶ προνοεῖν ἐπιστημόνας,
καὶ ἐπιμελεῖσθαι ἀγρόπνως τῆς συντηρήσεως καὶ διαμονῆς
τῆς κοσμιότητος καὶ λαμπρότητος αὐτῆς. Κατὰ γοῦν τὴν
ἐπιχειρημένην ἡμῖν ὀφειλὴν ταύτην, ἐρεῦνης ἀκριβοῦς γενο-
μένης γνώμῃ κοινῇ τῆς περὶ ἡμᾶς ἐνδημούσης ἱεράς ἀ-
δελφότητος, καὶ Ἁγίας Συνόδου, καὶ τῶν τιμιωτάτων Ἐ-
πιτρόπων τοῦ Κοινοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Ἡ-
μεγάλης Ἐκκλησίας περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐν τῷ καθ'
ἡμᾶς πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ Μουσικολογιωτάτων
Ψαλτῶν, τοῦ τε Πρωτοψάλτου Κύρ Ἰακώβου, καὶ τοῦ
Λαμπαδαρίου Κύρ Πέτρου, καὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν διδασκομέ-
νων μαθητῶν, κατείδομεν τὸ ἔργον αὐτῶν παρημελημένον, ὅτε

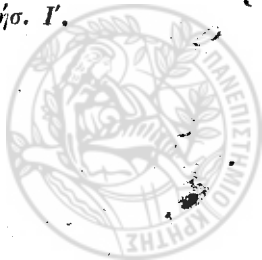

λοιπὸν τῆς ἀρχαίας παραδόσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Ἰάκωβος, ἐμέλισε Δοξαστικάριον, ἐπιχειρήσας νὰ περιλάβῃ ὅλας τὰς παλαιότερας Θέσεις τοῦ Στιχηραρίου, χωρὶς νὰ ἀφήσῃ οὔτε τῶν νεωτέρων τὰς τετριμμένας. Ὅπου ἤθελεν, ἵνα αἱ μὲν παλαιαὶ Θέσεις προφέρωνται κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν παλαιῶν διδασκάλων, χωρὶς νὰ μεταβάλλωνται συντεμνόμεναι, ἢ ἄλλως καλλωπιζόμεναι καὶ ὅταν ἤθελε νὰ μεταχειρισθῇ καινοτρόπως κἀμμίαν ἀπὸ αὐτὰς, ἔγραφεν αὐτὴν ἐξηγηματικῶς. Μὲ ὄλον τοῦτο αὐτὸς ὁ ἴδιος συνέτεμε μετὰ καλλωπισμοῦ, καθὼς ἐπέγραψε, τὰ μεγάλα Κεκραγάρια, τὰ Ἐωθινὰ, καὶ τὸν Πολυέλεον τοῦ Δανιήλ.

79. Ὁ δὲ τὸν Ἰάκωβον διαδεξάμενος Πέτρος Πρωτοψάλτης ὁ Βυζάντιος, εἰς τὸ εὐτακτον μᾶλλον ἀφορῶν καὶ εὐθύθυμον τῆς ψαλμωδίας, πολλάκις ἐμέμφετο τὸν Ἰάκωβον, παραβαίνοντα τὸν ἑυθυμὸν τῶν Προσομοίων, διὰ νὰ ψάλλῃ τάχα κατὰ νόημα. Ἐγνώρισεν ὁ Πέτρος οὗτος τὴν δύναμιν τῆς χειρονομίας, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζοντο οἱ ψάλλται καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ψάλλοντες, καὶ ἔλεγεν ἂν ἤξευρα, ὅτι εὐρίσκεται τις εἰδήμων τῆς Χειρονομίας καὶ εἰς

δὴ τῶν ὑπ' αὐτῶν μαθητευομένων μὴ εἰς τὰ πρόσω χωροῦντων, μηδ' ἐξικανούντων ἐκλιπόντός τινος, χοροστατῆσαι καὶ ψάλλειν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, προφανοῦς γενομένης τῆς αἰτίας, διὰ τὸ μὴ ἐξαρκεῖν αὐτοῖς τοῖς πρωτίστοις τῆς ἐκκλησιαστικῆς μελοποιίας τὰ ἅπερ ἀπολαμβάνουσι καὶ καρποῦνται παρὰ τῆς Ἐκκλησίας εἰσοδήματα, καὶ μισθοὺς αὐτῶν, καὶ ἐκ τούτου κινδυνεύειν ἐξίτηλον γενέσθαι τὴν Μουσικὴν τῆς Ἐκκλησίας τέχνην, ἣν οὔτοι μόνον δύνανται τό γε νῦν ἐπιστημόνως διδάξαι, καὶ ὠφελῆσαι πολλούς. Ἐνθεν τοι ὡς ἀναγκαῖον πρὸς τὴν τῆς Ἐκκλησίας ἐδταξίαν καὶ ἁρμοσίαν, οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐπιμέλειαν καταβαλλόντες, δεῖν ἐγγραφέν θεορπεῦσαι τὰς ἀνάγκας, καὶ ἀναπληρῶσαι τοὺς μισθοὺς αὐτῶν, καὶ οἰκονομῆσαι τρόποις τοιῶσδε . . .

Ἐν ἔτει Σωτηρίῳ αψψ α', Σεπτεμβρίου β'. Ἐπινεμήσ. Γ.

τὴν Ἀμερικὴν, μὲ ὄλην μου τὴν πενίαν ἐπήγενα, καὶ ἐμαθήτευα εἰς αὐτὸν δι' αὐτήν. Οὗτος ὁ Πέτρος μετὰ τὸν διδάσκαλόν του Πέτρον τὸν Λακεδαιμόνα μόνος ἐδύνατο νὰ ἐξηγῇ καὶ νὰ γράφῃ κατ' ἐκεῖνον ὁπωσοῦν. Ὅθεν τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐξηγούμενα ἡμφιβάλ-
λοντο, πότερον, ὑπ' αὐτοῦ ἐξηγήθησαν, ἢ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου του. Διὰ τοῦτο ὅλοι οἱ μαθηταὶ τὰ μὲν παλαιὰ μαθήματα ἐδιδάσκοντο καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου καὶ ὑπὸ τοῦ Πέτρου· τὰ δὲ νέα, ὑπὸ τοῦ Πέτρου μόνον. Οὗτος ὑπεσχέθη νὰ ἐξηγήσῃ ὅλα τὰ παλαιὰ μαθήματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, καὶ νὰ τὰ ἐκδώσῃ, ἐὰν εὕρισκεν ἀνταμείπτας τῶν κόπων του. Μὲ ὄλον τοῦτο μετὰ τὸν θάνατόν του αἱ ἐξηγήσεις του δὲν ἔμειναν εἰς κενόν· ἀλλ' ἔλαβον τὴν φροντίδα οἱ ἔφοροι τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, καὶ ἠγόρασαν ὅλα του τὰ βιβλία, τὰς ἐξηγήσεις, καὶ τὰ σημειώματα, διὰ νὰ εἶναι εἰς χρῆσιν αὐτῆς τῆς σχολῆς.

80. Τοῦτον δὲ φυγόντα ἢ ἐξωθέντα διεδέξατο Μανουὴλ ὁ νῦν Πρωτοψάλτης· τοῦ ὁποίου εἰς τὸν καιρὸν ἀποπληροῦται καὶ ἐκεῖνο ὅπερ ἔλειπεν ἀπὸ τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν· τουτέστιν ἢ καταμέτρησις τοῦ ἐν τῇ μελωδίᾳ δαπανωμένου χρόνου, ὁ προσδιορισμὸς τῶν κλιμάκων, καὶ τῶν χαρακτήρων, καὶ τῶν λοιπῶν· τῶν ὁποίων ἢ χρῆσις δὲν εἰσῆχθη ἀκόμη ἕως τοῦ νῦν εἰς τὴν ἡμετέραν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν· εἰσάγεται δὲ παρὰ τῶν τριῶν Διδασκάλων. Εἶδὲ σφίζουσι τὰ παλαιὰ μέλη τακτικὴν χρονικὴν κίνησιν, καὶ διὰ τοῦτο ἀρμόζουσιν εἰς τὰ Μέτρα εὐκολώτερον παρὰ τὰ νέα, τοῦτο εἶναι ἐξ αἰτίας τῆς χειρονομίας, ἢ τοῦ θυμοῦ, ὃν οὐκ ἠγγόνον οἱ πατέρες ἐκείνων τῶν μελῶν. Ἐμέμισε δὲ ὁ Μανουὴλ τὸ Μακάριος ἀνήρ, τὰ Ἀντίφωνα, καὶ μίαν σύντομον δοξολογίαν εἰς ἦχον Βαφύρ· ἔδωκε δὲ τὸ κοινὸν χρῆος αὐτῶν, Ἰουνίου καί.

81. Νῦν οὖν ἡ Μουσικὴ προσφέρεται τοῖς φιλομούσοις, καθὼς ἤρξατο ἀπὸ Ἰωάννου τοῦ Δαμασ-

ζηγοῦ μαζῇ μὲ τὰς προόδους, τὰς ὁποίας ἔλαβεν ἕως τοῦ νῦν. Καὶ φυλάττει μὲν τὰ πρῶτα καὶ παλαιὰ μέλη, ἄπιεται δὲ καὶ τῶν νεωτέρων· καὶ μεταχειρίζεται μὲν χαρακτῆρας τοὺς παλαιούς, ὅσοι εἶναι εὐχρηστοί, προσαλέζησε δὲ νεωστὶ καὶ τινάς, ὅσοι ἦσαν ἀναγκαῖοι. Τί λοιπὸν εἶναι; παλαιὰ ἢ νέα; Οὔτε παλαιὰ, οὔτε νέα· ἀλλ' ἡ αὐτὴ κατὰ διαφόρους καιροὺς τετελειοποιημένη.

ΠΩΣ ΠΡΟΣΙΤΕΟΝ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

82.

Οτι καλὸν, φίλον ἐστὶ τὸ δ' οὐ καλὸν οὐ φίλον ἐστὶν, εἶπεν ὁ Θέογνις. Ὅθεν διὰ τὸ εἶναι καὶ ὁ ψάλλον φίλος εἰς τοὺς ἀκροατὰς, καὶ ὄχι ἀπεχθής, πρέπει νὰ εἶναι καλός· τὸ δὲ καλὸν τοῦ ψάλτου συνίσταται.

Α, εἰς τὴν εὐφωνίαν. Ἄλλως γὰρ ἔσται τὸ πρᾶτόμενον

„ Ἴσον καὶ σπείρειν πόντον ἄλδς πολιῆς. “

Εὐφωνία δὲ εἶναι ὄχι-μόνον ἡ γλυκύτης τῆς φωνῆς, (τὸ ὁποῖον εἶναι προτιότερον εἰς ὅλους μὲν ἐπιθυμητὸν, εἰς πολλὰ ὀλίγους ὅμως ἀπὸ τὴν φύσιν δεδομένον.) ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ δύναται τις νὰ ἐκφωνῇ τοὺς φθόγγους, κατὰ τοὺς διωρισμένους τόνους.

Β, Τοῦτου δοθέντος, εἰς τὸ νὰ εἶναι ὁ ψάλτης διαθέσεως μιμητικῆς ἐκ φύσεως ἢ ἐκ μαθήσεως· διότι ἐπειδὴ κάθε τόπος ἔχει καὶ ἔθιμα ἰδιαιτέρα τόσον εἰς τὴν προφορὰν τῶν μελῶν, ὅσον καὶ εἰς τὴν προφορὰν τῶν λόγων, ἀνάγκάζεται πολλαχοῦ ὁ ψάλτης, κατὰ τὰς συνειδηζομένας εἰς τὸν τόπον μελωδίας, ἢ μάλλον κατὰ τὰ ἦθη τῶν ἐντοπιῶν, νὰ προσφέρῃ καὶ αὐτὸς ὄχι μόνον τὰς μελωδίας, ἀλλὰ καὶ τὰς λέξεις τῶν στί-

χων' εἰς τὰ ὁποῖα εἰμὲν δύναται νὰ μιμῆται, ἐπι-
τυχαίνει εἰδὲ μὴ, μένει ἄπρακτος.

Γ', Τούτων ὑπαρχόντων, εἰς τὸ νὰ εἶναι πεπαι-
δευμένος ἀρχετὰ καὶ τὴν ἰδίαν του διάλεκτον, (ἐ-
πειδὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι ὅλοι οἱ Μουσικοὶ
καὶ φιλόσοφοι.) διὰ νὰ ἐννοῇ τὴν ἐννοιαν τοῦ ψαλ-
λομένου. Διότι εἶναι πρόπον, νὰ ψάλλῃ ὁ ψάλτης γη-
θοσύνας μὲν τὰ τερονὰ, ἐλεινωῶς δὲ τὰ θλιβερά·
καὶ νὰ ἀναβαίνει μὲν εἰς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐννοεῖται
ὑψος· νὰ καταβαίνει δὲ εἰς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐννοεῖ-
ται βάθος· καὶ ὅπως κατὰ τὰ νοήματα νὰ μεταχει-
ρίζεται καὶ τὰς μελωδίας.

83. Λοιπὸν ὁ οὕτως ἔχων, θέλων νὰ διδαχθῇ τὰ
Μουσικὰ, πρέπει νὰ μὴν εἶναι οὔτε ἀνήλικος, οὔτε
παρήλιξ· ἤγουν νὰ μὴν εἶναι κατώτερος ἀπὸ τὴν
ἡλικίαν τῶν δεκατριῶν χρόνων, οὔτε πάλιν γέρων.
Νὰ ἐμμείνει δὲ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς φωνητικῆς
καὶ ὀργανικῆς μουσικῆς ἕνα χρόνον, ἢ καὶ δύο, ἢ
τὸ πολὺ τρεῖς· διὰ νὰ μὴν ἐμποδίσῃ τὸν ἑαυτὸν του
διὰ τὴν μουσικὴν ἀπὸ ἄλλας ὠφελιμωτέρας μαθη-
σεις. Εἰς τοῦτο ἂς ἀκούσῃ καὶ τὸν Πλάτωνα, λέ-
γοντα· „Λύρας δὲ ἄψασθαι, τρία μὲν ἔτη καὶ δέ-
„ κα γεγονόσιν, ἀρχεσθαι μέτριος χρόνος· ἐμμείνειν
„ δὲ ἕτερα τρία· καὶ μήτε πλείω τούτων μήτε ἐλάττω.“

84. Διδασκόμενος δὲ τὰ μουσικὰ πρέπει νὰ προ-
σέχῃ τὰ ἑξῆς τέσσαρα·

Α', Νὰ δίδῃ πολλὴν προσοχὴν εἰς τὸν διδάσκον-
τα, καὶ νὰ μαθαίνει τὸ διδασκόμενον μέλος οὕτως,
ὥστε νὰ μὴ γίνῃται καμμία αἰσθητὴ διαφορά εἰς
τὴν προφορὰν τοῦ μέλους ὅπερ ἐδιδάχθη. Διότι, ἂν
καὶ ἄλλοῦ, εἰς τὸ ψάλλειν ὅμως ἢ φιλαυτία δουλό-
ναι τοὺς περισσοτέρους, καὶ δὲν τοὺς ἀφήνει νὰ κρί-
νωσιν ὀρθῶς. Ὅθεν πρέπει τινὰς νὰ καθίξῃ δικασ-
τὰς εἰδήμονας τοῦ ψαλλομένου, διὰ νὰ κρίνωσιν
αὐτοὶ, ἂν ἔχῃ ὀρθῶς.

„ Οὐχ ἅμῃν τὰ καλὰ πράτοις καλὰ φαίνεται ἡμεῖς.,,

Β', Νὰ μὴ θέλῃ νὰ ποιῇ νεωτερισμοὺς εἰς τὰ ξέ-
να μέλη κατὰ τὴν προφορὰν, ἢ κατὰ τὴν γραφὴν,
ἢ κατὰ τὴν ἐκθεσιν, καλλωπίζων ἢ συντέμνων αὐ-
τά. Διότι πολλοὶ ὅσον ἀμαθέστεροι εἶναι κατὰ τὰ
Μουσικὰ, τόσῳ περισσύτερον αὐθαδειάζουσι νὰ δι-
ορθώσωσι τὰ ξένα. Διότι ἀφ' οὗ εἶναι ἄδεια εἰς τὸν
καθένα νὰ μελίξῃ ὅ,τι θέλει, ποῦ εἶναι πλέον εὐ-
λογον, νὰ μεταποιῇ καὶ νὰ μεταμορφώῃ τὰ ξένα;

Γ', Νὰ ἐπιχειρῇ νὰ μελοποιῇ καὶ ἴδια κατὰ μί-
μησιν πολλαχοῦ τῶν διδασκάλων· τὰ ὁποῖα νὰ φέ-
ρῃ εἰς ἀπροσωπολήπτους κριτὰς, καὶ νὰ διορθώῃ
μετ' ἐπιεικείας, ὅ,τι κατακριθῇ, χωρὶς νὰ ἐπιμένῃ
μὲ πείσμα εἰς τὰ ἀγνοούμενα σφάλματα· τὰ ὁποῖα
ἢ ἀλαξονία καλύπτει πολλάκις ὑπὸ τὸν χιτῶνα τῆς
ὀρθότητος· καὶ νὰ στοχάζηται καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν
τοῦ τὸ λόγιον τοῦ σοφοῦ,

„Οὐδὲ τῷ γὰρ ἀνθρώπων περαγίνεται, ὅσσ' ἐθέλῃσι“.

Δ'. Νὰ μὴν ἀηδιάξῃ ἀπὸ πρώτην προσβολὴν εἰς
τὰ ξένα μελίσματα, μήτε νὰ τὰ καταδικάζῃ, χω-
ρὶς νὰ τὰ περιεργασθῇ μὲ πολυκαιρίαν, καὶ μὲ μεγά-
λην προσοχὴν. Ἄλλ' ἀφ' οὗ τὰ ἐκμάθη καλῶς, καὶ
γένῃ ἐγκρατὴς αὐτῶν ἐντελέστατα, τότε νὰ ἀποφα-
σίξῃ νὰ ἐπάγῃ τὴν πρέπουσαν εἰς αὐτὰ ἐλίξρισιν.
Διότι ἐπειδὴ τὸ πᾶν τῆς Μουσικῆς εἶναι ἕνας ἐθι-
σμός, καθὼς ἔλεγεν ὁ Πλούταρχος, ἢ ποιότης ἐνὸς
νέου καὶ ἀσυνήθους μελίσματος, εἶναι δυνατὸν νὰ
γνωρισθῇ μετὰ τὸ συνείδημα. Καὶ πολλάκις τὰ
μέλη, τὰ ὁποῖα τῷ πρώτῳ ἀηδιάζουσι τὸν ἀκροατὴν,
τῷ ἐσπέρας ἠδύνουσι τὸν αὐτόν.

ΤΕΛΟΣ.

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ ΤΙΝΩΝ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ.

- Ἀναγίνωσκε
- §. 7, στίχ. 1 Ἄδει δέ τις ἢ ψά-
λλει ἀτέχνως, ἐντέχνως, καὶ
ἐπιστημονικῶς. ὑποσημ. α)
στίχ. 7, συνειδισμένη.
13, ὑποσημ. α) στίχ. 2, ἐ-
στιν, ἢ χρωματικόν, ἢ ἐ-
ναρμόνιον.
27, στίχ. 5, ὁ ἐδέτερος
90, στίχ. 3, τῷ δὲ δευτέρῳ,
ὁ πέμπτος,
113, στίχ. 8, δαίνει.
122, στίχ. 4, φανερόνουσιν.
127, στίχ. 8, νὰ γένη.
146, στίχ. 3, ἀφῆν.
162, στίχ. 4, Ταῦτίξεται.
163, στίχ. 6, ταῦτίξεται.
164, στίχ. 4, Ταῦτίξεται.
169, στίχ. 9, καὶ ὁ 7, καὶ ὁ 6
178, στίχ. 13, ὥστε δύο 2 2.
179, στίχ. 13, Σημαῖ, ὁ 2 ὁ 1.
182, στίχ. 6, μεσσαίας.
- §. 185, στίχ. 2, δαίνεται.
186, στίχ. 8, περισοεῖη.
190, ὑποσημ. α) στίχ. 7, με-
γαλοπρεπέστατοι. -- στίχ.
8, οἱ δ' ἐν ἐπιμορφῶ, --
στίχ. 10, μετεिल्φότες
204, στίχ. 9, Προκελευσμα-
τικὸν οἱ.
219, στίχ. 2. οἱ ἀρχαῖοι ἐ-
καῖνο ὄπερ.
224, ὑποσημ. α) στίχ. 8,
Παρναπάτη.
228, στίχ. 3, ἀνωτέρῳ (§.226.)
264, στίχ. 1, γίνεται.
282, ὑποσημ. α) στίχ.
1 Πεττεῖαν.
307, στίχ. 5, πρὸ τῆ.
307, ὑποσημ. α) στίχ. 2,
στοιχειοῦται.
336, στίχ. 10, συνιστᾶται.
406, στίχ. 1, τὰ εἰρημμένα μέλη.
418, στίχ. 25, νὰ μετῆ.

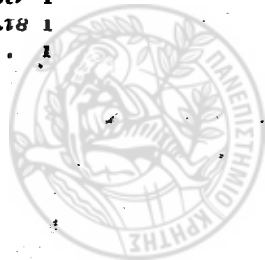

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ.

ΒΕΝΕΤΙΑΣ.

Σώματα

Ὁ Πανεσιώτατος πρῶν Δαλματίας Κύριος Βενέδικτος	2
BIENNΗΣ.	
Ὁ Πανοσιολογιώτατος Κύριος Γρηγόριος Καλαγάνης Ἐφημέριος τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἔντοπιων	2
Ὁ Μουσικολογιώτατος Κύριος Ἀνθίμος Νικολαΐδης ἱεροδιάκονος	2
Ὁ Πανοσιολογιώτατος Νεόφυτος Ἱεροδιάκονος Καλαγάνης	2
Ὁ τιμιώτατος Ἀναστάσιος Δ. Δεδέμης ἐξ Ἰωαννίνων	2
Ὁ τιμιώτατος Δημήτριος Πουτολακας	1
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ.	
Ὁ σοφολογιώτατος ἱερομόναχος καὶ κήρυξ τῆ Ἐθαγγέλιε Χαραλάμπης Ποβερέτος Τιπάλδος	1
Νικόλαος ἱερομόναχος Πυλαρινὸς καὶ Μουσικὸς	1
Διονύσιος ἱερομόναχος Δελλαπόρτας Μέγας Σκενοφύλαξ καὶ Μουσικὸς	1
Δημήτριος ἱερομόναχος Πασγάλης καὶ Μουσικὸς	1
Ἀγαθάγγελος ἱερομόναχος Δουβέρδος Διβιματός	1
Γεράσιμος ἱερομόναχος Τιπάλδος Ὀκτιράτος	1
Παπᾶ Βενέδικτος Δεσίλας Παργινὸς	1
Σπυρίδων ἱερομόναχος Ἐνδιάς	1
Γρηγόριος ἱερομόναχος Μελιδόνης καὶ Μουσικὸς	1
Χρῦσανθος Ἱεροδιάκονος Μανιάτης καὶ Μουσικὸς	1
Νικόλαος Τιπάλδος Ἐνδιάς	1
Δημήτριος Μπέλλος ἐξ Ἁγίας Μαύρας καὶ Μουσικὸς.	1
Γεράσιμος Παριτίδος	1
Ὁ Μουσικολογιώτατος Κύριος Ἰάκωβος Βριώνης	2
Ἀναγνώστης Ἰωάννης Σκαλιζούνης	1
Ἀντώνιος Πυλαρινὸς Τουμάσης	1
Ἐδστάθιος Μπλέσας	1
Γεράσιμος Πυλαρινὸς Ἀλιφουνσάτος	1
Βαγγέλης Ποταμιάνος	1
Μάρκος Χωροφᾶς	1
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.	
Ὁ Πανεσιώτατος ἅγιος Διδάχαιον Κύριος Χρῦσανθος	3
Ὁ Πανοσιολογιώτατος Μέγας Ἀρχιδιάκονος Γαβριήλ	4
Ὁ Δευτερεύων Ἰάκωβος Παλαιολόγος ἐκ Μεθύμνης	10
Ὁ Ἀρχιμανδριτὴς Ἀθανάσιος Κέπριος Μ.	1
Ὁ Σύγγελος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Ἐδθόμιος	1
Ὁ Τριτεύων τῆ Παναγιωτάτου Κύριλλος ἐκ Μπαγιατόκρητον	1
Ὁ τῆ Παναγιωτάτε διάκονος Ἰωαννίκιος Μ. Προτοψάλλτε	1
Ὁ Μέγας Γραμματεὺς τῆ Παναγιωτάτου Μ. Θεόδωρος	1

‘Ο Πατριαρχικός Ἐφημέριος Πορφύριος	1
‘Ο Προηγούμενος Ἀγιοταφίτης Πορφύριος	1
‘Ο Ἀγιοταφίτης Κυμαράσης Γαβριήλ	1
‘Ο Προεστὸς τῆς Παναγίας Καρ. Βασίλειος Μαυρομάτης	1
‘Ο ἱερομόναχος Φάλτης Μακάριος ἐκ Ταταούλων	1
‘Ο Δ. Α.	2
‘Ο Ἱεροδιάκονος τῷ ἁγίου Δέσπων Κύριλλος Πελοποννήσιος	1
‘Ο Ἱεροδιάκονος τῷ ἰδίῳ Γενάδιος Μακεδὼν	1
‘Ο Ἀθ. τῷ ἁγίου Δέσπων Προικοννήσιος	1
‘Ο ἱεροδιάκονος τῷ ἁγίου Θεσσαλονίκης Ἰάκωβος ἐκ Πάτμης	1
‘Ο Ἱεροδιάκονος τῶν Εἰσοδίων Ἀμφιλόχιος	1
‘Ο Ἱεροδιάκονος Μελέτιος Δέσης	1
‘Ο Ἱεροδιάκονος Μεθόδιος Ἀναστασιάδης Κύπριος	3
‘Ο Ἱεροδιάκονος Ἱερεμίας Θεολογίτης Πάτμιος	1
‘Ο Ἱεροδιάκονος Καλλίνικος ἐκ Ταταύλων	2
‘Ο Δ. Χ. Χ. Μ.	10
‘Ο Τιμώτατος Γρηγόριος Ἀξέδρογλους	1
II. Χαρίσης	10
Στέφανος Τυχίρογλους	1
Ἰωάννης Χαψέλας	50
B. Βλαχόπουλος ἀπὸ Παλαιαῖς Φώκιες	1
Γ. Βλαχόπουλος ἀπὸ Παλαιαῖς Φώκιες	1
‘Ο Μουσικολογιάτατος Κωστής Μ. Βυζάντιος	1
‘Ο Μουσικολογιάτατος Χρυσόμοις Χαροτόβλαξ τῆς Μεγα- λῆς Ἐκκλησίας	1
Θεόδωρος II. Παράσχον Φωκεύς	10
Στανράκης Χανετές	1
‘Ο τιμώτατος Κύριος Παντελῆς Μαυροκορδάτος	2
ΛΙΒΟΡΝΟΥ.	
‘Ο ἕξ ἄνδρου Εὐγένιος Κάτης Ἐφημέριος τῆς ἐν Λι- βόρνῳ Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας	1
‘Ο ἐψηλότατος Ἡγεμὼν Ἰωάννης Γ. Καρατζᾶς	5
‘Ο ἐγγενέστατος Ἀρχὼν Μιάνος Κόριος Γεώργ. Ἀργυρόπελος	3
Δημήτριος Κοκκινάκης	1
Πασχάλης Δημάδης Πελοποννήσιος Φάλτης τῆς ἐν Λι- βόρνῳ Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας	2
Παναγιώτης Πάλης	2
ΜΥΝΙΧΙΑΣ ΒΑΥΑΡΩΝ.	
‘Ο τῷ Ἑλληνικῷ σπουδαστηρίου Διευθυντῆς Ἀρχιμαν- δρίτης Μισσηλ Ἀποστολίδης	2
Πέτρος Χατζι Βέρον Ἰατρός	1
Ἰωάννης Φωτιάδης Λέσβιος	1
Σπυρίδων Ἰασονίδης Κύπριος	1
Παντελεήμων Κόβας Σμυρναῖος	1
Κωνσταντῖνος Κοντογόννης Πελοποννήσιος	1
Ἀδαμάντιος καὶ Ἰωάννης Ἀντωνίου ἐκ Θράκης	1

Ἰωάννης Ἀπαλῦρας Χίος	1
Μιχαὴλ Π. Μανροκορδάτος	1
ΣΕΡΡΩΝ.	
Ὅτῃ ἁγίῳ Σεβῶν Ἀρχιδιάκονος Κ. Ἰγνάτιος Κωνσταντινῆσ. 1	
Ὁ Μουσικολογιώτατος Κύριος Σταμέλης Π. Ζαρκινός, Πρωτοψάλτης τῆς Μητροπόλεως Σεβῶν.	1
Δημήτριος Ἀγγέλου διδάσκαλος τῆ ἑλληνικῆ φιλολογι- κῆ γυμνασίου	1
Ὁ Μουσικολογιώτατος Γεώργιος Νακίδης ἐκ Πουλιανῆς 1	
Ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀνδρόνικος Εἰκοσιφινίσης καὶ Μουσικός 1	
Ὁ Πανοσιολογιώτατος Χριστόφορος τῆς αὐτῆς Μονῆς καὶ Μουσ. 1	
Ὁ Πανοσιολογιώτατος Πρωτοσύγγελος Σεραφεῖμ Κρης Σι- ναΐτης καὶ Μουσικός	1
Ὁ ἐκλαμπρότατος κύριος Ἰωάννης Σπόντης ὑποκόνησολος τῆς Βρετανικῆς δυνάμεως	1
Ὁ ἔξοχοσολογιώτατος Κύριος Ἀναστάσιος Πάλης ὑπο- κόνησολος τῆς Αὐστριακῆς δυνάμεως	1
Ὁ Ἱερολογιώτατος Θεοδόσιος Προδρομίτης	1
Ὁ Πανοσιολογιώτατος Χρῦσανθος τῆς αὐτῆς Μονῆς καὶ Μουσ. 1	
Ὁ Ἱερολογιώτατος Κωνσάντιος τῆς αὐτῆς Μονῆς καὶ Μουσικός 1	
Ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἰωάσαφ τῆς αὐτῆς Μονῆς καὶ Μουσικός 1	
Ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἠγούμενος τῆς αὐτῆς Μονῆς Κῦ- ριος Διονύσιος καὶ Μουσικός	1
Ὁ Πανοσιολογιώτατος Δανιὴλ τῆς αὐτῆς Μονῆς	1
Ὁ Πανοσιολογιώτατος Σεραφεῖμ τῆς αὐτῆς Μονῆς καὶ Μουσικός 1	
Ὁ Πανοσιώτατος Σάββας τῆς αὐτῆς Μονῆς καὶ Μουσικός 1	
Ὁ Κύριος Ἰορδάνης Πέτρον Σιλιαλῆς καὶ Μουσικός	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Σύμων Συμώτας ἐκ Κλεισῦρας τῆς Μακεδονίας καὶ Μουσικός	3
Ὁ Μουσικολογιώτατος Ἰωάννης Ἀντωνίε Βεβῶοιαῖος	1
Ὁ τιμωτάτος Κύριος Δημήτριος Κοτζιάμπασης Δοβίστας 1	
Ὁ λογιώτατος Ἰωάννης Παπᾶ Χριστοδούλου ἐκ Τρικάλων 1	
Ὁ Αἰδεσιμώτατος Παπᾶ Ἀστέριος Θεσσαλονικεὺς	1
Ὅτῃ ἁγίῳ Σεβῶν Ἱεροδιάκονος Νεφεντος ἐκ Γανοχώρων 1	
Ὁ ἐντιμώτατος Δημήτριος Ἀθανασίε ἐκ Τρικάλων καὶ Μουσικός 1	
Ὁ ἄλλογιμώτατος Κωνσταντῖνος Μιλίδης Νασσαῖος καὶ Μουσικός 1	
Ὁ Μουσικολογιώτατος Κυργιαζῆς Νικολάου Μαδεμοχωρίτης 1	
Ὁ Κύριος Ἰωάννης Χ. Δήμου ἐκ Θεσσαλίας	1
Ὁ Κέρ. Γεώργιος Κωνσταντῖν Περριτζῆς Σαπεντζῆς καὶ Μουσ. 1	
Ὁ ἔξοχώτατος Κύριος Ματάκος Κερκαραῖος καὶ Μουσικός 1	
Ὁ Μουσικολογιώτατος Μιχαὴλ Κρασιότης	1
Ὁ Μουσικολογιώτατος Κύριος Ἀποστόλης Γεωργίου Παν- τελεριμωνίτης ἐκ Πλαταμῶνος	1
Ἐμμαουὴλ Φωτιάδης διδάσκαλος Λακοβικίων	1
Χ. Μιχαήλος Χ. Χριστάκης Σεβῶοις καὶ Μουσικός	1
Ἀτάδελφου υἱοὶ Χ. Δούκα Σεβῶοι	2

'Ο ελλογιμώτατος Γεώργιος Μ. Χ. Γράτζις Βλασός	1
ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ.	
Ο Πανοσιολογιώτατος Κ. Ίωακείμ Αρχιμανδρίτης Φώτιος	2
'Ο Πανοσιολογιώτατος Κύριος Ίγνάτιος Αρχιμανδρίτης Θεολογίτης Πάτριος	2
'Ο Πανοσιολογιώτατος Κύριος Σεραφεΐμ Πομάρης άρχι- διδάσκαλος τής Ελληνικής σχολής	5
'Ο Πανοσιολογ. Κ. Αβράμιος Αρχιμανδρίτης Αγγελάτος	1
'Ο αὐτὸς διὰ τὸν κῆρ Ἀνδρέα Κλωζόνη	1
'Ο Ἱεροδιάκονος Γρηγόριος Φαλτάκης	1
'Η Ἑλληνική σχολή	10
Δημήτριος Ν. Ἀποστολόπουλος	1
Γρηγόριος Τζαννός	1
'Αλέξιος Μαγνούλ Ησούας	1
'Ιάκωβος Ρώτας	1
Δημήτριος καὶ ἀδελφοὶ Κατράφο	1
Γεώργιος Παχαδόρης.	1
Εμμανουήλ Κοσσαντέλης	1
Γεώργιος Καρτζιώτης	1
'Αμβρόσιος Στ. Ράλλης	1
Στέφανος Βορδώνης Ἱατρός	1
Προκόπιος Δ. Καρτζιώτης	4
Νικόλαος Μοροζίνης	1
Πέτρος Γεωργούλης	1
Πέτρος Κοβαρούς	1
Κροιάκης Βαρδάκας	1
Κωνσταντῖνος Γιαλῶσης	1
'Ιωάννης Σαρεγιάννης	2
'Αλέξιος Σαρεγιάννης	2
Δημήτριος Γαγγάδης	1
Σπυρίδων Γεωργόπουλος	2
Χριστόδουλος Γραμμιάτος	1
'Ο Μεσικολογιώτατος Ἰωάννης Κόβας	1
'Ο Μεσικολογιώτατος Μιχαήλ Δημητρίου	5
'Ο λογιώτατος Γεώργιος Ε. Ἰωαννίδης	1
Νικόλαος Μπενάκης	1
Νικόλαος Παπανικολάκης	1
Νικόλαος Ζ. Βλαστός	1
Μ. Α. Ροδοκανάκης	1
Ἀντώνιος Γιαλῶσης	1
Εὐστοθῆτιος Πετροκόκκιος	1
Α. Καροδιάς	1
Ν. Α. Βῆρος	1
'Ο λογιώτατος Ὑπάτιος Ἀγγερινός	2
'Ιωάννης Ροδοκανάκης	1
Γεώργιος Ἀβρασιώτης	1

Φραγγέλης Καράλης	1
Ἰωάννης Κόντογλου	1
Α. Τ.	1
Παναγιώτης Τζαμπόκας	1
N. N.	1
Σπυρίδων Σακελάριος	2
Δημήτριος Ἰωάννου	1
Στ. Κλήμης	1
Γεώργιος Χ. Κωστή	1
Ἀντώνιος Δημητρίδης	1
Γεώργιος Ξένης	1
Κωνσταντῖνος Κατρίτζης	1
Πανάγος Νταμῆλος	1
Γεώργιος Παπιολάκης	1
Φραγγέλης Σκελάδης	1
Παῦλος Καλλιγᾶς Κεφαλληναῖος	1
Γεώργιος Σβύνος Καλύμνιος	2
Νικόλαος Μ. Σβύνος Καλύμνιος	1
Ἀναγνώστης Τζάσσης Καλύμνιος	1
Σωτήριος Γερόσης	1
Ἀναστάσιος Ζωγράφου ἐκ Κόρυττας τῆς Ἀλβανίας	2
Κωνσταντῖνος Μ. Κέμιας	4
Ἰωάννης Κατακεζηνός	1
Γεώργιος Περόππελος	1
Γεώργιος Μεντζέλος	1
Ἀποστόλης Καλογιώργης	1
Μάρκος Παπαδάκης	1
Νικόλαος Ποστολάκης	1
Παναγιώτης Δεγρομής	1
Ἰωάννης τῆ Χ. Μήμια	1
Γεώργιος Ἰωάννου	1
Θ. Δέμα	1
Κ. Μπερτομυή	1
Ἰωάννης Ράλλης	1
Νικόλαος Ἡσαΐας	1
Παῦλος Μαυροκορδάτος	1
Ἰωάννης Σαραμαγκᾶς	1
Πέτρος Ἰσοῦφ	1
Λεονάρδος Κ. Βῆρος	1
Θεόδωρος Ἀχιλλεὺς Ἰατρός	1
Ἰωάννης Δραγίνης	1
Φραγγέλης Ν. Γλυκοφρεΐδης	1
Περικλῆς Σαπεντζάκης	1
Κωνσταντῖνος Ταμπέρου	1
Δημήτριος Πλατυγένης	1
Ἐδστροῦτιος Μεταξᾶς	1

Βασίλειος Σάββας	1
Γεώργιος Βλισμάς	1
Ἀλέξανδρος Διβαδίτης	1
Σπυρίδων Α. Ἀντωνόπουλος	1
Κυριακὸς Κατράρος	1
Μιχαὴλ Παξιμάδης	1
Νικόλαος Βασίλειος τῷ Ἀντωνίου	1
Νικόλαος Σταματοπούλος	1
Δημήτριος Κασάπης	1
Γεώργιος Διαζός	1
Ἰωάννης Μ. Ροδοκανάκης	1
Ἀλέξανδρος Γαλάτη	1
Κοστάκης Σπανδοῆ	2
Δημήτριος Θεοδώρου ἐκ Σεβρών	1
Πέτρος Λαγγελρόπουλος Πατρύς	1
Ἰωάννης Κάππαρις	1
Ἰωάννης Ἀποστολόπουλος	1
Ἀλέξανδρος Βλαστός	1
Γεώργιος Σαριδάκης	1
Ἰωάννης Ἀνδραλάκης	1
Ἰωάννης Κόσσυφας	1
Λεονῆς Τζιτζεκλῆς	1
Μιχαὴλ Δέλας	1
Λούκας Σωτηριάδης	1
Νικόλαος Στράτης	1
Ἰωάννης Βοζίκης	1
Μ. Βογιαζόγλου	1
Ἰωάννης Ῥήγας	1
Ἰωσήφ Βατόρης	1
Βασίλειος Πιτακός	1
Παναγιώτης Τζιπουρας	1
Κωνσταντῖνος Δεραμάνης	1
Νικόλαος Μπιριάκος	1
Δημήτριος Κολέας	1
Παρθένιος Ἱεροδιάκονος Γ. Πελοπίδης	1
Βασίλειος Π. Πελοπίδης	1

ΑΓΙΑΣ ΜΑΥΡΑΣ.

Σώματα

Βαρθολομαῖος Καρκαμύτης ὁ ἐκ Νικοπόλεως τῆς Ἡπείρου	1
Δημήτριος Παπαϊωαννόπουλος ὁ ἐκ Προβέζης .	2
Ὁ ἐκ τῆς Λευκάδος Ἰωαννίκιος Ἱερομόναχος Βικέντιος	1
Ὁ ἐκ τῆς Λευκάδος Σπυρίδων Μπαροπαδόγος . . .	1
Ὁ ἐκ τῆς Λευκάδος Φίλιππος Κορόνιος . . .	1
Ὁ ἐκ τῆς Λευκάδος Α. Εὐστάθιος Πήλικας . . .	1
Σπυρίδων Μιχαῆλης Λευκάδιος . . .	1
Ὁ ἐκ τῆς Λευκάδος Σπυρίδων Ἰωάννου Γουλέμης . . .	1
Ὁ ἐκ τῆς Λευκάδος Σπυρίδων Ἰωάννου Σέντιος . . .	1
Ὁ ἐκ τῆς Λευκάδος Σπυρίδων Φλογαίτης . . .	1
Ὁ ἐκ τῆς Λευκάδος Ἰωάννης Τζαέσης . . .	1
Ἀναστάσιος Εὐσταθίου Παπακάλη Λευκάδιος . . .	1
Ὁ ἐκ τῆς Λευκάδος Βαγγέλης Βερίκιος . . .	1
Γεώργιος Καβαδιάς Ἰωάννου Λευκάδιος . . .	1
Γεώργιος Κωνσταντῖνα Στεφανίτζης Λευκάδιος . . .	1
Ἀνδρέας Ξενοφῶν Σπυρίδωνος Βλαντῆ Λευκάδιος . . .	1
Δημήτριος Μηνᾶ Βασιλόπουλος Λευκάδιος . . .	1
Δημήτριος Ἀπόστολος Σταμπόγλου Λευκάδιος . . .	1
Ἰωάννης Νικόλας Μαρίνος Λευκάδιος . . .	1
Ἰωάννης Στεφανίτζης ποτὲ Γεωργίου . . .	1
Ἀτῶνιος Τριαντάφυλλος Ἀθανασίου Λευκάδιος . . .	1
Ἰωάννης Θεοφύλης Σκαδαρέσης Λευκάδιος . . .	1
Ἐπαμειῶνδας Ἀντωνίε Κόνδαρης Λευκάδιος . . .	1
Μάρκος Κομηδάρης ποτὲ Θεοδοσίου . . .	1
Σπυρίδων Νικόλαου Γαντζίας Λευκάδιος . . .	1
Ἰωάννης Σπυρίδωνος Σέροβος Λευκάδιος . . .	1

ΛΑΡΙΣΣΗΣ.

Σώματα

Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ἅγιος Λαρίσσης Κύριος Μελέτιος . . .	2
Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἅγιος Γαρυδικῆς, Κύριος Ἀμβρόσιος . . .	1
Ὁ Μοναχολογιώτατος Ἀρχιδιάκονος τῶ ἁγίου Λαρίσσης Μελέτιος Σιμωναῖος . . .	2
Ὁ Ἱεροδιάκονος τῶ ἁγίου Λαρίσσης Γαβριὴλ Σίφνιος . . .	1
Ὁ Ἱεροδιάκονος τῶ ἁγίου Γαρυδικῆς Ἀνθίμος . . .	1
Ὁ Ἱερομοναχ. Ἀγάπιος ἐξ Ἐλασσῶνος . . .	2
Ὁ Ἱερομοναχ. Διονύσιος ἐκ τῆς Θεοτόκου . . .	1
Ὁ Παπᾶ Ἀθανάσιος ἐκ Λειβαδίου τῆς Ἐλασσῶνος . . .	1
Ὁ Παπᾶ Βασίλειος ἀπὸ Παλαμῶν . . .	1
Ὁ ἐπιμόρφωτος Δημήτριος Γ. Σφόριξ ἐξ Ἀμπελακίου . . .	1
Ὁ Μοναχολογιώτατος Ξάνθος ἐκ Ζαρχῶν . . .	1
Ὁ τιμωτάτος Γεωργῆσης Ἀποστόλου ἀπὸ Παλαμῶν . . .	19
Ὁ τιμωτάτος Ἀποστόλης Γεωργίου ἀπὸ Παλαμῶν . . .	2
Ὁ τιμωτάτος Κωνσταντῖνος Παπ. Θεοδώρου ἀπὸ Κομπορῆ . . .	1
Ὁ τιμωτάτος Τριαντάφυλλος Κωνσταντῖνος ἀπὸ Κομπορῆ . . .	1
Ὁ τιμωτάτος Νικόλαος Ἰωάννου Λαρίσσης . . .	2
Ὁ τιμωτάτος Γεωργίουλῆς Ἀναγνώστης Κανονάχος . . .	1
Τοῖσκι τῆς Θετταλίας. Σώματα . . .	31
Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Σταγῶν Κύριος Κύριλλος . . .	5

Ο Πανοσιώτατος Ἀμβρόσιος Ἡγούμενος Κορποβτής	2
Ο Πανοσιώτατος Ζαχαρίας τῆ πρώην Τρίκκης	1
Ο Πανοσιώτατος Νικηφόρος ἐκ Αἰσίκης	1
Ο Πανοσιώτατος Νικόδημος	1
Ο Πανοσιώτατος Ἀγάπιος ἐκ τῆς τῆς Κίρκου	1
Ο Πανοσιώτατος Ἰωακείμ ἐκ τῆς Ἁγίας Τριάδος	1
Ο τιμιώτατος Σταμιονλάκης Οἰκονομίδης	1
Ο τιμιώτατος Δημήτριος Κωνσταντίνου Σιμῆ	10
Ο τιμιώτατος Ἰωάννης Νικολάε	1
Ο τιμιώτατος Κώνστας Πανᾶς	1
Ο τιμιώτατος Νικόλαος Ἰωάννου	1
Ο τιμιώτατος Δημητράκης Κώνστας ἐκ Κλινοβῆ	1
Ο τιμιώτατος Στέφανος Ἰωάννου Κανούτα	1
Ο τιμιώτατος Γεώργιος Διμιάντη	1
Ο τιμιώτατος Δημήτριος Ἀναγνώσης Βοϊβόδα	1
Ο τιμιώτατος Γεώργιος Ἀδάμην Βοϊβόδα	1
Ο τιμιώτατος Γεώργιος Δημητρίδης Ἰατρός	1
Ο τιμιώτατος Δημήτριος Ζωγράφος	1
Ο τιμιώτατος Βασίλειος Ἀναγνώσης ἐξ Ἀγοράφων	1
Ο τιμιώτατος Βασίλειος Γεωργίου Ἀλεβίση	1
Ο τιμιώτατος Τασούλας Ἰωαννίτης	1
Ο τιμιώτατος Γεώργιος Γεωργιάδης	1
Ο τιμιώτατος Βασίλειος Ἀγοράφων	1
Ο τιμιώτατος Νικόλαος Τσαβέλας	1
Ο τιμιώτατος Νικόλαος Ἀναστασίου Ἰατρός	1
Τύρναβον τῆς Θεσσαλίας	Σώματα 71
Ἀγάπιος Ἱερομόναχος ἐπίτροπος τῆς Ἁγίου Ἀθανασίου	2
Μακάριος Ἱερομόναχος τῆς αὐτῆς Μοναστηρίου	1
Μακάριος Ἱερομόναχος	1
Διονύσιος Μοναχός	1
Ο ἐλλόγιμος διδάσκαλος τῆς σχολῆς Δημήτριος	1
Ο τιμιώτατος Σταμιονλάκης Μπαράτα	1
Ο τιμιώτατος Σταμιονλάκης Γκουζοβῆ	1
Σιλιτζάνι καὶ Ἀγυιά	Σώματα 79
Ο Πανοσιώτατος Πνευματικὸς Γεράσιμος Κύριος	1
Ο Παπᾶ Δημήτριος Δανιήλ	1
Ο Παπᾶ Παναγιώτης Χ. Δημητρίδης	1
Ο λόγιος Ἰωάννης Παπ. Πάτρα	1
Ο τιμιώτατος Δημήτριος Γεωργίου Χρυσόχο	1
Ο τιμιώτατος Σούλιος Τριανταφύλλου	1
Ο τιμιώτατος Χ. Μήτρος Γεωργίου	1
Ο τιμιώτατος Ἰωάννης Ἀντωνίς	1
Ο τιμιώτατος Παναγιώτης Ἰωάννου	1
Δομοκὸς καὶ Ομβριακή	Σώματα 88
Ο Αἰδεσιμώτατος Σακκελάριος Παπᾶ Γεώργιος	1
Διονύσιος Ἱερομόναχος ἐκ τῆς Μονῆς τῆς Ἁγίας Ἀθανασίου	1
Ο λογιώτατος Κρηναῖος ἐκ Φερῶν τῆς Θεσσαλίας	1
Ο τιμιώτατος Ἰωάννης Ἀναγνώσης Παπάτζογλου	1
Ο τιμιώτατος Ἀθανάσιος Παγκρατίου	1

